ပဌာနိုဝါဒိတာဝေါ

စဏ္ဍာန်းဆရာတော်ကြီး

ရေးသားသည်

ရန်ကုန်မြို့ "အဂ္ဂမဟာသင်္ဃ"ဒေါက်တာဘဦးဘဦး
မြန်မာသမ္မတမင်းလက်ထက်
ကမ္ဘာအေးသီရိမင်္ဂလာကုန်းမြေ၊
ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတတိယသင်္ဂီတိပါတသို့တက်ရောက်ချိန်၊
လက်ပံတန်းမြို့၊
အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ
" သဒ္ဓမ္မောဒယဆရာတော်ဘုရား၊ "
အပြီးတည်ထွင် စိရင်ရေးသား တော်မူအပ်သော

ပဋ္ဌာန်းသက္ကပ်ဘာဝန်

ဒုတိယတဲ့း၊
ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်းကြီး။

တဆင့်ကူးယူရေးသားပုံနှိပ်နှင့်မပြု။

လက်ပံတန်းမြို့။
နေဂရသီရိနေပြည်ကာကီပုံနှိပ်ဌာန်။
၁၃၂၂= ခုနှစ်၊ တာဝကူးလ။

သဇုံမြို့။
တောင်ပေါ်မေဃဝန်တိုက်၊
အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ
သဒ္ဓမ္မဇောဒယဆရာတော်ဘုရားကြီး

အဘိုးနိဒါန်း။

ပဌာနသာရိဘာဝနိ ပဌမဇွဲ(၂)မျိုး။ ။လက်ပံတန်းမြို့ သင်္ဃမြောဒယအာဘိဓမ္မာ ညွှတ်တက္ကသိုလ်ဆရာသည်။ အင်္ဂလိပ်ခေတ်က၊ ဟောတရုပစ္စယနိဒ္ဒေသမှ အညမညပစ္စယနိဒ္ဒေသတိုင်အောင် (၇)ပစ္စယ နိဒ္ဒေသတို့ကိုဂဏ္ဍီမှင့်ဆိုကာ "**ပဌာနသာရိဘာဝနိပဌမဇွဲ**" အမည်ဖြင့် ရေးသားစိုရင်စက်တင်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ကြားလေပြီ။

ယခု မြန်မာသမ္မတခေတ်၌ထန်းတပင်သုံးချက်စု(၂၄)ပစ္စည်းလုံးကို ဂဏ္ဍီမှင့်ဆိုကာ "ပဌာနသာရိဘာဝနိပဌမဇွဲ" အမည်ဖြင့်ပင် ရေးသားစိုရင်စက်တင်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပြန်ရာ "**ပဌာနသာရိဘာဝနိပဌမ ဇွဲ**"(၂)မျိုးဖြစ်နေခဲ့လေသည်။

အတူတူဟုမှာ်ထင် နေကြခြင်း။ ။စာချ,စာသင်,စာပြန်ပွဲးဂင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား "ပဌာနသာရိဘာဝနိပဌမဇွဲ"(၂)မျိုးလုံးကို အတူတူဟူ၍ပင် မှတ်ထင်နေကြလေသည်။

အမှန်မှာ ။အင်္ဂလိပ်ခေတ်က ရေးသားစိုရင်စက်တင်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ကြားသော "**ပဌာနသာရိဘာဝနိပဌမဇွဲ**" မှာ၊ ဟောတု-အစ-အညမညအစရှိသည် ပဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသ(၇)ပစ္စည်းတို့၏ ဂဏ္ဍီဖြစ်၍ မြန်မာသမ္မတခေတ်၌ရေးသားစိုရင်စက်တင်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသော "ပဌာနသာရိဘာဝနိပဌမဇွဲ" မှာ၊ ထန်းတပင်သုံးချက်စုပဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသ(၂၄)ပစ္စည်းတို့၏ ဂဏ္ဍီဖြစ်၍ အချင်းချင်း မတူကွဲပြားထူးခြားလေသည်။

နှစ်မျိုးဖြစ်ရခြင်း အကြောင်း။ ။ဟိုယခင် အင်္ဂလိပ်ခေတ်ကရေးသားစိုရင်စက်တင်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ကြားသော "ပဌာနသာရိဘာဝနိပဌမ ဇွဲ" မှာ၊ ပဌာန်း(၇)ပစ္စယနိဒ္ဒေသတို့၏ ခက်ရပ်ခက်ဆစ်အခါ၌ယဉ်အ ကျယ် အဆုံးအဖြတ်တို့ကိုရေးစရာယိုသမျှ အကုန်အစင်ထုတ်ဖော်ဖွင့် ဆိုရေးသားစိုရင်ထားယုံသည်ဖြစ်၍၊ စာချဆရာတော်များလွန်စွာနှစ် သက်ကျော်နပ်တော်မူကြသလောက်၊စာသင်သား,စာပြန်ပွဲးဝင်ပုဂ္ဂိုလ် အများစုတို့မှာ၊ကျယ်လွန်းလှသောကြောင့် ဥာဏ်မမှီဖြစ်နေကြရာ၊စာ သင်သား,စာပြန်ပွဲးဝင်ပုဂ္ဂိုလ်အများစုတို့၏ အသိဥာဏ်နှင့်တော်ဘန် ရံ၊အသစ်ဘည်ထွင်စိုရင်ရေးသားဖွင့်ဆိုတော်မူရန်၊အတန်တန်တောင်း

ပန်းတောင်မှကြွပြန်လေရကား၊ အမည်နာမပြောင်းလဲခြင်းမပြုပဲ အများသိနေကြသော "ပဌာနသာရိုဝါဘာဝနိုပဌမတွဲ" အမည်ဖြင့်ပင်၊ ရေးသားဖိုရင်စက်တင်ပုံနှိပ်လိုက်ပြန်သောကြောင့်၊ ပဌာနသာရဝါဘာဝနိုပဌမတွဲ"(၂)ကျိုးဖြစ်နေရခြင်းဖြစ်ပါသည်၊

အနာ ယူရန်ကြိုရယ် ခြင်း။ ။သဒ္ဓမ္မောဒယ အာဘိဓမ္မာသ္ဝါ တက္ကသိုလ် ဆရာသည် စာသင်သား,စာပြန်ပွဲဝင်ပုဂ္ဂိုလ်အများရတို့ အကျိုးငှါ ပဌာန်း၊ ဝစ္ဆယုဒ္ဒေသ (၂၄)ပစ္စည်းလုံးတို့၏ အဖွင့်ဂဏ္ဌိဖြစ်သော "ပဌာနသာရိုဝါဘာဝနိုပဌမတွဲ"ကို အသစ်တည်ထွင်ဖိုရင်ရေးသား၍ စက်တင်ပုံနှိပ်ပြီးစီး အောင်ဖြင့်ပီးနောက်၊ ကြွလ်းမာရေးအတွက်၊ ကျမ်းဂန်ဆက်လက်ရေးသားဖိုရင်ခြင်းမှ ခေတ္တအနားယူရန်ကြိုရှယ်ခဲ့လေသည်၊

ဒုတိယတွဲ ဆက်လက်ထုတ်ဝေရန် တောင်းပန်ကြပြန်ခြင်း။ ။ဟိုယခင် အင်္ဂလိပ်ခေတ်က၊ ရေးသားဖိုရင်စက်တင်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေ ဖြန့်ချိခဲ့ဘူးသော "ပဌာနသာရိုဝါဘာဝနိုပဌမတွဲ"မှာ၊ ဟောတုအစ အညမညအဃိုးယှိသော ပဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသ (၇)ပစ္စည်းဘိ၏ အဖွင့်ဂဏ္ဌိမှာသာဖြစ်၍၊ ကြွင်းကျန်သော (၁၇)ပစ္စယနိဒ္ဒေသတို့၏ အဖွင့်ဂဏ္ဌိတို့ကိုမျှော်လင့်တောင့်တတောင်မှကြသည့်အတိုင်း "ပဌာနသာရိုဝါဘာဝနိုဒုတိယတွဲ" ကိုဆက်လက်ထုတ်ဝေဖြန့်ချိပါ၊ရန်၊အမြဲမြဲ အနယ်နယ်ယှိ စာချ စာသင် စာပြန်ပွဲဝင်သံဃာတော်အသျှင်များကလည်း၊ မန္တလေး, ရန်ကုန် အစယှိသော စာအုပ်ကုန်သည်ကြီးများကား၊ အများအပြားလက်မှတ်ရေးထိုးကာ၊အမြန်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေဖြန့်ချိပါရန်၊ အတန်တနဲတိုက်တွန်း တောင်းပန်တောင်မှကြပြန်သောကြောင့်၊ "**သံဃာအားဘုရားမဆန်သာ**"ဟူသကဲ့သို့၊ကြွလ်းမာရေးအတွက်၊ ခေတ္တအနားယူ

ဒုတိယတွဲကိုဆက်လက် ပုံနှိပ်ခြင်း။ ။ယင်းသို့ အမြဲမြဲ အနယ်နယ်ယှိ စာချ,စာသင်,စာပြန်ပွဲဝင် သံဃာတော်အသျှင်ကြီးများနှင့်တကွ မန္တလေး, ရန်ကုန် အစယှိသောစာအုပ်ကုန်သည်ကြီးများကား၊ အများအပြားလက်မှတ်ရေးထိုးကာ၊အမြန်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေဖြန့်ချိပါရန်၊ အတန်တနဲတိုက်တွန်း တောင်းပန်တောင်မှကြပြန်သောကြောင့်၊ "**သံဃာအားဘုရားမဆန်သာ**"ဟူသကဲ့သို့၊ကြွလ်းမာရေးအတွက်၊ ခေတ္တအနားယူ

ရန်အစိုးအစည်းကိုဖျက်သိမ်းကာ "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနိဗ္ဗာန်သတ္တဝေါ" ကို ဆက်လက်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေဖြန့်ချိနိုင်ရန်၊ ရှေးကရေးလက်စသို့သောစာမူများကိုဆက်လက်ရေးသားစိုရင်း၍၊ ရေးသားပြီးသမျှကိုစတင်ပုံနှိပ်စေလျက်၊ ရှေးကပုံနှိပ်,နောက်ကရေးဆိုသလို၊ ပုံနှိပ်ပြီအပြင်းရေးသားစိုရင်လျက်၊ "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနိဗ္ဗာန်သတ္တဝေါ" ကို စာဒဏ်အဖြစ်သို့ရောက်အောင်ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာသို့ ကြွရခြင်း။ ထိုသို့ပုံနှိပ်အပြီ ရေးသားစိုရင်နေဆဲတွင် "ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတော်ယသနှိုပါတ" အတွက်၊ပင့်စာရောက်ရှိလေရာ၊ စာမူမပြီးပြတ်သေးသောကြောင့်၊ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာသို့မကြွသိုကြောင်း၊အတန်တန်ငြင်းဆန်သော်လည်းမရပဲ၊ တပည့်သံဃာ,ဒကာဒကာမအများကပင် ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာသို့ ကြွဖြစ်အောင်ကြွရန် အဘန်တန်တိုက်တွန်းတောင်းပန်ကြလေရကား၊ ၁၃၁၇-ခု၊ ကဆုန်ဆန်း(၅) ရက်နေ့က၊ ကမ္ဘာအေးသိရိမင်္ဂလာကုန်းမြို့ ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတော်ယသနှိုပါတသို့ကြွရောက်ကာ ၊ပုဗ္ဗာရိဒေဟာကျောင်းဆောင်အထက်ထပ်အခန်းနံပါတ်(၉၀)၌၊ ယမိုက်ပါဠိတော်ကို သြဝါဒနသောမေယျ အမှူပြုရင်းပင်၊ရေးလက်စ "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနိဗ္ဗာန်သတ္တဝေါ" အတွက်စာမူများကိုဆက်လက်ရေးသားကာ၊ အပြီးသတ်ရပါတော့သည်။

ရိုးကျူးထောပနာ ကြခြင်း။ သဒ္ဓမ္မောဒယအာဘိဓမ္မာညာဝါတကြွသိုလ်ဆရာသည် ယမကအာဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို သြဝါဒနသောခေယျ အမှူပြုရင်း "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနိဗ္ဗာန်သတ္တဝေါ" စာမူများကိုအပြီးသတ်ရေးသားစိုရင်ခြင်း "လက်ပံတန်း-နဂရသီရိန်စာပုံနှိပ်တိုက်" မှ စာမူကြမ်းများကို "ရန်ကုန် သိရိမင်္ဂလာကုန်းမြို့" သို့အရောက်တင်ပို့လိုက်သောအခါ၊ ထိုစာမူများကိုအများအမှန်ပြင်ဆင်လျက် 'လက်ပံတန်း နဂရသီရိန်စာပုံနှိပ်တိုက်" သို့ ပြန်သည်ပို့ဆောင်ရခြင်း- စသည်တို့ကိုအလွန် ခက်ခဲစွာဆောင်ရွက်လျက် "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနိဗ္ဗာန်သတ္တဝေါ"ပဋ္ဌာန်းဂျီတိုကျမ်းကြီးတစောင် ဖြစ်ပြောက်အောင်မြင်ရေးအတွက်ဆောင်ရွက်အားထုတ်သည်ကို "မဇ္ဈိမလေးမြို့ မင်းရိပ်တိုက်ပဋ္ဌာန်းဆရာတော်-ဦးဝိသုဒ္ဓ" .....အစယ်သော ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်ပွဲးသို့ ကြွရောက်တော်မူလာကြကုန်သော "အဘိဓမ္မာညဝါပါရဂူ ဆရာတော်"

အမျိုးကပင်လျှင် တွေ့ဖြင်တော်မူကြသောကြောင့် ဘုရားသျှင် ပရိယတ္တိသာသနာတွင် ပဌာန်းကစ၍, ကွယ်ပျောက်မည်ကို မကွယ်ပျောက်စေရန်နှင့်ပရိယတ္တိသာသနာတော်တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန် အကြောက်အထိုးကြီးစားအားထုတ်ကာ၊ကျမ်းဂန်အမျိုးကို ရေးသားပြုပြင်ဖိရင်ပါပေသည် ..... ဟု အထူးတလည် ချီးကျူး ထောပနာတော်မူကြလေသည်။

အထူးထောက်ခံအားပေး တော်မူကြခြင်း၊ ယင်းသို့အထူးတလည်ချီးကျူးထောပနာတော်မူကြသည့်အပြင်၊ကျမ်းဂန်အမျိုးကိုဆက်လက်ရေးသားထုတ်ဝေဖြန့်ချိနိုင်ရန်၊ အထူးထောက်ခံ အားပေးတော်မူကြသောကြောင့် "ပဌာနသာရဝိဘာဝနီတတိယတွဲ, စတုတ္ထတွဲတို့ကိုပါဆက်လက်ရေးသားစိရင်ကာ၊နံပါတ်(၁၅၀၀)တထောင့်ငါးရာကျော်ခန့်ယှဉ်မည့် "ပဌာန်းဂဏ္ဌိကျမ်းကြီး" ကို ရေးသားစိရင်မည့်အပြင် သာသနာတော်အကျိုးငှာ၊ အခြားနေ့ဝါ,ညဝါ ကျမ်းများစွာတို့ကိုလည်း ရေးသားစိရင်ရန်ဆုံးဖြတ်ရပေတော့သည်။

အထူးတောင်းပန်ချက်။ ။ဤသို့ စားချ စာသင်,စာပြန်ပွဲးဝင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သိုအင်ဆန္ဒပြုသ့ဝတော်မူကြစေရန် "ပဌာနသာရဝိဘာဝနီဒုတိယတွဲ" ကိုစားအုပ်အဖြစ်သို့ရောက်အောင် အပြင်းအထန်အကြိန်ရေးသားကာ၊အထူးခက်ခဲစွာစက်တင်ပုံနှိပ်လုပ်ဆောင်ရသောကြောင့်၊ အကယ်၍ မှားယွင်းချွတ်ချော်သော အရာမျိုးကို တွေ့ဖြင်တော်မူကြပါမူ၊ အမှန်သို့ရောက်အောင် အသင့်အတင့် ပြင်ဆင်ယူဆတော်မူကြပါရန်၊အထူးတောင်းပန်ပါသည်။

အကျဉ်းမျှသာဖြစ်ခြင်း။ ။ယင်းသို့ ခုနစ်ခုမြောက် ပဌာန်းအဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်ကို နံပါတ်(၁၅၀၀)တထောင့်ငါးရာကျော် ပဌာန်းဂဏ္ဌိ ဖွင့်ဆို ရေးသားခြင်းကို အလွန်ကျယ်လွန်းလှသည်.....ဟု အောက်မေ့မှတ်ထင်ကောင်း အောက်မေ့မှတ်ထင်တော်မူကြပေလိမ့်မည်။

ထိုသို့နံပါတ်တထောင်ကျော် ပဌာန်းဂဏ္ဌိ ဖွင့်ဆိုခြင်းမှာ အပြည့်အစုံ ဖွင့်ဆိုခြင်းမဟုတ်၊ အကျဉ်းသခေါ်ပမ္ဘသာ ဖွင့်ဆိုရေးသားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ထိုနံပါတ်တထောင်ကျော် "ပဋ္ဌာနသာရဒီဘာဝနီ-ပဌမဘွဲ့, ဒုတိယဘွဲ့, တတိယတွဲ့" ပဋ္ဌာန်းဂန္ထိုကျမ်းဖြင့် ဘုရားသခင် သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်၏ ကျက်စားရာသာလျှင်ဖြစ်သော ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကြီးကို အကုန်အစင်တတ်မြောက် သိဖြင်လိမ့်မည်ဟု တာဝန်မခံပါ၊ အသင့်အတင့်ရိပ်စားမိရုံမျှ သိဖြင့်တော်မူကြလိမ့်မည်သို့ ဟုယူဆပါသည် စာချ စာသင်,စာပြန်ပွဲးဝင် သံဃာတော်အသျှင်ဖြတ်များသည်ကား၊ လုလ္လဝိရိယကိုလျှော့တော်မမူကြပဲ၊ ဘုရားသခင်၏ သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကျက်စားရာ "ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကြီး" ကို မိုဃ်ညာဏ်ဓိသမ္ဘ သိသ္ပိနှားလည်တော်မူနိုင်ကြရန်၊ အထူးတလည်ကြိုးစားကာ၊သင်ယူ,ရိုက်ချတော်မူကြပါမည့်အကြောင်း ကိုကိတ်တွန်းရင်းဖြင့် အထူးနိုဒါန်းကို အပြီးသတ်လိုက်ရပါသတည်း။

ဒကျွေယျုံခလိတံစေတ္ထ၊ သောတေတ္ထောတံယထာဘတံ၊
ဂကျွေယျုံအပ္ပမာဒေန၊ ဇကန္ဒပဏ္ဍိတာသုဘံ။

သဆုံမြို့	သိရိဝိသဒ္ဓာဏာမဟာသေဏော၊
တောင်ပေါ်မေယ်ဝန်ဘုံက။	စတ္တာဝီသဝဿိကော၊
	၁၃၂၂-ခု၊တာဂူးလ။

(မှတ်ချက်။ ။တတိယနှဝ်ခြင်း ပဋ္ဌာနသာရဒီဘာဝနီဒုတိယတွဲ: ပဋ္ဌာန်းဂန္ထိုကျမ်းကို သဆုံမြို့-တောင်ပေါ်မေယ်ဝန်တိုက်၌၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ- သဒ္ဓမ္မောဒယဆရာတော် သီတင်းသုံးစဉ်-အသစ်တဖန် ထပ်မံပြင်ဆင်ကာညွှတ်ထွင်ပုံနှိပ်သည်။)

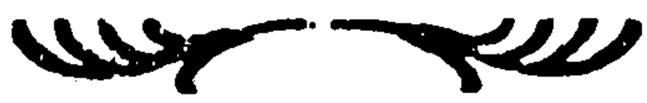

မာတိကာ။

ဦးရေ။	အကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၁	ဟောတုပစ္စယနိဒ္ဒေသဆိုရိုး၊ပဌာန်းမည်ခြင်းအကြောင်း၊	၁
၂	နာနာပ္ပကာရပစ္စယအဓိပ္ပါယ်။	၄
၃	နာနာပ္ပကာရပစ္စယဌေနဟူသောပါဠိအရပဌာနသဒ္ဒါကိုဝိဂ္ဂဟ ပြုပုံ။	၄
၄	တနည်း ပဌာန်းမည်ခြင်းအကြောင်း။	၅
၅	ဝိဘာဇနဌေန .....ဟူသောပါဠိအရပဌာနသဒ္ဒါကိုဝိဂ္ဂဟပြုပုံ။	၅
၆	တနည်း ပဌာန်းမည်ခြင်းအကြောင်း။	၆
၇	ပဋိတဌေန.....ဟူသောပါဠိအရ ပဌာနသဒ္ဒါကိုဝိဂ္ဂဟပြုပုံ။	၆
၈	ဓမ္မသင်္ဂဏီစသောကျမ်းတို့ကိုပဌာန်းဟုမခေါ်ဆိုရခြင်း အကြောင်း။	၇
၉	ငါးကြိုးရှစ်ကောင်။	၀
၁၀	ပစ္စယဌေသ,ပစ္စယနိဒ္ဒေသအဓိပ္ပါယ်။	၉
၁၁	နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မ,နိဒဿနာကာရအဓိပ္ပါယ်။	၁၀
၁၂	ဟောတုပစ္စည်းကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၁၀
၁၃	ဟောတုသဒ္ဒါကိုဝိဂ္ဂဟပြုပုံ။	၁၁
၁၄	အချို့ဆရာတို့၏ဝါဒကိုညွှန်းပြချက်။	၁၂
၁၅	ပညာဝန်နှစ်မျိုး။	၁၃
၁၆	စကုဆရာတော်ဘုရားကြီး၀ါဒ။	၁၄
၁၇	တဆင့်ရေးကူးရာ၌မှားယွင်းပုံရခြင်း။	၁၄
၁၈	ပစ္စယမည်ခြင်းအကြောင်း။	၁၆
၁၉	ပစ္စယသဒ္ဒါကိုဝိဂ္ဂဟပြုပုံ။	၁၇
၂၀	ဂန္ဓာတိပဝတ္တိ ဟုဖွင့်ဆိုခြင်း၊စွဲ၍ဖြစ်သည်၌မှတ်သားတွယ်။	၁၈
၂၁	အကြောင်းရင်းဟောတော်သဒ္ဒါဖြင့် ဖွင့်ဆိုခြင်းအကြောင်း။	၁၉
၂၂	နေယျတ္ထ နိတတ္ထ အဓိပ္ပါယ်။	၂၀
၂၃	ဟောတုပစ္စယသဒ္ဒါကိုဝိဂ္ဂဟပြုပုံ။	၂၀
၂၄	ဂန္ဓကာရကပုဏ္ဏားတို့သတ်ပြုတတ်ယ်။	၂၂
၂၅	ပဌမဝိဂ္ဂဟကိုဆိုလျှင် ပြီးခဏချင်းပါလျက် ဒုတိယဝိဂ္ဂဟကို မိန့်ဆိုခြင်းအကြောင်း။	၂၃

ဦးရေ။	အကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၂၆	ဟေတုဘာဝေနပစ္စယော ဟူသောဝါကျကို မိန့်ဆိုရခြင်းအကြောင်း။	၂၆
၂၇	ထပ်မံရှင်းလင်းချက် မရှင်းကာဝါဒ။	၂၇
၂၈	ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီဆရာ၏ ယူဆဆုံးဖြတ်ချက်။	၂၇
၂၉	ထပ်မံရှင်းလင်းချက်။	၂၈
၃၀	ဟေတု(လ)ဟေတုပစ္စယော.....ဟူသောနိဒဿနာကာရပါဠိ၌ ကတ္တား,သမ္ပဒါနိပါဠိကိုမိန့်ဆိုရခြင်းအကြောင်း။	၃၀
၃၁	ဟေတုပစ္စယေန.....ဟူသောကရိဏီးပါဠိကိုမိန့်ဆိုရခြင်း အကြောင်း။	၃၁
၃၂	ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ..... ဟုမိန့်ဆိုရခြင်းအကြောင်း။	၃၁
၃၃	တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ..... ဟုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၃၂
၃၄	တံသမုဋ္ဌာန ..... ဟူသောပါဠိကိုဒီဂဟပြုပုံ၊တသဒ္ဒါအစွဲးကိုညွှန်းပြခြင်း။	၃၃
၃၅	တံသမုဋ္ဌာနအရ မုချအရကောက်ယူပုံ၊စိတ္တသမုဋ္ဌာနရပ်ဟုခေါ်ဆိုရခြင်း။	၃၄
၃၆	စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ .....ဟုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၃၅
၃၇	အစိတ္တသမုဋ္ဌာနအရကိုညွှန်းပြခြင်း။	၃၅
၃၈	ပဝတ္တိကမ္မဇရပ်ကိုမကောက်ရခြင်းအကြောင်း။	၃၇
၃၉	ပဝတ္တိအခါ၊စိတ်နှင့်မစပ်ခြင်းယုတ္တိကိုပြဆိုခြင်း။	၃၈
၄၀	ပဋိသန္ဓေအခါ၊ကမ္မဇရပ်၏စိတ်နှင့်မစပ်ခြင်းအကြောင်း။	၃၈
၄၁	ဥပမာဖြင့်ညွှန်းပြချက်။	၃၉
၄၂	ကျမ်းဂန်အထောက်အကူးပြုနည်း။	၄၀
၄၃	ဟောဘူသဟဇာတာနံ .....ဟုမဟောခြင်းအကြောင်း။	၄၂
၄၄	ဣတိသဒ္ဒါ၏အနက်ကိုညွှန်းပြခြင်း၊	၄၃
၄၅	ကတ္တားပါဠိ စသည်အရကောက်ပုံနယူပဒေသ။	၄၄
၄၆	ကရိဏီးပါဠိသာမည့် အရကောက်ဆိုရုံးဋ္ဌမှတ်သားဘွယ်။	၄၆
၄၇	ဗဟုယသဘာဝ ခေါင်းစဉ်လက်ဝ။	၄၇
၄၈	ဟောဘူသဘာဝ (၁၁) ပစ္စည်း။ ဟေတုပစ္စည်း ကျေးဇူးပြုပုံ နယူပဒေသ။	၄၈

ဦးရေ။	အကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၄၉	အာစရိယဝါဒမရေခြင်း၏ အပြစ်။	၄၉
၅၀	ပစ္စည်းအမျိုး၊ စာတ်ကိုညွှန်းပြခြင်း။ သဟာစာတမျိုး (၁၅) ပစ္စည်း။	၅၀
၅၁	အာရုံငွေကျမျိုး (၈) ပစ္စည်း။ အနုန္တရမျိုး (၇) ပစ္စည်း။	၅၁
၅၂	ဝတ္ထုမျိုး (၆) ပစ္စည်း။ ပဋ္ဌာနတမျိုး (၄) ပစ္စည်း။	၅၁
၅၃	အာဟာရမျိုး (၃) ပစ္စည်း။ ဣန္ဒြိယမျိုး (၃) ပစ္စည်း။	၅၂
၅၄	ပကတ္တမျိုး (၂) ပစ္စည်း။ ကမ္မ (၁) ပစ္စည်း။	၅၂
၅၅	ဟေတုပစ္စည်း၏ အမျိုးစာတ်ကိုညွှန်းပြခြင်း၊ သဟာစာတပစ္စည်းမျိုး၏ သဘော။	၅၂
၅၆	ဖြစ်ရာဘုံကိုဆင်ခြင်ရခြင်း။	၅၃
၅၇	ဆိုင်ရာပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုဆင်ခြင်ရခြင်း၊ ကာလကိုဆင်ခြင်ရခြင်း။	၅၄
၅၈	သာမညဃဋနာ (၉) ချက်ဆိုရှိ။	၅၅
၅၉	ပစ္စည်းပြိုင်နယှဉ်ပဒေသ၊ ပစ္စည်းပြိုင်သဘောလက္ခဏာ (၃) မျိုး။	၅၆
၆၀	ဃဋနာခေါင်းစဉ်လက်ခံ။	၅၇
၆၁	ဟေတုဃဋနာ (၂၄) ချက်ဃဋနာမည်ခြင်းအကြောင်း။	၅၉
၆၂	သာမညဃဋနာအဓိပ္ပါယ်။ အဝိပါကဃဋနာအဓိပ္ပါယ်။	၆၀
၆၃	အဝိပါကဃဋနာ (၄) ချက်တရားပုံပုံ။	၆၁
၆၄	သဆည်မည်ဃဋနာ၌မှတ်သားပွယ်။	၆၂
၆၅	ကေစိဝါဒကိုညွှန်းပြချက်။	၆၃
၆၆	သဝိပါကဃဋနာ၏ အဓိပ္ပါယ်။	၆၅
၆၇	သဝိပါကဃဋနာ (၅) ချက်ဦးရားငါးပုံ။	၆၆
၆၈	သဏ္ဌာန်ဣယမဂ္ဂဃဋနာ၏ အဓိပ္ပါယ်။	၆၇
၆၉	သဏ္ဌာန်ဣယမဂ္ဂဃဋနာ (၉) ချက်တရားပုံနည်း။	၆၈
၇၀	သာဓိပတိဏ္ဌာန်ဣယမဂ္ဂဃဋနာ၏ အဓိပ္ပါယ်။	၆၉
၇၁	သာဓိပတိဏ္ဌာန်ဣယမဂ္ဂဃဋနာ (၆) ချက်တရားပုံ။	၇၀
၇၂	အသေးစိတ်ပစ္စည်းပြိုင်နည်း။	၇၂
၇၃	အကုသိုလ်ဟိတ် (၃) ပါးပစ္စည်းပြိုင်နည်း။	၇၂
၇၄	ကုသိုလ်ဟိတ် (၃) ပါးပစ္စည်းပြိုင်နည်း။	၇၃

ဦးရေ။	အကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၇၅	ဝိပါက်ဟိတ်(၃)ပါးပစ္စည်းဖြင့်နည်း။	၇၄
၇၆	အာရမ္မဏပစ္စယနိဿေသကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၇၅
၇၇	အာရမ္မဏပစ္စည်းကိုဥပမာဖြင့်ညွှန်ပြပုံ။	၇၆
၇၈	သဗ္ဗ(၂)မျိုး၊အဘာယသဗ္ဗဖြစ်ကြောင်းညွှန်းပြချက်။	၇၇
၇၉	ကေစိဝါဒကိုညွှန်းပြချက်။	၇၈
၈၀	အရာဂျယ်သောပစ္စည်းကိုညွှန်းပြချက်။	၈၀
၈၁	ပယိသင့်,မပယိသင့်အဆုံးအဖြတ်။	၈၁
၈၂	ကြီးသဲလေးထပ်ဆရာတော်၏အဆုံးအဖြတ်။	၈၄
၈၃	ရူပါယတနံစက္ခုဝိညာဏာဒေါဘုယာ-အစယ္ပဲသောနိဒဿနာ ကာရပါဠိ၌မှတ်သားဘွယ်။	၈၅
၈၄	ပဋ္ဌာန်ပစ္စည်းတရား၌မှတ်သားဘွယ်။	၈၆
၈၅	ပစ္စေဃံပစ္စည်းသည် မနောဓာတ်အားတည်ပြိုင်နက်ကျေးဇူးပြု,မပြုအဆုံး အဖြတ်။	၈၇
၈၆	အာရမ္မဏပစ္စည်းသဘာဝ(၇)ပစ္စည်းထုတ်ပုံ။	၈၈
၈၇	အာရမ္မဏသင်္ဂဟအတိုင်းဆိုရိုးပြုထားခြင်း။	၈၉
၈၈	လောကုတ္တရာကိုအာရုံမပြုနိုင်ခြင်းအကြောင်း။	၉၁
၈၉	ပဋ္ဌမဈာန်အာဘိညာဉ်ကုသိုလ်ဆိုရိုးမပါခြင်း။	၉၂
၉၀	အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကိုကြဉ်ရခြင်းအကြောင်း။	၉၃
၉၁	မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်တိုင်းအလုံးစုံကိုအာရုံပြု မပြုအဆုံးအဖြတ်။	၉၄
၉၂	စသဒ္ဒါ၏အကျိုး။ ၃ထုဇနပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့သိဖွယ်နှင်သောစိတ် တို့ကိုညွှန်းပြချက်။	၉၅
၉၃	ပုထုဇနသန္တာန်ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် လေးခု နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုနိုင်, မပြုနိုင်အဆုံးအဖြတ်။	၉၆
၉၄	အဘာယအခါ၌အလုံးစုံကိုအာရုံပြုကြောင်းညွှန်ပြချက်။	၉၇
၉၅	ဝဋ္ဋောသည်အလုံးစုံကိုအာရုံပြု, မပြုအဆုံးအဖြတ်၊ဝဋ္ဋော အဆုံးအဖြတ်။	၉၈
၉၆	မဟာဂဇစိတ်ကိုညွှန်းပြချက်၊သဗ္ဗညုတညာဏ်နှင့်အလား တူသောစိတ်။	၉၉

မာတိကာ။

ဦးရေ။	ဘကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၉၇	အာဘိသမာဒိ(၇)ပါးဒ္ဌမတ်သားဘွယ်၊ အာဘိညာဒိ(၅)မျိုးသာ ပြဆိုခြင်း။	၁၀၀
၉၈	ဒိဗ္ဗစက္ခုအာဘိညာဒိဒ္ဌမတ်သားဘွယ်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုအာဘိညာဒိ(၄) ပါးသောအာရုံကိုအာရုံပြုပုံ။	၁၀၁
၉၉	ဒိဗ္ဗစက္ခုအာဘိညာဒိသည်ရူပါရုံမှတပါး အခြားတရားကို အာရုံ ပြု, မပြုအဆုံးအဖြတ်။	၁၀၂
၁၀၀	စုတူပပါတဉာဏ်နှင့်ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်အထူး တရားကိုမထူး ခြားခြင်း။	၁၀၄
၁၀၁	ဒုရေ,ပဒိုဏ်ဆန်း,သဏ္ဌာ,သုခမပစ္ဆုပ္ပန်ရူပါရုံ.....ဟူသောစကားဒ္ဌ မှတ်သားဘွယ်။	၁၀၅
၁၀၂	ဒိဗ္ဗစက္ခုအာဘိညာဒိချင်းထူးခြားပုံ။	၁၀၅
၁၀၃	ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိကမ္မဒ္ဌမတ်သားဘွယ်။	၁၀၆
၁၀၄	ဒိဗ္ဗသောတအာဘိညာဒိဒ္ဌမတ်သားဘွယ်။	၁၀၇
၁၀၅	ဇုန္ဒိအပြား(၁၀)ပါးကိုညွှန်းပြချက်၊	၁၀၈
၁၀၆	အဘေယ်ဇုန္ဒိကိုဇုန္ဒိဝိဓအာဘိညာဒိဖြစ်ကြောင်းညွှန်ပြချက်။	၁၁၀
၁၀၇	ကမ္မဝိပါကဇုန္ဒိနှင့်ပုညဝတောဇုန္ဒိနှစ်ပါးအထူး။	၁၁၀
၁၀၈	ဇုန္ဒိဝိဓအာဘိညာဒိပါဒကဈာန်စသည်တို့ကိုအာရုံပြုသော ကာလ၊	၁၁၁
၁၀၉	ဇုန္ဒိဝိဓအာဘိညာဒိဆိုရိုးပြင်ဆင်ချက်၊	၁၁၂
၁၁၀	ဇုန္ဒိဝိဓအာဘိညာဒိ၏အာရုံကိုကာလ အားဖြင့်ငင်းခြား ပြဆိုချက်၊	၁၁၂
၁၁၁	မနောမယဉာဏ်ဒ္ဌမတ်သားဘွယ်၊	၁၁၃
၁၁၂	စေတောပရိယအာဘိညာဒိဆိုရုံးဒ္ဌမတ်သားဘွယ်။	၁၁၄
၁၁၃	အရေကောက်ဆရာတော်နှစ်သက်သောပါဒ၊ အဘယ်ဝါဒ သင့်မြတ်ကြောင်းဆုံးဖြတ်ချက်၊	၁၁၅
၁၁၄	စေတောပရိယအာဘိညာဒိဆိုရိုးပြင်ဆင်ချက်။	၁၁၆
၁၁၅	စေတောပရိယအာဘိညာဒိနှင့်ပရစိတ္တဝိဇာနနအာဘိညာဒိ အထူး။	၁၁၆
၁၁၆	ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအာဘိညာဒိဆိုရိုးဒ္ဌမတ်သားဘွယ်၊	၁၁၇

ဦးရေ။	အကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၁၁၇	အတိတ်သညာဏ်ခွဲမှတ်သားဘွယ်။ အဘယ်အတ်ညာဉ်ဖြစ်ကြောင်းညွှန်းပြချက်။	၁၁၈
၁၁၈	ယထာဂတမ္ဘုပဂအတ်ညာဉ်၏ အာရုံခွဲမှတ်သားဘွယ်။	၁၁၉
၁၁၉	ယထာဂတမ္ဘုပဂဉာဏ်, ဒိဋ္ဌစဂ္ဂုဉာဏ်တို့၏ အထူး။	၁၂၀
၁၂၀	အနာဂတံသအတ်ညာဉ်၏ အာရုံခွဲမှတ်သားဘွယ်။	၁၂၁
၁၂၁	အနာဂတေသဗ္ဗဒိဝသတောပရံ.....ဟုမိန့်ဆိုခြင်း အကြောင်း။	၁၂၁
၁၂၂	အာရုံပိုင်းခြားပုံ။	၁၂၂
၁၂၃	ကုသိုလ်အတ်ညာဉ်အာရုံခွဲအရဟာဗ္ဗမဂ်, အရေဟာဗ္ဗဖိုလ်ကို ကြဉ်ရခြင်းအကြောင်း။	၁၂၄
၁၂၄	ရူပါဝစရစိတ်(၁၅)ရတို့၏ ပညတ်ဓမ္မာရုံဆိုရိုးခွဲမှတ်သားဘွယ်။	၁၂၅
၁၂၅	အရူပစိတ်(၁၂)ရတို့နှင့်အာရုံတွဲပုံ။	၁၂၆
၁၂၆	အာကာ အာကိုဝိပါက်တို့ကိုအာရုံပြု, မပြုအဆုံးအဖြတ်။	၁၂၆
၁၂၇	အာရုံမဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုညွှန်ပြချက်။	၁၃၀
၁၂၈	မဟာဂုတ်အာရုံနှင့်စပ်သောပုဗ္ဗာနုစ်ချက်။	၁၃၁
၁၂၉	လောကုတ္တရာအာရုံဆိုရိုးပြုခြင်းအကြောင်း။	၁၃၁
၁၃၀	ကရိယာပါဒ်သာမညအရကောက်ခွဲမှတ်သားဘွယ်။	၁၃၂
၁၃၁	ယံယံဓမ္မံအာရဗ္ဘဟုဟောဘော်မှုခြင်းအကြောင်း။	၁၃၂
၁၃၂	ဥပ္ပဇ္ဇနက္ခဏေယေဝဟူသောအဌကထာပါဒ်ကိုစိစစ်ချက်	၁၃၃
၁၃၃	နိယတ်, အနိယတ်ခွဲမှတ်သားဘွယ်။	၁၃၄
၁၃၄	ဥပ္ပဇ္ဇတိ ကြိယာခွဲမှတ်သားဘွယ်။	၁၃၆
၁၃၅	အလုံးစုံသောကာလကိုသိမ်းကြုံ၍ ဟောရခြင်းအကျိုး။	၁၃၇
၁၃၆	အဌကထာဝါဒကို မူလဋီကာဆရာဝေဖန်ချက်၊	၁၃၇
၁၃۷	အတ်တ်, အနာဂတ်, ပစ္စုယုပ္ပန်အား ကျေးဇူးမပြုခြင်း၏ အထောက်သာဝက။	၁၃၉
၁၃၈	မင်သတ်စာချုန်တော်။ စိတ္တစေတသိကာဓမ္မာဟု ဟောတော်မူရခြင်းအကြောင်း။	၁၄၀
၁၃၉	ရုပ်, နိဗ္ဗာန်, ပညတ်တို့ကို သရုပ်ထုတ်၍ မဟောခြင်း၊	၁၄၁

မာတိကာ။

ဦးရေ။	အကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၁၄၀	တောတောဝမ္မာဟုဗဟုဝုစ်ဖြင့်ဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း	၁၄၁
၁၄၁	ယေယေဝမ္မာဟုဟောတော်မမူခြင်းအကြောင်း။	၁၄၂
၁၄၂	ယေယေဝမ္မာဟုဗဟုဝုစ်ဖြင့်ဟောတော်မမူခြင်း အကြောင်း။	၁၄၄
၁၄၃	အာဝရဏပစ္စည်းပြိုင်တရားငါးပုံ။	၁၄၅
၁၄၄	တနည်း အာဝရဏပစ္စည်းပြိုင်တရား(၃)ပုံ။	၁၄၆
၁၄၅	အင်ပေတိပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၁၄၈
၁၄၆	သဟဇာတာဓိပတိနိဒ္ဒေသနာကာရပါဠိ၌မှတ်သားဘွယ်	၁၄၉
၁၄၇	ဝ:ပြိုင်နက်နှစ်ပါး, သုံးပါးအဓိပတိပစ္စည်းမဖြစ်ခြင်း အကြောင်း။	၁၄၉
၁၄၈	ဆန္ဒအမျိုးမျိုးနှင့် အာဘယ်ဆန္ဒဖြစ်ခြင်းအကြောင်း ညွှန်းပြချက်။	၁၅၂
၁၄၉	ရုဠိ (၃) မျိုး။	၁၅၃
၁၅၀	အတွင်ရုဠိ။	၁၅၅
၁၅၁	အတင်ရုဠိ၊ဆန္ဒာဓိပတိဆိုရိုးနှင့်မှတ်သားဘွယ်။	၁၅၆
၁၅၂	သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်းမထိုက်ခြင်းအကြောင်း။	၁၅၇
၁၅၃	အဓိပတိပစ္စည်းနှင်သဘာဝကပစ္စည်းထုတ်ပုံ။	၁၅၈
၁၅၄	ဆန္ဒာဓိပတိပစ္စည်းပြိုင်တရားသုံးပုံ။	၁၅၉
၁၅၅	ဝိရိယာဓိပတိအရေကောက်နှင့်မှတ်သားဘွယ်၊	၁၆၁
၁၅၆	ဝိရိယာဓိပတိသဘာဝ(၁၀)ပစ္စည်းတို့ကိုညွှန်ပြခြင်း။	၁၆၁
၁၅၇	ဝိရိယာဓိပတိပစ္စည်းပြိုင်တရား(၃)ပုံ။	၁၆၁
၁၅၈	စိတ္တာဓိပတိသဘာဝ(၁၀)ပစ္စည်းကိုညွှန်ပြချက်။	၁၆၄
၁၅၉	ဝိမံသာဓိပတိကတ္တားပါဠိအရေကောက်နှင့်မှတ်သားဘွယ်။	၁၆၆
၁၆၀	ဝိမံသာဓိပတိပစ္စည်းနှင်သဘာဝထုတ်ပုံ။	၁၆၇
၁၆၁	တပ်ခိုက်,မတပ်ခိုက်,တပ်နေ,မတပ်နေလေးမျိုးအဓိပ္ပါယ်။	၁၆၉
၁၆၂	ရခိုက်,မရခိုက်,ရနေ,မရနေလေးမျိုးအဓိပ္ပါယ်၊	၁၆၉
၁၆၃	အဓိပတိ(၄)ပါးဖြင့် လောကုတ္တရာတရားကိုဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်(၄)ဦး။	၁၇၀
၁၆၄	ကြိယာသည်လောဘမူအားကျေးဇူးပြု,မပြုဝိနိစ္ဆယ်။	၁၇၂

ဦးရေ။	အကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၁၆၅	မူလဋီကာဆရာက, အဋ္ဌကထာ၀ါဒကိုပယ်ချခြင်း။	၁၇၂
၁၆၆	မူလဋီကာ၀ါဒကို မရှင်းကာဆရာချေပချက်။	၁၇၅
၁၆၇	အဋ္ဌကထာ၀ါဒနှင့် မူလဋီကာ၀ါဒအထူး။	၁၇၅
၁၆၈	မရှင်းကာဆရာစကားကိုဝေဘာနိချက်။ အခုဋီကာဆရာက မူလဋီကာကိုချေပချက်။	၁၇၆
၁၆၉	ယုတ္တိသာဓကခိုင်လုံစွာထုတ်ပြ။	၁၇၇
၁၇၀	အနန္တရပစ္စည်းကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၁၈၂
၁၇၁	အနန္တရပစ္စည်း နိဒဿနာကာရပါဠိ၌မှတ်သားဘွယ်။	၁၈၄
၁၇၂	ပဋ္ဌာန်ကျမ်းတော်နှင့် ကျေးဇူးမပြုခြင်းအကြောင်း။	၁၈၆
၁၇၃	၀ဋ္ဋော,မနောဒ္ဓါတုတို့ကို ကျေးဇူးပြုပုံကိုဟောကြား တော်မမူခြင်းအကြောင်း။	၁၈၈
၁၇၄	အနန္တရပစ္စည်း၏ သဘာ၀(၆)မျိုးညွှန်းပြချက်။	၁၉၀
၁၇၅	အနန္တရပစ္စည်း ကရိယာပါဠိအရကောက်ပုံနယူပုံဒေသ။	၁၉၀
၁၇၆	အဆုံးဇောကြည့်ရခြင်းအကြောင်း။	၁၉၂
၁၇၇	မည်သည့်ဇောတို့ အဆုံးဇောဖြစ်ကြောင်းညွှန်ပြချက်။	၁၉၃
၁၇၈	ထပ်မံစိစစ်ချက်။	၁၉၄
၁၇၉	ပဌမဇောကိုကြည့်ရခြင်းအကြောင်း။	၁၉၅
၁၈၀	မဟာ၀ုတ်ကုသိုလ်(လ)မဟာကုသိုလ်ပဌမနှေး.....ဟူသော ဆိုရိုးဒ္ဌမှတ်သားဘွယ်။	၁၉၅
၁၈၁	ဂေါတြဘု,ဝေါဒါနိကိစ္စတပ်သော.....ဟူသောဆိုရိုးဒ္ဌ မှတ်သားဘွယ်။	၁၉၆
၁၈၂	ဂေါတြဘု (၂)မျိုးအထူး။	၁၉၇
၁၈၃	မဟာ၀ုတ်ကုသိုလ်ဥပေက္ခာ(လ)မဟာကုသိုလ်တတိယနှေး ဟူသောဆိုရိုးဒ္ဌမှတ်သားဘွယ်။	၁၉၇
၁၈၄	တဒါရုံကျခြင်းအကြောင်း။	၁၉၈
၁၈၅	တဒါရုံမကျသော ဝိဘူဘာ၀ရုံ အတိမဟန္တာ၀ရုံ၀ိထိ။	၂၀၀
၁၈၆	အောက်ဖိုလ်(လ)အနုလုံကိစ္စတပ်သောမဟာကုသိုလ်ပဌမနှေး ဟူသောအရကောက်ဆိုရိုးဒ္ဌမှတ်သားဘွယ်။	၂၀၂
၁၈၇	ဒေါသဇောနောင်တဒါရုံကျ မကျ၀ိမုတ္တိယ။	၂၀၄

ဦးရေ။	အကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၁၈၈	သောမနဿတဒါရုံဘဝင်မဖြစ်ခြင်းအကြောင်း။	၂၀၅
၁၈၉	အာဂန္တုကဘဝင်ချရခြင်းအကြောင်း။	၂၀၅
၁၉၀	မူလဘဝင်မချခြင်းအကြောင်း။	၂၀၆
၁၉၁	ဒေါသစောနှင့်ဥပေက္ခာမဆန့်ကျင်ကြောင်း,အကြောင်း ယုတ္တိကိုညွှန်ပြချက်။	၂၀၈
၁၉၂	ဒေါသမူစောနောင်မဟာဂုတ်ဘဝင်မကျခြင်းအကြောင်း	၂၀၉
၁၉၃	အာဝဇ္ဇန်း(လ)လေးခုဟူသောဆိုရိုးခ်ိမ်တံသားဘွယ်။	၂၁၃
၁၉၄	ဒုတိယဝုဋ္ဌောအား(လ)ဒုတိယဝုဋ္ဌော.....ဟူသောဆိုရိုးခ်ိ မ်တံသားဘွယ်။	၂၁၃
၁၉၅	ဟာသိဘုပ္ပါဒ်(လ)ဟာသိဘုပ္ပါဒ်အဆုံးစော.....ဟူသောဆိုရိုးခ်ိ မ်တံသားဘွယ်။	၂၁၅
၁၉၆	သောမနဿတဒါရုံသာကျခြင်းအကြောင်း။	၂၁၅
၁၉၇	ကြိယာစောနောင်တဒါရုံမကျ ....ဟူသော မူလဋီကာဝါဒကို ညွှန်ပြခြင်း။	၂၁၆
၁၉၈	မုံရွှေးစောတဝန်ဆရာတော်အမေး,အုဂ်ဖိုရ်ဆရာတော် အဖြေလက်ခံ။	၂၁၈
၁၉၉	ကြိယာစောနောင်တဒါရုံ.ကျကြောင်းပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ခ် ိ တိုက်ရိုက်ဟောတော်မူခြင်း။	၂၁၈
၂၀၁	ဝုဋ္ဌာနအဓိပ္ပါယ်။	၂၁၈
၂၀၁	ဝုဋ္ဌာနအရ တဒါရုံကိုယူခြင်းအကြောင်း။	၂၁၉
၂၀၂	ဟာသိဘုပ္ပါဒ်စောနောင်ပဋ္ဌဝေါဟာရတိဟိတ်ဘဝင်သာ ဖြစ်ခြင်းအကြောင်း။	၂၂၀
၂၀၃	မဟာဂုတ်ကြိယာ(လ)မဟာကြိယာတတိယနှေး..... ဟူသော ဆိုရိုးခ်ိ မ်တံသားဘွယ်။	၂၂၀
၂၀၄	သမာပဇ္ဇနုဝိထိခ်ိ(လ)အဆုံးစော.....ဟူသောဆိုရိုးခ်ိ မ်တံ သားဟွယ်။	၂၂၁
၂၀၅	အရူပဘုံခ်ိ ရူပါဝစရစိတ်မဖြစ်ခြင်းအကြောင်း။	၂၂၂
၂၀၆	မရဏာသန္နအခါ(လ)ဘဝင်ဇဝနုဝိသ ..... ဟူသောဆိုးရိုးခ်ိ မ်တံသားဘွယ်။	၂၂၃

ဦးရေ။	အကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၂၀၇	ကာမပဋိသန္ဓေ(လ)နေ၀သညာနာသညာယတနစုတိ.....ဟူ သောဆိုရိုးဋီကာသားတွယ်။	၂၂၅
၂၀၈	ကာမတိဟိတ်စုတိနောင်နှောင်းသောပဋိသန္ဓေကိုညွှန် ပြခြင်း။	၂၂၆
၂၀၉	ရူပစုတိနောင်နှောင်းသောပဋိသန္ဓေကိုညွှန်ပြခြင်း။	၂၂၆
၂၁၀	အရူပစုတိနောင်နှောင်းသောပဋိသန္ဓေကိုညွှန်ပြခြင်း။	၂၂၈
၂၁၁	အောက်အောက် အရူပကိုကြဉ်ရခြင်းအကြောင်း။	၂၂၈
၂၁၂	အရူပစုတိနောင်ရူပါ၀စရပဋိသန္ဓေမနှောင်းခြင်း အကြောင်း။	၂၂၉
၂၁၃	အရူပစုတိနောင်ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှောင်းခြင်း အကြောင်း။	၂၃၀
၂၁၄	အနန္တရပစ္စည်းကျေးဇူးပြုပုံနှင့်သားတွယ်လက်ပ်အထူး	၂၃၁
၂၁၅	ပေါသံယေသံမဟာနီ .. ဟူသောပါဠိကိုဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း။	၂၃၃
၂၁၆	အနန္တရပစ္စည်းသဘာ၀ထုတ်ပုံ၊အနန္တရပစ္စည်းပြုင်(၃)ပုံ။	၂၃၅
၂၁၇	သဟဇာတပစ္စည်းကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၂၃၇
၂၁၈	သဟဇာတပစ္စည်း၏ ကျေးဇူးပြုသောခဏာကိုညွှန်ပြခြင်း။	၂၃၈
၂၁၉	သုံးချက်ရဂဏ္ဍိုဆရာမိန့်ဆိုချက်။	၂၃၈
၂၂၀	ဥပမာဖြင့်ထပ်မံဖြေကြားခြင်းချက်၊	၂၄၀
၂၂၁	အညမညံသဒ္ဒါဒ္ဒမှတ်သားတွယ်။	၂၄၂
၂၂၂	အညမညံသဒ္ဒ ဒါနိပါဋိဒ္ဒမှတ်သားတွယ်၊သြက္ကနှိုက္ခဘော သဒ္ဒါဒ္ဒမှတ်သားတွယ်။	၂၄၄
၂၂၃	ရူပံအရေ အာဘယ်ရုပ်ကိုကောက် ဆင့်ကြောင်းညွှန်းပြချက်	၂၄၆
၂၂၄	သဟဇာတပစ္စည်းသဘာ၀ထုတ်ပုံ၊ရူပိနောဓမ္မာဟုထပ်မံ ဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၂၄၇
၂၂၅	ကိန္ဓိကာလေအရေကိုညွှန်းပြခြင်း။	၂၄၈
၂၂၆	အညမညပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၂၅၁
၂၂၇	အညမညပစ္စည်းသဘာ၀(၇)ပါးထုတ်ပုံ။	၂၅၁
၂၂၈	နိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၂၅၂

မာတိကာ

ဦးရေ။	အကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၂၂၉	နိဿယသဒ္ဒါကိုဝိဂ္ဂဟပြုပုံ။	၂၅၃
၂၃၀	နိဿယ(၄)မျိုးတို့၏အထူး။	၂၅၄
၂၃၁	နိဿယပစ္စယနှင့်ဒေသဒ္ဒိနည်းနှစ်မျိုးဟောပုံ။	၂၅၅
၂၃၂	မဇ္ဈိမာယုကအဓိပ္ပါယ်။	၂၅၆
၂၃၃	မန္ဒာယုကအဓိပ္ပါယ်။	၂၅၇
၂၃၄	အမန္ဒာယုကအဓိပ္ပါယ်။	၂၅၈
၂၃၅	မန္ဒာယုက,အမန္ဒာယုက,မဇ္ဈိမာယုကရွေ့ချယ်ပုံ။	၂၅၉
၂၃၆	မန္ဒမန္ဒာယုကစသည်ရွေ့ချယ်ပုံ။	၂၆၀
၂၃၇	ဝတ္ထုပုရေဓာတနိဿယပစ္စည်းထိုက်သောပဋ္ဌပသာဒတို့ကို ညွှန်းပြချက်။	၂၆၀
၂၃၈	ရေနံချောင်းဆရာတော်ဘုရား၀ါဒ။	၂၆၁
၂၃၉	ယံရုပ်အရဟာဒယ၀တ္ထုရုပ်ကိုအရေကောက်ခြင်း အကြောင်း။	၂၆၂
၂၄၀	အရှုပဝိပါက်လေးခုကိုကြည့်ရခြင်းအကြောင်း။	၂၆၂
၂၄၁	ဝတ္ထုနှိုက်ကြိယာဒ္ဒိမှတ်သားဘွယ်၊နိဿယပစ္စည်းသဘာ၀ ထုတ်ပုံ။	၂၆၃
၂၄၂	ဆိုရိုးပြင်ဆင်ချက်။	၂၆၄
၂၄၃	ပုရေဓာတနိဿယတရား(၄)ပုံ။	၂၆၄
၂၄၄	ဥပနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း။	၂၆၇
၂၄၅	ကေသဒ္ဒိသဒ္ဒါကိုအထူးဟောကြားတော်မူခြင်း အကြောင်း။	၂၆၈
၂၄၆	ဥပနိဿယ(၃)မျိုးအထူး။	၂၆၉
၂၄၇	ဝိသဒ္ဒါအရညွှန်းပြချက်။	၂၇၀
၂၄၈	နိဗ္ဗာန်ပဓာနပုဗ္ဗနိဿယပစ္စည်းဖြစ်ထိုက်ခြင်းအကြောင်း။	၂၇၁
၂၄၉	အရဟာတ္တမဂ်ကြည့်သင့်,ကြည့်သင့်ဝိနိစ္ဆယ။	၂၇၂
၂၅၀	အရဟာတ္တဖိုလ်ကြည့်သင့်,မကြည့်သင့်ဝိနိစ္ဆယ။	၂၇၅
၂၅၁	လောကုတ္တရာက အကုသိုလ်အား ပဓာနပုဗ္ဗနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု မပြုပုံဝိနိစ္ဆယ။	၂၇၅

မာတိကာ။

ဦးရေ။	အကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၂၅၂	မူလဋီကာဆရာပယိသျှခြင်း။	၂၇၇
၂၅၃	မူလဋီကာဝါဒကိုချေပဖြေဆိုခြင်း။	၂၈၁
၂၅၄	ဥပနိဿယသဘာဝကထုတ်ပုံ။	၂၈၂
၂၅၅	ရုပ်တရားပကတူပနိဿယပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ထိုက်,မဖြစ်ထိုက်ဝိနိစ္ဆယ။	၂၈၃
၂၅၆	ပဌာန်းကျမ်းကြီး၌လာသောနည်း၊သုတ္တန်ကပရိယာယ်။	၂၈၄
၂၅၇	ဥတုဘောဇနမ္ပိစသည်တို့၏ပကတူပနိဿယပစ္စယုပ္ပန်ကိုညွှန်ပြချက်။	၂၈၇
၂၅၈	ပုရေဇာတပစ္စည်းကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၂၈၉
၂၅၉	ပုရေဇာတပစ္စည်းသဘာဝကထုတ်ပုံ။	၂၉၀
၂၆၀	ကိုယ်ခွံကာလေနှစ်ပါး၏ထူးခြားချက်။	၂၉၁
၂၆၁	ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၂၉၂
၂၆၂	လင်းတယေါဥပမာနှင့်ပတ်သက်၍ညွှန်းပြအပ်သော အာစရိယဝါဒ။	၂၉၄
၂၆၃	တိဇစတုဇကာယဟုဆိုရိုးပြုခြင်းအကြောင်း။	၂၉၇
၂၆၄	ဒွိဇတိဇကာယဟုဆိုရိုးပြုခြင်းအကြောင်း၊ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသဘာဝကထုတ်ပုံ။	၂၉၈
၂၆၅	အာသေဝနပစ္စည်းကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၂၉၉
၂၆၆	ကုသိုလ်နောင်အဗျာအတာကိုမဟောခြင်းအကြောင်း။	၃၀၀
၂၆၇	ဝိပါက်အဗျာကတာကိုမယူရခြင်းအကြောင်း။	၃၀၁
၂၆၈	ဖိုလ်အာသေဝနပစ္စည်းထိုက်ခြင်းအကြောင်း။	၃၀၃
၂၆၉	ဘုရားဟောမယ်ခြင်းအကြောင်း။	၃၀၄
၂၇၀	ကမ္မနိဿိတ္ထေသကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၃၀၆
၂၇၁	အကုသိုလ်ဒွါဒသစေတနာ၌မှတ်သားဘွယ်။	၃၀၇
၂၇၂	ဥက္ကဋ္ဌမဟာကုသိုလ်စေတနာကိုညွှန်းပြချက်။	၃၀၈
၂၇၃	သြမဂဏကုသိုလ်စေတနာကိုညွှန်းပြခြင်း။	၃၀၉
၂၇၄	အဟိတ်(လ)ဒွိဟိတ်သြမဂဏကုသိုလ်စေတနာဟုဆိုရိုးပြုခြင်းအကြောင်း။	၃၁၀
၂၇၅	ကမ္မပစ္စည်းသဘာဝကထုတ်ပုံ။	၃၁၀

ဦးရေ။	အကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၂၇၆	ဥပနိဿယပစ္စည်းကိုညွှန်းပြချက်။	၃၁၁
၂၇၇	စေတနာတရယူတ်ကိုးဆယ်ဟုဆိုခြင်းအကြောင်း။	၃၁၂
၂၇၈	အရကောက်ဆိုရိုးပြင်ဆင်ချက်။	၃၁၄
၂၇၉	ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၃၁၅
၂၈၀	စက္ခာရောခန္ဓာဟုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၃၁၆
၂၈၁	အရူပိနောဟုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၃၁၇
၂၈၂	စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားကျေးဇူးပြု,မပြုအဆုံး အဖြတ်။	၃၁၇
၂၈၃	မူလဋီကာဆရာ၏ အာဘော်ကိုညွှန်းပြချက်။	၃၁၈
၂၈၄	သဉ္ဇဿဟာသန္ဓာဘာဝစသောတရား(၄)ပါးတို့ကို ညွှန်းပြချက်။	၃၁၆
၂၈၅	ဥဿဟာဟ၏ အဓိပ္ပါယ်။	၃၂၀
၂၈၆	နိဂ္ဂဟဟာသန္ဓာဘာဝ၌မိုင်းခိုင်းဆရာဘော်အဆုံး အဖြတ်။	၃၂၁
၂၈၇	ဝိပါကပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ။	၃၂၂
၂၈၈	အာဟာရပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၃၂၃
၂၈၉	ကဗဠိကာရအာဟာရနှင့်စပ်သောမှတ်သားဘွယ် အဓိပ္ပါယ်။	၃၂၃
၂၉၀	ကဗဠိကာရောဟုမိန့်ဆိုခြင်းအကြောင်း။	၃၂၄
၂၉၁	ဣမသ္မိကာယသ္မိပါဋ်၌မှတ်သားဘွယ်။	၃၂၆
၂၉၂	မူလဋီကာဆရာ၏ ဝါဒ။	၃၂၇
၂၉၃	အာဟာရပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ၊နာမ်အာဟာရပစ္စည်း ပြောင်ပုံနည်း။	၃၃၀
၂၉၄	ယထာရဟပြောင်နိုင်သောပစ္စည်းများ။	၃၃၁
၂၉၅	ဣန္ဒြိယပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၃၃၂
၂၉၆	ဣန္ဒြိယသုံးမျိုးဟောစဉ်ပါဠိ။	၃၃၃
၂၉၇	ကဗိဏ်းပါဋ်အဌကထာဖွင့်ကိုစဉ်းစားဘွယ်။	၃၃၄
၂၉၈	ဣန္ဒြိယပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ။	၃၃၆
၂၉၉	သဟဇာတိန္ဒြိယပစ္စည်းပုံ။	၃၃၇

ဦးရေ။	အကြောင်းအရာ။	နံပါတ်။
၃၀၀	ဗျာနပဋ္ဌယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၃၄၀
၃၀၁	အပိ တ်စိတ်တို့၌ဗျာနင်တရားကိုယိုထုတ်သင့်, မထုတ်သင့် ဆုံးဖြတ်ချက်။	၃၄၀
၃၀၂	ဗျာနပစ္စည်းတစ်, မတစ်အဆုံးအဖြတ်။	၃၄၂
၃၀၃	ဗျာနပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ၊ဗျာနပစ္စည်းပြိုင်ပုံပုံနည်း။	၃၄၃
၃၀၄	မဂ္ဂင်တရားကိုယိကိုးပါးရေတွက်ပုံ။	၃၄၅
၃၀၅	မိန္ဆွာမဂ္ဂင်ကို မဂ္ဂပစ္စည်းအရေမကောက်သင့်ကြောင့် ပဋ္ဌာန်း သုံးချက်စုဂဏ္ဍိဆရာဆုံးဖြတ်ချက်။	၃၄၆
၃၀၆	ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ဝါဒကိုပယ်သင့် မပယ်သင့် အဆုံးအဖြတ်။	၃၄၇
၃၀၇	ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်စုဂဏ္ဍိနှင့်, မူလဋီကာဝါဒသင့်, မသင့် ဆုံးဖြတ်ချက်။	၃၄၈
၃၀၈	မဂ္ဂပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ မဂ္ဂပစ္စည်းပြိုင်၌တရားပုံနည်း။	၃၄၉
၃၀၉	သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ။	၃၅၀
၃၁၀	ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း(၃)မျိုးခွဲးခြားပုံ။	၃၅၃
၃၁၁	ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ။	၃၅၄
၃၁၂	ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြိုင်ပုံနည်း။	၃၅၅
၃၁၃	အတ္ထိပစ္စည်း(၅)မျိုးကို ပါဠိတော်ဖြင့်ပိုင်းပုံ။	၃၅၇
၃၁၄	နိဗ္ဗာန်ကို အတ္ထိပစ္စည်း၌ထည့်သွင်းအရမကောက်ရခြင်း အကြောင်း။	၃၅၉
၃၁၅	မယ္ဗိသောတရားက ကျေးဇူးပြုနိုင်, မပြုနိုင်အဆုံးဒဖြတ်။	၃၆၃
၃၁၆	နတ္ထိဝိဂတပစ္စည်းကိုထပ်မံဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။	၃၆၄
၃၁၇	နတ္ထိဝိဂတပစ္စည်း၌သဘာဝထုတ်ပုံ။	၃၆၅

ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ

ဒုတိယတွဲ ။

နမောတဿ ဘဂဝတော အရဟတော
သမ္မာသမ္ဗုद္ဓဿ၊

ဟေတုပစ္စယ နိဒ္ဒေသဆိုရိုး၊

ပစ္စယုဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ "ပစ္စယနိဒ္ဒေသ"ကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ ကုံသော်လည်း၊ ဟေတုပဋ္ဌာန်း၏ ပစ္စယ နိဒ္ဒေသ, အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယနိဒ္ဒေသ—အစယ္ပိသောအား ဖြင့် နှစ်ဆဲ့လေးပါးအပြားယ္ပြီ၏။ ထိုနှစ်ဆဲ့လေးပါးတို့တွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ပဋ္ဌာန်းမည်ခြင်းအကြောင်း ။

(မေး) အဘယ်အကြောင့် "ပဋ္ဌာန်း"ဟု ခေါ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) အထူးထူးအပြားပြားသော ဟေတုစသော ပစ္စည်းတို့၏ ဖြစ်ရာ ဖြစ်သော အနက်ကြောင့် "ပဋ္ဌာန်း"ဟု ခေါ်ပါသည်။

ဤအလို "ပဋ္ဌာန" ဟူသောပုဒ်၌ "ပ"အက္ခရာသည် "နာနာပဋိကာရ" အနက်ကိုပြ၍, "ဌာန"သဒ္ဒါသည် "ပစ္စယ" အနက်ကို ပြသည်ဟု မှတ်ရမည်။

ကေနဋ္ဌေန ပဋ္ဌာနန္တိနာနာပွကာရပစ္စယဋ္ဌေန ပကာရော နာနာပွကာရတ္ထံ ဒီပေတိ၊ ဌာနသဒ္ဒေါ ပစ္စယတ္ထံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာပါဠိ (၂၀၈-၂၀)

ကေနဋ္ဌေန၊ အဘာယိအနက်ကြောင့်။ ပဋ္ဌာနံ၊ ပဋ္ဌာန်းမည်ပါသနည်း။ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ ပုစ္ဆာ၊ အမေးတည်း။ နာနာပွကာရပစ္စယဋ္ဌေန၊ အထူးထူးအပြားပြားသော "ဟေတု" စသောပစ္စည်းတို့၏ ဖြစ်ရာဖြစ်သော အနက်ကြောင့်။ ပဋ္ဌာနံ၊ ပဋ္ဌာန်းမည်ပါ၏။ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ ပရိဟာရော၊ အဖြေတည်း။ ဟိ၊ ချေပါဦးအုံ့။ ပကာရော၊ "ပ" အက္ခရာသည်၊ နာနာပွကာရတ္ထံ၊ "နာနာပ္ပကာရ" အနက်ကို၊ ဒီပေတိ၊ ပြ၏။ ဌာနသဒ္ဒေါ၊ "ဌာန" သဒ္ဒါသည်။ ပစ္စယတ္ထံ၊ "ပစ္စယ" အနက်ကို၊ ဒီပေတိ၊ ပြ၏။

ဤအရာ၌ "ဌာန" သဒ္ဒါသည် 'ပတိဋ္ဌာန" အနက်၌ ဖြစ်သင့်ပါလျက် အဘာယိသို့သော ဥဒါဟာရဏ် ပုံစံသက်သေတို့ကို ထောက်ဆ၍ 'ပစ္စယ' အနက်၌ ဖြစ်ကြောင်း သိမှတ်ရပါမည်နည်း.....ဟု သူမေးဘွယ်ယှိ၍။

ဌာနာဌာနကုသလတာတိ အာဒိသုဟိပစ္စယောဌာနန္တိ ဝုစ္စော

ဟူသော ဝါကျကို အဋ္ဌကထာဆရာ တက်တော်မူရပြန်ပါသည်။

အဓိပ္ပါယ်ကား "ဌာနာဌာနကုသလတာ" အစယ်သော ဥဒါဟာရဏ် ပုံစံသက်သေတို့၌ "ဌာန" သဒ္ဒါသည် "ပစ္စယ" အနက်၌ ဖြစ်ဘိသကဲ့သို့။ ယင်းနည်းတမူ၊ "ပဋ္ဌာန" ဟူသော ပုဒ်၌လည်း "ဌာန" သဒ္ဒါသည် "ပတိဋ္ဌာန" အနက်၌မဖြစ် "ပစ္စယ" အနက်၌ ဖြစ်ပါသည်.....ဟူလို။

"ဌာန" သဒ္ဒါ၏ "ပစ္စယတ္ထ" ၌ ဖြစ်ပုံကို၊ အဋ္ဌကထာဆရာ ပြဆိုတော်မူ၍ သိရပါပေပြီ။ "ပ" အက္ခရာ၏ "နာနာပ္ပကာရတ္ထ" ၌ ဖြစ်ပုံကို၊ အဘာယိသို့သော ဥဒါဟာရဏ်ပုံစံသက်သေတို့ကို ထောက်ဆ၍ သိမှတ်ရပါမည်နည်း-ဟူ၊ ပြားအုံ့။ ယင်းသို့သော စောဒနာ၏ သောဓနာဝါကျကို အဋ္ဌကထာဆရာ ပြဆိုတော်မမူပေ။

ယင်းသို့ ပြဆိုတော်မမူ၊ ပြားသော်လည်း။

ပဝိဘတ္တေသုမေသု ယံသေ၌ တမုပါဂမုံ

အစယ်သော ပါဠိအုပေါင်းတို့တွင် "ပဝိဘတ္တေသု" ဟူသောပါဠိ၌ "ပ" အက္ခရာသည် "နာနာပ္ပကာရ" အနက်၌ ဖြစ်ဘိသကဲ့သို့။ ယင်းနည်း

တမ္ဘ''ပဋ္ဌာန''ဟူသောပုဒ်၌''ပ''အက္ခရာသည်လည်း''နာနာပွကာရအာ''နက်၌ ဖြစ်၏။ ။ယင်းသို့သောခနာမှုအာပ်ပါသည်ဟူလို။

သော .. ပဓိဘဏ္ဍေသု ဓမ္မေသု ယံသေဋ္ဌံ တမုပါဂမုန္တိ အာဒိသုဝိယ ''နာနာပွကာရဏ္ဍ''ဒိပေတိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၂၂-၁၇)

သော၊ထို''ပ''အက္ခရာသည်။ပဓိဘဏ္ဍေသုဓမ္မေသု ယံသေဋ္ဌံတမုပါဂမုန္တိအာဒိသုဝိယ၊တမုပါဂမုံ ..... ဤသို့အစယ္ယိသောဥဒါဟရဏ်ပုံစံသက်သေတို့၌ကဲ့သို့၊နာနာပွကာရဏ္ဍံ၊''နာနာပွကာရ''အနက်ကို။ဒိပေတိ ပြ၏

ဤအရာ၌ ' ပဓိဘဏ္ဍ'' ဟူသောပုဒ်ကို ..... ''ပကာရေဟိဝိဘဏ္ဍာပဓိဘဏ္ဍာ''.....ယင်းသို့ ဝိဂ္ဂဟပြုမှုအာပ်သည်ယို့သော် 'ပ''ဟူသော ဥပသာရပုဒ်သည် 'ပကာရ''အနက်ကိုသာပြသည်ဖြစ်ပါလျက်။အဘယ်ကြောင့် ''နာနာပွကာရ''အနက်ကို ပြသည်ဟု နာနာ''သဒ္ဒါကို ထည့်စွက်မိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်းဟူမူ။

ထို 'ပကာရ''ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့၏ အထူးထူးအပြားပြားယို့ကြကုန်သည်ဖြစ်လေရကား။ အနက်အားဖြင့်ရောက်သာသော ''နာနာဝိဓ'' အနက်ကို ပြဆိုခြင်းငှာ ''နာနာ'' သဒ္ဒါကို ထည့်စွက်မိန့်ဆိုတော်မူရခြင်းဖြစ်ပါသည်ဟူလို၊

နနုပကာရေဟိ ဝိဘဏ္ဍာပဓိဘဏ္ဍာတိ ''ပ'' ဣတိဥပသဒ္ဒေါ ပကာရဏ္ဍ မေဝ ဒီပေတိ၊ နနာနာပွကာရဏ္ဍန္တိ၊ နု၊ တေသံ ပကာရာနံ နာနာဝိဓ ဘာဝေ တော၊

အဏ္ဍတောဟိ အာပန္နံ နာနာဝိဓဘာဝံ ဒဿေတုံ ''နာနာ''သဒ္ဒေါ ဝုတ္တောတိ

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၂၂-၁၈)

ပကာရေဟိဝိဘဏ္ဍာ ပဓိဘဏ္ဍာဟိတ္ထေ၊ ''ပကာရေဟိဝိဘဏ္ဍာ ပဓိဘဏ္ဍာ''.....ဟူသောဝိဂ္ဂဟာ၌။ ပဓ္ဓတိဥပသဂ္ဂေါ၊ ''ပ''ဟူသော ဥပသာရပုဒ်သည်၊ ပကာရဏ္ဍမေဝ၊ ''ပကာရ''အနက်ကိုသာလျှင်။ဒိပေတိ၊ ပြ၏။ နာနာပွကာရဏ္ဍံ၊ ''နာနာပွကာရ'' အနက်ကို၊ နဒိပေတိနု၊ မပြသည်မဟုတ်တုံလော။ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ စောဒနာ၊ စောဒနာခြင်းပေတည်း၊

နဒိပေတိ၊ မပြသည်ကား။ နု၊ မဟုတ်။ ဒိပေတိဧဝ၊ ပြသည်သာလျှင်တည်း။ ကဿ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ တေသံ ပကာရာနံ ထို

ပကာရဖြစ်ကုန်သော တရားတို့၏။ နာနာဝိဓဘာဝတော၊ အထူးထူး အပြားပြားယှဉ်သည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဒေ ပေတိ၊ ပြ၏။

ဟိ၊ ဆက်ပါဒိုးအံ့။ အဣတော၊ အနက်အားဖြင့်၊ အာပန္နံ၊ ရောက်လာ သော။ နာနာဝိဓဘာဝံ၊ နာနာဝိဓဇာတိကို။ ဒသ္သေတုံ၊ ပြခြင်းငှာ။ နာနာ သဒ္ဒေါ၊ နာနာသဒ္ဒါကို။ ဝုတ္တော၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏၊ ဣတိအယံ၊ ဤ သည်ကား။ သောဓနာ၊ သောဓနာခြင်းပေတည်း။

နာနာပ္ပကာရ ပဋ္ဌယာအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) အဘယ်သို့သောသဘောကို "နာနာပ္ပကာရပဋ္ဌယ" ဟု ခေါ် ဆိုပါသနည်း။

(ဖြေ) တရုသောတရား၏ ဟေတုစသည်တို့၏၊ အစွမ်းအားဖြင့် မျိုးသောအပြားယှဉ်သည်အဖြစ်ကိုဂင်း။ တရုတရုသော ပစ္စည်း၏၊ မျိုး သော တရားယှဉ်သည်အဖြစ်ကိုဂင်း, "နာနာပ္ပကာရပဋ္ဌယ" ဟု ခေါ် ဆို ရပါသည်။

တတ္ထ ဧကဿာပိ ဓမ္မဿ ဟေတု အာဒိဟိ အနေကပဋ္ဌယဘာဝတော ဧကေကဿပဋ္ဌယဿ အနေကဓမ္မဘာဝတော စ နာနာပ္ပကာရပဋ္ဌယ တာဝေဒိတမ္ပိ

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ–(၁၂၂-၂၁)

တတ္ထ ဝစနေ၊ ထိုဂကားရပ်၌။ ဧကဿာပိ တရုလည်းဖြစ်သော၊ ဓမ္မဿ၊ တရား၏။ ဟေတုအာဒိဟိ၊ ဟေတုပစ္စည်းစသည်တို့ဖြင့်။ အနေ ကပဋ္ဌယဘာဝတော စ၊ တပါးမက မျိုးသောပစ္စည်းယှဉ်သည်၏၊ အဖြစ် ကြောင့်ဂင်း။ ဝါ၊ အဖြစ်ကိုဂင်း။ ဧကေကဿ၊ တရုတရုသော ပဋ္ဌယဿ၊ ပစ္စည်း၏။ အနေကဓမ္မဘာဝတော စ၊ မျိုးသော တရားယှဉ်သည်အဖြစ် ကြောင့်ဂင်း။ ဝါ အဖြစ်ကိုဂင်း။ နာနာပ္ပကာရပဋ္ဌယတာ၊ "နာနာပ္ပကာရ ပဋ္ဌယ" အဖြစ်ဟူ၏။ ဝေဒိတမ္ပိ၊ သိအပ်၏။

နာနာပ္ပကာရပဋ္ဌယဇ္ဇေန–ဟူသောပါဠိဘာရ ပဋ္ဌာနသဒ္ဒါကို ဝိဂ္ဂဟပြုပုံ။

(မေး) နာနာပ္ပကာရပဋ္ဌယဇ္ဇေန"....ဟူသောအဆုံးကထာဖွင့်နှင့်အညီ "ပဋ္ဌာန"သဒ္ဒါကိုမည်သို့ဝိဂ္ဂဟပြုရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) နာနာပွကာရနှိ ဌာနာနှိ ပစ္စယာဇွောတိပဋ္ဌာနံ.....ဟု ယင်းသို့ သတ္တမဝိဘတ္တိဟိ သမာသ ဝိဂ္ဂဟပြုရပါသည်။

ဇွေ၊ ဤကျမ်းဌ။ နာနာပွကာရနှိ၊ အထူးထူးအပြားပြားကုန်သော။ ဌာနာနှိပစ္စယာ၊ ဟေတုအစယ္ပိသော ပစ္စည်းတို့သည်။ သင်္ခ၊ ယှဉ်ကုန်၏။ ဝါ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိတာဒ္ဓာ၊ ထို့ကြောင့်။ တံပကရဏံ၊ ထိုကျမ်းသည်။ ပဋ္ဌာနံ၊ ပဋ္ဌာန်းမည်၏။

တနည်း ပဋ္ဌာန်းမည်ခြင်း အကြောင်း၊

(မေး) အဘယ်ကြောင့် "ပဋ္ဌာန်း" ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ကုသိုလ်စသော တရားတို့ကို၊ ဟေတုအစယ္ပိသော ပစ္စည်းတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဝေဘန်ရာဖြစ်သောအနက်ကြောင့် "ပဋ္ဌာန်း" ဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။

အပရောနယော၊ ကေနဋ္ဌေန ပဋ္ဌာနန္တိ ဝိဘဇနဋ္ဌေန၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၂၀၀-၂၅)

အပရောနယော၊ နည်းတပါးကို၊ မယာ၊ ငါဆရာသည်။ ဝုစ္စတေ၊ မိန့်ဆိုအပ်လိမ့်လတ္တံ့။ ကေနဋ္ဌေန၊ အဘယ်အနက်ကြောင့်။ ပဋ္ဌာနံ၊ ပဋ္ဌာန်းမည်ပါသနည်း၊ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ ပုစ္ဆာ၊ အမေးတည်း။ ဝိဘဇနဋ္ဌေန၊ ကုသိုလ်စသော တရားတို့ကို၊ ဟေတုအစယ္ပိသော ပစ္စည်းတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝေဘန်ရာဖြစ်သောအနက်ကြောင့်။ ပဋ္ဌာနံ၊ ပဋ္ဌာန်းမည်ပါ၏။ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ ပရိဟာရော၊ အဖြေတည်း။

ဝိဘဇနဋ္ဌေန–ဟူသောပါဠိအရ၊
ပဋ္ဌာနသဒ္ဒါကိုဝိဂ္ဂဟပြုပုံ။

(မေး) ဝိဘဇနဋ္ဌေန .... ဟူသော အဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့်အညီ "ပဋ္ဌာန" သဒ္ဒါကိုမည်သို့ဝိဂ္ဂဟပြုရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) ကုသလာဒယော ဓမ္မာ ဟေတုပစ္စယာဒိဝသေန ပဋ္ဌိယန္တိ ဝိဘဇ္ဇိယန္တိ ဇွောတိပဋ္ဌာနံ.....ဟုယင်းသို့အဓိကရဏာသာဓန ဝိဂ္ဂဟပြုရပါသည်။

ဤကြောင်းခို၊ ကုသလာဒယော၊ ကုသိုလ်အစယ္ယိကုန်သော၊ ခမ္မာ၊ တရားတို့ကို၊ ဟေတုပစ္စယာဒိဝသေန၊ ဟေတုပစ္စည်းစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပဋ္ဌယန္တိ ဝိဘဇ္ဇိယန္တိ၊ ဝေဘန်အပ်ကုန်၏။ ဣတိတာသဒ္ဒာ၊ ထိုသို့ဝေဘန်ရာဖြစ်သော အနုက်ကြောင့်၊ တံပကရဏံ၊ ထိုကျမ်းသည်၊ ဗဟုနာ၊ ပဋ္ဌာန်းမည်၏။

တနည်းပဋ္ဌာန်းမည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ့်ကြောင့် "ပဋ္ဌာန်း" ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း၊

(ဖြေ) သင်္ဃညူတညာဏ်၏ ဖြစ်ရာဖြစ်သောအနုက်ကြောင့် "ပဋ္ဌာန်း" ဟု ခေါ်ဆိုရပါသည်။

အပရောနယောကေနဋ္ဌေနပဋ္ဌာနန္တိပဋ္ဌိတဋ္ဌေန။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၂၀၉-၂)

အပရောနယောနည်းတပါးကို၊ မယာ၊ ငါဆရာသည်၊ ဝုစ္စတေ၊ မိန့်ဆိုအပ်လိမ့်လတ္တံ့။ ကေနဋ္ဌေန၊ အဘယ်အနုက်ကြောင့်၊ ပဋ္ဌာနံ၊ ပဋ္ဌာန်းမည်ပါသနည်း။ ဣတိအယံ၊ ဤသည့်ကား။ ပုစ္ဆာ၊ အမေးတည်း။ ပဋိတဋ္ဌေန၊ သင်္ဃညူတညာဏ်၏ ဖြစ်ရာဖြစ်သောအနုက်ကြောင့်၊ ပဋ္ဌာနံ၊ ပဋ္ဌာန်းမည်ပါ၏။ ဣတိအယံ၊ ဤသည့်ကား။ ပရိဟာရော၊ အဖြေတည်း။

ပဋိတဋ္ဌေန ဟုသောပါဠိအရ၊
ပဋ္ဌာနသဒ္ဒါကိုဝိဂ္ဂဟပြုပုံ၊

(မေး) ပဋိတဋ္ဌေန.....ဟုသော အဋ္ဌကထာဖွင့်အရ "ပဋ္ဌာန" သဒ္ဒါကို မည်သို့ ဝိဂ္ဂဟ ပြုရပါမည်နည်း၊

(ဖြေ) "ပဋ္ဌာတိဂန္ဆတိ သင်္ဃညူတညာဏံ ဣတောတိပဋ္ဌာနံ" ..... ဟု ယင်းသို့ အဓိကရဏသာဓနေ ဝိဂ္ဂဟပြုရပါသည်၊

ဣတော၊ ဤကျမ်းခို၊ သင်္ဃညူတညာဏံ၊ သင်္ဃညူကညာဏ်သည်၊ ပဋ္ဌာတိ ဂန္ဆတိ၊ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိတသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ တံပကရဏံ၊ ထိုကျမ်းသည်၊ ပဋ္ဌာနံ၊ ပဋ္ဌာန်းမည်၏။

မမ္မသင်္ကာ-စသောကျမ်းတို့ကို ''ပဋ္ဌာန်း'' ဟု မခေါ်ဆိုရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) သဗ္ဗညုတညာဏ်ဖွဲ့ဖြစ်ရာဖြစ်သောအနက်အကြောင့် ''ပဋ္ဌာန်း'' မည်၏ဟု ဆိုခဲ့သော်။ အခြားမမ္မသင်္ကာ-အစယ္ယိသော ကျမ်းတို့သည် လည်း။ သဗ္ဗညုတညာဏ်၏ ဖြစ်ရာဖြစ်သောကြောင့်။ ဝါ၊ကျက်စားရာ ဖြစ်သောကြောင့် 'ပဋ္ဌာန်း''မည်သင့်ပေ၏။ ။ယင်းသို့ဖြစ်ပါလျက်၊ အခြား မမ္မသင်္ကာ-အစယ္ယိသော ကျမ်းတို့ကိုကား ''ပဋ္ဌာန်း''ဟု မခေါ်ဆို။ အ ဘယ့်ကြောင့် ဤနောက်ဆုံးကျမ်းကိုသာ ''ပဋ္ဌာန်း'' ဟု ခေါ်ဆိုရပါသ နည်း။

(ဖြေ) အခြားမမ္မသင်္ကာ-အစယ္ယိသောကျမ်းတို့သည်။ သဗ္ဗညုတ ညာဏ်၏ကျက်စားရာပင်ဖြစ်သော်လည်း ''နာတိဝိတ္ထာရနည်း'' အားဖြင့် ဟောကြားအပ်သည်ဖြစ်၍၊သဗ္ဗညုတညာဏ်၏ စွမ်းအားယှဉ်သလောက် ကျက်စားခွင့်ကိုမရပေ။ ဤနောက်ဆုံးကျမ်းကြီးသည် ''ဝိတ္ထာရနည်း'' အားဖြင့်၊ ဟောကြားအပ်သည်ဖြစ်၍၊ အလွန် ကျယ်ဝန်းလေရကား သဗ္ဗညုတညာဏ်၏ စွမ်းအားယှဉ်သလောက် ကျက်စားခွင့်ကို ရလေ သောကြောင့်၊ အဆိုပါနောက်ဆုံးကျမ်းကြီးကိုသာ ''ပဋ္ဌာန်း''ဟု ခေါ် ဆိုရပါသည်။

မှန်ပါသည်။ ။မမ္မသင်္ကာ—အစယ္ယိသော အဘိဓမ္မာကျမ်းများကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်တော်မူသော ဘုရားသျှင်၏ ကိုယ်တော်မှ နိုလ, ဝိဘ, လောဟိတ-အစယ္ယိသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည် ထွက်ပေါ်လာခြင်း မယှိပေ။

စတုဝိသတိသမန္တာပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်တော်မူသော အခါမှသာ၊ ဘုရားသျှင်၏ ကိုယ်တော်မှ၊ နိုလ,ဝိတ,လောဟိတ-အစယ္ယိ သော ရောင်ခြည်တော်တို့သည်။ တပြိုင်နက်ထွက်ပေါ်ကွန့်မြူး အထူး တောက်ပတော်မူလေသည်။

ဥပမာဆိုရသည်ယှိသော် ''တိမိရတိမိင်္ဂိလ'' မည်သောငါးကြီးသည်၊ ယူဇနာ ၅စ်သောင်းလေးထောင် အနက်ဆောင်သော မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ သာ၊ ကျက်စားရာကို ရလေဘိသကဲ့သို့၊ ယင်းနည်းတမူ၊ ဘုရားသျှင်၏ သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်သည်လည်း။ စင်စစ်အားဖြင့် စတုဝိသတိသမန္တာ ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး၌သာလျှင်၊ ကျက်စားရာကို ရခဲ့လေပြီ။

ယထာဟိတိမိရတ်မိဂ်လ မဟာမဇ္ဈိမတုရာသိတိယောဇနသဟဿဂန္ဓိရေ မဟာသမုဒ္ဒေ ယထာ ဝြိကာသံလဘိ၊ ဧဝမေဝ သဗ္ဗညုတညာဏံ ဧကန္တတော မဟာပဂရဏေ ယထာ ဝြိကာသံလဘိ၊

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ (၁၃-၁၁)

ဟိ-တပ္ပါကဋိကရောမိ၊ ထိုမူလဝါဂျ၊ လိနတ္ထကို၊ သိရအောင်သာ၊ ဥပ မာဆောင်၊ ထင်အောင်ပြုပြီးအုံ့၊ တိမိရ တိမိဂ်လမဟာမဇ္ဈော၊ "တိမိရတိ မိဂ်လ" မည်သောငါးကြီးသည်၊ စတုရာသိတိ ယောဇနသဟဿဂန္ဓိ ရေ၊ ယူဇနာ ၄၅သောင်းလေးထောင် အနက်ဆောင်သော၊ မဟာသမုဒ္ဒေ ယော၀၊ မဟာသမုဒ္ဒရာဇ်သာလျှင်၊ ဝြိကာသံ၊ အခွင့်ကို၊ လဘိယထာ၊ ရ လေတိသကဲ့သို့၊ ဧဝမေ၀၊ ယင်းနည်းအတူသာလျှင်၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ၊ သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်သည်၊ ဧကန္တတော၊ စင်စစ်အားဖြင့်၊ မဟာပဂရ ဏေ ယော၀၊ စတုဝိသတိ သမန္တပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးဖြစ်သာလျှင်၊ ဝြိကာသံ၊ အခွင့်ကို၊ လဘိ၊ ရလေပြီ၊

ငါးကြီးခုစ်ကောင်။

ဤအရာ၀ယ် မဟာသမုဒ္ဒရာဇ် ကျက်စားသော ငါးကြီးမျိုးသည်၊

(၁) ယူဇနာ (၂၀၀) ယှိသော "တိမိ" မည်သောငါး။
(၂) ယူဇနာ (၃၀၀) ယှိသော "တိမိဂ်လ" မည်သောငါး။
(၃) ယူဇနာ (၄၀၀) ယှိသော "တိမိပိဂ်လ" မည်သောငါး။
(၄) ယူဇနာ (၅၀၀) ယှိသော "တိမိရပိဂ်လ" မည်သောငါး။
(၅) ယူဇနာ (၁၀၀၀) ယှိသော "အာနန္ဒာ" မည်သောငါး။
(၆) ॥ "တိမိနန္ဒာ" မည်သောငါး။
(၇) ॥ "အဇ္ဈာရောဟာ" မည်သောငါး။
(၈) ॥ "မဟာတိမိ" မည်သောငါး

အားဖြင့် (၈)ကောင်ယှိလေသည်၊

မဟာသမုဒ္ဒေ "တိမိ" နာမ မဟာမဇ္ဈောဖွားယောဇနသတိကော၊
"တိမိဂ်လော" တိယောဇနသတိကော၊
"တိမိပိဂ်လော" စတုယောဇနသတိကော၊
"တိမိရပိဂ်လော" ပဉ္စယောဇနသတိကော၊
အာနန္ဒော, တိမိနန္ဒော, အဇ္ဈာရောဟော,

မဟာတိပိတိဋ္ဌမေစက္ကာရောယောဇနသဟာသိကာ

နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်အဋ္ဌကထာ (၈၁-၁၆)

(မှတ်ချက်။ ။အချို့စာမူ၌ ''တိမိပိဂ်လော'' စတုယောဇနသတိကော....ဟူသော ပါဌ်ကျကျန်နေ၏။)

ဤငါးကြိုး (၈) ကောင်တို့တွင်၊ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာဆရာညွှန်ပြသော ''တိမိရတိမိင်္ဂလ'' မည်သောငါးသည်မပါမယ်ပေ။ အဆိုအလော အနည်းငယ် ကွဲးပြားသော်လည်း။ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ညွှန်းပြအပ်သော ''တိမိပိဂ်လ'' ငါးကြီးကို ဥပမာကပ်လိုဟန် လက္ခဏာယ်ပေသည်။ ယင်းသို့ဖြစ်ပါမူ၊ အဆိုပါငါးကြီးမှာ၊ ယူဇနာ(၅၀၀)ယ်သည်ဟု မှတ်ယူရမည်။

ယင်းသို့သဗ္ဗညုတညာဏ်၏ စွမ်းအားယ်သလောက် အခွင့်ရစွာ ကျက်စားရာဖြစ်သောကြောင့်၊ နေ့ဂက်ဆုံးကျမ်းကြီးကိုသာ ''ပဋ္ဌာန်း'' ဟူသော အမည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုထိုက်လှပေသတည်း။

ပစ္စယုဒ္ဓေသ,ပစ္စယနိဒ္ဓေသ အဓိပ္ပါယ်။

(မေး) ပစ္စယုဒ္ဓေသကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ပစ္စယနိဒ္ဓေသကို ဟောတော်မူ၏ ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအရကောက်စကား၌၊ ပစ္စယုဒ္ဓေသ,ပစ္စယနိဒ္ဓေသတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ညွှန်းပြခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ပစ္စယဓမ္မသရုပ်,ပစ္စယသတ္တိအထူးတို့ကို အကျဉ်းအားဖြင့် ပြဆိုအပ်သော ဝါရကို ''ပစ္စယုဒ္ဓေသ''ဟု ခေါ်သည်။

ပစ္စယဓမ္မသရုပ်,ပစ္စယသတ္တိအထူးတို့ကို၊ မကျဉ်းမကျယ်အလယ် အလတ်အားဖြင့် ပြဆိုအပ်သောဝါရကို''ပစ္စယနိဒ္ဓေသ''ဟု ခေါ်သည်။ (ဤသည်ကား ထန်းတပင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဝါဒဘည်း။),

(တနည်း) သံကာသန, ပကာသန-အနက်နှစ်ပါးကို ''ပစ္စယုဒ္ဓေသ'' ဟု ခေါ်သည်။ဝိဝရဏ,ဝိဘဇန-အနက်နှစ်ပါးကို''ပစ္စယနိဒ္ဓေသ''ဟုခေါ်သည်။ (ဤသည်ကား ဟသ်ဘတမ္ပြီ လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဝါဒတည်း။),

---

ထိုဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ တုံသော်လည်း။ နိဗ္ဗိသိတဇာဒိဝမ္မ, နိဒဿနာကာရအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယို၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် "နိဗ္ဗိသိတဇာဒိဝမ္မ"ကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား.....ဟေတုပစ္စယောတိ... ဟူသည်တည်း။

နိဗ္ဗိသိတဇာဒိဝမ္မ, နိဒဿနာကာရအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) အဘယ်ပါဠိကို "နိဗ္ဗိသိတဇာဒိဝမ္မ" အဘယ်ပါဠိကို "နိဒဿနာကာရ"ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) မူတည်၍, ညွှန်းပြအပ်သော ပစ္စယုဒ္ဒေသပါဠိကို "နိဗ္ဗိသိတဇာဒိဝမ္မဟု ခေါ်ဆိုရပါသည်။

ဂင်း နိဗ္ဗိသိတဇာဒိဝမ္မ ပစ္စယုဒ္ဒေသပါဠိကို၊ မကျဉ်းမကျယ်အလယ် အလယ်အားဖြင့် ညွှန်းပြရာဖြစ်သော ပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိကို နိဒဿနာကာရ, ဟု ခေါ်ဆိုရပါသည်။

(မှတ်ချက်။ ။ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြီးအချို့စာမူ၌....နိဗ္ဗိသိတဇ, နိဒဿနာကာရ အားဖြင့်နှစ်ပါးအပြားယို၏... ဟုပါ၊ယို၏။ တဖန် "**ဟေတုပစ္စယော**" ဟူသောပါဠိ ဖြင့် "နိဗ္ဗိသိတဇာဒိဝမ္မ" ကိုပြတော်မူ၏.... ဟုဆိုပြန်ရာ၊ ရှေ့နောက်မညီညွတ်သကဲ့သို့ဖြစ်နေ၏။ထို့ကြောင့် "**ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ ဒုတိယတွဲ**" ၌ ရှေ့နောက်ညီညွတ်စိမ့်သော ၄၂.... နိဗ္ဗိသိတဇာဒိဝမ္မ, နိဒဿနာကာရ-အားဖြင့်နှစ်ပါး အပြားရှိ၏.... ဟုဆိုရိုးကိုပြင်လိုက်သည်။ ကြိုက်နှစ်သက်ရာ ဆိုရိုးပြုတော်မူကြပါကုန်။)

ဟေတုပစ္စည်းကိုရှေးဦးစွာဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ပဋ္ဌာန်း (၂၄) ပစ္စည်းတို့တွင်၊ အဘယ်ကြောင့် "**ဟေတုပစ္စည်း**"ကို ရှေးဦးစွာ ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) အကြောင်းအကျိုးနှစ်ပါးတို့တွင် အကြောင်းသည်သာ "ပဓာန"ဖြစ်၍၊ ဟိတ်တရားတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် "**ဟေတုပစ္စည်း**"ကို ရှေးဦးစွာ ဟောကြားတော်မူရပါသည်။

(တနည်း။)

ဘဝ၏ ပဓာနအကြောင်းဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ,တဏှာ တရားနှစ်ပါးတို့သည်၊ဟိတ်တရားတို့၌ အကြီးဝင်လေရကား။ပဓာနဖြစ်သောအဝိဇ္ဇာ,

တဏှာကိုယူလျှင်၊ အပခါနှုတ်ဖြစ်သော ဟိတ်တရားတို့ကိုလည်း ယူအပ်လေသည်၊ ယင်းသို့အဝိဇ္ဇာ,တဏှာတည်းဟူသော ပခါနအကြောင်းတရားတို့ကိုယူအပ်လေသောကြောင့် ''**ဟေတုမစ္စည်း**''ကိုရှေးဦးစွာဟောကြားတော်မူရပါသည်။

(ဤသည်ကား၊ သက္ကရာဇ်(၉၁၂)ခုနှစ်၊နန်းတက်သော ဟံသာဝတီမြို့တည်။ ဟံသာဝတီဆင်ဖြူများရှင်လက်ထက် နန်းစံ(၁၀)တွင်၊ အယျင် သဒ္ဓမ္မာလင်္ကာရ ရေးသားပြုပြင်စီရင်အပ်သော''**ပဋ္ဌာနသာဝဏ္ဏိပနိဋီကာ**''ကျမ်းထွက်တည်း။)

ဟေတုသဒ္ဒါကိုဝိဂ္ဂဟပြုပုံ၊

(မေး) ဟေတုပစ္စယော ..... ဟူသောနိဒ္ဒေသဝိဘင်္ဂမဲ့၌ ''**ဟေတု**''သဒ္ဒါကို မည်သို့ ဝိဂ္ဂဟပြုရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) ဟိနောတိပတိဋ္ဌာတိဟလံ၊ ဇော်ဟေတုဟေတု ..... ဟု အဓိကရဏသာဓနဝိဂ္ဂဟပြုရပါသည်။

(တနည်း၊)

ဟိနောတိဂစ္ဆတိပဝတ္တတိဟလံဝုဒ္ဓိံဝိရုဠှိံ အာပဇ္ဇတိဇေတေနာတိဟေတု ... ဟု ကရဏသာဓနဝိဂ္ဂဟပြုရပါသည်။

ဇော်၊ ဤအကြောင်းတရား၌။ ဟလံ၊ အကျိုးတရားသည်။ ဟိနောတိပတိဋ္ဌာတိ၊ တည်တတ်၏။ ဣတိတာဘာ၊ ထိုသို့အကျိုးတရား၏တည်ရာဖြစ်သောကြောင့်။ သောခမ္မော၊ ထိုအကြောင်းတရားသည်။ ဟေတု၊ ဟေတု မည်၏။

ဇေတေန ထိုအကြောင်းတရားဖြင့်။ဟလံ၊အကျိုးတရားသည်။ဝုဒ္ဓိံဝိရုဠှိံ၊ စည်ပင်ပြုန့်ပွားခြင်းသို့၊ ဟိနောတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ အာပဇ္ဇတိ၊ ရောက်တတ်၏။ ဣတိတာသဘာ၊ ထိုသို့စည်ပင်ပြုန့်ပွားခြင်းသို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်။သောခမ္မော၊ထိုအကြောင်းတရားသည်၊ဟေတု၊ ဟေတု မည်၏။

ဝိဘာဝနိဒီကာ အချို့စာမူတို့၌ ..... ဟိနောဘိပတိဋ္ဌာတိဇေတေနာတိ ဟေတု.....ဟုပါဋ္ဌယ်၏။ ၎င်းပါဋ္ဌ၌ မူလဋီကာနှင့်အညီ ''**ဇော်**'' ဟု ယ်ရ မည့်နေရာဝယ်''**ဇေတေ**''ဟု မှားယွင်းပါယ်လျက်နေသည်။

ပုံနှိပ်တိုက် အယ်ဒီတာတို့လက်သို့ရောက်မှ၊ ယင်းသို့မှားယွင်းသည် မဟုတ်။ သက္ကရာဇ် (၁၀၇) ခုနှစ်။ ရတနာပူရဖွေ့ဝေပြည်ကြီးခ္ဍ နန်းတက် တော်မူသော၊ စစ်ကိုင်း ထူပါရုံစေတီတော် ဒါယကာနရပတိမင်းကြီး လက်ထက်တော်ကပင်။ ယင်းသို့ မှားယွင်းပါယ့်နေဟန်လက္ခဏာယ့်ပေ သည်။

မှန်ပါသည်။ ။ထိုနရပတိမင်းကြီးနန်းစံ (၉) နှစ်၊ ဝိဇယပူရမည်သော ပင်းယမြို့တောင်-စကားအင်းရွာတော်၊ အသျှင်အရိယဝံသမထေရ်ပြုစိ ရင်တော်မူအပ်သော မဏိသာရမဇ္ဇုသာဒီကာ(၂၅၅-၄)ခ္ဍ

တေနာတိဝုတ္တံ၊ ဘွောတိပန ဇာတ္တံ၊ ပတိဋ္ဌာနတ္ထသဘာဝကရဏသာဓနာ ပေက္ခတ္တာ၊ ဂတျတ္ထဝသေနေဝ စကရဏသာဓနသဘာဝတ္တာ၊

ဟုမိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

ဇတေနာတိ၊ ဇတေန ..... ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုအပ်၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင်မိန့်ဆို အပ်ပါသော်လည်း။ ဘွောတိ' ဘွေ..... ဟူ၍။ ဝတ္တုံ၊ မိန့်ဆိုထိုက်၏။ ကသ္မာ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူကား။ ပတိဋ္ဌာနတ္ထသ၊ ပတိဋ္ဌာနအနက်၏။ အဓိကရဏသာဓနာပေက္ခတ္တာစ၊ အဓိကရဏသာဓ်ကို ငဲ့သည်၏။ အဖြစ်ကြောင့်ရင်း။ ဂတျတ္ထဝသေနေဝ၊ ဂတိအနက်၏ အစွမ်းဖြင့်သာ လျှင်။ ကရဏသာဓနသ ကရဏသာဓ်ကို။ ဝတ္တုဇ္ဇတ္တာစ၊ မိန့်ဆိုအပ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ရင်းတည်း။

ဗုဒ္ဓမဏိ။ ။မည်သည်ခါတ်မျိုးမဆို၊ ပတိဋ္ဌာနတ္ထခ္ဍဖြစ်ပါမူ၊ အဓိ ကရဏသာဓ်ကို ငဲ့သည်ဖြစ်၍။ အဓိကရဏသာဓ်သာ ပြုရလေသည်။ မည်သည်အခါမျှ ကရဏသာဓ်မပြုရပေ။ ဂတျတ္ထခ္ဍဖြစ်ပါမှသာလျှင်၊ ကရ ဏသာဓ်ပြုရလေသည်။

ဥပမာ။ ။မှလ ..... ခါတ်သည် အကြင်အခါ ပတိဋ္ဌာနတ္ထခ္ဍ ဖြစ်ခဲ့။ ထိုအခါ....."မှလတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဘွေ့ဝတိ မှလံ" ..... ဟု အဓိကရဏသာဓ်ပြု ရလေသည်။ အကြင်အခါ ဂတျတ္ထခ္ဍဖြစ်ခဲ့။ ထိုအခါ ..... "မှလတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ ဇတေနာတိ မှလံ" ..... ဟု ကရဏသာဓ်ပြုရလေသည်။

အချို့ဆရာတို့၏ဝါဒကိုညွှန်ပြချက်။

အချို့ဆရာတို့ကား (မှလဒီကာနှင့်ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဒီကာတို့ခ္ဍ အဓိကရဏ သာဓ်နှင့် မိန့်ဆို၏။ ဝိဘာဝနီဒီကာခ္ဍ ကရဏသာဓ်နှင့်မိန့်ဆို၏။ ဝတ္ထိဆော

အားဖြင့် နှစ်ချက်လုံး အသင့်ချည်းမှာအပ်ပေ၏။ နေတ္တိအဋ္ဌကထာ၌ ကား နှစ်ချက်လုံးပင်ဆိုလိုသောကြောင့် "ပတိဋ္ဌာန" သဒ္ဒါနှင့်တူသော "အဓိဋ္ဌာန"သဒ္ဒါကို

အနိဋ္ဌယန္တိဿေဘေနာတိ၀ါအဓိဋ္ဌာနော

ဟုမိန့်၏။) ယင်းသို့ ရေးသားမိန့်ဆိုဆုံးဖြတ်ကြကုန်၏။

ထိုဆရာတို့၏ ၀ါဒကို ဆင်ခြင်အပ်၏။ အကြောင်းတမူကား။ နေတ္တိ အဋ္ဌကထာ၌၊ ထိုဆရာတို့ မိန့်ဆိုအပ်သကဲ့သို့

အဓိဋ္ဌယန္တိဿေဘေနာတိ၀ါအဓိဋ္ဌာနော

ဟု သာမန်မိန့်ဆိုအပ်သည်မဟုတ်။ အမှန်အားဖြင့်

အဓိဋ္ဌယန္တိ အနုပဝတ္တိယန္တိ ဘေနဿေ၀ါ သာမညဝိသေသဘူတာ ဓမ္မာ ဝိနာ ဝိကပ္ပေနာတိ အဓိဋ္ဌာနော

ဟုဂတ္တုဏ္ဍဖြင့်ကရေ၏အသာခ်ကို ဖွင့်ပြမိန့်ဆိုအပ်လေသောကြောင့်တည်း။

ဤမိန်ပါသည်၊ ။မဏိသာရမဇ္ဇုသာဒီကာဆရာသည်ကား။ ပတိဋ္ဌာ နအနက်သာလျှင်၊ အဓိကရဏအသာခ်ကိုင့ဲကြောင်း မိန့်ဆိုလေသည်။

ဤနေတ္တိအဋ္ဌကထာပါဠိ၌ "အဓိဋ္ဌာန" သဒ္ဒါ၏ 'ပတိဋ္ဌာန"အနက်ကို ပြဆိုသည်မဟုတ် ..... "အနုပဝတ္တိယန္တိ" ..... ဟု ဂတိပဝတ္တနအနက်ကို သာ ပြဆိုမ၏။

အဓိဋ္ဌယန္တိ အနုပဝတ္တိယန္တိ ဘေနဿ

ဟူသောကရဏအသာခ်ကို မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်လေရကား။ အဆိုပါ ဆရာတို့၏ စကားကို ဆင်ခြင်အပ်လေသဘည်း။

ပညာဝန်ဂုဏ်လေ(၂)မျိုး

အချို့အချို့ပညာဝန်တို့ကား၊ ရှေးဆရာကျော်တို့ ရေးသားအပ် သော ကျမ်းဂန်များ၌ အများကိုပင်တွေ့ခြင်စေကာမူ၊ ကျမ်းဆရာ၏ ရည်သိကျွာကို ထောက်ထား၍၊ ပယ်ဖျက်ပြင်ဆင်လိုခြင်းမယှိ၊ သင့် တော်အောင်သာ ကြံဆောင်ယူဆလိုကြကုန်၏။

အချို့အချို့ ပညာဝန်တို့ကား၊ ရှေးဆရာကျော်တို့ ရေးသားအပ်သော ကျမ်းဂန်များ၌၊ အမှားကိုတွေ့ဖြင်ရပါမူ၊ နောင်လာနောက်သားတို့ အမှားကို မယူဆားမိကြစေရန်၊ အမှန်သိရောက်အောင် ကျမ်းဂန်နှင့် အညီ ပြင်ဆင်ယူဆကြကုန်၏။

ထိုပညာဝန်နှစ်မျိုး နှစ်စားတို့တွင်၊ မဏိသာရမဇ္ဇုသောဒိုကာဆရာ သျှင်သည်ကား။ ဒုတိယပညာဝန်အချိုးအစား၌ ပါဝင်ကာ သင့်တင့်အောင် ပြင်ဆင်ဖွင့်ပြတော်မူပေ၏။

စကုဆရာဘော်ဘုရားကြီး၏။

ကျေးဇူးရှင် စကုဆရာတော်ဘုရားကြီးသည်ကား၊ မိမိပို့ချဆဲးအပ္ပကထာဒီကာတို့၌၊ ပုံနှိပ်တိုက်တို့မှ မှားယွင်းချွတ်ချော်ကာ ပုံနှိပ်လုပ်ဆောင်အပ်သော ပုဒ်ပါဠိအက္ခရာတို့ကို တွေ့ဖြင်ရသောအခါ။

ဓမ္မကွန္ဓာ-ဘုရားတရားတည်ထား၍, သာသနာပြုရပြန်ချေပြီ

ဟုမိန့်ကြားကား၊ အမှားကို ပြင်ဆင်တော်မူတတ်ပေ၏။

ထို့ကြောင့် နောင်လာနောက်သား စာချ,စာသင် အသျှင်များသည်၊ အမှားအမှန်ကိုခေါ်ဆိုတတ်သော "**ဝိစာရကောဒ္ဓာဟော**" ထက်သန်ရင့်မာစေလျက်။ တဆင့်ရေးကူး ပုံနှိပ်ရာစသည်တို့၌ မှားယွင်းချွတ်ချော်သော ပုဒ်ပါဠိအက္ခရာများကို တွေ့ဖြင်ပါမူ၊ လျှပ်လျှူးမထားပဲ။ အမှန်သိရောက်အောင် ပြင်ဆင်သင့်ကြပေသည်။

တဆင့်ရေးကူးရာ၌မှားယွင်းပုံရခြင်း။

ဝိဘာဝဝနိဆရာသည်ကား။ မူလဒီကာ,ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဒီကာ အဆိုအလာတို့ကိုမှီငြမ်းပြုကာ၊ ရေးသားခြင်,ဖြစ်လေရကား ဟောတုသဒ္ဒါကို၊ အဓိတရကာသာဓ, ဂ-ရကာသာဓနှစ်ချက်မိန့်ဆိုရာ၊ ဂရကာသာဓ၀စနတ်ကို ရှည်လျားစွာ ဖွင့်ဆိုရာ၌၊ မူလဒီကာပါဠိနှင့် အနည်းငယ်မျှမလွဲ အလုံးစုံတူညီပါသျက်။ မူလဒီကာနှင့်အညီ၊ အဓိကရကာသာဓကို မိန့်ဆိုရမည့် နေရာ၌

ဟိနောတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဟေတောတိဟေတု

ဟု ဖွင့်ဆိုမည့် လက္ခဏာမယ်ပေ။

ဝိဘာဝနီဋီကာကို သာသနာနှစ်(၁၉၀၈)ပြည့်နှစ်လောက်က "အသျှင်သုမင်္ဂလသာမိ" ဆရာဖွင့်ဆိုရေးသားသည်။

မဏိသာရမဉ္ဇုသာဋီကာကို၊ သာသနာနှစ်(၂၀၅၆)ခုနှစ်လောက်က "အသျှင်မဟာအရိယဝံသ" ဆရာဖွင့်ဆိုရေးသားသည်။

ဋီကာ(၂)စောင်တို့၏အကြား၊ အနှစ်(၁၅၆) နှစ်လောက်ကွာခြားနေလေရာ။ ဝိဘာဝနီဋီကာဆရာကပင် မူလဋီကာပါဠိအတိုင်း

ဟိနောတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဘြောတိ ဟေတု

ဟု အဓိကရဏသာဓကဖြင့် ဖွင့်ဆိုရေးသားစေကာမူ၊ အဆင့်ဆင့်ရေးကူးဆောင်ရွက်ရာ၌

ဟိနောတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဘေနောတိ ဟေတု

ဟု ကရဏသာဓကဖြင့် မှားယွင်းဆောင်ရွက်ကြသည်ဟု ယူဆလိမ္မ ယူဆနိုင်လေသည်။

ဋီကာကျမ်းတစောင်ကို ရေးသားနိုင်စွမ်းယှိသော "အသျှင်သုမင်္ဂလသာမိ" ဆရာသည်။ မူလဋီကာကျမ်းနှင့် ဆန့်ကျင်၍၊ ကရဏသာဓကဝစနတ်ချည်း နှစ်ချက်ပြဆိုဟန်လက္ခဏာမယှိချေ။

ထိုမှတပါး "အသျှင်သုမင်္ဂလသာမိ" ဆရာသည်ပင်လျှင် စိရင်ရေးသားအပ်သော "အဘိဓမ္မတ္ထဝိကာသိနီ"ခေါ် "အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာသစ်"၌

ဟိနောတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဘြောတိ ဟေတု

ဟူ၍သာ၊ အဓိကရဏသာဓကဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားလေသည်။

ထို့ကြောင့်၊ဝိဘာဝနီဋီကာဆရာ၏ အမှားမဟုတ်၊ အဆင့်ဆင့်ရေးကူးဆောင်ရွက်ကြသူတို့၏အမှားဖြစ်သည်ဟု ယူဆ၍။ မဏိသာရမဉ္ဇုသာဋီကာဆရာ၏ စာမူပြင်ဆင်ဖွဲ့ပြချက်ကို ဆရာတို့ မျှားစွဲနှစ်သက်သဘောကျပေ၏။

နောင်လာနောက်သား စာချ,စာသင် ပညာဝန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း

ဟိနောတိ ပတိဋ္ဌာကိ ဘေနောတိ ဟေတု

ဟူသော စာမှားကို အမှန်ဟု မယူဆမိကြစေရန်၊ အထူးသတိ ချပ်သင့်လှပေတော့သတည်း။

(မှတ်ချက်။ ။ဟေတုမ်ညီခြင်းအင်ကြောင်း ဟေတုသဒ္ဒါ (၃) မျိုးအထူး ဟေတု (၄) မျိုး-စသည်တို့ကို ''ပဋ္ဌာနသာရုပိဘာဝနိပဋ္ဌမတွဲ'' ဦးရှစားတော်မှကြည်ပါကုန်။)

ပစ္စယာမည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ်တရားတို့ကို ''ပစ္စယ'' ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဒ္ဋိခဏာ ဥပါဒ်ခဏာတို့၌ ဖိပိအကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အားကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားကို 'ပစ္စယ'' ဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။

ယောဟိဒမ္မောယသ္သဒမ္မသ္သ ဒိတိယာဝါ ဥပ္ပတ္တိယာဝါ ဥပကာရကောဟောတိ၊ သောတသ္သပစ္စယောတိဝုစ္စတိ၊

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ (၁၃၄-၁၇)

ဟိ၊ မှန်ပါသည်။ယောဝမ္မော၊ အကြင်အကြောင်းတရားသည်။ယသ္သ ဒမ္မသ္သ၊ အကြင်အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားအား။ ဒ္ဋိတိယာဝါ၊ ဒ္ဋိခဏာ၌ရင်း၊ ဥပ္ပတ္တိယာဝါ၊ဥပါဒ်ခဏာ၌ရင်း။ ဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သော၊ ထိုကျေးဇူးပြုတတ်သောတရားကို။ တဿ၊ထိုကျေးဇူးအပြုခံရသောပစ္စယုပ္ပန်တရား၏။ ပစ္စယော တိ၊ ပစ္စယ..... ဟူ၏။ ဝုစ္စတိ၊ မိန့်ဆိုအပ်၏။

(မေး) ''ဒ္ဋိတိယာဝါ, ဥပ္ပတ္တိယာဝါ''..... ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိအရ ဒ္ဋိခဏာ,ဥပါဒ်ခဏာ-ဟူသည်။ အဘယ်တရား၏ ဒ္ဋိခဏာ,ဥပါဒ်ခဏာပေနည်း? ပစ္စည်းတရား၏ ဒ္ဋိခဏာ ဥပါဒ်ခဏာလော (သို့တည်းမဟုတ်) ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏ ဒ္ဋိခဏာ, ဥပါဒ်ခဏာလေလော ?

(ဖြေ) ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏ ဒ္ဋိခဏာ,ဥပါဒ်ခဏာသာ ဖြစ်ပါသည်။

မှန်ပါသည်။ ။အကျိုး ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့မည်သည် ဒ္ဋိခဏာ, ဥပါဒ်ခဏာ၌သာအကြောင်းပစ္စည်းတရားတို့၏ ကျေးဇူးအပြုကိုခံနိုင်ပေသည်။ ဘင်ခဏာ၌တမှကား၊ ပျက်ဆဲးဖြစ်၍ ဒုဗ္ဗလဖြစ်သောကြောင့်၊ မည်သည့် ပစ္စည်းတရား၏ ကျေးဇူးအပြုကိုမျှမခံနိုင်ပေ။ ဤအရာဝယ်

(က) ဒ္ဋိခဏာ၌ ကျေးဇူးအပြုခံသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားမျိုး။

(ခ) ဥပါဒ်ခဏာ၌ကျေးဇူးအပြုခံသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားမျိုး ဟူ၍ နှစ်မျိုးခွဲခြား၍ မှတ်သားရာသည်။

ပစ္စယုဗ္ဗန်တရား၏ မည်သည်(က)စိတ် (ခ)စေတသိက်(ဂ)ရုပ် အားဖြင့် သုံးပါးယှိရာ(က)စိတ်(ခ) စေတသိက်တို့သည်။ ဥပါဒါနခဏာ၌သာ အားယှိ၍ ဗလဝဖြစ်သောကြောင့်၊ ဥပါဒါနခဏာ၌သာ ပစ္စည်းတရား၏ ကျေးဇူး အပြုကိုခံနိုင်လေသည်။

(ဂ) ရုပ်တရားမှာတမူကား၊ ဒို့ခဏာ၌သာအားယှိ၍ ဗလဝဖြစ်သော ကြောင့် ဒို့ခဏာ၌သာ ကျေးဇူးအပြုကိုခံနိုင်လေသည်။

(ဃ) ဒို့တိယာဝါ ဥပ္ပတ္တိယာဝါ ..... ဟူသောမန်မိန့်ဆိုအပ်ပါလျက်၊အ ဘယို့ကြောင့် ပစ္စည်းတရား၏ ဒို့ခဏာ,ဥပါဒါနခဏာဟု မဆိုနိုင်ပါသနည်း။

(ငြိ) ပစ္စည်းတရားသည်(က)စိတ်(ခ)စေတသိက်(ဂ)ရုပ်(ဃ)နိဗ္ဗာန် (င)ပညတ်ဟူ၍ ငါးမျိုးယှိရာ၊ စိတ်,စေတသိက်,ရုပ်တရားတို့မှာ၊ ဒို့ခဏာ, ဥပါဒါနခဏာထင်ရှားယှိသော်လည်း။ပညတ်နှင့် နိဗ္ဗာန်မှာတမူကား။ ဒို့ခဏာ, ဥပါဒါနခဏာထင်ရှားမယှိပေ။

ထိုသို့ ဒို့ခဏာ,ဥပါဒါနခဏာထင်ရှားမယှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် .....ဒို့တိ ယာဝါဥပ္ပတ္တိယာဝါ .. ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိအရ။ ဒို့ခဏာ,ဥပါဒါနခဏာ ကို ပစ္စည်းတရား၏ ဒို့ခဏာ,ဥပါဒါနခဏာဟူ၍ မဆိုနိုင်ပါ။

ပဋ္ဌယသဒ္ဒါကိုဝိဂ္ဂဟပြုပုံ။

(မေး) ပစ္စယသဒ္ဒါကို မည်သို့ဝိဂ္ဂဟပြုရပါမည်နည်း။ ယင်းသို့ပြုအပ် သော ဝိဂ္ဂဟာကိုလည်း။ မည်သည့်ဝိဂ္ဂဟာဖြစ်ကြောင်း ညွှန်းပြခဲ့ပါ။

(ဖြေ) "ပဋိစ္စဇေတိ ဂစ္ဆတိပဝတ္တတိဖလံ ဇေတဿာတိပစ္စယော" ..... ဟု ယင်းသို့"အပါဒါနသာဓန" ဝိဂ္ဂဟာပြုရပါသည်။

ရင်းဝိဂ္ဂဟာကိုလည်း "ပဘီ" ဟူသော ဥပသာရပုဒ်လျှောက်၍ ပြုအပ် သောကြောင့် "သပရိယာယဝိဂ္ဂဟ" ဟူ၍,ရင်း "ဒေဘီ" ဟူသော အာ ချာတ်ပုဒ်နှင့် ဝိဂ္ဂဟာပြုသောကြောင့် "အသပဒဝိဂ္ဂဟ"ဟူ၍,ရင်း။ ခေါ် ဆို ရပါသည်။

ဇေတဿာ၊ထို့အကြောင်းတရားကြောင့်၊ဝါ ထိုအကြောင်းတရားကို၊ ပဋိစ္စ၊စွဲး၍ ။ဝါ၊ မစွန့်မူ၍ ။ ဖလံ၊အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားသည်။ ဇေတိဂစ္ဆတိ

ပ၀ဏ္ဍတိ၊ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိတသ္မာ၊ ထိုသို့အကြောင်း ပစ္စည်းတရားကို စွဲ၍ အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရား၏ ဖြစ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်။ သောဝမ္မော၊ ထိုအကြောင်းတရားသည်။ ပစ္စယော၊ ပစ္စည်းမည်၏။

ဂ ဏ္ဍတိပ၀ဏ္ဍတိဟု ပုဒ်ဆိုခြင်း။

(မေး) ဤ"ပစ္စယ"သဒ္ဒါ၏ ဝိဂ္ဂဟာဒ္ဒ"ဇေတိ"ဟူ၍ သာမနိမဆို။ အဘယ်ကြောင့်အဓိပ္ပာယ်သော "ဂ ဏ္ဍတိ,ပ၀ဏ္ဍတိ" သဒ္ဒါကို ထည့်စွက်မိန့်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) "ပစ္စယော" ဟူသောပုဒ်၌ ပတိ—သဒ္ဒ—ပ၊ပ—ဇ—ဝါတ်—အ ပစ္စည်းတည်း။ ဤ၌"ဇ"ဝါတ်သည် "ဇ-ဂတိမှ" ဟူသည်နှင့်အညီ။ ဂတိ အနက်၌ဖြစ်ကြောင်း သိစေလိုသောကြောင့် "ဂ ဏ္ဍတိ" သဒ္ဒါကို ထည့်စွက်မိန့်ဆိုရပါသည်။

ဂတိသည်လည်း။ဥ၊ဣ၊ဂတိ ပ၀ဏ္ဍနဂတိ, ပါပုနဂတိ အားဖြင့်၊သုံးမျိုးယိုရာ"ပ၀ဏ္ဍနဂတိ"ပင်တည်း၊ဟု သိစေလိုသောကြောင့် "ပ၀ဏ္ဍတိ" သဒ္ဒါကို ထည့်စွက်မိန့်ဆိုရပါသည်။

ဤ၌ ....."ပုရိမသဿပုရိမသ ပစ္ဆိမံပစ္ဆိမံအဏ္ဍ၀စနံ" .... ဟူသောအဋ္ဌ သာလိနီ မူလဋီကာပါဠိနှင့်အညီ "ဂ ဏ္ဍတိ" ဟူသော နောက်ပုဒ်သည် "ဇေတိ"ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၏အနက်ကို ညွှန်းပြ၏။

"ပ၀ဏ္ဍတိ"ဟူသော နောက်ပုဒ်သည် "ဂ ဏ္ဍတိ"ဟူသော ရှေးပုဒ်၏ အနက်ကို ညွှန်းပြသည်ဟုမှတ်ရမည်။

ခွဲ၍ဖြစ်သည်ဖြစ်မှတ်သားဘွယ်၊

(မေး) အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားသည် စွဲ၍ ဖြစ်ရာဖြစ်သောကြောင့်၊ "ပစ္စယ" ဟု ဆိုရာ မည်သို့ဖြစ်သည်ကို "အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားသည် စွဲ၍ ဖြစ်သည်"ဟု ယူဆရမည်နည်း။

(ဖြေ) အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားသည် ဒိဒိအကြောင်းတရားကို မစွန့်မူ၍ တည်ခြင်းဖြစ်ခြင်းကို "အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားသည် စွဲ၍ ဖြစ်သည်" ဟု ယူဆရပါမည်။

အပ္ပစ္စက္ခာယနံဝုတ္တတိတိ အဇ္ဇော၊ ယောဟိဝေ့ဗျောယံဝေ့မ် အပ္ပစ္စက္ခာယတိ၌ တိ၀ါဥပ္ပဇ္ဇတိ၀ါ၊ သောတသ္မာပစ္စယောဘိဝုတ္တံဟောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၂၉၀-၅)

နံ၊ ထိုအကြောင်းတရားကို။ အပ္ပစ္စက္ခာယ၊ မစွန့်မူ၍။ ဝတ္ကတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ အဇ္ဇော၊ ဂုဏ်တော်ကိုပေါ်ပြသော အနက်တည်း။ ဟိ၊ မှန်ပါသည်။ ယောခဝေ့ဗျော၊ အကြင် အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားသည်။ ယံဝေ့မ်၊ အကြင်အကြောင်းတရားကို။ အပ္ပစ္စက္ခာယ၊ မစွန့်မူ၍။ တိဋ္ဌတိ၀ါ၊ တည်မူလည်းတည်၏။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၀ါ၊ ဖြစ်မူလည်း ဖြစ်၏။ သော ခဝေ့ဗျော၊ ထိုအကြောင်းတရားသည်။ တသ္မာခဝေ့ဗျသ၊ ထိုအကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရား၏။ ပစ္စယော၊ ပစ္စည်းမည်၏။ ဣတိအယံအဓိပ္ပါယော၊ ဤသို့သော အဓိပ္ပါယ်သည်။ ဝုတ္တံဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

အဇ္ဇောဝုတ္တံဟောတိ သဒ္ဒါဖြင့်မှန်းဆိုခြင်း။
အကြောင်း။

ဤ "ပဋိစ္စတောသဗ္ဗာ ဓမ္မာပစ္စယော" ..... ဟူသော မူလ ၀ါကျ၌။ "ပဋိစ္စတောသဗ္ဗာဓမ္မာ" ဟူသောပါဠိ၏ ဂုဏ်ထူးအဓိပ္ပါယ်ကို ..... "အပ္ပစ္စက္ခာယနံ ဝတ္ကတိ" ..... ဟူသော နောက်ပါကျမြင့် ညွှန်းပြသည်။

ထို ညွှန်းပြသည်ကို ၀ါကျ စည်းကမ်းအတိုင်း ထားယှိအပ်သော "အဇ္ဇော" သဒ္ဒါဖြင့် သိရလေသည်။ ထို့ကြောင့်၊

အဓိပ္ပါယော၊ အဇ္ဇောယှိက၊ ဂုဏ်တော်ပေါ်ပြ၊ စကာကျ။

ဟု ဖွေရေးဆောင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။ ဤကိုထောက်၍၊ ထိုထိုအဋ္ဌကထာ, ဋီကာတို၌၊ မူလ၀ါကျ၏ ဂုဏ်ထူးစကားကျ အဓိပ္ပါယ်ကို ပေါ်ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာ, ဋီကာဆရာတို့သည် .. အဓိပ္ပါယော, အဇ္ဇော ... သဒ္ဒါ (၂)ခုတို့တွင် တခုခုကိုထား၍၊ သံဝဏ္ဏနာမူမြီးဖြစ်ကြောင်း သိမှတ်ရမည်။

ရင်း ..... "အပ္ပဋိက္ခာယ ဝတ္ကတိတိ အဇ္ဇော" .....ဟူသော ၀ါကျ၏ နေယျတ္ထ စကားကျ အဓိပ္ပါယ်ကို ပေါ်ပြလို၍..... "ယောဟိခဝေ့ဗျော (လ) ဝုတ္တံဟောတိ" .... ဟူသော ၀ါကျကို အဋ္ဌကထာဆရာ တက်တော်မူရပြန်သည်။ ဤကိုရည်၍

ဇုတ္တိုဟောတိ၊ သိဒ္ဓိယိုက၊ နေယျတ်သိုလ္ပ၊စကားကျ
ဟု ရှေရေးဆောင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။

နေယျဏ္ဍ နိဘဏ္ဍ အဓိပ္ပါယ်။

ဤ၌ "နေယျဏ္ဍ" ဆိုသည်မှာ၊ မိမိမူလဝါကျဖြင့် ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကို မသိနိုင်။ ဝါကျတပါးကို ဆောင်၍ ပြဆိုပါမှသာ သိနိုင်လေသည်။ ယင်းသို့သောအနက်မျိုးကို "နေယျဏ္ဍ" ဟု မှတ်ရမည်။

အကယ်၍ ဝါကျတပါးမကူးစွက်ပဲ၊ မိမိပုဒ်ရင်းအတိုင်းဖြင့် သိနိုင်ပါမူ "နိတဏ္ဍ" ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။

ဝစနန္တရေန ဂမေတမ္ဘဏ္ဍံနေယျဏ္ဍံ၊ သယမေဝ ဂမိတမ္ဘဏ္ဍံ၊ နိတဏ္ဍံ၊
ဓမ္မသင်္ဂဏီမူလဋ္ဌိကာ (၇၆-၁၂)

ဝစနန္တရေန၊ သဒ္ဒါတပါးဖြင့်။ ဝါ၊ ဝါကျတပါးဖြင့်။ ဝါ၊ သည်၊ ဂမေတမ္ဘဏ္ဍံ၊ သိအပ်သောအနက်သည်။ ဝါ၊ သိစေအပ်သော အနက်သည်။ ဝါ၊ အနက်ယှဉ်သော ဝါကျသည်။ နေယျဏ္ဍံ၊ နေယျဏ္ဍမည်၏။

သယမေဝ၊ မိမိအလိုလိုသာလျှင်။ ဂမိတမ္ဘဏ္ဍံ၊ သိအပ်သော အနက်သည်။ ဝါ၊ အနက်ယှဉ်သော ဝါကျသည်။ နိတဏ္ဍံ၊ နိတဏ္ဍမည်၏။

(တနည်း)

ထုတ်ဆောင်ပေါ်ပြ၍ သိစေအပ်သောအနက်သည် "နေယျဏ္ဍ" မည်၏။ တိုက်ရိုက်မိန့်ဆိုအပ်သည့် အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် သိအပ်သော အနက်သည် "နိတဏ္ဍ" မည်၏။

နိဒ္ဒါရေတ္ဘာဉာပေတဗ္ဗောနေယျော၊ယထာရုတဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော နိတော။
ဓမ္မသင်္ဂဏီအနုဋ္ဌိကာ(၂၀-၁၂)

နိဒ္ဒါရေတ္ဘာ၊ ထုတ်ဆောင်၍။ ဉာပေတဗ္ဗော၊ သိစေအပ်သော အနက်သည်။ နေယျော၊ နေယျမည်၏။ ယထာရုတဝသေနေဝ၊ အကြင်အကြင် တိုက်ရိုက်မိန့်ဆိုအပ်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိအပ်သော အနက်သည်။ နိတော၊ နိတမည်၏။

(မှတ်ချက်။ ။ပစ္စည်း၏လက္ခဏာ,ပစ္စည်း(၃)မျိုးအထူးစသည်များကို "**ပဋ္ဌာနသာရပိဘာဝနိပဋ္ဌမတွဲ**" ၌ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

ဟေတုပစ္စယသဒ္ဒါ ဝိဂ္ဂဟပြုပုံ

(မေး) "ဟေတုပစ္စယ"သဒ္ဒါကို မည်သို့ဝိဂ္ဂဟပြုရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) ဟေတုစသော ပစ္စယောစာတိ ဟေတုပစ္စယော .....ယင်းသို့ ဝိသေသနောဘာယပဒကမ္မဓာရယသမာသ ဝိဂ္ဂဟပြုရပါသည်။

(တနည်း)

ဟေတုဟုတ္တာပစ္စယော ဟေတုပစ္စယော. ...ယင်းသို့သမ္ဘာဝနာကမ္မ ဓာရယသမာသဝိဂ္ဂဟပြုရပါသည်။

ဟေတုစသော ပစ္စယောစာတိ ဟေတုပစ္စယော ဟေတုဟုတ္တာ ပစ္စယော၊ ဟေတုဘာဝေန ပစ္စယောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၂၀၉-၂၇)

ဟေတုစ၊ ဟိတ်လည်းဟုတ်၏။ သော၊ထိုဟိတ်ဟူသည်၊ပစ္စယောစ၊ ပစ္စည်းလည်းဟုတ်၏။ ဣတိတသ္မာ၊ထို့ကြောင့် ဟေတုပစ္စယော၊ဟေတု ပစ္စည်းမည်၏။ ဟေတု၊ ဟိတ်သည်၊ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။ ပစ္စယောဥပကာရ ကော၊ ကျေးဇူးပြုတတ်၏။ ဣတိတသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ဟေတုပစ္စယော၊ ၏။ ဟေတုဘာဝေန၊ ဟိတ်အဖြစ်ဖြင့်။ ဝါ၊ ဟေတုသဘောဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ကျေးဇူးပြုတတ်၏၊ ဣတိအယံ အဓိပ္ပါယော၊ ဤသို့သော အဓိပ္ပါယ်ကို။ ဝါ၊ သည်။ဝုတ္တံဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ဤ ဝိဂ္ဂဟနှစ်ခုလုံးဖြင့်ပင်၊ ဟိတ်တရားကို အရမကောက်ရ၊ ဟေတု သဘောကိုသာ အရကောက်ရမည်။

အကြောင်းတမူကား"ဟေတုပစ္စယော"အစယ္ယိသော ဥဒ္ဒေသသည် "ကုသလာမ္မာ"အစယ္ယိသောဥဒ္ဒေသကဲ့သို့ ဝမ္မမပြုနိုင်။ စင်စစ်သော် တမူကား၊ ဝမ္မ၏ ကျေးဇူးပြုတတ်သော သဘော်သာ ပြဋ္ဌာန်းလေသော ကြောင့်တည်း။

ဟေတုစသောပစ္စယောစာတိ ဝမ္မေနေ စ ဝမ္မသတ္တိ'ဒသေတိ၊ နဟိ ဟေတုပစ္စ ယောတိ ဘာဝိကောဥဒ္ဒေသောကုသလာဒိဥဒ္ဒေသော ဝိယ ဝမ္မပ္ပဋ္ဌာနော၊ ဘ တခေါ ဝမ္မာနံ ဥပကာရကပဋ္ဌာနော၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ–(၁၂၃-၃၀)

ဟေတုစသောပစ္စယောစာတိ ကြွေ၊ ဟေတုစသောပစ္စယော၏ ... ဤသို့

(6) ... ...

စသည်၌။ ဓမ္မေ=နေ၀၊ ဟိတ်ခြောက်ပါးတရားဖြင့်သာလျှင်၊ ဓမ္မသည်တို့၊ ဓမ္မ၏ သည်တို့ကို၊ ဒသေတိ၊ ပြု၏။ ဟု၊ မှန်ပါသည်။ ဟေတုပစ္စယောတိ အာဒိကောဟေ ဟတုပစ္စယော ဤသို့အစယ်သော၊ ဥဒ္ဒေသော၊ ဥဒ္ဒေသသည်၊ ကုသလာဒိဥဒ္ဒေသောဝိယ၊ ကုသလာဓမ္မာအစယ်သော ဥဒ္ဒေသကဲ့သို့၊ မြတ်ဋ္ဌာနော၊ ဓမ္မဒြဖိပြဋ္ဌာန်းသည်။ နံ၊မဟုတ်။ အထခေါ၊ စင်စစ်သော်ကား။ ဓမ္မာနံ၊ တရားတို့၏။ ဥပကာရကပဋ္ဌာနော၊ ကျေးဇူးပြုတော်သောသတ္တိပြဋ္ဌာန်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်ပေ၏။

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အဋ္ဌကထာပါဠိ၌ ..... ''ဟေ=တုဟုတ္တာပစ္စယော'' ဟူသောသမ္ဘာ၀နာကမ္မဓာရည်းသဖောသ်ဝါ'ကျ၀ယ်- ''ဟေတုဟုတ္တာ'' ဟု သာမနဒီနှိုဆိုပြောသော်လည်း။ ဟေ=တုသဒ္ဒါအရ၊ ဟေတုသဘာ၀ဓမ္မ ဒြဖိကို မကောက်ယူရ။ ဟေတုသတ္တိကိုသာ ကောက်ယူရမည် ...ဟူသော နေ=ဃျာ=ဘွစကား=ကျ အဓိပ္ပါယ်ကို ညွှန်ပြလို၏။ ....ဟေတုဘာ=ဝေန ပစ္စယောတိ ၀ုတ္တံဟောတိ ... ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူသိုရင်း ဖြစ်ပေသည်။

အချို့ဆရာတို့က။ ။ဟေတုဘာ=ဝေန ပစ္စယောတိ ဟေတုပစ္စယော, အာရမ္မဏ ပစ္စယာဒိသုပိ=သေ၀နယော ... ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိမှား ကြီးကို အထောက်အကူးပြု၍။

ဟေတုဘာ=ဝေန ပစ္စယော ဟေတုပစ္စယော

ဟူ၀ိုင်ဟပြုကြကုန်၏။ (ဆင်ခြင်လေ။)

ဂန္ဓကာရကပုဂ္ဂိုလ်တို့သတိပြုကွယ်၊

ဤ၌၊ ဂန္ဓကာရကပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဒိမိတို့ အထောက်အကူးပြုလို သော ကျမ်းဂန်စာမူများကို၊ မှန်,မှန် ဦးစွာစိစစ်ရန်လိုသည်။ သို့စိစစ် ခြင်းမယ်မူ၍၊ ဒုန္ဒကိုဗ္ဗဝပဒဗျဥ္ဇနာ၊ ဖြစ်သော ကျမ်းဂန်စာမူများကို ထောက် ထားကိုးကားမိပါက၊ ၎င်းစာမူများအရ ပြဆိုရုမည့်အဓိပ္ပာယ်တို့မှာ မှန် ကန်နိုင်ကွယ်ဟု အကြောင်းမယ်ပေ။ ထို့ကြောင့်

ဒုန္ဒကိုဗ္ဗဝေ ပဒဗျဥ္ဇနသဒ္ဒေ ဝုန္ဒယောဟောတိ

ဟု အဂ်ိုတ္တိုရ်ပါဠိတော်(၂၄-၂၅)၌ ဘုရားသျှင်ကိုယ်တော်တိုင် ဟော ကြားတော်မူလေသည်။

ယင်းသို့ အဋ္ဌနယ ကျန် မှန်ကန်ခြင်းမယိုပါက၊ မိမိ ရေးသားစိုရင် အပ်သော ကျမ်းဂန်သည်, အဘယ်မှာလျှင် ကျန် မှန်ကန် နိုင်ပါတော့အုံ့နည်း။ ယင်းသို့ ကျန် မှန်ကန်ခြင်း မယိုသော ကျမ်းဂန်များကို ကြည့်ရှု သင်ကြားလေ့လာမိကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ၊ ကျန်မှန်ကန်သော အဋ္ဌနယကို ရယူနိုင်ကြတော့မည်မဟုတ်ပေ။

ကျမ်းဂန်ကို ကြည့်ရှုကြိုကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကလည်း။ ကျမ်းဆရာ ရေးတိုင်း အမှန်ချည်းဟု မယူဆကြကုန်ပဲ၊ မှန် မမှန်ကို စိစစ်တတ်သော "ဝိစာရဏာဉာဏ်"ကို အသုံးပြုကာ၊ ကျမ်းဆရာ၏ ဂုဏ် သိ ဌာနကို ထောက်၍, အများကို အမှန်ဟု မယူဆကြကုန်ပဲ၊ အမှန်ကိုသာ အမှန်ဟု ယူဆသင့်ကြပေသတည်း။

(မှတ်ချက်။ ။အဋ္ဌကထာဆရာ၏, အာဘော်မိုကျသော်လည်း....ဟေတုဘာဝေန ဋ္ဌယော ဟေတုပဋ္ဌယော....ဟုဝိဂ္ဂဟပြုသည်ကိုမှားသည်ဟုဝေဘန်ခြင်းမဟုတ်ပေ။ ကိုးကားပြုဆိုအပ်သောအဋ္ဌကထာစာမူမှားကိုသာဝေဘန်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။)

ပဌမဝိဂ္ဂဟကိုဆိုလျှင် ပြီးကောင် လျက် ဒုတိယဝိဂ္ဂဟကို မိန့်ဆိုရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဋ္ဌကထာ ဆရာသည် ..... ဟေတုစသော ပစ္စယော စာတိ ဟေတုပစ္စယော .... ဟူသော ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရည်းသမာသ် ကိုမိန့်ဆိုလျှင် ပြီးကောင်းပါလျက်၊ အဘယ်ကြောင့်.....ဟေတု ဟုတ္တာ ပစ္စယော .... ဟူသော သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရည်းသမာသ်ကို မိန့်ဆိုတော်မူ ရပြန်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဌမဝိဂ္ဂဟ၌ .... ဟေတုစသောပစ္စယောစ ... ဟုသာမန်မိန့်ဆို အပ်လေသောကြောင့်၊ ဟေတုပစ္စည်းနှင့် သဘာဝဖြစ်သော အမိပတိ, သဟဇာတ—အစယ္ပိသော တဆဲ့တစ်ပစ္စည်းတပ်သော ဟိတ်တရားတို့ သည်လည်း ဟေတုပစ္စည်း မည်ခဲ့ရ၏။

ထို့ကြောင့်၊ အဓိပတိ,သဟဇာတ အစယ္ပိသော တဆဲ့တစ်ပစ္စည်း တပ်သော ဟိတ်တရားတို့၏ ဟေတုပစ္စည်းအဖြစ်ကို စင်စေနှစ်ခေလို သောကြောင့်။.....ဟေတုဟုတ္တာပစ္စယော .... ဟူသော သမ္ဘာဝနာကမ္ဓ ဓာရည်းသမာသ်ကို မိန့်ဆိုတော်မူရပြန်ပါသည်။

ဟေတုစသောပစ္စယောစသတိ ဣဒပိနာဝစနေနဟေတုနောဘဒိပတိပစ္စယာဒိဘူတသဒ္ဒေဟဏံသိယာတိတံနိဝါရေန္တောဘာဝဟေတုဟုတ္ဝာပစ္စယောတိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၂၃-၁၇)

ဟေတုစသော ပစ္စယောစသတိ ဣဒပိနာဝစနေန၊ ဟေတုစသော ပစ္စယောစ... ဟူသော ဤစကားရပ်ဖြင့်။ အဓိပတိပစ္စယာဒိဘူတသဒ္ဒ၊ အဓိပတိပစ္စည်းစသည်ဖြစ်၍ လည်းဖြစ်သော။ ဟေတုနော၊ ဟိတ်တရားကို။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ဣတိတသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ တံ၊ ထိုအဓိပတိပစ္စည်း စသည်ဖြစ်၍ လည်း ဖြစ်သော ဟိတ်တရားကို။ နိဝါရေန္တော၊ တားဖြစ်လိုသည်ဖြစ်၍။ ဟေတုဟုတ္ဝာပစ္စယောတိ၊ ဟေတုဟုတ္ဝာပစ္စယော—ဟူသော ထိုစကားကို။ အာစရိယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာသည်။ အာဟ၊ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ဟေတုဘာဝေနပစ္စယော... ဟူသောဝါကျကို
မိန့်ဆိုရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဟေတုဟုတ္ဝာပစ္စယော .... ဟူသောဝါကျကို မိန့်ဆိုလျှင် ပြီးကောင်းပါလျက်။ အဘယ်ကြောင့် .....ဟေတုဘာဝေနပစ္စယော.....ဟူသော ဝါကျကို အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူရပြန်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟိတ်ခြောက်ပါးပစ္စည်းတရား၏ ဟေတုသဘောယူသော ကြောင့်သာ..... ဟေတုဟုတ္ဝာပစ္စယော .....ဟု မိန့်ဆိုတော်မူသည်။ ကျေးဇူးပြုတတ်သော ဟေတုသတ္တိဝိသေသယူသောကြောင့်၊ ယင်းသို့မိန့်ဆိုအပ်သည်မဟုတ်ဟု ယူဆသောမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကိုပယ်ရှင်းတို့အား။ အဓိပတိ အစယူသော တဆဲ့တစ်ပစ္စည်းတပ်သော ဟိတ်တရားသည်လည်း ဟေတုပစ္စည်းမည်၏။ .....ဟူသော မိစ္ဆာအယူသည် ဖြစ်ခဲ့ရာ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းသို့သော အယူမှားကိုတားဖြစ်လိုရကား ဟေတုဘာဝေနပစ္စယော ဟူသော ဝါကျကို မိန့်ဆိုတော်မူရပြန်ပါသည်။

ဇေတနာပိသောဇဝေဒေါသောအာပဇ္ဇတိတိပုနာဟဟေတုဘာဝေနပစ္စယောတိဝုတ္တံဟောတိတိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၂၃-၁၉)

ဇေတနာပါ၊ ထိုသမ္ပယုတ်ဝေနာကမ္မဝေဒနာရည်းသမာသိဖြင့်လည်း။ သောဇဝေဒေါသော။ ထိုအဓိပတိ-အစယူသော တဆဲ့တစ်ပစ္စည်းတပ်သော ဟိတ်တ

ရားသည် ဟေတုပစ္စည်းမည်၏ဟု ယူမှားသောအပြစ်သည်သာလျှင်။ အာပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်ခဲ့ရာ၏။ ဣဘာတာဆွာ၊ ထို၄ကြောင့်။ ပုနဲ၊ တဖန်၊ ဟေတုဘာ ၀ေနပစ္စယောတိဝုတ္တံ ဟောတိတိ၎ တံ၀စနံ၊ ဟူသောစကားကို။ အာဟ၊ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ထင်မံရှင်းလင်းချက် မရဒီကာ၀ါဒ။

ဤ၌အဓိပတိ.သဟဇာတ-အစယ္ပိသောတဆဲ့ တစ်ပစ္စည်းတော်သော ဟိတ်တရားသည်ဟေတုပစ္စည်းမည်၏။ ..... ဟု ယူမှားသောအပြစ်ကိုပယ် ဖျောက်ခြင်းငှာ . ဟေတုဟုတ္တာပစ္စယော.....ဟူသောပါဌကို မိန့်ဆို အပ်သည်ဖြစ်ပါလျက်။ အဆိုပါ..... ဟေတုဟုတ္တာပစ္စယော.....ဟူသော ၀ါဌကိုမိန့်ဆိုခြင်းကြောင့်၊ တဖန်ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြစ်သည်ပင်၊ သင့်ရောက်ရဦးမည်ဟု မူလဒီကာဆရာမိန့်ဆိုတော်မူခြင်းသည် သင့်နှိုင်ပါမည်လော။

အကယ်၍၊ ထိုဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြစ်သည်ပင်၊ တဖန်သင့်ရောက်ရဦးမည်ဖြစ်ပါက၊ ၎င်းဦးစွာပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြစ်ကိုတားဖြစ်ရခြင်း သည်အဘယ်အကျိုး ယှိပါတော့အုံ့နည်း။ အကျိုးမယှိတော့သည်မဟုတ် တုံလောဟူ၏ဏားအုံ့။

အကျိုးမယှိသည်မဟုတ်။ စင်စစ်သော်တမူကား..... ဟေတုဟုတ္တာ ပစ္စယော.....ဟု သာမန်မိန့်ဆိုပါက။ အယူနှစ်မျိုးပေါ်ပေါက်ခဲ့ရာ၏။ ယင်းအယူနှစ်မျိုးမှာ

(က) ဟိတ်ဖြစ်၍ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ၎ကျေးဇူးပြုခြင်းတမျိုး
(ခ) ဟိတ်ဖြစ်၍ အဓိပတိ အစယ္ပိသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေး ဇူးပြုခြင်းတမျိုး

ဤသို့အာ၀ဇ္ဇ နှစ်မျိုးဖြစ်သည်။

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင်..... ဟိတ်ဖြစ်၍ ဟေတုပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု ခြင်း.....ကား၊ လိုအပ်သော"ဂဟေတဇ္ဇတ္ထဖြစ်၍, ... ဟိတ်ဖြစ်၍ အဓိပတိ အစယ္ပိသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း ..... ကား၊ မလိုအပ်သော "နိ၀ဇ္ဇေတဇ္ဇတ္ထ"ပင် ဖြစ်လေသည်။

ဟေတုဟုတ္တာ ပစ္စယော .....ဟု သာမန်မိန့်ဆိုပါက၊ ယင်းနိ၀ဇ္ဇေ

ထို့နောင်နိဒဿနာကာရကို ဟောတော်မူ၏။ ၊ဟောဟန်ကား - ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံဓမ္မာနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော .....ဟူသည်တည်း။

ပစ္စယုဒ္ဒေသေ။ပစ္စည်းတို့ကိုအကျဉ်းပြုရာ၌၊ယောယောဒိသော၊အကြင်သို့သဘောယို့သော။ ပစ္စယော၊ပစ္စည်းကို။ဟေတုပစ္စယောတိ၊ဟေတုပစ္စယော.....ဟူ၍။ ဘဂဝတာ၊ ဘုရားသျှင်သည်။ ဥဒ္ဒိဋ္ဌော၊အကျဉ်းပြတော်မူအပ်ပြီ။ သောတာဒိသော၊ ထိုသို့သဘောယို့သော၊ပစ္စယော၊ပစ္စည်းကို၊ ပစ္စယနိဒ္ဒေသေ၊ ပစ္စည်းတို့ကို မကျဉ်းမကျယ်ပြုရာ၌။ ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံဓမ္မာနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယောတိ၊ ပစ္စယော .. ဟူ၍။ဘဂဝတာ၊ဘုရားသျှင်သည်။နိဒ္ဒိဋ္ဌော၊ မကျဉ်းမကျယ်ပြတော်မူအပ်ပြီ။

တဘဲ့ကွယ်သည်လည်း။ ရင်းပိဋ္ဌဟာ၌အတွင်းဝင်ခဲ့ရာသည်။ ယင်းသို့ဖြစ်က၊ ယခင်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြစ်သည် ဟနည်းအားဖြင့် သက်ရောက်နိုင်လေသည်၊ ထို့ကြောင့်.....

ဒေတနာဝိသော ဒေဝဒေါသော အာပဇ္ဇတိ

ဟု မူလဋီကာဆရာမိန့်ဆိုတော်မူရခြင်းဖြစ်ပါသတည်း။

ကသ္မာပနေတ္ထသောဒေဝဒေါသောအာပဇ္ဇတိတိဝုတ္တံ၊ နနုဒေဝဒတ္တိသတိတံ ဂဟဏနိဝါရဏံနိရတ္ထကံသိယာတိ၊တန္တု၊ဟေတုဟုတ္တာပစ္စယောတိတ္ထေ ဂဟဏာနိဟေတုဟုတ္တာဟေတုဘာဝေနပစ္စယော, ဟေတုဟုတ္တာဘဝိပတိ ပစ္စယာဒိဘာဝေနပစ္စယောတိ၊ တသ္မာသောယေဝဒေါသောအာပဇ္ဇတိတိ ဝုတ္တံ၊

ပဋ္ဌာန်းမရှေ့ဋီကာ(၂၂-၂၆)

ပန်၊အာဘော်မမိ၊ဝေမတိကြောင့်၊မသိခြင်းရာ၊ဂျင်းဂျင်းကွာအောင်၊ စောဒနာပုန်၊ ဆောင်ကာထုတ်အံ့။ ကသ္မာ၊ အဘယိ့ကြောင့်။ သောဝေဒေါသောအာပဇ္ဇတိတိ၊ သောဝေဒေါသောအာပဇ္ဇတိ ဟူ၍။ အာစရိယော၊ မူလဋီကာဆရာသည်။ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသနည်း။

ဟိ၊ လဒ္ဓဒေါသကို ဆိုပါပြီးအံ့။ ဝေါ၊ ဤသို့ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြစ်ရောက်ခြင်းသည်။ သတိ၊ ယို့လတ်သော်။ တံဂဟဏနိဝါရဏံ ထိုဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အယူမှားကို တားမြစ်ခြင်းသည်။ နိရတ္ထကံ၊ အကျိုးမယို့သည်။

သိယာနနှု၊ ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်တုံလော။ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ စောဒနာ၊ စောဒနာခြင်းပေတည်း။

တံ၊ထိုအသျှင်စောဒကဆရာတင်အပ်သောအပြစ်သည်။နှ၊မဖြစ်သင့်၊ ဟေတုဟုတ္တာပစ္စယောတိဇ္ဇေ၊ ဟေတုဟုတ္တာပစ္စယော..... ဟူသောပါဠိ ၌။ ဟေတု၊ ဟိတ်သည်။ ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။ ဟေတုဘာဝေန၊ ဟေတုပစ္စယသဘာဝဖြင့်။ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုခြင်းငင်း။ဟေတု၊ ဟိတ်သည်။ ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။ အဓိပတိပစ္စယာဒိဘာဝေန၊ အဓိပတိ အစယ္ပိသော ပစ္စယသဘာဝဖြင့်။ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုခြင်းငင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ နွေဂဟာဏာနိ၊ နှစ်ပါးသောအယူတို့သည်၊ သိယုံ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ သော ယော၀ ဒေါသော အာပဇ္ဇတိဘိ၊ သောယော၀အာပဇ္ဇတိ.....ဟူ၍။ အာစရိယေန၊ မူလဋီကာဆရာသည်။ ၀ုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

ဤသည်ကား၊ မူလဋီကာဆရာ၌ တင်ဘွယ်အပြစ်တို့ကို ပယ်ရှားမြို့ ဖြေရှင်းပြဆိုအပ်သော''မရုဋီကာဆရာ''၏ ဝါဒမျှားသာ ဖြစ်လေသည်။ (ခက်ခဲနက်နဲသော အရာဖြစ်သောကြောင့်-အထူးစဉ်းစား မှတ်သားတော်မူကြပါကုန်။)

ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီဆရာ၏ ယူဆဆုံးဖြတ်ချက်၊

မူလဋီကာ, မရုဋီကာဆရာတို့ကား၊ ဤသို့မိန့်ဆိုကြကုန်၏။ ''**ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ-ဂဏ္ဌိကျမ်းပြုဆရာ**''၏ အာယေါ၀်ကား မည်သို့နည်းဟူ ငြားအံ့။

ဟေတုစသော ပစ္စယောစသိ ဟေတုပစ္စယော - ဟု ဆိုလျှင် ပြီးကောင်းပါလျက် ''ဟေတုဟုတ္တာပစ္စယော''ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတဖန် မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းကား,မူလဋီကာဆရာပြဆိုတော်မူသည့်အတိုင်း။ အဓိပတိ, သဟဇာတ,အစယ္ပိသော ပစ္စည်းတပ်သော ဟိတ်တရားတို့၏ "ဟေတုပစ္စည်း"အဖြစ်ကို တားဖြစ်လိုသောကြောင့်-ဟု ဖြေဆိုမည်။—ဟေတုဟုတ္တာပစ္စယော.....ဟု ဆိုလျှင် ပြီးကောင်းလျက်..... ဟေတုဘာဝေန ပစ္စယော ....ဟူသော၀ါကျကို အဋ္ဌကထာဆရာ တက်ရခြင်းအကြောင်းကား။ ဟိတ်ခြောက်ပါးသဘာ၀တရားတို့၏ ''ဟေတုပစ္စည်း''အဖြစ်ကို တားဖြစ်လိုသောကြောင့်ဟု ဖြေဆိုလိုပေ၏။

ဟောတူ၊ ဟိတ်ခြောက်ပါးတို့သည်၊ (တနည်း)ဟိတ်ကိုးပါးတို့သည်။ ဟောတုသမ္ပယုတ္တကာနုံ၊ ဟိတ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနုဒ္ဓ၊ သဟိတ် စိတ် ဇကသင်္ဂြိတိ, မောဟမူဌေးဒ္ဒ မောဟကြဉ်သော စေတသိက်ဌေပညာသ တို့အာဃာတဝင်း။ တံသမုဋ္ဌာနာနုံ၊ ထိုဟိတ်,ဟိတ်နှင့် ယှဉ်သော စိတ်,စေတ သိက်လျှင်။ ဖြစ်ကြောင်းယိုကုန်သော။ ရူပါနုဒ္ဓ၊စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ ရုပ်တို့အာဃာတဝင်း။ ဟောတုပစ္စယေန၊ ဟောတုပစ္စယ သင်္ဂြိဟေ။ ပစ္စယောဝ၊ ဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ရှင်းပါဦးခုံ။ "ဟောတုဟုတ္တာပစ္စယော"..... ဟုသောမန်မိန့်ဆိုပါမူ။ "ဟောတု"အရ၊ ဟောတုသဘာဝဓမ္မကို ကောက်ယူ၍ "ဟောတုပစ္စည်း" ဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့်၊ ဟိတ်ခြောက်ပါးတရားပေတည်း ဟု မိန့်ဆိုအယူသည် ဖြစ်ခဲ့ရာ၏။ ယင်းသို့သော မိန့်ဆိုအယူကို တားဖြစ်လို သောကြောင့်သာ ... ... ဟောတုဘာဝေန ပစ္စယော ..... ဟူသော ဝါကျကို အဋ္ဌကထာဆရာ တက်တော်မူရခြင်းဖြစ်လေသည်။

အဓိပ္ပါယ် အချုပ်မှာ..... ဟောတုဟုတ္တာပစ္စယော..... ဟု သာမန်မိန့်ဆို အပ်သော်လည်း၊ ဟောတုသဒ္ဒါသည် ဟိတ်ခြောက်ပါး တည်းဟူသော ဟောတုသဘာဝဓမ္မကို မဟော။ ဟောတုသင်္ဂြိုဟ်သာ ဟောသည်ဖြစ်၍ "ဟောတုပစ္စည်း"ဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် "ဟောတုသဘာဝဓမ္မ"မ ဟုတ်"ဟောတုပစ္စယသင်္ဂြိ"ပင်တည်းဟု ဆိုလိုသည်။

ဟေတုဟုတ္တာတိဣဿာပိဟေတုဘာဝေ ဝါစကော ဟေတုသဒ္ဒေါနုသဘာဝ ဓမ္မေ ဝါစကောတိအာဟဟေတုဟုတ္တာ ပစ္စယောတိစ ဒုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအနုဋ္ဌီကာ (၁၇၆-၁၂)

ဟောတုဟုတ္တာတိဣဿာပိ၊ ဟောတုဟုတ္တာ..... ဟူသော ဤပါဠိ၌လည်း။ ဟောတုသဒ္ဒေါ၊ဟောတုသဒ္ဒါသည်။ ဟောတုဘာဝ ဝါစကော၊ဟောတုသင်္ဂြိ ကို ဟော၏။ ။ဟောတုသဘာဝဓမ္မ ဝါစကော၊ ဟောတုသဘာဝဓမ္မကိုဟော သည်။ နု၊ မဟုတ်။ ဣတိတသ္မာ၊ ထိုကြောင့်။ ဟောတုဟုတ္တာပစ္စယောတိစ၊ ဟောတုဟုတ္တာပစ္စယော ... ဟု၍ လည်း၊အာစရိယော နု၊ အဋ္ဌကထာဆရာ သည်။ ဒုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

ထင်မံရှင်းလင်းချက်။

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကားရပ်တို့ကို အလုံးစုံချုံ၍၊ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာ

ဝနိုဆရာ၏ အာဘေဝကိုတိုက်ရိုက်ဥာဏ်ပြုရမည်ဆိုသော်။ ဟောတုပစ္စည်းနှင့် သဘာဝဖြစ်သော အဓိပတိ သဟဇာတ—အစယိုသော တဆဲ့တစ်ပစ္စည်းတစ်သော ဟိတ်တရားတို့သည် "ဟောတုပစ္စည်း" မည်၏။ ဟု ယူမှားသောအပြစ်ကို တားဖြစ်လို၍ ... ဟောတုဟုတ္တာပစ္စယော ဟူသော ဝါကျကို မိန့်ဆိုခဲ့သည်ယို့သော်။ တဖန် ဓိအစ်ခဲ့ပြီးသော အပြစ်သည် ထပ်မံဖြင့်ဘွယ်ရာမယို့ပေ။ တပ်မံဖြစ်ပါသေးသည်ဟု ဆိုခဲ့သော် တားဖြင့်ရခြင်း၏ အကျိုးဘာမျှမယို့၊ အချည်းစည်း နိုရုတ္ထကသာ ဖြစ်ဘွယ်ရာယို့ပေ၏။

တစုံတရာ အခြားတပါးသော အပြစ်ရောက်ဘွယ် မယို့တော့ပြီဖြစ်က .... "ဟေတုဘာဝေနပစ္စယော" ..... ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ထပ်မံမိန့်ဆိုတော်မူရခြင်းသည်၊ အဝိသက်သက်ပင် ဖြစ်ရာလေတော့သည်။

စင်စစ်သော်တမူကား၊ အပြစ်တမျိုးသင့်ရောက်ဘွယ် ကျန်ယို့နေသေး၍သာ နောက်ဝါကျကို တဖန်မိန့်ဆိုတော်မူရခြင်းဖြစ်လေသည်။ သင့်ရောက်ဘွယ် ကျန်ယို့နေသေးသော အပြစ်ကား။

ဟောတုဟုတ္တာပစ္စယော ..... ဟု သာမန်မိန့်ဆိုခဲ့သည်ယို့သော် ဟောတုသည်

(က) သဘာဝမျှဖြစ်သောဟောတု
(ခ) သတ္တိဖြစ်သောဟောတု

နှစ်မျိုးလုံးတို့နှင့် ဆက်ဆံနေလေရကား ..... ဟောတုပစ္စယော ..... အရ၊ ဟောတုသဘာဝမျှသည်လည်း ဟောတုပစ္စည်းမည်ခဲ့ရာ၏။

စင်စစ်သော်တမူကား ..... ဟောတုသဘာဝမျှသည် ဟောတုပစ္စည်း မဟုတ်ပေ။ ယင်းသို့ဟောတုသဘာဝမျှကို ဟေတုပစ္စည်းဟု ကောက်ယူမှားသော အပြစ်ဒေါသသည်ပင်လျှင် သင့်ရောက်ဘွယ်ယို့ပေလေသည်။

ယင်းသို့ သင့်ရောက်ဘွယ်ယို့သောကြောင့် ..... "ဟေတုဘာဝေနပစ္စယော" ..... ဟူသော ဝါကျကို အဋ္ဌကထာဆရာ တက်တော်မူရလေသည်။

ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကား ..... ဟောတုသဘာဝမျှသည် ဟောတုပစ္စည်း မဟုတ်၊ ဟောတုသတ္တိသည်သာလျှင် "ဟေတုပစ္စည်း" ဖြစ်သည်ဟူလို။ ဤသည်ကား ..... ပဋ္ဌာနသာရိပ္ပဒီပနီ ဆရာ၏ အာဘော်ပေတည်း။

(ဤဌာနကျမ်းပြုဆရာတို့မည်သည်၊ မိမိရယ်မြတ်သောအာစရိယဝါဒ-စသည်ကျမ်းဂန်အဆို အလာတို့ကို ရှေးဦးစွာပြုဆို၍၊ မိမိကြိုစည်ယူဆအပ်သောအာဘော်ထင်မြင်ချက်တို့ကို ချမှတ်ရေးသားရန်တာဝန်ဝတ္တရားယူသည့်အတိုင်း၊ ကျမ်းဆရာ၏ အာဘော်ကို ထုတ်ဖော်ညွှန်ပြရခြင်းဖြစ်ပေသည်။ သင့်,မသင့်ကိုထောက်ချင့်၍၊ အသင့်ယုတ္တိယှိရာဝါဒကိုယူဆကြရန်မှာ။ ကျမ်းစာကိုကြည့်ရှုလေ့လာကြကုန်သော ပညာဝန်တို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားဖြစ်ပေသတည်း။)

ဟေတုပစ္စယော - ဟူသော နိဒ္ဒိသိဘဇ္ဇဝမ္မ၌ မှတ်သားဘွယ်ပြီး၏။

ဟေတု(လ)ဟေတုပစ္စယော... ဟူသောနိဒ္ဒသနာကာရပါဠိတော်အား, သမ္ပဒါန်ပါဠိကိုမိန့်ဆိုရခြင်းဘကြောင်း၊

(မေး) ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဝမ္မာနံ,တံသမုट्ठာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော.....ဟူသော နိဒ္ဒသနာကာရပါဠိ ... ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ .....ဟုမဆိုမူ၍,အဘယ်ကြောင့်.....ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ...ဟု မိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပစ္စည်းတရား, ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားလိုသောကြောင့် .. ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ....ဟူ၍သာမဆိုပဲ: .....ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ.....ဟု မိန့်ဆိုတော်မူရပါသည်။

ချဲ့မါဠိဦးဆုံး၊ ။ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ.....ဟု သာမန်မိန့်ဆိုခဲ့သည်ယှိသော်၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုသာ ပိုင်းခြားမှတ်သားနိုင်၍၊ မည်သည့်တရားက ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ပစ္စည်းတရားကိုကား ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပေရာ။

ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ..... ဟူ၍ မဆိုပဲ:.....ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ... ဟု ဆိုပြန်လျှင်လည်း။ ဟိတ်ခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားက၊ မည်သည့်သမ္ပယုတ်တရားအား ကျေးဇူးပြုသည်ဟု၊ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုလည်း ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပေရာ။

ယင်းသို့ဖြစ်၍ ပစ္စည်းတရား, ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားလိုသောကြောင့် .....ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ..... ဟု မိန့်ဆိုတော်မူရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဟေတုပစ္စယေနကရိုဏ်းပါဠိကို မိန့်ဆိုရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ပစ္စယော .... ဟူ၍ ကား၊ မဆို။ အဘယ်ကြောင့် "ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော" ဟု ကရိုဏ်းပါဠိကိုပါ မိန့်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟိတ်ခြောက်ပါး, ဟိတ်ကိုးပါး, တရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိမှာ ပါးသောပစ္စယသတ္တိတို့ကို တားဖြစ်လိုသောကြောင့် "ပစ္စယော" ဟူ၍ ကား၊ မဆို၊ ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော..... ဟု ကရိုဏ်းပါဠိကိုပါ မိန့်ဆိုရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ရှင်းပါဦးအုံး ။ဟိတ်ခြောက်ပါး, ဟိတ်ကိုးပါးတရားတို့၌ "ဟေတုသတ္တိ"သာ ထင်ရှားယှိသည်မဟုတ်သေး။ အခြားအခါပတိ,သဟဇာတ-အစယှိသော ပစ္စယသတ္တိတို့သည်လည်း၊ ထင်ရှားယှိကြပေသည်။

အကယ်၍ .....ဟေတုပစ္စယေန.....ဟူသော ကရိုဏ်းပါဠိကိုကား၊ မဆို ပစ္စယော.....ဟူသောပါဠိကိုသာ မိန့်ဆိုသည်ဖြစ်ငြားအုံး၊ ဟိတ်ခြောက်ပါး, ဟိတ်ကိုးပါးတရားတို့သည်။ မည်သည့်ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ဟု မသိနိုင်ပေရာ။

ယင်းသို့ဖြစ်၍ ဟိတ်ခြောက်ပါး, ဟိတ်ကိုးပါးတရားတို့သည်၊ အခြားအခါပတိ,သဟဇာတ-အစယှိသောပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်မဟုတ်၊စင်စစ်သော်တမူကား။ဟေတုပစ္စယသတ္တိဝိသေသဖြင့်သာကျေးဇူးပြုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အခြားအခါပတိ, သဟဇာတ - အစယှိသော ပစ္စယသတ္တိတို့ကို တားဖြစ်ခြင်းငှာ..... ပစ္စယော ....ဟူ၍ ကား၊ မဆို ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော .....ဟု ကရိုဏ်းပါဠိကိုပါမိန့်ဆိုတော်မူရခြင်းဖြစ်ပါသတည်း။

ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ-ဟုမိန့်ဆိုရခြင်းအကြောင်း၊

(မေး) တံသမ္ပယုတ္တကာနံ .....ဟု မိန့်ဆိုလျှင်ပြီးကောင်းပါလျက်၊ အဘယ်ကြောင့် "ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ" ဟု မိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) တဿဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်းပြအပ်သော တရား၏ မထင်ရှားသောကြောင့် "တံသမ္ပယုတ္တကာနံ"..... ဟု မဆိုပဲ—ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ..... ဟု မိန့်ဆိုတော်မူရပါသည်။

ရှင်းပါဦးခဲ့။ ။တသဒ္ဒါတို့ကိုစွဲးရမည့်တရား ထင်ရှားသောအရာ ၌သာ အသုံးပြုသည်။ မှန်ပါသည်။ ။"ရူပါယတနံစက္ခုဝိညာဏဓာတု ယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဓမ္မာနံ ဟူသောပါဠိ၌။ စက္ခုဝိညာဏဓာတ် တည်းဟူသော စွဲးရမည့်တရား ထင်ရှားသောကြောင့် ....."တံသမ္ပယုတ္တ ကာနဉ္စဓမ္မာနံ"ဟု ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူလေသည်။

ဤ၌"ဟေတု"ဟူ၍သော သာမန်ပေါင်း၍ မိန့်ဆိုး၏၊ ကုသိုလ်ဟိတ်, အကုသိုလ်ဟိတ်, အဗျာကတဟိတ် ဤသို့စသည်ဖြင့် ထင်ရှားစွာမိန့်ဆို ခြင်းမယှဉ်လေရကား။ တသဒ္ဒါဖြင့် စွဲးရန်မဖြစ်နိုင်ပေ။

အကယ်၍ "ဟေတု"ဟူသော ကတ္တားပါဌအရ၊ ဟိတ်ခြောက်ပါး, ဟိတ်ကိုးပါးလုံးအကုန်စွဲး၍ ..... တံသမ္ပယုတ္တကာနံ .... ဟု ဟောတော်မူခဲ့ ကြားအံ့။ ၎င်း..... တံသမ္ပယုတ္တကာနံ ..... ဟူသော သမ္ပဒါန်ပါဌအရ၊ ဟိတ် ခြောက်ပါး, ဟိတ်ကိုးပါးလုံးပါဝင်တော့မည်မဟုတ်ပေ။

ယင်းသို့ဖြစ်က၊ ဟိတ်ခြောက်ပါး,ဟိတ်ကိုးပါးတရားတို့သည်၊ ဟေ တုပစ္စည်းတရားသာဖြစ်၍။ ဟေတုပစ္စယုပ္ပန် မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။ ထို့ ကြောင့်"ဟေတု"ဟူသောကတ္တားပါဌကို တသဒ္ဒါဖြင့် မစွဲးနိုင်။

တသဒ္ဒါဖြင့် စွဲးရမည့်တရားမထင်ရှားသောကြောင့် "တံသမ္ပယုတ္ထ ကာနံ"ဟူ၍ဟောတော်မမူပဲ....."ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ" ဟူ၍သာ ဟောတော်မူရလေသတည်း။

တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ ... ဟုဟောတော်မူခြင်း
အကြောင်း။

(မေး) ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်နာမက္ခန္ဓာတို့ကို၊ "တံသမ္ပယုတ္တကာနံ" ဟု ဟောတော်မမူပါပဲလျက်။ ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်ရူပ်တရားတို့ကို၊ အဘယ်ကြောင့် ... တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ .....ဟု ဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) တသဒ္ဒါဖြင့် စွဲးရမည့်တရားထင်ရှားသောကြောင့်"တံသမုဋ္ဌာ နာနဉ္စရူပါနံ"ဟု ဟောတော်မူရပါသည်။

(ဤသည်ကား....ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာကျမ်းထွက်အဓိပ္ပါယ်တို့ပေတည်း။)

"တံသမုဒ္ဒရာနဟူသောပါဠိကိုဝိဂ္ဂဟပြုပုံ၊

(မေး) "**တံသမုဒ္ဒရာနု**"ဟူသောပုဒ်ကို မည်သို့ဝိဂ္ဂဟပြုရမည်နည်း။

(ဖြေ) တေသမုဒ္ဒရာနာ ဇတေသန္တိ တံသမုဒ္ဒရာနာနိ ..... ဟု ယင်းသို့ ဝိဂ္ဂဟပြုရပါသည်။

ဤ၌"**တ**"သဒ္ဒါကို နောက်ပုဒ်နှင့်သမာသ်တွဲစပ်ရာဝယ်"**တ**"ထက်၌ နိဂ္ဂဟိတ်သော်လည်းလာရသည်၊(သို့မဟုတ်) နောက်ပုဒ်၏ အစအက္ခရာကို နွေဘော်မူလည်းပြုရသည်။

တသဒ္ဒသသမာသမှိ၊သဒ္ဒိ ပရပဒေဟိ၀ေ၊
နိဂ္ဂဟိတာဂဂမောပုမ္ဘ၊ပဒေဒ္ဒိဘာ၊ပ ဆ္ဆိ ၀ေ။

သဒ္ဒနီတိပဒမာလာ (၂၅၀-၉)

တသဒ္ဒသ၊ တသဒ္ဒါကို။ ပရပဒေဟိ၊ နောက်ပုဒ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဒိ၊တကွ၊ သမာသမှိ၊ သမာသ်ကို။ ကတော၊ ပြုအပ်သည်ယို့သော်။ **၀ေ**၊ စင်စစ်။ ပုဗ္ဗပဒေ၊ ရှေ့ပုဒ်၌။ နိဂ္ဂဟိတ်တာဂဂမော၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာခြင်းသည်။သိယာ။ ဖြစ်ရာ၏။ တု၊ ထိုမှတပါး၊ပ ဆ္ဆိ ၀ေ၊ နောက်ပုဒ်၌။ ဒ္ဒိဘာ၊ နွေဘော်ပြုခြင်း သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။

တသဒ္ဒါအစွဲးကိုညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) တံသမုဒ္ဒရာနာနံ ..ဟူသောပါဠိ၌။ တသဒ္ဒါဖြင့် အဘယ်ကိုစွဲး ရမည်နည်း။ ဟေတုပစ္စည်းတရားကို ဟောသော "ဟေတု" ဟူသော ကတ္တားပါဠိကိုသာ စွဲရမည်လော။

(ဖြေ) တံသမုဒ္ဒရာနာနံ .... ဟူသောပါဠိ၌၊တသဒ္ဒါဖြင့် .. ဟေတုဟေ တုသမ္ပယုတ္တကာနံ၀မ္မာနံ .... ဟူသောပါဠိအရ၊ ဟိတ်တရား. ထိုဟိတ်တ ရားနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာတရား နှစ်ပါးလုံးတို့ကို စွဲးရပါ သည်။

ဟေဟေတုစေ၀ ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာစ၀မ္မာသမုဒ္ဒရာနာ၀ ဇေတေသန္တိ တံသမုဒ္ဒရာနာနိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၂၉၉-၃၀)

ဟေတုစေ၀၊ ဟိတ်လည်းဖြစ်ကုန်သော။ ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာ၀မ္မာ စ၊ ဟိတ်နှင့်ယှဉ် သောတရားလည်းဖြစ်ကုန်သော။ သမုဒ္ဒရာနာ၊ ဖြစ် ကြောင်းတို့သည်။ဇတေသံ၊ ထိုရှစ်တရားကိုအား။သန္တိ၊ယှဉ်ကုန်၏။ ဤတိ တာဝတ္တာ၊ ထို့ကြောင့်။ တံသမုဒ္ဒရာနာနိ၊ တံသမုဒ္ဒရာနု မည်ကုန်၏။

တံသမုဒ္ဌာနအရမှုချအရကောက်ယူပုံ။

(မေး) တံသမုဒ္ဌာန.....ဟူသောပါဠိဖြင့်။ အဘာယ်ရုပ်တရားတို့ကို မှုချအား၊ဖြင့် အရကောက်ရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) တံသမုဒ္ဌာန.....ဟူသောပါဠိဖြင့် စိတ္တဇရုပ်တရားတို့ကို မှုချအား၊ဖြင့် အရကောက်ရပါသည်။

ဣမိနာစိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပံ ဂဏ္ဍာတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၀-၂)

ဣမိနာ၊ ဤ "တံသမုဒ္ဌာနာနိ" ဟူသောပါဠိဖြင့်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပ်၊ စိတ္တဇရုပ်ကို။ ဂဏ္ဍာတိ၊ ကောက်ယူရ၏။

စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်-ဟုခေါ်ဆိုရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) "တံသမုဋ္ဌာန"..... ဟူသောပုဒ်အရ၊စိတ္တဇရုပ်ကို ကောက်ယူရပြည်ဟုဆိုရာ။ စေတသိက်တရားသည် ရုပ်ကိုမဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် စိတ္တဇရုပ်(၀ါ)စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်ဟု ခေါ်ဆိုရလေသလော။

အကယ်၍ စေတသိက်သည်လည်း ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်ခဲ့သည် ဆိုပါသော်၊စေတသိက်ကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်ကို 'စေတသိကဇရုပ်'(၀ါ)စေတသိကသမုဋ္ဌာနရုပ်ဟု ခေါ်ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါ၊လော။အဘယ့်ကြောင့် စိတ္တဇရုပ်(ပါ) စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) စေတသိက်သည် ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်ပါသော်လည်း၊ လောကိယဝမ္မဒေသနာ၌၊ စိတ်သာလျှင် "အဓိက"ဖြစ်သောကြောင့်။ စေတသိကဇရုပ်(၀ါ)စေတသိကသမုဋ္ဌာနရုပ်ဟု မခေါ်ဆိုရပဲ"စိတ္တဇရုပ်"(၀ါ)"စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်"ဟူ၍သာ ခေါ်ဆိုရပါသည်။

> သဗ္ဗေပိဟိ စိတ္တေ စေတသိကာ ဧကတော ဟုတ္ဝာ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေန္တိ၊ လောကိယ ဝမ္မဒေသနာယံ ပန စိတ္တသဟဘိကဘာဝေ တာ ဘဏာ ဝိဝံ ရူပံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနန္တိ ဝုစ္စတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၀-၃)

ဟိ၊ မှန်ပါသည်၊သင်္ဘေပိ၊ အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ စိတ္တ၌စေတသိကာ၊စိတ်,စေတသိက်တို့သည်၊ ဧကတော၊တပေါင်းတည်း၊ဟုတ္ဝာ၊ဖြစ်

ကုန်၍။ ရူပံ၊ရူပ်ကို။ သမုဋ္ဌာပေန္တိ၊ ဖြစ်စေကုန်၏။ ပန၊ထိုသို့ပင်ဖြစ်စေပါ ကုန်သော်လည်း။ လောကိယဝမ္မဒေသနာယံ၊ လောကိယဝမ္မဒေသနာ၌။ စိတ္တသ၊ စိတ်၏။ အဓိကဘာဝတော၊ လွန်ကဲးသည့်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တထာဝိဓံ၊ ထိုသို့သဘောယှိသော။ ရူပံ၊ ရူပ်ကို၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနန္တိ၊ စိတ္တ သမုဋ္ဌာနရူပ်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ မိန့်ဆိုအပ်၏။

စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ...ဟုမဟောခြင်းအကြောင်း။

(မေး) "တံသမုဋ္ဌာနံ" ဟူသောပုဒ်အရ စိတ္တဇရူပ်ကို ကောက်ယူရ မည်ဟု ဆိုခဲ့သော်၊ ယင်းသို့ ရှုပ်ထွေးစွာ "တံသမုဋ္ဌာနာနံ" ဟု ဟော တော်မမူပဲ "စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ"ဟုတိုက်ရိုက်ဟောတော်မူပါတော့သေး။ အဘယ့်ကြောင့် ဟောတော်မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရူပ်တို့ကိုလည်း။ သိမ်းယူလိုသော ကြောင့် "စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ"ဟု ဟောတော်မမူပဲ "တံသမုဋ္ဌာနာနံ"ဟု ဟောတော်မူရပါသည်။

ယဒိဧवံ ဣဝါတံ သမုဋ္ဌာနာနန္တိ အဝတ္ဝာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနန္တိ ကသ္မာ
နဝုတ္တန္တိ အစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနမ္ပိ သင်္ဂဏှတော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၀၀-၇)

ယဒိဧवं၊ ယင်းသို့ဖြစ်သည်ယှိသော။ ဣဝါ၊ ဤဟောတုပစ္စယနိဒ္ဒေသ ၌လည်း။ တံသမုဋ္ဌာနာနန္တိ၊ တံသမုဋ္ဌာနာနံ.....ဟူ၍။ အဝတ္ဝာ၊ ဟော တော်မမူပဲ။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနန္တိ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ....ဟူ၍ ကသ္မာ၊ အ ဘယ့်ကြောင့်။ နဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်ပါသနည်း။ ဣတိအယံ၊ ဤ သည်ကား။ စောဒနာ၊ စောဒနာခြင်းပေတည်း။

အစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနမ္ပိ၊ စိတ်ကြောင့်မဖြစ်သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္ဘ ဇရူပ်တို့ကိုလည်း။ သင်္ဂဏှနတော၊ သိမ်းယူလိုသောကြောင့်။ နဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်၊ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ သောဓနာ၊ သောဓနာ ခြင်းပေတည်း။

အစိတ္တသမုဋ္ဌာနအာဂုကိုညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) "အစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနမ္ပိ"..... ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ သာမည်ပြန်

ဆိုအပ်လေသောကြောင့်၊ စိတ္တဇရူပ်မှတပါးသောဗာဟိရရူပ်,အာဟာရဇရူပ်-စသည်တို့ကိုလည်း ကောက်ယူသင့်ပါလျက်။ အဘယ့်ကြောင့် "သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရူပ်" ကိုသာကွက်၍ ကောက်ယူရပါသနည်း။

(ဖြေ) သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရူပ်သည်သာလျှင်၊ဟေတုပစ္စယုဒ္ဒနိဒ္ဒေသ ထိုက်သောကြောင့်၊ အခြားဗာဟိရရူပ်, အာဟာရဇရူပ်—စသည်တို့ကို မကောက်ယူပဲ၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရူပ်ကိုသာ ကောက်ယူရပါသည်။

ဤ၌ "အစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနမ္ပိ" ဟူသောပါဠိကို သဒ္ဒါမျက်စိဖြင့်ကြည့်ရှု၍, "အ"သဒ္ဒါကို "အညေ"အနက်ယူကာ..... "နစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနိ အစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနိ"..... ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုပါမူ..... "အစိတ္တသမုဋ္ဌာန"ဟူသောပုဒ်အရ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပ်မှ တပါးသောရူပ် ဟူသမျှတို့ကို ကောက်ယူနိုင်လေသည်။

ယင်းသို့ သဒ္ဒါနည်းအားဖြင့် ကောက်ယူနိုင်သော်လည်း မကောက်ယူရပေ။ ဟေတုပစ္စယနိဒ္ဒေသအရာဖြစ်သောကြောင့် "သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရူပ်" ကိုသာလျှင် ကောက်ယူရလေသည်။

မှန်ပါသည်၊ ။သာမညသဒ္ဒါပင်ဖြစ်စေကာမူ။ အနက်အရာစသော အားဖြင့် "ဝိသေသတ္ထ" ကိုပင် ဟောနိုင်လေသည်။ ထို့ကြောင့်

သာမညဝစနဿာပိ အတ္ထပ္ပကရဏာဒိနာ ဝိသေသ သိ ဿယတာ ဟောတိ၊

ဟု ဝိဘာဝနီဋီကာ(၉၁—၇)၌ မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

ဟိယသ္မာ၊ အကြင့်ကြောင့်။ သာမညဝစနဿာပိ၊ သာမညသဒ္ဒါ၏လည်း။ အတ္ထပ္ပကရဏာဒိနာ၊ အနက်အရာစသည်ဖြင့်။ ဝိသေသဝိသယတာ၊ထူးသောအနက်လျှင် အရာယှိသောအဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

အတ္ထပ္ပကရဏာဒိနာ..... ၌ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် လိင်, ဩဘိတ္ဌ, ကာလ, ဒေသ,တို့ကို ယူလေ။

အတ္ထပ္ပကရဏလိင်္ဂ၊ ဩဘိတ္ထကာလဒေသတော၊
သဒ္ဒတ္ထာဝိဘဇ္ဇိယန္တိ၊နသဒ္ဒါယေဝကေဝလံ၊
သဒ္ဒဿသာရဇာလိနိသဒ္ဒါယော်ပါ၌၊

ဝိဘာဝိဟိ. ပညာယှိတို့သည်။ အတ္ထပ္ပကရဏ,လိင်,ဩဘိတ္ထ,ကာလ,

ဒေသတော၊ အနက်, အရာ, လိင်, အသင့်ယူအို, ကာလ,ဒေသအား၊ဖြင့်။ သဒ္ဒတ္ထော၊သဒ္ဒါ၏ အနက်တို့ကို၊ဝိဘဇ္ဇိယန္တိ၊ဝေဘန်အပ်ကုန်၏။ကေဝလံ၊ သက်သက်။ သဒ္ဒါယေဝ၊ သဒ္ဒါဘို့ကိုသာလျှင်။ နဝိဘဇ္ဇိယန္တိ၊ မဝေဘန်အပ်ကုန်။

ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ကိုမကောက်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ကမ္မဇရုပ်သည် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်အား၊ဖြင့် နှစ်မျိုးယှိရာ။ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်ကို ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုနိုင်ပါလျှင်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်ကိုလည်း ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားသာ ကျေးဇူးပြု၍၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်အား ကျေးဇူးမပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ကမ္မဇရုပ်သည် စိတ်နှင့်စပ်၍ဖြစ်သောကြောင့် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားသာ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၍။ ပဝတ္တိအခါ ကမ္မဇရုပ်သည် စိတ်ပင်ထင်ရှားယှိပါသော်လည်း။ စိတ်နှင့်ကားမစပ်၊ ရှေးအတိတ်ကံနှင့်သာစပ်၍ ဖြစ်သောကြောင့်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်အား ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပါ။

ကသ္မာပနာယံဟေတုပဋိသန္ဓိယမေဝ ကဋတ္တာရူပါနံ ဟေတုပစ္စယောဟောတိ နပဝတ္တေတိ။ ပဋိသန္ဓိယံကမ္မဇရူပါနံ စိတ္တပုဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိတာယပဝတ္တိယံ ပနတေသံစိတ္တေဝိစ္ဆမာနေပိကမ္မပုဋိဗဒ္ဓါဝပဝတ္တိနစိတ္တပုဋိဗဒ္ဓါ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၀-၁၆)

ပန၊ စောဒနာပုဒ်၊ ထုတ်၍ဆိုဦးအုံ့။ ကဿ၊ အဘယ့်ကြောင့်။ အယံ ဟေတု၊ ဤဟိတ်တရားသည်။ ပဋိသန္ဓိယမေဝ၊ ပဋိသန္ဓေအခါ၌သာ လျှင်၊ ကမ္မဇရူပါနံ၊ ကမ္မဇရုပ်တို့အား၊ ဟေတုပစ္စယော၊ ဟေပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။ဟောတိ၊ဖြစ်သနည်း၊ပဝတ္တေ၊ပဝတ္တိအခါ၊ နဟောတိ၊ မဖြစ်သနည်း။ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ စောဒနာ၊ စောဒနာခြင်းတည်း။

ပဋိသန္ဓိယံ၊ ပဋိသန္ဓေအခါ၌၊ ကမ္မဇရူပါနံ၊ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ စိတ္တပုဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိတာယာ၊စိတ်နှင့်စပ်၍ ဖြစ်ခြင်းယှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ဟေတုပစ္စယော၊ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။ဟောတိ ဖြစ်၏။

ပန၊ ဗျတ်ပိရိက်ကိုဆိုဦးအုံ့။ ပဝတ္တိယံ၊ ပဝတ္တိအခါဠ္ဠ။တေသံ၊ ထိုကမ္မဇရုပ်တို့၏။ စိတ္တေ၊ စိတ်သည်။ ဝိဇ္ဇမာနေပိ၊ ထင်ရှားယိုပါသော်လည်း။ ကမ္မပ္ပဋိဗဒ္ဓါ၀၊ ကံနှင့်စပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော။ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ထင်ရှား၏။ စိတ္တပ္ပဋိဗဒ္ဓါ၊ စိတ်နှင့်စပ်ခဲသော။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။နဟောတိ။ ထင်ရှားပေ၊တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဟောကုပ္ပဇယော၊ ဟောတုပ္ပဇယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။နဟောတိ၊မဖြစ်ပေ။

ပဝတ္တိအခါစိတ်နှင့်မစပ်ခြင်း ယုတ္တိကိုပြဆိုခြင်း။

(မေး) ပဝတ္တိအခါ၌ စိတ်ထင်ရှားယှိသည်ဖြစ်ပါလျက်၊ ကမ္မဇရုပ်တို့၏စပ်နှင့် မစပ်ကြောင်းကို အဘယ်ယုတ္တိကို ထောက်ဆ၍ သိရပါသနည်း။

(ဖြေ) နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသောအခါ၌၊ စိတ်ပင်ထင်ရှားမယှိသော်လည်း။ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ထင်ရှားဖြစ်နိုင်ခြင်းတည်းဟူသော ယုတ္တိကိုထောက်ဆ၍၊ ပဝတ္တိအခါ၌ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ စိတ်နှင့် မစပ်ကြောင်းကို သိရပါသည်။

အဝိဇ္ဇမာနေစာပိဝိဇ္ဇေနိရောဓံသမာပန္နာနံဥပ္ပဇ္ဇန္တိယေ၀၊

ပဋ္ဌာန်အဋ္ဌကထာ(၃၀၀-၂၃)

စ၊ ဆက်ပါဦးအုံ့။ စိတ္တေ၊ စိတ်သည်။ အဝိဇ္ဇာမာနေပိ၊ ထင်ရှားမယှိသော်လည်း။ နိရောဓံ၊ နိရောဓသမာပတ်ကို။ သမာပန္နာနံ၊ ဝင်စားကုန်သောအနာဂါမ်ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့အား။ကမ္မဇရူပါနိ၊ကမ္မဇရုပ်တို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိယေ၀၊ ဖြစ်ကုန်သည်သာလျှင်တည်း။

ပဋိသန္ဓေအခါကမ္မဇရုပ်တို့၏ စိတ်နှင့်စပ်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ပဝတ္တိအခါ၌ ကမ္မဇရုပ်တို့သည်။ အတိတ်ကံနှင့်သာစပ်၍။ စိတ်နှင့်မစပ်ပါပဲလျက်။ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ အဘယ်ကြောင့် စိတ်နှင့်စပ်ရပါသနည်း။ စိတ်နှင့်စပ်ပုံကို ထင်ရှားအောင်ဖော်ပြပါ။

(ဖြေ) ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံသည်ကား"နာမရူပေါကာသဘုံ" ဖြစ်သောကြောင့်၊ ပဋိသန္ဓေခဏ၌၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်ကင်း၍ ကမ္မဇရုပ်သည်မဖြစ်

နှင်။ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်စပ်ရပါမှသာ ကမ္မဇရုပ်ဖြစ်နိုင်လေသည်။ ယင်းသို့သောအကြောင်းယုတ္တိကိုထောက်ဆ၍၊ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ စိတ်နှင့်စပ်ပုံကို သိရပါသည်။

တတြဟိ ဝတ္ထုရူပမတ္တမ္ပိ ဝိနာ ပဋိသန္ဓိယံ ဘရူပဝမ္မာ ပဋိသန္ဓိစိတ္တဋ္ဌိ ဝိနာ ကမ္မဇာ ပိ ရူပဝမ္မာ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ ယုဂနဒ္ဓ ဝ ရူပါ ရူပါနံ ဥပ္ပတ္တိ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၁-၁၁)

ဟိ၊ ခဲ့ပါဦးအုံ့။ တတြ၊ ထိုပဋ္ဌာ၀ေါကာရဘုံ၌။ ဝတ္ထုရူပမတ္တမ္ပိ၊ ဝတ္ထုရုပ်မျှကိုလည်း။ ဝိနာ၊ ကြဉ်၍။ ပဋိသန္ဓိယံ၊ ပဋိသန္ဓေအခါ၌၊ အရူပဝမ္မာစ၊ နာမကွန္ဓာတရား၊ တို့သည်ရင်း။ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကို၊ ဝိနာ၊ ကြင်၍။ ကမ္မဇာ ပိ၊ ကံကြောင့်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပဝမ္မာစ၊ ရုပ်တရား၊ တို့သည်ရင်း။ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ မဖြစ်နိုင်ကုန်။ ယုဂနဒ္ဓာ ဝ၊ နှစ်ပါး စုံစပ်ကုန်၍ သာလျှင်။ ရူပါ ရူပါနံ၊ ရုပ်, နာမ်တို့၏။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ထင်ရှား၏။

ယင်းသို့သော ပဋိသန္ဓေအခါ၊ မျိုး၌။ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကလည်း ဒုဗ္ဗလဖြစ်သောကြောင့်။ စိတ္တဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်။ ကမ္မဇရုပ်ကလည်း ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်။ အဆိုပါကမ္မဇရုပ်သည်ပင်လျှင်။ စိတ္တဇရုပ်အရာ၌ တည်၍ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည်ပင်လျှင်။ အဆိုပါကမ္မဇရုပ်၏ အကြောင်း (ဗီဇ) အရာ၌တည်ပေသည်။

ကမ္မဇရူပမေ ဝ ပနဿ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌတိ-တဿ ကမ္မဇရူပဿ ဗီဇဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၀-၂၉)

ပန၊ ဆက်ပါဦးအုံ့။ ကမ္မဇရူပမေ ဝ၊ ကမ္မဇရုပ်သည်သာလျှင်။ အဿ၊ ထိုပဋ္ဌာ၀ေါကာဘုံ၏။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပဋ္ဌာနေ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်အရာ၌။ (ဝါ)စိတ္တဇရုပ်အရာ၌။ တိဋ္ဌတိ၊ တည်၏။ တဿ၊ ထိုပဋ္ဌာ၀ေါကာဘုံ၏။ ကမ္မဇရူပဿ၊ ကမ္မဇရုပ်၏။ ဗီဇဋ္ဌာနေ၊ အကြောင်းဗီဇအရာ၌။ ဝါ၊ မျိုးစေ့အရာ၌။ တိဋ္ဌတိ၊ တည်၏။

ဥပမာဖြင့်ညွှန်းပြချက်။

ဥပမာယမိဒေကဿ၊ အဏ္ဍံ ဇာနန္တိ ပဏ္ဍိတာ။

ဟူသောနာရဒဇာတ်ပါဠိတော်နှင့်အညီ။ အနက်, အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်မပေါ်

လွင်မထင်ရှားသောအရာတို့၌၊ ဥပမာဆောင်၍ ညွှန်ပြပါမှသာ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသိသာတော့သည်ဖြစ်လေရကား။ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ကံကြောင့်ပင်ဖြစ်လေသော်လည်း။ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်စပ်ပုံကို ဥပမာဆောင်၍ ထင်အောင်ပြဆိုပေအုံ့။

မျိုးစေ့,လယ်မြေ,ရေ.....ဟု သုံးမျိုးယှဉ်ရာ၊လယ်မြေနှင့်ရေပင်ထင်ရှားယှဉ်သော်လည်း။ဦးစွာပဌမမျိုးစေ့၏ အာနုဘော်ကြောင့် သစ်ပင်ပေါက်ရသည်။

ထို့နောက်.....မျိုးစေ့ပင် ထင်ရှားမယှဉ်သော်လည်း၊လယ်မြေနှင့် ရေတို့၏ အာနုဘော်ကြောင့်၊သစ်ပင်သည်တဆင့်ထက်တဆင့် ကြီးမြင့်ခိုင်ခန့် တည်တန့်ခြင်းသို့ ရောက်ရလေသည်။

ဤဥပမာ၌၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် မျိုးစေ့နှင့်တူ၏။ ကံ-သည်လယ်မြေနှင့်တူ၏။ ကိလေသာသည် ရေနှင့်တူ၏။ ကမ္မဇရုပ်သည် သစ်ပင်နှင့်တူ၏။

ရှင်းပါဦးအုံ့။ ။ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ကံ-ကိလေသာတို့ပင် ထင်ရှားယှဉ်သော်လည်း။ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ အာနုဘော်ကြောင့် ကမ္မဇရုပ်သည် ဖြစ်ရပေ၏။ ထို့နောက်.... ပဋိသန္ဓေစိတ်ပင် ချုပ်ပျောက်သွားသော်လည်း ကံ-ကိလေသာတို့၏ အာနုဘော်ကြောင့်၊ ပဝတ္တိအခါ၌ ကမ္မဇရုပ်သည် ထင်ရှားဖြစ်လေတော့သည်။

(ဤ၌၊ ဥပမာန, ဥပမေယျဝိရောဓိမဖြစ်စေရန်သာ၊ ကိလေသာကိုထည့်သွင်းဖော်ပြလိုက်ရခြင်းဖြစ်သည်။ စင်စစ်မှာတမူ-ကမ္မဇရုပ်ကိုဖြစ်စေသော ရှေးအတိတ်ကံသည်သာလျှင် လိုရင်းပဓာနဖြစ်ပေသည်။ရှေးအတိတ်ဇနကကံ၏အာနုဘော်ကြောင့်ပဝတ္တိအခါ၌ ကမ္မဇရုပ်သည် ထင်ရှားဖြစ်လေတော့သည်....ဤသို့ဆိုမူလည်းဆိုနိုင်သည်။)

ဤဥပမာကို ထောက်ဆသောအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေအခါ၌၊ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်စပ်ပုံကို ကောင်းစွာ သိနိုင်လေတော့သတည်း။

ကျမ်းဂန်အထောက်အကူးပြုနည်း။

ကျမ်းဂန်အထောက်အကူးပြုရာ၌၊ အရင်းကျ၍ ခိုင်လုံသော အာဂမယုတ္တိကိုသာ ကိုးကားထောက်ထား၍ ပိမိစကားကိုခိုင်မြဲစေအပ်၏။

သောတုဇနတို့ ဗဟုသုတဖြစ်ပွားစေရန်ကို ရည်သန်၍ မှတ်သားဘွယ်ပါဋိဋ္ဌအာဂုမ်အတိုအထွေတို့ကို ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ထည့်သွင်းညွှန်ပြထားလေရာ။

ဥပမာယမိ၁ဝကဒ္ဓေ၊ ဘဏ္ဍံဇာနန္တိ ပဏ္ဍိတာ

ပဂူသောပါဠိသည် .....မဏိသာရမဇ္ဈုသာဒိကာဒ္ဒိလည်းပါယို့၏။ ယင်းသို့ပါယို့သော်လည်း။ ၎င်း၏အရင်းကျသော ကျမ်းဂန်ကား "နာရဒဇာတ်ပါဠိတော်"ဖြစ်သောကြောင့်၊ ဤအရာမျိုးဌ မဏိသာရမဇ္ဈုသာဒိကာကို မကိုးရ။ အရင်းကျသော"နာရဒဇာတ်ပါဠိတော်"ကိုသာ ကိုးကားသင့်လေသည်။

မန္တလေးမြို့တောင်ပြင်"ဒဂ္ဂိုဏာရုမဘုရားကြီးဆရာတော်"အထိသို့ "မောက်ကျိုးဆရာတော်" ကြွလာ၍၊ ပဒိုဌနှာရစကားပြောကြားနေစဉ်။ဟဲ့ "မောင်ရန်ကုန်ကိုခေါ် လိုက်"ဟု ဘုရားကြီးဆရာတော်အမိန့်ဖြင့် "ဦးရန်ကုန်" ကြွလာရာ။ ပိမိတို့ကျေးဇူးဂုဏ်—ဘုရားကြီးဆရာတော်အား"မောက်ကျိုးဆရာတော်"က စာမေးသည်အထင်နှင့် "ဦးရန်ကုန်" က တပည့်တော်မျှား ကျေးဇူးဂုဏ်ဆရာတော်အား စာမေးလျှောက်ဘွယ်မယို့။ မေးလိုက တပည့်ဖြစ်သူအားသာ မေးနှိုင်ကြောင်း လျှောက်ထားလေ၏။

သည်လိုဖြင့်မေးရတာပ .... ဟု "မောက်ကျိုးဆရာတော်"က **အာဘိ**ဓမ္မာပြဿနာတခုကို မေးလေ၏။

"ဦးခန်ကုန်"က"အဌသာလိနီအဋ္ဌကထာကျမ်း"ကို ကိုးကား၍ ဖြေဆိုလိုက်ရာ ...."**မောက်ကျိုးဆရာတော်**"က

"မောင်ရန်ကုန်"ရဲ့ မဏိသာရမဇ္ဈုသာဒိကာဒ္ဒိ ဤသို့ဆိုသည်မဟုတ်ပါလား.....ဟု မိန့်တော်မူရာ။

(ငါ့ရိုး) ငါက"အဌသာလိနီအဋ္ဌကထာကြီး"ကို ကိုးကားဖြေဆိုပါလျက်၊ မနေ့တနေ့ကမှ ငါလိုလူတယောက်က ထ၍ရေးသော"**မဏိသာရမဇ္ဈုသာဒိကာ**"ကို ကိုးကာရမည်လော .....ဟု ကြိမ်းဝါးကြောင်း။ ဗန်းမော်ဆရာတော်ဘုရားအထံ ဆန်းတက်စဉ်က၊ ကြားနာမှတ်သားရဘူးလေသည်။

(ဆရာတော် "ဦးရန်ကုန်" ကား.... အလွန်စိတ်ထက်သန်သူဖြစ်၍၊ ဒေါသစရိုက်အလျောက်၊ရုန့်ရင်းကြမ်းကြုတ်သောစကားကိုဆိုတတ်သော်လည်း။ ပညာယ်ပြုသစ္စာ၊ ပေါ့ပ်မှား,ဆိုမှား မိသည်များကို ဖွေမယူရန် ကန်တော့တောင်းပန်တတ်သော အလေ့ယှ်၏။ ယင်းသို့ "မောက်ကျိုးဆရာတော်" အား ဆဲးဆိုတိုင်းထွာမိ၍ သွားရောက် ကန်တော့ဝန်ချတောင်းပန်သောဟူသတတ်။)

ထို့ကြောင့် ကျမ်းဂန်တို့ကိုထောက်ထားကိုးကားရာ၌၊ အရင်းကျ၍ ခိုင်လုံသော ကျမ်းဂန်တို့ကိုသာ၊ ထောက်ထား ကိုးကားသင့်ကြောင်း၊ သောတုဇနတို့ ဗဟုသုတဖြစ်ပွားကြစေရန်၊ စကားအလျဉ်းသင့်၍ ထည့်သွင်းဖော် ပြလိုက်ပါသတည်း။

ဟေတုသဟဇာတာနံ.,...ဟုမဟောခြင်းဘကြောင်း

(မေး) ဟေတုသဟဇာတာနံမဟာနံ၊ ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော—ဟု ဟောတော်မူခဲ့သည်ယှ်သော်။ လိုအပ်သောအနက်သည် ပြီးကောင်းပါလျက်၊ ယင်းသို့မဟောမူ၍ အဘယ့်ကြောင့်.....ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တာ ကာနံ(လ) ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော.... ဟု ဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟေတုသဟဇာတာနံမဟာနံ ဟေတုပစ္စယေနပစ္စယော..... ဟု ဟောတော်မူပါက၊ ပဝတ္တိအခါ၌ ဟိတ်နှင့်အတူတကွ တည်ဖြိုင်နက်သော ခဏ၌ ဖြစ်ကြကုန်သော ကမ္မဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်,အာဟာရဇရုပ်, တို့အားလည်း၊ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်ဟု ယူမှားဘွယ်ရာယှ်၍။ ယင်းသို့သော အယူမှား.ကို ပယ်ဖျောက်လိုသောကြောင့် ..... "ဟေတုသဟဇာတာနံ" ဟု ဟောတော်မမူပဲ..... ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တာကာနံ(လ)ပစ္စယော..... ဟု ဟောတော်မူရပါသည်။

ပဝတ္တိယံကဋတ္တာရူပါဒိနံပစ္စယဘာဝပဋိဗာဟနတော

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၀၁-၂၁)

ပဝတ္တိယံ၊ ပဝတ္တိအခါ၌၊ ကဋတ္တာရူပါဒိနံ၊ ကဋတ္တာရုပ်စသည်တို့အား။ ပစ္စယဘာဝပဋိဗာဟနတော၊ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်-ဟူသော အယူမှားကို တားမြစ်လိုသောကြောင့်။ ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တာကာနံမဟာနံ,တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ တိဏ္ဏံ။ ရူပါနံ .....ဟူသော ဤစကားကို။ ဂဟိတံ၊ ယူတော်မူအပ်၏။

ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တာကာနံ-စသောနိဿယနာကာရပါဠိနှင့်
စပ်သောမှတ်သားဘွယ်ပြီး၏။

ထိုပါဠိတို့ကတော့ .....“ဟောတုပစ္စယော” .....ဟူသော ပါဠိဖြင့် “ဒုဒ္ဒိသိ တဗ္ဗဝမ္မ”ကို ပြတော်မူ၏။

“ဟောတုဟောတုသမ္ဘယတ္ထကာနံဝမ္မနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနုဗ္ဗူပါနံ ဟောတု ပစ္စယောနုပစ္စယော” .....ဟူသောပါဠိဖြင့် “ဒုဒ္ဒသနာကာရ”ကို ပြတော်မူ၏။

ဣတိသဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုညွှန်းပြခြင်း။

(မေး) ဟောတုပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိ၌။ အခြားပါဠိတို့ဖြင့် “ဒုဒ္ဒိသိတဗ္ဗ ဝမ္မ,ဒုဒ္ဒသနာကာရ”တို့ကိုအသီးအသီးညွှန်းပြကြောင်းပြဆို၍ “ဟေတု ပစ္စယောတိ”၌ “ဣတိ” သဒ္ဒါဖြင့် အာဘယ်ကိုညွှန်းပြကြောင်းမပါယိုရာ။ အဆိုပါ‘ဣတိ”သဒ္ဒါဖြင့် အာဘယ်ကို ညွှန်းပြသင့်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟောတုပစ္စယောတိ၌ .....“ဣတိ”သဒ္ဒါဖြင့် ‘ ဒုဒ္ဒသနာ”ကို ညွှန်း ပြသင့်ပါသည်။

မှန်ပါသည်။ ။ဣတိသဒ္ဒါသည်‘ဒုဒ္ဒသနာ”အနက်၌ ဖြစ်ကြောင်းကို

ဣတ္ထံ,ဣတိဣဒေ္ဓတာနိဒုဒ္ဒသနတ္ထေ။

ဟုသဒ္ဒနိတိသုတ္တမာလာ၌ ပါဠိဆိုလေသည်။

အချို့အရာ၌၊ဟေတု,ဝါကျပရိသမာပနအနက်တို့၌ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို

ဣတိဟေတုဝါကျပရိသမတ္တိသုစ။

ဟုပဒရူပသိဒ္ဓိ၌ ပါဠိဆိုတော်မူ၏။

ကမ္မဝါစာရွတ်ဖတ်ရာ၌ .....ဇဝမေတံခေါရယာမိတိ..... ဝယ်၊ ဣတိသဒ္ဒါ ကို“ဥာပေတာဗ္ဗော”ကြိယာ၌ စပ်ရန်ဖြစ်သောကြောင့်၊ အချို့ပညာဝန် တို့က“ဣတိ”သဒ္ဒါမထည့်ပဲ..... ဇဝမေတံခေါရယာမိ .....ဟူ၍သာ ရွတ် ဖတ်တော်မူကြကုန်၏။

ကျေးဇူးရှင်“ဘုရားပြုရိုသေတော်ဘုရားကြီး”သည်ကား “ဣတိ”သဒ္ဒါ ကို“ဝါကျပရိသမာပနဏ”ကြီးတော်မူ၍ .....ဇဝမေတံခေါရယာမိတိ .....ဟု ဣတိသဒ္ဒါကို ထည့်သွင်းရွတ်ဖတ်သော်လည်း အပြစ်မယိုဟု ဆုံးဖြတ် တော်မူကြောင်း .... ကျေးဇူးရှင် “သဒ္ဓမ္မဇောတိကာခုံဆရာတော်ဘုရား ကြီး”ပါဠိကြားတော်မူသည်ကို မှတ်သားရာကူးလေသည်။

ထိုနိဒဿနာဝကာရပါဠိတို့တွင်..... "ဟေတု" ..... ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိ ဖြင့် ဟိတ်ခြောက်ပါး။ (တနည်း) ဟိတ်ကိုးပါး ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

"ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံခမ္မာနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ"..... ဟူသော သမ္ပဒါနိပါဠိဖြင့် သဟိတ်စိတ်ဇကသတ္တိ, မောဟာမူဇွေ၌ မောဟာကြဉ် သော စေတသိက်ဇွေပညာသ, သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မ ဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

ယင်းသို့ နိဒဿန, ဟေတု, ဝါကျပရိသမာပနအားဖြင့်(၃)နက်တို့တွင် ဤ၌"ဣတိ"သဒ္ဒါသည် ဟေတု, ဝါကျပရိသမာပန (၂) နက်တို့၌ ဖြစ်နိုင်ဘွယ်ရာ အကြောင်းမယှိပေ။ ထို့ကြောင့် "နိဒဿန" အနက်၌သာဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူသင့်ပေသတည်း။

(တနည်း)

ပုန်သည် သဒ္ဒပဒဏ္ဍက, အတ္ထပဒဏ္ဍက, အား‌ဖြင့် နှစ်ပါးယှိရာ.....ဟေတုပစ္စယောတိ.... ၌.....ဟေတုပစ္စယော.....ကား သဒ္ဒပဒဏ္ဍကတည်းဟု ဣတိသဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်းပြသည်။ (ဤသည်ကား ဟသ်ဘတမ္ပြီ လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ဝါဒတည်း။)

(မေး) "ဣတိ"သဒ္ဒါဖြင့် "နိဒဿန"ကို ညွှန်းပြပါလျက်၊ ပဋ္ဌာန်းအရ ကောက်၌။ အဘယ်ကြောင့် ထုတ်ဆောင်ညွှန်ခြင်းကို မပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) "ဣတိ"သဒ္ဒါဖြင့် "နိဒဿန" ကို ညွှန်းပြကြောင်း တိုက်ရိုက်မညွှန်းပြသော်လည်း "ပိဂပဒဝလဉ္ဇနနည်း" အား‌ဖြင့် သိလောက်သည့်အပြင်၊ ထိုသို့ညွှန်းပြရသဖြင့် တစုံတရာအကျိုးထူး ဝိသေသမယှိသောကြောင့်၊ယင်းကဲ့သို့ ထုတ်ဆောင်ညွှန်းပြခြင်းကို မပြုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ကဏ္ဍားပါဠိစသည် အရကောက်ပုံနယူပဒေသ။

ပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိဟူသမျှတို့၌ အရကောက်ပုံနယူပဒေသမှာ

ကဏ္ဍား, သမ္ပဒါန်၊ ကရိဏ်းမှန်၊ စွည်း, ပွန်, သတ္တိပြ

ဟူသည်နှင့်အညီ၊ကဏ္ဍားပါဠိဖြင့် 'ပစ္စည်းတရား 'ကိုညွှန်းပြ၍, သမ္ပဒါန်ပါဠိဖြင့် "ပစ္စယုပ္ပန်တရား"ကို ညွှန်းပြပြီးလျှင်။ ကရိဏ်းပါဠိဖြင့် "ပစ္စယသတ္တိ"ကို ညွှန်းပြလေသည်။

ဟောတုပစ္စယေန.....ဟူသော ကရိုဏ်းပါဠိဖြင့် တပ္ပြိုင်နက်"ယထာရဟ"တပ်ကောင်းသော ဟောတု,အဓိပတိ,သဟဇာတ,အညမညဿ, နိဿယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ-ဤတဆဲ့နှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်"ဟောတုသတ္တိ" ဟု ဆိုအပ်သော သဘာဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

ထိုတွင် ကဏ္ဍားပါဠိ,သမ္ပဒါနိပါဠိအရဂေါက်တို့ကို အမြင်သန်ရေးမှာ"ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်စု" မှ ပစ္စည်းတရား, ပစ္စယုပ္ပန်တရား,အရဂေါက်တို့ကို ကောင်းစွာ ကြေပြွန်နားလည်ထားရန် လိုပေသည်၊

မှန်ပါသည်။ ။ထန်းတပင် ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည်။ သောတုဇနအပေါင်းတို့ "ပစ္စယနိဒ္ဒေသ"သို့ ရောက်သောအခါ တွေဝေခက်ခဲခြင်းမယှဉ်ကြစိမ့်သောဌာ။ ပစ္စည်းတရားတစု, ပစ္စုပ္ပန်တရားတစုတို့ကို ညွှန်းပြသော "ပဋ္ဌာန်းနှစ်ချက်စုဆိုရိုး"ကို ဦးစွာ ရေးသားညွှန်ပြထားတော်မူလေသည်။

ဂင်းမှာ"ပဋ္ဌာန်း (၃) ချက်စုဆိုရိုး"ကို ကြေပြွန်စွာ နှုတ်တက်ရယ်သူတို့အတွက်။ တစုံတရာထူးခြားခြင်းမယှိပေ။

"ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်စုဆိုရိုး"ကို ကြေပြွန်စွာ နှုတ်တက်ရယ်သူတို့မှာ။ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကဏ္ဍားပါဠိ, သမ္ပဒါနိပါဠိအရဂေါက်ကို အထူးကျက်အံ့နေရခြင်းမယှိပဲ၊ ဆရာလုပ်သူက မည်သို့ဆိုရိုးပြုရမည်ကို ညွှန်းပြရုံဖြင့်ဖြစ်စေ၊ မိမိကိုယ်တိုင် ကြည့်ရှုလေ့လာရုံဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ဘွယ်ရာ အကြောင်းယှိပေသည်။

"**ပဋ္ဌာန်းအရေကောက်ကြီး**"ကို ချပ်ရိုသောဆရာတို့က။ မိမိတပည့်တို့အား ဦးစွာပဌမ "ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်စုဆိုရိုး" ကို အရေဆောင်စေပြီးလျှင် "ပဋ္ဌာန်းအရေကောက်ကြီး"ကို မကိုင်စေပဲ"ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော် 'ကို ကိုင်စေ၍၊ ကဏ္ဍားပါဠိ,သမ္ပဒါပါဠိအရဂေါက်တို့ကို လေ့လာကောက်ယူစေရမည်။

မှန်ပါသည်။ ။ယခုကာလ "ပဋ္ဌာန်းအရဂေါက်" ဟူသည်မှာ "ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်နိသျ" ပင်ဖြစ်၍ "ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်"ကို အနက်ထင်လျှင် ပဋ္ဌာန်းအရဂေါက်ကို ဖြင်ပြီ ဖြစ်စေနိုင်လေသည်။

ထို့ကြောင့် မိမိတပည့်တို့အား ‘ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်’’ကို ကိုင်စေ၍ အနက်ချပေးရင်း..... ဆရာလုပ်သူက အရကောက်သွင်း၍၊ တပည့်တို့သိ ယှိနှားလည်သဘောပေါက်အောင် လေ့လာကောက်ယူစေမှုကို ပြုစေ ခြင်းက သာလွန်သင့်လျှော်ပေသည်။

(မှတ်ချက်။ ‘‘ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြီး’’ကို အခြေပြုနိုင်သော‘‘ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်စု ဆိုရိုးမူသစ်’’ကို ‘‘‘‘ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီပဋမတွဲ’’’’ ၌ သီးသန့်ညွှန်ပြထားယှိပြီးဖြစ်ရာ၊ ထို ‘‘ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်စုဆိုရိုးမူသစ်’’ ကိုသာ နှုတ်တက် အာဂုမ်ဆောင်လျက် ‘‘ပဋ္ဌာန်းအရ ကောက်ကြီး’’ကို မကြည့်ပဲ။ အရကောက်ဆိုရိုးပြုသင့်လေသည်၊‘‘ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ ဆရာကိုယ်တိုင်’’ထို ‘‘ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်စုဆိုရိုးမူသစ်’’ ဖြင့် ‘‘ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြီး’’ ကို လုံးဝမကိုင်စေပဲ။ ဆိုရိုးကျ အရကောက်တတ်အောင် တပည့်များအား အောင်မြင်စွာ ပို့ချသင်ကြားရိုးပြုစေခဲ့လေသည် ထို‘‘ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြီး’’ကိုလုံးဝမ်ကိုင်ရပဲ။ဆိုရိုး ကျအရကောက်တတ်အောင် ‘‘ပဋ္ဌာန်းချမ့ိုနည်း အာစရိယမုဒ္ဒိလဒ္ဓေါပဒေသ’’ ကိုရယ်ကို သောပုဂ္ဂိုလ်များမှာ‘‘ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြီး’’ကို လုံးဝမ့ကိုင်ရပဲ၊ဆိုရိုးကျအရကောက် တတ်အောင် အမှန်ပင်ပို့ချနိုင်ကြပါသည်။)

‘‘ကရိုဏ်းပါဠိဆိုရိုး’’ သည် (၁) သာမညဆိုရိုး (၂) ဝိသေသဆိုရိုး အားဖြင့် နှစ်မျိုးယှိရာ၊ (၁) သာမညဆိုရိုးကို‘‘ပစ္စယသဘာဝလက်ခဏ’’ကို ကြေညြွန်စွဲဆိုရယ်ပါလျှင်၊ ကျင်လည်စွာ ကောက်ယူနိုင်၍၊ (၂)ဝိသေသ ဆိုရိုးကို တမူကား ‘‘ပစ္စည်းပြုခြင်း’’ ဖြင်မှသာလျှင် ကျင်လည်စွာအရ ကောက် ဆိုရိုးပြုနိုင်ကြပေလိမ့်မည်။

(မှတ်ချက်၊ ‘‘ ပစ္စယသဘာဝလက်ခဏ ’’ တို့ကို သောတုဇနတို့ နှုတ်တက်အာဂုမ် ဆောင်လွယ်ကြစိမ့်သောငှါ ‘‘ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီဒုတိယတွဲ’’ ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာပစ္စယ နိဒ္ဒေသတို့၌ သီးသန့်ဖော်ပြပါယှိပေသည်၊)

ကရိုဏ်းပါဠိသာမညအရကောက်ဆိုရိုး၌
မှတ်သားဘွယ်၊

‘‘ကရိုဏ်းပါဠိသာမညဆိုရိုးကို’’ ပစ္စယသဘာဝလက်ခဏကို “ကြေညြွန် စွဲဆိုရယ်ပါသျှင်၊ကျင်လည်စွာကောက်ယူနိုင်သည်” .....အကျဉ်းချုပ်ဆိုခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ဆိုင်ရာပစ္စည်းတို့၏ “ပစ္စယသဘာဝလက်ခဏ’’ကို မပြုဆိုမီ၊ အာဘယ်ပစ္စည်း၌ သဘာဝပစ္စည်းပေါင်း မည်မျှစိယှိကြောင်း ခေါင်းစဉ် ကဲ့ သိနိုင်ကြရန် အောက်ပါလက်ခဏကို၊ ကြေညြွန်စွာ နှုတ်တက်အာဂုမ် ဆောင်ထားကြရာသည်။

ပစ္စယသဘာဝခေါင်းစဉ်လက်ဘ။

ဟေ,ဟာ-ဆဲ့တစ်၊ ဓွန်နစ် အာ,သ၊ အည, ဝိပါ၊
ပန္ဓရာ-ဝိပတိ၊ ခြောက်ယှိ-နုန်,နုန်၊ သမ်,နတ်, ဝိဂတာ၊
ဓွါဒ-နှိ,မဂ်။ ဝိပ-စွက်ဖုံး၊ ဆဲ့သုံး-ဥ-ယူ၊ ဂ္ဂစ်ပူ-သုံးဖြာ၊
ပဒ္ဓာ-ပဠု၊ အာသေဝ-တည်း၊ စုဒ္ဒ-ကမ်,ဏ္ဏ၊ အတ္ထိ,အဝိဂတာ၊
ဆယ်ဖြာဗျာနှံ၊ အကျဉ်းပန်သည်။ ။ပြိုင်ရန်သဘာဝပစ္စည်းတည်း။

အဓိပ္ပါယ်မှာ။

(၁) ဟေတု ပစ္စည်းခို သဘာဝ (၁၁) မျိုး။
(၂) အာရမ္မဏ ။ (၇) မျိုး။
(၃) အဓိပတိ ။ (၁၅) မျိုး။
(၄) အနန္တရ ။ (၆) မျိုး။
(၅) သမနန္တရ ။ (၆) မျိုး။
(၆) သဟဇာတ ။ (၇) မျိုး။
(၇) အညမညဝတ္ထု ။ (၇) မျိုး။
(၈) နိဿယ ။ (၁၂) မျိုး။
(၉) ဥပနိဿယ ။ (၁၃) မျိုး။
(၁၀) ပုရေဇာတ ။ (၈) မျိုး။
(၁၁) ပစ္ဆာဇာတ ။ (၃) မျိုး။
(၁၂) အာသေဝန ။ (၅) မျိုး။
(၁၃) ကမ္မ ။ (၁၄) မျိုး။
(၁၄) ဝိပါက ။ (၇) မျိုး။
(၁၅) အာဟာရ ။ (၁၁) မျိုး။
(၁၆) ဣန္ဒြေယ ။ (၁၄) မျိုး။
(၁၇) ဈာန ။ (၁၀) မျိုး။
(၁၈) မဂ္ဂ ။ (၁၂) မျိုး။
(၁၉) သမ္ပယုတ္တ ။ (၆) မျိုး။
(၂၀) ဝိပ္ပယုတ္တ ။ (၁၂) မျိုး။
(၂၁) အတ္ထိ ။ (၁၄) မျိုး။
(၂၂) နတ္ထိ ။ (၆) မျိုး။

(၂၃) ဝိဂတ ။ (၆)မျိုး။
(၂၄) အဝိဂတ ပစ္စည်းခွဲ သဘာဝ (၁၄)မျိုး။

ဤသည်ကား"သဘာဝခေါင်းစဉ်လက်ခ"ခွဲ လာသည့်အတိုင်း မှတ်သားလွယ်ရန် ပြဆိုလိုက်ခြင်းပေတည်း။

ဟေတုသဘာဝ(၁၁)ပစ္စည်း။

ထိုတွင်ဟေတုပစ္စည်းခွဲ သဘာဝ (၁၁) ပစ္စည်း တို့ကိုအောက်ပါ လက်ခံပြင့်သိမှတ်ရာ၏။

အဓိ,သဟ၊ အည, နိသ,ဝိ,၊ ဣ,မဂ်,သမ္ပ၊
ဝိပ်,အ,အ-ဟု၊ ဆဲ့တစ်ရှု၊ ဟေတုသဘာဝ၊

{ ၎င်းလက်ခံကိုအရဆောင်။}ယင်းဟေတုသဘာဝ (၁၁) ပစ္စည်းတို့ကိုသိယှဉ်နှားလည်ပါက။ "ကရိုဏ်းပါ၌သာမညဆိုရိုး" ကိုသိလောက်ပေပြီ။

သာမညဆိုရိုးကား။

ဟေတုပစ္စယေန.....ဟူသော ကရိုဏ်းပါ၌ဖြင့်၊ တပြိုင်နက် "ယထာရဟာ"တပ်ကောင်းသော၊ ဟေတု သဟဇာတ,အညမညဿ နိဿယ,ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ,ဤတဆဲ့နှစ် ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်"ဟေတုသတ္တိ"ဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့်ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

ကြွင်းကျန်သော "ပစ္စယသဘာဝလက်ခ" တို့ကို ဆိုင်ရာ, ဆိုင်ရာ ပစ္စည်းသို့ ရောက်သောအခါမှ။အသီးအသီးညွှန်ပြပေအုံ့။ "ကရိုဏ်းပါ၌ ဝိသေသဆိုရိုး"နှင့် မှတ်သားဘွယ်တို့ကို၊ နောက်မှတသီးတသန့် ပြဆိုတော့မည်။ ယခုအခါ ဟေတုပစ္စည်း၏ ကျေးဇူးပြုပုံကို ဂျင်းလင်းဝေါ ပြပေအုံ့။

ဟေတုပစ္စည်းကျေးဇူးပြုပုံနယူပဒေသ။

ဟေတုပစ္စည်း၏ ကျေးဇူးပြုပုံကို သိယှဉ်နှားလည်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်ရှိ မျှားသည်။ ဦးစွာပဌမ

(၁) ပစ္စည်းဖြစ်ထိုက်သောတရားစု။
(၂) ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ထိုက်သော တရားစု,
တို့ကို ဥာဏ်ရှု။

ထိုတွင်၊ ဟေတုဖြစ်ထိုက်သော တရားစုကား၊ ဟိတ်ခြောက်ပါး။ (တနည်း) ဟိတ်ကိုးပါး တရားတို့ပေတည်း။

ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ထိုက်သော တရားစုကား။(၁)သဟိတ်စိတ် ၄၆ သတ္တာတိ။(၂) မောဟာမူနွေ့ဌ် မောဟကြည့်သော စေတသိက်နှေ့ပညာသ။ (၃) သဟိတ်စိတ္တာဇရုပ်။ (၄) သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ ပေတည်း။

ဤ၌ဟေတုပစ္စည်းဖြစ်သော တရားက။ မည်သည့် ဟေတုပစ္စယုပ္ပန် တရားအား မဆို၊ ဟေတု ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်ဟု။ ဤသို့ ချည်းမမှတ်သားအပ်ပေ။

ဥပမာ။ ။ လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, ဟေတု ပစ္စည်းတရားက၊ ကုသိုလ်နှာမကွန္ဓာ ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား၊ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။

ယင်းနည်းအတူ။ ။ လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, ဟေတု ပစ္စည်းတရားက၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ဟေတု ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား။ ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။

ဤကိုထောက်ပါမူ။ ဟေတုပစ္စည်း, ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်တို့ကို သိယှိ နားလည်ရုံမျှနှင့်။ ဆရာ့နည်းကို မရပါက၊ ကျေးဇူးပြုပုံကို မသိယှိနိုင်သေးကြောင်း။ ထင်ရှားလေသည်။

အာစရိယဝါဒမရခြင်း၏ အပြစ်။

ထို့ကြောင့်မဟုတ်တုံလော။

ဂရုပဒေသဟိနောဟိ၊အတ္ထသာဓုနဝိန္ဒတိ။
အတ္ထသာရဝိဟီနောသော၊သန္ဓမ္မာပရိဟာယတိ

ဟု သဒ္ဒနီတိပဒမာလာ၌ ''အာစရိယမှ၌ လဒ္ဓေါပဒေသ'' ကိုမရယှိသော သူတို့၏ အပြစ်ကို စိစစ်ပြဆိုထားလေသည်။

ဟိ၊ အာစရိယဝါဒ မရသည့်အပြစ်ကို စိစစ်ပြဆိုပေအုံ့။ ဂရုပဒေသ ဟိနော၊ ဆရာတို့၏ နည်းညွှန်မှ ကင်းမဲ့သောသူသည်။ ဝါ၊ အာစရိယမှ၌

လဋ္ဌေါပဒေသကိုမရယ်ဘို့သောသူသည်။ အဣသာ၏၊ အနက်အနှစ်သာရကို။နဝိန္ဒတိ၊ပရေ။ အဣသာရဝိဟိနော၊ အနက်အနှစ်သာရမှာင်းသော။ သော၊ထိုသူသည်။ သဒ္ဓမ္မာ၊ သူတော်ကောင်း တရားမှ။ ဝါ၊ သာသနာတော်မှ။ပရိဟာယတိ၊ယုတ်လျော့ဆုံးရှုံးတတ်ပေ၏။

ထိုမှတပါး။

ဘုရားသာသနာ၊ယခုခါလျှင် ဆရာတို့ထံ၊
နက်ထုံးစံကို၊မခံဦးပဲ၊တတ်နိုင်ခဲ၏။

ဟု"စတုခမ္ဘသာရကိုးခဏ်းပျို့"၌"အသျှင်မဟာရဋ္ဌသာရ" ဆရာမိန့်မှာတော်မူခဲ့လေသည်။

ယင်းသို့ ကျေးဇူးပြုရာ၌။ မိမိကျေးဇူးပြုမည့် ပစ္စည်း၏၊ ညည်သည့် အမျိုးစားတို့ ဖြစ်ကြောင်းကိုသိယှိပါမှသာလျှင် ကျေးဇူးပြုပုံကိုကောင်းစွာ သိယှိနိုင်လေသည်။

ပစ္စည်းအမျိုးစားတို့ကိုညွှန်ပြခြင်း၊

ပစ္စည်း အမျိုးစားတို့ကို သိတ်မှတ်နိုင်ရန် ခေါင်းစဉ်ညွှန်ပြအပ်သော လက်ဘက်ကား။

ဆဲ့ငါးသဟ၊အာ-ရုစ်ဝနှင့်၊သတ္တအနန်၊
ခြောက်တန်-ဝတ္ထု၊လေးခုပ ဈာ၊သုံးဖြာဟာရော၊
တယောဇုန်ဖြို့၊ ဒွိပကတ္ထု၊ ကမ်ဘူဒေကေ၊
မျိုးကိုးထွေကို ဆောင်လေနှုတ်တက်၊အာဂုမ်တည်း။

ဟူသည်တည်း။ (ရင်းလက်ဘက်ကို နှုတ်တက်အာဂုမ်ဆောင်လေ။)

သဟဇာတမျိုး{၁၅}ပစ္စည်း။

ထိုတွင်၊ သဟဇာတမျိုး (၁၅) ပစ္စည်းဟူသော်ကား။ (၁) ဟေတု။ (၂) သဟဇာတာဓိပတိ၊ (၃) သဟဇာတ၊ (၄) အညမညဝိပ္ပယုတ်။ (၅) သဟဇာတနိဿယ။ (၆)သဟဇာတကမ္မ။ (၇)ဝိပါက။(၈)နာမ်အာဟာရ။(၉)သဟဇာတိန္ဒြိယ။(၁၀)ဈာန။ (၁၁)မဂ္ဂ။(၁၂)သမ္ပယုတ္တ။ (၁၃)သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တ။ (၁၄)သဟဇာတတ္ထိ။ (၁၅)သဟဇာတအဝိဂတ။

ဤသို့အားဖြင့် (၁၅) ပစ္စည်းဖြစ်သတည်း။

အာရမ္မဏာမျိုး{၈}ပစ္စည်း။

အာရမ္မဏာမျိုး (၈) ပစ္စည်း ဟူသော်ကား။

(၁) အာရမ္မဏာ။ (၂)အာရမ္မဏာဝိပတိ။ (၃) ဝတ္ထုဿရမ္မဏ ဝုရေဒေါတာ နိဿယ။ (၄)အာရမ္မဏူပနိဿယ။ (၅)အာရမ္မဏပုရေဇာတ။ (၆)ဝတ္ထုဿ ရမ္မဏပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တ။ (၇)အာရမ္မဏပုရေဇာတတ္ထိ။ (၈)အာရမ္မဏ ပုရေဇာတအဝိဂတ။

ဤသို့အားဖြင့် (၈) ပစ္စည်း ဖြစ်သတည်း။

အနန္တရမျိုး{၇}ပစ္စည်း။

အနန္တရမျိုး (၇) ပစ္စည်း ဟူသော်ကား။

(၁) အနန္တရ (၂) သမနန္တရ (၃) အနန္တရူပနိဿယ (၄) အာသေဝန (၅) နာနာက္ခဏိကကမ္မ (၆)နတ္ထိ (၇) ဝိဂတ

ဤသို့အားဖြင့် (၇)ပစ္စည်း ဖြစ်သတည်း။

ဝတ္ထုမျိုး{၆}ပစ္စည်း၊

ဝတ္ထုမျိုး (၆) ပစ္စည်းဟူသော်ကား။

(၁ ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ။ (၂)ဝတ္ထုပုရေဇာတ။ (၃) ဝတ္ထုပုရေ ဇာဝိပ္ပယုတ်။ (၄) ဝတ္ထုပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တ။ (၅) ဝတ္ထုပုရေဇာတတ္ထိ။ (၆)ဝတ္ထုပုရေဇာတအဝိဂတ။

ဤသို့အားဖြင့် (၆) ပစ္စည်း ဖြစ်သတည်း။

ပစ္ဆာဇာတမျိုး{၄}ပစ္စည်း။

ပစ္ဆာဇာတမျိုး (၄) ပစ္စည်း ဟူသော်ကား။

(၁) ပစ္ဆာဇာတ။ (၂) ပစ္ဆာဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ။ (၃) ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ။ (၄) ပစ္ဆာဇာတ အဝိဂတ။

ဤသို့အားဖြင့် (၄)ပစ္စည်း ဖြစ်သတည်း။

အာဟာရမျိုး {၃} ပစ္စည်း။

အာဟာရမျိုး(၃)ပစ္စည်းဟူသော်ကား၊
(၁) ရူပါဟာရ။(၂)ရူပါဟာရတို။ (၃)ရူပါဟာရအဝိဂတ။
ဤသို့အားဖြင့်(၃)ပစ္စည်း ဖြစ်သတည်း။

အာဟိုယမျိုး{၃}ပစ္စည်း။

အာဟိုယမျိုး(၃)ပစ္စည်းဟူသော်ကား။
(၁) ရူပဓိုရိတိန္ဒြိယ။ (၂) ရူပဓိုရိတတို။ (၃) ရူပဓိုရိတအဝိဂတ။
ဤသို့အားဖြင့် (၃) ပစ္စည်း ဖြစ်သတည်း။

ပဂတူမျိုး{၂}ပစ္စည်း။

ပဂတူမျိုး (၂) ပစ္စည်း ဟူသော်ကား။
(၁) ပဂတူပနိဿယ။ (၂) ဗလဝကမ္မ။
ဤသို့အားဖြင့် (၂) ပစ္စည်း ဖြစ်သတည်း။

ကမ္မ{၁}ပစ္စည်း။

ကမ္မ (၁)ပစ္စည်းဟူသော်ကား။ဒုဗ္ဗလကမ္မ .....ဤသို့အားဖြင့်(၁)ပစ္စည်း ဖြစ်သတည်း။

ဟေတုပစ္စည်း၏ အမျိုးဇာတ်ကိုညွှန်းပြခြင်း။

(၈၆) ပစ္စည်း (၉) မျိုးကို့တွင်၊ ဟေတုပစ္စည်းသည် အာဘယိပစ္စည်း အမျိုးဇာတ်၌ ပါဝင်ပါသနည်း၊
(၈၇) သဟဇာတပစ္စည်း အမျိုးဇာတ်၌ ပါဝင်ပါသည်။

သဟဇာတပစ္စည်းမျိုး၏ သဘော။

သဟဇာတပစ္စည်းမျိုး၏ သဘောကား၊ ပစ္စည်း,ပစ္စယုပ္ပန် ဥပါဒ်ဖြင့်

၍ တကွ ဖြစ်နိုင်ကြသောအခါမှသာ၊ ပစ္စည်းတရားက ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ကျေးဇူးပြုနိုင်လေသည်။ ယင်းသို့ ပစ္စည်း,ပစ္စယုဖန် ဥပါဒ်ဖြင့်၍ တကွ မဖြစ်နိုင်ကြသောအခါ၌မူကား ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။

ဒုတိယမာ ။လောဘတည်းဟူသော ဟောတုပစ္စည်း တရားသည်၊ လောဘမူစိတ်ဂရစ်ခု, စေတသိက်ဇကဝိသ—ဟောတု ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား၊ဥပါဒ်ပြုင်၍ တကွဖြစ်နိုင်ကြသောအခါ၌သာ၊ဟောတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်လေသည်။

ဇော(၇) ကြိမ်ယှဉ်လေရာ၊ ပဌမဇော်နှင့် ဥပါဒ်သောလောဘသည်၊ ဒုတိယဇော်၌ဖြစ်သော လောဘမူနာမက္ခန္ဓာအား၊ ဟောတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။ အကြောင်းတမူကား။ ပစ္စည်း,ပစ္စယုပ္ပန်ဥပါဒ်ပြုင်၍ တကွ မဖြစ်နိုင်ကြလေသောကြောင့်တည်း။

ဖြစ်ရာဘုံကိုဆင်ခြင်ရခြင်း။

ထိုမှတပါး ဖြစ်ရာဘုံကိုလည်း ဆင်ခြင်ရာသည်။ ဖြစ်ရာဘုံကို မသိယှိပါကလည်း၊ ကျေးဇူးပြုပုံကို မသိယှိနိုင်ပေရာ။

ဥဒ်းမ၊ဒြိုးအုံ ။လောဘဟု ဆိုအပ်သော ဟောတုပစ္စည်းတရား၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ထိုက်သော တရားတို့ကို အကြွင်းမဲ့ထုတ်ဆောင်အပ်သည်ယှိသေး။

လောဘမူစိတ်ဂရစ်ခု,စေတသိက်ဇကဝိသ၊ မိမိကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇရူပ်

တို့ဖြစ်ကြလေရာ။ လောဘဟုဆိုအပ်သော ဟောတုပစ္စည်းတရားသည်၊ ပဋ္ဌာဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ။ ဥပါဒ်ပြုင်၍ တကွဖြစ်နိုင်ကြသော လောဘမူစိတ်ဂရစ်ခု, စေတသိက်ဇကဝိသ, စိတ္တဇရုပ် တည်းဟူသော ဟောတုပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား၊ ဟောတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်လေသည်။

စတုဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ၊ စိတ္တဇရုပ်အား ဟောတုပစ္စယသတ္တိဖြစ် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။

အကယ်၍ ယင်းသို့ဖြစ်ရာဘုံကို ခွဲးခြားဝေဘန်၍ သိယှိနားလည် ထားခြင်းမယှိပါမူ။လောဘဟေတု ပစ္စည်းတရားက-စိတ္တဇရုပ် ဟေတု ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား မည်သည့်အခါမဆို ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်ဟု ယူမှားခြင်းသည် ဖြစ်ပေရာတော့သတည်း။

ဆိုင်ရာပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုဆင်ခြင်ရခြင်း။

ထို့နောက် သိယှိသင့်သော အကြောင်းတရပ်မှာ။ပစ္စည်းဖြစ်သော တရား၏ ဆိုင်ရာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားပင် ဖြစ်ပေသည်။

မှန်ပါသည်။ ။ဆိုင်ရာပစ္စယုပ္ပန်တရားကို မသိပါကလည်း။ ကျေးဇူးပြုပုံကို မသိနိုင်ပေရာ။

ဆက်ပါဦးဒုံ။ ။လောဘတည်းဟူသော ဟေတု ပစ္စည်းတရားသည်သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တည်းဟူသော ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ၊ အကြောင်းတမူကား။ ဝိမိနှင့်သက်ဆိုင်သော ပစ္စယုပ္ပန်မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။

ဤ၌ လောဘသည် ပဝတ္တိအခါ၌သာဖြစ်၍၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်သည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌သာ ဖြစ်လေရကား။ ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်တရားစု၌ ထည့်သွင်း ဝေါ်ပြထားယှိသော်လည်း။ ဝိမိနှင့် သက်ဆိုင်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရား မဟုတ်သောကြောင့် ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်တော့ပေ။

ကာလကိုဆင်ခြင်ရခြင်း။

ဤကိုထောက်ပါမူ၊ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဖြစ်ရာကာလကိုလည်း ဆင်ခြင်သင့်လေသည်။

မှန်ပါသည်။ ။အချို့သော ပစ္စည်းတရားသည် ပဝတ္တိကာလ၌ ဖြစ်၍။ အချို့သောပစ္စည်းတရားသည် ပဋိသန္ဓေကာလ၌ ဖြစ်ကြလေရာ ပဝတ္တိကာလ၌ ဖြစ်သော ပစ္စည်းတရားက ပဝတ္တိကာလ၌ဝိမိနှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်၍ ဖြစ်နိုင်ကြသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား သာ ကျေးဇူးပြုနိုင်လေသည်။

သာမညဃရနှာ{၉}ချက်ဆိုရိုး။

[တနည်းကား။] ဟောတုပစ္စယေန .... ဟူသော ကရိုဏ်းပါဠိဖြင့်။ (၁)သမ္မယုတ္တက္ခန္ဓာ,သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်အား။ တပ်သော ဟိတ်ခြောက်ပါးဖြစ်အံ့။ဟောတု,သဟဇာတ,နိဿယ အတ္ထိ, အာဝိဂတ,ဤ (၅)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် "ဟောတုသတ္တိ"ဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၂) သမ္မယုတ္တက္ခန္ဓာ,ဟဒယဝတ္ထုအား။ တပ်သော ဟိတ်ခြောက်ပါး ဖြစ်အံ့။ ဟောတု သဟဇာတ,အညမညဿ. နိဿယ,အတ္ထိ,အာဝိဂတ,ဤ(၆) ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်၊ ဟောတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

ယင်းနည်းအတူ၊ ပဋိသန္ဓေကာလ၌ဖြစ်သော ပစ္စည်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေကာလ၌ မိမိနှင့် ဥပါဒ်ပြုင်၍ ဖြစ်နိုင်ကြသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား သာ ကျေးဇူးပြုနိုင်လေသည်။

ထို့ကြောင့်၊ ပဝတ္တိကာလ၌သာ ဖြစ်သော၊ ကုသိုလ်,အကုသိုလ် ကြိယာ,ဝိပါက်,ဟိတ် တည်းဟူသော၊ ဟောတု ပစ္စည်းတရားတို့သည် ပဋိသန္ဓေကာလ၌ ဖြစ်ကြကုန်သော၊ နာမက္ခန္ဓာ-ကမ္မဇရုပ် တည်းဟူသော ဟောတုပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား၊ ဟောတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကားရပ်တို့ကို နိဂုမ်းအုပ်၍ အချုပ်အားဖြင့် ဆိုရပါမူ။

ကျေးဇူးပြုဂု၊ဇာတ် ဘုမ္မာနှင့်၊တဖြာပစ္စယုပ္ပန်၊
ကာ-လေးတန်၊ဝေဘန်သိကြစေ။

ဟူသည်နှင့်အညီ ပစ္စည်းတရား၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ကျေးဇူးပြုရာ၌။

(၁) မည်သည့်ပစ္စည်းအမျိုးဇာတ် ဖြစ်ကြောင်းကို သိယှိရခြင်း
(၂) ဖြစ်ရာဌာနဘုံကို သိယှိရခြင်း။
(၃) ဆိုင်ရာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို သိယှိရခြင်း။
(၄) ဖြစ်ရာကာလကို သိယှိရခြင်း။

ဤ(၄)ချက်ကို ကောင်းစွာ ခွဲခြားဝေဘန်သိယှိပါမှသာ၊ ကျေးဇူး

(၃) သမ္ပယုတ္တကျွတ္တနှာအား သာတပ်သော ဟိတ်ခြောက်ပါ၊ ဖြစ်အံ့၊ ဟေတု,သဟဇာတ အညမညဿ,နိဿယ,သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ ခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ။

(၄) သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား တပ်သော ဟိတ်ခြောက်ပါ၊ ဖြစ်အံ့။ ဟေတု၊သဟဇာတ, နိဿယ,ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤ (၆) ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်၊ ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ (ပေါင်းအဝိပါကလေးချက်။)

ပြုပုံကို ကောင်းမွန်ရေလည်စွာ၊သိယှိနားလည် သဘောပေါက်နိုင်မည် ဖြစ်ပေရာသတည်း။

ပစ္စည်းပြိုင်နယူပဒေသ။

ပစ္စည်းပြိုင်ရာ၌ အရေးပါသော အချက်ကြီး (၃) ချက်ယှိ၏၊ သုံး ချက်ဆိုသည်မှာ။

ပစ္စည်းပြိုင်ရာ၊ ဇာတ်,သဘာနှင့်၊ ယဉ္စနာသုံးဆူ၊ ပိုင်နိုင်မှု၊ ဝိဂူဧေါ်လောက်စေ

ဟူသည်နှင့်အညီ။

(၁) ပစ္စည်းအမျိုးဇာတ်ကို သိယှိရခြင်း။

(၂) ပစ္စယသဘာဝကို သိယှိရခြင်း။

(၃) ယဉ္စနာကို သိယှိရခြင်း။

ဤသို့အားဖြင့် သုံးချက်ဖြစ်လေသည်။

ပစ္စည်းပြိုင်သဘောလက္ခဏာ (၃) မျိုး။

ပစ္စည်းပြိုင်၏ သဘောလက္ခဏာသည် သုံးပါးယှိ၏၊ သုံးပါးဟူ သော်ကား။

(၁) ပစ္စည်းအမျိုး တူမှုရခြင်း။

(၂) သဘာဝ ဖြစ်ရခြင်း။

(၃) ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် တူမှုရခြင်း။

ဤသို့အားဖြင့် လက္ခဏာ(၃)ပါး ယှိလေသည်၊ထိုလက္ခဏာ(၃)ပါး ပြည့်စုံမှသာ ပစ္စည်းပြိုင်နိုင်လေသည်။

ထို့ကြောင့် ပစ္စည်းပြုင်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မိမိပြုင်လိုသော ပစ္စည်းသည် အဘယ်ပစ္စည်းမျိုးဖြစ်ကြောင်း .... ပစ္စည်းမျိုးကို ဦးစွာစိစစ်၍၊ ၎င်းပစ္စည်းနှင့် သဘာဝဖြစ်နိုင်သော ပစ္စည်းတို့ကို ရှာရာသည်

ထို့နောက် ၎င်းသဘာဝပစ္စည်းထဲမှ အဘယ်ပစ္စည်းနှင့်ပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန်အလုံးစုံတို့မှကြောင်းစိစစ်ရှာဖွေရမည်၊ယင်းသို့ပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန်အလုံးစုံတို့မှသော ပစ္စည်းတို့နှင့်သာ ပြုင်နိုင်သည်ဟုမှတ်သားရမည်။

အကယ်၍ ပစ္စည်းသာတူပြီးလျှင် ပစ္စယုပ္ပန်မတူခဲ့သော်၎င်း။ ပစ္စယုပ္ပန်သာ တူပြီးလျှင် ပစ္စည်းမတူခဲ့သော်၎င်း။ တူသည်ဟုဆိုသော်လည်း အလုံးစုံမတူ တစိတ်တဒေသသာ တူခဲ့သော်၎င်း မပြုင်နိုင်ဟုမှတ်လေ။

ပစ္စည်းပြုင်ဟောပုံအစိအစဉ်၌။ ယေဘုယျအားဖြင့်၊ အနည်းမှအများသို့ တဖြည်းဖြည်းတိုးတက်ပြုင်ဆိုင်သွားရလေသည်။ သို့ပြုင်ရာ၌ ''ဃဋ္ဌနာခေါင်းစဉ်''ကို သိယှဉ်ပါမှသာ၊ သာ၍လွယ်ကူစွာပြုင်နိုင်လေသည်။

ဃဋ္ဌနာဆောင်ပုန်လက်ဝ။

စတုဝိ-ဟေတု၊ ငါးခု-အာရုပ်၊ ဝိပါက်တည်း၊
တိ၊သံ-မိပတိ. တြိ ဘနန်၊ သမနန်-နတ္တိ၊
ဝိဂတ-ယူ. ဆယ်ဆူသဟ၊ ဆ-အညနှင့်၊
ဝိသ နိဿယာ၊ ခုနှစ်ဖြာ-ဥ,ပူ၊ ဧက် ဗူပ ဗ္ဗာ၊
အာသေဝါရှင့်၊ ဆဲ့ တစ်ဖြာ ကမ်၊ တုတိ၊သံ-ဟာရ၊
ဆသတ္တိ-ဗုန်၊ ဆတ္တိ'-ဗျာန၊ သတ္တပညာ-မဂ်၊
နှစ်ဖြာ-သမ္ပ၊ တေရသ-ဝိပ်မျိုး၊ နှစ်ဆဲ့ကိုးအတ္ထိ၊
အဝိဂတာ၊ ဃဋ္ဌနာကို။ ။မှန်စွာဥာဏ်၌ထင်စေမင်း။

(အရဆောင်။)

အဓိပ္ပါယ်ကား။

(၁)	ဟေတု ဃဋ္ဌနာ	(၂၄)	ချက်။
(၂)	အာရုပ္ပတာ ။	(၂)	။
(၃)	အဝိပတိ ။	(၃၀)	။
(၄)	အနန္တရ ။	(၃)	။
(၅)	သမနန္တရ ။	(၃)	။

(၁) သမ္ပယုတ္တကွဲနှာ, သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် အားတပ်သော ဝိပါက်၌ယှဉ်သော ဟိတ်(၃)ပါးဖြစ်အံ့။ဟေတု,သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက, အတ္ထိ, အဝိဂတ, ၅၂ (၆) ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၆)	သဟဇာတ	။	(၁၀) ။
(၇)	အညမညဿ	။	(၆) ။
(၈)	နိဿယ	။	(၂၀) ။
(၉)	ဥပနိဿယ	။	(၇) ။
(၁၀)	ပုရေဇာတ	။	(၇) ။
(၁၁)	ပစ္ဆာဇာတ	။	(၁) ။
(၁၂)	အာသေဝန	။	(၁) ။
(၁၃)	ကမ္မ	။	(၁၁) ။
(၁၄)	ဝိပါက	။	(၅) ။
(၁၅)	အာဟာရ	။	(၃၄) ။
(၁၆)	ဣန္ဒြိယ	။	(၇၆) ။
(၁၇)	ဈာန	။	(၃၆) ။
(၁၈)	မဂ္ဂ	။	(၅၇) ။
(၁၉)	သမ္ပယုတ္တ	။	(၂) ။
(၂၀)	ဝိပ္ပယုတ္တ	။	(၁၃) ။
(၂၁)	အတ္ထိ	။	(၂၆) ။
(၂၂)	နတ္ထိ	။	(၃) ။
(၂၃)	ဝိဂတ	။	(၃) ။
(၂၄)	အဝိဂတ	ဃဋ္ဋနာ	(၂၆) ချက်။

ဤသည်ကား၊ ဆောင်ပုဒ်လက်ဝဲ၌ လာသောအတိုင်း ခွဲခြားဝေဘန်ပြဆိုခြင်းတည်း။

(မှတ်ချက်။ ။ဤသရုပ်သန္ဌာန်များကား "ရှေးပစ္စည်းဖြင့်" ၌ပါသော ဃဋ္ဋနာတို့၏ သရုပ်သန္ဌာန်ဖြစ်သည်၊ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြိုးဌမ္ဘ အပို အလို အနည်းငယ် ကွာခြားကြောင်း သတိချပ်ရာသည်။)

(၂) သမ္ဘယုတ္တကျွန်နှာ,ဟာဒယဝတ္ထုအားတပ်သောဝိပါက်ခ္ခန္ဓာ ဟိတ်(၃)ပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ, အညမညဲ,နိဿယ,ဝိပါက, အတ္ထိ, အဝိဂတ, ၅၂ (၇)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၃) သမ္ဘယုတ္တကျွန်နှာအားသာ တပ်သော ဝိပါက်ခ္ခန္ဓာ ဟိတ် (၃)ပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု, သဟဇာတ, အညမညဲ, နိဿယ, ဝိပါက,သမ္ဘယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ,၅၂ (၈) ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၄) သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား တပ်သော ဝိပါက်ခ္ခန္ဓာ ဟိတ် (၃)ပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု, သဟဇာတ နိဿယ, ဝိပါက,ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ,အဝိဂတ,၅၂ (၇) ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတု သတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၅) ဟာဒယဝတ္ထုအားတပ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရပဋိသန္ဓေနှာမကျွန်နှာ ခ္ခန္ဓာ ဟိတ် (၃) ပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ,အညမညဲ, နိဿယ,ဝိပါက.ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ,အဝိဂတ.၅၂(၈)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတု သတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။ {ပေါင်း သဝိပါက (၅) ချက်။ ပေါင်းသာမညဃဋနာ(၉)ချက်။}

ဟေတုဃဋနာ{၂၄}ချက်။

ဟေတုပစ္စည်းခ္ခ ဃဋနာ (၂၄) ချက်ဆိုသည်မှာ။

(၁) သာမညဃဋနာ (၉)ချက်။
(၂) သဟဇာတိဇာတိနိယမဝဂ္ဂဃဋနာ (၉)ချက်။
(၃) သာဓိပတိဇာတိနိယမဝဂ္ဂဃဋနာ (၆)ချက်။
၅၂သိုအားဖြင့် (၂၄) ချက် ဖြစ်ပါသည်။
(ကြင်းဃဋနာတို့ကို ဆိုင်ရာဆိုင်ရာပစ္စည်းသို့ရောက်မှ ခွဲခြားဝေဘန်ပြဆိုပေအုံ့။)

ဃဋနာမည်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ်သဘောကို"ဃဋနာ"ဟု ခေါ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) အတူတကွပြိုင်နိုင်သော ပစ္စည်းတို့ကို ပေါင်းရုပြုဆိုခြင်းကို "ဃဋနာ" ဟု ခေါ်ပါသည်။

ဤ၌ "ဃဋနာ" ဟူသောပုဒ်ကို..... "ဃဋိယတေဃဋနံ" (တနည်း) "ဃဋိယတေအနေနာတိဃဋနံ"..... ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုရာသည်။

ဃဋိယတေ၊ ရုပေါင်းခြင်း။ ဃဋနံ၊ ရုပေါင်းခြင်း။ ။အနေန၊ ဤသဘောဖြင့်၊ ဃဋိယတေ၊ ရုပေါင်းအပ်၏။ ဣတိတာသ္မာ၊ ထိုသို့ ရုပေါင်းကြောင်းဖြစ်သော သတ္တိကြောင့်။ ဃဋနံ၊ ဃဋနာမည်၏။

သာမညဃဋနာအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) အဘယ်ဃဋနာကို "သာမညဃဋနာ" ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟိတ်ခြောက်ပါးတို့သည်၊ တရားသောစိတ္တုပ္ပါဒ်၌ တပြိုင်နက်ဥပါဒ်ကာ၊ ပစ္စည်းမတပ်နိုင်သော်လည်း၊ ဟိတ်ခြောက်ပါးတရား၏ ဝိမိ,ဝိမိပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား၊ ကျေးဇူးပြုရာ၌ ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စည်းမျှားကို သာမန်အားဖြင့် ရုပေါင်း၍ ပြုဆိုအပ်သော ဃဋနာကို "သာမညဃဋနာ" ဟု ခေါ်ပါသည်။

အဝိပါကဃဋနာအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) အဘယ်သို့သော ဃဋနာကို "အဝိပါကဃဋနာ" ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဝိပါက်ဟိတ်ပင် ထင်ရှားယှဉ်ပါသော်လည်း။ ဝိပါကပစ္စည်းကို မသုံးသပ်မူ၍။ ဝါ၊ ဝိပါကပစ္စည်းကို မယူမူ၍၊ ရုပေါင်းပြုဆိုအပ်သော ဃဋနာကို "အဝိပါကဃဋနာ" ဟု ခေါ်ဆိုရပါသည်။

အဝိပါကာနိတိအနာမဋ္ဌဝိပါကာနိတိအဏ္ဍော၊နဝိပါကဟေတုရဟိတာနိ။
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၇၁-၁၉)

အနာမဋ္ဌဝိပါကာနိတိအဂ္ဂဟိတဝိပါကပစ္စယာနိ။
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ–(၂၃၉-၂၄)

အဝိပါကာနိတိ၊ အဝိပါကာနိ.....ဟူသည်ကား။ အနာမဋ္ဌဝိပါကာနိ၊

မသုံးသင်အင်သော ဝိပါကပစ္စည်းယှိကုန်သော။ (၀၊) မယူအင်သော ဝိပါကပစ္စည်းယှိကုန်သော။ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ အဘွော၊ ဂုဏ်တို့ကို ဖေါ်ပြသော အနက်တည်း။ဝိပါကဟောဘူရဟိတာနိ၊ ဝိပါက်ဟိတ်မှ ကင်းကုန်သည်။ နဟောန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။

အနာမဋ္ဌဝိပါကာနိတိ၊ အနာမဋ္ဌဝိပါကာနိ ဟူသည်ကား။ အဂ္ဂဟိတ ဝိပါကပစ္စယာနိ၊ မယူအင်သော ဝိပါကပစ္စည်း ယှိကုန်သော။

အဝိပါကဃဋ္ဌနာ{၄}ချက်။

အဝိပါက ဃဋ္ဌနာ(၄)ချက် ဆိုသည်မှာ။ (၁) သဗ္ဗညုတာဉာဏိက ဃဋ္ဌနာ။ (၂) သအညမည ဃဋ္ဌနာ။ (၃)သအညမညသမ္ပယုတ္တ ဃဋ္ဌနာ။ (၄)သဝိပ္ပယုတ္တ ဃဋ္ဌနာ.အားဖြင့် (၄) ချက်ဖြစ်ပါသည်။

ထို(၄)ချက်တို့တွင်။ (၁)သဟဇာတ, နိဿယ,အတ္ထိ, အဝိဂတ, ဤ(၄) ပစ္စည်းတို့ကို၊ သဟဇာတပစ္စည်းမျိုးအားလုံးတို့၏ ပြိုင်ရာဟူသမျှတို့၌ အမြဲရအင်လေသောကြောင့်"သဗ္ဗညုတာဉာဏိကဃဋ္ဌနာ"ဟုခေါ်သည်။

(၂) ထို(၄)ပစ္စည်းတို့ကို၊ အညမညပစ္စည်းနှင့်တကွ ဖြစ်ပါမူ"သအညမညဃဋ္ဌနာ"ဟု ခေါ်သည်။

(၃) ထို (၄)ပစ္စည်းတို့ကို၊ အညမည,သမ္ပယုတ္တ,နှစ်ပစ္စည်းတို့နှင့်တကွ ဖြစ်ပါမူ"သအညမညသမ္ပယုတ္တဃဋ္ဌနာ"ဟု ခေါ်သည်။

(၄) ထို (၄) ပစ္စည်းတို့ကို၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းနှင့်တကွ ဖြစ်ပါမူ"သဝိပ္ပယုတ္တ ဃဋ္ဌနာ"ဟု ခေါ်သည်။

အဝိပါက{၄}ချက်ဘို့ကိုတရားပုံ-ပုံ။

အဝိပါက (၄)ချက်တို့ကို (၄)ပုံ.ပုံနည်းကား။

(၁) သမ္ပယုတ္တကျွန်ုပ် သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တပုံ။

(၂) သမ္ပယုတ္တကျွန်ုပ် ဟာဒယဝတ္ထုတပုံ။

(၃) သမ္ပယုတ္တကျွန်ုပ် တပုံ။

(၄) သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်ဘပုံ။

အားဖြင့်(၄)ပုံ,ပုံရာသည်။ထို(၄)ပုံတို့အား၊ဟိတ်ခြောက်ပါးက ဟေတု ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောအခါ၊ဟေတုပစ္စည်းနှင့်(၄)(၅)(၇)(၅) ပစ္စည်းတို့ အသီးအသီး ပြုင်ကြလေသည်။

အဝိပါကယဒုနာတရား(၄)ပုံပစ္စည်းပြုင်ဇယား။

အပုံ	ပစ္စည်း။	ပြုင်နိုင်သောပစ္စည်းများ။	သင်္ချာ
၁ အပုံ၊	ဟိတ်(၆)ပါး	သဟဇာတ,နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ	၄
၂ ″	″	အညမည ″	၅
၃ ″	″	အညမည-သမ္ပယုတ္တ ″	၇
၄ ″	″	ဝိပ္ပယုတ္တ ″	၅

ထို ၄-၅-၇-၅=ပစ္စည်းတို့သည် ဟေတုပစ္စည်းနှင့် ပြုင်ကြကုန်၏။

ထို (၄)ပုံတို့ကို အစဉ်အတိုင်း(၁)သဗ္ဗဌာနိကယဒုနာ (၂)သအညမညယဒုနာ (၃)သအညမညသမ္ပယုတ္တယဒုနာ (၄)သဝိပ္ပယုတ္တယဒုနာ ဟု၊ အသီးအသီး-မှည့်ခေါ် ကြရာသည်။

သအညမညယဒုနာ၌မှတ်သားဘွယ်။

အဝိပါက(၄)ချက်တို့တွင် သအညမညယဒုနာ၌

သမ္ပယုတ္တကျွန်နာ, ဟဒယဝတ္ထုအား တပ်သော ဟိတ်(၆)ပါးဖြစ်ခဲ့။ ဟေတုပစ္စည်းနှင့် သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ၅၊ (၅) ပစ္စည်းပြုင်ကြကြောင်းကို ပြဆိုရာ။ မည်သည့်နည်းဖြင့် အညမည ပစ္စည်းကို ထည့်သွင်းပေါ် ပြရပါသနည်း။

ဟဒယဝတ္ထုရုပ်သည် ပဋိသန္ဓေခဏ၌သာ၊ ပဉ္စဝေါကာရဘဝ၌သော် နာမကျွန်နာနှင့် အချင်းချင်း အညမညပစ္စည်းတပ်နိုင်လေသည်။

ပဝတ္တိအခါ၌မူကား။ မည်သည့်စိတ်နှင့်မျှ အညမညပစ္စည်းမတပ်နိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် အဝိပါက (၄)ချက်တို့တွင်၊ သအညမညယဒုနာ၌၊ ဟဒယဝတ္ထု ပါသင့်-မပါသင့်၊ အကယ်၍ ဟဒယဝတ္ထုပ်ပါဝင်ခြားခဲ့။

အညမညပစ္စည်းပါသင့် မပါသင့်လျှောက်ထားရာ၊ အလျှောက်အထား ခံရသော စာချဆရာတော်တိုင်း မျှားသောအားဖြင့် သံသယဖြစ်တော်မူကြလေသည်။

ယင်းသို့သံသယဖြစ်တော်မူကြရသည့်အကြောင်းမှာ "အဝိပါက" ကို 'နဝိပါကော အဝိပါကော'' ဟူသည်နှင့်အညီ ''အဝိပါက'' ဝိပါက်မဟုတ် ဝိပါက်မဟုတ်က၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာသာ ဖြစ်ရမည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်က ဟာဒယဝတ္ထု၊ နှင့် မည်သည့်နည်းမျှ အညမညပစ္စည်း မတည်နိုင်ပေဟု ယူဆတော်မူကြသောကြောင့်တည်း။

ယင်းသို့ ကျမ်းတည်အကျော်အမော် စာချဆရာတော်မျှားပင်၊သံသယဝင်တော်မူကြပါက၊ သာမန်စာသင်သားတို့မှာတမူကား၊ အဘယ်ဆိုဘွယ်ရာ ယှိချိမ့်မည်နည်း။

ထို့ကြောင့် စာသင်ယမ်တို့ နားလည်လွယ်ကြစိမ့်သောဌာ ၅င်းလင်းပေါ် ပြုပေအုံ့။

"**အဝိပါက**"ဆိုသည်မှာ၊ ဝိပါက်ဟိတ်မှကင်းသည်-ဝိပါက်မဟုတ်ဟု ယင်းသို့သော အဓိပ္ပါယ်ကိုမယူရ။ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ဝိပါက်ဟိတ်ပင် ထင်ရှားယှိပါသော်လည်း၊ ဝိပါကပစ္စည်းကို မသုံးသပ်မှု၍,(ဝါ)မယူမှု၍, သာမညအားဖြင့် ကုသိုလ်, အကုသိုလ်,အဗျာကတ မရွေးချယ်ပဲ: ဟောကြားအပ်သော ဃဋနာကို ''အဝိပါကဃဋနာ'' ဟုခေါ် ဆိုရလေသည်ဟု ယင်းသို့ယူရမည်။

၉တေသုပနဃဋနေသု၊သဗ္ဗပဌမာနိစတ္တာရိဃဋနာနိသာမညတော နဝန္နမ္ပိဟေတုနံဝသေနဝုတ္တာနိအဝိပါကာနိ၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၉၁-၁၇)

ပန်၊ ဆက်ပါဦး။ ၉တေသုဃဋနေသု ထိုဃဋနာအပေါင်းတို့တွင်။ သဗ္ဗပဌမာနိ၊ အလုံးစုံသောဃဋနာတို့ထက်ရှေးကျကုန်သော။စတ္တာရိ၊ လေးပါးကုန်သော၊ဃဋနာနိ ဃဋနာတို့သည်။သာမညတော၊ကုသိုလ်, အကုသိုလ်,အဗျာကတ မရွေးချယ်ပဲ:၊သာမညအားဖြင့်၊နဝန္နမ္ပိ၊ကိုးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။ ပေတုနံ၊ ဟိတ်တို့ဖို့။ ဝသေန၊ အစွမ်းအားဖြင့်။

သင်္ဂြိုဟ်ယမဋ္ဌယနာ(၉)ချက်ဆိုရိုး၊

(၁) သမ္မယုတ္တာကုသလာ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် အားတပ်သောအမေဟာဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ,အတ္ထိ,အဝိဂတ, ၅၂(၇)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၂) သမ္မယုတ္တာကုသလာ,ဟာဒယဝတ္ထု(အား)တပ်သော အမေဟာဖြစ်အံ့ ဟေတု,သဟဇာတ အညမညနိဿယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ, အတ္ထိ,အဝိဂတ,၅၂ (၈)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

ဝတ္ထုနှင့်၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော။ အဝိပါကာနှင့်၊ အဝိပါကဃဋနာ တို့သည်။ ဟောနှင့်၊ ဖြစ်ကုန်၏။

(၅၂အင်္ဂုတ္တရတ္ထပါဠိဝယ်"နဝန္ဓမ္မိဟေတုနံ"ဟူသောပါဠိ၌၊ဝိပါက်အဗျာကတဟိတ် သုံးပါးလည်းပါဝင်နေကြောင်းကို အထူးသတိချပ်ရမည်။

ကေစိဝါဒကိုညွှန်းပြချက်။

အချို့ဆရာတို့ကား.....မသုံးသပ်အပ်သော ဝိပါက်ဟိတ်ယှဉ်သော ကြောင့် ''အဝိပါကဃဋနာ'' ခေါ်ကြောင်း မိန့်ဆိုကြကုန်၏။ ထိုစကားသည်။

အနာမဋ္ဌဝိပါကာနိတိအဋ္ဌဟိတဝိပါကပစ္စယာနိ

ဟူသော''ပဋ္ဌာန်းအနုဋီကာ''အဖွင့်နှင့်ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်လျက်နေ၏။

ဝိပါက်ဟိတ်ပင် ထင်ရှားယှဉ်သော်လည်း၊ ဝိပါကပစ္စည်းကို မသုံးသပ်မှု၌(၀၊)မယူမှု၌ စုပေါင်းပြုဆိုအပ်သောဃဋနာကိုသာလျှင် 'အဝိပါကဃဋနာ''ဟု မှတ်ယူရာသည်။

''အနာမဋ္ဌ''.....ဟူသော မူလဋီကာစကားကို''အဋ္ဌဟိတ''ဟု အနုဋီကာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူသောကြောင့်''မသုံးသပ်''ဆိုသည်မှာ''မယူခြင်း''ပင် ဖြစ်လေရကား။ထိုအချို့ဆရာတို့၏ အလို''ဝိပါက်ဟိတ်ကို မသုံးသပ်'' ဆိုသည်မှာ''ဝိပါက်ဟိတ်ကို မယူခြင်း ဖြစ်သောကြောင့်'' ဝိပါက်ဟိတ်ကိုသာမယူခဲ့သျှင် ''အဝိပါကဃဋနာ''၌ ဝိပါက်ဟိတ်ပါ ပါဝင်ဘွယ်ရာမယှိပေ။

(၃) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားသာတပ်သော အမောဟဖြစ်၏။ ဟေတု သဟဇာတ, အညမညဿ. နိဿယ, ဃဋ္ဋနိယ. မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ အဝိဂတ, ၅၂(၉)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေဘုသတ္တိဟူဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၄) သဟိတ်စိတ္တဇရูပ်, သဟိတ်ပဒိသန္ဓေ ကမ္မဇရูပ်အားတပ်သော အမောဟဖြစ်၏။ ဟေတု, သဟဇာတ နိဿယ, ဃဋ္ဋနိယ, မဂ္ဂ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ, ၅၂(၇)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

ပေါင်း{အဝိပါက(၄)ချက်။}

ယင်းသို့ မပါဝင်ပါက .....နဝန္ဓိဟေတုနံ.....ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မမူပေရာ။ ထို့ကြောင့် ထိုအချို့ဆရာတို့၏ စကားကို ပညာဝန်တို့ ဆင်ခြင်အပ်လေသည်။

သဝိပါကဃဋ္ဌနာ၏ အဓိပ္ပါယ်။

(မေး) အဘယ်ဃဋ္ဌနာကို "သဝိပါကဃဋ္ဌနာ"ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဝိပါကပစ္စည်းကို သုံးသပ်၍ (၀၊) ယူ၍ စုပေါင်းပြုဆိုအပ်သော ဃဋ္ဌနာကို"သဝိပါကဃဋ္ဌနာ"ဟု ခေါ်ဆိုရပါသည်။

၅၂"သဝိပါက ဃဋ္ဌနာ" (၅)ချက်တို့ကို၊ ဝိပါက်ဟိတ် (၃)ပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာ ဟောအပ်ကုန်၏။ကြွင်းသောဟိတ်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့် မဟောအပ်ကုန်။

ဂင်း"သဝိပါကဃဋ္ဌနာ"၌ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာနှင့်သဟဇာတ်ဖြစ်သော သဟိတ်စိတ္တဇရูပ်, သဟိတ်ပဒိသန္ဓေကမ္မဇရูပ် တို့ကိုသာ ဟောသည်ဟု မှတ်ရမည်။

တတ္ထ ကတမာ ပရာနိ ပဋ္ဌာယ ဃဋ္ဌနာ နိ ဝိပါကဟေတုဝသေန ဝုတ္တာ နိ၊ တတ္ထ သမ္ပေယ်ိ သဟဇာတ ဝိပါကာ စေဝ, ဝိပါက သဟဇာတ ရူပါ စ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၉၁-၂၀)

တတ္ထ ကတမာ၊ ထိုအဝိပါကဃဋ္ဌနာမှ။ ပရာနိ၊ နောက်၌ဖြစ်ကုန်သော။ ပဋ္ဌ၊

(၁) သမ္ပယုတ္တကွန္ဓာ, သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ဝိပါက်၌ယှဉ်သော အမောဟဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ ,နိဿယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ၅)ပစ္စယသည်တို့တို့တွင် ဟေတုသည်တို့ဟု ဆိုအပ်သောသည်တို့ဝိသေသ။

(၂) သမ္ပယုတ္တကွန္ဓာ,ဟဒယဝတ္ထု၊အားတပ်သောဝိပါက်၌ယှဉ်သော အမောဟဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ,အညမညနိဿယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ.မဂ္ဂ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ၅)ပစ္စယသည်တို့တို့တွင် ဟေတုသည်တို့ဟု ဆိုအပ်သော သည်တို့ဝိသေသ။

(၃) သမ္ပယုတ္တကွန္ဓာအားသာတပ်သော ဝိပါက်၌ယှဉ်သောအမောဟဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ,အညမညနိဿယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ၅)ပစ္စယသည်တို့တို့တွင် ဟေတုသည်တို့ဟု ဆိုအပ်သော သည်ထိုဝိသေသ။

ငါးပါးကုန်သော၊ဃဋ္ဌနာနှိ၊ဃဋ္ဌနာတို့ကို။ဝိပါကဟေတုဝသေန၊ဝိပါက်ဟိတ်(၃)ပါးတို့၏အစွမ်းအားဖြင့်။ ဝုတ္တာနှိ၊ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

တတ္ထ၊ထို သဝိပါကဃဋ္ဌနာ (၅)ချက်တို့၌။ သဗ္ဗေပိ၊ အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော။ သဟဇာတဝိပါကာစေဝ၊ သဟဇာတ်ဖြစ်ကုန်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့သည်ရင်း။ ဝိပါကသဟဇာတရူပါစ၊ဝိပါက်နှင့် သဟဇာတ်ဖြစ်ကုန်သော သဟိတ် စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့သည်ရင်း။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

သဝိပါကဃဋ္ဌနာ{၅}ချက်တရားငါးပုံ။

သဝိပါကဃဋ္ဌနာ(၅)ချက်တရား(၅)ပုံ,ပုံနည်းကား။

(၁) သမ္ပယုတ္တကွန္ဓာ, သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်တပုံ။

(၂) သမ္ပယုတ္တကွန္ဓာ,ဟဒယဝတ္ထု၊ တပုံ။

(၃) သမ္ပယုတ္တကွန္ဓာ တပုံ။

(၄) သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် တပုံ။

(၅) ဟဒယဝတ္ထု၊ တပုံ။

ဤသို့အားဖြင့်(၅)ပုံ,ပုံရာသည်။ ထို(၅)ပုံတို့အား ဝိပါက်ဒွိယိုသော ဟိတ်သုံးပါးတို့က ဟေတုပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြသောအခါ။ ဟေတုပစ္စည်းနှင့် (၅)(၄)(၃)(၅)(၃)ပစ္စည်းတို့သည် အသီးအသီး ပြုင်ကြလေသည်။

သဝိပါကဃဋနာတရား (၅) ပုံပစ္စည်းပြုင်ဇယား။

အပုံ	ပစ္စည်း။	ပြုင်နိုင်သောပစ္စည်းများ။	သင်္ချာ
၁ အပုံ၊	ဝိပါက်ဟိတ်ခုပါး	သဟ,နိဿယ,ဝိပါက,အတ္ထိ,အဝိဂတ	၅
၂ ″	″	အညမည ″	၆
၃ ″	″	အညမည-သမ္ပယုတ္တ ″	၃
၄ ″	″	ဝိပ္ပယုတ္တ ″	၆
၅ ″	″	အညမည,ဝိပ္ပယုတ္တ ″	၃
	″ပေါင်း....	သဝိပါက	၅

ထို (၅)(၄)(၃)(၄)(၃)ပစ္စည်းတို့သည် ဟေတုပစ္စည်းနှင့် ပြုင်ကြကုန်၏။

ထို(၅)ပုံတို့ကို အစဉ်အတိုင်း (၁)သဝိပါက သဗ္ဗညူဉာဏိကဃဋနာ(၂) သအညမညဃဋနာ (၃) သအညမညသမ္ပယုတ္တဃဋနာ (၄) သဝိပ္ပယုတ္တ ဃဋနာ (၅) သအညမညဝိပ္ပယုတ္တဃဋနာ.....ဟု အသီးအသီးမှည့်ခေါ်ကြရာသည်။

သင်္ဂြိုဟ်ယမဂ္ဂဃဋနာ၏ အဓိပ္ပါယ်။

(မေး) အဟာယိဃဋနာကို "သင်္ဂြိုဟ်ယမဂ္ဂဃဋနာ"....ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) သာမညဃဋနာ(၉)ချက်တို့၌၊ ဈာန်ယ,မဂ္ဂနှစ်ပစ္စည်းကိုထည့်၍၊ အဓိပတိဟိတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ပြုင်ဆိုင်ပုံကို ညွှန်ပြအပ်သော ဃဋနာကို "သင်္ဂြိုဟ်ယမဂ္ဂဃဋနာ".... ဟု ခေါ်ဆိုရပါသည်။

(၄) သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား:တပ်သော ဝိပါက်ခ္ခန္ဓာယာသောအမောဟဖြစ်အံ့၊ဟေတု,သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက ဣန္ဒြေယ, မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၉)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်၊ ဟေတု သတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၅) ဟဒယဝတ္ထု၊အား:တပ်သောပဉ္စဝေါကာရုပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ခုယှိသော အမောဟ ဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ,အညမညနိဿယ,ဝိ ပါက,ဣန္ဒြေယ,မဂ္ဂ ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ဤ(၁၀)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြ တော်မူ၏။ [ပေါင်းသဝိပါက(၅)ချက်ပေါင်း သဠာယတနမဂ္ဂဃဋနာ(၉)ချက်။]

သဠာယတနမဂ္ဂဃဋနာ(၉)ချက်တရားပုံနည်း၊

သဠာယတနမဂ္ဂဃဋနာ (၉)ချက်ဆိုသည်မှာ၊ အဝိပါက (၄)ချက်၊သဝိ ပါက(၅)ချက်။ ဤသို့အား:ဖြင့်(၉)ချက် ဖြစ်လေသည်။

ထို(၉)ချက်တို့တွင်၊ အဝိပါက(၄)ချက် တရားပုံ,ပုံကား။

(၁) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ,သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် တပုံ။

(၂) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ,ဟဒယဝတ္ထု၊တပုံ။

(၃) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာတပုံ။

(၄) သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တပုံ'

ဤသို့အား:ဖြင့်(၄)ပုံဖြစ်လေသည်။

သဝိပါက(၅)ချက်တရားပုံ-ပုံကား။

(၁) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တပုံ။

(၂) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ,ဟဒယဝတ္ထု၊တပုံ။

(၃) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာတပုံ။

(၄) သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်တပုံ။

(၅) ဟဒယဝတ္ထု၊တပုံ။

ဤသို့အား:ဖြင့် (၅) ပုံဖြစ်လေသည်။

သက္ကြန်ယမဂ္ဂဃဝဋ်ဌနာ (၉) ပုံပဋ္ဌာန်းပြောင်ဇယား။

အပုံ	ပစ္စည်း။	ပြောင်နိုင်သောပစ္စည်းများ။	သင်္ချာ
၁ အပုံ၊	အမောဟ	သဟ,နိဿယ,ဣန္ဒြေယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ,အဝိဂတ	၆
၂ ″	″	အညမည ″	၇
၃ ″	″	အညမည-သမ္ပယုတ္တ ″	၈
၄ ″	″	ဝိပ္ပယုတ္တ ″	၇
ပေါင်း....		အဝိပါက	၄
၅ ″	ဝိပါက်ဒွယို သောဘမောဟ	သဟ,နိဿယ,ဝိပါက, ဣန္ဒြေယ,မဂ္ဂ, အတ္ထိ,အဝိဂတ ″	၇
၆ ″	″	အညမည ″	၈
၇ ″	″	အညမည,သမ္ပယုတ္တ ″	၉
၈ ″	″	ဝိပ္ပယုတ္တ ″	၈
၉ ″	″	အညမည,ဝိပ္ပယုတ္တ ″	၉
ပေါင်း....		သဝိပါက	၅

ဤအဝိပါက(၄)ချက်၌ (၆)(၇)(၈)(၇) ပစ္စည်းတို့သည်ရင်း။ သဝိပါက(၅)ချက်၌(၇)(၈)(၆)(၈)(၆)ပစ္စည်းတို့သည်ရင်း၊ဟေတုပစ္စည်းနှင့် ပြောင်ကြလေကုန်၏။

သာဓိပတိဣန္ဒြေယမဂ္ဂဃဝဋ်ဌနာဘဒိပ္ပါယ်။

(မေး) အာဘယိဃဝဋ်ဌနာကို "သာဓိပတိဣန္ဒြေယမဂ္ဂဃဝဋ်ဌနာ"ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) သာမညဃဝဋ်ဌနာ(၆)ချက်တို့တွင်၊အဓိပတိ,ဣန္ဒြေယ,မဂ္ဂပစ္စည်းတို့နှင့်တကွ၊ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်သောတရားတို့ကို (၆)ချက်ပြု၍ ဝိမံသာဓိပတိဟု ဆိုအပ်သော အမောဟဟိတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ပြောင်ဆိုင်ပုံကို ပြဆိုအပ်သော ဃဋ္ဌနာကို "သာဓိပတိဣန္ဒြေယမဂ္ဂဃဝဋ်ဌနာ"ဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။

သာဓိပတိဣန္ဒြိယမဂ္ဂယဇ္ဈနာ(၆)ချက်ဆိုရိုး။

(၁) သမ္မယုတ္တကျွန်ုာ, သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဝိမံသာ ဓိပတိဖြစ်အုံ့။ ဟေတု,အဓိပတိ,သဟဇာတ,နိဿယ.ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ, အဝိဂတ,ဤ(၇)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိ ဝိသေသ။

(၂) သမ္မယုတ္တကျွန်ုာအားသာတပ်သော ဝိမံသာဓိပတိဖြစ်အုံ့။ဟေ တု,အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမညဝိ, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,သမ္မယုတ္တ, အတ္ထိ,အဝိဂတ.ဤ (၁၀) ပစ္စယ သတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ် သော သတ္တိဝိသေသ။

(၃) သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဝိမံသာဓိပတိဖြစ်အုံ့။ ဟေ တု,အဓိပတိ,သဟဇာတ,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ.အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤ(၉)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ၊

ပေါင်းအဝိပါက(၃)ချက်။

သာဓိပတိဣန္ဒြိယမဂ္ဂယဇ္ဈနာ (၆) ချက်တရားပုံ-ပုံ၊

သာဓိပတိဣန္ဒြိယမဂ္ဂစသဒ္ဒနာမျာပဋိသန္ဓေအခါ၌မရအပ် ပဝတ္တိအခါ ၌သာ ရအပ်သောကြောင့်။ ဇာတပါဂစသဒ္ဒနာ (၃)ချက်၊သဝိပ ါကစသဒ္ဒ နာ(၃)ချက်အားဖြင့် (၉)ချက်သာပြုင်နှိုင်လေသည်။ ထို(၉)ချက်တို့တွင် အဝိပါကစသဒ္ဒနာ (၃)ချက်ပုံ,ပုံကား။

(၁) သမ္မယုတ္တကျွန်ုာ, သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ် တပုံ။
(၂) သမ္မယုတ္တကျွန်ုာ တပုံ။
(၃) သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ် တပုံ။

ဤသို့အားဖြင့် (၃)ပုံ ဖြစ်လေသည်။

သဝိပါကသဒ္ဒနာ (၃) ချက်ပုံပုံကား၊

(၄) သမ္မယုတ္တကျွန်ုာ,သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ် တပုံ။
(၅) သမ္မယုတ္တကျွန်ုာ တပုံ။
(၆) သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ် တပုံ။

ဤသို့အားဖြင့် (၃)ပုံ ဖြစ်လေသည်။

(၄) သမ္ဗယုတ္တကျန်နာ,သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဖိုလ်လေးခုဌိ ယှိသော ဝိမံသာဓိပတိဖြစ်ခဲ့။ ဟေတု,အဓိပတိ သဟဇာတ.နိဿယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ.အဝိဂတ၊ ဤ(၉)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၅) သမ္ဗယုတ္တကျန်နာ, အားသာ တပ်သော ဖိုလ်လေးခုဌိ ယှိသော ဝိမံသာဓိပတိဖြစ်ခဲ့။ ဟေတု,အဓိပတိ သဟဇာတ, အညမညဝိပ္ပယုတ.နိဿယ, ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,သမ္ဗယုတ္တ, အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၁၁)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၆) သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ဖိုလ်လေးခုဌိ ယှိသော ဝိမံသာဓိပတိ ဖြစ်ခဲ့။ ဟေတု,အဓိပတိ သဟဇာတ,,နိဿယ ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ.အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၁၀)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့်၊ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။ ပေါင်းသဝိပါက (၃) ချက်။ ပေါင်းသာဓိပတိဣန္ဒြိယမဂ္ဂဃဋနာ(၆)ချက်။

ဟေတုပစ္စယနိဒ္ဒေသပြီး၏။

သာဓိပတိဣန္ဒြိယမဂ္ဂဃဋနာ (၆) ချက် ပစ္စည်းပြောင်ဇယား။

အပုံ	ပစ္စည်း	ပြောင်းပြန်သောပစ္စည်းများ	သင်္ချာ
၁ အပုံ	ဝိမံသာဓိပတိ	အဓိပတိ,သဟ,နိဿယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ,အဝိဂတ	၇
၂ ″	″	အညမညဝိ,သမ္ဗယုတ္တ	၉
၃ ″	″	ဝိပ္ပယုတ္တ	၈
	ပေါင်း....	အဝိပါက	၃
၄ ″	ဖိုလ်လေးခုဌိယှိ သောဝိမံ သာဓိပတိ	အဓိ,သဟ,နိဿယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ, အဝိဂတ	၈
၅ ″	″	အညမညဝိ,သမ္ဗယုတ္တ	၁၀
၆ ″	″	ဝိပ္ပယုတ္တ	၉
	ပေါင်း ...	သဝိပါက	၃

ဤ(၆)ချက်တို့ကို(၁)သာဓိပတိဂုဏ်ဖြစ်ယမဂ္ဂသဗ္ဗညုဗုဒ္ဓနိကဃဝဏ်နှာ(၂)သ အာသဝေညသမ္ပယုတ္တဃဝဏှာ(၃)သဝိပ္ပယုတ္တဃဝဏှာ၊ (၄)သဝိပါကသာဓိ ပတိ ဂုဏ်ဖြစ်ယမဂ္ဂသဗ္ဗညုဗုဒ္ဓနိကဃဝဏှာ။(၅)သအာသဝေညသ သမ္ပယုတ္တဃဝဏှာ (၆)သဝိပ္ပယုတ္တဃဝဏှာဟုအသီးအသီးအမည်ပေး။ဤအဝိပါက(၃)ချက် ၌(၇)(၈)(၉)ပစ္စည်း တို့သည်ရင်း။ သဝိပါက(၃)ချက်၌ (၈)(၁၀)(၈) ပစ္စည်းတို့သည်ရင်း။ ဟေတုပစ္စည်းနှင့်အသီးအသီးပြုင်ကြလေသည်။

အသေးစိတ်ပစ္စည်းပြုံနည်း၊

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဟေတုပစ္စည်း ဃဝဏှာ(၂၄)ချက်တို့ကို အထူး လေ့လာ သဘောပေါက်ရုံမျှဖြင့်၊ ပစ္စည်းပြုခြင်အရာ-လိမ္မာကျမ်းကျင်ပြီ ဟု အားရတင်းတိမ်မှုမပြုသေးပဲ "အသေးစိပ်ပစ္စည်းပြုခြင်နည်း" ကို ဆက်လက် လေ့လာအားထုတ်ကြရာသည်။ ယင်းသို့ဆက်လက် လေ့ လာအားထုတ်၍ သိယှိနားလည်လာသော အခါမှသာ "ပစ္စည်း ပြုခြင် အရာ အသင့်အတင့် လိမ္မာကျမ်းကျင်ပြီ"ဟု ယူဆလိုက ယူဆနိုင်ပေ ရာသည်။

အကုသိုလ်ဟိတ်(၃)ပါးပစ္စည်းပြုခြင်နည်း။

(မေး) ဟိတ်ကိုးပါး ဟေတုပစ္စည်းတရားတို့တွင်၊အကုသိုလ်ဟိတ် (၃) ပါးတို့ကို ပစ္စည်းယူရာ၌- ဃဝဏှာ ဘယ်နှစ်ချက်ရမည်နည်း။ အ ကြောင်းယုတ္တိနှင့်တကွ ဖြေရှင်းပြပါ။

(ဖြေ) အကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါတို့သည်၊ပဝတ္တိအခါ၌သာ ဖြစ်သည့် အပြင်၊ဝိပါက်ဟိတ်နှင့် သဟဇာတ် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် အဝိပါက ဃဝဏှာ (၃) ချက်သာ ရနိုင်ပါသည်။

(မေး) အဝိပါက ဃဝဏှာ(၃)ချက် ဟူသည့် အဘယ်နည်း။ တရား ပုံ၍ သေချာစွာ ညွှန်းပြပါ။

(ဖြေ) အဝိပါကဃဝဏှာ(၃)ချက်မှာ။ (၁)သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓနိက ဃဝဏှာ၊ (၂) သအာသဝေညသမ္ပယုတ္တဃဝဏှာ(၃)သဝိပ္ပယုတ္တဃဝဏှာတို့ဖြစ်ပါသည်။

တရားပုံနည်းမှာ။(၁)သမ္ပယုတ္တကွန္ဒာစိတ္တဇရုပ်တည်း၊(၂)သမ္ပယုတ္တကွန္ဒာ တပုံ။(၃)စိတ္တဇရုပ်တပုံ။ ဤသို့အားဖြင့် တရားသုံးပုံ ဖြစ်ပါသည်။

ဆိုရိုးကျပဋ္ဌာန်းပြုခြင်နည်းမှာ။

(၁) သမ္ပယုတ္တကွန္ဒာ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောအကုသိုလ်ဟိတ်(၃)ပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ,ဒိဋ္ဌိယ,အဇ္ဈတ္တ,အဝိဂတ, ဤ(၅)ပဋ္ဌာန်းသည်တို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၂) သမ္ပယုတ္တကွန္ဒာအားသာ တပ်သော အကုသိုလ်ဟိတ်(၃)ပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ,အညမဉ္ဉ, ဒိဋ္ဌိယ, သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ,ဤ(၇) ပဋ္ဌာန်းသည်တို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၃) စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော အကုသိုလ်ဟိတ်(၃)ပါးဖြစ်အံ့။ဟေတု,သဟဇာတ, ဒိဋ္ဌိယ,ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ,ဤ(၆)ပဋ္ဌာန်းသည်တို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့်၊ ကျေးဇူးပြုဟာန်ကို ပြတော်မူ၏။ [ပေါင်းအဝိပါက(၃)ချက်။]

(မှတ်ချက်။ ။အကုသိုလ်ဟိတ်တပါးကိုဖြစ်စေ,ဟိတ်နှစ်ပါးကိုဖြစ်စေ ပဋ္ဌာန်းယူရာ၌လည်း ယင်းနည်းအတိုင်းပင်ပြုပါလေ။)

ကုသိုလ်ဟိတ် (၃) ပါးပဋ္ဌာန်းပြုခြင်နည်း။

(မေး) ကုသိုလ်ဟိတ် (၃)ပါးတို့ကို။ပဋ္ဌာန်းယူရာ၌ ဃဋ္ဋနာ အဘယ်နှစ်ချက်ရှိမည်နည်း။ အကြောင်းယူတို့နှင့်တကွ ဖြေကြားပြု။

(ဖြေ) ကုသိုလ် ဟိတ်(၃)ပါးတို့သည်လည်း။ ပဝတ္တိအခါ၌ သာပြစ်၍၊ ဝိပါက်ဟိတ်နှင့် သဟဇာတ် မပြစ်နိုင်သောကြောင့် သာမည ဒေဝိပါက ဃဋ္ဋနာ(၃)ချက်။ အပေါဟာဒကွက်-သဒ္ဓါယ မဂ္ဂ အဝိပါက ဃဋ္ဋနာ (၃)ချက်။ သာဓိပတိ ဝိုရိယ မဂ္ဂ အဝိပါက ဃဋ္ဋနာ(၃) ချက်အားဖြင့် (၉)ချက် ရှိနိုင်ပါသည်။

ပဋ္ဌာန်းပြုခြင်နည်းမှာ။

သာမညဃဋ္ဋနာ(၃)ချက်တို့ကွင်း (၁)သမ္ပယုတ္တကွန္ဒာ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ကုသိုလ်ဟိတ် (၃)ပါးဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ,ဒိဋ္ဌိယ,

အတ္တိ,အဝိဂတ, ၅၂(၅)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။ (အကြောင်းကို အကုသိုလ်ဟိတ် (၃) ပါး ပစ္စည်းပြုင်အတိုင်း ဆက်၍ ဆိုလေ။)

သဗ္ဗဇ္ဈန္ဒြိယမဂ္ဂဘဝိပါကဃဋနာ (၃) ချက်တို့တွင်။

(၁) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, စိတ္တဇရူပ်အားတပ်သော အမောဟဖြစ်အံ့။ ဟေတု,သဟဇာတ, နိဿယ,ဈာန်ယ,မဂ္ဂ,အတ္တိ,အဝိဂတ။ ၅၂(၇)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။ (ကြောင်းနှစ်ချက်တို့ကိုနည်းမှီ၍ ဆိုလေ။)

သာဓိပတိဈာန်ယမဂ္ဂဘဝိပါကဃဋနာ(၃)ချက်တို့တွင်။

(၁) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, သာဓိပတိစိတ္တဇရူပ်အားတပ်သော ဝိမံသာ ဓိပတိဖြစ်အံ့။ ဟေတု,အဓိပတိ,သဟဇာတ, နိဿယ,ဈာန်ယ,မဂ္ဂ, အတ္တိ အဝိဂတ,၅၂(၈)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိ ဝိသေသ။ (ကြောင်းနှစ်ချက်တို့ကိုနည်းမှီ၍ ဆိုလေ။ကြိယာဟိတ် (၃)ပါးသည် ကုသိုလ်ဟိတ်(၃)ပါးနှင့်အလုံးစုံတူ၏။)

ဒိပါက်ဟိတ်(၃)ပါးပစ္စည်းပြုဝိုဏ်းနည်း။

(မေး) ဝိပါက်ဟိတ်သုံးပါးတို့ကို ပစ္စည်းယူရာ၌ ဃဋနာ အဘယ်နှစ်ချက်ရှိနိုင်ပါသနည်း။ အသီးအသီး စုံလင်စွာရေတွက်ပြပါ။

(ဖြေ) ဝိပါက်ဟိတ် သုံးပါးတို့ကို ပစ္စည်းယူရာ၌။

သာမညဃဋနာ (၉)ချက်။
သဗ္ဗဇ္ဈန္ဒြိယမဂ္ဂဃဋနာ (၉)ချက်။
သာဓိပတိဈာန်ယမဂ္ဂဃဋနာ (၆)ချက်။
အားဖြင့် (၂၄) ချက် ရှိနိုင်ပါသည်။

(မှတ်ချက်။ ။ထို(၂၄)ချက်ဘို့မှာ၊ ဟေတုပစ္စည်းဃဋနာ(၂၄)ချက်အတိုင်းပင်ဖြစ်သည်၊ ဝိပါက်ဟိတ် (၃) ပါးဖြစ်အံ့....ဟုဆိုရပုံသာထူးသည်။)

ဟေတုပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ္ဌိပြီးပါပြီ။

{၁} အာရမ္မဏပစ္စယနိဒ္ဒေသဆိုရိုး။

ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌။ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုအာရမ္မဏပစ္စည်း၏ပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌တုံသော်လည်း၊ နိဗ္ဗိသိတဇ္ဈာန်မှ, နိဒဿနာကာရအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားယှဉ်၏ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် နိဗ္ဗိသိတဇ္ဈာန်မှကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။ ဟောဟန်ကား.....အာရမ္မဏပစ္စယောတိ..... ဟူသည်တည်း။

ထို့နောင် နိဒဿနာကာရကိုဟောတော်မူ၏..... ဟောဟန်ကား။

(၁) ရူပါယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ အာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော။

(၂) သဒ္ဒါယတနံ သောတဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ အာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော။

(၃) ဂန္ဓာယတနံ ဃာနဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ အာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော။

ဟေတုပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌အာရမ္မဏပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူခြင်းဘကြောင်း။

(မေး) ဟေတုပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌ အခြားအဓိပတိ-အစယ္ဟိသောပစ္စယနိဒ္ဒေသတို့ကိုမဟောပဲ။အဘယ်ကြောင့် အာရမ္မဏပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟိတ်ခြောက်ပါးဟေတုပစ္စည်းတရားတို့သည်၊အာရုံခြောက်ပါးအာရမ္မဏပစ္စည်းတရားနှင့်ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်ပေ။

ဗုဒ္ဓါ၏သည်း ။တစုံတခုသောအာရုံအာရမ္မဏပစ္စည်းတရားကို အာရုံမပြုရသည်ယှဉ်သော်၊ အဆိုပါ ဟေတုပစ္စည်းတရားတို့သည် မဖြစ်နိုင်ကြတော့ပေ။ ယင်းသို့ ဟိတ်ခြောက်ပါး ဟေတုပစ္စည်းတရားတို့သည် အာရုံခြောက်ပါး အာရမ္မဏပစ္စည်းတရား တို့နှင့်ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်ကြလေသောကြောင့်၊ ဟေတုပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌၊ အာရမ္မဏပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုသာ ဟောတော်မူရပါသည်။

(၄) ရေအကြီးသားတွေနဲ့ဆိုရင်တိုးပြီးတော့ဒါဃယာဉ်ရှင်တံသမားယူတဲ့ကာနဲ့ ။ဒီမိုးပြင်ရေ ဂေါ်ယမ်ကိုနိုင်ထားရမယ်ဆိုပေါ့။ ဝိုးရပ်ဝင်းခ ကာမဏ(၃)။ ကျွန်တော်မျှော်ကိုနဲ့ ကာယသုခိတ(ကျန်းမာ)ကိုကျွန်တော်ယူတဲ့ကာ ရှင်ကောင်ကောနဲ့ဝိုဏ်ပြည်ကိုပြန်ပို့ပေးပါ။ ဝိုးရပ်ဝင်းခ

:ပြီး(ဆရာ့ရဟန်းတော်ကြီးတို့ဆီ)ခြေကိုးဖူးပြီး၊ အာဝရိန္ဒကသိမ်ကိုဝင်ကပ်ဟာ(ဖြတ်)၊ အာဝရိန္ဒကပဲမှုသိုးမည်ခြင်းအားဝိုက်ပြောပေးခဲ့ကုန်ကုန်ကုသိုလ်ကိုဝိုလ်ဟာ(ဖြတ်)စေသည်ဆိုကို ဒီ(ဗုဒ္ဓ)ခန္ဓာသာရဝိဟာရဝန်ပဋ္ဌမတွေ"ဟု ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။ ။ညွှတ်ညွှတ်

။ဂဏ်ယူတော်ရှေ့ကိုသွားခဲ့ကြပြီး ဒီဂဏ်ခဝ

ဌနေ့အာဝရိန္ဒကပဲမှုကိုယူ၊ ကိုယ်ကိုယ်ကအားပြုပြီး၊ သွားကြရသည်ဟုဆိုသော်၊ အား နည်းသောယောဂျ။ အယူမှားတုတ်, ကောင်ကောင်းကိုသော်ရင်း၊ ကြွေးကို ရှောင်ရှားပယ်ဆဲပုံကိုင်ရှုသောပုံမှာသာ ဝေခြားမိုးရပ်ခြင်းအမှုကို(ပြုနိုင်ဘိသ ကဲ့သို့။ယင်းနည်းတူမယ်ယူသည့်ဦးတို့, ဝေဒနာသိတ်ကိုတွေ့ရောက်ခံစားရမည်ဟု ဆိုကြ၏။ အာဝရိန္ဒကပဲမှုကိုယူ ကိုယ်ကိုယ်ကအားပြုရမည်ဟု ဆိုကြ၏။ ဤ ကဲ့သို့ကိုယ်ကိုယ်ကအားပြုခြင်းကို, ကိုယ်ကိုယ်ကမိမိ, ကိုယ်ကိုယ်ကိုမိမိ, ကိုယ်ကိုယ်ကိုမိမိ, ကိုယ်ကိုယ်ကို

(၆) သဇ္ဇေမ္ဘာ မနောဝိညာဏဝေဒနာယ, တံသမ္ဖယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ အာရမ္မဏ ပစ္စယေန ပစ္စယော။

(၇) ယံယံဓမ္မံအာရဗ္ဘ ယေယေဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ၊ တေတေဓမ္မာ တေသံတေသံဓမ္မာနံ အာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော ဟူသည်တည်း။

တဿ၊ ထို့ကြောင့်။သဇ္ဇေပိ၊ အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော။စိတ္တစေတသိကာနံ၊ စိတ်,စေတသိက်တို့၏။အာရမ္မဏာဘူတာ၊အာရုံဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော။ဓမ္မာ၊တရားတို့ကို။ အာရမ္မဏပစ္စယောတိ၊ အာရမ္မဏပစ္စည်းဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိအပ်၏။

သဠ {၂} မျိုး။

သဠသဒ္ဒါသည်။(၁)သာဝေသသဠ၊(၂)အနာဝေသသဠအားဖြင့် နှစ်မျိုးယှဉ်ပေ၏။ ထိုတွင် .....သဇ္ဇေတသန္တိ,ဒဏ္ဍာသ ... ၌၊ အလုံးစုံသောသူတို့သည် ဒဏ်မှကြောက်ကုန်၏။ဟု ဆိုသော်လည်း၊ အနာဂါမ် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဒေါသကို ပယ်အပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍။ ကြောက်ခြင်း, ထိပ်လန့်ခြင်းမယှိလေရကား "အလုံးစုံသောသူ" ဟူရာ၌ အနာဂါမ်, ရဟန္တာ မပါပေ။

ယင်းသို့ အနာဂါမ်,ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကြွင်း ယှိလေသောကြောင့် အဆိုပါ သဠသဒ္ဒါကို"သာဝေသသဠ"ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။

"သဇ္ဇေမစ္စုပရာယဏာ"၌ အလုံးစုံသောသူတို့သည် သေခြင်းသျှင်လည်းလျှောင်းရာ ယှိကုန်၏။ .... ဟု ဆိုရာ။ဘုရား, ရဟန္တာ တို့သော်မှ သေခြင်းတရားကို မလွန်ဆန်နိုင်လေရကား။ "အလုံးစုံသောသူ"ဟူရာ၌ ဘုရား,ရဟန္တာတို့သော်မှ မလွတ်သေးပေ။

ယင်းသို့တစုံတရာ အကြွင်းမယှိလေသောကြောင့်။ အဆိုပါ သဠသဒ္ဒါကို 'အနာဝေသသဠ"ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။

အဘယ်သဠသဒ္ဒါဖြစ်ကြောင်းညွှန်းပြချက်။

ဤသဠသဒ္ဒါနှစ်မျိုးတို့တွင် "သဇ္ဇေပိစိတ္တစေတသိကာနံဓမ္မာနံ" .....ဟူသော အဠကထာပါဠိ၌ သဠသဒ္ဒါသည်လည်း တစုံတရာတရားကြွင်းမယှိသောကြောင့် "အနာဝေသသဠ" ပင်ဖြစ်လေသည်။

မှန်ပါသည်။ ။ပရမတ်, ပညတ်, တရား နှစ်မျိုးယှိရာ၊ မည်သည့် တရားမျိုးမဆို၊ စိတ်, စေတသိက်တို့၏ အာရမ္မဏာပစ္စည်းအဖြစ်သို့ မရောက်နိုင်သည်မယှိ။ အကြောင်းအကျိုးမယှိ၊ အလုံးစုံသော ပရမတ်, ပညတ်,တရားတို့သည် အာရမ္မဏာပစ္စည်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရလေတော့သည်။

နဟိသောဝမ္မောအတ္ထိ၊ယောစိတ္တစေတသိကာနံအာရမ္မဏပစ္စယဘာဝံ နဂစ္ဆေယ္ယ။

ဝိဘာဝနီဋီကာ (၁၀၃-၁၂)

ဟာ၊ မှန်ပါသည်။ပေါ်ဝမ္မော၊အကြောင်းတရားသည်။စိတ္တစေတသိကာနံ၊ စိတ်,စေတသိက်တို့ကို။ အာရမ္မဏာပစ္စယဘာဝံ၊ အာရမ္မဏာပစ္စည်းအဖြစ်သို့။ နဂစ္ဆေယ္ယ၊ မရောက်ရာ၊ သောဝမ္မော၊ ထိုတရားသည်၊ နအတ္ထိ၊ မယှိပေ။

ထို့ကြောင့် အကြောင်းအကျိုးမယှိ၊ အလုံးစုံသော ပရမတ်,ပညတ်, တရားဟူသမျှ၊ အာရမ္မဏပစ္စည်းဟူ၍သာ မှတ်ယူထိုက်လေသည်။

ကောစ်ဝါဒကိုဦးနိမ်းပြုချက်။

အချို့ဆရာတို့ကား..... ''ဝမ္မ'' ဟူက စိတ်,စေတသိက်တို့၏ အာရုံချည်းပင် ဖြစ်၏။

နဟိသောဝမ္မောအတ္ထိ(လ)နဂစ္ဆေယ္ယ

ဟု ဖိနှိ၏။

ဝမ္မဿဝမ္မာယတနဿ ဓမ္မာယတနဿ ဝမ္မာယတနံ နစ ဝမ္မော

ဟု ယရိုက်၍ ဟောတော်မူသောကြောင့် ''ဝမ္မ'' မမည်မူ စိတ်,စေတသိက်တို့၏ အာရုံမဟုတ်ဟုယူသင့်ကြောင်း.....ဖိနှိ,ဆိုကြကုန်၏။

ထိုဆရာတို့ကား

နဘဒိပ္ပါယန္တိ ရုံ ဘဒိပ္ပါယန္တိ ရေနဘာဒ္ဒေါ ဝေလတမ်ံ

ဟူသောဝမ္မသင်္ဂဟလင်္ကာဆရာ၏ ဗြဝ'ါဒစကားကို မလိုက်နာပဲ၊ ယရိုက်၍ ဝေမျိုးယူဆရမည့်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ပဋ္ဌာန်း၍လာ၍ ရောနှောလိုက်သောကြောင့်၊ ဤသို့မှားယွင်းချွတ်ချော်ပါဟူဆ ပိခြင်းမျှသာ ဖြစ်ချေသည်။

ပစ္စယုဒ္ဒေသေ၊ ပစ္စည်းတို့ကို အကျဉ်းပြုရာ၌ ယောဃာဒိသော၊ အ ကြင်သို့သဘောယို့သော။ပစ္စယော၊ ပစ္စည်းကို၊ အာရမ္မဏပစ္စယောတိ၊ အာရမ္မဏပစ္စည်းဟူ၍ ဘဂဝတာ၊ ဖြတ်စွာဘုရားသည်။ ဥဒ္ဒိဋ္ဌော၊ အ ကျဉ်းပြတော်မူအပ်ပြီ။ သောတာဒိသော၊ ထိုသို့သဘောယို့သော။ ပစ္ဆ ယော၊ ပစ္စည်းကို။ ပစ္စယနိဒ္ဒေသတော၊ ပစ္ဆည်းတို့ကို မကျဉ်းမကျယ်ပြု သောအားဖြင့်။(အဓိကထာနည်း) ပစ္စယနိဒ္ဒေသော၊ပစ္ဆည်းတို့ကိုမကျဉ်း မကျယ်ပြုရာ၌(ဆရာ့နည်း။)

ရူပါယတနံ(လ)အာရမ္မဏပစ္စယော၊ ပစ္စယော.... ဟူ၍ နိဒ္ဒေသော၊ မကျဉ်းမကျယ် ပြတော်မူအပ်ပြီ။

ရှင်းလင်းချက်။

အဆိုပါယဒိုက်၌ .... ဆင်အပေါင်း, ဖြင်းအပေါင်း-အစယ်ကိုသော သမ္ဘ ဟ ပညတ်ကို၊ ''ခန္ဓ'' အရေကောက်ပယူ၍ ..... တွင်းလိုက်-အစယ်ကိုသော ဒေစိတ်အစိတ်သော ဇကေဒေသပညတ် ..... ကို၊ ''ဓမ္မ''ဓမ္မာယတနအဖြစ် မှလွတ်သော ပစ္စနိုက်အဖြစ်ဖြင့် ကောက်ယူထားရာ။ အဆိုပါယဒိုက်၌ အသုံးပြုသော—''ဓမ္မော,ဓမ္မာယတနံ''အရ''ဓမ္မ''နှင့်''နဟိသောဓမ္မော'' ဟူသော ဝိဘာဝနီဋီကာပါဠိအရ ''ဓမ္မ''တို့ တရားကိုယ်သဘာဝတူမျှ ကြသည်မဟုတ်ပေ။

''ဓမ္မောဓမ္မာယတနံ''.....ဟူသော ယဒိုက်ပါဠိတော်၌ ''ခန္ဓ''အရ၊ ပရမတ္ထဓမ္မနှင့်၊ ဆင်အပေါင်း, ဖြင်းအပေါင်း အစယ်ကိုသော ပညတ္တိဓမ္မ ကို အရေကောက်၍၊ တွင်းလိုက်-အစယ်ကိုသော အစိတ်အစိတ်သော ''ဇကေဒေသပညတ်''ကြွင်းလေသည်။

နဟိသောဓမ္မော.....ဟူသော ဝိဘာဝနီဋီကာပါဠိ၌ ''ခန္ဓ''အရမှာ၊ ပရမတ္ထဓမ္မ, အစိတ်,အပေါင်းဖြစ်သော ပညတ္တိဓမ္မအလုံးစုံကို အကြွင်း မဲ့ကောက်ယူရလေသည်။

ပယဒိုက်အလိုအတိုင်း''ဇကေဒေသပညတ်''ပင်''ဓမ္မ''အရကောက်မှ လွတ်စေကာမူ၊ အဆိုပါ''ဇကေဒေသပညတ်''ကို စိတ်,စေတသိက်တို့ ၏ အာရုံမဟုတ်ဟု မယူဆသင့်ပေ။ စိတ်,စေတသိက်တို့ ၏ အာရုံစင် စစ် ဖြစ်တော့သည်သာဘည်း။

(၁) ရူပါယတနံ၊ ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံသည်။ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာစ၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်အားလင်း။ တံသမ္ပယုတ္တကာနံ၊ ထို စက္ခုဝိညာဏဓာတ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနဉ္စ၊ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရณစေတသိက်ခုနစ်ခုတို့အားလင်း၊ အာရမ္မณပစ္စယေန၊ အာရမ္မณပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ပစ္စယောဘဝတိ ကာရဏော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(၂) သဒ္ဒါယတနံ၊ ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံသည်။ သောတဝိညာဏဓာတုယာစ၊ သောတဝိညာဏဓာတ်အားလင်း။ တံသမ္ပယုတ္တကာနံ၊ ထိုသောတဝိညာဏဓာတ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနဉ္စ၊ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရณစေတသိက်ခုနစ်ခုတို့အားလင်း။ (လ) ဟောတိ၊ ၏။

(၃) ဃာနာယတနံ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဃာနာရုံသည်၊ ဃာနဝိညာဏဓာတုယာစ၊ ဃာဏဝိညာဏဓာတ်အားလင်း။ တံသမ္ပယုတ္တကာနံ၊ ထိုဃာနဝိညာဏဓာတ်နှင့် ယှဉ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနဉ္စ၊ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရณ စေတသိက်ခုနစ်ခုတို့အားလင်း။

(၄) ရသာယတနံ၊ ပစ္စုပ္ပန်ရသာရုံသည်။ ဇိဝှါဝိညာဏဓာတုယာစ၊ ဇိဝှါဝိညာဏဓါတ်အားလင်း၊ တံသမ္ပယုတ္တကာနံ ထိုဇိဝှါဝိညာဏဓာတ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနဉ္စ၊ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရณ စေတသိက် ခုနစ်ခုတို့အားလင်။

(၅) ဖောट္ဌဗ္ဗာယတနံ၊ ပစ္စုပ္ပန် ဖောट္ဌဗ္ဗာရုံသည်။ ကာယဝိညာဏဓာတုယာစ၊ ကာယဝိညာဏဓာတ်အားလင်း။ တံသမ္ပယုတ္တကာနံ၊ ထိ ကာယဝိညာဏဓာတ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနဉ္စ၊ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရณ စေတသိက် ခုနစ်ခုတို့အားလင်း။

အရာကျယ်ခေသာပစ္စည်းကိုလေ့နှံးပြုချက်။

ဒေါ်ချို့ဆရာဝန်ကား။

နှစ်ဆဲ့လေးသွယ်၊ ပစ္စည်းဝယ်၊ အဘယ်ပစ္စည်းကျယ်သနည်း

ဟူသောအမေးခ်ို့။

"နှစ်ဆဲ့လေးသွယ်၊ ပစ္စည်းဝယ်၊ ပကတူပကျယ်သတည်း'' .....ဟု ဖြေဆိုကြ၏။ .....သင့်မည်မထင်ပေ။

"နှစ်ဆဲ့လေးသွယ်၊ ပစ္စည်းဝယ်၊အာရမ္မณပစ္စည်းကျယ်သတည်း'' ဟု ဖြေဆိုမှသာ သင့်သျှော်မည်။

(၆) ရူပါယတနံစ၊ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံသည်ရင်း။ သဒ္ဒါယတနံ၊ ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံသည်ရင်း။ ဂန္ဓာယတနံ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဂန္ဓာရုံသည်ရင်း။ ရသာယတနံ၊ ပစ္စုပ္ပန်ရသာရုံသည်ရင်း၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ၊ပစ္စုပ္ပန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည်ရင်း။ မနောဓာတုယာစ၊ မနောဓာတ်သုံးခုအားလုံး။ တံသမ္ပယုတ္တကာနံ၊ ထိုမနောဓာတ်သုံးခုနှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာခန္ဓာ၊ ဆန္ဒ, ဝိတိ, ဝိရိယ ကြည်သော အညသမာန်းစေတသိက်(၁၀)တို့အားလုံး။ (လ)ဟောတိ၊ ၏။

(၇) သဇ္ဇေ၊ ခပ်သိမ်းကုန်သော။ ဝေဒနာ၊ အာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့သည်၊(၀၊)ပစ္စုပ္ပန်,အတိတ်.အနာဂတ်ဖြစ်သော စိတ်ဘခုယုတ်ကိုးဆယ်,စေတသိက်နွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ,ကာလဝိမုတ် ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်, ပညတ်ဟုဆိုအပ်ကုန်သော အာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့သည်။မနောဓိညာဏဓာတုယာစ၊မနောဝညာဏဓာတ်ခုနစ်ဆဲ့ခြောက်ခုအားလုံး။ တံသမ္ပယုတ္တကာနံ၊ ထိုမနောဝိညာဏဓာတ်နှင့် ယှဉ်ကုန်သော မျှောနဉ္စ၊ စေတသိက်နွေပညာသ တို့အားလုံး။အာဓိပတိဓာပစ္စယော၊ ဖြင့်။ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

အဘယ်ကြောင့်နည်း။ (ပကတ္တုပသည်၊ စိတ်, စေတသိက်, ရုပ်နှင့် ပညတ်တရားမျှသာ ထိုက်သည်။အာရမ္မဏသည်၊ ပကတ္တုပထက်အချို့သောပညတ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တရား ပိုလွန်သောကြောင့်တည်း။)ဟု ရေးသားမိန့်ဆိုကြကုန်၏။

ရှေးကျသော"ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိ"ခေါ် ''သုံးချက်စုဂဏ္ဌိ''ကျမ်းဌီလည်းရင်းအာဘော်အတိုင်း ပါယှိ၏။ ဂဏ္ဌိနှောက်လိုက် ဆရာ့ဆရာတို့ကလည်း ယင်းအာဘော်အတိုင်း၊ ဝါဒအထူးအနေဖြင့် ပြောဆိုချက်များ ပြုတော်မူကြကုန်၏။

ပယ်သင့်မပယ်သင့်အဆုံးအဖြတ်။

ကျမ်းဂန်တရု၏ အဆိုအလားကို ပယ်ဖျက်ခြင်းသည် လွယ်ကူလှသောအရာ မဟုတ်ချေ။ ကျမ်းဆရာ၏ အာဘော်ကို ကျုံ့ဖွာ စုံစမ်းထောက်လှမ်း၍၊ ထိုထိုပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ,ဋီကာ အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ချိန်ထိုး၍ မရှိုင်းလောက်အောင် မှားယွင်းချက်ချော်လွှဲသော အရာဖြစ်ပါမှသာ ပယ်ဖျက်သင့်လေသည်။

(၈) ယံယံမျှ။ အကြင်အကြင်သို့သဘောယို့သော အားရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားကို၊ အာရုဏ္ဍ၊ အာရုံပြုကုန်၍။ ယေယေမျှ၊ အကြင်အကြင်သို့သဘောယို့ကုန်သော အာရမ္မဏိကပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့သည်။ ဥပဒ္ဒေနိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ စိတ္တစေတသိကာ၊ စိတ်,စေတသိက်ဖြစ်ကုန်သော။ မျှ၊ အာရမ္မဏိက ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့သည်။ ဥပဒ္ဒေတိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

တေတေမျှ၊ ထိုထိုသို့ သဘောယို့ကုန်သော အာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့သည်။ တေသံတေသံမျှနှုံ၊ထိုထိုသို့ သဘောယို့ကုန်သော အာရမ္မဏိကပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား။ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ အာရမ္မဏပစ္စယ သတ္တိဖြင့်။ ပစ္စယော—ဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ကျမ်းဆရာ၏ အာဘော်ကိုကျနစ္စာ စုံစမ်းထောက်လှမ်းခြင်းမယ်။

တခုတ္တေနှင့်၊ လွှဲ့လွှဲ့ရမ်းရမ်း၊
လျှာသရမ်း၍ ချီးမွမ်း,ခြေဆောင့်မပြုရ

ဟူသောဆရာ့ဆရာတို့၏ ထုံးကိုနှုလုံးမမှုပဲ။ မိမိသဘောနှင့် မတိုက်ဆိုင် မိမိတွေ့သောစာဆိုနှင့် မညီညွှတ်ရုံမျှဖြင့် ပယ်ဖျက်ခြင်းဌာ မသင့်ပေ။

"နှစ်ဆဲ့လေးသွယ်၊ ပစ္စည်းဝယ်၊ ပကတ္တုပကျယ်သတည်း"

ဟူသောဝါဒနှင့်

"နှစ်ဆဲ့လေးသွယ်၊ ပစ္စည်းဝယ်၊ အာရမ္မဏပစ္စည်းကျယ်သတည်း"

ဟူသောနှစ်ဝါဒတို့တွင် ....."ပကတ္တုပကျယ်သတည်း"..... ဟူသောဝါဒမှာ။ အာဂမယုတ္တိကင်းမဲ့ကာ စည်းလွတ်ကမ်းလွတ် မိန့်ဆိုအပ်သော စကားမဟုတ်ပေ။ အာဂမယုတ္တိ ခိုင်လုံစွာဖြင့် မိန့်ဆိုအပ်သော စကားဖြစ်သောကြောင့်။ထိုဆရာတို့ပယ်ဖျက်ချက်ကို ဆင်ခြင်ရန်လို့ပေ၏။

ဆက်မျိုးဒုံ။ ။ပကတ္တုပနိဿယပစ္စည်းသည်။ ပဋ္ဌာန်း,ပစ္စယုပ္ပန်အဆက်ဆက်အားဖြင့်၊ မည်မျှမျှားပြား ကျယ်ဝန်းလှသည်ကို ဂဏန်းချ၍, ရေတွက်ပြသခြင်းဌာ မစွမ်းနိုင်လောက်အောင် မျှားပြားကျယ်ဝန်းလှသောကြောင့်။

{၂} အာရမ္မဏာပစ္စယနိဒ္ဒေသဆိုရိုး။

အာရမ္မဏာပစ္စယောတိ (လ) ပစ္စယော ....ဟူသော ပါဠိတော်ပါဠိ၌ အာရမ္မဏာပစ္စယောတိ.....ဟူသော ပါဠိဖြင့် "နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မ" ကို ပြတော်မူ၏။

"ရူပါယတနံ (လ) အာရမ္မဏာပစ္စယေနပစ္စယော" .....ဟူသော ပါဠိဖြင့် "နိဒဿနာဂတာရ" ကို ပြတော်မူ၏။ ထို "နိဒဿနာဂတာရ" ပါဠိတို့တွင်။

ရူပါယတနံ ... ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့်။ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံပစ္စည်းတရား ကို ပြတော်မူ၏။

စက္ခုဝိညာဏ ဓာတုယာ. တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ..... ဟူသော သမ္ပဒါနိပါဠိဖြင့်၊ စက္ခုဝိညာဉ်နှေ, သဒ္ဒစိတ္တ သောဝေရဏ စေတသိက် ခုနစ်ခုပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

အာရမ္မဏာပစ္စယေန ဟူသော ကရိယာပါဠိဖြင့်။ အာရမ္မဏာ,ပုရေဇာတ,အတ္ထိ,အဝိဂတ,ဣ(၄)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်၊ အာရမ္မဏာသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

ဗဟုဓာဟောတိပကတူပနိဿယော

ဟု လက်သန်း အဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။ ထိုမှတပါး အဆိုပါ 'ပကတူပနိဿယပစ္စည်း' သည်၊ ပစ္စည်းတကာတို့တွင် အရာအကျယ်ဆုံးဖြစ်၍ "မဟာပဒေသပစ္စည်း" မည်ကြောင်းကို။

ယံယဒိ နိဿာယယယသယသ မ္ဘဝေါ၊
တံ တံ တသ္မာ တသ္မပကတူပနိဿယောဟောတိ၊
"ပစ္စယမဟာပဒေသော" ဟေသယဒိဋ္ဌိပနိဿယော

ဟု ဝိဘင်ဝနိဒ္ဒိကာ(၂၁၅-၁၆)၌ မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။ "ဣဒါနိ ဝေဒနာဝိကာသိနိ" ခေါ် "အဘိဓမ္မာ၀တာရ ဒီကာသစ်" ၌လည်း အလား တူပင် မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

ပယင်ဖျက်ကြကုန်သော ဆရာတို့၏ ဝါဒမှာ၊ တရားကိုယ်အရာကျယ် သည်ကိုရည်၍ "အာရမ္မဏာပစ္စည်း" အရာကျယ်သည်ဟု ယူဆကြလေ သည်။

"ပကာဘူပနိဿယ ပစ္စည်း" မှာ တရားကိုယ်လည်း အရာကျယ်, ပစ္စည်း ပစ္စယပြုနိုင်အောင် ဖြစ်ပုံအားဖြင့်လည်း အရာကျယ်, အဟောအားဖြင့်လည်းအရာကျယ်၊ အစစ အရာရာ ဘက်တွင် အခြား ပစ္စည်းတို့ထက် အရာကျယ်သောကြောင့်။

နှစ်ဆဲ့လေးသွယ်၊ ပစ္စည်းဝယ်၊ ပကတူပပစ္စည်းကျယ်သတည်း။

ဟူသော ဝါဒကသာ သာလွန် သင့်မြတ်လေရကား။ အဆိုပါ "သုံးချက် စုဂ္ဂိုဠ်"နှင့် ၎င်းဂ္ဂိုဠ်နောက်လိုက် ဆရာတို့၏ ပယ်ဖျက်ချက်ကို၊ ပညာ ဝန်တို့ ဆင်ခြင်အပ်လေတော့သတည်း။

(မှတ်ချက်။ ။ပကတူပနိဿယပစ္စည်းသည်၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် အရာကျယ်ပုံကို ဥပနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသသို့ရောက်မှ ရှင်းလင်းပြဆိုပေအုံ့။)

လက်ဘမှန်ကို ပြုဆင်ချက်။

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အမေးလက်ဘမှာ(နန္ဒ၁၈)မည်သော ကျေးကန် ကိုယ်ရှင်ကြီး ရေးသားအပ်သည်ဖြစ်၍၊ မှုအနည်းငယ် မှားယွင်းနေ၏။ မှုမှန်လက်ဘကား။

နှစ်ဆဲ့လေးသွယ်၊ ပဋ္ဌာန်းဝယ်၊ အဘယ်ပစ္စည်းကျယ်သနည်း။

ပင်ဖြစ်လေသည်။

ကြီးသဲ့လေးထင်ဆရာတော်၏ အဆိုးအဖြတ်။

ရင်းလက်ဘကို ရှေးရှေး စွယ်စုံကျော်ထင် ဆရာတို့က "ပကတူပ ပစ္စည်းကျယ်သတည်း"ဟု ဖြေဆိုတော်မူကြဟန်လက္ခဏာယှဉ်ပေသည်။

နောက်ဆုံး စွယ်စုံကျော်ထင် ကျမ်းပြု (မုနိန္ဒာဘိ၁စ) မည်သော ကြီးသဲ့လေးထပ် ဆရာတော်ဘုရားကြီးကား။

အာရမ္မဏ။ပနိဿယကမ္မဏ္ဍိပစ္စယေ သုစသဗ္ဗေပိပစ္စယာ
သမောဓာနံ ဂစ္ဆန္တိ

ဟူသော လက်သန်းအဋ္ဌကထာပါဠိကို ကိုးကား၍၊ အာရမ္မဏပစ္စည်း ဥပနိဿယပစ္စည်း, ကမ္မပစ္စည်း, အတ္ထိပစ္စည်း, ဤလေးပစ္စည်းတို့၌ ခပ် သိပ်းကုန်သောပစ္စည်းတို့သည် ပေါင်းခြင်းသို့ရောက်ကုန်သောကြောင့် ၎င်းလေးပစ္စည်းကို အရောကျယ်သည်ဟု ဖြေဆိုသင့်ကြောင်း ရေးသား မိန့်ဆို ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။

"ပကာတူပပစ္စည်းကျယ်သတည်း" ..... ဟူသော အဖြေလောက်ယုံကို မတန်လှပေ။ ပညာဝန်တို့စဉ်းစားနှင်းချိန်၌ သင့်ရာကို မှတ်သားတော်မူကြကုန်ရာသတည်း။

ရူပါယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ-အစယိသော နိဒဿနာကာရ ပါဠိနှိမ့်သားဘွယ်။

(မေး) ရူပါရုံကို စက္ခုဝိညာဉ်ဓွေ, သဇ္ဇစိတ္တသာခါရဏစေတသိက်ခုနစ်ခု တို့ကသာ အာရုံပြုသည့်မဟုတ်သေး။ ဓွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်ကြဉ်သောကာမစိတ်(၄၄)၌ အဘိညာဉ်ဟု ဆိုအပ်သောစိတ်၊ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်တို့ကလည်း၊ အာရုံပြုနိုင်ကြပါလျက်။ အခြားသောစိတ်တို့ကို မမှတ်မူ၍။ အဘယ်ကြောင့် စက္ခုဝိညာဉ်ဓွေ,သဇ္ဇစိတ္တသာခါရဏ စေတသိက်ခုနစ်ခုတို့ကိုသာ မှတ်၍ ..... "ရူပါယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စမ္မာနံ" ..... ဟု ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) စက္ခုဝိညာဉ်ဓွေ၊ သဇ္ဇစိတ္တသာခါရဏ စေတသိက်ခုနစ်ခုတို့သည်၊ ရူပါရုံကို ၎ကန်အာရုံပြုသောကြောင့်၎င်း။ ကြွင်း(၄၆)ပါးသောစိတ်တို့သည်၊ ရူပါရုံကို၎ကန် အာရုံမပြုသောကြောင့်၎င်း။ ကြွင်း(၄၆)ပါးသောစိတ်တို့ကို၊ မနောခေါတ်,မနောဝိညာဏဓာတ်,ဖွဲ့၍ အသီးအသီးဟောကြားလတ္တံ့,ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း။ စက္ခုဝိညာဉ်ဓွေ,သဇ္ဇစိတ္တသာခါရဏ စေတသိက်ခုနစ်ခုတို့ကိုသာ မှတ်၍

ရူပါယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စမ္မာနံ

ဟု ဟောတော်မူရပါသည်။

အဆိုပါ(၄၆)ပါးသော စိတ်တို့သည်၊ ရူပါရုံကိုအာရုံမပြုနိုင်သောကြောင့် ယင်းသို့မှတ်၍ ဟောတော်မူခြင်းမဟုတ်ပါ။

သဒ္ဒါရုံ-စသည်တို့ကိုလည်း ယင်းနည်းအတူမှတ်လေ။

(မှတ်ချက်။ ။ပဠာရုံနှင့်ပတ်သက်သောမှတ်သားဘွယ် ဝိနိစ္ဆယအကျယ်ကို "ပဠာနသာရ ဝိဘာဝနီစတုဏ္ဍတွဲ" ၌ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

---

(၂) သဒ္ဒါယတနံ.... ဟူသောဂဏ္ဍားပါဠိဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။ သောတဝိညာဏာဒေါတုယာ,တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဝမ္မာနံ.....ဟူသော သမ္ဗန္ဓါနိပါဠိဖြင့်၊ သောတဝိညာဉ်ဓွေ, သင်္ဃဇိတ္တာ သာဝေရဏစေတသိက်ခုနစ်ခု၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

အာရမ္မဏပစ္စယေန.....ဟူသော ကရိယာပါဠိဖြင့်၊ အာရမ္မဏာ, ပုရေဇာတ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ဤ(၄)ပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်တို့တွင် အာရမ္မဏာသင်္ဂြိုဟ်ဆိုအပ်သော သင်္ဂြိုဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

ပဋ္ဌာန်ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်တွဲပုံပစ္စည်ပြိုင်ဇယား။

ပစ္စည်း၊	ပစ္စယုပ္ပန်။	ပြိုင်သောပစ္စည်းများ၊	သန်းခေါ်
ရူပါရုံ	စက္ခုဝိညာဉ်ဓွေ,သင်္ဃဇိတ္တာသာ ဝေရဏစေတသိက်(၇)ခု	အာရမ္မဏ,ပုရေဇာတ,အတ္ထိ, အဝိဂတ ။	၄
သဒ္ဒါရုံ	သောတဝိညာဉ်ဓွေ, ။	။	၄
ဂန္ဓာရုံ	ဃာနဝိညာဉ်ဓွေ, ။	။	၄
ရသာရုံ	ဇိဝှာဝိညာဉ်ဓွေ, ။	။	၄
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ	ကာယဝိညာဉ်ဓွေ ။	။	၄
ပဋ္ဌာရုံ	မနောဓာတ်(၃)ခု၊ဆန္ဒ,ပီတိ, ဝိရိယကြဉ်အညသမာန်းစေတ သိက်(၁၀)ခု	။	၄

ပဋ္ဌာရုံပစ္စည်းတရား၌မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ပဋ္ဌာရုံသည် ပစ္စုပ္ပန်,အတိတ်,အနာဂတ် အားဖြင့် (၃) မျိုးယှိရာ။ အဘယ်ကာလ၌ဖြစ်သော ပဋ္ဌာရုံသည်သာလျှင်၊ နွေပဋ္ဌာဝိညာဉ်တဆယ်,မနောဓာတ်(၃)ခုတို့၏ အာရမ္မဏာပစ္စည်းအဖြစ်သို့ ရောက်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ပစ္စုပ္ပန် ပဋ္ဌာရုံတို့သည်သာ၊ဒွေပဋ္ဌာဝိညာဏ် တဆယ်,မနောဓာတ်သုံးခုတို့၏ အာရမ္မဏာပစ္စည်းအဖြစ်သို့ ရောက်ပါသည်။

(၃) ဂန္ဓာယတနံ.....ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့်၊ပစ္စုပ္ပန်ဂန္ဓာရုံပစ္စည်း တရားကို ပြတော်မူ၏။ ဃာနဒိသ္သာဏာဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ... ဟူသောသမ္ပဒါန်ပါဠိဖြင့်၊ ဃာနဒိသ္သာဏဉ်နှင့်, သဇ္ဇစိတ္တသာဓာရဏာစေတသိက်ခုနစ်၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

(၄) ရသာယတနံ ....ဟူသော ကဏ္ဍားပါဠိဖြင့်၊ ပစ္စုပ္ပန်ရသာရုံ ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ဇိဝှါဒိသ္သာဏာဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ .....ဟူသော သမ္ပဒါန်ပါဠိဖြင့်၊ ဇိဝှါဒိသ္သာဏာဓာတုနှင့်, သဇ္ဇစိတ္တသာဓာရဏာ စေတသိက် ခုနစ်၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

(၅) ဖောट္ဌဗ္ဗာယတနံ .....ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့်,ပစ္စုပ္ပန်ဖောट္ဌဗ္ဗာ ရုံပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ကာယဒိသ္သာဏာဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ .....ဟူသော သမ္ပဒါန်ပါဠိဖြင့်၊ ကာယဒိသ္သာဏဉ်နှင့်, သဇ္ဇစိတ္တသာဓာရဏာ စေတသိက် ခုနစ်၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

ပဋ္ဌာရုံသည် မနောဓာတ်အားတပြိုင်နက် ကျေးဇူးပြု,မပြုအဆုံးအဖြတ်။

(မေး) ပစ္စုပ္ပန် ပဋ္ဌာရုံတို့သည် မနောဓာတ်သုံးရ, ဆန္ဒ,ဝိတိ,ဝိရိယ ကြင်သော အညသမာနိုးစေတသိက်(၁၀)တို့အား။ အာရမ္မဏာ ပစ္စယ သတ္တိဖြင့်၊ ကျေးဇူးပြုရှိ၏ဟု ဆိုရာ၊ အဆိုပါပစ္စုပ္ပန်ပဋ္ဌာရုံတို့သည်။မနော ဓာတ် နာမကျွန်းတို့အား၊ တပေါင်းတည်း တပြိုင်နက် အာရမ္မဏာပစ္စ ယသတ္တိဖြင့်၊ ကျေးဇူးပြုနိုင်ပါသလော။

(ဖြေ) ပစ္စုပ္ပန်ပဋ္ဌာရုံတို့သည် မနောဓာတ်(၃)ရ၊ ဆန္ဒ,ဝိတိ,ဝိရိယ ကြင်သော အညသမာနိုး စေတသိက်တဆယ်တို့အား၊ အာရမ္မဏာပစ္စ ယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည် ဆိုသော်လည်း တပေါင်းတည်း တပြိုင် နက် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပါ။ အသီးသီးသာ ကျေးဇူးပြုပါသည်။

(၆) ရူပါယတနံ(လ)ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ.....ဟူသော ကဏ္ဍားပါဠိဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ပဋ္ဌာန်ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

မနောဓာတုယာ(လ)ဓမ္မာနံ.....ဟူသောသမ္ပဒါနိပါဠိဖြင့်၊ မနောဓာတ် (၃)ခု၊ ဆန္ဒ,ဒိဋ္ဌိ ဝိရိယကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်ဆယ်ချ၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

အာရမ္မဏပစ္စယေန .... ဟူသောဂဏရိုက်ပါဠိဖြင့်၊ အာရုံမ္မဏ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤလေးပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်တို့တွင်၊ အာရမ္မဏသင်္ဂြိုဟ် ဟု ဆိုအပ်သော သင်္ဂြိုဟ်ဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

မနောဓာတုယာတိသသမ္ပယုတ္တဓမ္မာယတိဝိဓာယပိမနောဓာတုယာ ရူပါယတနာဒိနိပဋ္ဌာဘာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော၊ နောစခေါ်ကေဏ္ဍော၊
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၃-၀)

မနောဓာတုယာတိ၊ မနောဓာတုယာ.... ဟူသည်ကား၊ သသမ္ပယုတ္တ ဓမ္မာယ၊ သမ္ပယုတ်တရားနှင့်တကွဖြစ်သော။ တိဝိဓာယပိ၊ သုံးပါးအပြား ယို့ သည်သည်းဖြစ်သော။ မနောဓာတုယာ၊ မနောဓာတ်အား။ ရူပါယတနာဒိနိ ရူပါရုံအစယို့ကုန်သော။ ပဋ္ဌ၊ ငါးပါးကုန်သောတရား တို့သည်၊ အာရမ္မဏပစ္စယေန၊ အာရမ္မဏပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ကေဏ္ဍကော၊ တပြိုင်နက် သောခဏာ၌။ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးသည်။ နောစခေါ်ဟောတိ၊ မဖြစ်သည် သာလျှင်ဘည်း။

အာရမ္မဏသဘာဝ(၇)ပစ္စည်းထုတ်ပုံ။

(မေး) အာရမ္မဏပစ္စည်း၌ သဘာဝပစ္စည်းပေါင်း မည်မျှယို့ပါ သနည်း၊ ရေတွက်ပြပါ။

(ဖြေ) အာရမ္မဏပစ္စည်း၌ (၁) အာရမ္မဏာဓိပတိ (၂) ဝတ္ထုအာရမ္မဏ ပုရေဇာတနိဿယ(၃)အာရမ္မဏူပနိဿယ (၄)အာရမ္မဏပုရေဇာတ (၅)ဝတ္ထုအာရမ္မဏပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တ(၆)အာရမ္မဏပုရေဇာတဏ္ဌိ(၇)အာ ရမ္မဏပုရေဇာတအဝိဂတ၊ ဤသို့အားဖြင့်(၇)ပါးဖြစ်ပါသည်။

အဒိ.နိဿယ၊ ဥ,ပုရ-နှင့်၊ ဝိပ္ပ,အတ္ထိ၊ အဝိဂတ၊
ပေါင်းသင်္ဂြ၊ အာရမ္မဏသဘာဝဂါ။ (အရေဆောင်)

အာရုံမှတ်ပစ္စယနိဒ္ဒေသခေါ်ဆိုး

(၅) သင်္ခေခမ္ဘာ.... ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ်ဖြစ်သော)စိတ်တရယူတတ်ကိုးဆယ်. စေတသိက်နှင့်ပညာ သ, ရူပ်အဋ္ဌဝိသ (ကာလပိုရတ်ဖြစ်သော) နိဗ္ဗာန် ပညတ် ... ဟု ဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

(မှတ်ချက်။ ။ကွင်းအတွင်းယှိစာသားများမှာ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြိုးခ်ိ မပါမယှိ ပေ၊ထည့်သွင်းဆိုရိုးပြုက ပိုခိုသင့်တော်ပေသည်။)

(ဘနည်း)

(က) တဒါရုံဂေါစရသ ဟာသိတုပ္ပါဒ်အားတင်သော ကာမစိတ်စတုပညာသ, စေတသိက်, နှင့်ပညာသ, ရူပ်အဋ္ဌဝိသ ... ဟု ဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး။

(ခ) အကုသိုလ်ဒွါဒသ, မဂ္ဂင်ကုသိုလ် မဟာကြီးသာဝကဘုရားတို့ဟုတ် ရှစ်ရှုအားတပ်သော လေ ကိုဒိတ် ဂေါသမ်ပတိ ဃရာသိတ်နှင့်ပညာသ, ရူပ်အဋ္ဌဝိသ, ပညာတ်ဟု ဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး။

အာရုံမှတ်သတ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဆိုခဲ့ပြုသောကြောင်း။

ဤ(က) (ခ) (ဂ)'ဃ) ဆိုရိုးအစဉ်ကား၊ သင်္ဂြိဟ်လက်သန်း အဋ္ဌကထာ အာရုံမှတ်သတ်ဟုအဓိပ္ပာယ် ဆိုခဲ့ပြုထားခြင်းဖြစ်သလေရကား။ အာရုံမှတ်သတ်ဟုကို ကြေသောဂုဏ်လည်သည့် ဤဆိုရိုးအစဉ်ကို ကြည့်ရှုပြုခြင်နှင့်ပင်၊ လွယ်လင့်တကူ သိယှိနားလည်နိုင်လေသည်။

ထို့ကြောင့် သင်္ဂြိဟ်အာရုံမှတ်သတ်ဟုကို ဦးစွာနှုတ်ကိုးလွှင်ချေ့။ ဆိုရိုးအစဉ်ကို ကြည့်ရှုလေ့လာတော်မူကြကုန်ကုန်သည်။

(ဂ) ဆိုဦးဒ္ဒုတိယသားတွယ်။

"တဒါရုံဂေါစရသ(လ)ခြောက်ပါး" .... ဟူသော ဆိုရိုးသည်။

ဃသသာနိုဟာမဘဝစဒုဗိပါကာနိုဟာသနုဗိဟ္ဘဒ္ဒေါ
သဗ္ဗထာပိကာမဘဝစရာရုမ္မကာဘဝေ

ဟူသော သင်္ဂြိဟ်လက်သန်း အဋ္ဌကထာပါဠိကို အခြေပြု၏။ ပြဆိုအပ်သော ဆိုရိုးပြစ်၏။

ကာမဘဝခုံ။

(မေး) အဘယ်အာရုံကို "ကာမအာရုံ" ဟုခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(၈) မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် လေးခုအား တပ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ် ကြဉ်သောစိတ်ရှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု၊ စေတသိက်ဆွေ ပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝိသ,နိဗ္ဗာန်,ပညတ်ဟုဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး။

(၈၁) မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအား တပ်သော စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်, စေတသိက်ဆွေပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝိသ နိဗ္ဗာန်,ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး။

(ဖြေ) ကာမစိတ်စတုပညာသ,စေတသိက်ဆွေပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝိသ တို့ကို "ကာမအာရုံ"ဟု ခေါ်ဆိုရပါသည်။

ဟသိတုပ္ပါဒ်၏ ကာမအာရုံ။

(မေး) ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်သည်ကာမအာရုံကို အာရုံပြု၏ဟု ဆိုရာ။အဘာဝါဒအခါ၌ အဘာဝါသို့သော ကာမအာရုံကို အာရုံပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းစိုးဖြန်းခြင်းဌာ သျှောက်ပတ်သောဌာနကို တွေ့ဖြင်၍ ဝမ်းမြောက်သောအခါ "ရူပါရုံ"ကို အာရုံပြုသည်။

ဘဏ္ဍာကို ဝေဘန်ရာဌာန၌၊ ကျယ်စွာသောအသံကို ကြားရ၍၊ ငါသည် ဤကဲ့သို့သော လောလုပ်တဏှာကို ပယ်အပ်လေပြီဟု ဝမ်းမြောက်သောအခါ "သဒ္ဒါရုံ"ကို အာရုံပြုသည်။

နံ့သာ,ပန်း,စသည်တို့ဖြင့် စေတီတော်အား ပူဇော်ရ၍ ဝမ်းမြောက်သောအခါ"ဂန္ဓာရုံ"ကို အာရုံပြုသည်။

အရသာနှင့်ပြည့်စုံသော ဆွမ်းခဲ့ဘွယ် ဘောဇဉ်တို့ကို၊သိတင်းသုံးဖေါ်တို့နှင့် ဝေဘန်သုံးဆောင်ရ၍ ဝမ်းမြောက်သောအခါ "ရသာရုံ"ကို အာရုံပြုသည်။

အဘိသမာစာရ ဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ရ၍ ဝမ်းမြောက်သောအခါ "ဖေါ်ဋ္ဌဗ္ဗာရုံ"ကို အာရုံပြုသည်။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ,အနာဂတံသ,သဗ္ဗညုတဉာဏ်တို့ဖြင့်၊အတိတ်အနာဂတ် ကာလအာရုံကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်သောအခါ "ဓမ္မာရုံ"ကို အာရုံပြုပါသည်။

ဤသို့လျှင်ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောဗုဒ္ဓါတို့၊ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်ဋ္ဌိတ်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်သည်။ ခြောက်ပါးသော''ကာမဒါဝုံ''ကိုအာရုံပြုပါသည်။

(ခ) ဆိုရိုးဋ္ဌမ္ပတ်သားဘွယ်။

"အဂ္ဂသိုလ်ဒွါဒသ(လ)အာရုံခြောက်ပါး''.....ဟူသောဆိုရိုးသည်။

ဘဂုသလလာနိစေဝ,ဥာဏဝိပ္ပယုတ္တကာမာဝစရဇဝနာနိစေတိ
လောကုတ္တရဝဇ္ဇိတသမ္ဘာရမ္မဏာနိ

ဟူသော သင်္ဂီဟလက်သန်းအဌကထာပါဠိကို အမှီပြု၍ ပြဆိုအပ်သော ဆိုရိုးဖြစ်၏။

ဤဒွိ လောကုတ္တရာကြဉ်သော အလုံးစုံအာရုံဆိုသည်မှာ။''လောကီစိတ်ကောသီတိ, စေတသိက်နှစ်ပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, ပညတ်တို့ဖြစ်ပါသည်။

လောကုတ္တရာကိုအာရုံမပြုနိုင်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဂ္ဂသိုလ်ဒွါဒသ, မဟာဂုသိုလ်, မဟာကြိယာ ဥာဏဝိပ္ပယုတ်ရှစ်ခုတို့သည် အဘယ့်ကြောင့် လောကုတ္တရာကို အာရုံမပြုနိုင်ပါသနည်း။

(ဖြေ) အဆိုပါ (၂၀) သော စိတ်တို့သည် ရိုက်ပဲး တွေ့ဝေသောကြောင့် (၀၊)ဥာဏ်ကင်းသောကြောင့် "လောကုတ္တရာ"ကို အာရုံမပြုနိုင်ပါ။

ဒွါဒသာဂုသလ,ဘဋ္ဌဥာဏဝိပ္ပယုတ္တဇဝနဝသေနုဒိသစိတ္တာနိ
ဘတ္တနောဇုဘာဝတောလောကုတ္တရဝမ္မေ အာရုဗ္ဘ ပဝတ္တိတုံ
နသက္ကောန္တိ။
ဝိဘာဝနီဋီကာ (၁၀၁-၂၁)

ဇုဘာဝတောတိမုဋ္ဌဘာဝတော၊ဥာဏဝိရဟတောတိ အဏ္ဍော
ဝိဘာဝနီယောဇနာ(၂၀၄-၁၄)

ဒွါဒသာဂုသလအဋ္ဌဥာဏဝိပ္ပယုတ္တဇဝနဝသေန၊အဂ္ဂသိုလ်ဒွါဒသ, မဟာဂုသိုလ်,မဟာကြိယာဥာဏဝိပ္ပယုတ်(၈)ခုတို့ ၏အစွမ်းအား

ဖြင့်။ ဝိသမိတ္တာနှိ၊ နှစ်ဆယ်သောစိတ်တို့သည်။ အတ္တနောပမိတို့။ ဇဝ,ဘာဝတော၊ ရိုက်မဲ့ တွေ့ဝေသောကြောင့်။ ဝါ၊ ဥဏှာကင်းသောကြောင့်။ လောကုတ္တရဇ္ဈာ၊ လောကုတ္တရာတရားတို့ကို။ အာဝဇ္ဇန်၊အာဝုံပြု၍။ ပဝတ္တိတုံ၊ ဖြစ်ခြင်းငှာ။ နသက္ကောန္တိ၊ မစွမ်းနိုင်ကုန်။

ဇဝဘာဝတောတိ၊ ဇဝဘာဝတော.....ဟူသည်ကား၊ ရုဠ္ဌဘာဝတော၊ ရိုက်မဲ့ တွေ့ဝေသောကြောင့်။ ဥဿာဒိရဟတော၊ ဥဿာဏာကင်းမဲ့သောကြောင့်။ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား၊ အတ္ထော၊ ဂုဏ်တော်ကို ပေါ်ပြသော အနက်တည်း။

ယင်းသို့ဖြစ်၍၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသ, မဟာကုသိုလ်မဟာကြိယာဥဿာ ဏာဒိပ္ပယုတ် (၇)ခုတို့သည်။ လောကုတ္တရာကိုးပါးတို့ကိုသာ အာဝုံမပြုနိုင်ကြလေကုန်။ ကြွင်းသောလောကီတရား, ပညတ်တို့ကိုမူကား အာဝုံပြုနိုင်ကြလေသည်။

ယင်းသို့ဖြစ်လျက်၊ အချို့သော ပဋ္ဌာန်းအရေကောက်ဌ။

> အကုသိုလ်ဒွါဒသ, မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာဥဿာဏာဒိပ္ပယုတ် ၇စိုးရှိအားတပ်သော လောကီစိတ် ၉ကာသင်တိ,စေတသိက်နှင့် ပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝိသဟု ဆိုအပ်သော အာဝုံခြောက်ပါး။

ဟူ၍ "ပညတ်" မပါသော ဆိုရိုးကို တွေ့ရြင်ကြရကုန်၏။ ပညတ်ကိုပါထည့်သွင်း၍ ဆိုရိုးပြုသင့်သည်ဟု သန္ဓိဗျာန်ကျမှတ်ရမည်။

(၈) ခေါ်ရိုးဦးမှတ်သားဘွယ်။

"မဟာကုသိုလ်ဥဿာဏ သမ္ပယုတ်လေးခု (လ) အာဝုံခြောက်ပါးဟူသော ဆိုရိုးသည်။

> ဥဿာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရကုသလာနိ၁၀၀ပဋ္ဌမဈာနသင်္ခါတံ
> ဟေတိညာကုသလဇ္ဈာနတိအရဟတ္တ မဂ္ဂဖလဝိမုတ္တိတ သမ္ပဿာရမ္မဏာနိ

ဟူသော သင်္ဂီဟာလင်္ကာသန်းအဋ္ဌကထာပါဠိကို အခြေပြု၍ ပြဆိုအပ်သော ဆိုရိုးဖြစ်၏။

ဤ၌ "အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံသောအာဝုံ" ဆိုသည်မှာ။

အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သော စိတ်ရှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု, စေတသိက် နှေပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝိသ,နိဗ္ဗာန်,ပညတ်,တို့ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ပဋ္ဌမဗျာန်အာဘိညာဉ်ကုသိုလ်ဆိုရိုးမပါခြင်း။

(မေး) ရင်းသင်ကြိုက်လက်သန်းအဋ္ဌကထာပါဠိ၌ ''ပဋ္ဌမဈာနသင်္ခါတံအာဘိညာကုသလဿ''.....ဟု ပဋ္ဌမဗျာန် အာဘိညာဉ်ကုသိုလ် ထင်ရှားယှဉ်နေပါလျက် ပဋ္ဌာန်းအရေကောက်၌ အဘယ့်ကြောင့် ထည့်သွင်းဆိုရိုးမပြုပဲ ချန်ထားရပါသနည်း။

(ဖြေ) ကာမာဝစရအာဝဇ္ဇနဇော်ကိုကို အစင်အကြယ်ပြုဆိုပြီးသည်အဆုံး၌၊ ပဋ္ဌမဗျာန် အာဘိညာဉ်ကုသိုလ်ကို သီးသန့်ပြုဆိုလတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့်၊ ဤ ....''မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် လေးခုလေ အာဝဇ္ဇဝေါ်ပါ;'' ..... ဟူသော ဆိုရိုး၌ ပဋ္ဌမဗျာန်အာဘိညာဉ်ကုသိုလ်ကို ထည့်သွင်းဆိုရိုးမပြုပဲ ချန်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ကြဉ်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဤဆိုရိုး၌ အဘယ့်ကြောင့် အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကို ကြဉ်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် လေးခုကို့သည်၊ ပုထုဇဉ်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌သာ ဖြစ်၍၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌သာ ဖြစ်သော' အရဟတ္တမဂ်,ဖိုလ်''ဟု ဆိုအပ်သော''ပါဠိပုဂ္ဂလိကပိတ်''ကို မရတူးသေးသောကြောင့် သိခြင်းဌာ မစွမ်းနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ကြဉ်ရပါသည်။

> အရဟတ္တမဂ္ဂဖလဝဇ္ဇိတသဒ္ဓာရမ္မဏာနိ၊သေက္ခပုထုဇ္ဇနသန္တာနေ
> သေဝပဝတ္တနတော။
> သေက္ခာပိဟိ ဌပေတ္ဝာလောကိယဝိဘ္ဘံ အရဟတောမဂ္ဂဖလသင်္ခါတံ
> ပါဠိပုဂ္ဂလိကဝိဘ္ဘံဇာနိတုံနသက္ကောတိ အနဝိဟတတ္တာ။
> ဝိဘာဝနီဋီကာ(၁၀၂-၀)

သေက္ခပုထုဇ္ဇနသန္တာနေလျှင်၊ သေက္ခပုထုဇ္ဇနပုဂ္ဂိုလ် သန္တာန်တို့၌ဖြစ်သာလျှင်၊ ပဝတ္တနတော၊ ဖြစ်သောကြောင့်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဖလ ဝဇ္ဇိတသဒ္ဓာရမ္မဏာနိ၊ အရဟတ္တမဂ်,ဖိုလ်သည်ကြဉ်အပ်သော အလုံးစုံသော အာဝဇ္ဇဝေါ်ကို အာဝဇ္ဇဝေါ်ပြုကုန်၏။

ဟိယသဒ္ဒာ၊အကြောင့်ကြောင့်။သေက္ခာပိ၊သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း။ လောကိယစိတ္တံ၊ လောကိစိတ်ကို။ ဥပေတ္ခာ၊ ထားချေ့။ အရေဟတော၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဗဟုပလသခီဟိတံ၊ ဖက်, ဖိလ်ဟု ဆိုအပ်သော။ ပါဠိ ပုဗ္ဗလိကစိတ္တံ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အသီးအခြား သန္တာန်ဖြစ်သော စိတ်ကို။ ဟောနိတုံ၊ သိခြင်းငှာ။ နသက္ကောတိ၊ မစွမ်းနိုင်ကုန်။ ကသ္မာ၊ အဘယ်၊ ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ အနဓိဂတတ္တာ၊ မရမသိအပ်သည်၏, အဖြစ် ကြောင့်တည်း။

မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်တိုင်းအလုံးစုံကို အာရုံပြု, မပြုအဆုံးအဖြတ်၊

ဤ၌ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုတို့သည်။ အရဟတ္တမဂ်, ဖိလ်ကြည် အလုံးစုံကို အာရုံပြုသည်ဟု ဆိုသော်လည်း။ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်တိုင်း ယင်းသို့ အာရုံပြုနိုင်သည် မဟုတ်ပေ။

အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် လေးခုတို့သည်သာ၊ ယင်းသို့အရဟတ္တမဂ်, ဖိလ်ကြည် အလုံးစုံကို အာရုံပြုနိုင်လေသည်။

ဆက်မေးခြင်းခုံ၊ ။ပုထုဇဉ်နှင့်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ကို မသိပေ။ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ကို မသိပေ။ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ကိုမသိပေ။

ယင်းသို့အောက်အောက်ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။အထက်အထက် ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စိတ်ကို မသိနိုင်ကြကုန်။

ဖေါ်လေတ်ကိုဆုံးပါဦးခုံ၊ ။ အထက်အထက်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သည်ကား၊အောက်အောက်ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စိတ်ကို ကောင်းစွာ သိနိုင်ကြလေသည်။

ပုထုဇဉ်နောနုဇာနာတိ၊ သောတာပန္နဿ မနော။
သောတာပန္နောနုဇာနာတိ၊ သကဒါဂါမိဿ မနော။
သကဒါဂါမိနုဇာနာတိ၊ အနာဂါမိဿ မနော။
အနာဂါမိနုဇာနာတိ၊ အရဟတ္တဿ မနော။
ဟေဋ္ဌိမော ဟေဋ္ဌိမော နော၊ ဇာနာတိ ဥပရိမရိ၊
ဥပရိမရိ ဇာနာတိ၊ ဟေဋ္ဌိမဿ စ မနော။

အဘိဓမ္မာဝတာရအဋ္ဌကထာ (၄၉-၁၉)

ပုထုဇဉ်နော၊ ပုထုဇဉ်နိပ္ဝိုလ်သည်။ သောတာပန္နသ။ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ။မာနသံ၊စိတ်ကို။ နဇာနာတိ၊မသိပေ။ သောတာပန္နောသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သကဒါဂါမိသ၊ သကဒါဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏ ။ မာနသံ၊ စိတ်ကို။ နဇာနာတိ၊ မသိပေ။ သကဒါဂါမိ၊ သကဒါဂါမိပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အနာဂါမိသ၊အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏။မာနသံ၊စိတ်ကို။နာဇာနာတိ၊မသိပေ။ အနာဂါမိ၊ အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အရေဟန္တသ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ။ မာနသံ၊ စိတ်ကို။ နဇာနာတိ၊ မသိပေ။

ဟေဠိမောဟေဠိမော၊ အောက်အောက်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဥပရူပရိ၊ အထက်အထက်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ။ မာနံသံ၊စိတ်ကို။နဇာနာတိ၊မသိပေ။ ဥပရူပရိ၊အထက်အထက်ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ဟေဠိမသ၊ အောက်အောက်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ လည်း။ မာနသံ၊စိတ်ကို။ နဇာနာတိ၊ မသိနိုင်ပေ၏ ။

စသဒ္ဒါ၏ အကျိုး၊

ဤ ..... "ဟေဠိမသ၊ဟေဠိမသ....." ဟု ဆိုလိုလျက်။ စသဒ္ဒါဖြင့် ဟေဠိမသဒ္ဒါတဿကို သိမ်းယူ၍ "ဟေဠိမသ" ဟု ဆိုသည်။

ဟေဠိမသ၊ဟေဠိမသာတိ ဝတ္ကမ္ပေ ကေ၊ ဟေဠိမသဒ္ဒံ စသဒ္ဒေန သင်္ဂဟေတ္တာ ဟေဠိမသ စာတိ ဝုတ္တံ။

အဘိဓမ္မာ ဝတာရဋီကာသစ် (၁၇၇-၂၅)

(တနည်း)

စသဒ္ဒါဖြင့်၊ အောက်အောက်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စိတ်ကိုသာ လျှင် သိစွမ်းနိုင်သည်မဟုတ်ပေ။ ဒိမိနှင့်တန်းတူ ပုဂ္ဂိုလ်ထက်တို့၏ စိတ်ကို လည်း သိစွမ်းနိုင်သည့်အဖြစ်ကို ဆည်းသည်။ (အဿာကံခန္ဓီ)

ပုထုဇဉ်နိပ္ဝိုလ်စသည်တို့ သိစွမ်းနိုင်သောစိတ်တို့ကို ညွှန်းပြချက်၊

ထို့ကြောင့် ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ဘဝခံ့ဖြစ်သော မဟာဂုဏ်ရှိသော ဝိဇ္ဇာ၏ သမ္ပယုတ်လေးခုသည်။ မဂ်လေး, ဖိုလ်လေးကြောင့် အလုံးစုံကို အာရုံပြု သည်။

သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် သန္တာန်ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုသည်၊ အထက်မဂ်သုံးခု,အထက်ဖိုလ်သုံးခု,ကြဉ် အလုံးစုံကို အားရှိပြုသည်။

သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ် သန္တာန်ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုသည်. အထက်မဂ်နှစ်ခု,အထက်ဖိုလ်နှစ်ခုကြဉ် အလုံးစုံကို အားရှိပြုသည်။

အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုသည်အရဟတ္တမဂ်,ဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံကိုအားရှိပြုသည်။ဤသို့ဝေဘန်ပိုင်းခြား သိနားလည်ရမည်။

ဤ၌ "မဂ်လေး, ဖိုလ်လေးကြဉ် အလုံးစုံသောအာရုံ" ဆိုသည်မှာ။ လောကိစိတ်ဇကောသိတိ, စေတသိက်နွေပညာသ, ရူပ်အဋ္ဌဝိသ, နိဗ္ဗာန်, ပညတ်တို့ကို ဆိုလိုသည်။ (အကြင်းကို နည်းမှီ၍သိပါလေ။)

ပုထုဇဉ်သန္တာန်ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု
နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုနိုင်, မပြုနိုင်အခန်းဒ ဖြာက်။

(မေး) ပုထုဇဉ်နိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုသည်၊ အခြင်းခပ်သိမ်း နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင်ပါသလော။ အဘယ်အခါ၌ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) ပုထုဇဉ်နိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခုသည် အခြင်းခပ်သိမ်း နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံမပြုနိုင်ပါ။ သောတာပတ္တိမဂ်၏ ရှေးဂေါတြဘုကိစ္စတည်သောအခါ၌သာ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုပါသည်။

ကာမာဝစရမဟဂ္ဂတနိဗ္ဗာနာနိပနသေက္ခပုထုဇ္ဇနာနံသက္ကစ္စဝါန, ပစ္စဝေက္ခဏ, စမ္မသဝန, သခ်ါရသမ္မသန, ကသိဏပရိကမ္မာဒိသုတံတာဝါ ရမ္မဏိကာဘိညာနံပရိကမ္မကာလေ, ဂေါတြဘုဝေါဒါနကာလေ, ဒိဗ္ဗစက္ခာ ဒီဟိ ရူပဝိဇာနနာဒိကာလေစကုသလဇဝနာနံဂေါစရဘာဝံဂစ္ဆတိ။
ဝိဘာဝနီဋီကာ (၁၀၂-၁၆)

ပန်၊ အဋ္ဌိတပါးကိုဆိုပါဦးအုံ့။ကာမာဝစရမဟဂ္ဂတ နိဗ္ဗာနာနိ၊ ကာမာဝစရ,မဟဂ္ဂုတ်,နိဗ္ဗာန်တို့သည် သေက္ခပုထုဇ္ဇနာနံ၊ သေက္ခပုထုဇ္ဇန်

ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဖြစ်၏။ သက္ကရာဇ်ဒါန,ပစ္စဝေက္ခဏာ, ဓမ္မသဝန သမ်ါရသမ္ဘသနဲ, ကသိဏာပရိကမ္မာဒိသူ၊ ရိုသေစွာ အလေးပေးခြင်း ဆင်ခြင်ခြင်း, တရားနာခြင်း,သမ်ါရတရားတို့ကို သုံးသပ်ခြင်း,ကသိုဏ်းပရိကမ်ကို ပြုခြင်း.စသည်တို့ဒ္ဓိဂုဏ်း။တံတာဒါရမ္ဘဏိကာဘိညာနဲ့ ထိုကာမဝစရ,မဟာဂျုတ်, နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံယူကုန်သော အာဘိညာဉ်တို့၏။ ပရိကမ္မကာလေ၊ ပရိကမ်ကိုပြုသောအခါဒ္ဓိဂုဏ်း၊ ဂေါ်တြဘု,ဝေါဒါနကာလေ၊ ဂေါ်တြဘု, ဝေါဒါန်ကိစ္စတပ်သော အခါဒ္ဓိဂုဏ်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဒိဗ္ဗ,ဒိဗ္ဗစက္ခုအာဘိညာဉ်စသည်တို့ဖြင့်၊ ရူပဝိစာရနာဒိကာလေ၊ ရူပါရုံကိုသိသောအခါစသည်ဒ္ဓိဂုဏ်း။ ကုသလစေဝနာနှံ၊ ကုသိုလ်ဇောတို့၏။ ဂေါ်စရဂေါစရ၊ အားရုံအဖြစ်သို့။ ဂန္ဓာဒီ၊ ရောက်ကုန်၏။

(ဃ) ဆိုရိုးဒ္ဓိမှတ်သားဘွယ်။

"မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု (လ) အာရုံခြောက်ပါး"..... ဟူသော ဆိုရိုးဒ္ဓိ

ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရကြိယာနိစေဝ,ကြိယာဘိညာ,ဝေါဒ္ဒမနဿေတိ သမ္ဘထာပိသမ္ဘာရမ္မဏာနိ

ဟူသော သုတ္တန်ပိဋကတ်သန်းအဋ္ဌကထာပါဠိကို အမှီပြု၍, ပြဆိုအပ်သော ဆိုရိုးဖြစ်၏။

ဤနည်းလည်း ကြိယာအဘိညာဉ်ကို သီးခြားပြဆိုလတ္တံ့, ဖြစ်သောကြောင့် ဆိုရိုးဒ္ဓိ ကြိယာအဘိညာဉ်ကို ထည့်သွင်းဆိုရိုးမပြုပဲ ချန်ထားခြင်းဖြစ်လေသည်။

အဘယ်အခါဒ္ဓိအ လုံးစုံကိုအာရုံပြုကြောင်း ညွှန်းပြ ချက်၊

(မေး) မဟာကြိယာဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ်လေးခုတို့သည် အလုံးစုံကို အာရုံပြုကြသည်ဟုဆိုရာ၊ အခြင်းခပ်သိမ်းအလုံးစုံကို အာ ရုံပြုနိုင်ပါသလော၊ အဘယ်အခါမျိုးဒ္ဓိသာ အလုံးစုံကို အာ ရုံပြုနိုင်ပါသနည်း။

(ဖြေ) မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ်လေးခုတို့သည်၊ အခြင်းခပ်သိမ်းအလုံးစုံကို အာရုံမပြုနိုင်ပါ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်စသည်တို့၏, အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောအခါဒ္ဓိသာ အလုံးစုံကို အာရုံပြုပါသည်။

(၁) ဒိဋ္ဌစက္ခုကုသိုလ် ကြိယာအာဘိညာဉ်အား၊ တပ်သော နှုရ, ပဋိဆွဲနှိ, သဏ္ဌ, သုခုမ, ပဠုပ္ပန်ရှုပါရုံ။

ဤ၌ "အလုံးစုံသောအာရုံ" ဆိုသည်မှာ "စိတ်တရဟတ်ကိုးဆယ်, စေတသိက် ဒွေပညာသ, ရူပ်အဋ္ဌဝိသ, နိဗ္ဗာန် ပညတ်" တို့ကို ဆိုလိုပါသည်။

ဝဋ္ဌောသည် အလုံးစုံကို အာရုံပြု, မပြု အဆုံးဘဖြတ်။

(မေး) ဝဋ္ဌောဟုဆိုအပ်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇနိ်းသည် အလုံးစုံကို အာရုံပြု၏ဟုဆိုရာ၊ အဘယ်ဝဋ္ဌောဟု ဆိုအပ်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇနိ်း သည်သာ၊ မည်သည့်အခါမျိုး၌ အလုံးစုံကို အာရုံပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) ဘုရားရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝဋ္ဌောဟု ဆိုအပ်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇနိ်းသည်သာ။ သင့်လျှတဉာဏ်၏ ရှေ့သွား ဖြစ်သောအခါစသည်တို့၌ အလုံးစုံကို အာရုံပြုပါသည်။

ကြိယာဇဝနာနဋ္ဌိသမ္ပညုတ္တဉာဏာဒိဝသပဝတ္တိယံ၊ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနသာစတံတံ ပုရေစာရိကဝသပ္ပဝတ္တိယံနစက်ိ္ဆအဂေါစရံနာမနတ္ထိ။

ဒီဃာဝနိဋီကာ(၁၀၂-၂၃)

ဟာ၊ လိန်ဆွဲရ။ သမ္ဘာဝကြောင့်၊ အတ္ထဝိသေသထုတ်ဆိုပေအုံ့။ ကြိယာဇဝနာနှံ၊ကြိယာဇောတို့၏။ သဗ္ဗညုတဉာဏာဒိဝသပ္ပဝတ္တိယံစ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောအခါ၌ဝင်း။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနသာ၊ ဝဋ္ဌောဟု ဆိုအပ်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇနိ်း၏။ တံတံပုရေစာရိကဝသပ္ပဝတ္တိယံစ၊ ထိုထိုသဗ္ဗညုတဉာဏ်စသည်တို့၏ ရှေ့သွားဖြစ်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောအခါ၌ဝင်း။ ကိ၌၊ တစုံတရှိသော၊ အဂေါစရံနာမ၊ အာရုံမပြုသည်မည်သည်။ နစအတ္ထိ၊ မယ်ဿိသည်သာလျှင်တည်း။

"သဗ္ဗညုတဉာဏာဒိ" ၌ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ, အနာဂတံသကြိယာ အာဘိညာဉ်တို့ကို ယူလေ။

ဝဋ္ဌောအဆုံးဘဖြတ်။

စာကိုယ်, ဋီကာတို့၌ "ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန" ဟု သာမန်ဆိုသော်လည်း၊ ပဠုဒ္ဓါ ရင်ထိ၌ ဝဋ္ဌောကိစ္စတပ်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇနိ်းကိုသာ မယူရ။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနိ်းဟူသမျှကို ယူရမည်။

ဝဠာကိုစွတပ်ခိုက်ဖြစ်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇနီးကိုသာ ယူပါမူ၊မည်သည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ထံသို့နေ့ခဏ်ပြုပင် ဖြစ်ဖြစ်။ မည်သည့်တရားတို့၏ ရှေ့သွားပင်ဖြစ်ဖြစ် ပဋ္ဌာန်းမှတပါး အခြားတရားတို့ကို အာဂုံပြုနိုင်တော့မည် မဟုတ်ချေ။

ထိုအခါ "သဗ္ဗာရမ္မဏာဒိ" ဟူသော သင်္ဂြိဟ်လက်သုံး အဋ္ဌကထာစကားသည်လည်း နိုရဏ္ဌာန ဖြစ်ရာတော့သည်။ထို ကြောင့် "ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနေ" အရ၊ ဝဠာ ကိုစွတပ် မတပ် မနောဒွါရာဝဇ္ဇနီးဟူသမျှကို ယူရမည်။

မဟာဂဇစ်တိကိုညွှန်းပြချက်၊

ယင်းသို့သဗ္ဗညုတညာဏ်စသည်တို့၏ ရှေ့သွားဖြစ်သောမနောဒွါရာဝဇ္ဇနီးစိတ်သည်၊အာဂုံမပြုနိုင်သော တရားမည်သည် မယို။အလုံးစုံကို အာဂုံပြုနိုင်သည်ဖြစ်၍ အရောကျသိလှသောကြောင့်။ ၎င်းကို "မဟာဂဇစိတ်"ဟူ၍ပင် ခေါ်ဆိုရလေသည်။

သဗ္ဗညုတညာဏ်နှင့်အလားတူသောစိတ်။

သဗ္ဗညုတညာဏ် မဟုတ်ပါပဲ။ သဗ္ဗညုတညာဏ်နှင့် အလားတူသောစိတ်သည် အဘယ်နည်းဟု မေးခဲ့သော် အဆိုပါ "မနောဒွါရာဝဇ္ဇနီးစိတ်"ဟူ၍ပင် ဖြေဆိုသင့်လေသည်။

> **မဟာဂဇံနာမေတံ စိတ္တံ၊ ဣမသ္မိ အနာရမ္မဏံနာမ နတ္ထိ အသဗ္ဗညုတညာဏံ သဗ္ဗညုတညာဏဂတိကံနာမ ကတမန္တိ ဝုစ္စတေ ဣဒံ။**

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ (၂၉၇-၂၇)

ဤတံစိတ္တံ၊ထိုသဗ္ဗညုတညာဏ်စသည်တို့၏ ရှေ့သွားဖြစ်သောမနောဒွါရာဝဇ္ဇနီးစိတ်သည်။ မဟာဂဇံနာမ၊ မဟာဂဇစိတ် မည်၏။ ဝါ၊ဆင်ပြောင်းကြီးနှင့်တမူ အလားတူသောစိတ်မည်၏။ ဣမသ္မိ၊ ဤမနောဒွါရာဝဇ္ဇနီးစိတ်၏။အနာရမ္မဏံနာမ၊အာဂုံမဟုတ်သောတရားမည်သည်။ နတ္ထိ၊ မယိုပေ။

အသဗ္ဗညုတညာဏံ သဗ္ဗညုတညာဏ် မဟုတ်ပါပဲ။ သဗ္ဗညုတညာဏဂတိကံနာမ၊ သဗ္ဗညုတ ညာဏ်နှင့် အလားတူသော စိတ်မည်သည်၊ ကတမံ၊ အဘယ်နည်း။ ဣတိ ပုဗ္ဗာဝယံ၊ ဤသို့သော အမေးတော်

သည်၊ သတိ၊ ယှိသော်။ ဣဒန္တိ၊ ဤမနောဒွါရဝဇ္ဇနီးစိတ်ပင်တည်း ဟူ၍။ဝတ္ထုဒ္ဒီ၊ ပြေဆိုအပ်၏။

အဘိညာဉ်(၇)ပါးနှင့်သားတွယ်။

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကျမ်းလာ အဘိညာဉ်သည်။

စက်,သော,ဣဒ်,စေ၊ ပုဗ္ဗေ,ယထိ၊
နာဂတံ,ဘိညံ သဏ္ဌလာ

ဟူသည်နှင့်အညီ(၁)ဒိဗ္ဗစက္ခု၊(၂)ဒိဗ္ဗသောတ။(၃)ဇုန္ဒိဝိဓ။(၄)စေတောပရိယ။(၅)ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ။(၆)ယထာကမ္မုပဂ၊(၇)အနာဂတံသ အားဖြင့်(၇)မျိုး ယှိပေသည်။

သင်္ခြိပ်လက်သန်းအဋ္ဌကထာပါဠိတော်အား။

ဣဒ္ဓိဝိဓံ,ဒိဗ္ဗသောတံ၊ ပရစိတ္တဝိဇာနနံ၊
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုတိပဋ္ဌိတ

ဟုအဘိညာဉ်(၅)မျိုးသာ လာသည်။

အဘိညာဉ်(၅)မျိုးသာပြဆိုခြင်း။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ အဘိညာဉ်(၇)ပါးယှင်ကြောင်း ဟောကြားတော်မူပါလျက်၊ သင်္ခြိပ်လက်သန်း အဋ္ဌကထာ၌ အဘယ်ကြောင့်အဘိညာဉ်(၅)မျိုးကိုသာ ပြဆိုတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ယထာကမ္မုပဂ,အနာဂတံသ အဘိညာဉ်တို့မှာ။ ပရိကမ္မအသိုးအခြားမယှိ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု၊အဘိညာဉ်အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် ပြီးစီးနိုင်သောကြောင့်၊ ရင်းနှစ်ပါးတို့ကို အသိုးအခြားမပြုဆိုတော့ပဲ။ကြွင်းအဘိညာဉ် (၅)မျိုးတို့ကိုသာ၊ သင်္ခြိပ်လက်သန်းအဋ္ဌကထာ၌ ပြဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ယထာကမ္မုပဂဉာဏ, အနာဂတံသဉာဏာနိုပိ ဒိဗ္ဗစက္ခုဝေသေနေဝ
ဣစ္ဆန္တိ၊ နဟိ တေ တံ ဝိသုံမရိကမ္မံ အတ္ထိ။

ဝိဘာဝနီဋီကာ (၂၀၂-၂၃)

ယထာကမ္မုပဂဉာဏ, အနာဂတံသ ဉာဏာနိုပိ၊ ယထာကမ္မုပဂ

ဥာဏ်,အနာဂတံသာ,ဥာဏ်တို့သည်လည်းသော်,ဒိဋ္ဌစက္ခုပဝေသေနဝ ဒိဋ္ဌစက္ခု အာဘိညာဉ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်။ ဣဒ္ဓိနှင့်၊ ပြိုးကုန်၏။ ဟိယသဒ္ဒာ၊ အကြင့်ကြောင့်။ တေသံ၊ထိုဥာဏ်(၂)ပါးတို့အား။ ဒိသုံ၊အသီးအခြား။ ပရိကမ္ပံ၊ပရိကမ်သည်း နှိုအဆို၊ မယ်ပေ။တဿ၊ ထို့ကြောင့်၊ ဣဒ္ဓိနှင့်၊ ပြိုးကုန်၏။

ဒိဋ္ဌစက္ခုအာဘိညာဉ်ဒ္ဒိမှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ဒိဋ္ဌစက္ခု အာဘိညာဉ်သည် အဘယ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ဒိဋ္ဌစက္ခု အာဘိညာဉ်သည် ပရိဏ္ဍာဝရမ္မဏာ, ပစ္ဆိပ္ပုန္နာဝရမ္မဏာ, အာဏ္ဍိဏ္ဍာဝရမ္မဏာ, ဗဟိဋ္ဌါရမ္မဏာတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်(၄)ပါးသော အာရုံတို့ကို အာရုံပြုပါသည်၊

ဒိဋ္ဌစက္ခုဥာဏံပရိတ္တ, ပစ္ဆိပ္ပုန္န, အဏ္ဍိတ္တ ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏဝသေန
စတ္တာသုအာရမ္မဏေသုပဝတ္တတိ။
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ(၅၃-၁၅)

ဒိဋ္ဌစက္ခုဥာဏံ၊ ဒိဋ္ဌစက္ခုဥာဏ်သည်၊ ပရိတ္တပစ္ဆိပ္ပုန္န အဏ္ဍိတ္တ ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏဝသေန၊ ပရိတ္တာဝရမ္မဏာ, ပစ္ဆိပ္ပုန္နာဝရမ္မဏာ, အဏ္ဍိတ္တာဝရမ္မဏာ, ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊စတုဿု လေးပါးကုန်သော။ အာရုံပြုသော သူ၊ အာရုံဟိုဒ္ဓိ။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်၏။

ဒိဋ္ဌစက္ခုအာဘိညာဉ်(၄)ပါးသောအာရုံကို အာရုံပြုပုံ။

(၁) ဒိဋ္ဌစက္ခုအာဘိညာဉ်သည် ရူပါရုံကိုအာရုံပြုရာ၊ အဆိုပါရူပါရုံသည် ပရိတ္တတရားပင် ဖြစ်သောကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌစက္ခုအာဘိညာဉ်သည် "ပရိတ္တာဝရမ္မဏာတရား"ကို အာရုံပြုပါသည်။ (၀ါ,ပရိတ္တာရုံ ကာမအာရုံကို အာရုံပြုပါသည်။

(၂) ရူပါရုံ ထင်ရှားသည်နှစ်ပင်လျှင်၊ ဒိဋ္ဌစက္ခု အာဘိညာဉ်ဖြစ်သောကြောင့်။ အဆိုပါ ဒိဋ္ဌစက္ခုအာဘိညာဉ်သည် 'ပစ္ဆိပ္ပုန္နာဝရမ္မဏာတရား"ကို အာရုံပြုပါသည်။ (၀ါ) ပစ္ဆိပ္ပုန်ကို အာရုံပြုပါသည်။

(၃) ဓိမိဝမ်းစသည်တို့၌ တည်သော ရူပါရုံကို ကြည့်ရှုသောအခါ "အဏုတ္တာဝရမ္မဏာတရား"ကို အာရုံပြုပါသည်။(၀၊) အဏုတ္တာကို အာရုံပြုပါသည်။

(၄) သူတပါး၏ ရူပါရုံကို ကြည့်ရှုသောအခါ "ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာတရား"ကို အာရုံပြုပါသည်။ (၀၊)ဗဟိဒ္ဓကို အာရုံပြုပါသည်။

(၁) တဠိယသဠာ ရူပံအာရမ္မဏံကရောတိ ရူပဠူပရိတ္တံ။ တဿ ပ ရိတ္တာရမ္မဏံဟောတိ။

(၂) ဝိဇ္ဇမာနေယေဝစ ရူပေပဝတ္တေ ကာယပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ။

(၃) အတ္တနောကုဋ္ဌိဂတာဒိရူပဒဿနကာလေ အဏုတ္တာရမ္မဏံ။

(၄) ပရဿရူပဒဿနကာလေ ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏံ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ(၅၃-၁၆)

(၁) ဟိ၊ ရှေးပါဠိဦးအံ့။တံ၊ ထိုဒ္ဒိဗ္ဗစက္ခုအာဘိညာဉ်သည်၊ ရူပံ၊ ရူပါရုံကို။ အာရမ္မဏံကရောတိ၊ အာရုံပြု၏။ ရူပဠူ ရူပါရုံသည်လည်း၊ ပရိတ္တံ ပရိတ္တ တရားပေတည်း။ တဿ၊ ထို့ကြောင့်။ ပရိတ္တာရမ္မဏံ၊ ပရိတ္တာရမ္မဏာတ ရားသည်။ ၀၊ ပရိတ္တတရားလျှင် အာရုံယူသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(၂) စ၊ အမ္ပါဟာပါးကို ဆိုဦးအံ့။ ရူပေ၊ ရူပါရုံသည်။ ဝိဇ္ဇမာနေယေဝ၊ ထင်ရှားယှိစဉ်ပင်လျှင်။ ပဝတ္တေ ကာ၊ ဖြစ်သည်၏။ အဖြစ်ကြောင့်။ ပဠူ ပ္ပဿဒ္ဓိ ရမ္ဘလံ၊ ပဠူ ပ္ပဿဒ္ဓိအာရုံတရားသည်။ (၀၊) ပဠူ ပ္ပဿဒ္ဓိတရားလျှင် အာရုံယူ သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(၃) အတ္တနော၊ မိမိ၏။ ကုဋ္ဌိ ဂတာဒိ ရူပဒဿနကာလေ၊ ဝမ်းစသည် ၌ တည်သောရူပါရုံကို ကြည့်ရှုသောအခါ၌၊ အဏုတ္တာရမ္မဏံ၊ အဏုတ္တာ ရမ္မဏာတရားသည်။ ၀၊ အဏုတ္တတရားကိုအာရုံပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(၄) ပရဿ၊ သူတပါး၏။ ရူပဒဿနကာလေ၊ ရူပါရုံကို ကြည့်ရှု သောအခါ၌။ ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာတရားသည်။ (၀၊) ဗဟိဒ္ဓကို အာရုံပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ဒိဗ္ဗစက္ခုအာဘိညာဉ်သည် ရူပါရုံမှတပါးအခြားတရားကို
အာရုံပြု၊ မပြုဆုံးဖြတ်ချက်။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းအရကောက်၍၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုအာဘိညာဉ်သည်နှုန်း၊ ပထိ ဆိုနှုန်း, သဏ္ဌ,သုခုမ-ပဠူ ပ္ပဿဒ္ဓိရူပါရုံကို အာရုံပြု၏ဟု ဆိုရာ။

ဒိဗ္ဗေနစက္ခုနာဝိသုဒ္ဓေန(လ)သဏ္ဌေပသာမိ

ဟူသော ပါဠိတော်၏စကားရပ်ကို ထောက်ထား၍၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်သည် ရူပါရုံမှတပါး အခြားသော တရားတို့ကို အာရုံပြုနိုင်, မပြုနိုင် ထင်ရှားအောင် ဆုံးဖြတ်ပါ။

(ဖြေ) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်သည် ရူပါရုံမှတပါး အခြားတရားဘို့ကို အာရုံပြုနိုင်သောကြောင့်၊

ဒိဗ္ဗေနစက္ခုနာဝိသုဒ္ဓေန(လ)သဏ္ဌေပသာမိ

ဟု ဘုရားသျှင် ဟောတော်မူသည့် မဟုတ်ပေ။ ယောဘုယူအားဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ တည်သော ရူပါရုံကို ရှုတတ်သောကြောင့်သာ "သဏ္ဌေပသာမိ" ဟု ယင်းသို့ ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

(စာနည်း)

ရူပါရုံသည် 'သတ္တ'' ဟု စွဲးယူခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဝေါဟာရ၏ အစွမ်းအားဖြင့် 'သဏ္ဌေပသာမိ'' ဟု ဘုရားသျှင်ဟော တော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်သည် ရူပါရုံမှတပါး အခြားတရားတို့ကို အာရုံမပြုနိုင်ပါ။

ယဒိဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံရူပါရုမ္မဏမေဝ၊ အထကသ္မာ ''သဏ္ဌေပသာမိ'' တိဝုတ္တံ ယေဘုယျနယတ္ထသန္တာနဂတရူပဒဿနတော ဝေါဟာရဝေါ ကာသဝါကာရဏာဘာဝတော ဝေါဟာရဝေသေနဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတ္ဗံ။

သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ (၃၀၁-၀)

ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်သည်။ ရူပါရုမ္မဏမေဝ၊ ရူပါရုံကို အာရုံပြုသည်သာလျှင်။ ယဒိသိယာ၊ အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအုံ့။ အထ၊ ထို သို့ ဖြစ်သည်ယို့သော်။ကသ္မာ၊ အဘယ့်ကြောင့်။ သဏ္ဌေပသာမိတိ ''သဏ္ဌေပသာမိ''ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။

ယေဘုယျေန၊ များသောအားဖြင့်။ သတ္တသန္တာနဂတာ ရူပဒဿနတော၊သတ္တဝါတို့၏သန္တာန်၌ဖြစ်သောရူပါရုံကို ရှုတတ်သောကြောင့်၊ ဝေါဟာရဝေါ''သဏ္ဌေပသာမိဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။

(ဝါ) စာနည်းကား။ ။သတ္တာဟာကာသ၊ သတ္တဝါ'' ကို စွဲးယူခြင်း၏။ ကာရဏာဘာဝတော၊အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ဝေါဟာရဝေသေန၊

ဝေါဟာရ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝတ္ထု၊ ဟောတော်မူအပ်၏။ ဤတိုင်၊ ဤသို့လည်း။ အာစရိယာ၊ ဆရာတို့သည်။ ဝဒန္တိ၊ ဆိုကြကုန်၏။

စုဏ္ဍပပါတဉာဏ်နှင့် ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်အထူး။

(မေး) စုတူပပါတဉာဏ်နှင့်ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်တို့သည်မည်ကဲ့သို့ထူးကြပါသနည်း။

(ဖြေ) ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ကိုပင်သျှင်၊ စုတိခဏာ, ပဋိသန္ဓေခဏာဌာ ရူပါရုံကို ထင်စွာပြသောအခါ၊ စုတိခဏာ, ပဋိသန္ဓေခဏာဌာ ဖြစ်သောကြောင့်၊ "စုတူပပါတဉာဏ်"ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။

ကြင်းသော ရူပါရုံကို ထင်စွာပြသောအခါ "ဒိဗ္ဗစက္ခု"ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။ ဤသို့ ထူးကြပါသည်။

ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏမေဝဟိ စုတိယံရူပံ ဝိဘာဝေန္တံ စုတူပပါတေ ပဝတ္တေ
စုတူပပါတဉာဏန္တိ ဝုစ္စတိ အဝသေသရူပဝိဘာဝနကာလေ ဒိဗ္ဗစက္ခု။ တိ ဝုစ္စတိ
အဘိဓမ္မတ္ထဝိကာသနီဋီကာ(၁၇၂-၂၅)

ဟိ၊ အထူးကို ဆိုပါဦးအုံ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏမေဝ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ကို ပင်သျှင်။ စုတိယံ၊ စုတိခဏာဌာဝင်း၊ ဥပပတ္တိယံ၊ ပဋိသန္ဓေခဏာဌာဝင်း၊ ရူပံ၊ ရူပါရုံကို။ ဝိဘာဝေန္တံ၊ ထင်စွာပြသည်ယို့သော်၊ စုတူပပါတေ စုတိ,ပဋိသန္ဓေခဏာဌာ။ ပဝတ္တေ၊ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စုတူပပါတဉာဏန္တိ၊ "စုတူပပါတဉာဏ်"ဟူ၏။ ဝုစ္စတိ ပိန့်ဆိုအပ်၏။

အဝသေသရူပဝိဘာဝနကာလေ၊ ကြင်းသော ရူပါရုံကို ထင်စွာပြသောအခါဌာ။ ဒိဗ္ဗစက္ခု။ တိ၊ "ဒိဗ္ဗစက္ခု"ဟူ၏။ ဝုစ္စတိ၊ ပိန့်ဆိုအပ်၏။

တရားကိုယ်ထူးခြားခြင်း။

ယင်းသို့ အခိုက်အတန့်ကိုစွဲ၍ သဒ္ဒါပင်ထူးကြောင်းသော်လည်း။ စုတူပပါတဉာဏ်နှင့် ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်တို့မှာ တရားကိုယ်အားဖြင့် တစုံတရာထူးခြားခြင်း မယှိပေ။

တသ္မာပရမတ္ထတောနာမဒွယေနအာဂတံ ဧကမေဝ ဉာဏံ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ,
စုဏ္ဍပပါတဉာဏန္တိ ပန ဗျဝဟရေယေဝ နာနံ။
အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာ(၁၇၂-၂၀)

တဘွား၊ ထို ကြောင့်။ ပရမတ္ထတော၊ ပရမတ္ထအားဖြင့်။ နာမနှင်ယောနှ၊ အမည်နှစ်ပါးဖြင့်။ အာဂဘံ၊ လာသော။ ဥာဏ်၊ ဥာဏ်သည်၊ ကောမေ ဝ၊ တပါးတည်းသာလျှင်တည်း၊ ဝါ၊ တူသည်သာလျှင်တည်း။ ပနတ ထာပိ၊ ထိုသို့ပင် တူကြား၊သော်လည်း။ ဒိဋ္ဌစက္ခု၊ဥာဏ် ဒိဋ္ဌစက္ခု၊ဥာဏ်။ စုတူပပါတဥာဏံ၊ စုတူပပါတဥာဏ်။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဗျဉ္ဇနေယော၊ သဒ္ဒါဒ္ဒိသာသျှင်။ နာနံ၊ ထူး၏။

ဂုဏ်,ပဒီပဆန္ဒ သဏ္ဌာ သုခုမ,ပစ္စုပ္ပန္နရူပါဒိံ... ဟူသော စကားဦးမှတ်သားဘွယ်၊

(မေး) ဒိဋ္ဌစက္ခု၊အာဘိညာဉ်သည် "အာသန္န, အပဒီပဆန္ဒ, ထူလ,သြဠာရိက, ပစ္စုပ္ပန်ရူပါဒိံ"တို့ကို အားရုံမပြုနိုင်သောကြောင့် 'နုရ ပ ဒီပဆန္ဒ, သဏှ,သုခုမ, ပစ္စုပ္ပန်ရူပါဒိံ".....ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ဆရာ တော် ပိန့်ဆိုတော်မူရလေသလော။ အဘယ့်ကြောင့် ယင်းသို့ပိန့်ဆို တော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဒိဋ္ဌစက္ခု၊ အာဘိညာဉ်သည်၊ လူသာမန်တို့မျက်စိဖြင့် ဖြင်ခြင်းဌာ မစွမ်းနိုင်သော၊ နုရ-ဝေးကွာလွန်သောအရပ်၌၊ တည်ယှိသည်၊ရူပါ ရုံ, ပဒီပဆန်-ဖုံးကွယ်နေသော ရူပ'ရုံ, သဏှ-သိပ်မွေ့လျှော သော ရူပါရုံ, သုခုမ-နု ညံ့လျှော သော ရူပါရုံတို့ကို အာရုံပြုစွမ်းနိုင်ပါမူ၊ လူသာမန်တို့မျက် စိဖြင့် ဖြင်ခြင်းဌာ စွမ်းနိုင်သော၊ အာသန္န-အနီးဌာဖြစ်သော ရူပါရုံ၊အ ပဒီပဆန်-ဖုံးကွယ်ခြင်းမယှိသော ရူပါရုံ၊ ထူလ-ရုံ့ရင်းသော ရူပါရုံ သြ ဠာရိက-ကြမ်းတမ်းသော ရူပါရုံတို့ကိုမူ အာရုံမပြုနိုင်စရာ အကြောင်း မယှိ၍၊ တစုံတရာလျှင်းပါ်းဘွယ် မယှိသောကြောင့် "နုရ, ပဒီပဆန်, သဏှ, သုခုမ, ပစ္စုပ္ပန်, ရူပါရုံ"..... ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော် ပိန့်ဆိုမူးပြုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပါသည်၊

ဒိဋ္ဌစက္ခု၊အာဘိညာဉ်ချီးကျူးခြင်းပုံ။

(မေး) ပါရမီဖြည့်ကျင့်ကုန်းအားလောင်းတော်တို့သည်ဘုန်ရှိ ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌစက္ခု၊အာဘိညာဉ်နှင့်အခြားဈာန်လာဘီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ဘုန်ရှိဖြစ်သော ဒိဋ္ဌစက္ခု၊အာဘိညာဉ်တို့သည် တစုံတရာ ထူးခြားခြင်းယှဉ်ပါက မည်သို့ ထူးခြားကြောင်း ရှင်းလင်းဖော် ပြပါ။

(ဖြေ) ဘုရားအလောင်းတော်တို့ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌစကျွဲ အဘိညာဉ်မှာ၊ တစုံတရာ ပရိကမ်ပြုဘွယ်မယို။ ပိဒ်စိတ်ညွှတ်ရာ သတ္တဝါရูပါရုံတို့ကို ချက်ခြင်း ကြည့်ရှုနိုင်လေသည်။

အခြား ဗျာနလာဘိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ထိုသို့မဟုတ်ပဲ။ ပရိကမ်ပြုပြီးမှ သာလျှင် မိမိတို့ ကြည့်ခြင်းလိုရာ သတ္တဝါရูပါရုံတို့ကို ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။ ဤသို့ ထူးခြားကြပါသည်။

ပုရိတပါရမိနံမဟာသတ္တာနံပရိကမ္မကရဏံနတ္ထိ။တေဟိစိတ္တေအဘိုဇ္ဈာမိ
ဟမတ္တေဇေဝဒိဋ္ဌေနစကျွဲနာသတ္တေပသဿာမိ။
အာဒိကမ္မိကကုလပုတ္တာပနပရိကမ္မံကတွာ။
ပါရာဇိကာဏ်အဋ္ဌကထာ (၁၂၂-၂၁)

ပုရိတပါရမိနံ၊ ဖြည့်ဆည်းပူးဒေါ်သော ပါရမီယှဉ်ကုန်သော။ မဟာသတ္တာနံ၊ ဘုရားအလောင်းတော်တို့အား။ ပရိကမ္မကရဏံ၊ ပရိကမ်ပြုဘွယ်ကိစ္စသည်။ နတ္ထိ၊ မယှိပေ။ တေဟိ၊ ထိုဘုရားအလောင်းတော်တို့သည်။ စိတ္တေ၊ စိတ်ကို။ အဘိဇ္ဈာမိ၊ အဘိဇ္ဈာဝိတမတ္တေဇေဝ၊ ဧေးရှည်ညွှတ်စေကာမျှသာ။ ဒိဋ္ဌေနစကျွဲနာ၊ ဒိဋ္ဌစကျွဲအဘိညာဉ်ဖြင့်။ သတ္တေ၊ သတ္တဝါတို့ကို။ ပသဿာမိ၊ ရှုကြည့်နိုင်ကုန်၏။

ပန၊ အဓိပ္ပာယ်ကို ဆိုပါဦးဘုံ။ အာဒိကမ္မိက ကုလပုတ္တာ၊ အဘိညာဉ်ရစဖြစ်သောအမျိုးကောင်းသားတို့သည်၊ ပရိကမ္မံ၊ ပရိကမ်ကို။ ကတွာ၊ ပြုကုန်၍။ ဒိဋ္ဌေနစကျွဲနာ ဒိဋ္ဌစကျွဲအဘိညာဉ်ဖြင့်။ သတ္တေ၊ သတ္တဝါတို့ကို။ ပသဿာမိ၊ ရှုကြည့်နိုင်ကုန်၏။

(မှတ်ချက်။ ။ဘုရားအလောင်းတော်တို့သော်မှ၊ ပရိကမ်ပြုဘွယ်မယှိပါမူ၊ သမ္ဘည္ဘုရားသျှင်တို့အား အဘယ်မှာလျှင် ပရိကမ်ပြုဘွယ်ယှိပါတော့အုံနည်း။)

ဒိဋ္ဌစကျွဲပရိကမ်ဦးမှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ဒိဋ္ဌစကျွဲအဘိညာဉ်၏ ပရိကမ်ဟူသည့် အဘယ်နည်း၊ အကျဉ်းမျှသွန်ပြခဲ့ပါ။

(၂) ဒိဋ္ဌသောတ ကုသိုလ် ကြိယာအာဘိညာဉ်အား တပ်သော နုရ, ပဋိဃနှင့်, သဏ္ဌ, သုခုမ, ပစ္စုပ္ပန်သန္ဓါရုံ။

(မှတ်ချက်။ ။အာရုံဟူ၍ ကုသိုလ်ကြိယာအာဘိညာဉ်(၂)ပါးတို့ကိုပေါင်း၍ ဆိုရိုးပြုလိုက်သည်။)

(ဖြ) ဒိဋ္ဌစက္ခုအာဘိညာဉ်ကိုဖြစ်စေလိုသော အားဒိကမ္မိက အမျိုးကောင်းသားသည်။ ကရိုဏ်းပညတ်လျှင် အာရုံယှိသော အာဘိညာပါဒကဈာန်ကိုဝင်စား၍ တေဇောကသိုဏ်း ဩဒါတကသိုဏ်း အာလောက ကသိုဏ်း သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို နှစ်လုံးသွင်းရာ၏။

ဥပစာရဈာန်ကို အာရုံပြုကာ ပွားများ၍ ထားရာ၏။ ဤသို့စသော အမှုကို ဒိဋ္ဌစက္ခုအာဘိညာဉ်၏ ပရိကမ်ဟု မှတ်သားရာသည်။

(အကျယ်ကိုလိုမူ၊ သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ, ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာတို့၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

ဒိဋ္ဌသောတအာဘိညာဉ်မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ဒိဋ္ဌသောတ အာဘိညာဉ်သည် အဘယ်သို့သော အာရုံကို အာရုံပြုပါသနည်း၊

(ဖြ) သန္ဓါရုံသည် ပရိတ္တပင်ဖြစ်လေရကား၊အဆိုပါ''ပရိတ္တ''ဖြစ်သော သန္ဓါရုံကို အာရုံပြုသောအခါ ''ပရိတ္တာရမ္မဏတရား''ကို အာရုံပြုသည်ဟု ဆိုရပါသည်၊

ထင်ရှားယှိသော သန္ဓါရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သောအခါ''ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏတရား''ကို အာရုံပြုသည်ဟု ဆိုရပါသည်။

မိမိဝမ်းခွဲတည်သော သန္ဓါရုံကို အာရုံပြုသောအခါ ''အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတရား''ကို အာရုံပြုသည်ဟု ဆိုရပါသည်။

သူတပါးတို့၏ သန္ဓါရုံကို အာရုံပြုသောအခါ ''ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏတရား''ကို အာရုံပြုသည်ဟု ဆိုရပါသည်၊

ဒိဋ္ဌသောတဝေတုဉာဏံ ပရိတ္တ, ပစ္စုပ္ပန္နဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏဝသေန စတုသုအာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ (၅၀-၁၈)

၃-(က) ဣဒ္ဓိဝိကုဋိလ် အာဘိညာဉ်အားတပ်သော ပါဒကဖြစ်သော ရူပါဝစရ ကုသိုလ်ပဉ္စမဈာန်, သတသဟာသစသော နိဗ္ဗိတရုပ် ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး။

(ခ) ဣဒ္ဓိဝိဓကြီယာ အာဘိညာဉ်အား တပ်သော ပါဒကဖြစ်သော ရူပါဝစရကြီယာ ပဉ္စမဈာန်, သတသဟာသစသော နိဗ္ဗိတရုပ် ဟု ဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး။

ဣဒ္ဓိအပြား(၁၀)ပါးကိုညွှန်းပြချက်။

(မေး) ဣဒ္ဓိအပြား ဘယ်နှစ်ပါးယှဉ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ''အ,ဒိ,မ ဉာဏ်,သ,အ,ကမ်နှင့်၊ ဗုဒ္ဓံ,ဒိန်,တတ်''ဤဆယ်ရင်၊ မှတ်လေဣဒ္ဓိသာ။

ဟူသည်နှင့်အညီ။ (၁)အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ။ (၂)ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ၊ (၃)မနောမယိဒ္ဓိ။ (၄)ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တိဒ္ဓိ။ (၅)သမာဓိဝိပ္ပယုတ္တိဒ္ဓိ၊(၆)အရိယိဒ္ဓိ၊(၇)ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိ။ (၈)ပုညဝတောဣဒ္ဓိ။ (၉)ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိ။ (၁၀)တဏ္ဍတဏ္ဍသမ္ပယောဂ ဣဒ္ဓိ အားဖြင့် (၁၀)ပါး အပြားယှဉ်ပါသည်။ ထို(၁၀)ပါးတို့တွင်

(၁) သတ,သဟာသရုပ်စသည်ကိုဖန်ဆင်းသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောဣဒ္ဓိသည် .... သတံဟောမိ,သဟာသံဟောမိ.....ဤသို့ စသော အဓိဋ္ဌာန်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့်''အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ''မည်၏။

(၂) ပကတိသော အဆင်းသဏ္ဌာန်ကိုစွန့်၍.....သတ္တိသားအသွင် နဂါးအသွင်,စသည်တို့ကို ဖန်ဆင်းသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော ဣဒ္ဓိသည် .... ပကတိအဆင်းသဏ္ဌာန်ကိုစွန့်၍ အထူးထူး အပြားပြားပြု သည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့်''ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ''မည်၏။

(၃) ဒိဗိကိုယ်၏အတွင်းခွဲ ဈာန်စိတ်ဖြင့် ''ရူပဉ္စကမထေရ်''ကဲ့သို့ ကိုယ်ပွား ရာထောင်ဖန်ဆင်းသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော ဣဒ္ဓိသည် ဈာန်စိတ်ဖြင့်ပြီးသော ကိုယ်ပွားကိုဖြစ်စေသည်၏ အစွမ်းအား ဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့်''မနောမယိဒ္ဓိ''မည်၏။

(၄) ရှေးခွဲရင်း,နောက်ခွဲရင်း,ထိုခဏခွဲရင်း,ရင့်ကြီး,ရလဘို့,ရဆဲးဖြစ်

သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ အာနုဘော်ကြောင့် ဖြစ်သော ဇုန္ဒိသည် "ဉာဏဝိမုတ္တိရိုန္ဒိ"မည်၏။

(ဤဌာနအသျှင်ဗာကုလမထေရ်,သံကိစ္စသာမဏေဝတ္ထုတို့ကိုထုတ်လေ။)

(၅) ဂြိုဟ်ခြင်း နောက်ခြင်း ထိုခဏခြင်း ရဲ့ဖိုး, ရလတ္တံ,,ရဆဲ သော သမထ၏ အာနုဘော် ဗျာနု၏ အာနုဘော်ကြောင့်ဖြစ်သော ဇုန္ဒိသည် "သမာဓိဝိမုတ္တိရိုန္ဒိ"မည်၏။

(ဤဌာနအသျှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်,အသျှင်သဋ္ဌိဝမထေရ်,အသျှင်ခါဏ၀ေကောဏ္ဍည မထေရ်,သာမာဝတီဝတ္ထုတို့ကိုထုတ်လေ။)

(၆) ကတမာအရိယာဇုန္ဒိ၊ ဘုဝဘိက္ခု သစေအာကင်္ခတိ၊ ပဋိကုလေ အပ္ပဋိကုလသညီ ဝိဟာရေယျ၊ အပ္ပဋိကုလသညီ ဝိဟာရတိ၊ သစေအာကင်္ခတိ၊ အပ္ပဋိကုလေ ပဋိကုလသညီ ဝိဟာရေယျ၊ ပဋိကုလသညီ ဝိဟာရတိ။

ဥပေက္ခကောတဿ ဝိဟာရတိ သတော သမ္ပဇာနော။

ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော "စေတောဝသိပဏ္ဍိ" ဖြစ်ကုန်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ရကောင်းသော ဇုန္ဒိသည် 'အရိယိဒ္ဓိ'မည်၏။

(၇) အလုံးစုံသောဌာန်, အလုံးစုံသောနတ်,အချို့သော ကပ္ပါဒြီး သူလူ, အချို့သော ဝိနိပါတိကအသုရာတို့၏ ကောင်းကင်ချုံခြင်း စ သည်သည် "ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိ"မည်၏။

(၈) စကြာဝဠာမင်း၏ စစ်သည်လေးပါးနှင့်ဘဏ္ဍာ ကောင်းကင် ပျံခြင်း,ဇနီးလသူရွှေ့၏ အတောင်ရှစ်ဆယ်ယှဉ်သော ဘွေတောင်ပေါက် ခြင်း,ဃောသကသူရွှေ့၏ ခုနှစ်ပါးသောအရာတို့၌ သေစိတ်သောဌာ လုလ္လပြုလျက် မသေခြင်းစသည်သည်"ပုညဝတောဇုန္ဒိ"မည်၏။

(၉) ဝိဇ္ဇာရိုရ်တို့၏ မန္တာန်စုတ်၍ ကောင်းကင်ပျံခြင်းစသည်သည် "ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိ"မည်၏။

(၁၀) သကဒုဗျူဟာ,စက္ကဗျူဟာ ပဒုမဗျူဟာ,အစယ္ပြီသော အဓိ အရင်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ အထူး,ဂဏန်း,စောင်း စသောအတာ,သည် ကတ္တာစသောဆေးအတာ, ဣရုစသော ဗေဒင်အတာ, ပိဋကသုံးပုံစ

သောအတတ်, အယုတ်အားဖြင့် လယ်ထွန်ခြင်းစသော အမှုကိုစွဲ၍ ပြီး သောအထူးသည် ''တဏ္ဍိတဏ္ဍိသမ္ဘာပယောဂဏ္ဍိ'' မည်၏။

(''မေဓာဘိဝံသသိရိသဒ္ဓမ္မဇဋမဟာဓမ္မရာဇာရိုဇဂုရု'' ပြည်ဆရာတော်ဘုရား ကြီး၀ါဒ။)

အာဘယ်ဏ္ဍိကို ဏ္ဍိဝိဇအဘိညာဉ်ဖြစ်ကြောင်း ညွှန်းပြချက်။

(မေး) ဏ္ဍိ(၁၀)ပါးတို့တွင် အာဘယ်ဏ္ဍိကို "ဏ္ဍိဝိဇအဘိညာဉ်" ဟု မှတ်ယူရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) အမိဠာနိဏ္ဍိ, ဝိကုဋ္ဌနိဏ္ဍိ, မနောမယိဏ္ဍိ, ဤသုံးပါးသောဏ္ဍိတို့ကို "ဏ္ဍိဝိဇအဘိညာဉ်" ဟု မှတ်ယူရပါမည်။ (ပြည် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ၀ါဒ။)

ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိနှင့် ပုညဝေတောဏ္ဍိ နှစ်ပါးအထူး။

(မေး) ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိနှင့်ပုညဝေတောဏ္ဍိနှစ်ပါးတို့ မည်ကဲ့သို့ ထူးခြားကြပါသနည်း။

(ဖြေ) ''ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိ''ကား အကျိုးပေးမြဲသည်။ ''ပုညဝေတော ဏ္ဍိ'' ကားအကျိုးပေးသည့် အခိုက်အတန့်ဒ္ဌသာဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ထူး ခြားကြပါသည်။ (ပြည် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ၀ါဒ။)

ဏ္ဍိဝိဇအဘိညာဉ်ဆိုရိုးဌမှတ်သားဘွယ်။

(မေး) "ဏ္ဍိဝိဇကုသိုလ်အဘိညာဉ်အားတပ်သော ပါဒကဖြစ်သော ရူပါ၀စရကုသိုလ် ပဉ္စမဈာန်, သတ္တသဟာသစသော နိဒ္ဒိတမျိုးဟု ဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး'' .....ဟုပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြိုးဌ ဆိုရိုးပြု ထားရာ၊ အာဘယ်ကျမ်းဂန်အထောက်အထားကို အမှီပြု၍၊ ယင်းသို့ဆို ရိုးပြုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဏ္ဍိဝိဇောဏသသဘာ၀ ပါဒကဇ္ဈာနံ၊ ကာယော, ရူပါဒိအ ဝိဠာနေ ရူပါဒိနိစ္စာတိဆအာရမ္မဏာနိ။

ဟူသော ဝိဘာဝနီဋီကာ(၂၂၆-၂၆)ပါဠိကို အခြေပြု၍, ဤသို့ဆိုရိုး ပြုထားတော်မူရပါသည်။

ဇုန္ဒိပိဓဉာဏသော၊ ဇုန္ဒိပိဓဉာဏာအား။ တာဝ၊ ရှေးဦးစွာ၊ ပါဒကဈာန်၊ ပါဒကဈာန်သည်ရင်း။ ကာယော၊ ကရဇကာယသည်ရင်း။ ဝါ ရူပကာယသည်ရင်း။ ရူပါဒိအဓိဋ္ဌာနေ၊ ရူပါရုံစသည်တို့ကို အဓိဋ္ဌာန်ရာ၌၊ ရူပါဒိနိစ၊ ရူပါရုံစသည်တို့သည်ရင်း။ ဇာတိ၊ ဤသို့။ ဆ၊ ခြောက်ပါးကုန်သော။ အရေမ္ဘဏာနိ၊ အာရုံတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

(ဤအရာဝယ် "ဓိဂပဝဝ လဇ္ဇနနည်း" အားဖြင့် ကရဇကာယကို၊ ပဌာန်းအရကောက်ဆိုရိုးမ်ားမပြုဆိုခြင်းဖြစ်သည်ဟုမှတ်ယူရမည်။)

ဇုန္ဒိပိဓအဘိညာဉ် ပါဒကဈာန်စသည်တို့ကို အာရုံပြုသောကာလ။

(မေး) ဇုန္ဒိပိဓအဘိညာဉ်သည် အဘယ်အခါ၌၊ ပါဒကဈာန်စသည်တို့ကို အာရုံပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) ထင်ရှားသောကိုယ်ဖြင့် သွားလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်အား, ကိုယ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်ကိုသွတ်သောအခါ၌။ ဇုန္ဒိပိဓ အဘိညာဉ်သည် "ပါဒကဈာန်" ကို အာရုံပြုသည်။

မထင်ရှားသောကိုယ်ဖြင့် သွားလိုသောပုဂ္ဂိုလ်အား စိတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကိုယ်ကိုသွတ်သောအခါ၌။ ဇုန္ဒိပိဓအဘိညာဉ်သည် "ကရဇကာယ" ကို အာရုံပြုသည်။

ရူပါရုံစသည်တို့ကို အဓိဋ္ဌာန်သောအခါ၌ ခြောက်ပါးသော ရူပါရုံစသည်တို့ကို အာရုံပြုသည်။

ဣဒ္ဓေ စ ဇုန္ဒိပိဓဉာဏသော ဒိဿမာနကာယေနဂန္တုကာမသော ကာယာသေနစိဇ္ဇပရိဏာမနကာလေ ပါဒကဈာနံ အာရမ္မဏံ. အဒိဿမာနကာယေနဂန္တုကာမသော စိဇ္ဇပရိဏာမနကာလေ ကာယပရိဏာမနကာလေ ကာယော။
ရူပါဒိနံ အဓိဋ္ဌာနကာလေ ရူပါဒိနိ ဆာတိဝဋ္ဋဝနိ။
မဏိသာရမဉ္ဇုသာဋီကာ (၃၆၀-၂၆)

စ၊ ဆက်ပါဦးအုံ့၊ ဤ၌ ဇုန္ဒိပိဓအဘိညာဉ်အရာ၌။ ဒိဿမာနကာယေန၊ ထင်ရှားသော ကိုယ်ဖြင့်၊ ဂန္တုကာမသော၊ သွားလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်

အား၊ကာယ၀သေနှ၊ကိုယ်၏အစွမ်းအား၊ဖြင့်။စိတ္တပရိဏာမနကာလေ၊ စိတ်ကို ညွှတ်သောအခါ၌။ ပါဒကဈာနံ၊ ပါဒကဈာန်သည်၊ဣဒ္ဓိ၀ိ၀ိ-ဏာသ ဣဒ္ဓိ၀ိ၀ိ-ဏာတ်၏။ အာရမ္မဏံ၊ အာရုံသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

အဓိဋ္ဌာနကာလေနှ၊ မထင်ရှားသော ကိုယ်ဖြင့်။ ဂန္တွာ၊ကာမ ဿ၊ သွားလိုသောပုဂ္ဂိုလ်အား။စိတ္တ၀သေနှ စိတ်၏အစွမ်းအား၊ဖြင့်။ ကာယ ပရိဏာမနကာလေ၊ ကိုယ်ကိုညွှတ်သောအခါ၌။ကာယေ၊ ကရဇကာယသည်။ ဣဒ္ဓိ၀ိ၀ိ-ဏာသ၊ ဣဒ္ဓိ၀ိ၀ိ-ဏာတ်၏။ အာရမ္မဏံ၊ အာရုံသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ရူပါ၀ိ-ဒိနှံ၊ ရူပါဇုံစသည်တို့ကို၊ အဓိဋ္ဌာနကာလေ၊ အဓိဋ္ဌာန်သော အခါ၌။ဆ၊ ခြောက်ပါးကုန်သော ရူပါ၀ိ-ဒိနှံ၊ ရူပါဇုံစသည်တို့သည်၊အာရမ္မ ဏာနှံ၊ အာရုံဘို့သည်။ ဟော-န္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနှံ၊ သန္နိဋ္ဌာန်ကျ မှတ်သားအပ်ကုန်၏။

ဣဒ္ဓိ၀ိ၀ိ-ဒေဘိညာဉ်ဆိုရုံးပြင်ဆင်ချက်။

ဤ၀ိဘာ၀နီဋီကာစသည်တို့ကိုထောက်၍၊ ဣဒ္ဓိ၀ိ၀ိ-အဘိညာဉ်ဆိုရုံးကို။

> "ဣဒ္ဓိ၀ိ၀ိ-ကုသိုလ် အဘိညာဉ်အား တပ်သော ပါဒကဖြစ်သော ရူပါ၀စရ ကုသိုလ်ပဉ္စမဈာန်, ကာရဇကာယ, သတာသဟာသစ သော နိဒ္ဒိ-တရပ်ဟု ဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး၊
> ဣဒ္ဓိ၀ိ၀ိ-ကြိယာ အဘိညာဉ်အား-တပ်သော ပါဒကဖြစ်သော ရူပါ၀စရကြိယာပဉ္စမဈာန်, ကာရဇကာယ,သတာသဟာသ-စသော နိဒ္ဒိ-တရပ်ဟု ဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး"။

ဟူ၍ ပြင်ဆင်ဆိုရုံး ပြီးသင့်လေသည်။

ဣဒ္ဓိ၀ိ၀ိ-ဒေ-အဘိညာဉ်၏ အာရုံကို ကာလအား၊ဖြင့် ပိုင်းခြား၊ပြဆိုချက်။

(မေး) ပါဒကဈာန်,ကရဇကာယ,ရူပ-စသောအာရုံခြောက်ပါး၊တို့သည်၊ ဣဒ္ဓိ၀ိ၀ိ-အဘိညာဉ်၏ အာရုံဖြစ်ကြောင်း၊ပြဆိုရာ။အဆိုပါ အာရုံ

၄ (က) စေတောပရိယအဘိညာဉ်အားတပ်သော လွန်လေပြီးသော ခုနစ်ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သော ခုနစ်ရက်တိုင်အောင် ကာလသုံးပါး၌တည်သော အရဟတ္တမဂ်,အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သော သူတပါးတို့၏ စိတ်ရစ်ဆဲ့ခုနစ်ခုဟု ဆိုအပ်သော ဝမ္မာရုံ။

(ခ) စေတောပရိယ ကြိယာ အဘိညာဉ်အားတပ်သော လွန်လေပြီးသော ခုနစ်ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သော ခုနစ်ရက်တိုင်အောင် ကာလသုံးပါး၌ တည်သော သူတပါးတို့၏ စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်ဟု ဆိုအပ်သော ဝမ္မာရုံ။

တို့သည် အဘယ်ကားလတို့၌ ဖြစ်ကြပါသနည်း။ ကာလအားဖြင့် ပိုင်းခြား ဝေဘန်ပြဆိုခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ပါဒကဈာန်သည် အတီတ်ကာလ၌ဖြစ်၍၊ကရဏကာယသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ဖြစ်ပြီးလျှင်၊ရူပစသော ခြောက်ပါးသော အာရုံဘို့သည် ပစ္စုပ္ပန်,အနာဂတ် ကာလနှစ်ပါး၌ ဖြစ်ကြပါသည်။

တတ္ထပါဒကဈာနံ အတီတမေဝ၊ ကာယော ပစ္စုပ္ပန္နော၊ ဇ္ဈတ္တရုံ ပဋ္ဌာ ပစ္စုပ္ပန္နမနာဂတံ။

ဝိဘာဝနီဋီကာ(၁၀၂-၂၃)

တတ္ထ၊ထိုဈာန်ဒီဝိဓညာဏ်၏ အာရုံတို့တွင်၊ ပါဒကဈာန်၊ ပါဒကဈာန်သည်။အဟိတမေဝ၊ အတီတ်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ကာယော၊ကရဏကာယသည်။ပစ္စုပ္ပန္နော၊ပစ္စုပ္ပန်သည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ဇ္ဈတ္တရုံ၊ ဤမှတပါးသော အာရုံခြောက်ပါး သည်။ပစ္စုပ္ပန္နံ၊ပစ္စုပ္ပန်သည်ရင်း။အနာဂတံ၊ အနာဂတ်သည်ရင်း။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

မနောမယဉာဏ်၌မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) အဘိညာဉ်(၇)ပါးယှဉ်ရာ၊ အဘယ် အဘိညာဉ်ကို"မနောမယဉာဏ်"ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ)ဈာန်ဒီဝိဓအဘိညာဉ်ကို"မနောမယဉာဏ်"ဟုခေါ်ဆိုရပါသည်၊

ကဈာနစိမနောမယဉာဏန္တိ ဝိဝိသုံအဘိညာဉာဏံအာဟတံ၊ တံအဘိဇ္ဈတောဈာနဒ္ဒီဝိဓဉာဏဒေမဝ။

အဘိဓမ္မတ္ထဝိကာသိနီဋီကာသစ်(၃၇၂-၂၉)

ကတ္တုစိ၊အချို့သောအရာ၌၊မနောမယဉ္စာဏာနိ ပိ၊မနောမယဉ္စာဏာ ဟူ၍လည်း။ ဝိသုံ၊ အသီးအခြား။ အဘိညာဉ္စာဏံ၊ အဘိညာဉ်ဉာဏ်သည်။ အာဂတံ၊ လာ၏။ တံ၊ ထိုမနောမယဉ္စာဏ်သည်။ အဏ္ဍတော၊ သဘောတရားကိုယ်အားဖြင့်၊ ဒုဋ္ဌိဝိဉ္စာဏမေव၊ ဒုဋ္ဌိဝိဉ္စာဏ်သည် သာလျှင်တည်း။

စေတောပရိယအဘိညာဉ်ဆိုရိုးဌမှတ်သားဘွယ်။

"စေတောပရိယအဘိညာဉ်အားတပ်သော(လ)ဝမ္မာရုံ" ... ဟူသော ဆိုရိုးသည်။

ပရစိတ္တ၊ဝိဇာနနာယပန အတီတေသတ္တာဒိဝေသေသု အနာဂတေသတ္တာဒိဝေသေသုစ ပဝတ္တံပရိတ္တာဒိသုယံကိဉ္စိတိကာလိကံစိတ္တမေဝ အာရမ္မဏံ ဟောတိ။ မဟာအဋ္ဌကထာစရိယာ

ဟူသောဝိဘာဝနီဋီကာ(၂၂၆-၂၉)ကိုမှီ၍ပြုဆိုအပ်သောဆိုရိုးဖြစ်၏။

ပန်၊အဓိပ္ပာယ်ကိုဆိုဦးအုံ့။ ပရစိတ္တ၊ဝိဇာနနာယ ပရိစိတ္တ၊ဝိဇာနနအဘိညာဉ်၏။ အတီတေ၊အတိတ်ကာလ၌၊သတ္တာဒိဝေသေသုစ ခုနစ်ရက်တို့ ၌ရင်း။အနာဂတေ၊အနာဂတ်ကာလ၌၊ သတ္တာဒိဝေသေသုစ၊ခုနစ်ရက်တို့၌ ရင်း။ ပဝတ္တံ၊ဖြစ်သော၊ပရိတ္တာဒိသု၊ ကာမ-အစယ္ပိသော စိတ်တို့တွင်၊ ယံကိဉ္စိ၊အမှတ်မယ္ပိ တစုံတခုသော။ တိကာလိကံ၊ကာလသုံးပါး၌ ဖြစ်သော။စိတ္တမေဝ၊စိတ်သည်သာလျှင်။ အာရမ္မဏံ၊အာရုံသည်။ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ဤသို့။မဟာအဋ္ဌကထာစရိယာ၊ မဟာအဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်၊ ဝဒန္တိ၊ ဆိုကြကုန်၏။

အသျှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာကား။ နာမကျွန်းနှာ လေးပါလုံးပင် စေတောပရိယအဘိညာဉ်၏ အာရုံဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။ ထိုအကြောင်းကို

သင်ဟကာရုပနစ္ဆာရော၊ခန္ဓာတိဝဒန္တိ

ဟု ဝိဘာဝနီဋီကာ(၂၂၇-၁)၌ ပါနှိုးဆိုလေသည်။

ပန်၊အဓိပ္ပာယ်ကို ဆိုဦးအုံ့၊ သင်ဟကာရာ၊ အဋ္ဌကထာသစ်ကို ပြုပြင်ဖိရင်ကုန်သော အသျှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသဆရာတို့သည်၊စတ္တာရော၊ လေးပါးကုန်သော။ ခန္ဓာပါ၊နာမကျွန်းနှာတို့သည်လည်း။ ပရစိတ္တ၊ဝိဇာနနာ

ယ၊ပရစိတ္တာ ပိဇောနနအာဘိညာဉ်ဖြင့်။ အဘေမ္ဗဏာ၊ အာရုံတို့သည်။ ဟောနှိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝဒန္တိ၊ ပြောဆိုကြကုန်၏။"

အရေကောက်ဆရာတော်နှစ်သက်သောဝါဒ။

ထိုနှစ်ဝါဒတို့တွင်၊ မဟာအဋ္ဌကထာဆရာ၏ ဝါဒကို ကြိုက်ညီတော်မူ၍။

စေတောပရိယကုသိုလ်အတိညာဉ်အားဟင်းသော{လ}
သူဘပါးတို့၏ဒိတိဒုစ်ဆဲ ရုန်စ်ရဟုဆိုအင်သောခန္ဓာရုံ

ဟုပဋ္ဌာန်းအရေကောက်ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုတော်မူလေသည်။

အဘယ်ဝါဒသင့်မြတ်ကြောင်းဆုံးဖြတ်ချက်။

မဟာအဋ္ဌကထာဆရာ၏ ဝါဒနှင့်၊ အသျှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ အဋ္ဌကထာသစ်ဆရာ၏ ဝါဒနှစ်ပါးတို့တွင် အဘယ်ဝါဒသာသင့်မြတ်ပါသနည်းဟူမူ။

မဟာအဋ္ဌကထာဆရာသည် "စေတောပရိယ" ဟူသောအမည်နှင့် လျှော်ညီစွာ စိတ်ကိုသာ အာရုံပြုသည်။ စေတသိက်ကို အာရုံမပြုဟုယူဆခဲ့ပါမူ သင့်အံ့မထင်ပေ။

အကြောင်းတမူကား

ကုသလာခန္ဓာစေတောပရိယဉာဏသမ္ပယုတ္တာ
ပဗ္ဗယေနပဗ္ဗယော

ဟူသောပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင်သောကြောင့်တည်း။

အဋ္ဌကထာသစ်ဆရာ၏ အလိုမှာ၊ စိတ်ပြဋ္ဌာန်းသောကြောင့်သာ "စေတောပရိယ" ဟု ဆိုသည်။ စိတ်သက်သက်ကိုသာ အာရုံပြုသောကြောင့် "စေတောပရိယ" ဟု ဆိုသည်မဟုတ်ပေ။

ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ဌာ

ကုသလာခန္ဓာစေတောပရိယဉာဏသမ္ပယုတ္တာ
ပဗ္ဗယေနပဗ္ဗယော

ဟုဟောတော်မူသောကြောင့် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးလုံးပင် "စေတော

ပရိယာအာဘိညာဉ်''၏ အာရုံဖြစ်သင့်သည်ဟု ယူဆလေသည်။ယင်းသို့ ယူဆသော အဋ္ဌကထာသစ်ဆရာ၏ ဝါဒသည်သာ သင့်တော်ကောင်း ဖြတ်လေသည်။

မဟာအဋ္ဌကထာဆရာအလို ''ပဝေနနည်း'' အားဖြင့် စိတ်ကိုသာ ''စေတောပရိယာအာဘိညာဉ်''၏ အာရုံအဖြစ်ဖြင့် ကောက်ယူခဲ့ပါမူ ''အပဝေန'' ဖြစ်သော စေတသိက်သည်လည်း ''စေတောပရိယ အာဘိညာဉ်''၏အာရုံအဖြစ်မှ မလွတ်တော့သောကြောင့်။ စိတ်သက်သက်ကို''စေတောပရိယအာဘိညာဉ်''၏ အာရုံအဖြစ်ဖြင့် အရကောက်ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုခြင်းကိုလည်း မသင့်ဟု မဆိုသာပေ။

စေတောပရိယအာဘိညာဉ်ဆိုရိုးပြင်ဆင်ချက်။

အဋ္ဌကထာသစ်ဆရာ၏ အလို။ယခင်ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်နှင့်အညီ စေတောပရိယကုသိုလ် အာဘိညာဉ်အား တပ်သော(လ)သူတပါးတို့၏ စိတ်ရှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု,စေတသိက်ဒွေပညာသ-ဟုဆိုအပ်သောမဟာဂုဏ်။

ယင်းသို့ ဆိုရိုးပြုသျှင်လည်း သာလွန်သင့်ဖြတ်ကွယ်ရာ ယှိပေသည်။ ကြိုက်နှစ်သက်ရာနည်းကို ဆိုရိုးပြုတော်မူကြကုန်ရာသတည်း။

စေတောပရိယအာဘိညာဉ်နှင့် ပရစိတ္တဝိဇာနန အာဘိညာဉ်အကျဉ်း။

(မေး) စေတောပရိယ အာဘိညာဉ်နှင့် ပရစိတ္တဝိဇာနန အာဘိညာဉ်နှစ်ပါးတို့မည်ကဲ့သို့ ထူးခြားကြပါသနည်း။

(ဖြေ) အမည်မှသာထူး၍ သဘောတရားကိုယ်အားဖြင့်တစုံတရာ ထူးခြားခြင်းမယှဉ်ပါ။

၅—(က) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုသတိ ကုသိုလ်အဘိညာဉ်အား တပ်သော ပုဗ္ဗေနိဝုဠာဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်,အရဟတ္တဖိုလ် ကြဉ်သော စိတ်ဂုဏ်ဆဲ့ခုနစ်ခု, စေတသိက် ဒွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ-ဟု ဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး၊ထိုခန္ဓာငါးပါးမှ လျှောက်၍ သိသောနိဗ္ဗာန်, အမည်အမျိုးစသော ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး။

(ခ) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုသတိ ကြိယာအဘိညာဉ်အား တပ်သော ပုဗ္ဗေနိဝုဠာဖြစ်သော စိတ်တရုယုတ်ကိုးဆယ်,စေတသိက်ဒွေပညာသ ရုပ်အဋ္ဌဝိသ-ဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး။ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှ လျှောက်၍ သိသော နိဗ္ဗာန်,အမည်အမျိုးစသော ပညတ်ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုသတိအဘိညာဉ်ဆိုရိုးဒ္ဒ
မှတ်သားဘွယ်။

"ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုသတိကုသိုလ် အဘိညာဉ်အား တပ်သော(လ)အာရုံခြောက်ပါ" .....ဟူသော ဆိုရိုးသည်။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ ပုဗ္ဗေနိဝုတ္ထက္ခန္ဓာ,ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓါနိစနာမ
ဂေါတ္တာနိ,နိဗ္ဗာနဉ္စအာရမ္မဏံဟောတိ

ဟူသော ဝိဘာဝနီဋီကာ(၂၂၇-၁၅)ပါဠိကို အမှီပြု၍, ပြဆိုအပ်သော ဆိုရိုးဖြစ်၏။

ဤဆိုရိုးဒ္ဒ၊

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုသတိ ကုသိုလ်အဘိညာဉ်အား တပ်သော။

(က) ပုဗ္ဗေနိဝုဠာဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သော စိတ်ဂုဏ်ဆဲ့ခုနစ်ခု,စေတသိက် ဒွေပညာသ,ရုပ်အဋ္ဌဝိသ,ဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး။

(ခ) ထိုခန္ဓာငါးပါးမှ လျှောက်၍, သိအပ်သော နိဗ္ဗာန်။

(ဂ) အမည်အမျိုးစသောပညတ် .... ဟု ဆိုအပ်သောအာရုံခြောက်ပါး။ ယင်းသို့ခွဲခြားကျက်မှတ်ကြရာ၏။

ဝိဘာဝနီဋီကာနှင့် အညီ ဆိုရိုးပြုလိုပါမှ။

(က) ပုဗ္ဗေနိဝုဠာဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သော စိတ်ဂုဏ်ဆဲ့ခုနစ်ခု,စေတသိက်ဒွေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ,ဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး။

(ခ) ထိုခန္ဓာငါးပါးမှလျှောက်၍ သိအပ်သော အမည်အမျိုးစသော ပညတ်။

(ဂ) နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး။

ယင်းသို့ ဆိုရိုးပြုတော်မူကြရာ၏။

(မှတ်ချက်။ ။ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ်နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြု.မပြုအဆုံးအဖြတ် အကျယ်ကို "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီစဝုဏ္ဏတွဲ" ၌ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

"အတီတံသဉ္ဉာဏ်" ၌မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) အဘယ်ဉာဏ်ကို "အတီတံသဉာဏ်" ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေဆုံးသည့်တိုင်အောင်ဖြစ်သော သူတပါးတို့၏စိတ်ကို အာရုံပြုသောဉာဏ်ကို "အတီတံသဉာဏ်" ဟု ခေါ်ဆိုရပါသည်။

အတီတံသဉာဏံနာမ ပရေသံ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝေ ယာဝ ပဋိသန္ဓိပရိယောသာနံ ပဝတ္တစိတ္တာဝလမ္ဗဏံ ဉာဏံ။

အဘိဓမ္မတ္ထဝိကာသနီဋီကာ (၁၇၃-၅)

ပရေသံ၊သူတပါးတို့၏။ ။ပစ္စုပ္ပန္နဘဝေ၊ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌၊ယာဝ၊ပဋိသန္ဓိ ပရိယောသာနံ၊ ပဋိသန္ဓေ ဆုံးသည်တိုင်အောင်။ ပဝတ္တစိတ္တာ လမ္ဗဏာ၊ ဖြစ်သောစိတ်လျှင် အာရုံယူသော။ ဉာဏံ၊ဉာဏ်သည်၊ အတီတံသဉာ လံနာမ၊ အတီတံသ ဉာဏ်မည်၏။

အဘယ်အဘိညာဉ်ဖြစ်ကြောင်းလျှန်းပြချက်။

(၄မေး) အတီတံသဉာဏ်သည်၊အဘိညာဉ်(၇)ပါးတို့တွင် အဘယ် အဘိညာဉ်၌ အကြီးဝင်ပါသနည်း။

(ဖြေ) အဆိုပါ "အတီတံသဉာဏ်" သည် ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်၌ အကြီးဝင်ပါသည်။

အတီတံသဉာဏသင်္ခါတေ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏေ မနောမယဉာဏသင်္ခါတေ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏေ အန္တောဂဓမဟာဘူတံ။

အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာသစ် (၁၇၃-၉)

(၆) ယထာဘူတပုဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်၏ ကြိယာအဘိညာဉ်အားတင်သောအတိတ်ဖြစ်သော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံဟု ဆိုအပ်သောခမ္ဗာဒုံ။

အဂတိဘံသဉာဏသား အဘိတံသဉာဏ်၏။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏော၊ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်ခေါ်၏။မနောမယဉာဏသား၊မနောမယဉာဏ်၏။ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏော၊ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏ်ခေါ်၏၊အနေကဝဏ္ဏာ၊အကြီးဝင်သည်၏။ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

ယထာဘူတပုဗ္ဗအဘိညာဉ်၏ အာရုံဒ္ဒိမှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ယထာဘူတပုဗ္ဗအဘိညာဉ်သည် အဘယ်ကို အာရုံပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) ယထာဘူတပုဗ္ဗအဘိညာဉ်သည် အတိတ်ဖြစ်သော စေတနာမျှကိုသာ အာရုံပြုပါသည်။

ယထာဘူတပုဗ္ဗဉာဏသစ အတီတံ စေတနာမတ္တမေव အာရမ္မဏံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ (၅၂-၂၉)

စ၊အဓိပ္ပာယ်ကိုဆိုပါဦးအုံ့။ ယထာဘူတပုဗ္ဗဉာဏသား၊ယထာဘူတပုဗ္ဗဉာဏ်၏။ အာရမ္မဏံ၊ အာရုံသည်။ အတီတံ အတိတ်ဖြစ်သော၊စေတနာမတ္တမေव၊ စေတနာမျှသည်သာလျှင်တည်း။

ဤသည်ကား၊ မဟာအဋ္ဌကထာ ဆရာ့အလိုအတိုင်း၊ အဋ္ဌကထာသစ်ဆရာ ဖွင့်ပြခြင်းပေတည်း။ စင်စစ်သော်တမျှကား။ မိမိနှစ်သက်၍ ဖွင့်ပြအပ်သည်မဟုတ်ပေ။

ပဋ္ဌာန်းပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်၌၊

ကုသလာခန္ဓာဠဒ္ဓိဝဉာဏသ, စေတောပရိယဉာဏသ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏသ, ယထာဘူတပုဗ္ဗဉာဏသ, အနာဂတသဉာဏသ အာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော

ဟု ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူသောကြောင့်။ ကုသိုလ်,အကုသိုလ် နှာမဃရှေ့ခွာလေးပါးလုံးပင် ယထာဘူတပုဗ္ဗအဘိညာဉ်၏ အာရုံဖြစ်ကြောင်းကိုကောင်းစွာမှတ်သားကြရမည်။ရင်းဝါဒကို အဋ္ဌကထာသစ်ဆရာ နှစ်သက်တော်မူဟန် လက္ခဏာမယ်ပေ။ ထို့ကြောင့်။

၇—(က)အနာဂတံသ ကုသိုလ်အာဘိညာဉ်အားတင်သောအနာဂတ်ဖြစ်သော အရေဟာတ္တမဂ်, အရေဟာတ္တဖိုလ်ကြည်သော စိတ်ရှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု စေတသိက်နှေပညာသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး။ ထိုခန္ဓာငါးပါးမှသျှောက်၍ သိအပ်သောနိဗ္ဗာန်, အမည်အမျိုးစသော ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော အာဝုံခြောက်ပါး။

တသ္မာစတ္တာရောပိခန္ဓာစေတောပရိယဉ္စာဏ, ယထာကမ္မုပဂဉ္စာဏာနံ အာရမ္မဏံဟောတိ

ဟုဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

တသ္မာ၊ထို,ကြောင့်။စတ္တာရော၊ လေးပါးကုန်သော၊ခန္ဓာပါ၊နာမကျွန်းတို့သည်လည်း။ စေတောပရိယ ဉာဏ်၊ယထာကမ္မု ပဂဉ္စာဏာနံ၊ စေတောပရိယဉာဏ်, ယထာကမ္မုပဂဉ္စာဏ်တို့၏။ အာရမ္မဏ်၊ အာဝုံသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ယထာကမ္မုပဂဉ္စာဏ် ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်တို့၏အကျိုး။

(ဃး) ယထာကမ္မုပဂဉ္စာဏ်သည်၊ဒိဗ္ဗစက္ခုအာဘိညာဉ်၏အစွမ်းအားဖြင့်ဖြိုး၏ဟု ဝိဘာဝနီဋီကာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူရာ။ အဆိုပါ အာဘိညာဉ်နှစ်ပါးတို့သည်။ တစုံတရာ ထူးခြားခြင်းမယှိဟု မှတ်ယူရပါမည်လော။ အထူးယှဉ်ပါကမည်သို့ ထူးခြားကြောင်း ထုတ်ဆောင်ပြဆိုပါ။

(ဇြ, ယထာကမ္မုပဂအာဘိညာဉ်နှင့် ဒိဗ္ဗစက္ခုအာသိညာဉ်တို့သည် (၁)ကိစ္စ။(၂)ကာလ၊(၃,အာဝုံအားဖြင့် ထူးခြားကြပါသည်။

ရှေးပါဠိပြုံးခုံး ။ (၁) ဤသာသနာတော်၌ ဆဋ္ဌာဘိညရဟန်းတော်သည်၊ ငရဲပြည်သို့ ရှေးရှုအလင်းကို ပွားစေ၍ကြီးစွားသော ဆင်းရဲဒုက္ခကို ခံစား,ကြကုန်သော ငရဲသူ ငရဲသားတို့ကို ကြည့်ရှု၏။ ထိုသို့ကြည့်ရှုခြင်းသည် ဒိဗ္ဗစက္ခုအာဘိညာဉ်၏ ကိစ္စတည်း။

အဘယ်ကံကို ပြုကြကုန်သောကြောင့်။ဤသတ္တဝါတို့သည်။ဤမှကြီးမားသောဒုက္ခကို ခံစားကြရကုန်သနည်း ဟု ထိုသတ္တဝါတို့၏ အတိတ်ကံကို နှုတ်သွင်း၏၊ယင်းသို့ နှုတ်သွင်းခြင်းသည် "ယထာကမ္မုပဂအာဘိညာဉ်"၏ ကိစ္စတည်း။ ယင်းသို့ ကိစ္စအားဖြင့် ထူးခြားကြပါသည်။

(၂)(၁) ဒိဗ္ဗစက္ခုအာဘိညာဉ်သည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ဖြစ်သောရူပါဒိုကို အားရုံပြု၏။ ယထာကမ္မုပဂအာဘိညာဉ်သည် အတိတ်ကာလ၌ ဖြစ်သောကုသိုလ် အကုသိုလ် နာမကွန္ဓာတည်းဟူသော ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြု၏။ ယင်းသို့ကာလ, အားရုံအားဖြင့်လည်း ထူးကြပါသည်။

အနာဂတ်သအာဘိညာဉ်၏ အာရုံ၌မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) အနာဂတ်သအာဘိညာဉ်သည် အဘယ်တရားများကို အာရုံပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) အနာဂတ်သ အာဘိညာဉ်သည် အနာဂတ်ကာလ၌ ခုနစ်ရက်မှ နောက်ဖြစ်သော စိတ်, စေတသိက်တရားတို့ကိုလည်း။ ဒုတိယဖြောက်သောနေ့မှစ၍ ဖြစ်သော ကြွင်းသောခန္ဓာ, ခန္ဓာပဋိဗဒ္ဓ တရားများကိုလည်း။ အာရုံပြုပါသည်။

အနာဂတံသညာဏာသာတာဝ အနာဂတေသဇ္ဇဒိဝသတောပဋိ ဝေဓဇ္ဇနကံစိတ္တစေတသိကံ။ ဒုတိယဒိဝသတောပဋ္ဌာယ ပဝတ္တနကဋ္ဌာ ကိ္ခ အာ ရုမ္မဏံ ဟောတိ။

ဝိဘာဝနီဋီကာ(၂၀၂-၂၄)

အနာဂတံသညာဏာသာ၊ အနာဂတံသညာဏ်၏။ တာဝ၊ ရှေးဦးစွာ၊ အနာဂတေ၊ အနာဂတ်ကာလ၌။ သဇ္ဇ ဒိဝသတော၊ ခုနစ်ရက်မှ။ ပဋိ နောက်၌။ ပဝတ္တနကံ ဖြစ်ထိုက်သော၊ စိတ္တ စေသိက ဋ္ဌ၊ စိတ်စေတသိက်သည်ရင်း။ ဒုတိယ ဒိဝသတော၊ နှစ်ခြောက်သောနေ့မှ။ ပဋ္ဌာယ၊ စ၍။ ပဝတ္တနကံ၊ ဖြစ်ထိုက်သော။ ယံကိ ဉ္စိ၊ အမျှတ်မယ်, တစုံတခုသောခန္ဓာ, ခန္ဓာပဋိဗဒ္ဓတရားသည်ရင်း။ အာ၊ ရုမ္မဏံ၊ အာရုံသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

အနာဂတေသဇ္ဇဒိဝသတောပဋိ ဟုခေါ်ဆိုခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဤ ဋီကာပါဠိ၌ "အနာဂတေသဇ္ဇဒိဝသတောပဋိ" ဟူသော စကားကို အဘယ့်ကြောင့် မိန့်ဆိုတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) အနာဂတ်ကာလ ခုနစ်ရက်အကွင်းယို စိတ်, စေတသိက် တရားဘို့သည်, ဂေတောပရိယအာဘိညာဉ်၏ အားရုံအဖြစ်ကို ပြုလိုသော ကြောင့် ယင်းသို့ မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သင်္ဂြဟဒိဝသတောပရိန္တိဗုဒ်စေတောပရိယဉာဏသဘာရမ္မဏသင်္ခေ ၁ဿနဆိုတိုး။

ဝိဘာဝနီယောဇနာ (၇၃၁-၂၂)

သင်္ဂြဟဒိဝသတောပရိန္တိဗုဒ်၊သင်္ဂြဟဒိဝသတောပရံ ဟူသော၎င်းစကား ကို။စေတောပရိယဉာဏသ၊ စေတောပရိယဉာဏ်၏၊အာရမ္မဏသင်္ခေ ဝဒဿနဆိုသော် အာရုံအဖြစ်ကိုပြခြင်းအကျိုးငှာ။ဝိတိုး၊မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

အာရုံဦးခြားပုံ။

၎င်းခို အတိတ်ကာလ ခုနစ်ရက်အတွင်း, အနာဂတ်ကာလ ခုနစ်ရက် အတွင်းခို့ဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်သည် 'စေတောပရိယအဘိညာဉ်" ၏ အာရုံဖြစ်သည်။

အတိတ်ခုနစ်ရက်,အနာဂတ်ခုနစ်ရက်မှ တပါးသောစိတ်စေတသိက် သည် ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ် အနာဂတံသအဘိညာဉ် တို့၏ အာရုံဖြစ်၏။

အတီတသင်္ဂြဟဒိဝသဉ္စာနရေ.အနာဂတသင်္ဂြဟဒိဝသဉ္စာနရေယေဝ ဝ ပရိတ္တံ ပရစိတ္တံ စေတောပရိယဉာဏံ ဇာနာတိ၊

တ တောပဋ္ဌာယ ယာ နုပဋ္ဌိ သင်္ခ်ပရိယောသာနံ စုတိ ပရိယောသာနဉ္စ ပ ဝ တ္တံ အတီတံ သဉာဏသ, အနာဂတံ သဉာဏသ စ ဧ ဝ ဟိ စ ရုံ။

အဘိ ဓမ္မာ ဝ တာ ရုဋ္ဌိ ကာ သစ် (၃၇၅-၃ ၀)

အတ်တသင်္ဂြဟဒိဝသ ဉ္စာနရေ၊ အတိတ်ကာလ ခုနစ်ရက်အတွင်းခို့ ရင်း။အနာဂတသင်္ဂြဟဒိဝသ ဉ္စာနရေယေ ဝ စ၊အနာဂတ်ကာလခုနစ်ရက် အတွင်းခို့ရင်း။ ပ ဝ တ္တံ၊ဖြစ်သော။ပရစိတ္တံ၊ သူတပါးတို့၏ စိတ်ကို၊စေ တောပရိယဉာဏံ၊ စေတောပရိယဉာဏ်သည်။ ဇာနာတိ၊ သိ၏။

ပန၊ အဓိ့တပါးကို ဆိုပါဦးအုံ၊ တတော၊ထိုအတိတ်ခုနစ်ရက်,အနာ ဂတ်ခုနစ်ရက်မှ။ ပဋ္ဌာယ၊ စ၍။ ပဋိသန္ဓိပရိယောသာနဉ္စ၊ ပဋိသန္ဓေဆုံး သည့်တိုင်အောင်ရင်း။ စုတိပရိယောသာနဉ္စ။ စုတိဆုံးသည့်တိုင်အောင် ရင်း၊ပ ဝ တ္တံ၊ဖြစ်သော။ ပရစိတ္တံ၊ သူတပါးတို့၏ စိတ်သည်။ အတီတံ သ ဉာဏသ၊အတ်တံသဉာဏ်၏ ရင်း။ ဝါ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်

ဏ္ဍိ့ဝင်း၊ အနာဂတံသညာဏာသယ၊ အနာဂတံသညာဏာ်ဏ္ဍိ့ဝင်း။ဂေါစရံ၊ အာဝဇ္ဇံသည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်ဏ္ဍိ့။

(မှတ်ချက်၊ ၊ဤ၌ဗိတ်ကိုသာ ပဓာနထား၍ ''ပရစိတ္တံ'' ဟုဆိုသည်။ အဘိညာဉ် (၃) ပါးလုံး စေတသိက်ကိုလည်းအာဝဇ္ဇံပြုသည်ဟုမှတ်ရမည်။)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာဝါဒ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌။

တဏ္ဍိ အဘိတ ခန္ဓခန္ဓပဋိဗဒ္ဓေ သုခမ္မေ သု
သမ္ဘည ုတဉာဏ ဂတိက်ဟောတိ။
အနဂတံ သဉာဏ သယ ပုမ္ဗေနိဝါ သဉာ ဏော
ဝုတ္တနယေန အနာ ဂ ဂေ ဘနာ ဂ ရ မ္မ ဏံ နာ မ နဏ္ဍိ

ဟု ဓိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ဟိ၊အဲထူးကိုဆိုဒ်ိုးအုံ့။တံ၊ထိုပုဗ္ဗေနိဝါသာနုသတိဉာဏ်သည်၊အဘိတ ခန္ဓ,ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓေသု၊အတိတ်ကာလ၌ဖြစ်သောခန္ဓာ၀ါးပါး၊ထိုခန္ဓာ၀ါးပါးတို့နှင့် စပ်ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊နိဗ္ဗာန်,ပညတ်တရားတို့၌။သ ဗ္ဘည ုတ ဉာဏဂတိက်ံ၊သ ဗ္ဘည ုတ ဉာဏ်နှင့် အလားတူသည်။ဟောတိ၊ဖြစ်ဏ္ဍိ့။

အနာဂတံသညာဏသယ၊ အနာဂတံသညာဏ်အား။ ပုဗ္ဗေနိဝါသညာ ဏော၊ပုဗ္ဗေနိ ဝါ သ ဉာ ဏ်၌။ဝုတ္တနယေန၊ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းအားဖြင့်။ အနာ ဂ ဂေ ၊ အနာ ဂ တ် ကာ လ၌။ အနာ ရ မ္မ ဏံ နာ မ ၊ အာ ဝဇ္ဇံ မ ဟုတ်သည် မည်သည်၊ နဏ္ဍိ၊ မယ်ပေ။

ဤအဋ္ဌကထာပါဠိကိုထောက်၍ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုသတိ အဘိညာဉ် သည် အတိတ်ကာလ ခုနစ်ရက်အတွင်း၌ တည်ယှိသော စိတ်,စေတ သိက်တရားတို့ကိုလည်း အာဝဇ္ဇံပြုနိုင်သည်။

ယင်းနည်း အဟု၊အနာဂတံသအဘိညာဉ်သည်လည်း အနာ ဂ တ် ကာ လ ခုနစ်ရက်အတွင်း၌ ဖြစ်သော စိတ်,စေတသိက် တရားတို့ကိုလည်း အာဝဇ္ဇံပြုနိုင်သည်ဟု မှတ်ရမည်။

ပဋ္ဌာန်းအရေကောက်ဆရာသည်လည်း၊ထိုအတိုင်းပင်နှစ်သက်တော် မူဟန်ယှဉ်ပေ၏။ထို့ကြောင့် အတိတ်ကာလခုနစ်ရက် အနာ ဂ တ် ကာ လ

ရှေးပါဝစရပဌမမဗျာနိစိတ် သုံးခုအားတည်သော ကသိုဏ်းပညာကိုဆယ်ပါး အသုဘပညာတ်ဆယ်ပါး ကာယဂတာသတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ဆံ အစရှိသော ကာယာအစုပညာတ်။ အာနာပါနဿတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်ဝင်သက်ပဿဒ္ဓိတ်။ မေတ္တာ,ကရုဏာ,မုဒိတာဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရ ဘာဝနားသုံးပါး၏ အာရုံဖြစ်သော အဘိုဝ်းမသိသော သတ္တဝါပညာတ်။ ဤနှစ်ဆဲ ငါးပါးသောပညာတ်ဟု ဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ။

ရှေးစာကိုကို ပိုင်းခြားဝေဘန်ခြင်းမပြုပဲ သာမန်အားဖြင့်သာ ဆိုရိုးပြုတော်မူခဲ့လေသည်။

ထို(၂)ဝါဒကို တွင် ပညာဝန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကြိုက်နှစ်သက်ရာ ဝါဒကို ယူဆတော်မူကြပါကုန်။

ကုသိုလ်အဘိညာဉ်အာရုံ၌ အရဟတ္တမဂ်,အရဟတ္တဖိုလ်ကို ကြည့်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ပုဗ္ဗဇိုဝါသာနုသာတိ,စေတောပရိယ,အနောဂတံသ ကုသိုလ် အဘိညာဉ်တို့၏ အာရုံ၌အဟယ်,ကြောင့် အရဟတ္တမဂ်,အရဟတ္တဖိုလ်ကို ကြည့်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) အဆိုပါ ကုသိုလ်အဘိညာဉ်တို့သည် သေက္ခ,ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌သာဖြစ်၏။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌သာ ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ် တည်းဟူသော "ပါဒိုပုဗ္ဗလိကစိတ်"ကို မရမသိသောကြောင့် အာရုံမပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်တို့ကို ကြည့်ရပါသည်။

ကြိုယာအဘိညာဉ်တို့၌ကား။ အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်တို့ကို ကြည့်ဘွယ်ရာမယှိပေ။

(မှတ်ချက်။ ။ဤ"**ပဌာနသာရဝိဘာဝနီ**"၌၊ ကုသိုလ်ကြိုယာအဘိညာဉ်ဆိုရိုးတို့ကို အာရုံဘူတပါမူ ပေါင်း၍ ဆိုရိုးပြု သားသည့်အပြင်၊အာရုံကွဲးပြားရာ၌မူ၊ ခွဲးခြား၍,ဆိုပုံးပြုထားပေသည်။ ပဌာန်းအရကောက်ကြိုး၌ကား၊ ကုသိုလ်အဘိညာဉ်ဆင်ခြင်းသန့်သန့် ပုံညွှန်ပြ၍, ကြိုယာအဘိညာဉ်ဆိုရိုးကို သီးသန့်ညွှန်ပြခြင်းမယှိပဲ၊ သာမန်အမှာစကားလောက်ကိုသာရေးသားပြဆိုကာချုံးထားလေသည်။)

ရူပါဝစရဒုတိယဈာန်စိတ်သုံးခု တာတိယဈာန်စိတ်သုံးခု,စတုတ္ထဈာန်စိတ်သုံးခုအားတပ်သော ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး, အာနာပါနဿတိ၏, အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်,ဝင်သက်ပညတ်,မေတ္တာ,ကရုဏာ ဒုဒိတာ,ဟူသော ပြဟ္မဝိဟာရတရားသုံးပါး၏, အာရုံဖြစ်သော အတိုင်းမသိသော သဘ္ဗဝါပညတ်။ ဤတဆဲ့လေးပါးသော ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ။

ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်စိတ်သုံးခုအားတပ်သော ကသိုဏ်းပညတ်ဆယ်ပါး၊ အာနာပါနဿတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်,ဝင်သက်ပညတ်, ဥပေက္ခာပြဟ္မဝိဟာရတရား၏အာရုံဖြစ်သော အတိုင်းမသိသော သဘ္ဗဝါပညတ်။ ဤတဆဲ့နှစ်ပါးသော ပညတ်ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ။

ရူပါဝစရစိတ်(၁၅)နှင့်၏ ပညတ်ဓမ္မာရုံ
ဆိုရိုးဋ္ဌမှတ်သားဘွယ်။

(မေး) သင်္ဂြိဟ်လက်သန်းအဋ္ဌကထာပါဠိ အာရမ္မဏသင်္ဂဟဋီကာ"သေသာနိမဟဂ္ဂတ စိတ္တာနိသဗ္ဗာနိပိ ပညတ္တာရမ္မဏာနိ'' ..... ဟု သာမန်ပိန့်ကြားတော်မူအပ်ပါလျက်။အဘယ်ကိုထောက်ထား၍,"ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်(လ)နှစ်ဆဲ့ငါးပါးသော ပညတ်ဓမ္မာရုံ'' .....စသည်ဖြင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက်၍ ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) သင်္ဂြိဟ်လက်သန်း အဋ္ဌကထာအာရမ္မဏသင်္ဂဟ .... ''သေသာနိမဟဂ္ဂတ စိတ္တာနိ သဗ္ဗာနိပိ ပညတ္တာရမ္မဏာနိ'' .... ဟု သာမန်ပိန့်ကြားဘော်မူအပ်သော်လည်း၊ သင်္ဂြိဟ်လက်သန်းအဋ္ဌကထာပါဠိ ကဲ့ပြဋ္ဌာန်းပိုင်း၌၊ ပညတ်အာရုံတို့ကို အသေးစိတ် ခွဲခြား၍ ပိန့်ကြားတော်မူပါသည်။ ဤကိုထောက်၍-ရူပါဝစရ(လ)နှစ်ဆဲ့ငါးပါးသောပညတ်ဓမ္မာရုံ-စသည်ဖြင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက်၍ ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသည်၊မှန်ပါသည်။ သင်္ဂြိဟ်လက်သန်း အဋ္ဌကထာကမူ ပဋ္ဌာန်းပိုင်း၌

(က) တဏ္ဍာဝိဒသကသိဏာနိ အာနာပါနဉ္စပဉ္စကဈာနိကာနိ

(ခ) ဒသအသုဘာကာယဂတာသတိစ ပဋ္ဌမဈာနိကာ

(ဂ) မေတ္တာဒယောတယောစတုတ္ထဈာနိကာ

(ဃ) ဥပေက္ခာပဉ္စမဈာနိကာ

ဟူပညတ်အာရုံတို့ကို အသေးစိတ်ခွဲခြား၍ ပိန့်ကြားတော်မူပါသည်။

အာကာသာနဉ္စာယတန စိတ်သုံးခုအားတပ်သော၊ အာကာသ ကြည်သော ကသိုဏ်းကိုးပါးတို့တွင်၊ တပါးပါးကိုခွါ၍, ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော ဝမ္မာရုံ။

ဝိညာဏဉ္စာယတန ကုသိုလ်အားတပ်သော ဤဘဝ,ရှေးဘဝအစ္ဆကွသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်ဟု ဆိုအပ်သော ဝမ္မာရုံ။

ဝိသ္သာဏဉ္စာယတနဝိပါက်အားတပ်သော ရှေးဘဝအစ္ဆကွသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသောအာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ဟုဆိုအပ်သောဝမ္မာရုံ။

ဝိညာနဉ္စာယတန ကြိယာအားတပ်သော ဤဘဝအစ္ဆကွသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကြိယာ။ဤဘဝ,ရှေးဘဝအစ္ဆိကွ သန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်ဟု ဆိုအပ်သော ဝမ္မာရုံ။

(က) တက္ကဋပိ၊ထိုအမျှသုံးဆယ်သော အပ္ပနာကိုဖြစ်စေတတ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင်လည်း။ ဒသကသိဏာနိစ၊ ဆယ်ပါးသော ကသိုဏ်း ပညတ်တို့သည်,ရင်း။အာနာပါနဉ္စ၊အာနာပါနသတိ၏, အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်,ဝင်သက်ပညတ်သည်ရင်း။ပဋ္ဌကဈာနိကာနိ၊ငါးပါးသော ဈာန်တို့၏, အာရုံဖြစ်ကုန်၏,။

(ခ) ဒသအသုဘာဝစ၊ ဆယ်ပါးကုန်သော အသုဘပညတ်တို့သည်ရင်း။ ကာယဂတာသတိစ၊ ကာယဂတာသတိသည်ရင်း။ ပဌမဈာနိကာ၊ ပဌမဈာန်၏, အာရုံဖြစ်ကုန်၏,။

(ဂ) မေတ္တာဒယော၊ မေတ္တာစသည်တို့သည် (၀၊)မေတ္တာ,ကရုဏာ,မုဒိတာတို့သည်။ စတုတ္ထဈာနိကာ၊ ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်လေးပါးတို့၏, အာရုံဖြစ်ကုန်၏,။

(ဃ) ဥပေက္ခာ၊ ဥပေက္ခာဟု ဆိုအပ်သော ပြဟ္မဝိဟာရတရားသည်၊ပဉ္စမဈာနိကာ၊ ပဉ္စမဈာန်၏,။ အာရုံဖြစ်၏,။

ဤ သုတ္တိုဟ်လက်သန်း အဌကထာစကားရပ်၌(၂၆)ပါးကုန်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ဆိုင်ရာဆိုင်ရာဈာန်နှင့် တွဲးလိုက်ပါမူ။

အာကိုဠာယတနစိတ်သုံးခုအားတပ်သောအာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်ကြိယာ၏, မယ္မိခြင်းတည်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ် ဟုဆို အပ်သော ဝမ္မာရုံ၊

နေဝသညာ နာသညာယတန ကုသိုလ်အားတပ်သော ဤဘဝ,ရှေး ဘဝ အဋ္ဌာဟ္ကသန္ဓာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကိုဠညာယတန ကုသိုလ်ဟု ဆိုအပ်သော ဝမ္မာရုံ။

နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ပါက်အားတပ်သော ရှေးဘဝအဋ္ဌာဟ္ကသန္ဓာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကိုဠညာယတန ကုသိုလ်ဟု ဆိုအပ်သော ဝမ္မာရုံ။

နေဝသညာ နာသညာယတနာ ကြိယာအား တပ်သော ဤဘဝ အဋ္ဌာဟ္ကသန္ဓာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကိုဠညာယတနကြိယာ။ ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဋ္ဌာဟ္ကသန္ဓာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကိုဠညာယတန ကုသိုလ် ဟု ဆိုအပ်သော ဝမ္မာရုံ။

လောကုတ္တရာစိတ်ရှစ်ခုအားတပ်သောနိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော ဝမ္မာ ရုံ ပဋ္ဌာန်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ပဌမဈာန်။

ကသိုဏ်းပညတ်(၁၀)ပါး။ အသုဘပညတ်(၁၀)ပါး။ ကာယဂတာ သတိ,အာနာပါနသတိ,မေတ္တာ,ကရုဏာ,မုဒိတာ အားဖြင့် (၂၅)ပါး။

ဒုတိယဈာန်။

ကသိုဏ်းပညတ်(၁၀)ပါး။ အာနာပါနသတိ,မေတ္တာ,ကရုဏာ,မုဒိ တာအားဖြင့်(၁၄)ပါး။

ယင်းနည်းအတူ တတိယဈာန်၌(၁၄)ပါး။ စတုတ္ထဈာန်၌ (၁၄)ပါး။

ပဉ္စမဈာန်။

ကသိုဏ်းပညတ် (၁၀) ပါး။ အာနာပါနသတိ, ဥပေက္ခာအားဖြင့် (၁၂)ပါး။ ယင်းသို့ အသီးအသီး ဖြစ်ကြလေသည်။

ဤကိုရည်၍, ... "ရူပါဝစရ ပဌမဈာန်စိတ်(၃)ခု၊ (လ) ဤ(၁၂)ပါး သော ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော ဝမ္မာရုံ" ..... ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြိုး ၌ ဆိုရိုးပြုတော်မူလေသတည်း။

အရူပစိတ်(၁၂)ခုတို့၏ အာရုံခွဲမှတ်သားဘွယ်။

(မေး) အာရုပ္ပေသုဒုတိယစတုတ္ထဈာနိမဟဂ္ဂတာရမ္မဏာနိ။ သေသာနိမဟဂ္ဂတစိတ္တာနိ သဗ္ဗာနိပိပညတ္တာရမ္မဏာနိ ဟု သုတ္တန်တလက်သန်း အဋ္ဌကထာပါ၌ အာရမ္မဏာသင်္ဂဟ၌ သာမန်မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါလျက် "အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်သုံးခုအား တပ်သော(လ)အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ဟု ဆိုအပ်သောမည်ရာ၏" ..... ဟု အာဘယ်ကိုထောက်ထား၍ ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြိုး၌ ဆိုရိုးပြုတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) အာရမ္မဏတောဒေနာဘိ ကသိဈာနျာဒိမဟာဂတာသံ, အာကာသဝိသယံမနော, တဒဘာဝေါ,တဒါလမ္ဗံ ဝိညာဏန္တိစတုဇ္ဇိဓနိဗ္ဗမေသံ စတုန္နံ အာရမ္မဏတောဒေန ..... ဟူသော ဝိဘာဝနီဋီကာပါဋ္ဌကို အထောက်အထားပြု၍၊ ဤသို့ဆိုရိုးပြုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အာရမ္မဏတောဒေနာတိ၊အာရမ္မဏတောဒေန ... ဟူသည်ကား။ကသိဏာဒျာဒိမဟာဂတာသံ၊အာကာသကြဉ်သောကသိဏ်းကိုးပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုခွါ၍ ရသောကောင်းကင်ပညတ်ဌင်း။ အာကာသဝိသယံ၊ ကောင်းကင်ပညတ်သျှင် အာရုံယူသော။မနော၊ ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်ဌင်း။ တဒဘာဝေါ ထိုပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်၏ မယူခြင်းတည်း ဟူသောနတ္ထိဘောပညတ်ဌင်း။ တဒါလမ္ဗံ၊ ထိုနတ္ထိဘောပညတ်သျှင် အာရုံယူသောဝိညာဏ်၊ တတိယာရုပ္ပဝိညာဏ်ဌင်း။ ဣတိ၊ ဣသို့။စတုဇ္ဇိဓံ၊ လေးပါးအပြားယူ၏။ဣတိ၊ ဤသို့၊စတုန္နံ၊ လေးပါးကုန်သော။အာရမ္မဏာနံ၊ အာရုံတို့၏။ ဘောဒေန၊ အပြားအား၊ဖြင့်။

အရူပစိတ်(၁၂)ခုတို့နှင့်အာရုံခွဲပုံ။

ဤ၌၊ အရူပစိတ်(၁၂)ခုတို့နှင့်အာရုံ(၄)ပါးတို့ကို ယှဉ်ညီတွဲပုံမှာ။

(၁) အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ် (၃) ခုတို့နှင့် အာကာသကြဉ်သောကသိဏ်းကိုးပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုခွါ၍ ရအပ်သောကောင်းကင်ပညတ်။

(၂) ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ် (၃)ခုတို့နှင့် အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်,ကြိယာစိတ်နှစ်ခု။

(၃) အာကိဉ္စညာယတနစိတ်(၃)ရတို့နှင့် ပဌမဈာနရူပဝိညာဉ် ၏ ၁ ၌ ခြင်းတည်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်။

(၄) နေဝသညာ နာသညာယတနစိတ်သုံးရတို့နှင့် အာကိဉ္စညာယ တနှ ကုသိုလ်ကြိယာ စိတ်နှစ်ရတို့ကို ယသောရဟာသ္ဒဉ်တွဲးကုန်ရာသည်။

အာကာအာကိ၁ဝါက်တို့ကိုအာရုံပြု,မပြု အဆုံးအဖြတ်။

ပဌာန်းအရေကောက်ဆရာတော်သည်ကား။ အာကာသာနဉ္စာယတ နကုသိုလ်,ကြိယာစိတ် (၂)ရတို့သည်သာ။ ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ်(၃) ရတို့၏ အာဝဇ္ဇနဖြစ်ကြောင်း။

အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်, ကြိယာစိတ် (၂)ရတို့သည်သာ။ နေ၀ သညာ နာသညာယတနစိတ် (၃) ရတို့၏ အာရုံဖြစ်ကြောင်း မိန့်ဆို တော်မူလေသည်။

အာကာသာနဉ္စာယတနဝိပါက် အာကိဉ္စညာယတနဝိပါက်စိတ်တို့ သည်,မည်သည့်အရုပ်စိတ်တို့၏ အာဝဇ္ဇနဖြစ်ကြောင်း မိန့်ဆိုတော်မမူပေ။

အချို့ပညာ၀နှ်တို့ကား,ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ်(၃)ရ ကို့သည်။အာ ကာသာနဉ္စာယတနဝိပါက်ကိုအာရုံပြုနိုင်၍ နေ၀သညာနာ သညာယတ နစိတ်(၃)ရတို့သည် အာကိဉ္စညာယတနဝိပါက်ကို အာရုံပြုနိုင်ကြောင်း မိန့်ဆိုတော်မူကြကုန်၏။

အဆိုပါ ပညာ၀နှ်တို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြသည့်အတိုင်း အာရုံပြုနိုင် သည်ဟု မမှတ်အပ်ပေ။

မှန်ပါသည်။

ပဌမဈာရုပ္ပပါကောယံ, ဒုတိယာရုပ္ပစေတသော။
ကုသလဿဝိပါကဿ, ကြိယဿာရမ္မဏံနဟိ။

ဟု အဘိဓမ္မာ၀တာရ အဋ္ဌကထာ၌ တိုက်ရိုက်မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

အယံပဌမဈာရုပ္ပပါကော, ဤပဌမဈာရုပ္ပဝိပါက်သည်။ ကုသလဿ,ကု သိုလ်ဖြစ်သော။ ဝိပါကဿ, ပဝိပါက်ဖြစ်သော။ ကြိယဿ, ကြိယာဖြစ် သော။ ဒုတိယာရုပ္ပစေတသော, ဒုတိယာရုပ္ပစိတ်၏။ အာရမ္မဏံ အာရုံ သည်။ နဟိဟောတိ, မဖြစ်သည်သာသတည်း။

အာရုံမဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ ဘကြောင်းကို ညွှန်ပြချက်။

အဘယ်ကြောင့် အာရုံမဖြစ်နိုင်ပါသနည်းဟူမူ။ အရူပဘုံ၌ အလွန် ငြိမ်သက်သည့် အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်သော ပဋ္ဌမဈာရူပုပါဂ်ဟု ဆိုအပ်သောဘဝင်စိတ်သည် ဘာဝနာအားစင်ကြယ်စွာမထင်နိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့်အာရုံမပြုနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အရူပဘဝေ အတိသန္တာဘာဝေ နပဝတ္တမာနံ ဘဝင်္ဂံ စိတ္တံ
နဘာဝနာယ ပရိသုद္ဓံ ဥပဋ္ဌာတိ တိဘာဟ ပဋ္ဌမဈာရူပပုပါ ကောတိ အာဒိ
အဘိဓမ္မာဝတာရဋ္ဌိကာသစ်(၁၈၂-၃၀)

အရူပဘဝေ၊ အရူပဘုံ၌။ အတိသန္တာဘာဝေန၊ အလွန် ငြိမ်သက်သည်အဖြစ်ဖြင့်။ ပဝတ္တမာနံ၊ ဖြစ်သော၊ ဘဝင်္ဂံစိတ္တံ၊ ဘဝင်စိတ်သည့် ဘာဝနာယ၊ ဘာဝနာအား။ ပရိသုဒ္ဓံ၊စင်ကြယ်စွာ၊ နဥပဋ္ဌာတိ၊မထင်နိုင်ပေ။ ဣတိတာသာ၊ ထို့ကြောင့်။ ပဋ္ဌမဈာရူပပုပါ ကောတိအာဒိ၊ ပဋ္ဌမဈာရူပုပါ ကော၊ ဤသို့စသောစကားကို။ အာစရိယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာသည်။ အာဟ၊ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

မဟဂ္ဂုတ်အာရုံနှင့်စပ်သော ပုစ္ဆာ(၂)ချက်။

ပြဿနာဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ဆိုရိုးတို့ကို ထောက်၍။ အောက်ပါ မေးခွန်းပုစ္ဆာတို့ကို ကျွန်စွာ ပြေဆိုကြရာ၏။

(မေး) "အာရုပ္ပေသုဒုတိယစတုတ္ထဇ္ဈာနံ မဟဂ္ဂတာရမ္မဏာနိ" ..... ဟူသော သုတ္တန်တော်လက်သန်းအဋ္ဌကထာပါဠိအရ။ ဒုတိယသာရုပ္ပ,စတုတ္ထဇ္ဈာရုပ်ဝိညာဉ်တို့သည်၊ မဟဂ္ဂုတ်ကို အာရုံပြုကုန်၏။ ဟုဆိုရာ။ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် (၂၇)ခုတို့တွင် အဘယ်မဟဂ္ဂုတ်ကို အာရုံပြုကြပါကုန်သနည်း။

(မေး) "သေသာနိမဟဂ္ဂတစိတ္တာနိ သဗ္ဗာနိပိ ပညတ္တာရမ္မဏာနိ" ဟူသော သုတ္တန်တော်လက်သန်းအဋ္ဌကထာပါဠိအရ။ ဒုတိယသာရုပ္ပ စတုတ္ထဇ္ဈာရုပ္ပမှ ကြွင်းကုန်သော မဟဂ္ဂုတ်စိတ်(၂၅)ခုတို့သည် ပညတ်ကိုအာရုံပြုကြကုန်၏။ ဟုဆိုရာ၊ အဘယ်ပညတ်တို့ကို အာရုံပြုကြပါကုန်သနည်း။

မနောဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ဟူသော သမ္မဒါနိပါဠိဖြင့်၊ မနောဝိညာဏဓာတ် ခုနစ်ဆဲ့ခြောက်ခု, စေတသိက် ဒွေပညာသ-ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

အာရမ္မဏပစ္စယော .. ဟူသောကရိယာပါဠိဖြင့် တဖိုင်နက်ယာသာ ရဟာတပ်ကောင်းသော၊အာရမ္မဏ,အဓိပတိ,နိဿယ,ဥပနိဿယ ပုရေ စာတ,ဝိပဿယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတ ၅၂ ရစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏ သတ္တိ၂ခုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့်ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

လောကုတ္တရာအာရုံ ဆိုးပြုခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ်ကိုအထောက်အထားပြု၍, "လောကုတ္တရာစိတ် (လ)ဓမ္မာရုံ" ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအရကောက်၍ ဆိုရိုးပြုတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) "လောကုတ္တရေစိတ္တာနိ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာနိ" .....ဟူသောသုတ္တပိဋကလက်ဃန်းအဋ္ဌကထာပါဠိကို အထောက်အထားပြု၍, ..."လောကုတ္တရာစိတ် ရစ်ချအားတပ်သော နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ" .....ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက်၍ ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသည်။

(မှတ်ချက်။ ။သဗ္ဗေဓမ္မာ၏ တနည်းအရကောက်ဆိုရိုးအကျယ်မှာ၊ သင်္ဂြိဟ်အာရမ္မဏသင်္ဂဟနှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတို့ကို အထောက်အထားပြုကာ ဆိုရိုးပြုထားခြင်းဖြစ်ရကား။ အာရမ္မဏသင်္ဂဟနှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းကိုကျေပါမူ။ ထိုဆိုရိုးအကျယ်မှာ တစုံတရာ အခက်အခဲယိုမည်မဟုတ်ပေ။)

ကရိယာပါဠိသာမညအရကောက်၍မှတ်သားဘွယ်။

အာရမ္မဏပစ္စယော .....ဟူသော ကရိယာပါဠိသာမညအရကောက်၍ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ သဘာဝ(၇)ပစ္စည်းတို့ကို သိယှဉ်ရန်လို၏။

အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ သဘာဝ(၇)ပစ္စည်းဆိုသည်မှာ။

အဓိ နိဿယ၊ ဥ,ပုရေနှင့်၊ ဝိပ္ပ,ဘတ္တိ ဘဝိဂတ၊
ပေါင်းသင်္ဂြိ၊ အာရမ္မဏသဘာဝါ။

ဟူသည်တို့ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းလက်ဝဲကို အာဂုမ်ဆောင်၍ သရုပ်ထုတ်တတ်ပါမူ၊ အာရမ္မဏပစ္စည်း ကရိယာပါဠိ သာမညဆိုရိုး အရကောက်မှာ တစုံတရာ ခက်ခဲဘွယ်ရာ ယိုကောဇ္ဇမည်မဟုတ်ချေ၊

ယံယံခမ္မံ .... ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ အနိယာမအားဖြင့် အာဝဇ္ဇနေခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ပေါပေါခမ္မာ .. ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ အနိယာမအားဖြင့် အာဝဇ္ဇဏီက ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

ယံယံခမ္မံ အာဝဇ္ဇန် ဟုဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း။

(မေး) ရူပါယတနံ(လ)မနောဝိညာဏဓာတုယာ,တံသမ္ပယုတ္တကာ နဉ္စ ဓမ္မာနံ အာဝဇ္ဇဏာဝဇ္ဇယေနပစ္စယော ... ဟူသော ပါဠိဖြင့်ပင်၊အာဝဇ္ဇနေခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားတို့က၊အာဝဇ္ဇဏီက ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား၊ အာဝဇ္ဇဏာ ပစ္စယသင်္ခေါဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြောင်း ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်သည် ပြီးနှင်ပါလျက်၊ အဘယ်ကြောင့် "ယံယံခမ္မံအာဝဇ္ဇန်" ဟူသော ပါဠိကို ဟောကြားတော်မူပါသနည်။

(ဖြေ) ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောပါဠိတို့ဖြင့် သင်္ဂြိဟ်ညာဏဓာတ်တို့၏ အကြင်အာဝဇ္ဇနေခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားတို့ကို ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

ထိုထို အာဝဇ္ဇနေခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားတို့သည် သင်္ဂြိဟ်ညာဏဓာတ်တို့အား မိမိကိုအာဝဇ္ဇဏ်ပြု၍ ဖြစ်ဆဲ.ခဏခဏ်သာသျှင်၊ အာဝဇ္ဇဏာပစ္စယသင်္ခေါဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။

ထိုသို့ကျေးဇူးပြုသော်လည်း၊တပေါင်းတည်းကျေးဇူးမပြု၊ အကြင်အကြင်တရားကို အာဝဇ္ဇဏ်ပြု၏။ ထိုထိုတရားကသာ သင်္ဂြိဟ်ညာဏဓာတ်တို့အား၊ အာဝဇ္ဇဏာပစ္စယသင်္ခေါဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်အဖြစ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "ယံယံခမ္မံအာဝဇ္ဇ" ဟူသော ပါဠိကို ဟောကြားတော်မူရပြန်ပါသည်။

ယံယံခမ္မံ အာဝဇ္ဇာတိ ဣမိနာ ယေ ယေ တေ တေ သံသဋ္ဌနိဝိညာဏဓာတုနံ အာဝဇ္ဇဏဓမ္မာ ဝုတ္တာ၊ တေ တာသံ ဓာတူနံ အာဝဇ္ဇဏ်ကတ္တာ ဥပကာရကာ ဟောန္တိ ယေ ဓာတူ ပစ္စယာ ဟောန္တိ တိဒီပေတိ။

ဧဝံ ဟောန္တာပိ စ ဧကတော ဟောန္တိ၊ ယံယံ အာဝဇ္ဇယေ ယေ ဥပကာရာ ဟောန္တိ၊ တေ သံ တေ သံ တေ တေ ဝိသုံ ဝိသုံ အာဝဇ္ဇဏ်ပစ္စယာ ဟောန္တိ တိပိ ဒီပေတိ၊

ပဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၃-၁၃)

ယံယံခမ္မံ အာဝဇ္ဇတိ ဣမိနာ၊ ယံယံခမ္မံအာဝဇ္ဇ ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊

စိတ္တဇေတသိကာခမ္ဘာ.....ဟူသော ပါဠိဖြင့် အာရမ္မဏိက ပစ္စယုပ္ပန်တရား နာမက္ခန္ဓာသုရပ်ကိုပြတော်မူ၏။

သဏ္ဌာန်း၊ ခုနစ်ပါးကုန်သော။ တာသံဝိညာဏာခေါ်တို့နှင့်၊ ထိုဝိညာဏခေါ်တို့ကို။ ယေဇဝေါအာရမ္မဏခမ္ဘာ၊ အကြင် အာရုံတရားတို့ကို။ ဥတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ တေ၊ ထိုအာရုံတရားတို့သည်။ တာသံခေါတို့နှင့်၊ ထိုဝိညာဏခေါ်တို့အား။ အာရမ္မဏံ ကတွာ၊ အာရုံပြု၍။ ဥပဇ္ဈာနက္ခဏေ ယေဝ၊ ဖြစ်ဆဲးခဏာ၌သာသျှင်။ အာရမ္မဏပစ္စယာ၊ အာရမ္မဏပစ္စည်းဟူ သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒိပေတိ၊ ပြ၏။

ဝေါဟောန္တာဝိစ။ယင်းသို့ဖြစ်ကုန်သော်လည်း။ ကေတေ၊ တခေါ်ခေါ်တည်း။ နဟောန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။ ယံယံ၊ အကြင်အကြင်အာရုံတရားကို၊ အာရဗ္ဘ၊ အာရုံပြုကုန်၍။ ယေယေ၊ အကြင်အကြင်အာရမ္မဏိကတရားတို့ သည်။ ဥပဇ္ဈန္တိ ဖြစ်ကုန်၏။ တေတေ၊ ထိုထိုအာရုံကရားတို့သည်။ တေ သံတေသံ ထိုထိုအာရမ္မဏိကတရားတို့အား။ ဝိသုံဝိသုံ၊ အသီးအသီး။ အာရမ္ဘာပစ္စယာ၊ အာရမ္ဘဏပစ္စည်းတို့သည်။ ပါ၊ မအာရမ္ဘဏပစ္စယ သဘောဖြင့်၊ ကျေးဇူးပြုကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ လည်း။ ဒိပေတိ၊ ပြ၏။

(ဤအဋ္ဌကထာပါဠိ၌....ယေတေ....ဟုဆိုရာ ''အကြင်ဆို'' ဟုအတ္ထယောဇနာ မပြုအပ် ''ဧတေ'' ဟူသောနောက်ပုဒ်ကား ''ပဒါလက်ာရ'' မျှသာဖြစ်၍ အနက်မယှိ။

ယင်းသို့ပုဒ်ကွဲးသဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တို့ကိုဆင့်၍ ထုတ်မူ၊ ရှေ့ပုဒ်သာအနက်ယှဉ်၍။ နောက်ပုဒ် မှာတမူကား အနက်မယှိဟုမှတ်ရမည်။ ဤကိုရည်၍

သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်၊ ဆင့်၍ ထုတ်မူ၊ နောက်ပုဒ်တချက်။
အနက်မဲ့ သာမျှားသ ဟည်း။

ဟု ဘုရားကြီးနိယံ၌ မိန့်ဆိုတော်မူလေသတည်း။)

ဥပဇ္ဈာနက္ခဏေယေဝ .... ဟူသောအဋ္ဌကထာပါဠိကို
ဖိုစစ်ချက်။

(မေး) ဥပဇ္ဈာနက္ခဏေယေဝ ..ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူ သောကြောင့်။ အာရုံခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားတို့သည်။ အာရမ္ဘဏိက ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ အား။ ဥပါဒ်ဒု,,ဘင်,ခဏာ၌(၃)ပါးတို့တွင်၊ ဥပါဒ်ခဏာ ၌သာ ကျေးဇူးပြုသည်ဟု မှတ်ယူရမည်လော။

တောတောခမ္ဘာ ..... ဟူသော ပါဠိဖြင့် နိပဿမအားဖြင့်၊ ယံယံခမ္ဘံ ဟူသောပါဠိဖြင့် မှတ်အပ်ပြီးသော အာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

(ဖြေ) ထိုသို့မမှတ်ယူရပါ။အဋ္ဌကထာဆရာသည် ပစ္စ၊ ပွန်ခဏာ တစိတ်ဖြင့်၊ အလုံးစုံသော ပစ္စ၊ ပွန်ခဏာကို သိမ်းယူလိုသောကြောင့် ''ဥပ္ပဇ္ဇနက္ခဏောယေဝ'' ဟု မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မှန်ပါ၏သည်။ ၊ရူပအစယ်သော အာရုံတရား၊ စက္ခုဝိညာဉ် အစယ်ကုန်သော အာရမ္မဏိကတရား၊ အာရမ္မဏာပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်မဟုတ်။ စင်စစ်သော်တမူကား-ဥပါဒ်, ဌိ ဘင်, ဟု ဆိုအပ်သော ခဏသုံးပါးတို့ဖြင့်ပင် အာရမ္မဏာပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါ၏သည်။

ဥပ္ပဇ္ဇနက္ခဏေယေဝါတိ ဧတေန ဝတ္ထုမာနက္ခဏေ ကဒေသေန သဗ္ဗံ ဝတ္ထုမာနက္ခဏံ ဂယှတိ ဘိဝဋ္ဌပ္ပံ။ နဟိ ဥပ္ပဇ္ဇနက္ခဏေယေဝ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ရူပါဒိနံ အာရမ္မဏပစ္စယော။ အထခေါ သဗ္ဗသ္မိံ ဝတ္ထုမာနက္ခဏေ တိ။
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၃၄-၃၁)

ဥပ္ပဇ္ဇနက္ခဏေယေဝါတိ ဧတေန၊ ဥပ္ပဇ္ဇနက္ခဏေယေဝ ..... ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်။ ဝတ္ထုမာနက္ခဏေ ကဒေသေန၊ ပစ္စ၊ ပွန်ကာလ ခဏတစိတ်ဖြင့်။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော။ ဝတ္ထုမာနက္ခဏံ၊ ပစ္စ၊ ပွန်ခဏာကို။ ဂယှတိ၊ ယူအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မှတ်အပ်၏။

ဟိ၊ မှန်ပါသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇနက္ခဏေယေဝ၊ ဥပါဒ်ခဏာဌိသာလျှင်။ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ၊ စက္ခုဝိညာဉ် စသည်တို့အား ရူပါဒိနံ၊ ရူပါရုံစသည်တို့သည်၊ အာရမ္မဏာပစ္စယော၊ အာရမ္မဏာပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကုန်သည်။ နဟောတိ၊ မဖြစ်ကုန်။ အထခေါ၊ စင်စစ်သော်ကား။ သဗ္ဗသ္မိံ၊ အလုံးစုံသော။ ဝတ္ထုမာနက္ခဏေ ပစ္စ၊ ပွန်ခဏာဌိ။ အာရမ္မဏာပစ္စယော၊ အာရမ္မဏာပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ကျေးဇူးပြုကုန်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

နိယာဟ်, အနိယာဟ်ဒ္ဒြမှာ်သး ဘွယ်။

ယသဒ္ဒါ, တသဒ္ဒါ, နှစ်မျိုးယှဉ်ရာ၊ ပ္ပဿနိ:အရေကောက်ဆရာတော်ကား။

တောသံတောသံခမ္ဘာနှံ ... ဟူသောပါဠိဖြင့် နိယမအားဖြင့်၊ ပေါ်ပေါ်ခမ္ဘာဟူသောပါဠိဖြင့်မှတ်အပ်ပြီးသော အာရုံမှတ်ကိုကပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

ယသဒ္ဒါကို "အနိယမ" တသဒ္ဒါကို "နိယမ" ဟု ဆိုလိုရိပ်ယှဉ်၏။ သဒ္ဒါကျမ်းများက ယသဒ္ဒါကို "အနိယတ်" တသဒ္ဒါကို "နိယတ်" ဟူသော အမည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်အသုံးပြုကြကုန်၏။

ထိုတွင်တစုံတခုသောသဒ္ဒါသည် မယူဘူးသေးသော အနက်ကို ယူတတ်သောကြောင့် ယသဒ္ဒါသည် "အနိယတ်" မည်၏။

ယသဒ္ဒါသည် ယူအပ်သော အနက်ကို ယူတတ်သောကြောင့်၊ တသဒ္ဒါသည် "နိယတ်" မည်၏။

ယေနကေနစိသဒ္ဒေနအဂ္ဂဟိတပုဗ္ဗတ္ထသ္သ ဂဟိတတ္တာ ယသဒ္ဒေါ
အနိယတောနာမ။
ယသဒ္ဒေနဂဟိတတ္ထသ္သ ဂဟိတတ္တာ တသဒ္ဒေါ နိယတောနာမ။
သုတ္တနိဒ္ဒေသ(၇၀-၁၅)

ယေနကေနစိ၊တစုံတခုသော။သဒ္ဒေန၊သဒ္ဒါသည်၊အဂ္ဂဟိတ၊ယူခဲ့ဖူးသော၊ မယူဘူးသေးသောအနက်ကို။ဂဟိတတ္တာ၊ယူတတ်သည့်အကြောင်း။ ယသဒ္ဒေါ၊ ယသဒ္ဒါသည်။ အနိယတောနာမ၊အနိယတ်မည်၏။

ယသဒ္ဒေန၊ ယသဒ္ဒါသည်။ ဂဟိတတ္ထသ္သ၊ယူအပ်သော အနက်ကို။ ဂဟိတတ္တာ၊ ယူတတ်သောကြောင့်၊တသဒ္ဒေါ၊တသဒ္ဒါသည်၊နိယတောနာမ၊ နိယတ်မည်၏။

ထိုအနိယတ် နိယတ်နှစ်ပါးတို့တွင်။ရှေးဦး "အနိယတ်" ယှိက၊နောက်ဦး "နိယတ်ယှိစမြဲဖြစ်၍ အကယ်၍ "အနိယတ်" သာယှိ၍ "နိယတ်" မယှိခဲ့ပါမူ ထည့်သွင်း ယောဇနာရလေသည်။ ဤကိုရည်၍

ရှေ့အနိယတ်၊ ယှိတုံလတ်၊ နိယတ်နောက်နေစေ။
အကယ်ဘိတိ၊ မယှိလျှင်၊ ထည့်ရမည်မှတ်လေ။

ဟု အာချပ်သောပါဠိပဒ်ဖြင့် မိန့်ဆို၏။

ဤဖြင့် "နိယတ်" ကိုသာ ထည့်ရသည်မဟုတ်သေး "နိုပဘတ်" သာ ဟု ဤ "အနိပဘတ်မယှိခဲ့ပါမူလည်း" "အနိပဘတ်" ကိုထည့်ရလေသည် ယင်းသို့

ဖြစ်ရခြင်းကား အခြားကြောင့်မဟုတ် အနိယတ်,နိယတ်တို့သည် အမြဲစပ်လျက် နေသောကြောင့်ပင်တည်း။

ယန္တိသုတ္တာတန္တိပဒံ၊ တန္တိသုတ္တာနယန္တိစ။
ယောဇေယျယတသဒ္ဒါနံ၊ နိစ္စသမ္ဘန္ဓဘာဝတော။

ဃေါသာရမဇ္ဈသာဋ္ဌိကာ (၇၃-၂၄)

ယန္တိ၊ယံ ဟူ၍။သုတ္တာ၊ ကြားသည်ယိုသော်။တန္တိပဒံ၊တံ ဟူသော ပုဒ်ကို။ယောဇေယျ၊ယှဉ်ရာ၏။တန္တိ၊တံ ဟူ၍။သုတ္တာန၊ကြားသည်ယို သော်။ ယန္တိစ၊ ယံ ဟူသော ပုဒ်ကိုလည်း။ ယောဇေယျ၊ ယှဉ်ရာ၏။ ကဿ'အာဘယိ့ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ယတသဒ္ဒါနံ'ယသဒ္ဒါ,တသဒ္ဒါ တို့၏။ နိစ္စသမ္ဘန္ဓဘာဝတော၊ အမြဲစပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဤအားရမ္ပကာပစ္စယနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်၌လည်း''ယံယံ''ဟူသော''အ နိယတ်''အားလျော်စွာ''တေတေ''ဟူသော''နိယတ်''ကို ဟောတော် မူသည်။

''ယေယေ''ဟူသော''အနိယတ်''အားလျော်စွာ''တေသံတေသံ'' ဟူသော''နိယတ်''ကို ဟောတော်မူလေသတည်း။

ဥပဓိနိုဒ်ကြီးသာ၌မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ဘုရားသျှင်သည် ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏ ဖြစ်ဆဲ"ပစ္စုပ္ပန်ကာ လ''ကိုသာရည်၍,''ဥပဓိနိ''ကြီယာကို ဟောတော်မူသည်ဟု မှတ်ရ မည်လော။

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည် ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏ ဖြစ်ဆဲ''ပစ္စုပ္ပန်ကာ လ''ကိုသာ ရည်၍ ''ဥပဓိနိ''ကြီယာကို ဟောတော်မူသည် မဟုတ် .....''နဇ္ဇောသန္ဒိနိ,ပဇ္ဇတာတိဌိနိ''.....အစယိုသော ဥဒါဟာရဏ်တို့၌ ကဲ့ သို့။ အလုံးစုံသော ကာလသုံးပါးတို့ကို သိမ်းယူသည်၏ အစွမ်း အား ဖြင့်''ဥပဓိနိ''ကြီယာကို ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်ပါသည်၊

ဥပဓိနိတိဗ္ဗဝိယထာနဇ္ဇောသန္ဒိနိ,ပဇ္ဇတာတိဌိနိတိသဒ္ဒကာလသင်္ခါ ဝေသေနဝေါဝုတ္တိနိ,ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၃-၁၀)

ဥပဒေနှိတိကုန်း၊ ဥပဒေနှိ,ဟူသော ဤကြိယာပုဒ်ကို။နေ့ရှောသန့်နှိ,ပဋ္ဌ တာတိဋ္ဌနှိတိယထာ၊နေ့ရှောသန့်နှိ ပဋ္ဌတာတိဋ္ဌနှိ,စသော ဥဒါဟရဏ် တို့ကဲ့သို့။ သင့်ကာလသင်္ကာဝေသနှ၊ အလုံးစုံသော ကာလ(၃)ပါးတို့ ကို သိမ်းယူသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ၎င်း၊ ဤသို့။ ဂုဏ်၊ မိန့်ဆိုတော်မူ အပ်၏။ ဤတို့၊ ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိအပ်၏။

အလုံးစုံသောကာလကိုသိမ်းကြုံး၍ ဟောရခြင်းအကျိုး။

(မေး) ယင်းသို့ အလုံးစုံသော ကာလ (၃) ပါးတို့ကို သိမ်းကြုံး၍ "ဥပဒေနှိ" ကြိယာကို ဟောရခြင်းဖြင့် အဘယ်အကျိုးယိုသနည်း။

(ဖြေ) အကြင်အာရုံပရိယာယ်ရေးတို့ကို အာရုံပြု၍ ၊အကြင်အာရုံမှ ဝိတ ပစ္စုပ္ပန်တရားတို့သည် ဖြစ်လည်းဖြစ်ကုန်ပြီ။ ဖြစ်လည်းဖြစ်ကုန် လတ္တံ့။ ထိုအလုံးစုံသော အာရုံမှဝိတတရားတို့သည် အာရုံမှစာပစ္စည်း ကြောင့်သာ ဖြစ်လည်း ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဖြစ်လည်း ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့-ဟူသော အနက်ပြုခြင်း အကျိုးယိုပါသည်။

> တေနယေပိအာရဒ္ဓာ ယေဥပ္ပဇ္ဇိံသုယေပိဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ တေသဗ္ဗေအာရုံမှ ပစ္စယေနေဝဥပ္ပဇ္ဇိံသုစဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိစ၊ တိသိဒ္ဓံဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၃-၁၉)

တေန၊ထို"ဥပဒေနှိ"ကြိယာဖြင့်၊ ယေပိအကြင် အာရုံတရားတို့ကို လည်း။ အာရဒ္ဓာ၊ အားရုံပြုကုန်၍။ ယော၊ အကြင်အာရုံမှ ဝိတတရားတို့ သည်၊ ဥပဒ္ဒိံသု၊ ဖြစ်ကုန်ပြီ။ ယေပိ၊အကြင်အာရုံမှ ဝိတတရားတို့သည် လည်း။ ဥပဒ္ဒိဿန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့။ သဗ္ဗေ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ တေ၊ထို အာရုံမှ ဝိတတရားတို့သည်၊အာရုံမှစာပစ္စယော၊အာရုံမှစာပစ္စည်း ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ၊ ကြောင့်သာလျှင်၊ ဥပဒ္ဒိံသုစ၊ ဖြစ်လည်း ဖြစ်ကုန်ပြီ။ ဥပဒ္ဒိဿန္တိစ၊ ဖြစ်လည်းဖြစ်ကုန်လတ္တံ့။ ဣတိအဗ္ဗောစ၊ ဤအနက်အာ ပေါင်းသည်၊ သိဒ္ဓံ၊ ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

အဋ္ဌကထာဝါဒကိုမူလဋီကာဆရာဝေဘန်ချက်။

ဤ"အဋ္ဌကထာဆရာ၏ စကားကို ဖိစစ်ဘွယ်သည်၏။"
"ဥပဒ္ဒိနှိ"ကြိယာ၏ကတ္တားပါဒ်ကိုထုတ်ပါမူ "ယေယေဓမ္မာ"ဟူသော

ပါ၌ကိုတွေ့ရပေလိမ့်မည်။အဆိုပါ"ယေယေဓမ္မာ"ဟူသောကဏ္ဍားပါ၌ သည် ပစ္စည်းတရားကိုမဟော၊ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုသာ ဟောလေသည်။

အာရမ္မဏာပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌၊ပစ္စည်းတရား, ပစ္စယုပ္ပန်တရားအားဖြင့် နှစ်မျိုးယှိရာ။ အာရုံပစ္စည်းတရားသည်သာ အတိတ်,အနာဂတ်,ပစ္စုပ္ပန်ကာလ(၃)ပါးတို့၌ ဖြစ်နိုင်၍ ၊အာရမ္မဏိက ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့မှာမူ၊ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌သာ ဖြစ်နိုင်ကြလေသည်။

ပစ္စယဝေဒနာဟိ ပစ္စုပ္ပန္နာယေဝ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၃၅-၂၁)

ဟိ၊ လိနဂ္ဂိရ၊ သမ္ဘဝကြောင့်၊ အဂ္ဂဝိသေ၊ ထုတ်ဆိုပေအုံ့။ ပစ္စယဝေဒနာ၊ အာရမ္မဏိက ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့သည်။ပစ္စု၊ ပ္ပန္နာယေဝ၊ပစ္စု၊ ပ္ပန်တို့သည် သာလျှင်တည်း၊ ဝါ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ဖြစ်ကုန်သည်သာလျှင်တည်း။

အကယ်၍ အဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုသည့် အတိုင်း"ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ"ကြိယာအရ။ အတိတ်,အနာဂတ်ကာလတို့ကို သိမ်းယူပါမှ၊ အာရမ္မဏိကပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့သည် အတိတ်,အနာဂတ်ကာလတို့၌ဖြစ်ရပေလိမ့်မည်။

(ဝါ) အာရုံပစ္စည်းတရားတို့က၊ အတိတ်,အနာဂတ်ကာလ၌ ဖြစ်ကြကုန်သော အာရမ္မဏိကပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား အာရမ္မဏာပစ္စယသဏ္ဌာ ဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြပေလိမ့်မည်။ ပြုံကားမပြုနိုင်ပေ။

အာရမ္မဏာပစ္စည်းသာမဟုတ် မည်သည့်ပစ္စည်းတရားမဆို အတိတ်, အနာဂတ် ကာလတို့၌ဖြစ်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။

ဣမေ ပနနဟေတာ ဒိပစ္စယာ သမ္ဘေဒါ အတီတာနာဂတာနံ ဟောန္တိ
နဟိ အတီတေ စ အနာဂတေ စ အတ္ထိယသော ပစ္စယာ သိယုံ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၃၅-၁၆)

ပန၊ ဣတိ ရိက်ဂဲ့ဆိုဒ့ဲ့အုံ့။ သင်ဦ့ပါ၊ အလုံးစုံသည်းဖြစ်ကုန်သော။ ဣမေ ပေ၊ ဤ ပစ္စည်းတရားတို့သည်။ အတီတာနာဂတာနံ၊ အတိတ်,အနာဂတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား။ ဟေတာ ဒိပစ္စယာ၊ ဟေတု-စသော ပစ္စယာသည်တို့ ဖြင့် ကျေးဇူးပြုကုန်သည်။ နဟောန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။

ဟိယာဘူ၊ အကြင့်ကြောင့်။ ယသ၊ အကြင်ပစ္စယပြုနိတရား အား။ ဧတေ၊ ထိုပစ္စည်းတရားတို့သည်။ ပစ္စယာဥပကာရကာ၊ ကျေးဇူးပြုကုန်သည်။ သိယုံ၊ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ အတိတောစ၊ အတိတ်လည်း ဖြစ်သော။ အနာဂတောစ၊ အနာဂတ်လည်း ဖြစ်သော။ သော၊ ထိုပစ္စယပြုနိတရားသည်။ နအတ္ထိ၊ မယှိပေ။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ နဟောတိ၊ မဖြစ်ကုန်။

အတိတ်အနာဂတ်ပစ္စယပြုနိအား ကျေးဇူးမပြုခြင်း၏ အထောက်သာဝက။

(မေး) အလုံးစုံသော ပစ္စည်းတရားတို့သည် အတိတ်, အနာဂတ် ကာလတို့၌ ဖြစ်ကုန်သော ပစ္စယပြုနိတရားတို့အား ကျေးဇူးပြုနိုင်သည် အဖြစ်ကို။ အဘယ်ကိုဆောက်၍, သိရပါသနည်း၊

(ဖြေ) အတိတ်တိုက်ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌။ အတိတ်, အနာဂတ်တရားတို့အား ပစ္စယပြုနိအဖြစ်ဖြင့် ဟောကြားတော်မမူသည့် အဖြစ်ကို ထောက်၍, သိရပါသည်။

ဝေဠုကဘွာအဘိတ္တိကေအတီတာနာဂတာနံ နကောစိ ပစ္စယောဝုတ္တော၊

ပဋ္ဌာန်းမူလဋ္ဌိကာ (၁၃၅-၁၆)

ဝေဠုကဘွာဘုရားသခင်ကား ထို့ကြောင့်, အဘိဘုတ္တိကေ, အတီတပဋိက် ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌, အတီတာနာဂတာနံ, ဤ တိတ်, အနာဂတ်တရားတို့ အား, ပစ္စယော ကျေးဇူးပြုသော။ ကောစိ, တစုံတရုသော တရားကို, နဝုတ္တော, ဟောတော်မမူအပ်၊

ထို့ကြောင့် အာရုံမူဏာပစ္စယဝိုဒ္ဓေသ၌ "ဥပဒ္ဒတ်" ဟူသော ကြိယာ ပါဠိဖြင့်, အကြင်အာရုံမူဏာပစ္စယပြုနိတရားတို့အား။ ရူပါရုံ-အစယ်ကုန်သော အာရုံမူဏာပစ္စည်းတရားတို့သည်, အာရုံမူဏာပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကုန်၏။

ထိုကျေးဇူးအပြုခံရသော အာရုံမူဏာပစ္စယပြုနိတရားတို့သည်, အတိတ်မဟုတ်, အနာဂတ်မဟုတ်, ပစ္စုပ္ပန်သက်သက်သာတည်းဟု ညွှန်းပြတော်မူသည်ဟု သန္နိဋ္ဌာန်ကျမှတ်သားရမည်။

တသ္မာဒုဝေါဝိဥပ္ပဒ္ဒန္တိတိ ဝစနေနယေသံ ရူပါဒယောဘာဝရမ္မဏဝမ္မာ အာရမ္မဏပစ္စယာဟောန္တိ၊ တေပစ္စုပ္ပန္နာဝ၊ သိတာတိ ဝဋ္ဋမ္ပေ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋ္ဌိကာ (၁၃၅-၁၇)

တဘူး ထို့ကြောင့်။ ဣုဝေါ၊ ဤအာရမ္မဏ ပဋ္ဌယာနိုဒ္ဒေသဋ္ဌာလည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ ဝစနေန၊ "ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ" ဟူသောစကားဖြင့်။ ယေသံ၊ အကြင်အာရမ္မဏိကပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား။ ရူပါဒယော၊ ရူပါဒိုအစယ္ခိကုန်သော။ အာရမ္မဏဝမ္မာ၊ အာရုံပစ္စည်းတရားတို့သည်။ အာရမ္မဏပစ္စယာ၊ အာရမ္မဏပစ္စယသင်္ခါတ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ တေ၊ ထိုအာရမ္မဏိက ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့သည်။ ပစ္စုပ္ပန္နာဝ၊ ပစ္စုပ္ပန်တို့သည် သာလျှင်တည်းဟု။ ဒသိတာ၊ ပြအပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ "မင်သတ်အဓိပ္ပါယ်" အနေအားဖြင့် သန္ဓိဌာနိကျ မှတ်သားအပ်ကုန်၏။

မင်သတ်စာချုန်းတော်။

ဗြိန်မာဘုရင်ဇကရာဇ်တို့ ဘုန်းမီးနေလ-တောက်ပတော်မူကြစဉ်အခါက။ တကြောင်းရေးစာချုန်တော်, နှစ်ကြောင်းရေးစာချုန်တော်မှ နှစ်မျိုးယှိလေသည်။ ထိုတွင်

တကြောင်းရေး စာချုန်တော်ကို မင်နီဖြင့်ရေးရသည်။ ဘုရင်ဇကရာဇ်မျှားသားလျှင် အသုံးပြုရသည်။ ၎င်းတကြောင်းရေး စာချုန်တော်ကို "မင်သတ်စာချုန်တော်" ဟု ခေါ်သည်။ အယူခံဝင်ခွင့်မရပေ။

နှစ်ကြောင်းရေးစာချုန်တော်ကို လွတ်တော်မှာ အသုံးပြုရသည်။ အယူခံဝင်လိုမှု ဝင်နိုင်လေသည်။

ဤကိုနယဂ္ဂါဟာမှ၍ အယူခံဝင်ခွင့်မရ၊ တထစ်ချ(၀ါ)သန္ဓိဌာနိကျမှတ်သားရမည့်အဓိပ္ပါယ်ကို "မင်သတ်အဓိပ္ပါယ်" ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။

(မန္တလေးမြို့။ တောင်ပြင်ဘုရားကြီးတိုက်ဆရာတော်-ဦးဇာဂရကြီး၀ါဒ။)

စိတ္တဇေ တသိကာ ဝမ္မာ .. ဟုဟောတော်မူရခြင်း ဘကြောင်း။

(မေး) "ယံယံ ဝမ္မံ အာရဗ္ဘ ယေ ယေ ဝေဒနာ ဝမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ" ဟု ဟော်တော်မူ

လျှင်၊ လိုအပ်သောအနက်သည် ပြီးခဲကောင်းပါလျက်၊အဘယ့်ကြောင့် "စိတ္တဇေတသိကာဓမ္မာ"ဟူသော ပါဠိကို ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) "ယေယေဓမ္မာ"ဟူသောပါဠိ၌လိုအပ်သော"ပဋ္ဌယျပဋိဓမ္မ" တို့ကို သရုပ်အားဖြင့် ညွှန်းပြတော်မူလိုသောကြောင့် "စိတ္တဇေတသိကာဓမ္မာ"ဟူသော ပါဠိကို ဟောကြားတော်မူရပါသည်။

စိတ္တဇေတသိကာဓမ္မာတိဗုဒ်ယေယေဓမ္မာတိဝုတ္တာနံ
သရူပတောနိဒဿနံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၁၀၃-၁၂)

စိတ္တဇေတသိကာဓမ္မာတိဗုဒ်၊စိတ္တဇေတသိကာဓမ္မာ.....ဟူသော ဤပါဠိသည်။ ယေယေဓမ္မာတိဗုဒ်ပါနာ၊ ယေယေဓမ္မာ ....ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်။ ဤကြားနှင့် ဟောတော်မူအပ်သော တရားတို့ကို၊သရုပ်တော။ သရုပ်အားဖြင့်၊နိဒဿနံ ညွှန်ပြခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ရုပ်,နိဗ္ဗာန်,ပညတ်တို့ကို သုံးပုံလုပ်၍
မဟောခြင်း။

(မေး) ရုပ်,နိဗ္ဗာန်,ပညတ်တို့သည် ထင်ရှားယိုပါကုန်လျက်။ ၎င်းတို့ကိုသရုပ်အားဖြင့်ထုတ်ပြတော်မမူပဲ၊စိတ် ဝေဒနာသိက်ဘရားတို့ကိုသာ အဘယ့်ကြောင့် သရုပ်အားဖြင့် ထုတ်ပြတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) ရုပ်,နိဗ္ဗာန် ပညတ်တို့သည် အာရုံကို ယူကပ်ခြင်းသာ 'အနာရမ္မဏ' တရားမျှသာ ဖြစ်၍၊အာရုံမဏာပစ္စယသတ္တိမဲ့ခြင်း ကျေးဇူးအကျိုးကို မပံ့ပိုးနိုင်။ စိတ်,ဝေဒနာသိက် တရားတို့သည်သာ အာရုံကို ယူကပ်သည်ဖြစ်၍အာရုံမဏာပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးအကျိုးကိုပံ့ပိုးလေသောကြောင့် ရုပ်,နိဗ္ဗာန်,ပညာတို့ကို သရုပ်အားဖြင့်မထုတ်ပြနိုင်။ စိတ် ဝေဒနာသိက်တရားတို့ကိုသာ သရုပ်အားဖြင့် ထုတ်ပြတော်မူရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

တေတေဝမ္မာ .. ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့်ဟောတော်မူခြင်း
အကြောင်း။

(မေး) "ယံယံဓမ္မံ"ဟု အနိပညာတ်ကို ဧကဝုစ်အားဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့်။ ၎င်း၏နိယတ်ကို"သောသောဓမ္မော"ဟူ၍သာ ဧက

ဝုစ်အာဝေးဖြင့် ဟောတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် "တေတေခမ္မာ" ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြ) "ယံယံခမ္မံ" ဟူသောပါဠိဖြင့် ညွှန်းပြအပ်သော အာရုံတရား၏ တပါးမက မျိုးပြားလှသည့်အဖြစ်ကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့်၊ "သောသောခမ္မော" ဟူကေဝုစ်ဖြင့်ဟောတော်မမူပဲ၊ "တေတေခမ္မာ" ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့်သာ ဟောတော်မူရခြင်း ဖြစ်ပါသည်၊

ဣဏ္ဍေ ယံယံခမ္မံ အာရဗ္ဘာတိ ကေဝ စနနိဒ္ဒေသံ ကတ္တာ ပုန တေတေ ခမ္မာ တိ ဗဟုဝ စနနိဒ္ဒေသော။ ယံယန္တိ ဝုတ္တသ္သ အာရမ္မဏ ခမ္မသ္သ အနေကဘာဝေါ ပိ အတ္ထီတိ ဒဿနတ္ထော။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋ္ဌိကာ (၁၃၅-၂၁)

စ၊ ဆက်ပါဠိုးအံ့၊ ဣဏ္ဍေ ဤအာရမ္မဏာပစ္စယနိဒ္ဒေသင်္ခ။ ယံယံခမ္မံအာရဗ္ဘာတိ၊ ယံယံခမ္မံအာရဗ္ဘ-ဟူ၍။ ကေဝစနနိဒ္ဒေသံ ကေဝုစ်ဖြင့် ညွှန်းပြခြင်းကို၊ ကတ္တာ ပြု၍။ ပုန၊ တဖန်၊ တေတေခမ္မာ တိ တေတေခမ္မာ ဟူ၍။ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော၊ ဗဟုဝုစ်ဖြင့်ညွှန်းပြခြင်းသည်၊ ယံယန္တိ ဝုတ္တသ္သ၊ ယံယံဟူသော အနိယတ်ပါဠိဖြင့် ဟောအပ်သော၊ အာရမ္မဏာခမ္မသ္သ၊ အာရုံဘုရား၏ အနေကဘာဝေါပိ၊ တပါးမက မျိုးသောအဖြစ်သည့် လည်း။ အတ္ထိ၊ ယိုဖို့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒဿနတ္ထော၊ ညွှန်းပြခြင်းအကျိုးယိုဖို့။

ယေယေ ခမ္မေ ...ဟု ဟောတော်မမူခြင်း အကြောင်း။

(မေး) ပစ္စည်းတရား၏ မျိုးသောအဖြစ်ကိုပြလိုပါလျှင် 'ယံယံခမ္မံ" ဟု ကေဝုစ်ဖြင့် မဟောပဲ "ယေယောခမ္မော" ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့်ဟောတော်မူပါတော့လော။ အဘယ့်ကြောင့် 'ယံယံခမ္မံ" ဟု ကေဝုစ်ဖြင့်သာဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြ) နာမက္ခန္ဓာလေးပါးဘို့သည် တပေါင်းတည်းလည်း အာရုံမဏာပစ္စည်းဖြစ်နိုင်ကြကုန်၏။ ထိုနာမက္ခန္ဓာလေးပါးတို့တွင်၊ ဝေဒနာစသော-ဗဟု စသော တရုတရုသော တရားသည်လည်း အာရုံမဏာပစ္စည်းမဖြစ်နိုင်သည်မဟုတ် ဖြစ်နိုင်သည်သာတည်း။

ထို့ကြောင့်၊ ဝေဒနာစသော, ဗဟုစသော, တရား၏တွင်လည်း၊ တရုတရုသောတရားသည် အာရုံမဏာပစ္စည်းဖြစ်နိုင်သည်ဟူသော အထူး

အာရမ္မဏာပစ္စယနိဒ္ဒေသဆိုခဲ့။

အာရမ္မဏာပစ္စယေန - ဟူသော ကရိယာပါဠိဖြင့်၊ အလေးအပြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု, မဟာကုသိုလ် စိတ်ရှစ်ခု မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် လေးခု, လောကုတ္တရာစိတ်ရှစ်ခု၊ (ဒေါသ, ဣဿာ မစ္ဆာရိယ,ကုက္ကုစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ အပုမည္ညာကြည်သောစေတသိက် လေးဆဲ့ငါးခု) အားတပ်သော အလေးအပြတ်ပြုအပ်သော။ (ပစ္စယုန်, အတိတ်, အနာဂတ်) ဣဋ္ဌဖြစ်သော နိမ္မနဒုက္ခအာဠုရပ, ဒေါသမူဌေ, မောဟမူဌေ,ဒုဗ္ဗလသဟာဂုတ်ကာယဒိဋ္ဌိကြည်သော စိတ်ရှစ်ဆဲ့လေးခု ဒေါသ,ဣဿာ, မစ္ဆာရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာကြည်သော စေတသိက် လေးဆဲ့ခုနှစ်ခု။(ကာလဝိမုတ် ဖြစ်သော) နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သော "အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း" ဖြစ်ခဲ့။ အာရမ္မဏာ,အဓိပတိ ဥပနိဿယ ၅၂ (၃) ပစ္စယ သတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏာ သတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

ကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် 'ယေယေခမ္မေ"ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့်ဟောတော် မမူပဲ "ယံယံခမ္မံ" ဟုဧကဝုစ်ဖြင့်သာ ဟောတော်မူရပါသည်။

ဝတ္ထာရောဟိခန္ဓာသဟေဝ အာရမ္မဏပစ္စယာဟောန္တိ၊ တေသဉ္စပိ အာရဇ္ဇာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမ္ပိ တေ သုဒေကေကံ အာရဇ္ဇ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ နနဟောတိ။ တသ္မာ ဝေဒနာဒိသု ဖဿာဒိသု ဧကေက ဿာပိ အာရမ္မဏပစ္စယ သဘာဝ ဒဿနတ္ထံ ယံယံ ခန္ဓိ ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋ္ဌိကာ (၁၃၅-၂၄)

ဟိ၊အဋ္ဌကထာကိုဆိုပါ၏။ စတ္တာရော၊လေးပါးကုန်သော။ ခန္ဓာ၊နာမ်ခန္ဓာတို့သည်၊သဟေဝ၊တကွသားလျှင်၊ အာရမ္မဏာပစ္စယာ၊ အာရမ္မဏာပစ္စည်းတို့သည်။ဟောန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏။ တေသဉ္စပိ၊ထိုအလုံးစုံသော နာမကွန္ဓာတို့ကိုလည်း၊ အာရဇ္ဇာ၊အာရုံပြု၍။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမ္ပိ၊ဖြစ်သော အာရမ္မဏာကတရား၊သည်လည်း ဟေသု ထိုနာမကွန္ဓာလေးပါးတို့တွင်။ ဧကေကံ တဘုတဘုကို။ အာရဇ္ဇာ၊အာရုံပြု၍။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ဖြစ်ခြင်းသည်။ နဟောတိ၊မဖြစ်သည်ကား။ နာ၊မဟုတ်။ဟောတိ၊ယေဝ၊ဖြစ်နိုင်သည်သာ လျှင်တည်း။

တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဝေဒနာဒိသု၊ ဝေဒနာ စသည်တို့တွင်ရင်း။ ဖဿာဒိသု၊ ဖဿာစသည်တို့တွင်ရင်း ဧကေက ဿာပိ၊တဘုတဘုသော

(၂) (ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက်ဖြစ်နေ) ကာမစိတ်စတုပညာသ အာဘိညာဥ်နွေ (အပွမညာကြဉ်သော စေတသိက်ပညာသ) အားတပ်သော ပစ္စုပ္ပန် နိဗ္ဗန်ရုပ် အစ္စာရသ ဟုဆိုအပ်သော အာရမ္မဏာပုရေဇာတပစ္စည်းဖြစ်အံ့။ အာရမ္မဏာ,ပုရေဇာတာ အတ္ထိ အဝိဂတာ၊ ဤ(၄) ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် အာရမ္မဏာသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

တရားတို့လည်း။အာရမ္မဏာပစ္စယ သဘာဝဒဿနတွင် အာရမ္မဏာပစ္စည်းသဘော ယှိသည်အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ယံယန္တိ၊''ယံယံ''ဟူ၍။ ဝတ္ထုံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

(တနည်း၊)

ယေဘုယျအားဖြင့်''ဝိဇ္ဇာ''ဟူက၊ ဇကေဝစနဖြင့် လောကသဘော သို့လိုက်၍''ယံယံ''ဟု ဟောတော်မူသည်။

ဝိဇ္ဇာ၏သဘောမှာ အသီးသီးသာ ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဤ၌လည်း နာမဂုဏ်နှာလေးပါးတို့တွင် တခုတခုစီသာ ပစ္စည်းဖြစ်နိုင်သည်ဟု မှားယွင်းမည်ဖိုးသောကြောင့်။ ထိုဝိဇ္ဇာကို ဖွင့်သောအားဖြင့်' တေတေ'' ဟု ဟောတော်မူသည်။ (ဟသ်ဘတမ္ပြီ-လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး၀ါဒ။)

ယေယေဓမ္မာ....ဟု ဗဟုဝစ်ဖြင့်ဟောတော်မူခြင်း၊ အကြောင်း။

(မေး) အာရုံပစ္စည်းတရားကို ''ယံယံဓမ္မံ''ဟု ဇကဝစ်ဖြင့် ဟောကြားတော်မူသကဲ့သို့။ အာရမ္မဏာကိုက ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုလည်း။''ယော ယော ဓမ္မော''ဟုဇကဝစ်ဖြင့်သာ ဟောကြားတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။အဘယ့်ကြောင့်''ယေယေဓမ္မာ' ''တေသံတေသံ၎မ္မာနံ''ဟု ဗဟုဝစ်ဖြင့်သာ ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) အာရုံကိုတရားသည် တခုစီတခုစီအသီးအသီးကျေးဇူးပြုနိုင်သကဲ့သို့၊အာရမ္မဏာကိုကတရားသည် တခုစီတခုစီ (၀ါ)တခြားစီ တခြားစီ အာရုံပြုနိုင်ကြသည်၎ပဋ္ဌာန်း၊နာမဂုဏ်နှာလေးပါးလုံးတပေါင်းတည်းဘွဲ့ခံ၍ တွဲ၍သာ အာရုံပြုကြလေသောကြောင့် အာရမ္မဏာကိုကတရားတို့ကို

(၃) မနောဒွါရာဝဇ္ဇနီး,မရဏာသန္နဇောငါးချက် တဒါရုံကာဒသ အားတပ်သော စုတိစိတ်မှပြုနှ၍ ရေသည်ယှိသော်၊ တဆဲ့ခုနှစ်ချက် ဖြောက်သောစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟာဒယာဝဏ္ဏ၊ဟု ဆိုအပ်သော ဝဏ္ဏာရမ္မဏာ ပုရေဇာတာ နိဿယသပစ္စည်းဖြစ်အံ့၊ အာရုဏာ နိဿယ ပုရေဇာတာ,ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၄)ပစ္စယ သဘာတို့တွင် အာရုဏာ သတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဒေသသ။

(၄) အလေးအဖြတ် ပြုတတ်သော လောဘ၊စိတ် ရှစ်ခုအားလုံးသော၊အလေးအဖြတ်ပြု အပ်သော ပစ္စုပ္ပန်နိမိတ္တနှင့်ရှုပ်အပ္ပဏာရုံ ဟုဆို အပ်သော အာရမ္မဏာပုရေဇာတာဝိပဿနာ ပစ္စည်း ဖြစ်အံ့။ အာရမ္မဏာ အဓိပတိ ဥပနိဿယ,ပုရေဇာတာ,အတ္ထိ အဝိဂတ ဤ(၆) ပစ္စယ သတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏာသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဒေသသ။

(၅) အလေးအဖြတ် ပြုတတ်သော လောဘမှမရဏာသန္နဇော(၅) ချက်အားတပ်သော အလေးအဖြတ်ပြုအပ်သော မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှပြုနှ၍ ရေသည်ယှိသော်။ တဆဲ့ခုနှစ်ချက် ဖြောက်သော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟာဒယာဝဏ္ဏ၊ဟု ဆိုအပ်သော ဝဏ္ဏာရမ္မဏာ ပုရေဇာတာ, နိဿယ၊ဝိပဿနာ ပစ္စည်းဖြစ်အံ့။ အာရမ္မဏာ အဓိပတိ,နိဿယ ဥပနိဿယ ပုရေဇာတာ ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤ(၄)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာရမ္မဏာသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဒေသသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

အာရမ္မဏာပစ္စယနိဒ္ဒေသပြီး၏။

ကေဝစ်ဖြင့်မဟောပဲ ဗဟုဝစ်ဖြင့်သာ ဟောကြားတော် မူရပါသည်။ (အသွာကံခန်း။)

အာရမ္မဏာပစ္စည်းပြိုင်တရားငါးပုံ။

အာရမ္မဏာပစ္စည်းပြိုင်၌ တရားငါးပုံပုံရှိသည်။ ငါးပုံဟူသော်ကား။

(၁) အာရမ္မဏာဓိပတိ တပုံ။

(၂) အာရမ္မဏာပုရေဇာတ တပုံ။

(၃) ဝတ္ထာရမ္မဏာပုရေဇာတနိဿယ တပုံ၊

ဤသို့အားဖြင့် သုဒ္ဓ(၃)ပုံ။

(၄) အာရမ္မဏပုရေဇာတနှင့် အာရမ္မဏာဓိပတိ ဓိသက တပုံ။

(၅) ဝတ္ထုာရမ္မဏ ပုရေဇာတနိဿယနှင့် အာရမ္မဏာ ဓိပတိဓိသက တပုံ။

ဤသို့အားဖြင့် ဓိသကာ(၂)ပုံ။

ပေါင်း(၅)ပုံဖြစ်လေသည်။ (ထိုငါးပုံတို့ကို နံပါတ်စဉ်ဖြင့် ညွှန်ပြထားယို့သော အာရမ္မဏာပစ္စည်းပြိုင်ဆိုရိုးများနှင့် အသီးအသီးတိုက်ဆိုင်၍ကြည့်ရှုလေ့လာပါ)

အာရမ္မဏာပစ္စည်းပြိုင်ဇယား။

တရားတပုံ	ပြိုင်သောပစ္စည်းများ။	သန်း၅
၁ အပုံ။	အာရမ္မဏ,အဓိပတိ,ဥပနိဿယ	၃
၂ ။	အာရမ္မဏ,ပုရေဇာတ,အတ္ထိ,အဝိဂတ	၄
၃ ။	အာရမ္မဏ,နိဿယ,ပုရေဇာတ,ဝိပဿယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ	၆
၄ ။	အာရမ္မဏ,အဓိပတိ,ဥပနိဿယ,ပုရေဇာတ,အတ္ထိ,အဝိဂတ	၆
၅ ။	အာရမ္မဏ,အဓိပတိ,နိဿယ,ဥပနိဿယ,ပုရေဇာတ,ဝိပဿယုတ္တ အတ္ထိ,အဝိဂတ	၈

(မှတ်ချက်။ ။အာရမ္မဏမျိုးမှန်သမျှ၊ အများဆုံး ဤ(၅)ချက်သာပြိုင်နိုင်လေသည်)

(ဘနည်း) အာရမ္မဏာပစ္စည်းပြိုင်တရား(၃)ပုံ။

အာရမ္မဏာပစ္စည်းမျိုးခု။ (၁)ဟဒယဝတ္ထု။ (၂)နိမ္မုန်ရုပ်။ (၃)ကြွင်းသော ရုပ်နာမ်တရား ဤသို့အကျဉ်းအားဖြင့် (၃)ပုံ,ပုံနှိုင်လေသည်။

ထို(၃)ပုံတို့တွင်၊ မိမိပြိုင်လိုသော ပစ္စည်းတရားကို စိစစ်၍။

(၁) အပုံ ဟဒယဝတ္ထုဖြစ်အံ့၊ အဓိပတိပစ္စည်းမတည်လျှင် ဇယားကွက်တဘက်ယာအပုံအတိုင်း(၄)ပစ္စည်း။အဓိပတိပစ္စည်းတည်လျှင် ဇယားကွက် ပဌမအပုံအဘိုင်း(၇)ပစ္စည်းပြိုင်သည်။

(၂) အပုံဖြစ်အုံ့။ အဓိပတိမတပ်လျှင် ဇယားကွက် ဒုတိယအပုံအတိုင်း (၄)ပစ္စည်း။ အဓိပတိတပ်လျှင် ဇယားကွက် စတုတ္ထအပုံအတိုင်း (၆)ပစ္စည်းပြိုင်သည်။

(၃) အပုံဖြစ်အုံ့။ အဓိပတိမတပ်လျှင် အာရမ္ဘဏ တပစ္စည်းသာရှိသည်။ အဓိပတိပစ္စည်း တပ်လျှင် ဇယားကွက် ပဌမ အပုံအတိုင်း(၃) ပစ္စည်းပြိုင်သည်။

အာရမ္ဘဏပစ္စည်းမျိုးမှန်သမျှ။ ထို (၅)ပုံအတွင်းဌိသာလျှင် ယဉ်ထာရဟ ပစ္စည်းပြိုင်ပုံကို သိမှတ်ကြရာသည်။

အာရမ္ဘဏပစ္စယနိဒ္ဒေသအမှင့်ဂဏ္ဍီပြီးပြီ။

အဓိပတိပစ္စယနိဒ္ဒေသဆိုရိုး။

အာဝဇ္ဇနာပစ္စည်း၏ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌။ အဓိပတိပစ္စည်း ၏ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူ၏။ (လ)ဟောဟာနိကား .... အာဝိပတ်ပစ္စယော တိ .... ဟူသည်တည်း၊ ထို့နောင် နိဒဿနာဝကာရကို ဟောတော်မူ၏။ ဟောဟာနိကား။

(၁) ဆန္ဒာဓိပတိ ဆန္ဒသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အာဝိပတ်ပစ္စယေန ပစ္စယော။

အာဝဇ္ဇနာပစ္စယနိဒ္ဒေသ အခြားမဲ့၌ အဓိပတိပစ္စယ နိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း။

(၁၀း) အာဝဇ္ဇနာပစ္စည်း၏ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အခြားပစ္စယနိဒ္ဒေသတို့ကို မဟော ပဲ။ အဘယ်ကြောင့် အဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည် .... ဟောဘုဝစ္စယော .... ဟူသောပုဒ်ဖြင့်၊ ဇဝေသအားဖြင့်၊ သဟဇာတအာဝဇ္ဇနာကတရားတို့ကို ညွှန်ပြတော်မရော။ အဆိုပါ သဟဇာတ အာဝဇ္ဇနာကတရားတို့သည် အလေးအပြတ်သားလျှင် ပြုတတ်ကုန်သလော(ထိုသို့မဟုတ်) အလေးအပြတ်မပြုကြသော တရားသားလျှင် ဖြစ်ကြလေကုန်သသော ဟူသော ယုံမှားသံသယသည် ဖြစ်ခဲ့ရာ၏။

ထို အတူ ... အာဝဇ္ဇနာပစ္စယော ဟူသော ပုဒ်ဖြင့် အလုံးစုံသော အာလမ্বဏဘဒ္ဒကရားတို့ကို ညွှန်းပြတော်မူရာ၊ အဆိုပါ အာလမ্বဏတဒ္ဒတရားဘို့သည်၊ အလေးအပြတ်သာလျှင် ပြုအပ်သလော။ (ထိုသို့မဟုတ်)အလေးအပြတ်မပြုအပ်သော တရားသာလျှင် ဖြစ်ကြလေကုန်သလော ဟူသော ယုံမှားသံသယသည် ဖြစ်ခဲ့ရာ၏။

ထို့ကြောင့်ယင်းသို့ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော တရားတို့တွင်၊ အချို့သော တရားတို့သည် အလေးအပြတ် ပြုတတ်ကုန်၏။ အချို့သောတရားတို့သည် အလေးအပြတ်မပြုတတ်ကုန်ဟု ခွဲးခြားဝေဘန်၍ ပယောဇဉ်ယုံမှားသံသယတို့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း၊ အကျိုးငှာ အာဝဇ္ဇနာပစ္စည်း၏ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူသည်၏အခြားမဲ့၌ အဓိပတိပစ္စည်း၏ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူပါသည်။ (ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီ ဋီကာကျမ်းထွက်)

(၂) ဝိရိယာဝိပတိ ဝိရိယသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၃) စိတ္တာဝိပတိ စိတ္တသမ္ပယုတ္တကာနံဓမ္မာနံ,တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော။

(၄) ဝိမံသာဝိပတိ ဝိမံသသမ္ပယုတ္တကာနံဓမ္မာနံ,တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယော။

သဟစာတာဝိပတိနိဒ်သနာကာရပါဠိ
မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ဟေတု ပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ ..... "ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ" ဟု ဟောတော်မူသကဲ့သို့ ဤအဓိပတိပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌လည်း "အဓိပတိ အဓိပတိသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ" .... ဟု ဟောတော်မူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော၊အဘယ့်ကြောင့် .... "ဆန္ဒာဝိပတိ ဆန္ဒသမ္ပယုတ္တကာနံဓမ္မာနံ" ..... စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟေတုပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌၊ နှစ်ပါး, သုံးပါးကုန်သော ဟိတ်ဘို့သည်၊တပ္ပြိုင်နက်သောခဏာ၌၊ဟေတုပစ္စည်းဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ ဤအဓိပတိပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌နှစ်ပါး, သုံးပါးကုန်သော အဓိပတိတို့သည်၊ တပ္ပြိုင်နက်သောခဏာ၌ အဓိပတိပစ္စည်းဖြစ်နိုင်ကြကုန်၊ထို့ကြောင့် 'ဆန္ဒာဝိပတိ ဆန္ဒသမ္ပယုတ္တကာနံဓမ္မာနံ" .....စသည်ဖြင့်သာ ဟောတော်မူရပါသည်။

ကေကျွေ အဘာဝတော

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၀၅-၁၉)

အဓိပတိနှံ့ အဓိပတိပစ္စည်းတို့၏ ကေကျွေ၊ တပ္ပြိုင်နက်သော ခဏာ၌၊အဘာဝတော၊ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်ဘည်း။

တပ္ပြိုင်နက် နှစ်ပါး,သုံးပါး,အဓိပတိပစ္စည်း
မဖြစ်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) နှစ်ပါး, သုံးပါးကုန်သော ဟိတ်တရားတို့သည် အဘယ့်ကြောင့်တပ္ပြိုင်နက်သောခဏာ၌ ဟေတုပစ္စည်းဖြစ်နိုင်၍။ နှစ်ပါး,သုံးပါး

(၅) ယံယံခမ္ဘဏ္ဍိကတွေ့ ယေယေမဟာဥပ္ပဒ္ဒေတို့၊စိတ္တဇေတသိကာ ခမ္ဘာ၊ တေတေမဟာ တေသံတေသံမဟာနံ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော ဟူသည်တည်း။

ပစ္စယုဒ္ဒေသေ၊ပစ္စည်းတို့ကို အကျဉ်းပြရာ၌။ ယောယောဒိသော၊အ ကြင်သို့သဘောယို့သော၊ ပစ္စယော၊ပစ္စည်းကို၊ အဓိပတိပစ္စယောတိ၊ အဓိပတိပစ္စည်းဟူ၍။ ဘဂဝတာ၊ ဖြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဥဒ္ဒိဋ္ဌော၊ အ ကျဉ်းပြတော်မူအပ်ပြီ။

ကုန်သော အဓိပတိတို့သည် အာဘယိ့ကြောင့် တပြိုင်နက်သောခဏ၌ အဓိပတိပစ္စည်း မဖြစ်နိုင်ကုန်သနည်း။

(ဂြ) နှစ်ပါး,သုံးပါးကုန်သောဟိတ်တရား၊တို့သည်မူလဌာနအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းကို မစွန့်ကြသောကြောင့်၊တပြိုင်နက်သောခဏ၌ ဟေ တုပစ္စည်း ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။

အကြီးအမှူးအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အဓိပတိတရား၊တို့ သည်ကား၊ တပြိုင်နက်သောခဏ၌ မျှားစွာသောအကြီးအမှူးတို့သည် မဖြစ်နိုင်ကြလေကုန်။ထို့ကြောင့်နှစ်ပါး,သုံးပါးကုန်သော အဓိပတိတို့ သည် တပြိုင်နက်သောခဏ၌ အဓိပတိပစ္စည်း မဖြစ်နိုင်ကြခြင်းဖြစ်ပါ သည်။

ပုရိမနယသ္မိဉ္ဇေတယောဟေတုဧကက္ခဏေပိဟေတုပစ္စယာဟောန္တိ၊
မူလဌေနဥပကာရကဘာဝဿအဝိဇဟနတော။
အဓိပတိပနဇေဋ္ဌကဌေနဥပကာရကော၊ နစဧကက္ခဏေမဟုဇေဋ္ဌကာ
နာမဟောန္တိ။
တသ္မာဧကတောဥပ္ပန္နာနမ္ပိနေသံ ဧကက္ခဏေ အဓိပတိပစ္စယဘာဝေါ
နတ္ထိ၊ တဿအဓိပတိပစ္စယဘာဝဿဧကက္ခဏေအဘာဝတောဣဓ ဝေါ
ဟာသနာကတာ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၅-၂၀]

ဟိ၊ ချဲ့ပါ၊ဦးဆုံ၊ပုရိမနယသို့၊ရှေးဟောဘုပစ္စယနိဿိသနည်း၌။ ဖွေတ ယောဟေတု၊ နှစ်ပါး,သုံးပါးကုန်သော ဟိတ်တို့သည်။ ဧကက္ခဏေပါ၊ တပြိုင်နက်သောခဏ၌လည်း။ ဟေတုပစ္စယာ၊ ဟေတုပစ္စည်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏။ကသ္မာ၊အာဘယိ့ကြောင့်နည်းဟူမူကား။မူလဌေန၊

သောတာဒိသော၊ထိုသို့သဘောယှိသော၊ ပစ္စယော၊ပစ္စည်းကို၊ပစ္စယနိဒ္ဒေသော၊ပစ္စည်းတို့ကို မဂ္ဂဉ်းမဂ္ဂယဉ်ညွှန်းပြရာ၌။ဆန္ဒာဓိပတိ(လ) အဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယောတိ၊ ပစ္စယော .... ဟူ၍ ။ ဘဂဝတာ၊ဖြတ်စွာဘုရားသည်၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌော၊ မဂ္ဂဉ်း-မဂ္ဂယဉ်ညွှန်းပြတော်မူအပ်ပြီ။

ဆန္ဒာဓိပတိ၊ဆန္ဒဟုဆိုအပ်သော အဓိပတိသည်။ဆန္ဒသမ္ပယုတ္တကာနံ၊ဆန္ဒနှင့်ယှဉ်ကုန်သော။ဝမ္မာနဉ္စ၊သာဓိပတိဧောင်းဆဲ့နှစ်ခု,ဆန္ဒ-ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက်ပညာသတို့အား၎င်း။တံသမုဋ္ဌာနာနံ၊ထိုဆန္ဒ,ဆန္ဒနှင့်ယှဉ်သောစိတ်စေတသိက်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းယှိကုန်သော။ ရူပါနဉ္စ၊ သာဓိပတိစိတ္တဧရုပ်တို့အား၎င်း။ အဓိပတိပစ္စယေန၊သဟဇာတာဓိပတိသဟဇာတ်ဖြင့်။ပစ္စယော-ဥပကာရကော၊ကျေးဇူးပြုသည်။ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

မူလဋ္ဌအားဖြင့်။ ဥပကာရကဘာဝသာ၊ ကျေးဇူးပြုသောအဖြစ်ကို။အဓိဧဟာနတော၊ မစွန့်သောကြောင့်တည်း။

ပန၊အဖို့တပါးကိုဆိုဦးအုံ့၊ဧဒ္ဒကဘာဝေန၊အကြီးအမှူးအဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပကာရကော၊ကျေးဇူးပြုသော။အဓိပတိ၊အဓိပတိသည်။ကေဟိ၊ကေဟေ တပြိုင်နက်သောခဏ၌။ဗဟုဧဒ္ဒကာနာမ၊မျှားစွာကုန်သော အကြီးအမှူးတို့မည်ကုန်သည်။ နဟောန္တိ၊မဖြစ်ကုန်။ တသ္မာ၊ထို့ကြောင့်။ ကေ တော၊တပေါင်းတည်း၊ဥပ္ပန္နာနဉ္စ၊ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော။နေသံ၊ ထိုအဓိပတိတရား၏။ ကေ၊ကေ ဟေ၊ တပြိုင်နက်သောခဏ၌။ အဓိပတိပဋ္ဌယဘာဝေါ၊အဓိပတိပစ္စည်း၏အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ၊မယှိ၊တဿအဓိပတိပစ္စယဘာဝသာ၊ ထိုအဓိပတိပစ္စည်းအဖြစ်၏။ ကေ ဟေ၊ တ ပြိုင်နက်သောခဏ၌။အဘာဝတော၊မယှိသောကြောင့်။ ဧ၊ဤအဓိပတိပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌၊ ဧဝံ၊ဤသို့။ ဒေသနာ၊ဒေသနာကို။ ကတာ ပြုတော်မူအပ်၏။

(မေး) အဓိပတိပစ္စည်း၌ မျှားစွာကုန်သော အကြီးအမှူးတို့သည် တပြိုင်နက်သောခဏ၌ အဘယ်ကြောင့် မဖြစ်နိုင်ကြကုန်သနည်း။

(ဖြေ) အဓိပတိပစ္စည်းတရား၊ သည်၊ စကြာဝဠာတေးမင်းနှင့် အလားတူ၏။တူပုံမှာ စကြာဝဠာတေးမင်းသည်။ တလောကလုံး၌ တဦးတည်းသာဖြစ်နိုင်၏။ စကြာဝဠာတေးမင်းနှစ်ဦးပြိုင်၍ မဖြစ်နိုင်ပေ။

ယင်းနည်းတမျှ၊အဓိပတိပစ္စည်းတရားတို့တွင်လည်း၊ တပါးတည်းသာအကြီးအမှုးဖြစ်နိုင်၏။ နှစ်ပါး,သုံးပါး တပြိုင်နက်အကြီးအမှုးမဖြစ်နိုင်ပေ။ ယင်းသို့သော အကြောင်းကြောင့်။ အဓိပတိပစ္စည်းခို မျှားစွာသော အကြီးအမှုးတို့သည် တပြိုင်နက်သောခဏခို မဖြစ်နိုင်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဆန္ဒဘမျိုးမျိုးနှင့် အဘယ်ဆန္ဒဖြစ်ခြင်းအကြောင်း ညွှန်းပြချက်။

(မေး) ဆန္ဒသည်၊ကာမဆန္ဒ,ဝမ္မဆန္ဒ,ကတ္တုကမျတာဆန္ဒအားဖြင့် သုံးမျိုးယှဉ်ရာ''ဆန္ဒာဓိပတိ''ဟူသောပါဠိခို''ဆန္ဒ''အရ အဘယ်ဆန္ဒကို ကောက်ယူရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) ''ဆန္ဒာဓိပတိ'' ဟူသောပါဠိခို''ဆန္ဒ''အရ ကတ္တုကမျတာဆန္ဒကို ကောက်ယူရပါသည်။

ဆန္ဒံ ဇရံ ကတ္တုကာမော ဧဒ္ဒကံ ကတ္တုစိတ္တုပ္ပတ္တိ ကာလေ ဥပ္ပန္နသ ကတ္တုကမျတာဆန္ဒသော တံ နာမံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၅-၁၅)

ဇော်ကြီ၊ထို''ဆန္ဒာဓိပတိ''ဟူသောအမည်သည်။ ဆန္ဒံ၊ဆန္ဒကို၊ ဇရံ၊အဦးကို၊ ကတ္တု၊ပြု၍။ ဆန္ဒံ၊ ဆန္ဒကို။ ဧဒ္ဒကံ၊အကြီးအမှုးကို၊ကတ္တု၊ပြု၍။ စိတ္တုပ္ပတ္တိကာလေ၊ စိတ်ဖြစ်သောအခါ၌။ ဥပ္ပန္နသ၊ဖြစ်သော၊ကတ္တုကမျတာဆန္ဒသ၊ ကတ္တုကမျတာဆန္ဒ၏။ နာမံ၊ အမည်တည်း။

နာမ်သဒ္ဒါကိုမိန့်ဆိုရခြင်းအကြောင်း။

သဒ္ဒါတရုသည်များသောအနက်တို့နှင့် ဆက်ဆန်နေရာ။အလိုယှိအပ်သောအနက်ကို ''အထင်ရှုဋ္ဌ'' အားဖြင့် စွဲးမှီကောက်ယူလိုသော အရာတို့၌။အဋ္ဌကထာဆရာ ဋီကာဆရာတို့သည် ''အဝိဝစနံ''သဒ္ဒါ ''နာမံ'' သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့တွင် တခုခုကို ထားကြစမြဲဖြစ်ပေသည်။ ဤကိုရည်၍

အဝိဝစနံ၊ နာမံယှိက၊ မျှားလှနက်တွင်၊ လိုအင်နက်မှီ၊
ထင်ရှုဋ္ဌ၊ စွဲးမှီကေ၊

ဟု ဖွေရေးဆောင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။

(၂) ဝိရိယာဓိပတိ၊ ဝိရိယဟုဆိုအပ်သော အဓိပတိသည်၊ ဝိရိယသမ္ပယုတ္တကာနှံ့ ဝိရိယနှင့်ယှဉ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနုဿ၊ သာဓိပတိဇောဝါးဆဲ့နှစ်ခုဝိရိယ,ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက်ပညာသတ္တိအားဇင်း၊ တံသမုဋ္ဌာနာနှံ့၊ထိုဝိရိယ,ဝိရိယနှင့်ယှဉ်သော စိတ်စေတသိက်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းယှိကုန်သော၊ ရူပါနုဿ၊ သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်တို့အားဇင်း။ အဓိပတိပစ္စယေနှ၊ သဟဇာတာဓိပတိသက္ကိုဖြင့်။ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(၃) စိတ္တာဓိပတိ၊သာဓိပတိဇောဝါးဆဲ့နှစ်ခုဟုဆိုအပ်သောစိတ္တာဓိပတိသည်,စိတ္တသမ္ပယုတ္တကာနှံ့၊ စိတ္တာဓိပတိနှင့်ယှဉ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနုဿ၊ ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက်ဇကပညာသတ္တိအားဇင်း၊ တံသမုဋ္ဌာနာနှံ့၊ထိုစိတ္တာဓိပတိ,စိတ္တာဓိပတိနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းယှိကုန်သော။ ရူပါနုဿ၊ သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်တို့အားဇင်း။ အဓိပတိပစ္စယေနှ၊ သဟဇာတာဓိပတိသက္ကိုဖြင့်။ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ဤဌာ "ဆန္ဒာဓိပတိ" ဟူသောပါဠိဌာနလည်း "ဆန္ဒ"သဒ္ဒါသည်။ ကာမဆန္ဒ, မေတ္တာဆန္ဒ, ကတ္တုကမျှတာဆန္ဒဟူသော အနက်အမျိုးမျိုးတို့နှင့် ဆက်ဆန်နေရာ၊ ဤဌာလိုအပ်သော"ကတ္တုကမျှတာဆန္ဒ"ကိုသာ "အထင်ရှုဋ္ဌ"အားဖြင့် စွဲမှီကောက်ယူလိုသောကြောင့်။

ကတ္တုကမျှတာဆန္ဒသော တံနာမံ။

ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်လေသည်။

ရုဒ္ဓိ(၃)မျိုး။

ဤဌာ ရုဒ္ဓိသည်(၁)အထင်ရှုဋ္ဌ(၂)အတွင်ရှုဋ္ဌ(၃)အတင်ရှုဋ္ဌအားဖြင့် သုံးမျိုးယှိပေ၏။ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်

(၁) တရုသောဒြဗ်ဌာသကတ်အမျှားယှိရာ၊ အထူးသဖြင့်ထင်သော သကတ်အနက်ကို စွဲ၍ ပညတ်ခြင်းသည်"အထင်ရှုဋ္ဌ"မည်၏။

(တနည်း၊)

တရုသောသကတ်သည် အနက်မျှားစွာတို့နှင့် ဆက်ဆန်နေရာ၊မိမိထင်သောအနက်ကိုစွဲ၍ပညတ်ခြင်းသည်"အထင်ရှုဋ္ဌ"မည်၏။

(၄) ဝိမံသာဓိပတိ၊ဝိမံသဟု ဆိုအပ်သော အဓိပတိသည်၊ ဝိမံသ သမ္ဗယုတ္တကာနှံ၊ ဝိမံသနှင့်ယှဉ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနဉ္စ၊ သာဓိပတိဟောင်း ဆဲ့နှစ်ခု,ဝိမံသကြဉ်သော စေတသိက် သတ္တတိ သတ္ကိုအာဃာတ။တံသ မဗ္ဗာနာနှံ၊ ထိုဝိမံသ,ဝိမံသနှင့်ယှဉ်သော စိတ်စေတသိက်သျှင် ဖြစ်ကြောင်းယိုကုန်သော။ရူပါနဉ္စ၊သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်တို့အာဃာတ။အဓိပ တိပစ္စယေန၊ သဟဇာတာဓိပတိ သတ္တိဖြင့်။ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ယံယံဓမ္မံ၊ အကြင်အကြင်သို့ သဘောယိုသော အာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားကို။ ဂရုံကတ္တွာ၊ အလေးအမြတ်ပြုကုန်၍။ယေယေဓမ္မာ၊ အကြင်ကြင်သို့သဘောယိုကုန်သော အာရမ္မဏိကပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ သည်။ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏။စိတ္တစေတသိကာ၊စိတ်,စေတသိက် ဖြစ်ကုန် သော။ဓမ္မာ၊တရားတို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

ဟောတောဓမ္မာ၊ထိုထိုသို့သဘောယိုကုန်သောအာရုံခြောက်ပါးပစ္စည်း တရားတို့သည်။ တောသံတောသံဓမ္မာနှံ၊ ထိုထိုသို့ သဘောယိုကုန်သော အာရမ္မဏိက ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား။အဓိပတိပစ္စယေန၊အာရမ္မဏာဓိ ပတိသတ္တိဖြင့်၊ပစ္စယောဥပကာရကော၊ကျေးဇူးပြုသည်၊ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

ဗျားပြားစွာလှ၊ သကတ္ထတွင်၊ ထင်သည့်သကတ်, စွဲးပညတ်မူ၊
မှတ်လော''အထင်ရှုဒ္ဓိ''တည်း။
သကတ်တခု၊ အစုဗျားစွာ၊ ဆက်ဆန်ပါလျက်၊ ထင်စွာစွဲးလည်း၊
အမြဲ ဇုရှုဒ္ဓိပင်တည်း။

ဘုရားကြီးနိယံ။

ဤမင်းမင်ဦးဘုံ။ ။နွားခြံဖိတရုဒ္ဓစား၊ခြင်းသကတ်,သွားခြင်းသကတ်, အိပ်ခြင်းသကတ်, တွန်ခြင်းသကတ်, ဦးချိုသကတ်, အပြုအနိစသော သကတ်အား၊ဖြင့် ဗျားစွာယိုသော်လည်း။သွားခြင်းသကတ်ဌာ ထင် သောကြောင့်''ဂစ္ဆတိဘိဂေါ''ဟူသည်နှင့်အညီ''အထင်ရှုဒ္ဓ''အား၊ဖြင့် ခြုဖိသည်''ဂေါ''မည်၏။

(တနည်း။)

သွားခြင်းသကတ်တရုသည် သွားတတ်သောသတ္တဝါဟူသမျှတို့နှင့်

ထိုပါဠိတို့ကိုတွင် ..... အဓိပတိပစ္စယောတိ ... ဟူသော ပါဠိဖြင့် "နိဒ္ဒိသိ တဗ္ဗမေဒ" ကို ပြတော်မူ၏။ ... ဆန္ဒာဓိပတိ (လ) အဓိပတိ ပစ္စယေနပစ္စ ယော ..... ဟူသော ပါဠိဖြင့် "နိဒဿနာကာရ" ကို ပြတော်မူ၏။

ထိုတွင် ... ဆန္ဒာဓိပတိ ..... ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့်၊ သာဓိပတိဧော ငါးဆဲ့နှစ်ခုခ်ိုယှိသော ဆန္ဒာဓိပတိပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ဆန္ဒသမ္ပယုတ္တကာနံခမ္ဘာနံ,တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ ဟူသောသမ္ပဒါနိ ပါဠိဖြင့်၊ သာဓိပတိဧောငါးဆဲ့နှစ်ခု-ဆန္ဒ, ဝိစိကိစ္ဆာကြည်သော စေတ သိက်ပညာသ သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်-ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

ဆက်ဆန်သော်လည်း၊ နွားခြေဖိခ်ိုသာ "အထင်ရုဒ္ဓိ" အားဖြင့်တင်စား၍ "ဂန္ဓတိတိဂေါ" ဟူသည်နှင့်အညီ "ဂေါ" ဟု ဆိုသည်။

အတွင်ရုဒ္ဓိ၊

(၂) တစုံတခုသောသကတ်အနက်ကို ဖွဲ့၍ နာမပညတ်ကို ရ၏။ ထိုနာမပညတ်သည် သကတ်အနက်ပင် ပျောက်သော်လည်း၊ ပျောက်ကွယ်၍ မသွားပဲ၊ ရှေးအတိုင်းတွင်နေခြင်းသည် 'အတွင်ရုဒ္ဓိ" မည်၏။

သကတ္ထကြောင့်၊ ရသောပညတ်၊ သကတ်ပျောက်လျက်၊
မည်မပျက်သည်၊ သက်သက် "အတွင်ရုဒ္ဓိ" တည်း။

ဘုရားကြီးနိယံ။

ဥဒ်းပါဠိုးအုံ့ ။ "ပုံ့ခိုရယ်ဂလတိဂန္ဓတိတိပုဂ္ဂလော" ဟူသည်နှင့် အညီ၊ ငရဲသို့ သွားတတ်သောကြောင့် 'ပုဂ္ဂိုလ်" ဟု ဆိုး၏။ အရိယာ မျိုးကိုလည်း။ "ပုဂ္ဂိုလ်" ဟု ခေါ်ဆိုနေရာ။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဘို့သည် ငရဲသို့ သွားခြင်းမယှိကုန်။

ယင်းသို့မယှိကုန်သော်လည်း။ ပုထုဇဉ်ဖြစ်စဉ်က ငရဲသို့ သွားဘူး လေရကား။ သို့ သွားဘူးသောကြောင့် ပုထုဇဉ်ဘဝက ရအပ်သော "ပုဂ္ဂိုလ်' ဟူသောအမည်သည်။ အရိယာဖြစ်၍ ငရဲသို့ သွားခြင်းမယှိ သော်လည်း တွင်လျက်နေသောကြောင့် အရိယာတို့ကိုပင် "အတွင် ရုဒ္ဓိ" အားဖြင့် "ပုဂ္ဂိုလ်" ဟုခေါ်ဆိုရလေသည်။ (ဂင်းကို "ဘူတပုဗ္ဗဂတိ ကနည်း" ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။)

အဓိပတိပစ္စယေနနှင့်-ဟူသောကရိုဏ်းပါဠိဖြင့်တပြိုင်နက်ယထာရဟ တပ်ကောင်းသော။ အဓိပတိ,သဟဇာတ,အညမညနိဿယ,ဝိပါက, သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ,ဤ(၉)ပစ္စယာသင်္ခါတို့တွင် အဓိပတိ သင်္ခါဟုဆိုအပ်သော သင်္ခါဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

ပဿုကာလ"မြှိုအုပ်"ဖြစ်ဘူးသောသူသည် ပင်စင်ယူသော်၎င်း။တ စုံတခုသော အကြောင်းကြောင့် ရာထူးကျသော်၎င်း။မြှိုအုပ်ဝတ္တရား ထင်ရှားမယှိသော်လည်း"မြှိုအုပ်ကြီး"ဟူ၍ ပင် ခေါ်ဆိုကြလေသည်။ သို့ခေါ်ဆိုခြင်းကို"**အတွင်ရဟန်း**"ဟု မှတ်ရမည်။

အဘင်ရဟန်း

(၃) ကရဏာ||,ဖလူ၊ သဒ္ဓိသျှင့်ဌာန,ဌာ||ဂုဏာ||,ဇကခေ၊
သမိပေ,သဒ္ဓမ္မ၊ ဘေဒ-ထည့်ပြား၊ ယင်းဆယ်ပါး၊ မှတ်သားဥပစာ။

ဟူသောဥပစာ(၁၀)ပါးသည် "**အဘင်ရဟန်း**"မည်၏။

ထိုတွင် အဓိဝစနံ,နာမံ,သဒ္ဒါတို့ဖြင့် ပြအပ်သောအရာသည်အထင် ရဟန်းနှစ်မျိုးတို့တွင် "**ဒုဘီယအဘင်ရဟန်း**"ဟု မှတ်ယူရာသတည်း။

ဆန္ဒာဓိပတိဆိုရိုးဌမှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ဆန္ဒာဓိပတိဆိုရိုးဌ၊ကတ္တားပါဠိအရေကောက်ဝယ် "သာဓိပ တိဧော ငါးဆဲ့နှစ်ခုဌယှိသော ဆန္ဒာဓိပတိ" ဟု အရေကောက် ဆရာ တော် မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ ဆန္ဒစေတသိက်သည်၊

ဆန္ဒောအဟေတုကမောမူဟဝဇ္ဇိတစိဏ္ဏော

ဟု သင်ကြားပို့ပို့လက်သန်း အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူသောကြောင့်။

အဟိတ်စိတ်တဆဲ့ရှစ်ခု,မောဟနှင့်ဒွေကြည်သောတခုယုတ်ခုနှစ်ဆယ် သောစိတ်ဌယှိသောဆန္ဒာဓိပတိ

ဟု ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါသော၊အဘယ့်ကြောင့်မဆိုပါသနည်း။

(ဖြေ) ဆန္ဒစေတသိက်သည် အဟိတ်စိတ်တဆဲ့ရှစ်ခု မောဟမှုနှင့် ကြည်သော စိတ်တခုယုတ်ခုနှစ်ဆယ်တို့ဌ ယှဉ်သည်မှန်ပါသော်လည်း

ဆန္ဒာဓိပတိဆိုရိုး။

(တနည်းကား။)

(၁) သမ္မယုတ္တကုသလာ,သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဆန္ဒာဓိပတိဖြစ်အံ့။ အဓိပတိ,သဟဇာတ,ဒိသဟယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ-ဤ(၅)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိပေတည်။

(၂) သမ္မယုတ္တကုသလာအားသားတပ်သော ဆန္ဒာဓိပတိဖြစ်အံ့၊အဓိပတိ,သဟဇာတ,အညမညဒိသဟယ,သမ္ဗယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ–ဤ(၇)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိပေတည်။

(၃)သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဆန္ဒာဓိပတိဖြစ်အံ့။အဓိပတိ သဟဇာတ ဒိသဟယ,ဝိပဿယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတဤ(၆)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိပေတည်(ပေါင်းအပ်ပါက(၃)ချက်၊

သာဓိပတိဇော(၅၂)ရမ္မကြွင်းသော(၁၇)ရသောစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဆန္ဒစေတသိက်သည် သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်း မထိုက်ပေ။

မိုဟိတ်ဇော(၁၀၈)ရ တိဟိတ်ဇော(၃၄)ရဟုဆိုအပ်သော သာဓိပတိဇော(၅၂)ရတို့၌ရှိယှိသော ဆန္ဒစေတသိက်သည်သာ၊ သဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စည်းထိုက်လေသည်၊ ထို့ကြောင့်

" သာဓိပတိဇော (၅၂) ရှိယှိသောဆန္ဒာဓိပတိ "

ဟု အရေကောက်ဆရာတော် မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်းမတိုက်ခြင်းအကြောင်း။

ဤ၌ သာဓိပတိဇော (၅၂)ရမ္မ ကြွင်းသော (၁၇)ပါးသောစိတ်ဆိုသည်မှာ မဟာဝိပါက်စိတ်(၈)ရ,မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်(၉)ရအားဖြင့်(၁၇)ပါးဖြစ်ပါသည်။

(မေး) ဤ(၁၇)ပါးသော စိတ်တို့ရှိယှိသော ဆန္ဒစေတသိက်သည် အဘယ်ကြောင့် သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်းမထိုက်ပါသနည်း၊

(ဖြေ) အဆိုပါ(၁၇)ပါးသော ဝိပါက်စိတ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌အဓိပတိပစ္စည်းလုံးလုံးမရသည့်အပြင်။ပဝတ္တိအခါ၌ဆန္ဒ ဝေဒနာကဲ့

နာမကမ္မံနသိဒ္ဓတိ ..... ဟု ဆန္ဒကို အကြီးအမှူးပြု၍, မပြစ်နိုင်သော ကြောင့် ဤ (၁၇) ပါးသော စိတ်တို့ဖြင့်ယှဉ်သော ဆန္ဒစေတသိက်သည် သဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စည်းမထိုက်ပါ။

အဓိပတိပစ္စည်းနှင့်သဘာဝပစ္စည်းထုတ်ပုံ။

အဓိပတိပစ္စည်းနှင့် သဟဇာတာဓိပတိ, အာရမ္မဏာဓိပတိ နှစ်ပါးလုံးတို့နှင့်ဆက်ဆန်သောသဘာဝပစ္စည်းမျိုးမှာ(၁၅)ပစ္စည်းယှဉ်ပေ၏။ အဆိုပါ(၁၅)ပစ္စည်းတို့ကို အောက်ပါလက်ဝဖြင့် ကောင်းစွာမှတ်သားကြရာ၏။

ဟေ, အာ, သ, အ, နိ, ဥပ နှင့်, ပုရ, ဝိပါ,
အာ, ဇုန်, မဂ်, သမ်, ဝိပွ, အဒ္ဓိ, ဆဲ, ဂ်ားယှိ
ဓိပတိသဘာဝါ။ (အရဆောင်)

အဆိုပါ(၁၅)ပစ္စည်းတို့ကို သဟဇာတာဓိပတိနှင့် ဆိုင်သော(၁၂) ပစ္စည်း။ အာရမ္မဏာဓိပတိနှင့်ဆိုင်သော(၇)ပစ္စည်းဟူ၍, အသီးအသီး ခွဲခြားမှတ်သားရာ၏။ ထိုတွင် သဟဇာတာဓိပတိနှင့်ဆိုင်သော(၁၂) ပစ္စည်းတို့ကို။

ဟေ, သ, အ, နိ, ဝိ, အာ, ဇုန်, မဂ်, သမ်စွက်ဝိပွ,
အ, အပေါင်းထည့်, ဆဲ, နှစ်ယှိ, သဓိသဘာဝါ

ဟူသောလက်ဝဖြင့် သိမှတ်ကြရာ၏။

အာရမ္မဏာဓိပတိနှင့်ဆိုင်သော(၇)ပစ္စည်းတို့ကို။

အာ, နိ, ဥပ, ပုရ, ဝိပွ, အနှစ်တန်ထည့်, သဇ္ဇယှိ,
အာဓိသဘာဝါ

ဟူသောလက်ဝဖြင့် သိမှတ်ကြရာ၏။

ယင်းသို့ခွဲခြားဝေဘန်ပြီး၍, သဟဇာတာဓိပတိနှင့်ဆိုင်သော(၁၂) ပစ္စည်းတို့တွင်။ ဆန္ဒာဓိပတိနှင့်ဆိုင်သော ပစ္စည်းကား (၈) ပစ္စည်းတို့ တည်း။ ထို(၈)ပစ္စည်းတို့ကို။

(၄) သမ္မယုက္ကုန္ဓာ,သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော၊ဖိုလ်လေးခုဖြစ်ယှိသော ဆန္ဒာဓိပတိဖြစ်အံ့။အဓိပတိ,သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,အတ္ထိ,အဝိဂတ-ဤ(၆)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိပေတည်။

(၅) သမ္မယုတ္တပ္ပန္ဓာအားသာ တပ်သော ဖိုလ်လေးခုဖြစ် ယှိသော ဆန္ဒာဓိပတိဖြစ်အံ့။ အဓိပတိ,သဟဇာတ, အညမညဝိပ္ပယုတ္တ, နိဿယ,ဝိပါက, သမ္မယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ-ဤ(၈)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိ ဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိပေတည်။

(၆) သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဖိုလ်လေးခုဖြစ်ယှိသောဆန္ဒာဓိပတိဖြစ်အံ့။ အဓိပတိ,သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,ဒုဝိဂတ-ဤ(၅)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိပေတည်ဖြင့်ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြဘော်မူ၏။(ပေါင်းသင်ပါဂ(၃)ချက်ပေါင်း ဆန္ဒာဓိပတိ ဃဋနာ(၆)ချက်။)

သ.ဘ,နိ,ဝိ၊ သမ္ပ,ဝိခုဒ် ဘဒ္ဒိမှတ်ကြ၊
ပေါင်းအဋ္ဌ၊ ဆဋ္ဌသဘာဂါ

ဟူသောလက်ဘဖြင့် သိမှတ်ကြရာ၏။

ဆန္ဒာဓိပတိပစ္စည်းပြိုင်တရား(၃)ပုံ။

အဓိပတိပစ္စည်းသည် ပဝတ္တိအခါ၌သာ ဖြစ်သောကြောင့်၊ အာဝဇ္ဇန်(၃)ချက်။ သဝိပါက (၃)ချက်အားဖြင့် (၆)ချက်သာ ပစ္စည်းပြိုင်နှင်လေသည်။ တရား(၃)ပုံ ပုံနည်းမှာ။

(၁) သမ္မယုတ္တက္ကုန္ဓာ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ် တပုံ။
(၂) သမ္မယုတ္တက္ကုန္ဓာ တပုံ။
(၃) သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ် တပုံ။
ဤသို့အားဖြင့် (၃)ပုံ ပုံရာသည်။

ဝိရိယာဓိပတိဆိုရိုး။

(၂) ဝိရိယာဓိပတိ.....ဟူသော ကရားပါဠိဖြင့်၊ သာဓိပတိ ဟော (၅၂)ရုဒ္ဓိယျိသော ဝိရိယာဓိပတိ ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ဝိရိယာသမ္ပယုတ္တကာနံမျှောနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ ဟူသောသမ္ပဒါနပါဠိဖြင့်၊ သာဓိပတိဟော(၅၂)ခု၊ ဝိရိယ,ဝိစိကိစ္ဆာကြည်သော စေတသိက်ပညာသ၊ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန .....ဟူသော ကရိုက်ပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက် ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော။ အဓိပတိ,သဟဇာတ အညမညဿ,နိဿယ, ဝိပါက,ဈာန်ယ, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ,အဝိဂတ,-ဤ(၁၁)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိပစ္စယသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

(တနည်းကား။)

(၁) သမ္ပယုတ္တကွန္ဓာသာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သောဝိရိယာဓိပတိဖြစ်ခဲ့။ အဓိပတိ,သဟဇာတ, နိဿယ, ဈာန်ယ မဂ္ဂ,အတ္ထိ အဝိဂတ ဤ(၇)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်အဓိပတိသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ။

ဆန္ဒာဓိပတိပစ္စည်းပြိုင်ဇယား။

ဦးရေ	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	ပြိုင်နိုင်သောပစ္စည်းများ။		သင်္ချာ
၁	ဆန္ဒာဓိပတိ	သမ္ပယုတ္တကွန္ဓာသာဓိပတိ	အဓိပတိ,သဟဇာတ,နိဿယ,အတ္ထိ,		
		စိတ္တဇရုပ်	အဝိဂတ	။	၅
၂	။	သမ္ပယုတ္တကွန္ဓာ	အညမည,သမ္ပယုတ္တ	။	၇
၃	။	သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်	ဝိပ္ပယုတ္တ	။	၆
			ပေါင်း	အဓိပါက	၃
၄	ဗီရိယဓိပတိသော ဆန္ဒာဓိပတိ	သမ္ပယုတ္တကွန္ဓာသာဓိပတိ	အဓိပတိ,သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါ		
		စိတ္တဇရုပ်	က,အတ္ထိ,အဝိဂတ		၆
၅	။	သမ္ပယုတ္တကွန္ဓာ	အညမည,သမ္ပယုတ္တ		၈
၆	။	သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်	ဝိပ္ပယုတ္တ		၇
			ပေါင်း	သဝိပါက	၃

(၂) သမ္မယုတ္တကျွန္ဟာအားသာတပ်သော ဝိရိယာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ အဓိပတိ,သဟဇာတ,အညမညဿ ဒိသယ,ဣန္ဒြိယ မဂ္ဂ,သမ္မယုတ္တ အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤ(၉)ပစ္စယာသင်္ဂြိုဟ်တို့တွင် အဓိပတိသင်္ဂြိုဟ် ဆိုအပ်သော သင်္ဂြိုဟ်ပေသည်။

(၃) သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ဝိရိယာဓိပတိ ဖြစ်အံ့။ အဓိပတိ,သဟဇာတ,ဒိသယ,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤ-(၇)ပစ္စယာ သင်္ဂြိုဟ်တို့တွင် အဓိပတိသင်္ဂြိုဟ် ဆိုအပ်သော သင်္ဂြိုဟ်ပေသည်။ {ပေါင်းအဝိပါက(၃)ချက်။}

(၄) သမ္မယုတ္တကျွန္ဟာ,သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်အား သာတပ်သော ဖိုလ်လေးချဉ်ယှဉ်သော ဝိရိယာဓိပတိဖြစ်အံ့။ အဓိပတိ,သဟဇာတ,ဒိသယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ အဝိဂတ,ဤ(၇)ပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်တို့တွင်အဓိပတိသင်္ဂြိုဟ် ဆိုအပ်သော သင်္ဂြိုဟ်ပေသည်။

(၅) သမ္မယုတ္တကျွန္ဟာအားသာတပ်သော ဖိုလ်လေးချဉ်ယှဉ်သော ဝိရိယာဓိပတိဖြစ်အံ့။ အဓိပတိ,သဟဇာတ,အညမညဿ,ဒိသယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,သမ္မယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ-ဤ(၁၀)ပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်တို့တွင် အဓိပတိသင်္ဂြိုဟ် ဆိုအပ်သော သင်္ဂြိုဟ်ပေသည်။

(၆) သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ဖိုလ်လေးချဉ်ယှဉ်သော ဝိရိယာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ အဓိပတိ,သဟဇာတ,ဒိသယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတ,ဤ(၉)ပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်တို့တွင် အဓိပတိသင်္ဂြိုဟ်ဟု ဆိုအပ်သောသင်္ဂြိုဟ်ပေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။ {ပေါင်းသဝိပါက(၃)ချက်။}

ဝိရိယာဓိပတိအရေကောက်၌မှတ်သားဘွယ်၊

ပဋ္ဌာန်းအရေကောက်ကြီး၌။ ဝိရိယာဓိပတိဟူသော ကတ္တားပါဠိဖြင့် ဝိရိယာဓိပတိပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏,ဟု သာမန်မြန်ဆိုတော်မူ၏။

သာဓိပတိတော(၅) ရှိယုံသာ ဝိရိယာဓိပတိပစ္စည်း
တရားကိုပြတော်မူ၏။

ဟု ဆိုရိုးပြုပါမှသာ ဗိုဒိုသင့်တော်ဘွယ်ယုံပေသည်။

(မေး) ဝိရိယစေတသိက်သည် .....ဝိရိယံပဋ္ဌမိုရာဝဇ္ဇနဿ, ဒုပ္ပဋိပဏ္ဍိတ

(၃) စိတ္တာဓိပတိ.....ဟူသောကတ္တား၊ပါ၏ဖြင့်။သာဓိပတိဧော(၅၂) ရဟု ဆိုအပ်သော စိတ္တာဓိပတိပစ္စည်း၊တရား၊ကို ပြတော်မူ၏။

စိတ္တသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ .....ဟူသော သမ္ပ ဒါနိပါ၏ဖြင့်။ ဝိဘင်္ဂဿာ၊ကြ၏သော စေတသိက် ကေပညာသ,သာဓိပ တိစိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရား၊ကို ပြတော်မူ၏။

အဓိပတိပစ္စယေန.....ဟူသော ကရိယား၊ပါ၏ဖြင့် တပြိုင်နက် ယထာ ရဟာတပ်ကောင်းသော၊ အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက,အာ ဟာရ,ဣန္ဒြိယ,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ-၅၂(၁၀)ပစ္စယသတ္တိ တို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူး၊ပြု ဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

ဏ,သမ္ပဋိစ္ဆနနဲ့ သန္တီရဏဝေါဋ္ဌပနစိတ္တေသု ...ဟု သင်္ဂြိဟ်လက်သန်း၊အခ္ခ ကထာ၌ ပါနှိုးဆိုတော်မူသော၊ကြောင့်၊ ပဋ္ဌာန်ဂါဟ ပဋ္ဌန်း၊စသည့် ကြဉ်သော (၇၃)ပါး၊သော စိတ်တို့၌ယှဉ်သော ဝိဂရိယာဓိပတိဟု ဆိုရှိ၊ပြုသင့်သည် မဟုတ်ပါ၊လော။အဘယ် ကြောင့်ယင်း၊သို့ဆိုရှိ၊ပြု၊တော်မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) သာဓိပတိဧော(၅၂)ရမှတပါး၊သော (၂၁)ပါ၊သော စိတ် တို့၌ယှဉ်သော ဝိရိယ၊စေတသိက်သည်၊သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်း၊မတပ် သော၊ကြောင့်၊ ယင်း၊သို့ဆိုရှိ၊ပြု၊တော်မမူခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၂၁)ပါ၊သောစိတ်ဆိုသည်မှာ၊မောဟမူဒွေး၊မနောဓါတုဝစ္ဆန်း,ဟ သိတုပ္ပါဒ်မဟာဝိပါက်စိတ်၄စ်ခု၊ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်(၉)ခု၊ဤသို့အား၊ဖြင့် (၂၁)ပါ၊ဖြစ်ပါသည်။

(သာဓိပတိဧောမှတပါ၊သောစိတ်တို့၌ယှဉ်သောဆန္ဒ,ဝိရိယ,စိတ္တ,ဝိမံသတို့၏သဟ ဇာဘာဓိပတိပစ္စည်း၊မတပ်ခြင်း၊အကြောင်း၊ကို နောက်ကပ်ဆိုခဲ့ပြီ၊)

ထို့ကြောင့်။

သာဓိပတိဧော(၅၂)ရ၌ယှဉ်သောဝိရိယ၊ဓိပတိ

ဟူ၍သာ ဆိုရှိ၊ပြုသင့်လေသည်။

(တနည်းကား။)

(၁) သမ္ပယုတ္တဃနာ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အား၊တပ်သော စိတ္တာ ဓိပတိဖြစ်အုံ၊ အဓိပတိ,သဟဇာတ,နိဿယ,အာဟာရ ဣန္ဒြိယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ-ဤ(၇)ပစ္စယာသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(၂) သဠယုတ္တကဃနာ အားသာတပ်သော စိတ္တာဒေါ ဓိပတိဖြစ်အုံ၊အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမညဿ, နိဿယ, အာဟာရ, ဣန္ဒြိယ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ,အဝိဂတ-ဤ(၉)ပစ္စယ(လ)သတ္တိဝိသေသ။

ဒီဃဝါဒိပတိသဘာဝ(၁၀)ပစ္စည်းတို့ကို
ဆွန်းပြခြင်း၊

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သဟဇာတာဓိပတိ သဘာဝ (၁၂)ပစ္စည်းတို့တွင် ဝိဂရိယာဓိပတိနှင့်ဆက်ဆန်သော သဘာဝပစ္စည်းမှာ(၁၀)ပစ္စည်းယှဉ်ပေ၏။ ၎င်း(၁၀)ပစ္စည်းကို။

သ,အ,နိ,ဝိ,ဣ,မဂ်,သမ္ပ,ဝိပ္ပ,အဒ္ဓိ,ဘသယှိ,
ဝိရိယသဘာဝါ

ဟူသောလက်ဘဖြင့် သိမှတ်ရာ၏။

ထိုဝိရိယာဓိပတိသဘာဝ (၁၀)ပစ္စည်းတို့ကို လေ့လာသိယှိပါက ဂဃရိတ်းပါ၌ သာမညအရကောက်ဆိုချိုးကို ပိုင်နိုင်စွာ ဆိုရိုးပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ဝိရိယာဓိပတိပစ္စည်းဖြိုင်တရား(၃)ပုံ။

ဝိရိယာဓိပတိ၌ အဝိပါက(၃)ချက်။သဝိပါက(၃)ချက်အား၊ဖြင့်(၆)ချက်ယှိရာ။ ၎င်း(၆)ချက်အတွက် တရား(၃)ပုံ ပုံရာသည်။

(၃)ပုံ ဆိုသည်မှာ။

(၁) သမ္ပယုတ္တကဃနာ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်ဘပုံ။

(၂) သမ္ပယုတ္တကဃနာ တပုံ။

(၃) သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ် တပုံ။

ဤသို့အားဖြင့်(၃)ပုံ ဖြစ်လေသည်။

(မှတ်ချက်။ ။စိတ္တာဓိပတိ, ဝိမံသာဓိပတိတို့၌လည်း၊ ယင်းနည်းအတူ (၃)ပုံစီ ပုံရာသည်။)

(၃) သာဓိတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော စိတ္တာဓိပတိဖြစ်အံ့။အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, အာဟာရ, ဣန္ဒြိယ.ဈာနင္ဟု အတ္ထိ,အဝိဂတ-ဤ(ဂ)ပစ္စယသတ္တိ(လ)သတ္တိရှိသေသ။ {ပေါင်းအဝိပါက(၃)ချက်,}

(၄) သမ္မယုတ္တဃနာ,သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ဖိုလ်လေးခုဟုဆိုအပ်သော စိတ္တာဓိပတိဖြစ်အံ့၊အဓိပတိ,သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,အာဟာရ,ဣန္ဒြိယ,အတ္ထိ.အဝိဂတ-ဤ(ဂ)ပစ္စယသတ္တိ(လ)သတ္တိရှိသေသ။

(၅) သမ္မယုတ္တဃနာအား (လ)စိတ္တာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ အဓိပတိ,သဟဇာတ,အညမညနိဿယ,ဝိပါက အာဟာရ.ဣန္ဒြိယ,သမ္မယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ-ဤ(၁၀)ပစ္စယသတ္တိ(လ)သတ္တိရှိသေသ။

(၆) သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ် (လ)စိတ္တာဓိပတိဖြစ်အံ့။ အဓိပတိ.သဟဇာတ,နိဿယ,ဝိပါက,အာဟာရ. ဣန္ဒြိယ,ဈာနင္ဟု.အတ္ထိ အဝိဂတ, ဤ(၉)ပစ္စယသတ္တိ (လ)သတ္တိရှိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။ {ပေါင်းသဝိပါက(၃)ချက်။}

ဝိရိယာဓိပတိပစ္စည်းပြုင်ဇယား။

ဦးရေ	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	ပြုင်နိုင်သောပစ္စည်းများ		သင်္ချာ
၁	ဝိရိယာဓိပတိ	သမ္မယုတ္တဃနာသာဓိပတိ	အဓိ, သဟ,နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ		
		စိတ္တဇရုပ်	အတ္ထိ,အဝိဂတ	။	၇
၂	။	သမ္မယုတ္တဃနာ	အညမည,သမ္မယုတ္တ	။	၉
၃	။	သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်	ဝိပ္ပယုတ္တ	။	၈
			ပေါင်း	အဝိပါက	၃
၄	ဖိုလ်ဌယိသော	သမ္မယုတ္တဃနာသာဓိပတိ	အဓိ,သဟ,နိဿယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,		
	ဝိရိယာဓိပတိ	စိတ္တဇရုပ်	မဂ္ဂ,အတ္ထိ,အဝိဂတ		၈
၅	။	သမ္မယုတ္တဃနာ	အညမည,သမ္မယုတ္တ		၁၀
၆	။	သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်	ဝိပ္ပယုတ္တ		၉
			ပေါင်း	သဝိပါက	၃

ဝိမံသာဝိပတိဆိုရိုး။

ဝိမံသာဝိပတိ.....ဟူသောကဏ္ဍားပါ၌ဖြင့် (သာဝိပတိတိဟိတ်ဧော (၃၄)ရှိ၍ယို့သော) ဝိမံသာဝိပတိပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ဝိမံသသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ-ဟူသော သမ္ပယုတ်နှင့်ပါ၍ဖြင့်၊သာဝိပတိတိဟိတ်ဧော(၃၄)ရှိဝိမံသကြည့်သောစေတသိက်သတ္တတိ"သ-သာဝိပတိစိတ္တဇရူပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

စိတ္တာဝိပတိသဘာဂ(၁၀)ပစ္စည်းကို ညွှန်းပြချက်။

ပြဆိုဇယ်ခဲ့ပြီးသော သဟဇာတာဝိပတိ သဘာဂ (၁၂)ပစ္စည်းတို့တွင် စိတ္တာဝိပတိနှင့် ဆက်ဆန်သော သဘာဂပစ္စည်းမှာ(၁၀)ပစ္စည်းယို့သေသည်။ ၎င်း(၁၀)ပစ္စည်းကို

သ,အ,နိ,ဝိ၊ အာ,ဈ,သမ္ပ၊ ဝိပ္ပ,အတ္ထိ၊ အဝိဂတ၊
ပေါင်း၁သ၊ စိတ္တသဘာဂါ။

ဟူသောလက်ဘဖြင့် သိမှတ်ရာ၏။

စိတ္တာဝိပတိပစ္စည်းပြောင်းပုံယား။

ဦးရေ	ပစ္စည်း၊	ပစ္စယုပ္ပန်၊	ပြောင်းရွှင်သောပစ္စည်းများ။	သင်္ချာ
၁	စိတ္တာဝိပတိ	သမ္ပယုတ္တကွန်ရာသာဝိပတိ	အဓိ,သဟ,နိဿယ,အာဟာရ,ဈာ	
		စိတ္တဇရူပ်	ယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ	၇
၂	။	သမ္ပယုတ္တကွန်ရာ	အညမညသမ္ပယုတ္တ	၉
၃	။	သာဝိပတိစိတ္တဇရူပ်	ဝိပ္ပယုတ္တ	၈
			ပေါင်း အဝိပါက-	၃
၄	ဖိုလ်လေးခု	သမ္ပယုတ္တကွန်ရာသာဝိပတိ	အဓိ,သဟ,နိဿယ,ဝိပါက,အာဟာ	
		စိတ္တဇရူပ်	ရ,ဈာန်ယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ	၈
၅	။	သမ္ပယုတ္တကွန်ရာ	အညမညသမ္ပယုတ္တ	၁၀
၆	။	သာဝိပတိစိတ္တဇရူပ်	ဝိပ္ပယုတ္တ	၉
			ပေါင်း သဝိပါက-	၃

အဓိပတိပစ္စယော.....ဟူသော ကရိုဏ်းပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက် ယထာ ရဟာတပ်ကောင်းသော အဓိပတိ, ဟေတု, သဟဇာတ, အညမညဿ နိဿယ, ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ-ဤ ၁ ၂)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

(ကနည်းကား။)

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, သာဓိပတိစိတ္တဇရူပ်အား တပ်သော ဝိမံသာဓိပတိ ဖြစ်အံ့ အဓိပတိ, ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, အတ္ထိ အဝိဂတ-ဤ (၇)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ၊

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား သာ တပ်သော ဝိမံသာဓိပတိဖြစ်အံ့။ အဓိပတိ, ဟေတု, သဟဇာတ, အညမညဿ, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ'အဝိဂတ, ဤ-(၁ ၀)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

သာဓိတိစိတ္တဇရူပ်အား တပ်သော ဝိမံသာဓိပတိဖြစ်အံ့။ အဓိပတိ, ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ-ဤ (၉)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော အတ္ထိဝိသေသ။ {ပေါင်းအဝိပါက(၃ ချက်။}

သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ-သာဓိပတိ စိတ္တဇရူပ်အား တပ်သော ဖိုလ်လေးခုဌာယိသော ဝိမံသာဓိပတိဖြစ်အံ့။ အဓိပတိ, ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ အတ္ထိ, အဝိဂတ, ဤ (၉) ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။(အကြွင်းကိုနည်းမှီ၍ ဆိုလေ) ဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

ဝိမံသာဓိပတိကတ္တားပါဠိအရကောက်ခ်ဋ္ဌ
မှတ်သားဘွယ်။

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြီးခ်ဋ္ဌ (ဝိမံသာဓိပတိ.....ဟူသော ကတ္တားပါဠိ ဖြင့် ဝိမံသာဓိပတိ ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။)ဟု သာမန်ဆိုရိုးပြု တော်မူ၏။

ယင်းသို့ပြုသော်လည်း။

ဒိမံသာဒိပတိ... ဟူသောကတ္တားပါဒ်ဖြင့်၊ သာဒိပတိတိဟိတ်ဧော
(၃၄)ရှိသော်မံသာဒိပတိပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

ဟု ယင်းသို့သာ ဆိုရိုးပြုသင့်ပေ၏။

အကြောင်းတရားကား။

ပညာဟနဒ္ဓါဒသသုဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရစိတ္တေသုစေဝ သမ္ဘေသုဒိ
ပဠုဂိ သမဟဂ္ဂတလောကုတ္တရစိတ္တေသုစာတိသတ္တစတ္တာလီသ စိတ္တေသု
သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆတိ

ဟူသောသုတ္တန်ပါဠိတော်သုံးဆယ်ခြောက်ခုကထာ၌ ပိန့်ဆိုတော်မူသောကြောင့် "ပညာ"စေတသိက်သည် ဉာဏသမ္ပယုတ် ကာမာဝစရစိတ်(၁၂)ခု, မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာစိတ် (၃၅) ခုအားဖြင့် (၄၇) ခုသောစိတ်တို့၌ ယှဉ်ရာ သာဓိပတိ တိဟိတ်ဧော(၃၄)ခုမှ တပါးသော (၁၃)ပါးသော စိတ်တို့၌ ယှဉ်သော ပညာစေတသိက်သည် "သဟဇာတာဓိပတိ" ပစ္စည်းမတပ်သောကြောင့်တည်း။

(၁၃)ပါးသော စိတ်ဆိုသည်မှာ။ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာဝိပါက်စိတ် (၄)ခု။ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ် (၉)ခုအားဖြင့်(၁၃)ပါးသော စိတ်တို့ကို ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် 'သာဓိပတိတိဟိတ်ဧော(၃၄)ခု၌ ယှဉ်သော" ဟူသောဆိုရိုးကိုပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြိုးခ်ိန်ခပ်ဝင်သော်လည်း၊ထည့်သွင်းဆိုရိုးပြုခြင်းက သာလွန် သင့်လျော်ဘွယ်ယှဉ်ပေသတည်း။

ဒိမံသာဒိပတိပစ္စည်းနှင့်သဘာဝထုတ်ပုံ။

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သဟဇာတာ ဓိပတိသဘာဝ(၁၂)ပစ္စည်းတို့တွင် ဒိမံသာဓိပတိနှင့် ဆက်ဆန်သော သဘာဝပစ္စည်းမှာ(၁၁)ပစ္စည်းဖြစ်လေသည်။ အဆိုပါ(၁၁)ပစ္စည်းတို့ကို၊

ဟေ,သ,အ,နိ ဝိ,ဇုန်,မဂ်,သံ၊ ဝိပွဲ,အ,အ၊
ဂေါ်ဒသ၊ ဒိမံသသဘာဝါ

ဟူသောလေးဖြင့် သိမှတ်ရာ၏။ထိုဒိမံသသဘာဝ(၁၁)ပစ္စည်းတို့ကို သိယှဉ်ပါမူ။ ကရိယာပါ၌သာမညဆိုရိုးကို ကောင်းစွာသိယှဉ်နိုင်ပေရာသည်။

အာဝရဏဿာဝဓိပတိဆိုရိုး၊

ယံယံဝမ္ပံ .....ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ အနိယမအား၊ဖြင့် အလေးအမြတ်ပြု အပ်သော (ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်အနာဂတ်) ဣဋ္ဌဖြစ်သော နိမ္မနုရုပ်အဠာရသ။ ဒေါသမူနွေ မောဟမူနွေ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်ကြဉ်သော စိတ်ရှစ်ဆဲ့လေးခု၊ ဒေါသ,ဣဿာ, မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက်လေးဆဲ့ခုနစ်ခု။ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ယေယေဓမ္မာ.....ဟူသောပါဠိဖြင့် အနိယမအား၊ဖြင့်၊အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူစိတ်ရှစ်ခု, မဟာကုသိုလ်စိတ်ရှစ်ခု, မဟာကြိယာဥာဏသမ္ပယုတ်လေးခု, လောကုတ္တရာစိတ်ရှစ်ခု, ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ,ကုက္ကုစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ, အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက် လေးဆဲ့ငါးခု၊ အာရုဠကိုက ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို ပြတော်မူ၏။

ဝိမံသာဓိပတိပစ္စည်းပြုဝိဓယား။

ဦးရေ	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်၊	ပြုနိုင်သောပစ္စည်းများ။		အရှိန်
၁	ဝိမံသာဓိပတိ	သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိ	ဘဝ,ဟေ,သဟ,နိဿယ, ဣန္ဒြေယ,		
		စိတ္တဇရူပ်	မဂ္ဂ,ဘတ္တိ,အဝိဂတ	။	ဂ
၂	။	သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ	အညမည, သမ္ပယုတ္တ	။	၁၀
၃	။	သာဓိပတိစိတ္တဇရူပ်	ဝိပ္ပယုတ္တ	။	၉
			ပေါင်း	သဝိပါက	၃
၄	ဗိုလ်ဒ္ဓယျိသော ဝိမံသာဓိပတိ	သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာသာဓိပတိ	ဘဝ,ဟေ,သဟ,နိဿယ,ဝိပါက,		
		စိတ္တဇရူပ်	ဣန္ဒြေယ,မဂ္ဂ,ဘတ္တိ,ဘဝိဂတ		၉
၅	။	သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ	အညမည, သမ္ပယုတ္တ		၁၁
၆	။	သာဓိပတိစိတ္တဇရူပ်	ဝိပ္ပယုတ္တ		၁၀
			ပေါင်း	သဝိပါက	၃

စိတ္တဇေတသိကာဝမ္မာ ... ဟူသောပါဠိဖြင့်။ အလေးအဖြတ်ပြုတတ်သော အာရမ္မဏိကပစ္စယျပွန် နာမကျွန်နာသရုပ်ကို ပြတော်မူ၏။

တပ်ခိုက်,မတပ်ခိုက်,တပ်နေ,မတပ်နေလေးမျိုး အဓိပ္ပါယ်။

သဟဇာတာဝဓိတိဒ္ဒ၊ (၁)တပ်ခိုက် (၂)မတပ်ခိုက် (၃)တပ်နေ (၄) မတပ်နေအားဖြင့် လေးမျိုးလေးစားခွဲခြားဝေဘန်ရာ၏။ ထိုတွင်

(၁) ကာမဒ္ဓိဟိတ်ဇော,တိဟိတ်ဇော(၂၆)ခုဒ္ဒယှိသော အဓိပတိကို အကြီးအမှုးပြု၍ ဖြစ်သောအခါ "တင်ခိုက်" ဟူ၍ ၎င်း၊ အကြီးအမှုးပြု၍ မဖြစ်သောအခါ "မတင်ခိုက်" ဟူ၍ ၎င်း ခေါ်ဆိုရလေသည်၊

အပ္ပနာဇောဆဋ္ဌိသဒ္ဒ ယှိသော အဓိပတိကို ဇောနအကြီးအမှုးပြု၍ သားဖြစ်သောကြောင့် "တင်နေ" ဟူ၍သာ ခေါ်ဆိုရလေသည်၊

နိဗ္ဗာန်ဓိပတိစိတ်တို့ဒ္ဒယှိသော ဆန္ဒစသည်တို့ကို မည်သည့်အခါမျှ အကြီးအမှုးပြု၍ မဖြစ်သောကြောင့်၊ (၀၊) သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်း မတပ်သောကြောင့် "မတင်နေ" ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။

ထိုတွင် "တပ်ခိုက်" အဓိပတိကို "အနိယမာဓိပတိ" ဟု ခေါ်၍ "တပ်နေ" အဓိပတိကို "နိယမာဓိပတိ" ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်၊

ရခိုက်,မရခိုက်,ရနေ,မရနေလေးမျိုး အဓိပ္ပါယ်။

ထိုမှတပါး(၁)အဓိပတိပစ္စည်းကို ရခိုက်။ (၂)မရခိုက်။(၃)ရနေ၊(၄) မရနေဟူ၍လည်း(၄)မျိုး ခွဲခြားဝေဘန်ရာ၏။ ထိုတွင်

(၁) ကာမဒ္ဓိဟိတ်ဇော,တိဟိတ်ဇော နာမကျွန်နာ,သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်တို့မှာ၊ဆန္ဒစသည်တို့ကို အကြီးအမှုးပြု၍ ဖြစ်ခိုက်အဓိပတိပစ္စည်း၏ ကျေးဇူးအပြုကို ခံရသောကြောင့် "ရခိုက်" ဟူ၍ ၎င်း။ ဆန္ဒစသည်တို့ကို အကြီးအမှုးပြု၍ မဖြစ်ခဲ့သည်ယှိသော၊ အဓိပတိပစ္စည်း၏ ကျေးဇူးအပြုကိုမခံရသောကြောင့် "မရခိုက်" ဟူ၍ ၎င်း ခေါ်ဆိုရလေသည်၊

အပ္ပနာဇောဆဋ္ဌိသနာမကျွန်နာ,သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်တို့မှာ၊ဆန္ဒစသည်

တို့ကိုအကြီးအမှားပြု၍ ဖြစ်ကြကုန်ရကား။ကေန်အဓိပတိပစ္စည်း၏ကျေး ဇူးအပြုကိုခံရလေသောကြောင့် 'ရနေ' ဟု၍ သာ ခေါ်ဆိုရလေသည်။

မောဟာမှန်း အဟိတ်ကြိယာစိတ်သုံးခု လောကိုဝိပါက် ဗာဏ္ဍိ သနာမကဉ္ဇာ, နိရာဓိပဘိစိတ္တာဇရုပ်တို့ကို၊ သဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စည်း၏ ကျေးဇူးအပြုကို မည်သည့်အခါမျှ မခံရလေသောကြောင့် "မရနေ" ဟု ၍ ခေါ်ဆိုရလေသည်။

ထိုတွင် "ရခိုက်" တရားကို "အနိယမသာဓိပတိ" ဟုခေါ်၍ "ရနေ" တရားကို "နိယမသာဓိပတိ" ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။

ထိုမှာပါး။(၁)ကေန္ဒာဓိပတိ.(၂)အနေကန္တာဓိပတိ။(၃)ကေန္ဒ သားဓိပတိ။ (၄)အနေကန္တ သာဓိပတိဟူ၍လည်း လေးမျိုးခွဲခြားဝေ ဘန်ရာ၏။

ထိုတွင် "နိယမာဓိပတိ" ကို "ကေန္ဒာဓိပတိ" ဟုခေါ်သည် "အနိယ မာဓိပတိ" ကို "အနေကန္တာဓိပတိ" ဟုခေါ်သည်။ "နိယမသာဓိပတိ" ကို "ကေန္ဒသားဓိပတိ" ဟုခေါ်သည်။ "အနိယမသာဓိပတိ" ကို "အနေ ကန္တသာဓိပတိ" ဟု ခေါ်သည်။

အဓိပတိ(၄)ပါးဖြင့် လောကုတ္တရာတရားကိုဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်(၄)ဦး။

ဘုရားသျှင် သာသနာတော်၌၊အဓိပတိ(၄)ပါးကို အကြီးအမှားပြု၍ လောကုတ္တရာ တရားကို ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်(၄)ဦးယှဉ်ပေ၏။(၄)ဦးဟူ သော်ကား။

(၁) ဆန္ဒကို အကြီးအမှားပြု၍ လောကုတ္တရာတရားကို ဖြစ်စေသော အာသျှင်ရဟန္တာပါလမထေရ်။
(၂) ဝိရိယကို အကြီးအမှားပြု၍ လောကုတ္တရာ တရားကို ဖြစ်စေ သော အာသျှင်သောဏမထေရ်။
(၃) စိတ်ကိုအကြီးအမှားပြု၍ လောကုတ္တရာတရားကိုဖြစ်စေသော အာသျှင်ဿဘမ္ဘူတမထေရ်။

တေးတေးခမ္မာ..... ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ နိယမအားဖြင့် "ယံယံခမ္မံ" ဟူသောပါဠိဖြင့် မှတ်အပ်ပြီးသော အလေးအဖြတ် ပြုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါး ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

တေသံတေသံခမ္မာနံ ... ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ နိယမအားဖြင့် "ယေယေ ခမ္မာ" ဟူသောပါဠိဖြင့် မှတ်အပ်ပြီးသော အလေးအဖြတ် ပြုတတ်သော အာရုံမဟာဂီက ပစ္စယုပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

---

(၄) ဝိမံသကို အကြီးအမှူးပြု၍ လောကုတ္တရာတရားကို ဖြစ်စေသော အသျှင်မောဃရာဇာမထေရ်။

ဤသို့အားဖြင့်(၄)ဦး ဖြစ်လေသည်။

တတ္ထ ဒ္ဒပါလဏ္ဍေရောဆန္ဒံ ဓုရံ ကတ္တာ လောကုတ္တရ ဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေသိ။
သောဏဏ္ဍေရော ဝိရိယံ ဓုရံ ကတ္တာ သမ္ပ္ပ။တဏ္ဍေရော စိတ္တံ ဓုရံ ကတ္တာ။
အာယသ္မာ မောဃရာဇာ ဝိမံသံ ဓုရံ ကတ္တာ ဘိ။

မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်အဋ္ဌကထာ(၂ဂ၆-၃)

တတ္ထ၊ ထိုဒုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်။ ရဒ္ဓပါလဏ္ဍေရော၊ အသျှင်ရဒ္ဓပါလမထေရ်သည်။ ဆန္ဒံ၊ ဆန္ဒကို။ ဓုရံ ကတ္တာ၊ အကြီးအမှူးပြု၍။ လောကုတ္တရဓမ္မံ၊ လောကုတ္တရာတရားကို၊ နိဗ္ဗတ္တေသိ၊ ဖြစ်စေ၏။

သောဏဏ္ဍေရော၊ အသျှင်သောဏမထေရ်သည်။ ဝိရိယံ၊ ဝိရိယကို။ ဓုရံ ကတ္တာ၊ အကြီးအမှူးပြု၍။

သမ္ပ္ပ။တဏ္ဍေရော၊ အသျှင်သမ္ပ္ပ။တမထေရ်သည်။ စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ ဓုရံ ကတ္တာ၊ အကြီးအမှူးပြု၍။

အာယသ္မာ မောဃရာဇာ၊ အသျှင်မောဃရာဇာမထေရ်သည်၊ ဝိမံသံ၊ ဝိမံသကို။ ဓုရံ ကတ္တာ၊ အကြီးအမှူးပြု၍။ လောကုတ္တရဓမ္မံ၊ လောကုတ္တရာတရားကို။ နိဗ္ဗတ္တေသိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဣဟ၊ ဤသို့ ဟောဒိတည်း၊ သိအပ်၏။

(အာရမ္မဏာဝိပတိနှင့် စပ်သောမှတ်သားဘွယ်မျှားစွာတို့ကို "**ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ**" "**ပဌမတွဲ**" ၌ရှုစားကောက်မှတ်ကြပါကုန်။ ထိုမှတ်ကြောင်းသောအမိပ္ပါယ်တို့ကိုသာ "**ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီဒုတိယတွဲ**" ၌ဆက်လက်ဖော်ပြပါအုံ့။)

ကြိယာသည်လောဘမူအား ကျေးဇူးပြု,မပြု ဝိနိစ္ဆယ။

ကာမ,ရူပ,အရူပကြိယာ နာမကျွန်ုပ်တို့သည်၊အခြားတရား၌အား အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယသဘောဖြင့် ကျေးဇူးမပြု။လောဘမူ နာမ၊ပ္ပ၌ အား သာ၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ ပစ္စယသဘောဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြောင်းကို။

ကာမာဝစရာဒိဘေဒေတောပနတိဝိဓေါ ကြိယာရမ္မဏာဓိပတိ လောဘ သဟဂတာကုသလဿ အာရမ္မဏာဓိပတိ ပစ္စယောဟောတိ

ဟု ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၀၇-၇)၌ ဖွင့်ဆိုတော်မူလေသည်။

ပန၊အဖျိုတပါ:ကို ဆိုဦးအုံ့၊ ကာမာဝစရာဒိဘေဒတော၊ကာမာဝစ ရ အစယိုသော အပြားအား:ဖြင့်။ တိဝိဓော၊ သုံ:ပါ:အပြား:ယှိသည် လည်:ဖြစ်သော၊ ကြိယာအာရမ္မဏာဓိပတိ၊ ကြိယာအာရမ္မဏာဓိပတိ ပစ္စည်:တရား:သည်၊လောဘသဟဂတာကုသလဿ၊လောဘသဟ ဂတ် အကုသိုလ်စိတ်ရှစ်ခုအား:သာလျှင်၊(၀၊)လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုအား: သာလျှင်။ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယော၊ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယသတ္တိ ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

မူလဋီကာဆရာက အဋ္ဌကထာ၀ါဒကို ပယ်ချခြင်:။

အဆိုပါအဋ္ဌကထာဆရာ၏ စကာ:ကို စိစစ်ကွဲပယ်ကြ၏။ကြိယာသည်

(၁) ပုထုဇဉ်,သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ဖြစ်နိုင်သော ကြိယာ

(၂) ပုထုဇဉ်,သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌မဖြစ်နိုင်သော ကြိယာ

ဟု နှစ်မျိုးယှိရာ။အာ၀ဇ္ဇန်:နှေ:ဟု ဆိုအပ်သောကြိယာသည်၊ပုထုဇဉ်, သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ဖြစ်နိုင်၍၊ ကြွင်:ကြိယာစိတ် အဋ္ဌာရသသည် ပုထုဇဉ်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ မဖြစ်နိုင်ပေ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန် ၌သာ ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

ထိုကွင် အာ၀ဇ္ဇန်:နှေ:ဟု ဆိုအပ်သောကြိယာက၊ လောဘမူနာ မကျွန်:အား အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ဟုဆိုပါမူသင့် တော်ပါသေ:၏။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌သာဖြစ်သောအာ၀ဇ္ဇန်:နှေ: မှ ကြွင်:သောကြိယာစိတ် အဋ္ဌာရသက၊ လောဘမူ နာမကျွန်:အား

အာရမ္ဘဏာဓိပတိသင်္ဂြိုဟ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ဆိုသောစကားမှာမူ၊ ဆင်ခြင်တုံတရားယှဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ရှုတ်တရက် သဘောကျနှစ်ခဲ့သောအရာပင်ဖြစ်လေသည်။

ဤ၌ မူလဒ္ဒိကာဆရာ၏ အာဘော်မှာ၊ ဘုရားသျှင်သည် အဋ္ဌကထာရမ္ဘဏာတိုက ပဌာန်းပညာဝါရ ပါဠိတော်၌။

အဋ္ဌကထာရမ္ဘဏောဝမ္မောဗဟိဒ္ဓါရမ္ဘဏသမ္ဘဝသမ္ဘဝအဓိပတိ ပစ္စယေနပစ္စယော

ဟု ဟောတော်မမူ။

ဗဟိဒ္ဓါရမ္ဘဏောဝမ္မောဗဟိဒ္ဓါရမ္ဘဏသမ္ဘဝ

ဟု ဟောတော်မူသောအရာ၌လည်း အဓိပတိပစ္စည်းကို ထုတ်တော်မမူ။

ယင်းသို့ဟောတော်မမူ ထုတ်တော်မမူသည်ကို ထောက်ပါမူ။ သူတပါးသန္တာန်၌ဖြစ်သော မည်သည့်အာရုံဘုရားမဆို၊အာရမ္ဘဏာဓိပတိပစ္စည်းတရား မဖြစ်နိုင်ဟု သိမှတ်ရမည်။

အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်ကား။

ဗဟိဒ္ဓါခန္ဓေဂုဏ်ကတွာအသားဝတိ

စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော ပဌာန်းပါဠိတော်ကို ထောက်၍၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ဖြစ်သော ကြိယာတို့ကို ပုထုဇဉ်နှင့် ဂုဏ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်းအလေးအမြတ်ပြု၍ သာယာအင်ကုန်သည် ဟူသော အလိုအားဖြင့် "သုံးပါးသော ကြိယာသည်လောဘမူနှာမကူန္ဒာအားသာ၊အာရမ္ဘဏာဓိပတိသင်္ဂြိုဟ်ဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည် .... ဟု ပိန့်ဆိုခြင်းဖြစ်ပေ၏။ သို့ပိန့်ဆိုခြင်းကိုလည်း စိစစ်ဘွယ်ရှိ၏။ အကြောင်းတမူကား ..... "သနိဒဿနသပ္ပဋိဃာခန္ဓာ" ဤသို့စသည်ဖြင့် ဟောကြားတော်မူအပ်ကုန်သော ပဌာန်းပါဠိတော်တို့၌ ခန္ဓသဒ္ဒါသည် နာမဃနာခန္ဓာ၌မဖြစ်၊ရုပ်တရား၌သာ ဖြစ်လေသည်။

ယင်းနည်းတမူ ...."ဗဟိဒ္ဓါခန္ဓေ" ... ဟု ဆိုသော်လည်း။ ခန္ဓာသဒ္ဒါသည် ရုပ်တရား၌ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆတွယ်ယှဉ်သောကြောင့်တည်း။

အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ပုထုဇဉ်နှစ်သည် ဖြစ်သောအခါ၌ အနာဂတ်

အခါ ပိမိရဟန္တာဖြစ်သည်ယှိသော် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ကြိယာတရား တို့ကို အလေးအဖြတ်ပြု၍ သာယာခြင်းကို ရည်ရွယ်လျက်။

သုံးပါးသောကြိယာသည် လောဘမူနာမကွန္ဓာအား သာ
အာရုမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်

ဟုဆိုမူ၊ ဆိုနှင်ဘွယ်ရာ အကြောင်းယှိပေ၏။ ထိုမှတပါး

နေဝိပါကနာဝိပါကဝမ္မဝမ္မဂရုံကတွာ အသာဝေတိ
အဘိနန္ဒတိ

စသည်ဖြင့် ဟောကြားတော်မူသောကြောင့်။ ကြိယာတရားသည် ရဂ,ဒေါ့ဿတို့အား အာရုမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်၊ ထိုမှတပါး။

ဃတိဘာရုမ္မဏေ အနာဂတေ ဝေနေယ္ယဂရုံကတွာ
အသာဝေတိ, ဃဘိနန္ဒတိ

စသည်ဖြင့် ဟောကြားတော်မူသောကြောင့်၊ အနာဂတ် တောဘူမ ကတရားတို့သည် လောဘမူ နာမကွန္ဓာအား အာရုမ္မဏာဓိပတိသတ္တိ ဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြောင်း ကောင်းစွာသိရလေသည်။

ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း "ကြိယာဝမ္မ" အရ အာဝဇ္ဇန်းနှေးသာ ဖြစ်သင့်လေရကား။

သုံးပါးကပြားယှိသောကြိယာသည် လောဘမူနာမကွန္ဓာအား
အာရုမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်

ဟူသော အဋ္ဌကထာဆရာ့စကားကို ဖိစစ်အပ်လေသတည်း။

အာဝဇ္ဇနဲ့ကြိယာသဒ္ဒါဝေတောပနဇဝမ္မိဝိစာရေတဗ္ဗံ။
ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၃၇-၁၈)

ပန၊ ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း။ အာဝဇ္ဇနဲ့ကြိယာ သဒ္ဒါဝေတော၊ အာဝဇ္ဇန်းနှေးသာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့်။ ဇဝဒို့ ဤစကားကိုလည်း။ ဝိစာရေတဗ္ဗံ၊ ဖိစစ်အပ်၏။

မူလဋီကာဆရာ၏ အာဘော်ကို အချုပ်အားဖြင့် ဆိုရသည်ယှိသော် အာဝဇ္ဇန်းနှေးကသာ လောဘမူနာမကွန္ဓာအား။ အာရုမ္မဏာဓိပတိ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှု ပြုနိုင်ပေရာသည်။

အာဝဇ္ဇနိ်းဌေးမှတ္တြင်းသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌သာဖြစ်သောကြိယာစိတ် အဠာရသသည်၊ လောဘမူနာမကုသလာအား အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဖြင့်မည်သည့်နည်းနှင့်မျှကျေးဇူးမပြုနိုင်ဟုဆိုလိုသည်။

မူလဋီကာဝါဒကို မရုဋီကာဆရားချပပုံ။

မရုဋီကာဆရာကား။မူလဋီကာဆရာက ဆင်ခြင်ပါဆိုသော်လည်း တစုံတရာဆင်ခြင်ဘွယ်ရာမယှိပေ။ အကြောင်းတမူကား၊ မူလဋီကာဆရာဆိုသော အာဝဇ္ဇနိ်းဌေးသည် အာရမ္မဏာဓိပတိပဋ္ဌာနည်းဖြစ်ခြင်းဌာမသင့်သောကြောင့်ရင်း။သဟိတ်မဟာကြိယာတို့ကိုသာလျှင် အာရမ္မဏာဓိပတိဋ္ဌာနည်းအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့်ရင်းတည်း ....ဟု မူလဋီကာဆရာ၃စကားကို ပယ်၍ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ဣဒါနိ ပိ ဝိစာရေတမ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ၊ နပနေတံ ဝိစာရေတဗ္ဗံ၊ ကသ္မာ အာဝဇ္ဇန ဒ္ဝယဿ အာရမ္မဏာဓိပတိဘာဝေန အယုတ္တတ္တာ၊
သဟေတုကမဟာကြိယာနဉ္စ အာရမ္မဏာဓိပတိဘာဝေနပနုဒ္ဓတ္တာတိ။
ပဋ္ဌာန်းမရုဋီကာ (၁၄၇-၂၃)

ဣဒါနိပိ ဝိစာရေတမ္ဗန္တိ၊ ဣဒါနိပိ ဝိစာရေတဗ္ဗံ-ဟူ၍။ အာစရိယေန၊ မူလဋီကာဆရာသည်။ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ပနတထာပိ၊ ထိုသို့ပင်မိန့်ဆိုတော်မူအပ်သော်လည်း။ ဇတံ၊ ထိုစကားကို။ နဝိစာရေတဗ္ဗံ၊ မဆင်ခြင်အပ်ပေ၊ကသ္မာ၊အဘယ်။ ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊အာဝဇ္ဇနဒ္ဝယသာ၊ အာဝဇ္ဇနိ်းဌေး၏။အာရမ္မဏာဓိပတိဘာဝေန၊အာရမ္မဏာဓိပတိပဋ္ဌာနည်းအဖြစ်ဖြင့်။ အယုတ္တတ္တာ၊ မသင့်သည့်၏။ အဖြစ်ကြောင့်ရင်း။ ပန၊ အလျှောက်ကိုဆိုဦးအုံ့၊ သဟေတုကမဟာကြိယာနဉ္စ၊ သဟိတ်မဟာကြိယာတို့ကို၊အာရမ္မဏာဓိပတိဘာဝေန၊ အာရမ္မဏာဓိပတိပဋ္ဌာနည်းအဖြစ်ဖြင့်။ ဥတ္တတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်ရင်း၊ နဝိစာရေတဗ္ဗံ၊ မဆင်ခြင်အပ်ပေ။

ဘဋ္ဌကထာဝါဒနှင့် မူလဋီကာဝါဒကိုး။

တဝန်အဋ္ဌကထာဆရာနှင့် မူလဋီကာဆရာတို့၏ ယူဆပုံအထူးကို။

ဘဋ္ဌကထာကာရမတေတိ ဝိဓောကြိယာဝမ္မာ အာဝဇ္ဇနဒ္ဝယဝဇ္ဇိတေ ဘဝိပတိပဋ္ဌယေ ။

ဋီကာကာရမတေဘာဝဇုနကြိယာပွယ်ဘာရမ္မဏာဒိပတိပစ္စယောတိ ဘယမေတေသံဝိသေသော

ဟုမရဋီကာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

အဋ္ဌကထာကာရမတော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတော်၌။ အာဝဇ္ဇနဖွယဝဇ္ဇိတော၊ အာဝဇ္ဇန်းဖွေးသည် ကြည်အပ်သော။ တိုရိတော၊ သုံးပါးအပြားယှိသော၊ ကြိယာဒေမ္မာ၊ ကြိယာတရား သည်၊ အဓိပတိပစ္စယော၊ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ဋီကာကာရမတော၊ မူလဋီကာဆရာ၏ အလိုတော်၌။ အာဝဇ္ဇနကြိယာဖွယ်၊ အာဝဇ္ဇန်းဖွေးဟုဆိုအပ်သော ကြိယာနှစ်ခုအပေါင်းသည်၊ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယော၊ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဇုတိအယံ၊ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်ကား။ ဇတောသံ ထိုအဋ္ဌကထာဝါဒ,ဋီကာဝါဒတို့၏။ ဝိသေသော၊ အထူးတည်း။

မဓုဋီကာဆရာစကားကိုဝေဘန်ချက်။

ဤမရဋီကာဆရာ့စကားကို ဆင်ခြင်အပ်၏။ အကြောင်းတမ္ဘကား၊ အဋ္ဌကထာဆရာသည် အာဝဇ္ဇန်းဖွေးသည် အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းမဟုတ်ဟု မိန့်ဆိုတော်မမူသောကြောင့်ထင်း။

"သဟိတ်မဟာကြိယာတို့ကို အာရမ္မဏာဓိပတိ ပစ္စည်း အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်"ဟု ဆိုသဖြင့်၊ မဟာဂုတ်ကြိယာတို့ကို အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မမူ—ဟုဆိုရာ ရောက်သောကြောင့်ထင်းတည်း။

ထို့ကြောင့် မရဋီကာဆရာ့စကားကို ဆင်ခြင်အပ်ပေသတည်း။

အနုဋီကာဆရာက မူလဋီကာကိုချေပချက်။

အနုဋီကာဆရာက မူလဋီကာဆရာသည်၊ ပဌာန်းပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်မယ်သည်ကဲသာ အကြောင်းပြုတော်မူ၏။ ပယင်းသို့ ဟောတော် မမူခြင်းသည်လည်း မရဖွယ်သောကြောင့် သာမဟုတ်။ အချို့သောအရာတို့၌ ဝေနေယျဿာသယအားဖြင့် အချို့သောအရာတို့၌ "နယဒဿန"အားဖြင့်မဟောခြင်းမျှသာဖြစ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာဆရာ့စကား၌။တစုံတရာပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင်သောအရာမထင်ပေဟု အဋ္ဌကထာဆရာ့စကားကိုဒဿာက် ခံသည့်အနေအားဖြင့် မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

အဝစနံပနကဿစိဝေနေယျဿ ကဿစိနယာသာနေနဟေ ၊တိဘိ
ကုတောဝိ ရောဝေ သရော။

ပဋ္ဌာန်းအနုဋ္ဌိကာ (၁၉၆-၁၀)

ပန်၊စင်စစ်သော်ကား၊ အဝစနံ၊ ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်စသည်ဘိုရ်၌ ဘုရားမဟောခြင်းသည်။ကဿစိ၊ အချို့သောအရာ၌။ဝေနေယျဿ၊ ဝေနေယျ ဿ၊ ဝေနေယျ ဿ ဗျာသယအားဖြင့်။ ကဿစိ၊အချို့သောအရာ၌၊ နိယတဒသ နေနှ၊ ဝိဂတပဒဝလဉ္ဇနနည်းစသည်ကို ပြသဖြင့်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ တဿ၊ထို့ကြောင့်။ ဝိရောဝေ သရော၊ပါဠိတော်နှင့်ဆန့်ကျင်ခြင်းသို့ သက်ရောက်ခြင်းသည်။ကုတော အတ္ထိ၊ အဘယ်မှာလျင်ယုတ္တိပါအံ့နည်း။ နတ္ထိ ဝ၊ မယုတ္တိသည်သာလျင်တည်။

ယုတ္တိသာဓက ခိုင်လုံစွာထုတ်ပြပုံ။

ဤ၌၊ မူလဋီကာဆရာသည် အထောက်အကူးယုတ္တိသာဓက ခိုင်လုံစွာထုတ်ပြလျက်။ အဋ္ဌကထာဝါဒကို ပါယိသကဲ့သို့။ အနုဋီကာ မဂ္ဂဋီကာဆရာတို့ကား။ မူလဋီကာဝါဒကိုပါယိရာ၌၊ အထောက်အကူး ယုတ္တိသာဓက ခိုင်လုံစွာ ထုတ်ပြခြင်းမယိုပေ၊

အဋ္ဌကထာဆရာသည် အထောက်အကူးယုတ္တိသာဓက ခိုင်လုံစွာ မယိုပဲ၊ ဤသို့ရဲ့ရင့်စွာ မိန့်ဆိုတော်မူမည်မဟုတ်ပေ၊ အထောက်အကူး ယုတ္တိသာဓက ခိုင်လုံစွာယိုသောကြောင့်သာ၊ ဤကဲ့သို့ ရဲ့ရင့်စွာ မိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ။မှန်ပါသည်၊ကုသလတိုက် ပဋ္ဌာန်း ပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်၌။

ဝတ္ထုံဝိပါကာဗျာကတေ ကြိယာဗျာကတေ ခန္ဓေ ဂရုံ ကတ္တာ အသာ ဒေတိ
အဘိနန္ဒတိ၊ တံ ဂရုံ ကတ္တာ ရာဂေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ ဥ ဒ္ဒ ဇ္ဇတိ

ဟု ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူလေသည်။
ဤပါဠိတော်၌ "ကြိယာဗျာကတေ ခန္ဓေ" ဆိုသည်မှာ အာဝဇ္ဇန်း

ဒွေး"သာမဟုတ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌သာ ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းဒွေးမှကြွင်းသော ကြိယာစိတ် အဌာရသတို့သည်လည်းဖြစ်ပေသည်၊

မူလဋီကာဆရာက"အာဝဇ္ဇန်းဒွေး" ကိုသာကွက်၍ ယူခြင်းသည်၊ တစုံတရာယုတ္တိမယှိပေ။

ကြိယာဟူသမျှကို ယူခြင်းကသာယုတ္တိယှိပေ၏။ ယှိပုံမှာ ရဟန္တာ အသျှင်မဟာကစ္စည်းမထေရ်၏ ရွှေအဆင်းနှင့်ဘူသော ကိုယ်တော်ကို မြင်၍ ၊သောရေယျသတ္တိသား သည်ပြင်းစွာ သာယာတပ်နှစ်သက်၏။ ယင်းသို့ပြင်းစွာသာယာတပ်နှစ်သက်ချိန်၊ နာမ်ခန္ဓာမဟက်၊ ရူပကာယသက်သက်ကိုသာ ပြင်းစွာသာယာ တပ်နှစ်သက်သည်မဟုတ်၊ နာမ်ခန္ဓာနှင့် တကွသော ရူပကာယကိုသာ ပြင်းစွာသာယာတပ်နှစ်သက်ခြင်းဖြစ်လေသည်၊

ရူပကာယသက်သက်ကိုသာ သာယာတပ်နှစ်သက်သည်ဟု ယူဆပြောဆိုပါ။ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူသော အာသျှင်မဟာကစ္စည်းမထေရ်၏ ရူပကာယတော်ကို ပြင်းစွာ သာယာတပ်နှစ်သက်သည်ဟု ဆိုရာရောက်ချင့်မည်။ ထိုသို့ကားမဟုတ် သက်တော်ထင်ရှား ယှိနေတော်မူသော အာသျှင်မဟာကစ္စည်းမထေရ်ကိုသာ ပြင်းစွာတပ်နှစ်သက်ခြင်းဖြစ်လေရကား၊ နာမ်ခန္ဓာနှင့်ဘက္ကရူပကာယတော်ကိုပြင်းစွာသာယာ တပ်နှစ်သက်ခြင်းဖြစ်လေသည်၊

ယင်းသည့်အခါ၊ အာသျှင်မဟာကစ္စည်းမထေရ်၏ ခန္ဓာပဉ္စကတည်းဟူသော အာရမ္ဘဏာဓိပတိပစ္စည်းတရားသည်။ သောရေယျသူဌေးသား၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော လောဘမူ နာမက္ခန္ဓာတည်းဟူသော အာရမ္ဘဏာဓိပတိပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္ဘဏာဓိပတိသဘော်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုလေသည်။

ယင်းသို့ဖြစ်ပါမူ၊ အာသျှင်မဟာကစ္စည်း မထေရ်၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ဇောတို့ကိုလည်းအလေးအမြတ်ပြု၍ ပြင်းစွာသာယာတပ်နှစ်သက်သည် အဖြစ်သို့ ရောက်သည်မဟုတ်ပါ။ လာ ဟူမူ၊

ယင်းသို့ မရောက်သင့်ပေ၊ အကြောင်းတမူကား—အရဟတ္တမဂ်ဇောသည် လောဘမူနာမက္ခန္ဓာ၏ အာရုံမူရာမှပင်မဟုတ်၊ အလေးအ

အဓိပတိပစ္စယေန ... ဟူသောကရိုဏ်းပါဠိဖြင့်၊ အလုံးစုံသောအာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းဖြစ်အံ့။အဓိပတိ.အာရမ္မဏ,ဥပနိဿယ,ဤ(၃)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိပေတည်။

အလေးအမြတ်ပြုတတ်သောလောဘမူစိတ်ရှစ်ခုအားတပ်သောအလေးအမြတ်ပြုအပ်သော ပစ္စုပ္ပန် ဈာန်ဖြစ်သော နိမ္မဒုရုပ် အစ္စာရသဟု ဆိုအပ်သော အာရမ္မဏာပုရေဇာတာဓိပတိပစ္စည်းဖြစ်အံ့၊အဓိပတိ အာရမ္မဏ,ဥပနိဿယ,ပုရေဇာတ,အတ္ထိ,အဝိဂတ,ဤ (၄) ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိပေတည်။

မြတ်ပြု၍, ပြင်းစွာသာယာတပ်နှစ်သက်ရာ၌ တရုံတရာ ဆိုဘွယ်မပင် မယှဉ်သောကြောင့်တည်း။

ဤနည်းအားဖြင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ဖြစ်သော ကြိယာသည်၊ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း ဖြစ်နိုင်လေသည်။

ဤ၌-ခန္ဓာပဉ္စကသာ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း ဖြစ်သင့်ပါလျက် ကြိယာကိုသာ ခွဲးခြားမ,ိ, မိန့်ဆိုခြင်းကား။

ဘျာကတောဓမ္မောဘျာကတသဓမ္မသ
ဘဓိပတိပစ္စယေနပစ္စယော

ဟူသော၀ါရအားလျှော်စွာ ကောက်ယူမိန့်ဆိုရခြင်းဖြစ်လေသည်၊ ယင်းသို့ ယုတ္တိရအောင်ကြံဆောင်ပါမှသာ သင့်တော်ပေမည်။ ထိုသို့မဟုတ်ပါက။

ဝတ္ထုံ၀ိပါကာဘျာကတေ ဂရုံကတ္တာဘဿာဒေတိ
အဘိနန္ဒတိ

ဟု ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူအပ်သော ပါဠိကိုပင်လျှင်။ ဝတ္ထုသက်သက်,ဝိပါက် အဘျာကတသက်သက် ခွဲးခြား၍, အလေးအမြတ်ပြုကာ၊သာယာဘတ်နှစ်သက်ပုံ ယုတ္တိကိုရှာ၍,မရသောကြောင့်။ ဟုတ်မှဟုတ်ပါမည်လော-ဟု တွေးတောယုံမှားသံသယ၊ ဒုဋ္ဌကသဘော သက်ရောက်ဘတ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့်အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုသည့်အတိုင်း၊အလုံးစုံသောကြိယာစိတ်တို့သည် လောဘမူ နာမ်ဂျန္ဓာအားသာ၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ

အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူမရဏာသန္နဇော(၅)ချက် အားတပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော စုတိစိတ်မှပြုနှ,ရသည်ကို ယခိုသော် တဆဲ့ရုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုဟု ဆိုအပ်သော ဝတ္ထုရမ္မဏ ပုရေဇာတ နိဿယာဓိပတိ ပဋ္ဌာန်းဖြစ်အံ့။ အဓိပတိ,အာရမ္မဏ,နိဿယ,ဥပနိဿယ, ပုရေဇာတ, ဝိပဿနာ,အဇ္ဈတ္တ,အဇ္ဈိ, အဝိဂတ,ဤ(၀)ပဋ္ဌာယသတ္တိတို့တွင် အဓိပတိသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိပိုသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

အဓိပတိပဋ္ဌာယနိဒ္ဒေသပြီး၏။

သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြောင်းကို ရှိသေလေးစားစွာမှတ်သားတော်မူကြကုန်ရာသတည်း။

အာရမ္မဏာဓိပတိသဘာဝကပဋ္ဌာန်းမျှား။

အာရမ္မဏာဓိပတိပဋ္ဌာန်း၌၊ သဘာဝကပဋ္ဌာန်းသည်(၇)ပဋ္ဌာန်းယှဉ်ပေ၏။ ၎င်း(၇)ပဋ္ဌာန်းတို့ကို

အာ,နိ,ဥပ၊ ပုရ,ဒိပ္ပ၊ အ-နှစ်တန်ထည့်၊ သတ္တိ-ယှဉ်၊ အာဒိသဘာဝ၊

ဟူသောလေးပါးဖြင့် သိမှတ်ကြရာ၏။

အာရမ္မဏာဓိပတိပဋ္ဌာန်းပြိုင်တရား(၃)ပုံနှင့်ဇယား။

အာရမ္မဏာဓိပတိပဋ္ဌာန်းပြိုင်၌ တရား(၃)ပုံယှဉ်၏။(၃)ပုံဟူသော်ကား

(၁) အာရမ္မဏာဓိပတိ တပုံ၊
(၂) အာရမ္မဏပုရေဇာတ တပုံ၊
(၃) အာရမ္မဏပုရေဇာတနိဿယ တပုံ၊

ဤသို့အားဖြင့်(၃)ပုံ ယှဉ်ပေသည်။

ဦးရေ	အပုံ။	ပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်းများ။	သင်္ချာ
၁	အာရမ္မဏာဓိပတိ	အဓိပတိ,အာရမ္မဏ,ဥပနိဿယ	
၂	အာရမ္မဏာဝုရေဇာတ	။ ဝုရေဇာတ,အတ္ထိ,အဝိဂတ	၃
၃	စတ္ထာရမ္မဏာဝုရေဇာတ		၆
	နိဿယ	။ နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ္တ	၈

အဓိပတိပစ္စယနှင့်ဆက်သက်ကြောင်းပြီး

အနုနှိုရပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။

(၁) အနုနှိုရပစ္စယောတိ၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတု,တံသမ္ပယုတ္တကာ စဓမ္မာ မနောဓာတုယာ,တံသမ္ပယုတ္တကာနုဇ္ဈဓမ္မာနံ အနုနှိုရပစ္စယေန ပစ္စယော။

မနောဓာတု တံသမ္ပယုတ္တကာစဓမ္မာ မနောဝိညာဏဓာတုယာ,တံသမ္ပယုတ္တကာနုဇ္ဈဓမ္မာနံ အနုနှိုရပစ္စယေနပစ္စယော။

(၈)

(၅) ကာယဝိညာဏဓာတု, တံသမ္ပယုတ္တကာစဓမ္မာ,မနောဓာတုယာ,တံသမ္ပယုတ္တကာနုဇ္ဈဓမ္မာနံ အနုနှိုရပစ္စယေနပစ္စယော။

မနောဓာတု တံသမ္ပယုတ္တကာစဓမ္မာ မနောဝိညာဏဓာတုယာ,တံသမ္ပယုတ္တကာနုဇ္ဈဓမ္မာနံ အနုနှိုရပစ္စယေနပစ္စယော။

(၆) ပုရိမာပုရိမာ ကုသလာဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနုနှိုရပစ္စယေနပစ္စယော။

(၇) ပုရိမာပုရိမာ ကုသလာဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ အဗျာကတာနံ ဓမ္မာနံ အနုနှိုရပစ္စယေနပစ္စယော။

(၈) ပုရိမာပုရိမာ အကုသလာဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ အကုသလာနံဓမ္မာနံ အနုနှိုရပစ္စယေနပစ္စယော။

(၉) ပုရိမာပုရိမာ အကုသလာဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ အဗျာကတာနံဓမ္မာနံ အနုနှိုရပစ္စယေနပစ္စယော။

အဓိပတိပစ္စည်း၏ အခြားမဲ့၌အနုနှိုရပစ္စည်းကို ဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(၈၆) အဓိပတိပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၊ အခြားပစ္စယနိဒ္ဒေသတို့ကို ဟောတော်မမူပဲ၊ အဘယ်ကြောင့် အနုနှိုရပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူပါသနည်း။

(၈၇) သတ္တဝါတို့၏ ယုံမှားသံသယကို ပယ်ဖျောက်လိုသောကြောင့် အဓိပတိပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌ အနုနှိုရပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူပါသည်။

(၁၀) ပုရိမာပုရိမာ အဗျာကတာဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ အဗျာကတာနံဓမ္မာနံ အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော။

(၁၁) ပုရိမာပုရိမာ အဗျာကတာဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံဓမ္မာနံ အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော။

(၁၂) ပုရိမာပုရိမာ အဗျာကတာဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ အကုသလာနံဓမ္မာနံ အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော။

(၁၃) ယောသံယောသံဓမ္မာနံ အနန္တရာ၊ ယေယေဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စိတ္တစေတသိကာဓမ္မာ။ တေတေဓမ္မာ တောသံတောသံဓမ္မာနံ အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော။

ပစ္စယုဒ္ဒေသော၊ ပစ္စည်းတို့ကို အကျဉ်းပြုရာ၌၊ ယောယောဒိသော၊ အကြင်သို့သဘောယို့သော၊ပစ္စယော၊ပစ္စည်းကို။ အနန္တရပစ္စယောတိ၊ အနန္တရပစ္စည်းဟူ၏။ ဘဂဝတာ၊ ဖြတ်စွာဘုရား၊ သခင်သည်၊ ဥဒ္ဒိဒ္ဓော၊ အကျဉ်းပြုတော်မူအပ်ပြီ။ သောတာဒိသော၊ ထို သို့သဘောယို့သော၊ ပစ္စယော၊ ပစ္စည်းကို။ ပစ္စယနိဒ္ဒေသော၊ ပစ္စည်းတို့ကို မကျဉ်းမကျယ် ညွှန်းပြုရာ၌။ စက္ခုဝိညာဏာဓာတု (လ) အနန္တရ ပစ္စယေနပစ္စယောတိ၊ ပစ္စယောဟူ၏။ ဘဂဝတာ၊ဖြတ်စွာဘုရားသည်။ နိဒ္ဒိဒ္ဓော၊ မကျဉ်းမကျယ် ညွှန်းပြုတော် မူအပ်ပြီ။

(မှတ်ချက်။ ။နောက်နောက်ပစ္စယနိဒ္ဒေသတို့၏ ဟောရိုးစဉ်ပုံနှင့်လွယ်ကူသော အနက်တို့ကိုချုံး၍ ခက်ခဲမည်ထင်ရသောဇာနက်လောက်ကိုသာ ညွှန်းပြပေအုံ။)

(မေး) သင်္ဂဟဝါတို့၌ အဘယ်သို့သော ယုံမှားသံသယဖြစ်ပါသနည်း။

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည် ဟောတော် အာရမ္မဏာ,အဓိပတိသုံးပစ္စည်းတို့ဖြင့် 'ဇေကဗျာဏ,နာနာဝိထိ' တို့၌ကျေးဇူးပြုသည်အဖြစ်ကိုညွှန်းပြတော်မူ၏။

ယင်းသို့ညွှန်းပြသောကြောင့် "ဇေကဗျာဏ,နာနာဝိထိ" ၌သာ ကျေးဇူးပြုနိုင်လေသလော "ဇေကဝိထိ,နာနာခဏာ" တို့၌ ကျေးဇူးမပြုနိုင်လေသလောဟု ယင်းသို့ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းသို့သောယုံမှားသံသယကို ပယ်ဖျောက်လိုသောကြောင့်၊ အဓိပတိပစ္စည်း၏ အခြားမဲ့၌ အနန္တရပစ္စည်းကို ဟောတော်မူရပါသည်။

(၁) စက္ခုဝိညာဏာဝေါတုစ၊စက္ခုဝိညာဏာဝေါတ်သည်ရင်း။တံသမ္ပယုတ္တကာ၊ ထိုစက္ခုဝိညာဏာဝေါတ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော။ဝေဒနာစ၊သဇ္ဇစိတ္တသာဝေါရဏ စေတသိက်(၇)ခုတို့သည်ရင်း။ မနောဝေါတုယာစ၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းနွေးဟုဆိုအပ်သော မနောဝေါတ်အားရင်း။တံသမ္ပယုတ္တကာနှံ၊ ထိုမနောဝေါတ်နှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ဝေဒနာ၊ဆန္ဒ,ဒိတိ,ဝိရိယကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်တဆယ်တို့အားရင်း။ အနန္တရပစ္စယေန၊ အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့်။ ပစ္စယောဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

မနောဝေါတုစ၊သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းနွေးဟု ဆိုအပ်သော မနောဝေါတ်သည်ရင်း။ တံသမ္ပယုတ္တကာ၊ထိုမနောဝေါတ်နှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ဝေဒနာ၊ သဇ္ဇစိတ္တသာဝေါရဏ စေတသိက်(၇)ခုတို့သည်ရင်း။ မနောဝိညာဏ ဝေါတုယာစ၊သန္တီရဏ(၃)ခုဟုဆိုအပ်သော မနောဝိညာဏာဝေါတ်အားရင်း။ တံသမ္ပယုတ္တကာနှံ၊ ထိုမနောဝိညာဏာဝေါတ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော၊ဝေဒနာ၊ ဆန္ဒ, ဝိရိယကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်(၁၁)ခုတို့အားရင်း။ အနန္တရပစ္စယေန၊ ဖြင့်။ ပစ္စယော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ (လ)

အဓိပ္ပါယ်ကား။ ။ပစ္စည်းတရားတို့မည်သည် "ကေကျွာ,နာနာ ဝိထိ"တို့ဌာသာ တခုသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည် မဟုတ်သေး"ကေဝိထိ,နာနာခဏာ"တို့ဌာလည်းနောက်စဉ်တ်အား၊ဖြည့်ခွင့်ကို ပေးခြင်းဟု ဆိုအပ်သော လွန်လေပြီးသော အခြားမဲ့အဖြစ်ဖြင့်လည်း ကျေးဇူးပြုနိုင်ပါသည်ဟူလို။ (ပဋ္ဌာနသာရ ဒီပနီဋီကာကျမ်းထွက်။)

(အနန္တရပစ္စည်းမည်ခြင်းအကြောင်း - အစယ္ယိသောအဓိပ္ပါယ်တို့ကို "**ပဋ္ဌာနသာရ ဝိဘာဝနီ**"**ပဌမတွဲ**"ဌာရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

အနန္တရပစ္စည်းနိဿဿနာကာရပါဌ်ဌ
မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) "စက္ခုဝိညာဏာဝေါတု,တံသမ္ပယုတ္တကာစ၊ဝေဒနာ,မနောဝေါတု ယာ"ဟု သာမနုဟောတော်မူသောကြောင့်၊ မနောဝေါတုယာ၊မနောဝေါတ်(၃)ခုအားရင်း-ဟုအဆိုယောဇနာမူသင့်လျက်၊အဘယ်.ကြောင့်

(၆) ပုရိမာပုရိမာ၊ရှေးရှေးခ်ီ ဖြစ်ကုန်သော။ကုသလာ၊ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဝမ္မာ၊ အဆုံးဇောကြည်သော လောကိစိတ်ကုသိုလ် သတ္တရဿနာမကျွန်ုပ်တို့သည်။ ပန္ဆိမာနံပန္ဆိမာနံ၊ နောက်နောက်ခ်ီ ဖြစ်ကုန်သော။ကုသလာနံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ဝမ္မာနံ၊ ပဌမဇောကြည်သော ကုသိုလ်ဇကေဝိဿ နာမကျွန်ုပ်တို့အား။အနန္တရ(လ)ဟောတိ၊ ၏။

(၇) ပုရိမာပုရိမာ၊ကုန်သော။ဝမ္မာ၊လောကိကုသိုလ် သတ္တရဿအဆုံးဇော,မဂ်လေးခု နာမကျွန်ုပ်တို့သည်။ပန္ဆိမာနံပန္ဆိမာနံ၊ ကုန်သော။ အဗျာကတာနံ၊ အဗျာကတ ဖြစ်ကုန်သော။ ဝမ္မာနံ၊ သန္တီရဏသုံးခု,မဟာဝိပါက်ရှစ်ခု,မဟာဂျုတ်ဝိပါက်ကိုးခု,ဖိုလ်လေးခု,နာမကျွန်ုပ်တို့အား။(လ)ဟောတိ၊ ၏။

(၈) ပုရိမာပုရိမာ၊ ကုန်သော။ အကုသလာ၊ အကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သော။ဝမ္မာ၊အဆုံးဇောကြည်သောအကုသိုလ်ခွါဒသနာမကျွန်ုပ်တို့သည်။ ပန္ဆိမာနံပန္ဆိမာနံ၊ ကုန်သော။ အကုသလာနံ၊ ကုန်သော၊ဝမ္မာနံ၊ ပဌမဇောကြည်သော အကုသိုလ်ခွါဒသ နာမကျွန်ုပ်တို့အား။

(၉) ပုရိမာပုရိမာ၊ကုန်သော။အကုသလာ၊ ကုန်သော။ဝမ္မာ၊အကုသိုလ်ခွါဒသ အဆုံးဇော နာမကျွန်ုပ်တို့သည်။ ပန္ဆိမာနံပန္ဆိမာနံ၊ ကုန်သော။အဗျာကတာနံ၊ကုန်သော။ဝမ္မာနံ၊သန္တီရဏသုံးခု,မဟာဝိပါက်ရှစ်ခု,မဟာဂျုတ်ဝိပါက်ကိုးခု နာမကျွန်ုပ်တို့အား။

(၁၀) ပုရိမာပုရိမာ၊ ကုန်သော၊ အဗျာကတာ၊ ကုန်သော။ ဝမ္မာ၊ ရဟန္တာတို့ စုတိကြည်သော ဝိပါက်ဆင်္ဂြိုဟ်သ,ကြိယာဝိသ နာမကျွန်ုပ်တို့သည်။ပန္ဆိမာနံပန္ဆိမာနံ၊ကုန်သော။အဗျာကတာနံ၊ကုန်သော။ဝမ္မာနံ၊ ရဟန္တာတို့ စုတိနှင့်တကွ ဝိပါက်ဆင်္ဂြိုဟ်သ,ကြိယာဝိသ နာမကျွန်ုပ်တို့အား။

.....သမ္ဘဒ္ဓိန္ဓိုင်းနွေးဟုဆိုအပ်သော မနောဓာတ်အား၎င်း.....ဟုအဋ္ဌယောဇနာမှုရပါသနည်း၊

(ဖြေ) စကျွေ့ဝိညာဏာဓာတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ ပဋ္ဌဒ္ဓါရုဝဇ္ဇန်း အားအနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်သောကြောင့်"ယထာလာဘယောဇနနည်း"အားဖြင့် သမ္ဘဒ္ဓိန္ဓိုင်းနွေးဟု ဆိုအပ်သော မနောဓာတ်အား၎င်းဟု အဋ္ဌယောဇနာမှုရပါသည်။

(၁၁) ပုရိမာပုရိမာ၊ ကုန်သော။ အဗျာကတာ၊ ကုန်သော။ ခမ္ဘာ၊ ဝုဋ္ဌော, မနောဓာတုရာဝဇ္ဇနီး နာမကွန္ဓာတို့သည်။ ပဋ္ဌိမာနုံပဋ္ဌိမာနုံ၊ ကုန်သော။ ကုသလာနုံ၊ ကုန်သော။ ခမ္ဘာနုံ၊ မဟာကုသိုလ် ပဌမဇော နာမကွန္ဓာတို့အား။

(၁၂) ပုရိမာပုရိမာ၊ ကုန်သော။ အဗျာကတာ၊ ကုန်သော၊ ခမ္ဘာ၊ ဝုဋ္ဌော, မနောဓာတုရာဝဇ္ဇနီး နာမကွန္ဓာတို့သည်။ ပဋ္ဌိမာနုံပဋ္ဌိမာနုံ၊ ကုန်သော အကုသလာနုံ၊ ကုန်သော။ ခမ္ဘာနုံ၊ အကုသိုလ်ဓာတုဒုသ မဌမဇော နာမကွန္ဓာတို့အား။

(၁၃) ယေသံယေသံခမ္ဘာနုံ၊ အကြင်အကြင်သို့ သဘောယှိကုန်သော။ရဟန္တာတို့ စုတိကြဉ်သော ရှေးရှေးသော နာမကွန္ဓာပစ္စည်းတရားတို့၏။ အနန္တရာ၊ အခြားမဲ့၌။ ယေယေခမ္ဘာ၊အကြင်အကြင်သို့ သဘောယှိကုန်သော ရဟန္တာတို့စုတိနှင့်တကွ နောက်နောက်သော နာမကွန္ဓာတို့သည်။ ဥပဓိတို့၊ ဖြစ်ကုန်၏။ စိတ္တာစေတသိကာ၊ စိတ်စေတသိက် ဖြစ်ကုန်သော နာမကွန္ဓာတို့သည်။ ဥပဓိတို့၊ဖြစ်ကုန်၏။

တေတေခမ္ဘာ၊ထိုထိုသို့သဘောယှိကုန်သော ရဟန္တာတို့စုတိကြဉ်သော ရှေးရှေးသောနာမကွန္ဓာတို့သည်။တေသံတေသံခမ္ဘာနုံ၊ရဟန္တာတို့စုတိနှင့်တကွ နောက်နောက်သော နာမကွန္ဓာတို့အား။ အနန္တရပစ္စယေန၊ အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ပစ္စယောဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓိပါသည်။ ။စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေးသည် သမ္ပဋိစ္ဆဉ်ဒွေးအား သာ အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလေသည်၊ထို့ကြောင့် ..... မနောဓာတုယာစ၊ သမ္ပဋိစ္ဆဉ်ဒွေးဟု ဆိုအပ်သော မနောဓာတ်အားလုံး ... ဟု အတ္ထယောဇနာမှုရခြင်း ဖြစ်ပါသတည်း။

ပဋ္ဌဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနီးအား၊ကျေးဇူးမပြုခြင်းအကြောင်း။

(မေး) မနောဓာတ်ခြင်းတူပါလျက်၊စက္ခုဝိညာဏာဓာတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် သမ္ပဋိစ္ဆဉ်ဒွေးအား သာ ကျေးဇူးပြု၍၊ပဋ္ဌဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနီး—ဟု ဆိုအပ်သော မနောဓာတ်အား အဘယဟို့ကြောင့် အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) နိယာမတရား(၅)ပါးတို့တွင်၊ စိတ္တနိယာမ၏ အစွမ်းအားဖြင့် စကြဝဠာဥမဖြစ်မီ ပဋ္ဌာန်းရာဝဋ္ဌနိုးဖြစ်နှင့်လေရကား၊ ပဋ္ဌာန်းရာဝဋ္ဌနိုးကသာ၊ မိမိ၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော စကြဝဠာဥနွေးအား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်၍။ စကြဝဠာဥနွေးသည် ပဋ္ဌာန်းရာဝဋ္ဌနိုးအား၊ မိမိမဖြစ်ပေါ်မီကပင်ချုပ်နှင့် လေသောကြောင့် အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပါ။

အောက်ပါစကြဝဠာရရှိအတိမဟန္တာရုံ ဝိထိကိုကြည့်ပါ။

တိ - နု - ဒ - ပ - စ - သံ - ဏ - ဝ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ရုံ - ရုံ
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ

ဤဝိထိ၌ စိတ္တနိယာမ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဝိထိစိတ်တို့၏ အစဉ်အတိုင်းဖြစ်နေပုံကို တွေ့ယှိကြပေလိမ့်မည်။

ထိုတွင် အတ်တဘဝင်သည် ဘဝင်စလနအား
ဘဝင်စလနသည် ဘဝင်ပစ္ဆေဒအား
ဘဝင်ပစ္ဆေဒသည် ပဋ္ဌာန်းရာဝဋ္ဌနိုးအား
ပဋ္ဌာန်းရာဝဋ္ဌနိုးသည် စကြဝဠာဥအား
စကြဝဠာဥသည် သမ္ဘဒီ၌ခ်ုင်းအား

ဤသို့စသည်ဖြင့်သာ အစဉ်အတိုင်း ရှေးရှေးစိတ်က နောက်နောက်စိတ်အား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလေသည်။

ယင်းသို့ ကျေးဇူးပြုသည်ဆိုသော်လည်း၊ မိမိထင်ရှားဖြစ်ဆဲးခဏ၌ ကျေးဇူးမပြု။ မိမိချုပ်ပျောက်သော အခါမှသာ၊ မိမိအခြားမဲ့၌ ဖြစ်ဆဲးဖြစ်သော နာမကွန္ဓာအား ကျေးဇူးပြုလေသည်။

ဥပမာ။ ။စကြာဝဠာတေးမင်းသည် တလောကလုံး၌ တဦးတည်းသာဖြစ်နိုင်သောကြောင့်။ စကြာဝဠာတေးမင်း ထင်ရှားယှိနေသ၍ ကာလပတ်လုံး သားကြီးရတနာသည် စကြာဝဠာတေးမင်း မဖြစ်နိုင်။

စကြာဝဠာတေးမင်း နတ်ရွာစံကံတော်ကုန်မှသာလျှင်။ သားကြီးရတနာသည် စကြာဝဠာတေးမင်း ဖြစ်နိုင်လေသည်။ ယင်းသို့ စကြာဝဠာတေးမင်း နတ်ရွာစံ ကံတော်ကုန်ခြင်းသည် သားကြီးရတနာ၏ စကြာဝဠာတေးမင်းဖြစ်ရန် ကျေးဇူးပြုခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။

အနုနှစ်ရပစ္စယနိဒ္ဒေသဆိုရိုး။

ထိုပါဠိတို့ကိုတွင် - အနုနှစ်ရပစ္စယော.....ဟူသောပါဠိဖြင့် နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ ဝတ္ထုကို ပြတော်မူ၏။ စက္ခုဝိညာဏာဒေါတု(လ)ပစ္စယော.....ဟူသောပါဠိ ဖြင့် နိဒဿနာကာရကို ပြတော်မူ၏။

ထိုနိဒဿနာကာရပါဠိတို့ကိုတွင်—စက္ခုဝိညာဏာဒေါတု,တံသမ္ပယုတ္တ ကာစဝတ္ထု.....ဟူသောကတ္တားပါဠိဖြင့် စက္ခုဝိညာဉ်နှေး သဗ္ဗစိတ္တသာ ဓာရဏစေတသိက်ခုနစ်ခု ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

မနောဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဝတ္ထုနံ..... ဟူသော သမ္ပဋိစ္ဆိ ပါဠိဖြင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းနှေးဟုဆိုအပ်သောမနောဓာတ်,ဆန္ဒ ဝိတိ,ဝိရိယ ကြည်သော အညသမာန်း စေတသိက်တဆယ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြ တော်မူ၏။

အနုနှစ်ရပစ္စယေန ဟူသောကရိုဏ်းပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက်တပ်ကောင်း သော အနုနှစ်ရ, သမနုနှစ်ရ,ဥပနိဿယ, နတ္ထိ,ဝိဂတတို(၅)ပစ္စယသတ္တိ တို့ကိုတွင်၊ အနုနှစ်ရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြု ဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

ယင်းနည်းတမူ၊ ရှေးရှေးစိတ်ချုပ်ပျောက်သွားခြင်းသည်၊ နောက် စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်း၏ အကြောင်းပင်ဖြစ်လေရကား။ချုပ်ပျောက် ၍ သွားသော ရှေးစိတ်သည် မိမိ၏ အခြားမဲ့ဖြစ်ဆဲးစိတ်အား ဖြစ်ခွင့် ကို ပေးလေသည်။ ယင်းသို့ပေးခြင်းကိုပင် အနုနှစ်ရပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ဆိုရလေသတည်း။

(ကြင်းသောနိဒဿနာကာရပါဠိအနက်တို့ကိုလည်းနည်းမှီ၍ သိပါလေ။)

ဝုဋ္ဌော,မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနံ အားကျေးဇူးပြုပုံကို ဟောတော်မမူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဘုရားသျှင်သည်.....မနောဓာတု တံသမ္ပယုတ္တကာစဝတ္ထု မနောဝိညာဏာဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဝတ္ထုနံ.....ဟူသောပါဠि ဖြင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းက၊ သန္တီရဏအား ကျေးဇူးပြုပုံကိုသာ ဟောကြား တော်မူ၍ သန္တီရဏက၊ ဝုဋ္ဌောစသည်တို့အား ကျေးဇူးပြုပုံကို အ ဘယ်ကြောင့် ဟောတော်မမူပါသနည်း။

မနောဓာတု, တံသမ္ပယုတ္တကာစမ္မာ.... ဟူသော ကဏ္ဍားပါဠိဖြင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုဗျင်းနွေးဟု ဆိုအပ်သော မနောဓာတ်, ဆန္ဒ, ဝိတိ, ဝိရိယကြဉ် သော အညသမာန်းစေတသိက်တဆယ်ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

မနောဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စမ္မာနံ..... ဟူသော သမ္ပဒါနိပါဠိဖြင့်,သန္တီရဏသုံးခုဟု ဆိုအပ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်, ဆန္ဒ,ဝိရိယကြဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက်(၁၀)ခု ပစ္စယုပ္ပန်တရား ကို ပြတော်မူ၏။

အနန္တရပစ္စယေန .....ဟူသော ကရိုဏ်းပါဠိဖြင့်၊ တပ္ပြိုင်နက် တပ် ကောင်းသော အနန္တရ,သမနန္တရ,ဥပနိဿယ,နတ္ထိ,ဝိဂတ-ဤ(၅)ပစ္စ ယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

(ဖြေ) သန္တီရဏက၊ ဝဋ္ဌောစသည်တို့အား အစဉ်အတိုင်းကျေးဇူး ပြုပုံကို ဟောတော်မမူသော်လည်း၊ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် သိ လွယ်လောက်သောကြောင့်ရင်း။

ပုရိမာပုရိမာ ကုသလာဓမ္မာ.....အစယ္ယိသော ဆဋ္ဌနည်းခု သုတ်ဟု ရေတွက်အပ်သောကြောင့်ရင်း၊ ဒေသနာတော်ကို ချုံးမြဲ့ ဟောတော် မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

> တတောပရံ်ပနဝေါဌဗ္ဗနဉ္စ,ဇဝနဉ္စ,တဒါရမ္မဏ,ဘဝင်ကိစ္စာမနောဝိညာ ဏဓာတုယောဝတ္ထုဗ္ဗာသိယုံ။
>
> တာအဝုတ္ထာပိဋ္ဌိနာဝနယေနဝေဒိဝမ္ဘာတိနယံဒသေတ္ဝာဝေသနာသံ ဒိဋ္ဌာ။
>
> ပုရိမာပုရိမာကုသလာဓမ္မာတိအာဒိကေဆဋ္ဌနယေတာသင်္ဂဟိတာတိပိဋ္ဌ ဝနုတ္ထာတိဝေဒိတဗ္ဗာ။
>
> ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၁၇-၁၈)

ပန်၊ဆက်ပါဠိုးအုံ။တတောပရံ၊ထိုမှနောက်၌။ ဝေါဌဗ္ဗနဉ,ဇဝနဉ,တဒါ ရမ္မဏ, ဘဝင်ကိစ္စာ၊ ဝဋ္ဌော,ဇော,တဒါရုံ,ဘဝင်ကိစ္စတည်ကုန်သော။မ နောဝိညာဏဓာတုယော၊ မနောဝိညာဏဓာတ်ဘို့ကို၊ ဝတ္ထုဗ္ဗာ၊ ဟော တော်မူအပ်ကုန်သည်။ သိယုံ၊ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။

တာ၊ ထိုမနောဝိညာဏဓာတ်တို့ကို၊ အာဂုဏ္ဍာပိ၊ ဟောတော်မမူအပ်ကုန်သော်လည်း။ ဣမိနာဝနယေန၊ ဤနည်းဖြင့်သာလျှင်။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိအပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ နယံ၊ နည်းကို။ ဒသ္သေတွာ၊ ပြ၍။ ဒေသနာ၊ ဒေသနာတော်ကို။ သံဝဏ္ဏာ၊ ချီးအပ်၏။

ပုရိမာပုရိမာကုသလာ ဓမ္မာတိ အာဒိကော၊ ဤသို့အစယို့သော။ ဆဋ္ဌနယေ၊ ဆဋ္ဌနည်း၌။ တာ၊ ထိုမနောဝိညာဏဓာတ်တို့ကို။ သင်္ဂဟိတာ၊ သင်္ဂြိုဟ်ရောက်အပ်ကုန်၏။ ဣတိ တာ ဗဟူ ပါ၊ ထို့ကြောင့်လည်း။ နာဂုဏ္ဍာ၊ ဟောတော်မမူအပ်ကုန်။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိအပ်၏။

အနုတ္တရပစ္စည်း၏ သဘာဝ (၆) မျိုးကို ညွှန်းပြချက်။

အနုတ္တရပစ္စည်း၌ သဘာဝ(၄)မျိုးယှဉ်ပေ၏။ အဆိုပါ(၄)မျိုးကို သမနန္တ,ဥပ၊ အာသေဝန္တ၌၊ ကမ္မ,နတ္တ,ဝိ၊ ဆဒယို ပြင်ဘိနတ္တရာ ဟူသောလက်ဘဖြင့် သိမှတ်ကြရာ၏။

အနုတ္တရပစ္စည်းကရိယာပါဠိအရကောက်ပုံ နယူပဒေသ။

အနုတ္တရပစ္စည်း ကရိယာပါဠိကို အရကောက်ရာ၌၊ အာဘယိတရားက အဘယိတရားအား အနုတ္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို ဦးစွာစိစစ်ရာ၏၊ ထိုသို့စိစစ်ရာ၌။

(၁) ကုသိုလ်,အကုသိုလ် ကြိယာတော တပုံ။

(၂) ဝိပါက်နှင့် တောကိစ္စမတပ်သော ကြိယာတပုံ။

အားဖြင့်(၂)ပုံ ပုံရာ၏။ ထိုတွင်

(၁) ပဌမအပုံ တောဘူအချင်းချင်း။

(၂) ဒုတိယအပုံ အချင်းချင်း။

(၃) ပဌမအပုံက ဒုတိယအပုံ။

(၄) ဒုတိယအပုံက ပဌမအပုံ။

အား၊ ကျေးဇူးပြုခြင်းအားဖြင့်(၄)မျိုးဝေဘန်ရာ၏။ ထိုတွင်(၁)ပဌမ

ပုရိမဝုရိမာ ကုသ လာဓမ္မာ.....ဟူသော ကတ္တားပါဠိဖြင့်၊ အဆုံးဇောကြည့်သော ရှေးရှေးသော လောကိကုသိုလ် သတ္တရသပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ပစ္ဆိ မဝနံပစ္ဆိ မဝနံ ကုသလာနံဓမ္မာနံ .....ဟူသော သမ္ဘဒါနုပါဠိဖြင့်၊ ပဌမဇောကြည့်သော နောက်နောက်သော ကုသိုလ်ဒုကဝိသ ပစ္စယဗျန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

{တနည်းကား}

ပုရိမာပုရိမာကုသလာဓမ္မာ .....ဟူသော ကတ္တားပါဠိဖြင့်။

(၁) မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဇောအား တပ်သော ပဌမဇော(လ) သတ္တမဇောအားတပ်သော ဆဋ္ဌဇော။

(၂) မဟာဂျုတ်ကုသိုလ် သောမနဿ သဟဂုတ်လေးခု၊ မဂ်သောမနဿသဟဂုတ် တဆဲ့ခြောက်ခုအားတပ်သော ဂေါဒါနိုကိန္ဓတပ်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမနှေး။

(၃) မဟာဂျုတ်ကုသိုလ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ငါးခု၊ မဂ်ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်လေးခုအားတပ်သော ဂေါဒါနိုကိန္ဓာတပ်သော မဟာကုသိုလ် တတိယနှေး။

(၄) သမာပဇ္ဇနဝိထိဠ် နောက်နောက်သော မဟာဂျုတ်ကုသိုလ် အားတပ်သော၊ ရှေးရှေးသော ဇောတူမဟာဂျုတ်ကုသိုလ် ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်၏။

အမျိုးခွဲ အနန္တရ,သမနန္တရ, ဥပနိဿယ,အာသေဝန, နတ္ထိ, ဝိဂတ(၆) ပစ္စည်း။

(၂) ဒုတိယအမျိုးခွဲ အနန္တရ,သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, နတ္ထိ,ဝိဂတ (၅)ပစ္စည်း။

(၃) တတိယအမျိုးကို(က)မဂ်ကဖိုလ်အားတချက်၊ (ခ)အခြားပဌမအပုံတရားက ဒုတိယအပုံအားတချက်အားဖြင့်(၂)မျိုး ဝေဘန်ရာ၏ ထိုတွင်။

(က) ပဌမအချက်ခွဲ အနန္တရ,သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, ကမ္မ,နတ္ထိ, ဝိဂတ(၆)ပစ္စည်း။

ပန္တီမဘုံ (လ) ဓမ္မာနုံ ..... ဟူသော သမ္ပဒါနိပါဠိဖြင့်၊ မဟာကုသိုလ် ဒုတိယာဒိဇော, မဟာဂျုတ်ကုသိုလ်ကိုးခု, မဂ်လေးခု, ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

အနုန္တရပစ္စယေန.....ဟူသော ကရိယာပါဠိဖြင့်၊ တပြိုင်နက် တပ်ကောင်းသော အနုန္တရ,သမနန္တရ, ဥပနိဿယ,အာသေဝန, နတ္ထိ,ဝိဂတ, ၅၂ (၆,ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနုန္တရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

(ခ) ဒုတိယအချက်၌ အနုန္တရ,သမနန္တရ,ဥပနိဿယ, နတ္ထိ,ဝိဂတ (၅)ပစ္စည်း။

(ဂ) စတုတ္ထအမျိုး၌ အနုန္တရ, သမနန္တရ,ဥပနိဿယ,နတ္ထိ,ဝိဂတ (၅)ပစ္စည်းပြင်ပုံကို သိမှတ်ကြရာ၏။

အဆုံးဇောကြည့်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ပုရိမာပုရိမာကုသလာဓမ္မာ.....ဟူသော အနုန္တရပစ္စယနိဒ္ဒေသကတ္တားပါ၌ အရကောက်ဆိုရိုး၌၊ အာဘယ် ကြောင့် အဆုံးဇောကို ကြည့်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) အဆုံးဇောသည်၊တစုံတခုသော ကုသိုလ်ဇောအား-အရန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အဆုံးဇောကို ကြည့်ရပါသည်။

ဇောအမျိုးမျိုး။

ဤ၌ ဇောသည်(က)တကြိမ်စောသောဇော (ခ)နှစ်ကြိမ်စောသောဇော(ဂ)သုံးကြိမ်စောသောဇော(ဃ)လေးကြိမ်စောသောဇော(င)ငါးကြိမ်စောသောဇော (စ)ခြောက်ကြိမ်စောသောဇော (ဆ)ခုနှစ်ကြိမ်စောသောဇော(ဇ)အကြိမ်များစွာစောသော ဇောအားဖြင့် {ဂ} မျိုးယှိပေသည်။ ထိုတွင်

(က) ဗျာနအာဒိကဗ္ဘိကဝိထိ, အဘိညာဝိထိ, မဂ္ဂဝိထိ,တို့၌၊ ဗျာန်ဇောအဘိညာဥဇော, မဂ်ဇောတို့သည် တကြိမ်သာစောသည့်အပြင် နိရောဓသမာပတ်မှထသောအခါ။ အနာဂါမိဖိုလ်, အရေဟတ္တဖိုလ် ဇောတို့သည် တကြိမ်သာစောသော ဇောတို့မည်ကြကုန်၏။

(၁) နိုရောဝေသမာပတ္တိဝိထိန်ခြင်းစိတ်, စေတသိက်, စိတ္တဇရူပ်မချုပ်ပ်ခြင်းနေ ဝသညာ နာသညာယတနကုသိုလ်ကြီးယာစော၊ ဒုန္ဒာဘိညာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မဂ္ဂဝိထိန်ခြင်း ဖိုလ်စောတို့သည် (၂)ကြိမ်သာ စောသောစောတို့မည်ကုန်၏။

(၈) ခိပ္ပါဘိညာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အပ္ပနာဝိထိဘို့ခြင်း အပ္ပနာ၏ ရှေးဌာနသမ္ဗယုတ်မဟာကုသိုလ်ကြီးယာစောနှင့် ခိပ္ပါဘိညာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မဂ္ဂဝိထိခြင်း မဂ်နောင်ဖိုလ်စောတို့သည်(၃)ကြိမ်သာစောသောစောတို့မည်ကုန်၏။

(၆) ဒန္ဒာဘိညာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အပ္ပနာဝိထိတို့ခြင်း အပ္ပနာ၏ ရှေးဌာနသမ္ဗယုတ်မဟာကုသိုလ်ကြီးယာစောနှင့် ဘုရားသျှင်၏ ယမကပါဋိဟာဒေရိယကိုပြသော အစွာယိကကာလစသည်တို့ခြင်း ပစ္ဆိမဝေဠုဏာစော တို့သည်(၄)ကြိမ်စောသော စောတို့မည်ကုန်၏။

(၈) အစွာယိကကာလစသည်တို့ခြင်း ဘုရားသျှင်တပည့်သား သာဝကတို့၏ ပစ္ဆိမဝေဠုဏာစောနှင့် မရဏာသန္နကာလ, အတိသံဝေဇ္ဇကာလတို့ခြင်း ကာမစောတို့သည် (၅)ကြိမ်စောသောစောတို့မည်ကုန်၏။

(စ) မုန္ဓာကာလခြင်း ကာမစောတို့သည်(၆)ကြိမ်စောသောစောတို့ မည်ကုန်၏။

(ဆ) ပကတိသောအခါ ကာမစောတို့သည် (၇)ကြိမ်စောသော စောတို့မည်ကုန်၏။

(ဇ) ဈာနသမာပတ္တိ,ဝလသမာပတ္တိဝိထိတို့ခြင်း ဈာန်စော,ဖိုလ်စော တို့သည် အကြိမ်များစွာ စောသောစောတို့မည်ကုန်၏။

မည်သည့်စော၏အဆုံးစောဖြစ်ကြောင်း ညွှန်းပြချက်။

ထိုတွင် တကြိမ်သာစောသောစောတို့ခြင်း "**အဆုံးစော**"ဟုခေါ်ဝေါ်ဘွယ်ရာမယှိပေ။ နှစ်ကြိမ်မှစ၍ အကြိမ်များစွာ စောသောစောတို့ခြင်းသာ "**အဆုံးစော**"ကို ခေါ်ဝေါ်ဘွယ်ရာယှိပေသည်။

ဤခြင်း ကုသိုလ်စောအချင်းချင်း အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောအရာ ဖြစ်သောကြောင့် "အဆုံးစော" ဆိုသည်မှာ။ လောကီကုသိုလ်သတ္တရသတို့၏ "အဆုံးစော"ကို ဆိုလိုသည်။

အဆိုပါ လောကီကုသိုလ်အဆုံးဇောသည်။ တဒါရုံ, ဘဝင်, စုတိ ကိစ္စတစ်သောင်းပါက်စိတ်တို့အား၊ယထာရဟာအနုန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ပါသော်လည်း၊ ဒိမိနောင်ကုသိုလ်စိတ်တပါး ထင်ရှား ပြစ်တော့သောကြောင့်. တစုံတရသောကုသိုလ်စိတ်အား၊ အနန္တရ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။ထို့ကြောင့် 'အဆုံးဇော''ကိုကြည့် ရလေသည်။

ထင်မံဒီစစ်ချက်။

အချို့ပညာဝန်တို့ကား.....''မဂ်ဇော,အဆုံးဇောကြဉ်သော''.....ဟု ဆိုရှိုးပြုကြ၏။ သို့ပြုအပ်သော ဆိုရှိုးကိုလည်း အသင့်ဟူ၍ပင် မှတ်သားရာ၏။

ဤနေရာ၌.....''အဆုံးဇောကြဉ်သော လောကီကုသိုလ်သဏ္ဌာန်ရသ'' ဟူသော အရေကောက်ဆရာတော်၏ စကားကို စိစစ်ဘွယ်ယှဉ်၏။

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကားရပ်တို့ဖြင့် ''အဆုံးဇော''ကိုကြည့်ရဏ်ဟု ဆိုသော်။ လောကီကုသိုလ်သဏ္ဌာန်ရသ အဆုံးဇောတို့၊ ကုသိုလ်စိတ်တ ပါးအား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုဟုမှတ်ရမည်လောဟူမူ။

လောကီကုသိုလ်သဏ္ဌာန်ရသ အဆုံးဇောတို့၊ ကျေးဇူးမပြုနိုင်သည် မဟုတ်၊ အချို့လောကီကုသိုလ်အဆုံးဇောတို့မှာ။ ကုသိုလ်ဇောတပါး အား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသေးသည်။

မှန်ပါသည်။ ။ဂေါတြဘု,ဝေါဒါနိကိစ္စတစ်သော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အဆုံးဇောသည် မဂ်ကုသိုလ်တို့အား အနန္တရပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလေသည်။ ထို့ကြောင့်။

ဂေါတြဘုမဂ္ဂဿ,ဝေါဒါနံမဂ္ဂဿ
အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော

ဟု ဘုရားသခင် ဟောကြားတော်မူလေသည်။ထိုမှတပါး ဗျာနုဝိထိ တို့၌ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် အဆုံးဇောသည်။ မဟဂ္ဂုတ်ကု သိုလ်တို့အား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုလေသည်။

ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် ''အဆုံးဇောကြဉ်သော''ဟုဆိုအပ်သောပဌာန်း အရေကောက်ဆရာတော်၏စကားကို ပယ်ရတော့မည်လော ဟူမူ။

ထိုသို့ပယ်ဘွယ်လည်း မယှီပေ။အကြောင်းတမ္ဘကား၊ ပဌာန်းအရ ကောက်ဆရာတော်သည်။ဂေါ်တြဘု.ဝေါဒါနိကိစ္စတပ်သော မဟာဂုသိုလ်အဆုံးဇောမှတပါးသော လောကီကုသိုလ် အဆုံးဇောတို့သည်ဘ စုံတရသော ကုသိုလ်စိတ်အား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည့်အဖြစ်ကို ရည်၍. ''ယေဘုယျနည်း''အားဖြင့် 'အဆုံးဇော ကြင်သော''ဟူသော စကားကို မိန့်ဆိုတော်မူသောကြောင့်တည်း။

ပဌမဇော်ကိုကြင်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ပန္ဓိမာနုံပန္ဓိမာနုံကုသလာနုံခမ္မာနုံ .... ဟူသောသမ္ပဒါနိပါဠိ အရကောက်ဆိုရိုးခ္ခိအဘယ်.ကြောင့် ' ပဌမဇော'' ကိုကြင်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဌမဇောသည်, မည်သည့်ကုသိုလ်ဇော၏. အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးအပြုကိုမျှ မခံရသေးသောကြောင့် ''ပဌမဇော''ကို ကြင်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် (လ) မဟာကုသိုလ်ပဌမဇော်း ဟူသောဆိုရိုးခ္ခိမှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ''မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် (လ) မဟာကုသိုလ် ပဌမဇော်း''ဟု အဘယ်.ကြောင့် ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ''သောမနဿ သဟဂတဇဝနာနန္တရံ အဗ္ဗနာပိသောမနဿ သဟဂတာဝပါ ဒိုကခ်ိ^{0}တဗ္ဗာ''.....ဟု၍.ရင်း.....ကုသလဇဝနာနန္တရံ ကုသလဇဝနဿ ဟောဒ္ဓိမဗ္ဗ ဗလတ္တာယမပ္ပေတိ''.....ဟု၍.ရင်း သင်္ဂြိဟ်လက်သန်းအဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုတော်မူသောကြောင့်ရင်း။

မဟာကုသိုလ် ဥာဏသမ္ပယုတ် သောမနဿသဟဂုတ် ဇောနှောင်။ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် (၄)ခု၊မဂ်သောမနဿသ ဟဂုတ်(၁၆)ခု၊အောက်ဖိုလ်သောမနဿသဟဂုတ် (၁၂)ခုဆိုအပ်သော (၃၂)ပါးသော အဗ္ဗနာတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကြလေသည်။

ထို.ကြောင့်..... ''နိုဘ်ံ သသုခပုညမှာ'' .....ဟု သင်္ဂြိဟ်လက်သန်း အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

ဤ၌၊ ကုသိုလ်အချင်းချင်း အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ကို ပြဆိုသောအရာ ဖြစ်သောကြောင့်၊

မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သောမနုဿသဟဂုတ်(၄)ခု, မဂ်သော မနုဿသဟဂုတ်(၁၆)ခုအား၊ တစ်သော ဂေါတြဘု, ဝေါဒါန် ကိန္နတစ်သောမဟာကုသိုလ်ပဋ္ဌမဌေး။

ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသည်။

"ဂေါတြဘု, ဝေါဒါန်ကိန္နတစ်သော" ဟူသောဆိုရိုးနှင့် မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ဂေါတြဘုနှင့် ဝေါဒါန်မည်ကဲ့သို့ ထူးကြပါသနည်း။

(ဖြေ) ဂေါတြဘုသည် သောတာပတ္တိမဂ်နှင့် ဈာန်တို့၏ ရှေးခံဖြစ်၍, ဝေါဒါန်သည် အထက်မဂ်တို့၏ ရှေးခံဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ထူးကြပါသည်။

(မေး) အဘယ့်ကြောင့် ဤသို့ဖြစ်ရပါသနည်း၊

(ဖြေ) သောတာပတ္တိမဂ်နှင့် ဈာန်တို့၏ ရှေးအဖို့ခံဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ်စေတသည်၊ ပုထုဇဉ်နိ အနွယ်, ကာမအနွယ်တို့ကိုဖြတ်၍, အရိယာအနွယ်, မဟဂ္ဂုတ်အနွယ်တို့ကို ပွားစေတတ်သောကြောင့် 'ဂေါတြဘု" ဟူသော အမည်ဖြင့် ဖြစ်ပါသည်။

အထက်မဂ်တို့၏ ရှေးအဖို့ခံဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်မဟာကုသိုလ်စေတသည် ပုထုဇဉ်အနွယ်ကို ဖြတ်ဘွယ်မယ်၊ ပုထုဇဉ်အနွယ်မှ စင်ကြယ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် "ဝေါဒါန်" ဟူသော အမည်ဖြင့် ဖြစ်ပါသည်။

သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝိဘင်းပုံ။

နု - ဒ - မ - ပ - ဥ - လုံ - ဘု - မဂ် - ဖိုလ် - ဖိုလ်
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ

ဈာနဝိဘင်းပုံ။

နု - ဒ - မ - ပ - ဥ - လုံ - ဘု - ဈာန် - င် - င်
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ

ပုရိမာပုရိမာကုသလာဓမ္မာ.....ဟူသော ကဏ္ဍားပါဠိဖြင့် လောကိ ကုသိုလ်သဏ္ဌာရသ အဆုံးဇော,မဂ်လေးခု ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ပဋ္ဌိမာနံပဋ္ဌိမာနံ အဗျာကတာနံဓမ္မာနံ ..... ဟူသော သမ္ပဒါနုပါဒ်ဖြင့် သန္ဓိရဏသုံးခု, မဟာဝိပါက်ရှစ်ခု, မဟာဂျုတ်ဝိပါက်ကိုးခု, ဖိုလ်လေးခု ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

(တနည်းကား)

မဟာကုသိုလ်ဇောနောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့။တဒါရုံးကာဒသ။

အထက်မဂ္ဂဝိထိပုံ

နု - ဒ - မ - ပ - ဥ - လုံ - ဒါန် - မဂ် - ဖိုလ် - ဖိုလ်

ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ

ဂေါ်တြဘု(၂)မျိုးအကွဲ။

(မေး) မဂ်၏ ရှေးအမှီခံဖြစ်သော ''ဂေါ်တြဘု'' နှင့်ဗျာန်၏ ရှေးအမှီခံဖြစ်သော ''ဂေါ်တြဘု'' နှစ်ခုတို့ မည်ကဲ့သို့ ထူးခြားကြပါသနည်း။

(ဖြေ) မဂ်၏ ရှေးအမှီခံဖြစ်သော ''ဂေါ်တြဘု''သည်ပုထုဇဉ်အနွယ်ကိုဖြတ်၍ အရိယာအနွယ်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်ပါသည်။

ဗျာန်၏ ရှေးအမှီခံဖြစ်သော ''ဂေါ်တြဘု''သည်ကာမအနွယ်ကိုဖြတ်၍ မဟာဂျုတ်အနွယ်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်ပါသည်။ ဤသို့ထူးခြားကြပါသည်။

မဟာဂျုတ်ကုသိုလ်ဥပေက္ခာ(လ)မဟာကုသိုလ်တတိယဇော်း
ဟူသောဆိုရိုးခ်မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) အဘယ်ကြောင့် ..... ''မဟာဂျုတ်ကုသိုလ်ဥပေက္ခာ(လ)မဟာကုသိုလ်တတိယဇော်း'' .....ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) ''ဥပေက္ခာ သဟဂတာဝေဒနာနဉ္စ ဥပေက္ခာ သဟဂတာဝ'' ဟူ၍ရင်း .... ''ကုသလဝေဒနာနဉ္စ ကုသလဝေဒနဿ ဟေတု မဗ္ဗဟုလဿ

မကျသည်ဖြစ်အံ့။ ဘဝင်ဇကူနဝိသအား တပ်သော မဟာကုသိုလ် အဆုံးဧာ။

အောက်ဖိုလ် သောမနဿသဟဂတ် (၁၂)ခုအား တပ်သော အနုလုံ့ ကိစ္စတပ်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမနှေး။

အောက်ဖိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂတ် (၃)ခုအား တပ်သော အနုလုံ့ကိစ္စ တပ်သောမဟာကုသိုလ် တတိယနှေး။

ယမပ္ပေတိ''.....ဟူ၍ ၎င်း။သ ပ္ပြိုဟ်လက်သန်းအဌကထာ၌ ပိန့်ဆိုတော်မူသောကြောင့်။

မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ဥပေက္ခာသဟဂတ်ဧာနှောင်။ မဟာဂုတ်ကုသိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂတ်(၅)ခု, မဂ်ဥပေက္ခာသဟဂတ်(၄)ခု, အောက်ဖိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂတ်(၃)ခုအားဖြင့်(၁၂)ပါးကုန်သော အပ္ပနာတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကြလေသည်။

ဤ၌ ကုသိုလ်အချင်းချင်း အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသော အရာဖြစ်သောကြောင့်။

> မဟဂုတ်ကုသိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂတ် (၅)ခု, မဂ်ဥပေက္ခာသဟဂတ် (၄)ခုအားတစ်သောဂေါတြဘု, ဝေါဒါနိကိစ္စတစ်သောမဟာ ကုသိုလ်တတိယနှေး။

ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသည်။

တဒါရုံကျခြင်းအကြောင်း။

(မေး) "မဟာကုသိုလ်ဧာနှောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့''.....ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆိုရိုး၌ "တဒါရုံကျခြင်းအကြောင်း''အဂ်ါ အဘယ်နှစ်ပါးယူပါသနည်း။

(ဖြေ) (၁) ကာမဧာ,ကာမသတ္တဝါကာမအာရုံလည်းဖြစ်စေ။

(၂) ဝိဘူတာရုံ, အတိမဟန္တာရုံ, ဝိထိတို့တွင် တပါးပါး လည်းဖြစ်စေ။

ဤအဂ်ါ(၂)ပါးနှင့်ပြည့်စုံပါမူ၊ တဒါရုံကျပါသည်။ (ဤကဲ့အာ့စရိယဝေါဒတည်း။)

ပဠဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင် ကိုးခုအားတပ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ်အဆုံးဟော။

ပဠဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု, အာကာသာနဉ္စာယတန ဘဝင်အားတပ်သော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ် အဆုံးဟော။

ပဠဝေါကာရ တိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု,အာကာသာနဉ္စာယတနဘဝင် ဝိညာဏဉ္စာယတန ဘဝင်အားတပ်သော ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ် အဆုံးဟော။

ပဠဝေါကာရ တိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခု,အာကာသာနဉ္စာယတနဘဝင် ဝိညာဏဉ္စာယတနဘဝင်,အာကိဉ္စညာယတန ဘဝင်အား တပ်သော အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ် အဆုံးဟော။

တိဟိတ်ဘဝင်တေရသ,နိရောဓသမာပတ်မှ ထသောအခါ၊အနာဂါမိဖိုလ်အားတပ်သော နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်အဆုံးဟော။

သောတာပတ္တိဖိုလ်အားတပ်သော သောတာပတ္တိမဂ်(လ)အရဟတ္တဖိုလ်အားအပ်သော အရဟတ္တမဂ် ပဋ္ဌာန်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

{တနည်း}

(၁) ကာမဇောလည်းဖြစ်စေ။

(၂) ကာမသတ္တဝါလည်းဖြစ်စေ။

(၃) ကာမအာရုံလည်းဖြစ်စေ။

ဤအင်္ဂါ(၃)ပါးတို့နှင့်ညီညွတ်ပါမူ၊ဝိဘူတာရုံ,အတိမဟန္တာရုံဝိထိတို့၌ တဒါရုံကျပါသည်။

ကာမေ ဇဝနသတ္တာလဗ္ဘကာနံ နိယမေ သတိ။
ဝိဘူတေ, တိမဟန္တေ စ၊ တဒါရုမ္မဏမိရိတံ။
သင်္ဂြိဟ်လက်သန်းအဋ္ဌကထာ။

ကာမေ၊ကာမ(၁၁)ဘုံ၌၊ဝဝတ္တာနံ၊ ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ဇဝနသတ္တာလမ္ဘကာနံ၊ကာမဇော,ကာမသတ္တဝါ,ကာမအာရုံဘို့ကို။တိဟိ၊သုံးပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေါ်ဟိ၊ အင်္ဂါတို့ဖြင့်။ နိယမေ၊ မှတ်ခြင်းသည်။အတိ၊ ယို့သော်။ဝိဘူတေစ၊ဝိဘူတာရုံဝိထိ၌ရင်း။အတိမဟန္တေ စ၊အတိမဟန္တာရုံဝိထိ၌ရင်း။ တဒါရုမ္မဏံ၊ တဒါရုံကို။ ဤရိတံ၊ အလိုယို့အပ်၏။

မှန်ပါသည်။ ။ဝိဘူတာရုံ,အတိမဟန္တာရုံဝိထိပင် ဖြစ်သော်လည်း တဒါရုံကျကြောင်းအင်္ဂါ(၃)ပါးတို့နှင့်မပြည့်စုံပါမူ တဒါရုံမကျနိုင်ပေ။

လက်သန်းအဌကထာဆရာသည်၊တဒါရုံကျကြောင်း အင်္ဂါကိုပြလို၍ "ဝိဘူတေတိမဟန္တေစ"ဟူသော ပါဠိကို မိန့်ဆိုရသည် မဟုတ်ပေ။ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောအင်္ဂါ(၃)ရပ်တို့နှင့် ညီညွတ်လတ်သည်ယှိသော်၊တဒါရုံကျရာ ဝိထိအာဝေရကို ပြလို၍ ..... "ဝိဘူတေတိ မဟန္တေစ" ..... ဟူသောပါဠိကို မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်လေသည်။

အဝိဘူတာရုံ,မဟန္တာရုံ ပရိတ္တာရုံ,အတိပရိတ္တာရုံ,ဝိထိတို့၌တမူကား တဒါရုံကျရာမဟုတ်သောကြောင့်။ ၎င်းဝိထိတို့၌ တဒါရုံကျလေသလော,မကျလေသလော-ဟု တစုံတရာ လျှဉ်းပါးဘွယ်ရာမယှိပေ။

အထူးကိုဆိုပါဦးအုံ။ ။ဝိဘူတာရုံ,အတိမဟန္တာရုံ ဝိထိတို့သည်။

(၁) တဒါရုံကျသော ဝိဘူတာရုံ,အတိမဟန္တာရုံဝိထိ၊

(၂) တဒါရုံမကျသော ဝိဘူတာရုံ,အတိမဟန္တာရုံဝိထိ။

ဟူ၍,နှစ်မျိုးယှိရာ။ အပြုနာဧောဝါရဝိထိတို့၌၊ ဝိဘူတာရုံပင် ဖြစ်သော်လည်းတဒါရုံကျကြောင်း အင်္ဂါချို့,သောကြောင့်တဒါရုံမကျပေ။

ဗြဟ္မာတို့သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝိဘူတာရုံ,အတိမဟန္တာရုံ ဝိထိဘို့၌၊ တဒါရုံမကျပေ။ တဒါရုံမကျသောကြောင့် ဗြဟ္မာတို့အား ဝိဘူတာရုံ, အတိမဟန္တာရုံဝိထိမဖြစ်ဟု မမှတ်အပ်ပေ။

တဒါရုံမကျသော ဝိဘူတာရုံ,အတိမဟန္တာရုံဝိထိ။

တဒါရုံကျကြောင်း အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံပါလျက်။ ဝိဘူတာရုံ, အတိမဟန္တာရုံဝိထိတို့၌ တဒါရုံမကျသော အရာလည်း ထင်ရှားယှိပေ၏။

ထိုအရာကား အခြားမဟုတ် သောမနဿာပဋိသန္ဓေနေသော ကာမပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သန္တာန်၌ "ဝေ၌" ဖြစ်သောအနိဋ္ဌာရုံကိုအာရုံပြု၍ ဒေါသစေတနာသော ဝိဘူတာရုံ,အတိမဟန္တာရုံ ဝိထိတို့ပေတည်း။ ဝိထိချုပ်ကား။

ဝိဘူတာရုံမ်ားဆိုး

နာ - ဒ - မ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - (ဌ) - ဌ - ဌ

ဏ ဏ ဏ ဏ ဏ ဏ ဏ ဏ ဏ ဏ ဏ ဏ ဏ

ပန္ဆိုမာနံပန္ဆိုမာန် အဗျာကတာနံခမ္ဘာနံ.....ဟူသော သမ္ဗဒါနိပါဋ္ဌ ဖြင့် သန္တိရဏသုံးခု, မဟာဝိပါက်စိတ်ရှစ်ခု, မဟာဂျုတ်ဝိပါက်ကိုးခု, ဖိုလ်လေးခု, ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

အနန္တရပစ္စယေန ..... ဟူသော ကရိုဏ်းပါဋ္ဌဖြင့်၊ တပ္ပိုင်နက် တပ်ကောင်းသော အနန္တရ,သမနန္တရ, ဥပနိဿယ,နတ္ထိ,ဝိဂတ ၅၂(၅)ပစ္စယ သတ္တိတို့တွင်၊ အနန္တရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

မဂ္ဂါနန္တရ ဖိုလ်လေးခုအား၀ေတပ်သော မဂ်လေးခုစေတနာဖြစ်ခဲ့။အနန္တရ,သမနန္တရ, ဥပနိဿယ,ကမ္မ,နတ္ထိ,ဝိဂတ၊ ၅၂(၄)ပစ္စယသတ္တိဘို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

အဘိမဟာန္တာရံုဝိသိ။

တိ - နု - ဒ - ပ - စ - သံ - ဏ - ဝ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ
(ဌ) - ဌ - ဌ
ထ ထ ထ

(ဌ)၅ါကွင်းအတွင်းယှိဘဝင်မှာ"အာဂန္တုကာဘဝင်"ဖြစ်လေသည်။

၅ါဝိထိတို့၌၊ ဇောကလည်း ကာမဇော။ သက္ကဝါ.ကလည်း ကာမသက္ကဝါ။ အာရုံကလည်း ကာမအာရုံဖြစ်ပါလျက် တဒါရုံမကျပေ။

အကြောင်းတမူကား။ သောမနဿတဒါရုံသည့် ဒေါသဇောနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့် ဒေါသဇောနှောင်မကျပေ။

သောမနဿတဒါရုံသာမကျနိုင်သည်မဟုတ်။ မူလသောမနဿဘဝင်လည်း မကျနိုင်ပေ။

ထို့ကြောင့်"ဥပေက္ခာသန္တီရဏ"ကို"အာဂန္တုကာဘဝင်"အဖြစ်ဖြင့် ဒေါသဇောနှောင် ချရလေသည်။

ယင်းသို့သော ဒေါသဇောစောသော ဝိဘူတာရုံ,အဘိမဟာန္တာရုံ ဝိထိတို့၌။တဒါရုံကျကြောင်းအင်္ဂါ(၃)ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံညီညွတ်သော်လည်း တဒါရုံမကျဟု မှတ်သားရမည်။

ပုရိမာပုရိမာ အကုသလာဝမ္မာ.....ဟူသော ကတ္တားပါဌ်ဖြင့်၊ အဆုံးဇောကြဉ်သော ရှေးရှေးသော အကုသိုလ်နွေါဒသ ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ပဋ္ဌမာနံပဋ္ဌမာနံ အကုသလာနံ ဝမ္မာနံ.....ဟူသော သမ္ဗန္ဓါနုပါဌ်ဖြင့် ပဌမဇောကြဉ်သော နောက်နောက်သော အကုသိုလ်နွေါဒသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

(တနည်းကား)

ပုရိမာပုရိမာ အကုသလာဝမ္မာ.....ဟူသော ကတ္တားပါဌ်ဖြင့် ဒုတိယဇော အားတပ်သော ပဌမဇော(လ)သတ္တမဇောအားတပ်သော ဆဋ္ဌဇောပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ပဋ္ဌမာနံ(လ)ဝမ္မာနံ .. ဟူသော သဗ္ဗဒါနုပါဌ်ဖြင့် အကုသိုလ်နွေါဒသ ဒုတိယာဒိဇော ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

အနုဿရပစ္စယေန .....ဟူသော ကရိုဏ်းပါဌ်ဖြင့် တပြိုင်နက် တပ်ကောင်းသော အနုဿရ သမနုဿရ, ဥပနိဿယ, အာသေဝန, နတ္ထိ, ဝိဂတ ဤ (၅)ပစ္စယသင်္ခါတ်တို့တွင် အနုဿရသက္ခိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

ပုရိမာပုရိမာ အကုသလာဝမ္မာ .....ဟူသော ကတ္တားပါဌ်ဖြင့် အကုသိုလ်နွေါဒသ အဆုံးဇော ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ဤ.... "မဟာကုသိုလ်ဇောနောင်တဒါရုံ ကျသည်ဖြစ်အံ့၊ တဒါရုံဇကာဒသ" ဟူသောပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆိုရိုးဌ်လည်း ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော တဒါရုံကျကြောင်းအင်္ဂါ (၃) ရပ်တို့နှင့် ညီညွတ် ပြည့်စုံသော ကြောင့် တဒါရုံကျ သည်ဟု မှတ်သားရာသတည်း။

အောက်မှိုလ်(လ) အနုလုံကိစ္စတစ်သောမဟာကုသိုလ်ပဌမဇော်။
ဟူသောအရကောက်ဆိုရိုးဌ်မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) "အောက်ဖိုလ်သောမနုဿသဟဂတ်(၁၂)ခုအားတပ်သော အနုလုံကိစ္စတပ်သော မဟာကုသိုလ်ပဌမဇော်" .....ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအရ ကောက်ဆိုရိုးဌ်။ အောက်အောက်ဆိုရိုးတို့ကဲ့သို့ "ဂေါတြဘု, ဝေါဒါနိ

{တနည်းကား}

လောဘမူ,မောဟမူ စေတနောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ တဒါရုံ၌ ကာဒသမကျသည်ဖြစ်အံ့။ ဘဝင်ဇကူနဝိသအား၊တပ်သော လောဘမူ မောဟမူအဆိုးစေ။

ဒေါသမူစေတနောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့။ ဥပေက္ခာတဒါရုံ (၆)ရမကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ကာမဥပေက္ခာဘဝင်(၆)ခုအား၊တပ်သော ဒေါသမူ အဆိုးစေ ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ပစ္ဆိ မာနံပစ္ဆိ မာနံ အဗျာကတနံ ..... ဟူသော သမ္ပယုတ်နှင့်ပါဝင်ခြင်း သဘောရေးဆိုးခု,မဟာဝိပါက်ခုစု,မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်ကိုးခု, ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

ကိစ္စတပ်သော"ဟူ၍ကား မဆို။ အဘယ်ကြောင့် "အနုလုံကိစ္စတပ်သော"ဟု ဆိုရိုးပြုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဖလသမာပတ္တိဝိထိခ်၍၊ ဖိုလ်စိတ်တို့၏ ရှေးအာဘိဝယ် ဂေါတြဘု,ဝေါဒါနိစိတ်တို့ ဖြစ်ဘွယ်မယ်။"အနုလုံ"သာ ဖြစ်လေသောကြောင့် "အနုလုံကိစ္စတပ်သော"ဟု ပဌာန်းအရကောက်ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါသည်။ ထို့ကြောင့်။

အနုလောမံသေက္ခာယဖလသမာပတ္တိယာ
အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော

ဟူ၍ဂင်း။

အရဟတော အနုလောမံ ဖလသမာပတ္တိယာ
အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော

ဟူ၍ဂင်း၊ ပဌာန်း ပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်၌ ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူလေသည်။

မျှားသောအားဖြင့်စာသင်ယင်တို့သည်ဖလသမာပတ္တိဝိထိကိုချရာ၌

နု - ဒ - မ - ပ - ဥ - လုံ - ဘု - ဖိုလ် - ဖိုလ် - ဖိုလ် - ဖိုလ်
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ယ ဏ ထ ထ

ဟူ၍သာ ချတပ်ကြကုန်၏။ အမှန်အားဖြင့်သော်ကား။

အနန္တရပစ္စယေန.....ဟူသော ကရိယာပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက် တပ်ကောင်းသော အနန္တရ,သမနန္တရ,ဥပနိဿယ,နတ္ထိ,ဝိဂတ ဤ(၅)ပစ္စယသည်တို့တွင် အနန္တရသည်ဟု ဆိုအပ်သော သဏ္ဌာန်ဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

နု - ဒ - မ - လုံ - လုံ - လုံ - လုံ - ဖိုလ် - ဖိုလ် - ဖိုလ် - ဖိုလ်
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ

ဟူ၍သာ ချသင့်လေသည်။ သို့ချပါမှသာ ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်နှင့် ညီညွတ်မည်ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌာန်းအရေးကောက် ဆရာတော်သည် .....''အနုလုံကိစ္စတပ်သော'' .....ဟူ၍သာ ဆိုမိုးပြုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသတည်း။

ဒေါသဇောနောင်တဒါရုံကျ,မကျဝိနိစ္ဆယ။

မျှားသောအားဖြင့် စာသင်ယူကြသည်၊ ဒေါသဇောနောင် တဒါရုံမကျနိုင်ဟု မှတ်ထင်ကြကုန်၏။ မဟုတ်ပေ။

ဒေါသဇောနောင် တဒါရုံကျနိုင်သည်ဟု မှာကိုရမည်။ဤဌိတဒါရုံသည် သောမနဿတဒါရုံ ဥပေက္ခာတဒါရုံ ဟူ၍ နှစ်မျိုးယှဉ်ရာ၊သောမနဿတဒါရုံသည်တမူကား မကျနိုင်။ဥပေက္ခာတဒါရုံသာ ကျနိုင်လေသည်။

အကယ်၍ အဝိဘူတာဝရုံ,မဟန္တာဝရုံစသော ဝိထိဖြစ်သောကြောင့် တဒါရုံကျခဲ့သည်ယူသော်။ဥပေက္ခာဘဝင်သာ ကျရလေသည်။သောမနဿဘဝင်သည်တမူကား မကျနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့်၊

ဒေါမနဿဟာ။ တစ္ဆဝနာဝသာနေ စပနတဒါရုမ္မဏာနိ စေဝ ဘဝင်္ဂါနိ စ ဥပေက္ခာသဟဂတာနေ ဟောန္တိ

ဟု သင်္ဂြိဟ်လက်သန်းအဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

စပန၊ဆက်၍ အထူးပြုဆိုဦးအုံ့။ဒေါမနဿသဟဂတစ္ဆဝနာဝသာနေ၊ ဒေါမနဿသဟဂုတ်ဇောရ၏ အဆုံး၌။ တဒါရုမ္မဏာနိစေဝ၊တဒါရုံတို့သည်ရင်း၊ ဘဝင်္ဂါနိစ၊ ဘဝင်တို့သည်ရင်း။ ဥပေက္ခာသဟဂတာနေ ဝ၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်တို့သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

ထို့ကြောင့်၊ ဒေါသမူဇောနှောင်ဥပေက္ခာတဒါရိုံကျန်ရှိင်သည်ဟု တထစ်ချမှတ်သားရမည်၊ ဤကိုရည်၍

ဒေါသမူဇောနှောင်တဒါရိုံကျသည်ဖြစ်အံ့။
ဥပေက္ခာတဒါရိုံ (၆) ခု။

ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသတည်း။

သောမနဿတဒါရိုံဘဝင်မဖြစ်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဒေါသမူဇောနှောင် အဘယ့်ကြောင့် သောမနဿတဒါရိုံ, ဘဝင်တို့ မဖြစ်ကြပါသနည်း။

(ဖြေ) အချင်းချင်းဆန့်ကျင်သော သဘောယိုသောကြောင့် ဒေါသမူဇောနှောင် သောမနဿ တဒါရိုံ, ဘဝင်တို့မဖြစ်နိုင်ကြပါ။

နသောမနဿသဟဂတာနိ၊ အညမညံဝိရုဒ္ဓသဘာဝတ္တာ၊
ဝိဘာဝနီဋီကာ (၁၁၅-၅)

ဒေါမနဿသဟဂတဇဝနာဝသာနေ၊ ဒေါမနဿသဟဂုတ်ဇောတို့၏ အဆုံးခ်ိန်၊ သောမနဿသဟဂတာနိ၊ သောမနဿသဟဂုတ်တဒါရိုံ, ဘဝင်တို့သည်၊ နဟောန္တိ မဖြစ်ကုန်၊ ကသ္မာ၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ ကား၊ အညမညံ၊ အချင်းချင်း၊ ဝိရုဒ္ဓသဘာဝတ္တာ၊ ဆန့်ကျင်သော သဘောယိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊

အာဂန္တုကဘဝင်ချရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) သောမနဿပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ အချင်းချင်းဆန့်ကျင်သော သဘောယိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒေါသမူ ဇောနှောင် သောမနဿတဒါရိုံမကျမူ ယိုတန်စေ။

ဥပေက္ခာတဒါရိုံသည် ဒေါသနှင့်ဆန့်ကျင်သော သဘောမယိုသောကြောင့်၊ အဆိုပါ ဒေါသမူဇောနှောင် ဥပေက္ခာတဒါရိုံချသင့်သည်မဟုတ်ပါ၊ လော၊ အဘယ့်ကြောင့် "အာဂန္တုကဘဝင်"သာ ချရပါသနည်း။

(ဖြေ) အာရုံနှင့်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ဥပေက္ခာတဒါရိုံ မချပဲ "အာဂန္တုကဘဝင်" ချရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ရှင်းပါဦးခုံ။ ။ဘုရားအစယ်သောအတိတ်ဗုဒ္ဓာရုံ၌ထိပါး၊သောစိတ်ယ်သော သောမနဿပဋိသန္ဓေနေသော တိတ္ထိစသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ဒေါသမူဇော စောလတ်သည်ယ်သော်၊အချင်းချင်းဆန့်ကျင်သော သဘောယ်သောကြောင့်၊ဒေါသမူဇောနှောင်သောမနဿတာဒါရုံလည်းမကျနိုင်။

အတိတ်ဗုဒ္ဓာရုံ၌ ဥပေက္ခာတာဒါရုံလည်း မဖြစ်သင့်သောကြောင့်၊ ဒေါသမူဇောနှောင်၊ဥပေက္ခာတာဒါရုံလည်းမချသင့်။ထို့ကြောင့်"အာဂန္တုကာဘဝင်"ချရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သောမနဿပဋိသန္ဓိကဿတိတ္ထိယာဒိနောဗုဒ္ဓါဒိအတိတ္ထဗုဒ္ဓာရမ္မဏောဒိ ပဋိဟတစိတ္တဿဒေါမနဿဇဝနေဇဝိတေဝုတ္တနယေနသောမနဿ တဒါရမ္မဏဿအတိတ္ထဗုဒ္ဓာရမ္မဏောစဥပေက္ခာသဟဂတတဒါရမ္မဏဿ အနုပ္ပဇ္ဇနတော။

ဝိဘာဝနီဋီကာ (၁၁၆-၁၁)

ဗုဒ္ဓါဒိအတိတ်ဗုဒ္ဓာရမ္မဏောပါ၊ဘုရားအစယ်သောအတိတ်ဗုဒ္ဓာရုံ၌လည်း။ ပဋိဟတစိတ္တဿ၊ ထိပါးသော စိတ်ယ်သော။ သောမနဿပဋိသန္ဓိကဿ၊ သောမနဿပဋိသန္ဓေနေသော၊ တိတ္ထိယာဒိနော၊ တိတ္ထိစသော ပုဂ္ဂိုလ်အား။ဒေါမနဿဇဝနေ၊ ဒေါမနဿဇောသည်။ ဇဝိတော၊ စောသည်ယ်သော်။ဝုတ္တနယေန၊ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်။ သောမနဿတာဒါရမ္မဏဿ၊ သောမနဿတာဒါရုံ၏။ အနုပ္ပဇ္ဇနတောစ၊ မဖြစ်သောကြောင့်ရင်း။ အတိတ်ဗုဒ္ဓာရမ္မဏော၊ ဘုရားအစယ်သော အတိတ်ဗုဒ္ဓာရုံ၌။ ဥပေက္ခာသဟဂတ တာဒါရမ္မဏဿ၊ ဥပေက္ခာ တာဒါရုံ၏။ အနုပ္ပဇ္ဇနတောစ၊မဖြစ်သောကြောင့်ရင်း။ တာဒါရမ္မဏဿ၊ တာဒါရုံ၏။ ဥပ္ပတ္တိသဘ္ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ယဒိနတ္ထိ၊ အကယ်၍မယ်ငြားခုံ။

{တနည်း}

တစုံတခုသော အသပ္ပါယ အကြောင်းကြောင့် ဆုတ်ယုတ်သော လောကီဈာန်ကို အာရုံပြု၍၊ငါ၏မွန်မြတ်သောဈာန်သည် ပျက်စီးလေ စွတကားဟု နှလုံးမသာယာခြင်းကို ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ကာမဝစရမဟုတ်သော အဆိုပါလောကီဈာန်အာရုံ၌ တာဒါရုံမကျသင့်သောကြောင့် ဒေါသမူဇောနှောင် တာဒါရုံမချပဲ "အာဂန္တုကာဘဝင်" သာ ချရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

**ကေနစိဝါအသပ္ပါယေနပရိဟီနလောကိယချာနံအာရဗ္ဘပလိတဝေမ္မာ
မေနဒ္ဒေါတိဝိပ္ပဋိသာရံဇနေန္တိသဒေါမနသဏ္ဌာနေသတိဘကာမာဝစ
ရာရမ္မဏောတဒါရမ္မဏာဘာဝေတောယဒိတဒါရမ္မဏသဒ္ဒပ္ပတ္တိသမ္ဘဝေါ
နတ္ထိတိအဓိပ္ပါယော။**

ဝိဘာဝနီဋီကာ (၁၁၆-၁၇)

ဝါ၊တနည်းကား၊ကေနစိ၊တစုံတခုသော၊အသပ္ပါယေန၊မလျောက်ပတ်သော အကြောင်းကြောင့်။ ပရိဟီနလောကိယချာနံ၊ ဆုတ်ယုတ်သော လောကီချာန်ကို၊အာရဗ္ဘ'အာရုံပြု၍။မေ၊ငါ၏။ ပဿိတဝေမ္မော၊ မှန်ဖြောက်သောတရားသည်။နဒ္ဒေါ၊ပျက်စီးလေပြီ။ဣတိ၊ဤသို့၊ဝိပ္ပဋိသာရံ၊ နှလုံးမသာယာခြင်းကို။ဇနေန္တိ၊ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်အား။ အကာမာဝစရာရမ္မဏော၊ ကာမာဝစရမဟုတ်သော မဟဂ္ဂုတ်အာရုံ၌။ တဒါရမ္မဏာဘာဝတော၊ တဒါရုံမဖြစ်သင့်သောကြောင့်။ တဒါရမ္မဏသ၊ တဒါရုံ၏။ ဥပ္ပတ္တိသမ္ဘဝေါ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ယဒိနတ္ထိ၊ အကယ်၍မယှဉ်ပြိုးအုံ့။ ဣတိအယံ၊ဤသည်ကား။အဓိပ္ပါယော၊ ဂုဏ်တော်ကိုဖေါ်ပြသော အဓိပ္ပါယ်တည်း။

ယင်းသို့ဖြစ်၍ သောမနဿပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်အား အာရုံနှင့် ဆန့်ကျင်သောကြောင့် ဒေါသမူဇောနှောင်-ဥပေက္ခာတဒါရုံမချပဲ''အာဂန္တုကဘဝင်''ကိုသာ ချရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မူလဘဝင်မချုပ်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) သောမနဿပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒေါသဇောနှောင်''အာဂန္တုကဘဝင်''မချပဲ''မူလဘဝင်''ကိုချသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် ''မူလဘဝင်''ကို မချပဲ ''အာဂန္တုကဘဝင်''ကိုသာ ချရပါသနည်း။

(ဖြေ) သောမနဿပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်အား''မူလဘဝင်''ကျခဲ့သော်''သောမနဿဘဝင်''သာ ကျပေလိမ့်မည်။ ယင်းသောမနဿဘဝင်သည် ဒေါသဇောနှင့် ဆန့်ကျင်သောကြောင့် ဒေါသဇောနှောင်မကျနိုင်။ ထို့ကြောင့် ဒေါသဇောနှောင် ''အာဂန္တုကဘဝင်''ကိုသာ ချရပါသည်။

ဒေါသဇောနှင့် ဥပေက္ခာမဆန့်ကျင်ကြောင်း။
အကြောင်းယုတ္တိကိုညွှန်းပြချက်။

(မေး) ဒေါသဇောသည် သောမနဿနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်အိ သကဲ့သို့။ အာဇုံသဟဘာဝတ္တာဘူမျှခြင်းမယှဉ်သော ဥပေက္ခာနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်သင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ယင်းသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်သို့သော အကြောင်းယုတ္တိတို့ကို ထောက်ဆ၍၊ ဒေါသဇောသည် သောမနဿ နှင့်သာ ဆန့်ကျင်၍ ဥပေက္ခာနှင့် မဆန့်ကျင်ဟု သိမှတ်ရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည် ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌၊ဒေါမနဿနောင်သော မနဿကိုရင်း၊ သောမနဿနောင် ဒေါမနဿကိုရင်း၊ အနန္တရပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြောင်း ထုတ်ဆောင်ဟောကြားတော်မူခြင်း မယှဉ်သော အကြောင်းယုတ္တိကို ထောက်ဆ၍၊ ဒေါသဇောနှင့် သော မနဿ ဆန့်ကျင်သည်အဖြစ်ကို သိရပါသည်။

ရှင်းပါဠိုးခံ့။ ။ဘုရားသျှင်သည်။

သုခါယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တောဓမ္မော သုခါယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တသဓမ္မသဟဇာတနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော၊ သုခါယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တောဓမ္မော ဒုက္ခမသုခါယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တသဓမ္မသဟဇာတနန္တရပစ္စယေပစ္စယော

ဟုသုခါယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မသည်။မိမိနှင့်တူမျှသောဝေဒနာ ယှဉ်သော သုခါယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မအားရင်း။ဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မအားရင်း။ အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု ပုံနှစ်ဝါရကို ဟောကြားတော်မူလေသည်။

ယင်းနည်းအတူ၊ဒုက္ခာယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မသည်လည်း၊ဒုက္ခာ ယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာအားရင်း။ ဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာအားရင်း။အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံနှစ်ဝါရကို ဟောကြားတော်မူလေသည်။

ဒုက္ခမသုခါယဝေဒနာယသမ္ပယုတ္တဓမ္မသည်တမူကား။ဒုက္ခမသု ခါယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မအားရင်း။ သုခါယဝေဒနာယသမ္ပယုတ္ত ဓမ္မအားရင်း၊ဒုက္ခာယဝေဒနာယသမ္ပယုတ္ত ဓမ္မအားရင်း။အနန္တရပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံသုံးဝါရကို ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူလေ သည်။

ပုရိမာပုရိမာ အဗျာကတာဝမ္မာ.....ဟူသော ကတ္တားပါဠိဖြင့် ရဟန္တာတို့စုတိကြဉ်သော ရှေးရှေးသောဝိပါက်ဆက္ခိုသ,ကြိယာဝိသ, ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

(တနည်း)

(၁) ပဌမဘဝင်နှာမကွန္ဓာအားတပ်သော ပဋိသန္ဓေနှာမကွန္ဓာ။

(၂) ဒုတိယ အစယ္ယိသော နှာက်နှာက်သော ဘဝင်နှာမကွန္ဓာ အားတပ်သော ပဌမအစယ္ယိသော ရှေးရှေးသော ဘဝင်နှာမကွန္ဓာ။

အကယ်၍ ဒေါမနဿနှောင်သောမနဿ,သောမနဿနှောင်ဒေါမ နဿ ဖြစ်ပါဘိတမူကား။ သုခါယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တခမ္ဘဋ္ဌိ သုံးဝါရ။ ဒုက္ခာယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တခမ္ဘဋ္ဌိ သုံးဝါရအားဖြင့် (၉) ဝါရဟော ကြားတော်မူရာသည်။

ယင်းသို့ဟောကြားတော်မမူပဲ၊ သုခါယဝေဒနာယသမ္ပယုတ္တခမ္ဘဋ္ဌိ (၂)ဝါရ၊ ဒုက္ခာယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တခမ္ဘဋ္ဌိ (၂)ဝါရ၊အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယသမ္ပယုတ္တခမ္ဘဋ္ဌိ (၃)ဝါရအားဖြင့် (၇)ဝါရကိုသာ ဟောကြား တော်မူသောကြောင့်၊ဒေါသဇောသည်သောမနဿနှင့်သာဆန့်ကျင်၍ ဥပေက္ခာနှင့် မဆန့်ကျင်သည့်အဖြစ်ကို သိမှတ်ရပါသတည်း။

ဒေါသမူဇောနှောင် မဟဂ္ဂုတ်ဘဝင်မကျခြင်း
အကြောင်း။

(မေး) လောဘမူ,မောဟမူဇောနှောင် မဟဂ္ဂုတ် ဘဝင်ကျနိုင်ပါ လျက်။ဒေါသမူဇောနှောင် အဘာယိ့ကြောင့် မဟဂ္ဂုတ်ဘဝင် မကျနိုင် ပါသနည်း။

(ဖြေ) ရူပ, အရူပပြိဟ္ဒာတို့သည်ဗျာပါဒနိဝရဏကို ပယ်အပ်လေ သောကြောင့်၊ရူပ,အရူပ,ပြိဟ္ဒာတို့၏သန္တာန်၌ ဒေါသမူဇောမဖြစ်နိုင် ထို့ကြောင့် ဒေါသမူဇောနှောင် မဟဂ္ဂုတ်ဘဝင် မကျနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါ သည်။

ပုရိမာ ပုရိမာ အဗျာကတာဝမ္မာ ကတ္တားပါဠိ
အရကောကဘကျယ်၌မှတ်သားဘွယ်။
၀ ထိမြင်က၊ နန္ဒရ၊ မုချသိလွယ်ရာ။
(ပ-၁)

ဟူသည်နှင့်အညီ၊ ဝိထိကို အဖြင်သန်ပါမှသာ အနုနှိုရ ပစ္စည်းကို ကောင်းစွာ သိယှိနားလည်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်၊ ဝိထိကိုမဖြင်ပါမူ အနုနှိုရပစ္စည်းကို ကောင်းစွာ သိယှိနားလည်နိုင်ရန် အလွန်ခက်ခဲလေသည်။

ဤ "ပရိမဝပရိမဝအဗျာကတာဝမ္မာ" ဟူသော ကဏ္ဌားပါဠိဆိုရိုးသည်၊ အလွန် ရှည်လျားခက်ခဲလှသောကြောင့်၊ ဝိထိကို မဖြင်သော ပုဂ္ဂိုဏ်တို့မှာမူ။ ပိုရိုရှတ်ဇွေးကာ အကျက်အမှတ် အဆောင် အရှက်လွယ်ကူကြလိမ့်မည်မဟုတ်ပေ၊ ထို့ကြောင့် ပဒီသဒ္ဒေနှင့် စုတိအကြား ဖြစ်နိုင်သော ဝိထိဗေဒတို့ကို ဆိုရိုးပြုလုပ်ရာ၌ လွယ်ကူရုံသာ အမြှက်ပြုဆိုပေအုံ့။

ပဋိသန္ဓေဝိထိပုံ။

ပ - ဍ - ဍ - ဍ - ဍ - ဍ - ဍ - ဍ - ဍ - ဍ - ဍ - ဍ - ဍ - ဍ - ဍ - ဍ - ဍ
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ
နှ - ဒ - မ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဍ - ဍ
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ

အတီတမဟဏ္ဏာဝရုံဝိထိပုံ။

တီ - နှ - ဒ - ပ - စ - သံ - ဏ - ဝ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ
ရုံ - ရုံ
ထ ထ

ပဌမဝမဟဏ္ဏာဝရုံဝိထိပုံ။

တီ - တီ - နှ - ဒ - ပ - စ - သံ - ဏ - ဝ - ဇ - ဇ - ဇ
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ
ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဍ
ထ ထ ထ ထ ထ

ပဌမပရိဿာဝရုံဝိထိပုံ။

တီ - တီ - တီ - တီ - နှ - ဒ - ပ - စ - သံ - ဏ - ဝ - ဝ - ဝ - ဍ
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ
ဍ - ဍ - ဍ - ဍ
ထ ထ ထ ထ

(၃) အာဝဇ္ဇနိ်း ဒွေးအားတပ်သော စဋ္ဌဝေါကာရ ဘဝင်္ဂုပဇ္ဇေဒ (၁၅)ခု။

(၄) မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနိ်းအားတပ်သော အရူပဘဝင်္ဂုပဇ္ဇေဒ (၄)ခု။

(၅) ပဉ္စဝိညာဏ်အားတပ်သော ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနိ်း။

(၆) သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းအားတပ်သော ပဉ္စဝိညာဏ်။

(၇) သန္တီရဏအားတပ်သော သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း။

(၈) ဝုဋ္ဌောအားတပ်သော သန္တီရဏ။

(၉) ပရိဇ္ဇာခုံ,ဝိထိဖြစ်အုံ့။ဒုတိယဝုဋ္ဌောအားတင်သော ပဌမဝုဋ္ဌော {တတိယဝုဋ္ဌောအားတပ်သော ဒုတိယဝုဋ္ဌော။} ပဉ္စဝေါကာရ ဘဝင် (၁၅)ခုအားတပ်သော တတိယဝုဋ္ဌော။

ပဌမအတိပရိဇ္ဇာခုံဝိထိပုံ။

တိ - တိ - တိ - တိ - တိ - တိ - တိ - တိ - တိ - တိ - နု - နု - ဝ - ဝ
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ယ လ ထ ထ ထ ထ ထ
ဝ - ဝ - ဝ
ထ ထ ထ

ဒိဘဂ္ဂဘာခုံဝိထိပုံ။

နု - ဒ - မ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ရုံ - ရုံ
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ
ဝ - ဝ - ဝ - ဝ
ထ ထ ထ ထ

အဒိဘဂ္ဂဘာခုံဝိထိပုံ။

နု - ဒ - မ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဝ - ဝ - ဝ - ဝ
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ယ ထ ထ ထ

ဗျာနုအာဒိကာမ္ပိကဝိထိပုံ။

နု - ဒ - မ - ပ - ဥ - လုံ - ဘု - ဗျာန် - ဝ

(၁၀) အတိမဟန္တာရုံ.မဟန္တာရုံ.အဝိဘူတာရုံ ဝိထိဖြစ်အုံ့။ ဟသိ တုပ္ပါဒိမဟာကြိယာပဋ္ဌမစေတအားတပ်သော ဝုဋ္ဌော,မနောဒ္ဓါတုဝေဒနီး။

(၁၁) ဒုတိယစေတအား:တပ်သော ပဋ္ဌမစေတ (လ) သတ္တမစေတ အား:တပ်သော ဆဋ္ဌစေတ။

(၁၂) ဟသိတုပ္ပါဒ်စေတနောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အုံ့။သောမနဿ တဒါရုံ(၅)ခု။ မကျသည်ဖြစ်အုံ့။ပဋ္ဌဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်(၉)ခုအား: တပ်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်အဆုံးစေတ။

ဗျာနသမာပဋ္ဌာန်ဒီဃပုံ:

နာ - ဒ - မ - ပ - ဥ - လုံ - ဘု - ဗျာန် - ဗျာန် - ဗျာန် (လ) - ဂ်
ထ ယ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ

မဇ္ဈိမဒီဃပုံ။

နာ - ဒ - မ - ပ - ဥ - လုံ - ဘု - မဂ် - ဖိုလ် - ဖိုလ် - ဂ်
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ

ဥသသမာပဋ္ဌာန်ဒီဃပုံ:

နာ - ဒ - မ - လုံ - လုံ - လုံ - လုံ - ဖိုလ် - ဖိုလ် - ဖိုလ် (လ) - ဂ်
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ယ ဏ ထ ထ

မရဏာဝသန်ဒီဃပုံ။

နာ - ဒ - မ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ရုံ - ရုံ - စု
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ

နာ - ဒ - မ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ရုံ - ရုံ - ဂ် - စု
ထ ထ ထ ထ ယ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ

နာ - ဒ - မ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - စု
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ယ ထ ထ

နာ - ဒ - မ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဇ - ဂ် - စု
ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ထ ယ

ဤဝိထိပုံများကား။ အပြည့်အစုံမဟုတ်၊ ဆိုရိုးပြုရာ၌ လွယ်ကူရုံ အငြင်းမျှပြုဆိုအပ်သော ဝိထိပုံများသာဖြစ်၏။ ဤပဋိထိပုံဘို့ကို ကြည့်၍ ဥာဏ်နှင့်ယှဉ်ကာ ဆိုရိုးပြုတော်မူကြကုန်လေသည်။

အာဝဇ္ဇနီး (လ) လေးခု, ဟူသောဆိုရိုးဒ္မ
မှတ်သားဘွယ်။

(၃) အာဝဇ္ဇနီး ခွေးအားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ဘဝင်္ဂုပဏ္ဍိတ (၁၅)ခု။

(၄) မနောဒ္ဓါရုဝဇ္ဇနီးအား တပ်သော အရူပဘဝင်္ဂုပဏ္ဍိတ(၄)ခု။ ဟူသော ဆိုရိုးတို့တွင်၊ ပဌမဆိုရိုးဒ္မ'ပဉ္စဝေါကာရ ဘဝင်္ဂုပဏ္ဍိတ(၁၅)ခု''ဆိုသည်မှာ။

ဥပေက္ခာသန္တီရဏာ (၂)ခု။
မဟာဝိပါက်စိတ် (၁)ခု။
ရူပဝိပါက် (၅)ခု။

တို့ကို ဆိုလိုသည်။ ဒုတိယဆိုရိုးဒ္မ ''အရူပဘဝင်္ဂုပဏ္ဍိတ(၄)ခု''ဆိုသည်မှာ အရူပဝိပါက်(၄)ခုတို့ကို ဆိုလိုသည်။

ပဋ္ဌာန်းအရေကောက် ဆရာတော်သည် မှတ်သားလွယ်ကူစိမ့်သောငှာ ပဉ္စဝေါကာရ စသည့်ဝေါကာရ ဘုံအားဖြင့် ခွဲးခြားပြုဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။

ပဋ္ဌာန်ရုဝဇ္ဇနီးအား တပ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ဘဝင်္ဂုပဏ္ဍိတ (၁၅)ခု။

မနောဒ္ဓါရုဝဇ္ဇနီးအား တပ်သော ဘဝင်္ဂုပဏ္ဍိတ(၁၉)ခု။
ယင်းသို့ ဆိုရိုးပြုမှလည်း ပြည့်စုံပေသည်။

(ဘဝင်္ဂုပဏ္ဍိတနှင့် ပတ်သက်သောအဆိုးအဖြတ်အကျယ်သည် ''ဝိထိသာရဝိဘာဝနီ''ဒ္ဌထင်ရှားလိမ့်လတ္တံ့။)

''ဒုဘီယဝုဋ္ဌောအား (လ) ဒုဘီယဝုဋ္ဌော''ဟူသောဆိုရိုးဒ္မ
မှတ်သားဘွယ်။

ပဋ္ဌာန်းအရေကောက် ဆရာတော်သည်၊ ပရိကမ္မာမုံဝိထိဒ္ဌ ဝုဋ္ဌော(၂) ကြိမ်ဖြစ်သောဝေါဒကိုသာ နှစ်သက်သဘောကျကား။

(၁၃) မဟာကြီယာ သောမနဿ သဟဂတ်ဧောနှောင်တဒါရုံကျ သည်ဖြစ်အံ့၊ သောမနဿတဒါရုံ (၅)ခု။ မကျသည်ဖြစ်အံ့။ တိဟိတ်ဘဝင် တေရသအားတပ်သော မဟာကြီယာ သောမနဿသဟဂတ် အ ဆုံးဧော။

(၁၄) မဟာကြီယာဥပေက္ခာသဟဂတ်ဧောနှောင် တဒါရုံကျသည် ဖြစ်အံ့။ ဥပေက္ခာတဒါရုံ(၄)ခု။ မကျသည်ဖြစ်အံ့။ တိဟိတ်ဘဝင်တေရ သအားတပ်သော မဟာကြီယာ ဥပေက္ခာသဟဂတ် အဆုံးဧော။

ဒုတိယဝုဋ္ဌောအားတပ်သော ပဌမဝုဋ္ဌော။

ပဋ္ဌဝေါကာရဘဝင် (၁၅)ခုအားတပ်သော ဒုတိယဝုဋ္ဌော။ ဟူသော ဆိုရိုးကို မိန့်ဆိုတော်မူ၏ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

စင်စစ်မှာတမူ။ ပရိတ္တာရုံဝိထိဒ္ဓ ဝုဋ္ဌော(၂)ကြိမ်သာ ကျန်ရှိင်သည်မ ဟုတ်(၃)ကြိမ်လည်း ကျန်ရှိင်ကြောင်းကို။

ဒီတိုဒ္ဓတ္ထုံဝေါဒ္ဒမ္ဘနမေဝပဝတ္ထုတိ

ဟု သင်ကြားတော်လက်သန်းအဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

(ဤဦးကျမ်းလေးအုံ့စိုး၍, ပရိတ္တာရုံဝိထိဒ္ဓ ဝုဋ္ဌော (၃) ကြိမ်ဖြစ်နှင်သောအဆုံးအဖြတ် အကျယ်ကိုမပြဆိုတော့ပြီ၊ အလုံယှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် "ဝိထိသာရဝိဘာဝနီကျမ်း" ၌ရှာဖွေတော်မူကြပါကုန်။)

ဤ ဝုဋ္ဌော(၃)ကြိမ်ကျသော အလိုအားဖြင့်၊

တတိယဝုဋ္ဌောအားတပ်သော ဒုတိယဝုဋ္ဌော။

ပဋ္ဌဝေါကာရဘဝင်(၁၅)ခုအားတပ်သော တတိယဝုဋ္ဌော။

ယင်းသို့ ဆိုရိုးပြုတော်မူကြကုန်ရာသတည်း။

(မေး) "ဘဝင်(၁၉)ခုအားတပ်သော ဒုတိယဝုဋ္ဌော" ..... ဟုမဆိုမူ ၍, "ပဋ္ဌဝေါကာရဘဝင်(၁၅)ခုအားတပ်သော ဒုတိယဝုဋ္ဌော ..... ဟု ပ ဋ္ဌာန်းအရေကောက်ဆရာတော် အဘယ်ကြောင့် မိန့်ဆိုတော်မူပါသ နည်း။

(ဖြေ) ပရိတ္တာရုံဝိထိသည် စတုဝေါကာရဘုံ၌ မဖြစ်သောကြောင့် ဒုတိယဝုဋ္ဌောသည်၊ ဝေါ}တတိယဝုဋ္ဌောသည်၊ အရူပဘဝင်(၄)ခုအား အနုန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့်။

ပဋ္ဌဝေါကာရဘဝင်(၁၅)ခုအားတပ်သော ဒုတိယဝုဋ္ဌော။

ဟူ၍သာ ပဋ္ဌာန်းအရေကောက်ဆရာတော် မိန့်ဆိုတော်မူရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဟသိတုပ္ပါဒ် (လ) ဟသိတုမှ်ာ်ဒ်ဆုံးစော....ဟူသောဆိုရိုးဌ
မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) တဒါရိုံသည် ကောဒသ ယှဉ်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် "ဟသိတုပ္ပါဒ်စောနောင် တဒ ဝုံကျသည်ဖြစ်အံ့။ သောမနဿ တဒါဝုံ၊ ပါး၊ ခ"- -ဟုပဋ္ဌာန်းအရေကောက်ဆရာတော်ဆိုမှုးပြုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟသိတုပ္ပါဒ်သည် သောမနဿ သဟဂတ်ကြိယာစောဖြစ်၏။ အဆိုပါ သောမနဿသဟဂတ်ကြိယာစောနောင်။ ဥပေက္ခာတဒါရိုံမ ကျနိုင်။သောမနဿတဒါရိုံသာ ကျနိုင်သောကြောင့် ..... "ဟသိတုပ္ပါ (လ)ပါး၊ ခ"ဟု ပဋ္ဌာန်းအရေကောက်ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုရပါသည်။

သောမနဿတဒါရိုံသာကျခြင်း
အကြောင်း။

(မေး) ဟသိတုပ္ပါဒ်စောနောင် အဘယ်ကြောင့် ဥပေက္ခာတဒါရိုံ မကျနိုင်၍ သောမနဿတဒါရိုံသာ ကျရပါသနည်း။

(ဖြေ) ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့အား စိတ္တဝိပလ္လာသ ကင်းသောကြောင့် ကြိယာစောတို့သည် မောရိုံအားလျှော်စွာဖြစ်ကြလေကုန်ရကား။သော မနဿကြိယာစောနောင် ဥပေက္ခာတဒါရိုံမကျနိုင်ပါ။ သောမနဿတ ဒါရိုံသာ ကျရပါသည်။

ဒိဏာသဝါနံ စိတ္တဝိပလ္လာသာဘာဝေန ကြိယစဝနာနိ ပိယထာ ရုမ္မဏ
မေဝ ပတ္တာနိ တိဝုတ္တံ သောမနဿ သဟဂတ ကြိယစဝနာ ဝ သာနေ ဘျာဝိ
ဝိဘာဝနီဋီကာ (၁၁၄-၂၄)

ဒိဏာသဝါနံ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့အား စိတ္တဝိပလ္လာသာဘာဝေန စိတ္တ ဝိပလ္လာသကင်းသည်၏ အကြောင်း။ ကြိယာစဝနာနိ၊ ကြိယာစောတို့သည်လည်း၊ ပိယထာ ရုမ္မဏာ မေဝ၊ အာဝရုံအားလျှော်စွာသာလျှင်။ ပ ဝတ္တာနိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ တာသွာ၊ ထို့ကြောင့်။ သောမနဿ သဟဂတ

(၁၅) ဒုတိယတဒါရုံအားတပ်သော ပဋ္ဌမတဒါရုံ။ကာမဘဝင်တ ဆယ်အား၊တပ်သော ဒုတိယတဒါရုံ။

ကြိယာဇောနှာဝသာနေ့ကျာဒိ၊ ဝသာနေ၊ ဤသို့အစယ္ခိသောစကားကို ရုတ်၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

ကြိယာဇောနှောင်တဒါရုံမကျ–ဟူသည်ကို
ညွှန်းပြခြင်း။

ဤဌာနမူလဋီကာဆရာ-အသျှင်အာနန္ဒာမထေရ်က။ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌

ကုသလေနိုရုဒ္ဓေ ဝိပါကေ၊တဒါရမ္မဏတာဥပ္ပဇ္ဇတိ
အကုသလေနိုရုဒ္ဓေ ဝိပါကေ၊တဒါရမ္မဏတာဥပ္ပဇ္ဇတိ

ဟူ၍သာ ဟောတော်မူသော်ကြောင့်၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ် တို့နှောင်သာ တဒါရုံကျသင့်သည်။

ကြိယေနိုရုဒ္ဓေ တဒါရမ္မဏတာဥပ္ပဇ္ဇတိ

ဟု ဟောတော်မူအပ်သော အရာမယ္ခိသောကြောင့်၊ ကြိယာဇော နှောင် တဒါရုံကျခြင်းသည် မသင့်ပေ။

"ယထာမဇ္ဈသာသနာ"မည်သော အာဘိဓမ္မာပါဠိတော်၌ ဟောတော် မမူခြင်းသည် မယ္ခိခြင်းကိုသာ ပြတော်မူကြောင်း မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ ဂင်းမူလဋီကာဆရာ-အသျှင်အာနန္ဒာအလို ကြိယာဇောနှောင် တရုံဒါ မချသင့်ဟု ဆိုလိုသည်။

မူလဋီကာဝါဒကိုချေပချက်။

အဆိုပါမူလဋီကာဆရာ၏ဝါဒကို ဆင်ခြင်အပ်၏။ အကြောင်းတမူ ကား ဘုရားသျှင်သည် ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ ဟောတော်မမူတိုင်း မဖြစ်သင့်ဟုမယူဆအပ်ပေ။တစုံတရသော အကြောင်းကြောင့် ဟောတော် မမူသော အရာသည်လည်း၊ယ္ခိပေသေးသည်။

အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ။ ဝတ္ထုဒုက်,အာရမ္မဏဒုက် ပျက်ဆုံးခိုးသော ကြောင့် ဓမ္မသင်္ဂဏီ၏ ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်၌၊ ဟဒယဝတ္ထုရူပ်ကို ဟော တော် မမူသကဲ့သို့တည်း။

ဤအရာ၌ ဘုရားသျှင်သည်၊

ကြိယေနိုရုဒ္ဓေ ဝိပါကောတဒါရမ္မဏတာဥပ္ပတ္တိ

ဟူ၍, ဟောတော်မူခဲ့ရာ၊ပရိဏာမုံ၀ိထိ၌ ၀ဋ္ဋေါနောင်တဒါမုံ့ချသင့်ဏ်,ဟု ပယူမှားဘွယ်ရာဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်၊

ကြိယေနိုရုဒ္ဓေ ဝိပါကောတဒါရမ္မဏတာဥပ္ပတ္တိ

ဟု ဘုရားသျှင် ဟောတော်မမူခြင်းဖြစ်သည်။ ကြိယာဇောနောင်တဒါ ရုံမကျမသောကြောင့် ယင်းကဲ့သို့ ဟောတော်မမူခြင်းမဟုတ်ပေ။

ယဒိအဗျာကတာနန္တရမ္ပိဟဒါရမ္မဏံ၀ုစ္စေယျ၊ပရိဏာမရမ္မဏော ဝေါဋ္ဌပ္ပဒေါနန္တရမ္ပိတသ္သပဝတ္တိ မညေယျ၊နန္တိ ကြိယဇဝနာနန္တရံ ရုံ တဒါရမ္မဏံနုဝတ္တေါနုပနေ အလဘ္ဘနေတော။
လဘ္ဘမာနသ္သပိ ဟိ ကေနစိ အဓိပ္ပါယေနကတ္ထစိ အ၀စနံ ဒိဿတိ ယထာတံ ၀ မ္မသဂ်ဟေ လဘ္ဘမာနမ္ပိ ဘ၀ သ၀ဏ္ဏေ ဝေသနာ ဘော ပရိဟာ ရတ္ထံ နုဝတ္တေန်။

ဝိဘာ၀နီဋီကာ (၁၁၄-၂၉)

အဗျာကတာနန္တရမ်ိုးအဗျာကတာ၏ အခြားမဲ့၌လည်း၊တဒါရမ္မဏံ၊ တဒါရုံကို၊ ယဒိ၀ုစ္စေယျ၊ အဂေယျ်ဟု ကား ဟောကြားတော်မူအပ်ပြီး အံ့။ပရိဏာမရမ္မဏော၊ ပရိဏာမုံ၀ိထိ၌ ဝေါဋ္ဌပ္ပနာနန္တရမ်ိုး၊ ၀ဋ္ဋေါဖျိုအခြားမဲ့၌ လည်း၊တာသ၊ ထိုတဒါရုံ၏ ပ၀တ္တိ ဖြစ်ခြင်းကို။ မညေယျ၊မှတ်ထင် ကြကုန်ရာ၏ ဤတိတာသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်၊ ကြိယာ၀ဇနာနန္တရံ၊ ကြိယာ ဇော၏ အခြာ မဲ့၌ တဒါရမ္မဏံ၊တဒါရုံကို နုဝတ္တံ ဟောတော်မမူအပ်။ ပန်၊ဗျတ်ရိက်ကို ဆိုဒြီးအံ့၊အလဘ္ဘနေတော၊မရအပ်သောကြောင့်။ နုဝတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်သည်ကား။ နု၊ မဟုတ်ပေ။

ဟိတပ္ပါကဋိကရောမိ၊ ထိမူလ၀ါကျ၊ လိန်ဆွဲကို၊ သိရအောင်သာ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြုဒြီးအံ့။ ။လဘ္ဘမာနသ္သပိ၊ရအပ်သောတရား၊ကိုလည်း။ ကေနစိအဓိပ္ပါယေန၊ တစုံတခုသော အလိုအား၊ဖြင့်၊ အ၀စနံ၊ မဟောခြင်းသည်၊ ဒိဿတိ၊ ထင်၏။

ကင်မိ၀၊ ဥပမာ၀ုံ့ထိုအဘယ်လိုနည်းဟူ၊ကား။ခမ္မသဂ်ဟော၊ခမ္ဗသဂ် ကိုပါ၊ဋ္ဌတော်၌။လဘ္ဘမာနမ်ို့ ရအပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ဟာ၊ဒယာ၀ဏ္ဏ၊ ပ၊ဒယ၀ဏ္ဏ၊ကို။ဒေသနာ၊ဘေ၊ဒပရိ၊ဟာ၊ရတ္ထံ၊ ၀ဏ္ဏ၊ဒုက်,အာ၊ရမ္မဏ၊ဒုက်

ဒေသနာပျက်စီးမည့်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ နဝင်္ဂယထာ၊ ဟောတော်မမူအပ်သကဲ့သို့တည်း။ ဤတို့၊ ဤသို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊သိအပ်၏။

မုံရွေးဇောတဝန်ဆရာတော်အမေး-အုက်မိုရ်ဆရာတော် အဖြေလက်ဝဲများ။

ဤကိုရည်၍-

ခဲးပြိ၊လှစ္ဆာ၊ ကုသလာကုသလေ၊ နိဗ္ဗေ-ဟု ဘနေမထောင့်. ကျမ်းလာဖြောင့်လျက်၊ ဘယ်ကြောင့် ကြိယာ၊ ဇောနောင်မှာလျှင်. တဒါရုံကို. ဆိုပြန်ခဲ့သော၊ လူတိုင်းပြောဏ်။

ဟူသော"မုံရွေးဇောဘဝန်ဆရာတော်"၏ အမေးလက်ဝဲကို -

ဝေါဌဗ်ဝါရ၊ ပသဒ်ကြောင့် ကုသလာကုသလေ၊ နိဗ္ဗေမျှ သံဝေဂနစ်နော၊ ဇောကြိယာ၊ နောက်မှာ ဖြစ်ကြို၊ တဒါရုံ ဘည့်။

ဟုကျေးဇူးရှင် 'အုက်မိုရ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး"သည် ဋီကာကျော်ဆရာ၏ အာဘော်ရေမေးအပ်သော ပုဏ္ဏားဖြစ်၍ ဋီကာကျော်ဆရာ၏ အာဘော်အတိုင်း ဖြေကြားတော်မူခဲ့ပေသည်။

ကြိယာဇောနောင်တဒါရုံကျကြောင်း ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ဟောတော်မူခြင်း၊

စင်စစ်သော်တမူကား၊ ကြိယာဇောနောင် တဒါရုံကျနိုင်ကြောင်းကို ပဋ္ဌာန်းပဠာဝါရပါဠိတော်၌၊

ကိရိယံဝဋ္ဋာနုသဘနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော

ဟု ဘုရားသျှင်ထိုက်ရှိက်ဟောကြားတော်မူလေသည်။

ဝဋ္ဋာနဘေဒီပျက်ယီး

ဤ၌၊ ကုသိုလ်ဇောဝိထိတို့မှ ထပြောက်တပ်သောကြောင့် တောဘူမကဝိပါက်ကို"ဝဋ္ဋာနု"ဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။အဆိုပါ"ဝဋ္ဋာနု"သည် လည်း(က)တဒါရုံ(ခ)ဘဝင်အားဖြင့် နှစ်မျိုးယှဉ်ပေသည်။

(၁၆) မဟာဂ္ဂုတ် ကြိယာသောမနာသသဟဂတ်(၄)ခု၊ အရဟတ္တဖိုလ်သောမနာသ(၄)ခုအားတပ်သော ဂေါ်တြဘု, အနုလုံကိစ္စတပ်သော မဟာကြိယာ ပဋ္ဌမနှေး။

(၁၇) မဟာဂ္ဂုတ်ကြိယာ ဥပေက္ခာသဟဂတ်(၅)ခု၊ အရဟတ္တဖိုလ် ဥပေက္ခာ(၁)ခုအားတပ်သော ဂေါ်တြဘု, အနုလုံကိစ္စတပ်သော မဟာကြိယာ တတိယနှေး။

ဝဋ္ဌာနန္တိ တေဘူမကဝိပါက် တေဟိ ကုသလဇဝနဝိသယိ တောဝဋ္ဌဟန္တိ
တသ္မာ ဝဋ္ဌာနန္တိ ဝုစ္စတိ တံဒုဝိဓံ ဟောတိ တဒါရမ္မဏံ ဘဝင်္ဂန္တု။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၇၅-၁၈)

ဝဋ္ဌာနန္တိ၊ ဝဋ္ဌာနဟူသည်ကား။ တေဘူမကဝိပါကံ၊ တေဘူမကဝိပါက်တည်း။ တေ၊ ထိုတေဘူမက ဝိပါက်တို့သည်၊ ကုသလဇဝနဝိထိတော၊ ကုသိုလ်ဇော,ဝိထိမှ။ ဟိယသ္မာ။ အကြင့်ကြောင့်။ ဝဋ္ဌဟန္တိ၊ ထပြောက်တတ်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဝဋ္ဌာနန္တိ၊ ဝဋ္ဌာနဟူ၏။ ဝုစ္စတိ၊ ပြန်ဆို အပ်၏။ တံ၊ ထိုဝဋ္ဌာနသည်။ တဒါရမ္မဏာ ဘဝင်္ဂ၊ ဘဝင်ရင်း။ ဟောတိ၊ ဤသို့။ ဒုဝိဓံ နှစ်ပါးအပြားယို့သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ဝဋ္ဌာနအရကဒါရုံကို ယူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဝဋ္ဌာနသည် တဒါရုံ ဘဝင်အားဖြင့် နှစ်မျိုးယို့ရာ ကုသလ်"ဝဋ္ဌာနသ" ဟူသော ပါဠိတော်၌ 'ဝဋ္ဌာန''အရတာဒါရုံကို ယူမှ ယူတန်စေ။ "ကိရိယံဝဋ္ဌာနသ"ဟူသော ပါဠိတော်၌ "ဝဋ္ဌာန''အရေအရ ဘဝင်ကြောင့် တဒါရုံကို ယူရပါသနည်း။ ဘဝင်ဝဋ္ဌာနကိုသာ ယူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။

(ဖြေ) "ကိရိယံဝဋ္ဌာနသ"ဟူသော ပါဠိတော်၌ "ဝဋ္ဌာန"အရဘဝင်ကိုသာ ယူသင့်သည်မဟုတ်။ ကိရိယာဇောသည် တဒါရုံအား။ အနန္တရ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သောကြောင့် တဒါရုံကိုလည်း၊ ယူသင့်လေသည်။

ကြိယာဘိကာမဝေ ဝရကြိယာ၊ သာဝုဝိဓသ္မာ ဝိဝဋ္ဌာနသ္မာ အနန္တရ
ပစ္စယောဟောတိ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၇၅-၂၉)

ကြိယာတိ၊ ကြိယာဟူသည်ကား။ ကာမဝစရကြိယာ၊ ကာမာဝစရကြိယာတည်း။ သာ၊ ထိုကာမာဝစရကြိယာသည်။ ဒုဝိဓသောပါ၊ နှစ်ပါးအပြားယှဉ်သည်လည်းဖြစ်သော။ ဝုဋ္ဌာနသ၊ တဒါရုံဝုဋ္ဌာန. ဘဝင်ဝုဋ္ဌာနအာ။အနန္တရပစ္စယော၊ အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့်။ ပစ္စယော ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ. ဖြစ်၏.။

ပြဿိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အကြောင်းယုတ္တိတို့ကြောင့်။ အဆိုပါမူလရိ ကာဆရာ၏.ဝါဒကို ဆင်ခြင်အပ်လေတော့သတည်း။

ဟသိတုပ္ပါဒ်ဇောနှောင်ပဋ္ဌဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်သာ ဖြစ်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဟသိတုပ္ပါဒ်ဇောနှောင် တဒါရုံမကျသည်ဖြစ်ခဲ့။တိဟိတ်ဘဝင်တေရသလုံးဖြစ်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော။အဘာသ.ကြောင့်.... "မကျသည်ဖြစ်ခဲ့။ ပဋ္ဌဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခုအား တင်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်အဆုံးဇော" ..... ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ဆရာတော် ပြန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဟသိတုပ္ပါဒ်ဇောတို့သည် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌သာဖြစ်သောကြောင့်ရင်း၊ ရူပကာယမယ်သည်ဖြစ်၍. စတုဝေါကာရဘုံ၌ ဟသိတုပ္ပါဒ်မဖြစ်သောကြောင့်ရင်း။ဟသိတုပ္ပါဒ်ဇောနှောင် အရူပဘဝင် (၄)ခုမဖြစ်ပဲ၊ ပဋ္ဌဝေါကာရတိဟိတ်ဘဝင်(၉)ခုသာ ဖြစ်ပါသည်။

ထို.ကြောင့် ..... မကျသည်ဖြစ်ခဲ့၊"ပဋ္ဌဝေါကာရ တိဟိတ်ဘဝင်ကိုးခုအားတပ်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်အဆုံးဇော" ..... ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ (လ) မဟာကြိယာတတိယဒွေ..... ဟူသော ဆိုရိုး.ဌ်မှတ်သားဘွယ်။

သောမနဿသဟဂတစိတ္တဝေါဒါနန္တရံ ဘဝေါ သောမနဿ သဟဂတာ
ပါဒိုကန်ိ တမ္ဘာ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတစိတ္တဝေါဒါနန္တရံ ဥပေက္ခာ သဟဂတာ

ဟူ၍.ရင်း၊ ကြိယာစိတ်ဝေါဒါနန္တရံ၊ ကြိယာစိတ်နှင့်အရဟာတ္တဖလဝိ..... ဟူ၍.ရင်း၊သင်ကြိုပ်လက်သန်းအ.ကထာ၌မိန့်ဆိုအပ်သည်ကိုထောက်၍.

(၁၀) သမာပဇ္ဇနဝိထိဒ္ဒနောက်နောက်သော မဟာဂ္ဂုတ်ကြီယာအား တပ်သော ရှေးရှေးသော ဇောတူမဟာဂ္ဂုတ်ကြီယာ၊ ပဌမ၀ေါကာရတိ ဟိတ်ဘာ၀င်(၉)ခုအား တပ်သော ရူပါ၀စရကြီယာအဆုံးဇော။

ဥာဏသမ္ပယုတ်မဟာကြီယာ သောမနဿသဟဂတ် (၂)ခုနှင့် မဟာဂ္ဂုတ်ကြီယာ သောမနဿသဟဂတ်(၄)ခု၊ အရဟတ္တဖိုလ်သောမ နဿသဟဂတ်(၄)ခုအားဖြင့် (၁)ပါးသော စိတ်တို့သည်ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဥာဏသမ္ပယုတ်မဟာကြီယာဥပေက္ခာသဟဂတ်(၂)ခုနှင့်၊မဟာဂ္ဂုတ် ကြီယာဥပေက္ခာသဟဂတ်(၅)ခု၊အရဟတ္တဖိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂတ်(၁) ခုအားဖြင့်(၆)ပါးသော စိတ်တို့ဖြစ်ကြလေသည်။ ။ဤကိုရည်၍။

မဟာဂ္ဂုတ်ကြီယာသောမနဿသဟဂတ်လေးခု၊အရဟတ္တဖိုလ် သောနမဿသဟဂတ်(၄)ခုအားတပ်သော ဂေါတြာဘု,အနုလုံ ကိစ္စတပ်သော မဟာကြီယာပဌမနှေး။

မဟာဂ္ဂုတ်ကြီယာ ဥပေက္ခာသဟဂတ် (၅)ခု၊ အရဟတ္တဖိုလ် ဥပေက္ခာသဟဂတ်တခုအားတပ်သောဟောကြီယာတတိယနှေး ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုတော်မူခြင်းဖြစ်လေသည်။

ဤ၌၊ အာဒိကဒ္ဓိကဝိထိ ဗျာနသမာပတ္တိ၀ိထိနှင့် ဥလသမာပတ္တိ၀ိထိ တို့ကိုရည်၍.... "ဂေါတြာဘု,အနုလုံကိစ္စတပ်သော"..... ဟု မိန့်ဆိုတော် မူခြင်းဖြစ်လေသည်။

မှန်ပါသည်။ ။မဟာကြီယာ ဥာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ခုတို့သည် အာဒိကဒ္ဓိကဝိထိ ဗျာသမာပတ္တိ၀ိထိတို့တွင် ဗျာန်၏ ရှေးဦး ဂေါတြာဘု, ကိစ္စတပ်၍. ဥလသမာပတ္တိ၀ိထိဖြင့်ရှေးဦး အနုလုံကိစ္စတပ်လေသည်။

သမာပဇ္ဇနဝိထိဒ္ဒ(လ)အဆုံးဇော... ဟူသောဆိုရိုးဒ္ဒ
မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) သမာပဇ္ဇနဝိထိဒ္ဒ .....ဟူသော စကားဝယ်၊ ဗျာနသမာပတ္တိ ၀ိထိ,ဥလသမာပတ္တိ၀ိထိ(၂)မျိုးတို့တွင်၊အာဘယ်၀ိထိကိုယူရမည်နည်း။

(ဖြေ) ဗျာနသမာပတ္တိ၀ိထိကို ယူရပါသည်။

(၁၉) ပဋ္ဌဝေါကာရတိဟိတ်ဘာဝင်(၉)ခု,အာကာသာနဉ္စာယတန ဘာဝင်အားတပ်သော အာကာသာနဉ္စာယတန ကြိယာအဆုံးဧာ။

(၂၀) ပဋ္ဌဝေါကာရတိဟိတ်ဘာဝင်(၉)ခု,အာကာသာနဉ္စာယတန ဘာဝင်,ဝိညာဏဉ္စာယတနဘာဝင်အားတပ်သော ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိ ယာအဆုံးဧာ။

(၂၁) ပဋ္ဌဝေါကာရတိဟိတ်ဘာဝင်(၉)ခု,အာကာသာနဉ္စာယတန ဘာဝင်,ဝိညာဏဉ္စာယတနဘာဝင်,အာကိဉ္စညာယတနဘာဝင်အား တပ် သော အာကိဉ္စညာယန ကြိယာအဆုံးဧာ။

(၂၂) တိဟိတ်ဘာဝင်တေရသ,နိရောဓသမာပတ်မှ ထသောအခါ အရေဟာဏ္ဍဖိုလ်အား တပ်သော နေဝသညာ နာသညာယတန ကြိယာ အဆုံးဧာ။

(၂၃) နောက်နောက်သော ဖိုလ်လေးခု အားတပ်သော ရှေးရှေး သော ဧာတ္ဌဖိုလ်လေးခု၊တိဟိတ်ဘာဝင်တေရသအား တပ်သောဖိုလ် လေးခုအဆုံးဧာ။

(မေး) ရူပါဝစရကြိယာအဆုံးဧာနောင်၊တိဟိတ်ဘာဝင်တေရသ သာ ဖြစ်သင့်သည်မဟုတ်ပါလော။အဘယ့်ကြောင့် "ပဋ္ဌဝေါကာရတိ ဟိတ်ဘာဝင်ကိုးခုအားတပ်သော ရူပါဝစရကြိယာအဆုံးဧာ" ဟု ဆို ရှိုးပြုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) စတုဝေါကာရဘုံ၌ ရူပါဝစရ ကြိယာဖြစ်ခြင်း မယှိသော ကြောင့် ရူပါဝစရကြိယာအဆုံးဧာသည် အရူပဘာဝင်(၄)ခုတို့အား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ....."ပဋ္ဌဝေါ ကာရတိဟိတ်ဘာဝင်(လ)အဆုံးဧာ" ဟု ဆိုရှိုးပြုတော်မူရပါသည်။

အရူပဘုံ၌ ရူပါဝစရစိတ်မဖြစ်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အရူပ(၄)ဘုံတို့၌ ရူပါဝစရစိတ်တို့သည် အဘယ့်ကြောင့် မဖြစ်ကြပါသနည်း။

(ဖြေ) အရူပပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ရူပဝိရာဂဘာဝနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုရှစ်လျှင်အာရုံယှဉ်ကုန်သော ရူပါဝစရဈာန်တို့၌လည်း တပ်ခြင်းကင်း

(၂၄) မရဏာသန္နအခါ တဒါဠံနှင့် ရတိကျသည်ဖြစ်အံ့။ ကာမ ရတိတဆယ်အား၊ တပ်သော-ဒွိဟိတ်,အဟိတ်ရတိ။

(၂၅) ဇောနှင့် ရတိကျသည်ဖြစ်အံ့။ တိဟိတ်ရတိတေရသအား၊ တပ်သော-မဟာကြီယာ ပဉ္စမဇော။

(၂၆) ဘဝင်နှင့် ရတိကျသည်ဖြစ်အံ့။ ရတိစိတ် ကွေးနိဿအား၊ တပ်သော ဘဝင်စိတ်ကွေးနိဿ။

သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်အရูပ (၄)ဘုံတို့၌ရูပါဝစရစိတ်တို့ဖြစ်ခြင်းမ ယှိပါ။

ရูပါဝစရာနိုအရูပိနံရูပဝိရာဂဘာဝနာဝသေန တဒါရမ္မဏောသု ဗျာနေသုဝိဝိရဇ္ဇာဘာဝတောအရูပဘဝေနဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

ဝိဘာဝနီဋီကာ (၁၃၃-၂၁)

ရูပါဝစရာနိ၊ ရูပါဝစရစိတ်တို့သည်။ အရูပိနံ၊အရูပဗြဟ္မာတို့အား ရูပဝိရာဂဘာဝနာဝသေန၊ရပ်၌တပ်ခြင်းကင်းသော ဘာဝနာ၏အစွမ်း အားဖြင့်။ တဒါရမ္မဏောသု၊ထို ရပ်လျှင် အာရုံယှိကုန်သော။ဗျာနေသုပိ။ ရูပါဝစရဗျာနိတို့၌လည်း။ ဝိရဇ္ဇာဘာဝတော၊ တပ်ခြင်းကင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အရูပဘာဝေ၊ အရูပ(၄)ဘုံ၌၊ နဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။

ယင်းသို့ရูပါဝစရစိတ်(၁၅)ရတို့သည် စတုဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်း မယှိသောကြောင့်။ ရูပါဝစရကြီယာဇောနှင့် အရูပဘာဝင် (၄)ခုမ ဖြစ်ပေ။ ထို့ကြောင့်။

ပဉ္စဝေါကာရတိ ဘိတ်ဘဝင်ကိုးခုအားတစ်သော
ရูပါဝစရကြီယာအဆုံးဇော

ဟူ၍ ဆိုရိုးပြုတော်မူရခြင်း ဖြစ်ပေသတည်း။

မရဏာသန္နအခါ (လ) ဘဝင်ကွေးနိဿ.... ဟူသော ဆိုရိုး၌ မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ရတိစိတ်သည် ကွေးနိဿယှိသည်မဟုတ်ပါသော။ အဘယ်ကြောင့် "ကာမရတိတဆယ်အား၊ တပ်သော ဒုတိယတဒါရုံ" ဟုပဋ္ဌာန်း အရကောက်ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုတော်မူပါသနည်း။

(၂၇) ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်အားတပ်သော ဒွိဟိတ်,အဟိတ်စုတိ။
(၂၈) ပဋိသန္ဓေ ဇကူနဝိသအား တပ်သော ကာမတိဟိတ် စုတိ လေးခု။
(၂၉) သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ သတ္တရသအားတပ်သော ရူပါဝစရစုတိ ငါးခု။

(ဖြေ) တဒါရုံသည်ကာမပုဂ္ဂိုလ်အား သာဖြစ်သောကြောင့်။ ကာမဘုံမှ စုတိ၍, ကာမဘုံ၌ နောင်တဖန်ပြန်၍ ဖြစ်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်အား။ တဒါရုံနောင် ဒုတိယ ဆိုအပ်သော မရဏာသန္နဝိထိသည်ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့်.... "ကာမစုတိ တဆယ်အားတပ်သော ဒုတိယတဒါရုံ" .... ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုတော်မူပါသည်။

ဆက်ပါဠိုးအုံ့။ ။မရဏာသန္န ဝိထိသည်။
(၁) တဒါရုံနောင် စုတိ။
(၂) တဒါရုံနောင်ဘဝင်, ဘဝင်နောင်စုတိ။
(၃) ဇောနောင် စုတိ။
(၄) ဇောနောင်ဘဝင်, ဘဝင်နောင်စုတိ။

အားဖြင့် (၄)ဝိထိယှိရာ။ (၁)တဒါရုံနောင်စုတိနှင့် (၂)တဒါရုံနောင် ဘဝင်,ဘဝင်နောင်စုတိ-ဤ(၂)ဝိထိတို့သည် ကာမဘုံမှ စုတိ၍, ကာမဘုံ၌ နောင်တဖန်ပြန်၍, ဖြစ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန်၌ ဖြစ်လေသည်။

(၃)ဇောနောင်စုတိ(၄)ဇောနောင်ဘဝင်,ဘဝင်နောင်စုတိ ဤ(၂)ဝိထိတို့သည် ကာမဘုံမှ ရူပဘုံ,အရူပဘုံသို့ဝင်း။ ရူပဘုံမှ ကာမဘုံသို့ဝင်း။ရူပဘုံမှ ရူပဘုံသို့ဝင်း။ ရူပဘုံမှ အရူပဘုံသို့ဝင်း။ အရူပဘုံမှကာမဘုံသို့ဝင်းဖြစ်ကြကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန်၌ ဖြစ်လေသည်။

ထိုမှတပါး မည်သည့်ဘဝင်ဌာ မဖြစ်တော့ပဲ။ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံမည့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ မရဏာသန္န (၄)ဝိထိလုံးပင် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဖြစ်လေသည်။

"ဇောနောင် စုတိကျသည်ဖြစ်အုံ့၊ တိဟိတ်စုတိတေရသအား တပ်သော မဟာကြီယာပဋ္ဌမဇော"..... ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆိုရုံ:ဖ်ားအဏ္ဏာဂတပဒဖြစ်သောကြောင့်၊ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ပဋ္ဌမဇောတို့ကို

(၃၀) ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေလေးသ,အရူပ ပဋိသန္ဓေလေးသ အား တပ်သော အာကာသာနဉ္စာယတန စုဘိ။

(၃၁) ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေလေးသ, ဝိညာဏဉ္စာယ ဘန, အာကိဉ္စညာယတန,နေဝသညာနာသညာယဘန ပဋိသန္ဓေ အား တပ်သော ဝိညာဏဉ္စာယတနစုတိ။

(၃၂) ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေလေးသ အာကိဉ္စညာယတန, နေဝ သညာနာသညာယတန ပဋိသန္ဓေအား တပ်သော အာကိဉ္စညာယတန စုတိ။

(၃၃) ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေလေးသ,နေဝသညာ နာသညာယတ နပဋိသန္ဓေအား တပ်သော နေဝသညာနာသညာယတန စုတိပဋ္ဌာန်းတ ရားကို ပြတော်မူ၏ ။

မယူပဲ: ဟောကြောင်းပ,ပဏ္ဍောကိုသာ အရေကောက်ယူတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသတည်း။

ကာမပဋိသန္ဓေ(လ)နေဝသညာနာသညာယတနစုတိဟူသော ဆိုရိုးဌမှတ်သားဘွယ်။

၅၂"ကာမ ပဋိသန္ဓေတဆယ်အား တပ်သော (လ) နေဝသညာ နာ သညာယတနစုတိ"....ဟူသော ဆိုရိုးသည်။

အာရုပ္ပစုတိယာဟောန္တိ ဟေဋ္ဌိမာရုပ္ပဝန္ဒိတာ၊
ပရမာရုပ္ပသန္ဓိစ၊ တသာကာမတိဟေတုကာ၊
ရူပါဝစရေစုတိယာ၊ အဟေတုရဟိတာသိယုံ၊
သဒ္ဓာကာမတိဟေတုမှာ၊ကာမေသွေဝပနေ့ တရာ။

ဟူသော သင်္ဂြိဟ်လက်သန်း အဌကထာပါဠိနှင့်အညီ မိန့်ဆိုအပ် သောဆိုရိုးဖြစ်၏။

ပဋ္ဌာန်းအရေကောက် ဆိုရိုးစာမူ၌ ....."ကာမပဋိသန္ဓေ တဆယ်အား တပ်သော ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်စုတိ"..... ဟု ပါယို့၏ ။

ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်အားတပ်သောဒွိဟိတ်,
အဟိတ်ဒုတိ

ဟု စာမူယို့သင့်လေသည်၊ဤဆိုရိုးကား ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သင်္ဂြိဟ်

လက်သန်း အဌကထာပါဌ အပေါင်းတို့တွင် ..... "ကာမေသွေဝ ပနေ တရာ" ... ဟူသောပါဌနှင့်အညီ ပြဆိုအပ်သော ဆိုရိုးဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓပါသည်။ ။ဒိုဟိတ်.အဟိတ်စတိနှောင် ကာမဘုံ၌သာ တ.ဟိတ်စသော ပဋိသန္ဓေတို့ နှောင်းလေသည်။ ဒိုဟိတ်, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေတို့သည်ဝိပါကာဝဝရဏာဖြစ်ကြလေသောကြောင့်။အဆိုပါ ဒိုဟိတ် အဟိတ် ပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ထိုဘဝ၌ ဗျာနမဂ်ဖိုလ်တို့ကို မရနိုင်တော့ပေ။ ထို့ကြောင့် ရူပ,အရူပဘုံတို့၌ ပဋိသန္ဓေနေနိုင်ခြင်း မယှဉ်လေရကား။ဒိုဟိတ် အဟိတ်စုတိနှောင် မဟာဂုတ်ပဋိသန္ဓေ မနှောင်းနိုင်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ဣတရာဒုဟေတုကာ ဟေတုကစုတိတောပရံ
ကာမေသွေဝ ဘဝေ သုတိဟေတုကာဝ ပဋိသန္ဓိယောသိယုံ။
ဝိဘာဝနီဋီကာ (၁၄၆-၄)

ဣတရာ၊ ဤမှဘာပါးသော။ဒုဟေတုကာ ဟေတုကစုတိတော၊ ဒိုဟိတ် အဟိတ်စုတိမှ၊ ပရံ၊ နောက်၌။ကာမေသွေဝ ဘဝေ သု၊ ကာမဘုံတို့၌သာ လျှင်။တိ ဟေတုကာ ဒိပဋိသန္ဓိယော၊ တိ.ဟိတ်စသော ပဋိသန္ဓေတို့သည်။ သိယုံ၊ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။

ကာမတိ.ဟိတ်စုတိနှောင်နှောင်းသောပဋိသန္ဓေကို
ညွှန် ပြခြင်း။

"**သဗ္ဗာကာမဘဝေ ဟောတုမှာ**"..... ဟူသောသုတ်ဟိလက်သန်းအဌကထာပါဌနှင့်အညီ။ကာမတိ.ဟိတ်စုတိနှောင် မနှောင်းနိုင်သော ပဋိသန္ဓေ ဟူ၍ မယှဉ်ပေ၊ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနပ်သလိုးနှောင်းလေသည်၊ထို့ကြောင့်

"ပဋိသန္ဓေစိတ်ကျေနပ်သဘားတပ်သောကာမတိ.ဟိတ်
စုတိလေးခု"

ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ဆိုရိုးပြုတော်မူလေသည်။

ရူပစုတိနှောင်နှောင်းသောပဋိသန္ဓေကို
ညွှန်းပြခြင်း။

"**ရူပါဝစရစုတိယာ၊ အပေါ.တ္ထရဟိ ဘဝသိယုံ**" ..... ဟူသော သုတ်ဟိ

ပန္ဓိမဝနံပန္ဓိမဝနံ အဗျာကတဝနံဝမ္မဝနံ ... ဟူသော သမ္ဘဒါနုပါဒ္ဒ ဖြင့် ရဟန္တာတို့၏ စုတိနှင့်တကွ နောက်နောက်သော ဝိပါက်ဆက္ခိတ်သ, ကြိယာဝိသ နာမကွန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

လက်သန်း အဋ္ဌကထာပါဠိနှင့်အညီ။ ရူပါဝစရရုတိနောင် သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသသာ နှောင်းနှင်လေသည်။ အဟိတ် ပဋိသန္ဓေတမ္ဘကား မနှောင်းနှင်ပေ။

အဆိုပါ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသတို့တွင် ကာမဒွိဟိတ်, တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ(၈)ခု။ မဟာဂ္ဂုတ်ပဋိသန္ဓေ(၉)ခုယှိလေရာ၊ ရူပါဝစရရုတိနောင် မဟာဂ္ဂုတ် ပဋိသန္ဓေနှောင်းမှ နှောင်းတန်စေ။ အဘယ့်ကြောင့် ၎င်း အောက် ယုတ်ညံ့သော ကာမဒွိဟိတ်, တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၈)ခု နှောင်းရ ပါသနည်းဟူမူ။

အပ္ပနာ၏ ရှေးအာဘိုဗ္ဗပြစ်သော ပရိကမ်, ဥပစာ,အနုလုံ ဂေါတြဘု, ကိစ္စတပ်သော ကာမဇဝန-ဥပစာရဗျာပန်တို့၏ အာနုဘော်ကြောင့်၊ ယင်းသို့ ကာမဒွိဟိတ်, တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှောင်းရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရူပါဝစရစုတိယာပရံဘဟေတုကရဟိတာဥပစာရစ္ဆာနာနုဘာဝေနေဝ ဒုဟေတုကတိဟေတုကပဋိသန္ဓိယောသိယုံ။

ဝိဘာဝနီဋီကာ(၁၄၆-၁)

ရူပါဝစရရုတိယာ၊ရူပါဝစရ စုတိ၏။ ။ပရံ၊နောက်၌။ အဟေတုကရဟိတာ၊အဟိတ်ပဋိသန္ဓေသည် ကြဉ်အင်ကုန်သော။ ဒုဟေတုကတိဟေတုကပဋိသန္ဓိယော။ ဒွိဟိတ်, တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေတို့သည်၊ ဥပစာရစ္ဆာနာနုဘာဝေနေဝ၊ ဥပစာရဗျာပန်၏ အာနုဘော်ကြောင့်သာလျှင် သိယုံ၊ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။

ထို့ကြောင့်၊

သဟိတ်ပဋိသန္ဓေသတ္တရသဘားတစ်သော
ရူပါဝစရစုတိ(၅)ခု

ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုတော်မူလေသတည်း။

ဘရုပရုတိနောင် နှောင်းသောပဋိသန္ဓေများကို ညွှန်းပြခြင်း။

အာရုပ္ပရုဘိယာဟောန္တိ၊ ဟေဋ္ဌိမာရုပ္ပဝန္တိတာ။
ပရမာရုပ္ပသန္ဓိစ၊ တထာကာမတိဟေတုကာ။

ဟူသော သင်္ဂြိုဟ်လက်သန်း အဋ္ဌကထာပါဠိနှင့်အညီ၊ အာရုပ္ပရုတိ နောင်၊ အောက်အောက်အရူပသည်ကြဉ်အပ်သော အရူပ ပဋိသန္ဓေ(၄)ခု၊ ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ(၄)ခုအားဖြင့် (၈)ပါးသော ပဋိသန္ဓေစိတ်တို့သည် နှောင်းလေသည်။

ထိုတွင်၊ အာကာသာနဉ္စာယတန ရုတိနောင်၊ ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ(၄)ခု၊အရူပပဋိသန္ဓေ(၄)ခုအားဖြင့် (၈)ပါးသော ပဋိသန္ဓေနှောင်းလေသည်။အာကာသာနဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေ၏အောက်၌ အရူပပဋိသန္ဓေ ပယ်သောကြောင့် ကြည့်တွယ်မယ်ပေ။

ဝိညာဏဉ္စာယတနရုတိနောင်၊ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ(၄)ခု၊အာကာသာနဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေကြဉ်သော အရူပပဋိသန္ဓေ(၃)ခုအားဖြင့် (၇)ပါးသော ပဋိသန္ဓေတို့ နှောင်းလေသည်။

အာကိဉ္စညာယတနရုတိနောင်၊ ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ(၄)ခုအာကာသာနဉ္စာယတန ဝိညာဏဉ္စာယတနပဋိသန္ဓေကြဉ်သော အရူပပဋိသန္ဓေ(၂)ခုအားဖြင့် (၆)ပါးသော ပဋိသန္ဓေတို့ နှောင်းလေသည်။

နေဝသညာ နာသညာယတနရုတိနောင်၊ ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ(၄)ခု၊အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိညာဏဉ္စာယတန,အာကိဉ္စညာယတနပဋိသန္ဓေကြဉ်သောအရူပပဋိသန္ဓေ(၁)ခုအားဖြင့်(၅)ပါးသောပဋိသန္ဓေတို့ နှောင်းလေသည်။

အောက်အောက်အရူပကိုကြဉ်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အဘယ့်ကြောင့် အောက်အောက် အရူပပဋိသန္ဓေကိုကြဉ်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) အထက်အထက်အရူပ ပဋိပက္ခတို့သည် အောက်အောက် မဟာဂ္ဂုတ်ကံကို အားထုတ်ခြင်းမယ်ကြလေသောကြောင့်၊ အထက်အ

အနန္တရပစ္စယေန ..... ဟူသော ကရိယာပါဠိဖြင့်။ရဟန္တာတို့၏ စုတိနှင့်ဂတ္တနောက်နောက်သော စိပါက် ကိုယ်လာအားတပ်သော ရဟန္တာတို့ရုတိကြည်သော ရှေးရှေးသော စိပါက်ကြိယာဖြစ်အံ့၊တဖြင့်နက်တပ်ကောင်းသော အနန္တရ,သမနန္တရ ဥပနိဿယ,နတ္ထိ,ဝိဂတ ၅၂ (၅)ပစ္စယ သတ္တိဘို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟူဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

ပဌမစောကြည်သော နောက်နောက်သော ကြိယာစော အဠာရသ အား၊တပ်သော အဆုံးစောကြည်သော ရှေးရှေးသော ကြိယာစော အဠာရသဖြစ်အံ့။ အနန္တရ,သမနန္တရ,ဥပနိဿယ, အာသေဝန,နတ္ထိ,ဝိဂတ ၅၂(၆)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိ ဟူဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

ထက် အရူပပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အောက်အောက် အရူပပဋိသန္ဓေတို့သည် မဖြစ်ပေ။ ထို့ကြောင့် အောက်အောက် အရူပပဋိသန္ဓေကို ကြည်ရပါ၏သည်။

ဘာရူပ္ပဒုတိယာပဏ္ဍိတော ဟေဋ္ဌိမာရူပ္ပဝဇ္ဇိတာ
ဘာရူပ္ပပဋိသန္ဓိယောဟောန္တိ ဥပရူပရိဘ ရူပိနံ
ဟေဋ္ဌိမဟေဋ္ဌိမကမ္မသ္သ ဘနာယူဟနတောဝ။

ဝိဘာဝနီဋီကာ (၁၄၅-၂၇)

အရူပ္ပရုတိယာ၊ အရူပရုတိမှ။ ပဏ္ဍိတ၊ နောက်ဦး။ ဟေဋ္ဌိမာရူပ္ပဝဇ္ဇိတာ၊ အောက်အောက် အရူပပဋိသန္ဓေသည် ကြည်အပ်ကုန်သော၊အာရုပ္ပ ပဋိသန္ဓိယော၊အရူပပဋိသန္ဓေတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏။ ကသ္မာ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား၊ဥပရူပရိဘရူပိနံ အထက်အထက် အရူပပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဟေဋ္ဌိမဟေဋ္ဌိမကမ္မသ္သ၊အောက်အောက် အရူပကံကို။ ဘနာယူဟနတောဝ၊အားမထုတ်သောကြောင့်တည်း။

ဘရူပရုတိနောပ် ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေမနှောင်းခြင်း
အကြောင်း။

(မေး) အရူပရုတိနောင်အောက်အောက် အရူပပဋိသန္ဓေမနှောင်းမှယ်ဘိတန်စေ။ ရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓေ နှောင်းသင့်သည် မဟုတ်ပါ၊လော၊ အဘယ်ကြောင့်မနှောင်းပါသနည်း။

ပုရိမာပုရိမာ အဗျာကတာ၀ဗျာ.....ဟူသော ကတ္တားပါဠိဖြင့် ၀ဒ္ဓေါ မနောဒ္ဓါရာ၀ဇ္ဇနိ်း ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ပဋ္ဌိမာနံပစ္ဆိ မာနံ ကုသလာနံခမ္မာနံ.....ဟူသော သမ္ပဒါနိပါဠိဖြင့် မဟာကုသိုလ်ပဌမစေ၀ော ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

အနန္တရပစ္စယေန.....ဟူသော ကရိဏီးပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက် တပ်ကောင်းသော အနန္တရ,သမနန္တရ,ဥပနိဿယ,နတ္ထိ,ဝိဂတ၊ ဤ(၅)ပစ္စယသဏ္ဌိတ္ဌိတွင် အနန္တရ သတ္တိဟုဆိုသော သတ္တိ၀ိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

(ဖြ) အရူပပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ရုပ်ဒ္ဒ တပ်ခြင်းကင်းသော ဘာ၀နာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ထိုရုပ်လျှင်အာရုံယှဉ်ကုန်သော ရူပါ၀စရျာန်တို့ဒ္ဒလည်း တပ်ခြင်းကင်းသောကြောင့်၊ အရူပပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ရူပါ၀စရကုသိုလ် ကြိုယာဈာန် ဖြစ်ခြင်းမယှိပေ။ သို့အကြောင်းဖြစ်သော ရူပါ၀စရ ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း မယှိသောကြောင့် အရူပရုတိနောင် ရူပါ၀စရပဋိသန္ဓေ နှောင်းခြင်းမယှိပါ။

ရူပါ၀စရာနိဘရူပိနံရူပဝိရာဂဘာ၀နာ၀သေန တ၁ါရမ္မဏာသု ဈာနေသုပိ ဝိရတ္တိဘာ၀တော အရူပဘ၀ေ နဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

ဝိဘာ၀နီဋီကာ (၁၀၄-၆)

ရူပါ၀စရာနိ၊ ရူပါ၀စရစိတ်တို့သည်၊အရူပိနံ၊အရူပပြိဟ္ဘာတို့အား၊ ရူပဝိရာဂဘာ၀နာ၀သေန၊ ရုပ်ဒ္ဒ တပ်ခြင်းကင်းသော ဘာ၀နာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်။တဒ်ါရမ္မဏောသု၊ထိုရုပ်လျှင်အာရုံယှဉ်ကုန်သော၊ ဈာနေသုပိ၊ ဈာန်တို့ဒ္ဒလည်း။ ဝိရတ္တိဘာ၀တော၊ တပ်ခြင်းကင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အရူပဘ၀ေ၀၊ အရူပဘုံ၌၊ နဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်၊

ဘရူပဝုဘိနောင် ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှောင်းခြင်း ဘကြောင်း။

(မေး) အောက်အောက် မဟာဂ္ဂုတ်ပဋိသန္ဓေမဖြစ်နိုင်ခဲ့ပါလျှင်၊ ထိုအောက် ယုတ်ညံ့လှသော ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေသည် အဘယ်ကြောင့် နှောင်းရပါသနည်း၊

ပုရိမဘဝပုရိမာ အဗျာကတာဝမ္မာ.... ဟူသော ကတ္တားပါဠိဖြင့်။ဝုဋ္ဌော မနောဓာတုရာဝဇ္ဇန်း ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ပဋ္ဌိမာနံပဋ္ဌိမာနံ အကုသလာနံဝမ္မာနံ.....ဟူသော သမ္ပယုတ်နှင့်ပါဠိ ဖြင့် အကုသိုလ်နှစ်ပါးသ ပဌမဈာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

အနန္တရပစ္စယေန.....ဟူသော ဂဏိုက်ပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက်တပ် ကောင်းသော အနန္တရ,သမနန္တရ,ဥပနိဿယ,နဿိ,ဝိဂတဤ(၅)ပစ္စယ သတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို ပြတော်မူ၏။

(ဖြေ) ဥပစာရဈာန်၏ ဗလဝဖြစ်သောကြောင့်၊ ၎င်းဈာန်မှ အကျိုး ဖြစ်သော ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နှောင်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဥပစာရဈာနသမနန္တရဗလဝ ဘာဝတောတသ္မာ ဝိပါကဘူတာ ကာမတိ ဟေတုကပဋိသန္ဓိယောဟောန္တိ။

ဝိဘာဝနီဋီကာ (၁၄ဖ-၃)

ပန၊ဆက်ပါဠိးအုံ။ ဥပစာရဈာနသ၊ ဥပစာရဈာန်၏။ဗလဝဘာဝ တော၊ အားကြီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ တသ၊ထိုဥပစာရဈာန်၏။ ဝိ ပါကဘူတာ၊ ဝိပါက်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ကာမတိဟေတုကာ၊ ကာမ တိဟိတ်ဖြစ်ကုန်သော။ ပဋိသန္ဓိယော၊ ပဋိသန္ဓေတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ် ကုန်၏။

ထို့ကြောင့်။

ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေလေးခု၊ အရူပ ပဋိသန္ဓေလေးခု အားတပ်သော အာကာသာနဉ္စာယတန ရုတိ(လ)ကာမ တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေလေးခု,နေဝသညာ နာသညာယတန ပဋိသန္ဓေ အားတပ်သော နေဝသညာ နာသညာယတန ရုတိ။

ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ဆရာတော် ဆိုရှိုးပြုတော်မူလေသတည်း။

အနန္တရပစ္စည်းကျေးဇူးပြုပုံ၌ မှတ်သားဘွယ် လက်စွဲအထူး။

မျှားသောအားဖြင့် (ပဋ္ဌာန်း (၂၄)ပစ္စည်းတို့တွင် အနန္တရပစ္စည်းကျေးဇူးပြုပုံ

မှာ အလွယ်ကူဆုံးဖြစ်သည်၊ ရှေးရှေးစိတ်က နောက်နောက်စိတ်အား အနန္တရပစ္စယ သတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်။) ဟု ဤသို့စသည်ဖြင့် လွယ်လွယ်ကူကူ မှတ်ထင်ပြောဆိုတတ်ကြကုန်၏။

စင်စစ်သော်တမူကား။ လွယ်ကူလှသော အရာမဟုတ်ပေ။ခက်ခဲလှသောအနန္တရပစ္စည်းကျေးဇူးပြုပုံကို ကောင်းစွာနားလည်ကြေပြွန်စေရန် အောက်ပါလက်ဘတ္တိကိုအရေးဆောင်၍၊ သင်္ခေါယျသရုပ်တို့ကို ဖြင်အောင်အထူးကြိုစည် လေ့လာအား‌ထုတ်တော်မှ မှတ်ကြကုန်ရာသတည်း။

(၁) လော-နှစ်ဆဲ့ရှစ်၊ ဒေါနောင်ရှစ်၊ နှစ်ဆဲ့နှစ်မောနှောင်မှာ။
(၂) ကားကု-နောင်ဝယ် ဖြစ်စဗွယ်၊ ဥာဏ်ချယ်ဒွိသတ္တာ။
(၃) ကာဝိနောင်ဗို၊ စတုဝိ၊ ကားကြိတုသတ္တာ။
(၄) ရူကု, ကြိယာ၊ ယင်းနောင်မှ မှတ်ကြစုဒ္ဒသာ။
(၅) ရူဝိပါ‌ကော‌ယင်.နောင်ထွေ ဖြစ်ပေဆဲ့ကိုးဖြာ။
(၆) အရူ.ကုကြို‌ဌာရ သိ‌ယင်းဝိ-နှဝဝါ။
(၇) မဂ်နောင်ကားလေး‌ ဖိုလ်နောင်ဝွေး‌ မှတ်ရေးဆဲ့ခွန်သာ၊
(၈) လော-ပဋ္ဌမတစ်၊ နောက်ဝယ်ဖြစ်.စိစစ်ကော်ဝိသာ။
(၉) ယင်းနည်းကိုဆောင်၊ ဖိုလ်တိုင်အောင်၊ ဥာဏ်ထောင်စွဲးမှတ်ပါ။
(၁၀) သင့်တော်အူခက်‌ ပွေ့ချာ‌ယှက်‌ စက်လှည့်ဟောစရာ။
(၁၁) ယင်းနည်းသိက‌ အနန္တရ‌ ပစ္စယ‌ကောဝိဒါ။

ဤလက်ဘအပေါင်းတို့တွင် "လောနှစ်ဆဲ့ရှစ်" ဆိုသည်မှာ။ လောဘမူစိတ်သည် (၂၈)ပါးသောစိတ်တို့အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ဟုဆိုလိုသည်။

အဆိုပါ(၂၈)ပါးသောစိတ်တို့ကား အဘယ်နည်း..... ဤသို့စသည်ဖြင့် ဆရာလုပ်သူကမေးမြန်း၍ တပည့်အပေါ်‌င်းတို့အား(၂၈)သရုပ်မှန်ကိုရအောင် ဖြေဆိုစေရာသည်။

ဤနည်းဖြင့် လက်ဘပါ‌သ‌ရ‌ါ‌ဘတို့၏ သင်္ခေါယျကိုအထူးလေ့လာ ကြိုစည်စွဲးမှတ်ကြရာသည်။ အဆိုပါ‌သ‌ရ‌ါ‌ဘတို့ကို ကြိုစည်စွဲးမှတ် မှန်ကန်အောင်ဖြေဆိုတတ်ပါ‌မှ‌သာ လွယ်ကူလှသည်ဟုဆိုကြသော အနန္တရ‌ ပစ္စည်းအရာ‌၌ လိမ္မာ‌ကျွမ်းကျင်ကြမည် ဖြစ်ပေရာသတည်း။

"ယေသံယေသံဓမ္မာနံ" .....ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ အနိယမ အားဖြင့်-ရဟန္တာတို့ ဂုဏ်ကျေးဇူးသော ရှေးရှေးသော စိတ်တရယူတော်ကိုးဆယ်,စေတသိက်နှေးပညာသ ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

"ယေယေဓမ္မာ" .... ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ အနိယမအားဖြင့် ရဟန္တာတို့၏ ရတိနှင့်တကွ နောက်နောက်သော စိတ်ဘရယူတော်ကိုးဆယ် စေတသိက်နှေးပညာသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

' စိတ္တစေတသိကာဓမ္မာ" .... ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ အနန္တရ ပစ္စယုပ္ပန်နာမဇာတ္ဘုဝသရုပ်ကို ပြတော်မူ၏။

"တေတေဓမ္မာ" ..... ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ နိယမအားဖြင့် "ယေသံယေသံဓမ္မာနံ" ဟူသော ပါဠိဖြင့် မှတ်အပ်ပြီးသော ရဟန္တာတို့၏ ရတိကြဉ်သော ရှေးရှေးသော စိတ်တရယူတော်ကိုးဆယ်, စေတသိက် နှေးပညာသ ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

"တေသံတေသံဓမ္မာနံ" ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ နိယမအားဖြင့် "ယေယေဓမ္မာ" ဟူသောပါဠိဖြင့် မှတ်အပ်ပြီး ရဟန္တာတို့ကို ရတိနှင့်တကွ နောက်နောက်သော စိတ်တရယူတော်ကိုးဆယ်, စေတသိက် နှေးပညာသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

ယေသံယေသံဓမ္မာနံ....ဟူသောပါဠိကိုဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း။

(မေး) "စက္ခုဝိညာဏဓာတု(လ)ပဋိဿမာနံပဋိဿမာနံ အာဂုသလာနံဓမ္မာနံ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော" .....ဟူသော ပါဠိဖြင့်ပင်ကောင်းကုသိုလ်ရ ပစ္စည်းကျေးဇူးပြုပုံ အလုံးစုံ ဂုံမိပါလျက်၊အဘယ်ကြောင့် 'ယေသံ ယေသံဓမ္မာနံ လ)အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော" ....ဟူသောပါဠိကို ထပ်မံဟောကြားတော် မူရပြန်ပါသနည်း။

(ဖြေ) အလုံးစုံသောအနန္တရပစ္စည်း၏ 'သဒေ်ပလက္ခဏာ' ဆိုသည့် မှတ်ပုံကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် ..... "ယေသံယေသံဓမ္မာနံ လ) အနန္တရပစ္စယေနပစ္စယော" .....ဟူသောပါဠိကို ထပ်မံဟောကြားဟော်မူ ရပြန်ပါသည်။

အနန္တရပစ္စယော ..... ဟူသောကရိယာပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက်ယထာရဟ တပ်ကောင်းသော အနန္တရ,သမနန္တရ. ဥပနိဿယ, အာသေဝန, ကမ္မ, နတ္ထိ, ဝိဂတ-ဤ (၇) ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

(တနည်း)

(က) အနန္တရပစ္စယော ..... ဟူသော ကရိယာပါဠိဖြင့်၊ ရဟန္တာတို့ ရတိုနှင့်တကွ နောက်နောက်သော နာမကျွန်းအားတပ်သော၊ ရဟန္တာတို့ရတိကြည့်သော ရှေးရှေးသော နာမကျွန်းဖြစ်အံ့။ အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ,နတ္ထိ ဝိဂတ-ဤ (၅) ပစ္စယ သတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(ခ) ပဌမစော, ဖိလ်စောကြည့်သော နောက်နောက်သောစော ၄ကပညာသ အားတပ်သော အဆုံးစောကြည့်သော ရှေးရှေးသောလောကိစော သတ္တစတ္တာလိသ ဖြစ်အံ့။ အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ,အာသေဝန, နတ္ထိ, ဝိဂတ-ဤ (၆) ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။

(ဂ) မဂ္ဂါနန္တရ ဖိလ်လေးခုအားတပ်သော မဂ်လေးခုစေတနာဖြစ်အံ့။ အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, ကမ္မ, နတ္ထိ, ဝိဂတ ဤ(၆)ပစ္စယ သတ္တိဘို့တွင် အနန္တရသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

(သမနန္တရပစ္စယနိဒ္ဒေသသည် အနန္တရပစ္စယနိဒ္ဒေသနှင့်တူ၏)

အနန္တရပစ္စယနိဒ္ဒေသပြီး၏။

ယေသံယေသန္တိ ဣဒံသဗ္ဗေသမ္ပိအနန္တရပစ္စယဓမ္မာနံသခ်ေပလက္ခဏံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၈-၂)

ယေသံယေသန္တိ ဣဒံ၊ ယေသံယေသံဟူသော ဤပါဠိသည်၊ သဗ္ဗေ သမ္ပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အနန္တရပစ္စယဓမ္မာနံ၊ အနန္တရ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သခ်ေပလက္ခဏံ'အကျဉ်းမှတ်ပုံလက္ခဏာပေတည်း။

သဟာဇာတပစ္စယနှင့် ဒွေသမဝိဒ္ဓိတော၏ သဟာဇာတပစ္စယောဇနာ။

(၁) စက္ခာရောဓမ္မာ အရူပိနောအညမညံသဟာဇာတပစ္စယနပစ္စယော။
(၂) စက္ခာရော မဟာဘူတာ အညမညံသဟာဇာတ ပစ္စယနပစ္စယော။
(၃) ဩဇာကိဋ္ဌကဿ နာမရူပံ အညမညံသဟာဇာတ ပစ္စယနပစ္စယော။
(၄) စိတ္တစေတသိကာဝမ္မာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ရူပါနံ သဟာဇာတ ပစ္စယနပစ္စယော။
(၅) မဟာဘူတာ ဥပါဒါရူပါနံ သဟာဇာတပစ္စယနပစ္စယော။
(၆) ရူပိနောဓမ္မာ အရူပိနံဓမ္မာနံ ကိဉ္စိကာလေ သဟာဇာတပစ္စယေ ပစ္စယော၊ ကိဉ္စိကာလေနု သဟာဇာတပစ္စယနပစ္စယော။

အနုန္တရပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ။

အနုန္တရပစ္စည်းခု..... "ဆယ်ခုနှစ်" .... ဟူသည်နှင့်အညီသဘာဝ(၆) ပစ္စည်းယှဉ်ပေသည်။ အဆိုပါ(၆)ပစ္စည်းတို့ကို။

သမနန္တရ,ဥပဓိ,အာသေဝ နှင့် ကမ္မ,နတ္ထိ,ဝိ,
ဆ-အယှဉ်ပြုခြင်းဟု ဆိုကြ။

ဟူသောလက်ဝဲဖြင့် သိမှတ်ကြရာသည်။ ကဗျိတ်းပါဠိသာမညဆိုရိုးကို ရင်းလက်ဝဲလာသဘာဝ (၆) ပစ္စည်းထုတ်၍ ဆိုရိုးပြုထားခြင်းဖြစ်ပေသည်။

အနုန္တရပစ္စည်းခြားပုံ (၃)ပုံ။

အနုန္တရပစ္စည်းပြုခု (၁) အနုန္တရပစ္စည်းတပုံ။ (၂) အာသေဝနပစ္စည်းတပုံ။ (၃) နာနာက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်းတစ်ခုတပုံ အားဖြင့်(၃) ပုံ ပုံရသည်။

ဤ၌ နာနက္ခတ္တိကပစ္စည်းတစ်တော်ဆိုသည်မှာ။ "မဂ္ဂါနန္တရဖိုလ်" ၊ ဝင် ဖြစ်သည်၊ အနန္တရပစ္စည်းမျိုးမှန်သမျှ ဤ (၃) ပုံအရ ယဉ္စနာ (၃) ချက် ထက် ပိုမ၊ မပြုနိုင်ပေ။

အနန္တရပစ္စည်းဖြင့်ဝေယျာဝေ။

ဦးရေ	ပစ္စည်းအပုံ။	ဖြင့်နိုင်သောပစ္စည်းများ။		သင်္ချာ
၁	အနန္တရပစ္စည်း	အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, နတ္ထိ, ဝိဂတ		၅
၂	အာသေဝနပစ္စည်း	အာသေဝန	။	၆
၃	မဂ္ဂါနန္တရဖိုလ်အား			
	တစ်သောမဂ်လေးခု	ကမ္မ	။	၆
		ပေါင်း—ယဉ္စနာ		၃

အနန္တရပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ္ဌိပြီးပါပြီ။

ပစ္စယုဒ္ဒေသေ၊ပစ္စည်းတို့ကိုအကျဉ်းပြုရာ၌၊ (လ) နိဿိဒ္ဓေ၊မကျဉ်းမကျယ် ညွှန်းပြတော်မူအပ်၏။

(၁) စက္ခာရော၊လေးပါးကုန်သော။အရူပိနော၊နာမ်ဖြစ်ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ ခန္ဓာတို့သည်။ အညမညံအညမညဿ၊ အချင်းချင်းအား။ (ဝါ) အဇ္ဇာအညဿ၊တပါးသည် တပါးအား။

(၂) စက္ခာရော၊လေးပါးကုန်သော။ မဟာဘူတာ၊ မဟာဘုတ်တို့သည် အညမညံအညမညဿ အချင်းချင်းအား၊(ဝါ)အဇ္ဇာအညဿ တပါးသည်တပါးအား။

(၃) ဩဇာကုန်ကွယ်ကော၊ ပဋိဝေါကာရပဋိသန္ဓေခဏာ၌ နာမရူပံ၊ပဋိသန္ဓေနာမကွန္ဓာ,ဟဒယဝတ္ထု(သည်။ အညမညံ(လ)တပါးသည် တပါးပါးအား။

(၄) စိတ္တစေတသိကာ၊စိတ်စေတသိက်ဖြစ်ကုန်သော။ ဝမ္မာ၊အရူပပရိပါက်လေးခု နွေပစ္ဆာပိသာဒိဘဆယ် ရဟန္တာတို့ရတိုက်ကြဉ်သောစိတ်ခုနစ်ဆဲ့ငါးခု စေတသိက်နွေ့ဿသာသ နာမ်ပြည့်နှာတို့သည်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနှင့်၊ စိတ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းယှဉ်ကုန်သော။ ဝမ္မာနှင့်၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့အား။

(၅) မဟာဘူတာ၊ မဟာဘုတ်တို့သည်။ ဥပါဒါရူပါနှင့်၊ ဥပါဒါရူပ်တို့အား။ သဟဇာတပစ္စယေနှ၊ သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

သဟဇာတပစ္စည်းကိုဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း။

(၁၀) သမနန္တရပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌၊အဘယ်ကြောင့် သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ပြဿိုအင်ခဲ့ပြီးသောပစ္စည်းတို့ဖြင့်၊ တရုဏသောခဏာ၌ တစိတ်တဒေသမျှဖြစ်သောတရား၏ ကျေးဇူးပြုသည့်အဖြစ်ကိုဟု၊ အထူးထူးသောခဏာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောအဖြစ်ကိုဟု၊ ဟောတော်မူ၏။

သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသဆိုရိုး။

ထိုနိဒဿနာကာရပါဠိတို့တွင်။

(၁) စတ္တာရောခန္ဓာအရူပိနော.....ဟူသောကတ္တားပါဠိဖြင့်၊သုံးပါး သုံးပါးသော နာမကွန္ဓာအားတပ်သော တပါးတပါးသောနာမကွန္ဓာ။ တပါးတပါးသော နာမကွန္ဓာအားတပ်သော သုံးပါးသုံးပါးသော နာမကွန္ဓာ။ နှစ်ပါးနှစ်ပါးသော နာမကွန္ဓာအားတပ်သော နှစ်ပါးနှစ်ပါးသောနာမကွန္ဓာပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ဤအကြောင်းတို့ဖြင့်သာကျေးဇူးပြုလေသလော၊ အခြားသောအကြောင်းအားဖြင့်ကျေးဇူးမပြုလေသလောဟုယုံမှားသံသယဖြစ်လတ်သည်ယို့သော်၊တရုသောခဏာဒ္ဌတစိတ်တဒေသမျှဖြစ်သောတရားသည် သာကျေးဇူးပြုနိုင်သည်မဟုတ်၊ စင်စစ်သော်တမူကား၊ အလုံးစုံသော ခန္ဓာတို့သည် အလုံးစုံသောတရားတို့အား ကျေးဇူးပြုကြကုန်သည်ဟု သိကြစေလိုသောကြောင့်၊သမန္တဘဒ္ဒပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌ သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူပါသည်။ (ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီဋီကာကျမ်းထွက်။)

(မှတ်ချက်။ ။သဟဇာတပစ္စည်း မည်ခြင်းအကြောင်း-စသည်များကို **''ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီပဋ္ဌမတွဲ''**၌ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

သဟဇာတပစ္စည်း၏ ကျေးဇူးပြုသောခဏာကို ဥပုန်းပြချက်။

(မေး) သဟဇာတပစ္စည်းသည် သဟဘူပဋ္ဌာန်ဖြစ်သော ပစ္စယဘူတ်တရားတို့အား ဥပါဒ်၊ ဌိ၊ ဘင်တို့တွင် အာဟယိခဏာဒ္ဌကျေးဇူးပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) ဥပါဒ်ခဏာ,ဌိခဏာဒ္ဌကျေးဇူးပြုပါသည်။

သုံးချက်ရဂဏ္ဌိဆရာဝိန်ဆိုချက်။

သုံးချက်ရဂဏ္ဌိဆရာ ချောင်းဆုံဆရာတော်ကား(ဥပါဒ်ဆဲးခဏာဒ္ဌသာကျေးဇူးပြု၏။ ဌိခဏာဒ္ဌကျေးဇူးမပြုပေ။ ထို့ကြောင့် "အတ္တနာသဟဘူပဋ္ဌာနဝမ္မာနံဟိသဟဘူပဋ္ဌာဘာဝေနဥပကာရကတာသဟဇာတပစ္စယတာ၊ တေနဌိတိက္ခဏေ နဟိနေသံ ဥပကာရကတာ...ဝေဒိတဗ္ဗာ"....အနုဋီကာ) ယင်းသို့ပြန်ဆိုတော်မူ၏။

အဆိုပါသုံးချက်စုဂဏ္ဌိုဆရာတော် ကိုးကားအပ်သော အနုဋ္ဌိကာ ပါဠိကား စာမူကမျိုးဖြစ်ကန်တူ၏။ ထို့ကြောင့် 'ဒုခဏာဒ္ဒကျေးဇူးမပြု" ဟု ရဲးရဲး ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။

ယသုကာလပုံ့ဒိပ်လုပ်ဆောင်အပ်သောအနုဋ္ဌိကာ(၁၇၉-ဂ)၌ မူကား။

အဏ္ဏနာသဟုပ္ပန္နဝမ္မာနံဟိ သဟုပ္ပန္နဘာဝေန
ဥပကာရကတာသဟဇာတပစ္စယတာ ဝေန
ဒ္ဝိဟိကွကောဝိနေသံဥပကာရကတာဝေဒိတမ္မာ

ဟုစာမူယူလေသည်။

ဟိ၊ ချဲ့ပါဒြီးအုံ့။ အဏ္ဏနာ၊ ဝိဝိနှင့်။ သဟုပ္ပန္နဝမ္မာနံ၊ တကွဖြစ်ကုန်သော တရားတို့အား။ သဟုပ္ပန္နဘာဝေန၊ တကွဖြစ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ ဥပကာရကတာ၊ ကျေးဇူးပြုသောအဖြစ်သည်၊ သဟဇာတပစ္စယတာ၊ သဟဇာတပစ္စည်းအဖြစ်မည်၏။

ဝေန၊ ထို့ကြောင့် ဒ္ဝိဟိကွကောဝိ၊ ဒုခဏာဒ္ဒိုလည်း။ နေသံ ထိုသဟုပ္ပန္န တရားတို့အား။ ဥပကာရကတာ ကျေးဇူးပြုသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိ တဗ္ဗာ၊ သိအပ်၏။

မူလဋီကာ(၁၂၆-၂၀)၌လည်း။

ဥပ္ပဇ္ဇမာနောဝ သဟုပ္ပါဒဘာဝေနာတိဏ္ဌောဝိ
ဥပ္ပတ္တိယာပစ္စယဘာဝေနပါကဋေနဒ္ဝိတိယာဝိ
ပစ္စယဘာဝံနိဿာဃောတိတိဝဋ္ဌမ္ဘံ

ဟုမိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ဥပ္ပဇ္ဇမာနောဝ သဟုပ္ပါဒဘာဝေနာတိဏ္ဌောဝိ၊ သဟုပ္ပါဒဘာဝေန ဟူသောပါဌ်၌လည်း။ ဥပ္ပတ္တိယာ၊ ဖြစ်စေခြင်းဌာ၊ ပစ္စယဘာဝေန၊ ကျေးဇူးပြုသောအဖြစ်ဖြင့်၊ ပါကဋေန၊ ထင်ရှားသောကြောင့်၊ ဒ္ဝိတိယာဝိ၊ ဒုခဏာဒ္ဒိုလည်း။ ပစ္စယဘာဝံ၊ ကျေးဇူးပြုသည်၏အဖြစ်ကို၊ နိဿယေတိ၊ ညွှန်းပြ၏။ ဩတိ၊ ဤသို့၊ ဒဠ္ဠမ်ံ၊ သန်ဋ္ဌာန်ကျ မှတ်သားအပ်၏။

ဝေဒိကာ(၂၃၃-၁၅)၌လည်း။

သဟဇာတဘာဝေနာတိဒေတေန ဒ္ဝိတိယမ္ပိ ဥပကာရကတ္တံဒယေတိ

ဟုမိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

သဟာဇာတဘာဝေနာတိဇေတေန၊ သဟာဇာတဘာဝေန ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်လည်း၊ ဒုတိယမဂ်၊ ဒုခဏာဒ္ဓလည်း၊ ဥပကာရကတ္တား ကျေးဇူးပြု သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒသေတိ၊ ပြတော်မူ၏။

ဤဒုကာ (၃) စောင်လုံးတို့က တည်တည်ကြာတည်း။ သဟာဇာတ ပစ္စည်း၏ ဒုခဏာဒ္ဓ ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်အဖြစ်ကိုဖွင့်ဆိုတော်မူကြသော ကြောင့်၊ သုံးချက်စု ဂဏ္ဌိဆရာ ကိုးကားအပ်သော အနုဒီကာပါဠိမှာ· ပါဠိမှား သက်သက်ဖြစ်သည်ဟု ယူဆတွယ်ယှဉ်ပေသည်။

တဖန် ၎င်းသုံးချက်စု ဂဏ္ဌိဆရာတော် ကိုးကားသော အဋ္ဌကထာ ပါဠိမှာ၊

ဥပဇ္ဇမာနောဝ သဟုပ္ပါဒဘာဝေန ဥပကာရကော
မ္မောသဟဇာတပစ္စယော။

ပင်ဖြစ်လေသည်။

ဖိုမိကိုးကားအပ်သော အဋ္ဌကထာစာမူ၌ "ဥပဇ္ဇမာနောဝ" ဟု "ဇဝ"သဒ္ဒါ ပါယှိနေပြန်သောကြောင့်၊ ယင်းသို့ "ဒုခဏာဒ္ဓ ကျေးဇူးမ ပြု" ဟု ရဲးရဲးဆုံးဖြတ်တော်မူမိဟန်ယှဉ်သည်။

ယခုစာမူတို့၌ကား-

ဥပဇ္ဇမာနောသဟ ဥပဇ္ဇမာနဘာဝေန
ဥပကာရကောဝမ္မောသဟဇာတပစ္စယော။

ဟု ပါဠိယှိပေသည်။ ၎င်းစာမူ၌ "ဇဝ" သဒ္ဒါမပါပေ။ ယင်းသို့ဖြစ် သော်လည်း၊ သုံးချက်စု ဂဏ္ဌိဆရာတော် ကိုးကားသော ပါဠိသည်သာ မူမှန်ဖြစ်တွယ်ယှဉ်ပေသည်။ အကြောင်းတမူကား မူလဒီကာမှင့်နှင့်ညီ ညွှတ်သောကြောင့်ပေတည်း။

ယင်းသို့ဖြစ်စေကာမူ "ဇဝ" သဒ္ဒါပါတိုင်း အဂေါ်ရှုသည်း ဟူ၍ သာ မမှတ်သားအပ်ပေ "သန္ဓိဗ္ဗာဝပန အဝ၀ောရဏာ" လည်း ထင်ရှား ယှဉ် သေးကြောင်းသတိချပ်ရာသည်။

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောဒီကာ အားဂမဃဂ္ဂိတို့ဖြင့် "ဒုဝဏ" ၌ သဟ ဇာတသဒ္ဒါဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြောင်း သန္ဓိဗ္ဗာန်ကျ မှတ်သားရာ၏။

အညှမညှံ.....ဟူသောသမ္ဘဒါနိပါဠိဖြင့်၊ သုံးပါးသုံးပါးသော နာမကွန္ဓာ၊ တပါးတပါးသောနာမကွန္ဓာ, နှစ်ပါးနှစ်ပါးသောနာမကွန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန .....ဟူသောကရိယာပါဠိဖြင့်၊အချင်းချင်းအား တပ်သောအလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမကွန္ဓာလေးပါးဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ,အညှမညှ, နိဿယ,သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၆)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ၊

အချင်းချင်းအားတပ်သော အလုံးစုံသောဝိပါက်ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမကွန္ဓာလေးပါးဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ, အညှမညှ, နိဿယ,ဝိပါက, သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ဤ(၇)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်သဟဇာတသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

ဥပမာဖြင့်ထပ်မံဖြေရှင်းချက်၊

အဠကထာဆရာသည် ..... "ပကာသသဟပဒိပေါဝိယ" ..... ဟူသော ဥပမာကို ထုတ်တော်မူ၏။

ထိုဥပမာ၌ဆိုမိ:သည် အလင်:ရောင်အား ဖြစ်ရုံသာ ကျေးဇူးပြုသည်မဟုတ်။ တည်ခြင်:ဌာလည်: ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့၊ နာမကွန္ဓာစသောတရားတို့သည်လည်: ဖြစ်ရုံမျှသာကျေးဇူးပြုသည်မဟုတ် တည်ခြင်:ဌာလည်: ကျေးဇူးပြုနိုင်လေသည်၊

ယင်:သို့ယူဆပါမှသာ၊ အဠကထာဆရာပြုဆိုအပ်သော ဥပမာသည် ဥပမေယျနှင့်ညီညွတ်လိုက်လျှောပေမည်၊

ယင်:သို့သော သဘာဝယုတ္တိအားဖြင့်လည်း၊ ဌိခဏာ၌သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို သိမှတ်ရာသတည်း။

ဒေဝဠိပကာသသဟပဒိပေါဝိယာတိနိဿသနမ္ပိသုဠ္ဠုယုဇ္ဇတိ၊
ပဒီပေါဟိပကာသဆဋ္ဌိတိယာဝိပစ္စယော၊

ပဋ္ဌာန်းအနုဋ္ဌိကာ (၁၇၉-၉)

ဟိ·မှန်ပါသည်။ဝေ၊ဤသို့ဌိခဏာ၌သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်ဟု ယူဆခဲ့သည်ယို့သော်၊ ပကာသသဟပဒိပေါဝိယာတိ

(၂) စက္ခာရောမဟာဘူတာ .....ဟူသော ပါဠိဖြင့် သုံးပါး သုံးပါးသော မဟာဘုတ်အားတပ်သော တပါး တပါးသော မဟာဘုတ်, တပါးတပါးသော မဟာဘုတ်အားတပ်သော သုံးပါး သုံးပါးသောမဟာဘုတ်, နှစ်ပါး နှစ်ပါးသော မဟာဘုတ်အားတပ်သော နှစ်ပါး နှစ်ပါးသော မဟာဘုတ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားကိုပြတော်မူ၏။

အညမညံ .... ဟူသောသမ္ဘဒါနိပါဠိဖြင့် သုံးပါး သုံးပါးသော မဟာဘုတ်, တပါးတပါးသော မဟာဘုတ်, နှစ်ပါး နှစ်ပါးသော မဟာဘုတ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားကိုပြတော်မူ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန ..... ဟူသော ကရိဏီးပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက် တပ်ကောင်းသော သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤ (၅) ပစ္စယသင်္ဃိတို့တွင် သဟဇာတ သတ္တိဟူဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

နိဒဿနမ္ပိ၊ ပကာသသဿပဒီပေါ ဒီယ-ဟူသော အဋ္ဌကထာဆရာ၏ ဥပမာသည်လည်း။ သုဒ္ဓ၊ ကောင်းစွာ၊ လျှင်ဖွယ်၊ သင့်လျော်ပေ၏။ ကာဠ၊ အဘယ်, ကြောင့်နည်း ဟူမူကား။ ဟိ သဒ္ဒါ၊ အကြင့်, ကြောင့်။ ပဒီပေါ၊ ဆီမီးသည်၊ ပကာသသ၊ အလင်းရောင်အား၊ ဒုတိယာ ပါ၊ တည်ခြင်း ဌာလည်း။ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုပေ၏။ တသ္မာ၊ ထို, ကြောင့်၊ ယဒေတိ၊ သင့်လျော်ပေ၏။

ယင်းသို့ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အာဂမ, သဘာဝယုတ္တိ နှစ်ရပ်တို့ဖြင့် ပင် ဥပါဒိခဏ, ဌိခဏ နှစ်ပါးလုံးတို့၌ သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြောင်းကို ကောင်းမွန်ယုံကြည်စွာမှတ်သားတော်မူကြကုန်ရာသတည်း။

နိဒဿနာကာရပါဠိတော်သားဘွယ်ပြီး၏။

အညမညံသဒ္ဒါဒိုမှတ်သားဘွယ်။

(မေး) သဟဇာတပစ္စည်း၏ နိဒဿနာကာရပါဠိ(၄)ချက်တို့တွင် ပဌမ(၃)ဝ၊ ရတို့၌ 'အညမညံ'' သဒ္ဒါပါ၍၊ နောက်နောက်ဝ၊ ရတို့၌ အဘယ်, ကြောင့် ''အညမညံ'' သဒ္ဒါမပါပါသနည်း။

(၃) သြက္ကန်ိုက္ခဏေနာ ရေပ်ံ..... ဟူသောကဘား၊ ပါဒ္ဒဖြင့်၊ ဟဒ ယာဝတ္ထု၊ အားတပ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရပဒိုသန္ဓေနာမကၠန္ဒာ၊ ပဋ္ဌဝေါကာ ရပဒိုသန္ဓေနာမ ဟေတုန္ဒာ အားတပ်သော ဟဒယာဝတ္ထု၊ ပစ္ဆည်းတရားကိုပြ တော်မူ၏။

အညမညံ.....ဟူသောသဒ္ဒါနိပါဋ်ဖြင့် ပဋ္ဌဝေါကာရပဒိုသန္ဓေနာ မကၠန္ဒာ မှတ်ထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ မှတ်ထောက်အပ် သော ပဋ္ဌဝေါကာရပဒိုသန္ဓေနာမကၠန္ဒာ ပစ္ဆယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန.....ဟူသောကရိယာပါဒ္ဒဖြင့်တပ္ပြိုင်နက်တပ် ကောင်းသော သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပဿယျတ္ထ, အတ္ထိ, အဝိဂ တ၊ ဤ ၆)ပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်တို့တွင် သဟဇာတသင်္ဂြိုဟ်ဟုဆိုအပ်သောသင်္ဂြိ ဝိသေသ။

ဟဒယဝတ္ထု၊ အားတပ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရပဒိုသန္ဓေနာမကၠန္ဒာဖြစ် အံ့။သဟဇာတ,အညမည, နိဿယ, ဝိပါက,ဝိပဿယျတ္ထ အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၇)ပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်တို့တွင် သဟဇာတသင်္ဂြိုဟ်ဟုဆိုအပ်သော သင်္ဂြိုဝိ သေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

(ဗြ) ပဋ္ဌမသုံးဝဲ့ရတို့ဒ္ဒ၊ နာမကၠန္ဒာအချင်းချင်း, မဟာဘုတ်အ ချင်းချင်း, ပဋ္ဌဝေါကာရပဒိုသန္ဓေခဏာဒ္ဒပဒိုသန္ဓေနာမကၠန္ဒာ ဟဒယ ဝတ္ထု၊ အချင်းချင်း, အပြန်အလှန်ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြ၍ တည်ရှိနက်ပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်နိုင်ကြလေသောကြောင့် 'အညမညံ' သဒ္ဒါပါပါသည်။

ဣမိနာဝေတသံခမ္ဘာနံ ဧကက္ခဏေ ပစ္စယဘာဝ
ပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝ ဇ္ဇ ဝိ ပေတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၀၉-၁၉)

ဤမိနာပ၊ ဤ''အညမညံ''ဟူသောပါဒ္ဒဖြင့်သာလျှင်။ တေသံခမ္ဘာ နံ၊ ထိုနာမကၠန္ဒာစသောတရားတို့၏။ ဧကေ ခဏေ၊ တပ္ပြိုင်နက်သော ခဏာဒ္ဒ။ ပစ္စယဘာဝ ပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝ ဇ္ဇ၊ ပစ္စည်း၏အဖြစ်, ပစ္စယုပ္ပန်၏အ ဖြစ်ကိုလည်း။ ဒိ ပေတိ၊ ပြ၏။

ဒုတိယ(၃)ဝဲ့ရတို့တွင်၊ စိတ်, စေတသိက်တို့ကသာ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန ရုပ်တို့အား သဟဇာတပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်ဖြင့်ကျေးဇူးပြုနိုင်၍၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန

ရုပ်တို့ကား၊ စိတ်,စေတသိက်တို့အား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်။ထို့ကြောင့် "အညမည" သဒ္ဒါမပါခြင်းဖြစ်ပါသည်။

စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပါစိတ္တစေတသိကာနံပစ္စယဋ္ဌာနဿ
တသ္မာအညမညန္တိနဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၉-၂၆)

စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပါ၊ စိတ္တဇရုပ်တို့သည်။စိတ္တစေတသိကာနံ၊ စိတ်,စေတသိက်တို့အား။ပစ္စယဋ္ဌ၊သဟဇာတပစ္စည်းအဖြစ်ကို၊နပရန်တို့၊မပြုနိုင်ကြကုန်။တသ္မာ၊ထို့ကြောင့်။ အညမညန္တိ၊အညမညံဟူ၍။ နဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်။

(မဟာဘူတာဒေပါဒါရူပါနံ ဌီလည်းယင်းနည်းအတူမှတ်လေ။)

အညမညံ သမ္ဗာဒါနပါဠိမှတ်သားဘွယ်။

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်သည် "အညမညံ" ဟူသောသမ္ဗဒါနပါဠိဖြင့်.....ဟုဆိုရှိ၊ပြုတော်မူ၏။ "အညမညံ"ဟူသောပါဠိသည် ကား သမ္ဗဒါနပါဠိမဟုတ်ပေ။

ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း ....."အညမညန္တိ အညောအညဿ"..... ဟူသောအဋ္ဌကထာမှင့်ကိုကြည့်၍။ ယင်းသို့ဆိုရှိ၊ပြုတော်မူဟန်ယှဉ်ပေ၏။

ယင်းအဋ္ဌကထာပါဠိသည်ကား၊ ပေါရာဏာမူလပါဠိဟောင်းဖြစ်ကြောင်း .... "အညောအညဿာတိပေါရာဏာပါဠော".....ဟု မူလဋီကာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

ထို့ကြောင့်....."အညမညံ.....ဟူသောသမ္ဗဒါနပါဠိဖြင့်" ဟု ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော် ဆိုရှိ၊ပြုတော်မူခြင်းကို အသင့်ဟူ၍ ပင် မှတ်သား၊ကြရာသတည်း။

သြကန္တိကွဇော သဒ္ဒါနှိမှတ်သားဘွယ်။

(၁း) အဘယ်ခဏာကို "သြကန္တိကွဇော" ဟုဆိုရပါသနည်း၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။

(၂) ပဋ္ဌမဝါကာရပဋိသန္ဓေခဏာကို၊ ထိုခဏာ၌တမလွန်လောကမှ

(၄) စိတ္တေစေတသိကာခမ္ဘာ.....ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့်၊ ပဋ္ဌဝေါ ကာရဘုံ၌ အရူပဝိပါက်လေးခု, နေ့ပဋ္ဌာဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့ရတိ ကြဉ်သောစိတ်ခုနစ်ဆဲ့ငါးခု, စေတသိက်နေ့ပညာသပစ္စည်းတရားကိုပြ တော်မူ၏။

စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံရူပါနံ.....ဟူသောသမ္ပဒါနပါဠိဖြင့်၊ စိတ္တဇရုပ်,ပဋိ သန္ဓေကမ္မဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန.....ဟူသော ကမ္မိကော်းပါဠိဖြင့်၊ စိတ္တဇရုပ် ပဋိ သန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော အရူပဝိပါက်လေးခု, နေ့ပဋ္ဌာဝိညာဉ်တ ဆယ်, ရဟန္တာတို့ရတိကြဉ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာ မကွန္ဒာလေးပါးဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပဿယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤ(၅)ပစ္စယသတ္တိဘို့တွင် သဟဇာတသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိ ပေတည်း။

စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော အရူပဝိပါက်လေးခု, နေ့ပဋ္ဌာဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့ရတိကြဉ်သောပဋ္ဌဝေါကာရဝိပါက် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမကွန္ဒာလေးပါးဖြစ်အံ့၊ သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက ဝိပဿယုတ္တ အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၆)ပစ္စယသတ္တိဘို့တွင် သဟဇာတ,သတ္တိ ဟုဆိုအပ်သောသတ္တိပေတည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

ဤလောကသို့ ရုပ်နာမ်တရားတို့ လာရောက်သက်ဝင်ဘိသကဲ့သို့ဖြစ် သောကြောင့် "သြဝကနိုဂ္ဂဏေ" ဟုဆိုရပါသည်။

> သြဝကနိုဂ္ဂဏေတိ ပဋ္ဌဝေါကာရပဋိသန္ဓိဂ္ဂဏေ၊ တသ္မိဉ္ဍိ
> ခဏေနာမရူပံ သြဝကနိုဂ္ဂဏိ ဝိယ ပဝိသနိ ဝိယ ပရလောကတော
> ဣမံ လောကံ အာဂတိ ဝိ ပဝိသနိ ဝိယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ တသ္မာ သော
> ခဏော သြဝကနိုဂ္ဂဏောတိ ဝုစ္စတိ။
>
> ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၉-၂၁)

သြဝကနိုဂ္ဂဏေတိ၊ သြဝကနိုဂ္ဂဏေ.....ဟူသည်ကား။ ပဋ္ဌဝေါကာ ရပဋိသန္ဓိဂ္ဂဏော၊ ပဋ္ဌဝေါကာရပဋိသန္ဓေခဏာ၌။ ဟိယသ္မာ၊ အကြင့် ကြောင့်။တသ္မိံ ခဏော၊ထိုခဏာ၌။ နာမရူပံ နာမ်ရူပ်သည်။ သြဝကနိုဂ္ဂဏိ ဝိယ၊ သက်ဘိသကဲ့သို့ ပဝိသနိ ဝိယ၊ ဝင်ဘိသကဲ့သို့။ ပရလောကတော၊ တမလွန်ဘဝမှ။ ဣမံ လောကံ၊ ဣမံ လောကံ၊ ဤလောကသို့ အာဂတိ ဝိ၊ လာ၍။ ပဝိသနိ

(၅) မဟာဘူတာ.....ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့်၊ မဟာဘုတ်လေးပါး ပဋ္ဌာန်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

ဥပါဒါရူပါနိ.....ဟူသော သမ္ဘဒါနိပါဠိဖြင့်၊ ဥပါဒါရုပ်ပဋ္ဌာယပ္ပနိ တရားကိုပြတော်မူ၏။

သဟဇာတပစ္စယေန..... ဟူသောကရိကားပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော သဟဇာတ, နိဿယ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤ(၄)ပစ္စယသဘော်တို့တွင်သဟဇာတသဘော်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

(၆) ရူပိနောဓမ္မာ.....ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့်၊ဟဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

အရူပိနုဓမ္မာနုံ.....ဟူသောသမ္ဘဒါနိပါဠိဖြင့်၊ ပဋ္ဌာဝေါကာရပဒိသန္ဓေနာမကျွန်ုပ်ယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

ဝိယ၊သက်ဝင်ဘိသကဲ့သို့၊ဥပဓိတို၊ဖြစ်၏။ တဘွာ၊ထို့ကြောင့်၊သော ခဏော၊ ထိုပဋ္ဌာဝေါကာရ ပဒိသန္ဓေခဏာကို၊ သြကြာနိုင်ကျမည်တော်၊ သြကြာနိုင်ကျခဏ-ဟူ၍၊ဝုစ္စတိ၊မိန့်ဆိုအပ်၏။

ရူပ်အရ-အဘယ်ရှင်ကို ကောက်သင့်ကြောင်း ဩဇာနှုန်းပြချက်

(မေး) သြကြာနိုင်ကျခဏောနာမရူပ်.....ဟူသောပါဠိ၌၊ နာမအရ ပဋ္ဌာဝေါကာရပဒိသန္ဓေနာမကျွန်ုပ်တို့ကို ကောက်ယူရခြင်းအကြောင်းမှာ "သြကြာနိုင်ကျခဏော".....ဟူသောပါဠိကို ထောက်၍သိရပါသည်။

"ရူပ်"အရ အဘယ်ရှင်ကို ကောက်ယူရပါမည်နည်း။ အလုံးစုံသောပဋ္ဌာဝေါကာရပဒိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ကိုမကောက်ယူရပါ။ပဋ္ဌာဝေါကာရ ပဒိသန္ဓေနာမကျွန်ုပ်နှင့် အချင်းချင်းသဟဇာတပစ္စည်းအဖြစ်ကို ပြန့်နှံ့စေနိုင်သောဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို သာကောက်ယူရပါသည်။

"ဂ်ိုဠိကားလေသဟာဇာတပစ္စယောနပစ္စယော"..... ဟူသောပါဠိဖြင့် ပဋိသန္ဓေကာလ၌သဟာဇာတသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

ဂ်ိုဠိကားလေနသဟာဇာတပစ္စယနပစ္စယော ... ဟူသောပါဠိဖြင့် ပဝတ္တိကာလ၌သဟာဇာတသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

သဟာဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသပြီး၏။

ဣဿာ၎ပန္နိ ဟဒယဝတ္ထုမဿ မေဝ အဓိပ္ပေတံ၊ တဉ္စိ နာမမသ္သ နာမဿ ဒ္ဝိ တသ္သ အညမညံ သဟာဇာတပစ္စယဘာ ဝတော။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၉-၂၄)

သဟာဇာတပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ၊

သဟာဇာတပစ္စည်း၌သဘာဝ(၇)ပစ္စည်းယှဉ်ပေ၏။ အဆိုပါ(၇)ပစ္စည်းတို့ကို၊

ဘည, နိ, ဝိ၊ သမ္ပ, ဝိနှင့်၊ အဋ္ဌပ္ပတ်ကြ၊ ပေါင်းသင်္ဘာ၊ သဟသဘာဝါ။

ဟူသောလက်ဝဲဖြင့်သိမှတ်တော်မူကြရာ၏။

ရူပိနောဓမ္မာ.... ဟုထင်မံဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း။

(မေး) "သြဝဏ္ဏနိ ကဋ္ဌကော နာမရူပ် အညမညံ သဟာဇာတပစ္စယော နပစ္စယော"ဟူသောပါဠိဖြင့်၎င်း၊ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က ပဋ္ဌာဝေါကာရဘဝ၌ သန္ဓေနာမကျွန်းဆာသဟာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသောအခြင်းသည်ပြီးကောင်းပါလျက်၊ အဘယ်ကြောင့် ရူပနောဓမ္မာအရူပိနိုဝေါနိုတို့ဟုထပ်မံဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) "သြဝဏ္ဏနိ ကဋ္ဌကော နာမရူပ် ....ဟူသောဒေသနာဖြင့် ဟဒယဝတ္ထုကပဋ္ဌာဝေါကာရဘဝ၌သန္ဓေနာမကျွန်းဆာသဟာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောအခြင်းသည် ပြီးကောင်းပါသော်လည်း၊ အဆိုပါ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တရား၏ ပဝတ္တိဟုဆိုအပ်သော ဘဝတစ်ပါ၊ ဣနာမကျွန်းတို့အား ကျေးဇူးပြုသည်အဖြစ်ကိုပတားမြစ်ရေးပေ။

ထို့ကြောင့် ဟာဒယဝဏ္ဏ၊ရုပ်တရား၏ ပဝတ္တိဟုဆိုအပ်သော ခဏာ တပါးခို နာမကွန္ဓာတို့အား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည် အဖြစ်ကို တားဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ.....ရူပိနောဝမ္မာအရူပိနံဝမ္မာနံ.....ဟူ သောဒေသနာကို ထပ်မံဟောကြားတော်မူရပါသည်။

ရူပိနောဝမ္မာအရူပိနံဝမ္မာနန္တိ ဣဒံယပ်ဝိပုဗ္ဗေသြကန္တိ ကွဏော နာမရူပန္တိ ဝုတ္တံ၊ တထာပိနေတေနခဏေန ရေပစ္စယဘာဝေါ ရူပိနံနိ၀ါရိတောဘိတန္ဒိ၀ါရဏတ္ထံ ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋ္ဌိကာ (၁၃၁-၁၇)

ရူပိနောဝမ္မာအရူပိနံဝမ္မာနန္တိ ဣဒံ၊ ရူပိနောဝမ္မာအရူပိနံဝမ္မာနံ-ဟူ သောဤပါဠိကို။ပုဗ္ဗေ၊ရှေးဦး၊ သြကန္တိ ကွဏောနာမရူပန္တိ၊နာမရူပ်ဟူ၍။ ယဒိပိ ဝုတ္တံ၊အကယ်၍ကား၊မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါ၏။ တထာပိ၊ထိုသို့ပင် မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသော်လည်း။ တေန၊ထို"သြကန္တိ၊ကွဏောနာမရူပ်" ဟူသောပါဠိဖြင့်။ရူပိနံ၊ဟာဒယဝဏ္ဏ၊ရုပ်တို့၏၊ခဏနှင့်ရေ၊ပဝတ္တိဟုဆို အပ်သောခဏတပါးခို။ပစ္စယဘာဝေါ၊သဟဇာတသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု သောအဖြစ်ကို။နိ၀ါရိတော၊မတားဖြစ်အပ်၊ ဣတိတသ္မာ၊ထို့ကြောင့် တန္ဒိ၀ါရဏတ္ထံ၊ ထိုဟာဒယဝဏ္ဏ၊ရုပ်၏၊ပဝတ္တိအခါခို သဟဇာတသတ္တိ ဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်အဖြစ်ကိုတားဖြစ်ခြင်းငှာ၊ဟောတော်မူအပ်၏။

ကိန္ဓိကာလအရကိုဩန်းပြခြင်း။

(မေး) ရူပိနောဝမ္မာကိန္ဓိကာလေသဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော၊ ကိန္ဓိကာလေန သဟဇာတပစ္စယေနပစ္စယော.....ဟူသော ပါဠိတော်၌ ပဋ္ဌမကိန္ဓိကာလသန္ဓါနှင့်ဒုတိယကိန္ဓိကာလသန္ဓါနှစ်ခုတို့အရေ၊ အဘယ် ကာလကိုကောက်ယူရပါမည်နည်း။

(ဖြေ)ပဋ္ဌမကိန္ဓိကာလအရေ၊ပဋ္ဌေဝါကာရေပဋိသန္ဓေကာလကို့ကောက် ယူ၍၊ ဒုတိယကိန္ဓိကာလအရေ၊ ပဝတ္တိကာလကိုကောက်ယူရပါသည်။

မှန်ပါ၏။ ဟာဒယဝဏ္ဏ၊ရုပ်သည် ပဋိသန္ဓေအခါ, ပဝတ္တိအခါ နှစ်ပါးဘို့တွင်၊ ပဋိသန္ဓေအခါ၌သာဝိပါက်နာမကွန္ဓာတို့အား၊ သဟဇာ တပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုနိုင်လေသည်။ပဝတ္တိအခါ၌တမူကား မည်သည့် နာမကွန္ဓာအားသော်မှ သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။

သဟဇာတပစ္စယေနာတိပဒေ သန္ဓိ သန္ဓာယဝုစ္စတိ၊ နသဟဇာတ ပစ္စယေနာတိမဝတ္ထိ သန္ဓာယဝုစ္စတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၀၉-၂၉)

သဟဇာတပစ္စယေနာတိဣဒံ၊ သဟဇာတပစ္စယေနဟူသောပါဠိကို။ ပဒေသန္ဓိ၊ ပဒသန္ဓေကာသကို၊ သန္ဓာယ၊ ရည်၍။ ဝုစ္စတိ၊ မိန့်ဆိုတော်မူ အပ်၏။ နသဟဇာတပစ္စယေနာတိဣဒံ၊ နသဟဇာတပစ္စယေန- ဟူသောပါဠိကိုပဝတ္တိ၊ ပဝတ္တိကာလကို။ သန္ဓာယ၊ ရည်၍။ ဝုစ္စတိ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာပြီး၏။

အညမညပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၏ အညမညပစ္စယောတိ၊

(၁) စက္ခာရောဒန္ဓာအရူပိနောအညမညပစ္စယေနပစ္စယော။
(၂) စက္ခာရောမဟာဘူတာအညမညပစ္စယေနပစ္စယော။
(၃) သြတ္တာဒိကွဏ်းနှာမရှစ်အညမညပစ္စယေနပစ္စယော၊

ပစ္စယုဒ္ဒေသော၊ ပစ္စည်းတို့ကို အကျဉ်းပြုချုပ်(လ)နိဒ္ဒေဒ္ဓာ၊ မကျဉ်းမကျယ် ညွှန်းပြတော်မူအပ်၏။

(၁) စက္ခာရော၊ လေးပါးကုန်သော၊ အရူပိနော၊ နာမ်ဖြစ်ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ ခန္ဓာတို့သည်။ အညမည်အညောအညသ၊ တပါးသည်တပါး အား။ အညမညပစ္စယေန၊ ဖြင့်။ ပစ္စယောဥပကာရကော၊ သည်။ ဟောတိ၏။

(၂) စက္ခာရော၊ လေးပါးကုန်သော။ မဟာဘူတာ၊ မဟာဘုတ်တို့သည်(လ)ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(၃) သြတ္တာဒိကွဏ်း၊ ပဋ္ဌေဝါသဒေ့ခဿ၏။ နာမရှစ်၊ ပဋ္ဌေဝါကာရပဋ္ဌိသဒ္ဒေနာမကြွေးနှာ ဟာဒယဝတ္ထု(တို့)သည်။ (လ)ပစ္စယောဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

အညအညပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း။

(မေး) သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌၊ အဘယ်ကြောင့် အညမညပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) တရားသောဝါရ၌နာမကွန်နှာ,မဟာဘုတ်, ဟာဒယဝတ္ထုရုပ်တို့သည် ထိုနာမကွန်နှာစသည်တို့အား၎င်း၊ ကြွင်းသောဥပါဒါရုပ်တို့အား၎င်း၊သဟဇာတပစ္စယသက်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်အဖြစ်ကို ညွှန်းပြအပ်သည်ယို့သော်၊ ဤနာမကွန်နှာစသောတရား၊တို့သည် အချင်းချင်းအား၎င်း၊ ကြွင်းသောရုပ်တရား၊တို့အား၎င်း၊ ကျေးဇူးပြုကုန်သကဲ့သို့ ယင်းနည်းတမျှ။

ကြွင်းသောရုပ်တရား၊တို့သည်၊ ဤနာမကွန်နှာစသောတရား၊တို့အား ကျေးဇူးပြုကုန်သလောဟု ယုံမှားသင့်ဘွယ်ဖြစ်ဖွယ်ယို့လေရာ၊ သဟဇာ

(အညမည(၃)ချက်ကို သဟဇာတပဋ္ဌာန (၃)ချက်အတိုင်း ဆိုရိုးပြုကြရာသည်။ ကရိုဏ်းပ၏ အရေကောက်၌ သဟဇာတ, အညမည-အစား အညမည,သဟဇာတ....ဟု ပြောင် လဲ ဆင်ခြင်မျှသာ ထူးသည်။)

တပစ္စည်း တပ်ကုန်သောတရားတို့အား၊ သဟဇာတပစ္စည်း တပ်ကုန်သောတရားတို့ကသာ ကျေးဇူးပြုကြကုန်၏၊ ကြွင်းသောတရားတို့က သဟဇာတပစ္စည်း တပ်ကုန်သောတရားတို့အား ကျေးဇူးမပြုနိုင်ကုန်ဟု ဝေနေယျသတ္တဝါအပေါင်းတို့အား သိစေလိုသောကြောင့်၊ သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌ အညမည ပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူရပါသည်။ (ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီဋီကာကျမ်းထွက်)

(အညမညပစ္စည်းမည်ခြင်းအကြောင်း-စသည်တို့ကို ''**ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီပဋမ**တွဲ''၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

အညမညပစ္စည်းသဘာဝ(၇)ပါးထုတ်ပုံ

အညမညပုဒ်ကြီး၌ သဘာဝပစ္စည်း(၇)ပါးယှဉ်၏။ အဆိုပါ(၇)ပါးတို့ကို၊

သ,နိ,ဝိ,သမ်,ဝိပွဿ,အ,အ၊ ပေါင်းသော်
အညသဘာဝါ

ဟူသောလက်ဘဖြင့် သိမှတ်တော်မူကြရာသည်။

ဤအညမညပစ္စည်းသဘာဝ(၇)မျိုးကိုသိပါက၊ အညမညပစ္စည်းကရိုဏ်းပ၌ အရေကောက်ဆိုရိုးပြုပုံမှာ တစုံတရာ အခက်အခဲမယှဉ်တော့ပြီ။

အညမညပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ်ကြီးပါပြီ။

နိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်း
နိဿယပစ္စယော၏။

(၁) စက္ခာရောဓနွာအရူပိနောအညမညံနိဿယာပစ္စယေနပစ္စယော
(၂) စက္ခာရောမဟာဘူတာအညမညံ နိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။
(၃) ဩဇာကနိ,ကွဏေနာဇရူပံအညမညံ နိဿယပစ္စယေနပစ္စယော
(၄) စိတ္တစေတသိကာဓမ္မာစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံနိဿယပစ္စယေ
နပစ္စယော။
(၅) မဟာဘူတာဥပ၎ဒါရူပါနံနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။
(၆) စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ
ဓမ္မာနံနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စယော။
(၇) သောတာယတနံ သောတဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တ
ကာနဉ္စဓမ္မာနံနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။
(၈) ဃာနာယတနံ ဃာနဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ
ဓမ္မာနံနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။
(၉) ဇိဝှါယတနံဇိဝှါဝိညာဏဓာတုယာ,တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဓမ္မာ
နံနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။
(၁၀) ကာယာယတနံကာယဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ
ဓမ္မာနံနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။

အညမညပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌နိဿယပစ္စယ
နိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အညမညပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌ ဥပနိဿယ ပစ္စယ
နိဒ္ဒေသစသည်တို့ကိုဟောတော်မမူပဲ၊ အဘယ်ကြောင့်နိဿယပစ္စယ
နိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည် သဟဇာတ, အညမည နှစ်ပန်းသည်းတို့ဖြင့်
နာမရူပဓမ္မာ, မဟာဘုတ်ဟာဒယဝတ္ထုရုပ်တို့၏ ကျေးဇူးပြုပုံကို ဟော
ကြားတော်မူရာ၊ ထိုတရားတို့သည် တပါးသောအခြင်းအရာအားဖြင့်
ကျေးဇူးမပြုကြကုန်သလော။

ထိုမှတပါးသောပဋ္ဌာန်းတည်း၊ ပဝတ္တိအခါ ဟာဒယဝတ္ထုတို့သည်လည်း
တပါးသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ကျေးဇူး မပြုကြကုန်သလောဟုဝေ

(၁၁) ယံရုပ်နိဿာယမနောဝဲဝတ္ထု,မနောဝိညာဏာဝတ္ထုစက္ခုနှင့် တံရုပ်မနောဓာတုယာစ,မနောဝိညာဏဓာတုယာစ,တံသမ္ပယုတ္တကာ နဠေမ္ဘာနံနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

[(၁)မှ(၅) တိုင်အောင်သောပါဠိတို့ကို သဟဇာတအတိုင်း အတ္ထယောဇနာရာသည်။နိဿယပစ္စယေန၊နိဿယသဒ္ဒါဖြင့်... ဟုဆိုရမ်သာထူးသည်။]

(၆) စက္ခာယတနံ၊မနာယတန,ဆမနာယတန,ဓမ္မာယတနအားဖြင့် သုံးပါးသော စက္ခု၊ဝတ္ထု၊တို့တွင်၊ ဓမ္မာယတနဖြစ်၍ ရှေးဦးအစအဆီ တဘဝပင်နှင့် ဥပါဒ်နေဖြင်သောစက္ခုဝတ္ထုသည်၊စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ စ၊စက္ခု၊ဝိညာဏဓာတ်အားရင်း။ တံသမ္ပယုတ္တကာနံ၊ ထိုစက္ခု၊ဝိညာဏ ဓာတ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော၊ဓမ္မာနဉ္စ၊ သင်္ဂဟိတ္ထသာဓာရဏစေတသိက် (၇) ခုတို့အားရင်း၊ နိဿယပစ္စယေန၊ ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယသဒ္ဒါဖြင့်။ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ (လ)

နေယျတို့အားဖြစ်သော ယုံမှားသံသယကိုပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာ။ အညမညပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့ဒ္ဒနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူရပါသည်။ (ပဋ္ဌာနသာရဒီပနိဋီကာကျမ်းထွက်)

နိဿယသဒ္ဒါကိုဒီဂဟပြုပုံ။

(မေး) နိဿယသဒ္ဒါကိုမည်သို့ဒီဂဟပြုရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) သေတိပဝတ္တတိတိသယော၊ဝိဘဇ္ဇိတ္တာသယောနိဿယော ဤသို့ဝိဂ္ဂဟပြုရပါသည်။ဤ၌နိဿဒ္ဒါသည် "ဝိဘာဇန" အနက်ရှိဖြစ်သည်။

သဟဇာတ,ပုရေဇာတ-နှစ်ပါးကို ဝေဘန်၍ ဖြစ်သောကြောင့်၊ နိဿယမည်၏ဟူလို။

သဟဇာတ ပုရေဇာတ ဝေသေန၊ဝိဘဇ္ဇိတ္တာပဝတ္တာ
ဝိဘဇ္ဇိတ္တာသယောနိဿယော။

ပဋ္ဌာနသာရဒီပနိဋီကာ (၁၁-ကြောင်းပေ-ပေါ်အချပ်း)

သဟဇာတ,ပုရေဇာတဝေသေန၊ သဟဇာတ,ပုရေဇာတ၏ အစွမ်း အားဖြင့်ဝိဘဇ္ဇိတ္တာ၊ပေါ်၍။ ပဝတ္တာ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

(၁၀) ကာယားယတနံ၊မနာယုက အမနာယုက,မဏ္ဍိမာယုကအား သုံးပါးသောကာယဝဏ္ဏတို့တွင် မဏ္ဍိမာယုကဖြစ်၍ ၊ဆုံးဦးအစအတိ တဘဝင်နှင့်ဥပါဒါနပြိုင်သောကာယဝဏ္ဏသည်၊ ကာယဝိညာဏာခဏတု ယားစေ၊ကာယဝိညာဏာခဏတ်အားရင်း၊ တံသမ္ပယုတ္တကာနံ၊ ထိုကာယ ဝိညာဏာခဏတ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနဉ္စ၊သဗ္ဗဝိတ္ထာသားဝေဒနာစေတ သိက် ( ) ရှိကို အားရင်း။ နိသယပစ္စယေန၊ ( ) ပုဗ္ဗရဇာတနိသယ သတ္တိဖြင့် ပစ္စယော ဥပကာရရကော ကျေးဇူးပြုသည်။ပေါ်တိ၊ဖြစ်၏။

ဝိဘင်္ဂတို့တွင်ဝေဘန်၍။ သပေါ၊ ဖြစ်သည်ဘည်း။ ဣတိတဿ၊ထို, ကြောင့်၊နိသယော နိသယမည်၏။

တနည်း။

ပါတုဘူတောသယော နိသယော.....ဟုဝိဂ္ဂဟပြု၊ ဤ၌နိသဒ္ဒါသည် ,,ပါတုဘူတ" အနက်၌ဖြစ်သည်။

ဥပါဒါန်,ဒုတိယ၏ အစွမ်းအားဖြင့်ထင်ရှား၊ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုသောအား ဖြင့်ဖြစ်သောကြောင့် နိသယမည်၏ဟူလို။

ဥဒ္ဓါဒဒ္ဒါတိ၀ေသေနပါတုဘူတာဟုတ္ဝာ၀ေ၀ဥပကာရက
ဘာ၀တောပါတုဘူ၀တာ၊သယောနိသယော။

ရင်းမှိုကာ။

ဥပါဒါဒ္ဒါတိ၀ေသေနဥပါဒါ,ဒုတိယ၏ အစွမ်းအားဖြင့်ပါတုဘူတာ၊ထင် ရှား၊ဖြစ်သည်။ ဟုတ္ဝါ ၀ေ ဖြစ်၍ သောလျှင်။ ဥပကာရကဘာ၀တောပါ ကျေးဇူးပြုဘတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ပါတုဘူ၀ေ၊ထင်ရှား၊ဖြစ်၍ ၊ သပေါ၊ကျေးဇူးပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်သည်ဘည်း ဣတိတဿ၊ ထို, ကြောင့်၊နိသယော၊နိသယ မည်၏။

နိသယ(၄)မျိုးတို့၏ အကျိုး။

(၈၁) (၁)စက္ခာရောနိသယော အာ၊စိတ္တိတဇော .... ၌၊နိသယသဒ္ဒါ။ (၂)နိသယောဒါတ၊ဇော .....၌နိသယသဒ္ဒါ။(၃)အယံ၊ဂ္ဂလောတဏှာ နိသယော ....၌နိသယသဒ္ဒါ။(၄)နိသယပစ္စယော ... ၌နိသယသဒ္ဒါ (၄) မျိုးတို့ မည်ကဲ့သို့ထူးခြားကြပါသနည်း။

(၁၁) ယံရုပ်၊ အကြင်ဟာဒယဝတ္ထုရုပ်ကို၊ နိဿယာယ၊ အာဒိဿိ၍။ မနောဓာတုစ၊ မနောဓာတ်သည်ရင်း။ မနောဝိညာဏဓာတုစ၊ အရုပ ဝိပါက် လေးခုကြဉ်သော မနောဝိညာဏ ဓာတ်သည်ရင်း၊ ဤမ နောဓာတ်, မနောဝိညာဏဓာတ်ကို သည်း ဝဏ္ဏနာ ဖြစ် ကုန်၏။ တံရုပ်၊ ထိုဟာဒယဝတ္ထုရုပ်သည်။ မနောဓာတုယာစ၊ မနောဓာတ်အား၊ ရင်း။ မ နောဝိညာဏဓာတုယာစ၊ အရုပ ဝိပါက် လေးခုကြဉ်သော မနောဝိညာ ဏဓာတ်အား၊ ရင်း။ ကံသမုဋ္ဌာန်ကာနှင့် ထို၊ နောဓာတ်, မနောဝိညာဏ ဓာတ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော။ ခမ္မာနုဘူ၊ စေတသိက်ဒွေပညာသ တို့အား၊ ရင်း။ နိဿယပစ္စယော၊ ဝတ္ထု၊ ပုရေဇာတ နိဿယ, ဝတ္ထုဗဟိဒ္ဓ ပုရေဇာတ နိဿယသင်္ဇာဖြင့်။ ပစ္စဒယာဥပကာရ ကောကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(ဖြေ) (၁) ပဌမနိဿယသဒ္ဒါသည် ပစ္စည်းလေးပါးဖြစ်၏သည်၊ (၂) ဒုတိယနိဿယသဒ္ဒါသည် ဗိုဓာနိဿယပစ္စည်းဖြစ်၏သည်၊ (၃) တတိယနိဿယသဒ္ဒါသည် ဒုကာသိုလ်ဖြစ်၏သည်။ (၄) စတုတ္ထနိဿ ယသဒ္ဒါသည် ပစ္စည်းတရားဖြစ်ပါ၏သည်။ ဤကဲ့သို့ထူးကြပါသည်။ (ပဌာနသာရဒီပနီဋီကာကျမ်းထွက်)

(နိဿယပစ္စည်းမည်-စသည်များကို ''ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီပဌမတွဲ''၌ ရှုခင်း တော်မူကြပါကုန်။)

နိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌နည်းနှစ်မျိုး ဟောပုံ။

(မေး) နိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိရပ်တို့တွင်၊ အဘယ်ကောဌာသ တို့ဖြင့်၊ အဘယ်နည်းတို့ကို သွန်းပြကြောင်းဖြေဆိုခဲ့ပါ။

(ဖြေ) နိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌၊ သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ ရှေး ငါးကောဌာသတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ''သဟဇာတနိဿယနည်း'' ကို ညွှန်းပြ၍၊ တဖန်ဆဋ္ဌကောဌာသဖြင့် ''ပုရေဇာတနိဿယနည်း'' ကို ညွှန်းပြပါသည်။

ဤ၌ရှေး ''ငါးကောဌာသ'' ဆိုသည်မှာ, စက္ခာရောခန္ဓာအရှိန်းမှ စ၍, မဟာဘူတာဥပါဒါရူပါနှီ-တိုင်အောင်သော ကောဌာသတို့ကို ဆိုလိုပါသည်။

ဝဏ္ဏပုဂ္ဂလဘာတနိသယပဏ္ဍိတ။

(၆) စက္ခာယတနံ ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့်၊ မန္ဒာယုက,အမန္ဒာယုက,မဇ္ဈိမာယုကအားဖြင့် (၃)ပါးသောစက္ခုဝတ္ထုတို့တွင် မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍၊ ရှေးဦးအစ အတီတာဘဝနှင့်ဥပါဒ်ပြုခြင်းသော စက္ခုဝတ္ထုပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

စက္ခုပိသာဒဟေတုယာ,တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စမ္ဘာနံ.....ဟူသော သမ္ပဒါနိပါဠိဖြင့်၊ စက္ခုပိသာဒဉ်နှေ,သဒ္ဒစိတ္တသာဝေရဏစေတသိက်(၇)ခု ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

နိသယပစ္စယေန.....ဟူသောကရိဏ်းပါဠိဖြင့်၊ တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော နိသယ ပုရေဇာတ ဣန္ဒြိယ ဝိပဿယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတ၊ ဤ(၆)ပစ္စယာသင်္ခါတို့တွင် နိသယသင်္ခါဟုဆိုအပ်သော သင်္ခါဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။ (လ)

"ဆဋ္ဌကောဋ္ဌာသ"ဆိုသည်မှာ၊ စက္ခာယတနံမှစ၍ ယံဂ္ဂပ် တိုင် အောင်သောကောဋ္ဌာသကိုဆိုလိုပါသည်။

နိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသ သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသဿ
ပုရိမာနံပဋ္ဌန်ကောဋ္ဌာသာနံဝသေန သဟဇာတ နိဿယနယံ
ဒဿေတွာပုနဆဋ္ဌေနကောဋ္ဌာသေန ပုရေဇာတနိဿယ
နယံဒဿေတုံ စက္ခာယတနံ စက္ခုပိသာဒဟေတုယာတိအာဒိအာရဒ္ဓံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၁၁-၂၀) အနက်လွယ်၏။

မဇ္ဈိမာပုဂ္ဂလအဓိပ္ပါယ်။

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ခ၊စက္ခာယတနံ မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍၊ အတီတ ဘဝင်နှင့်ဥပါဒ်ပြုခြင်းသောစက္ခာယတနသည် ..... ဟု၍သာ အတ္ထယော ဇနာပြုတော်မူသည်။

ပဋ္ဌာနသာရပိဘာဝနိဋီကား၊ စက္ခာယတနံ,မန္ဒာယုက,အမန္ဒာယုက,မဇ္ဈိမာယုကအားဖြင့် သုံးပါးသောစက္ခုဝတ္ထုတို့တွင် မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍၊ ရှေးဦးအစ အတီတဘဝင်နှင့်ဥပါဒ်ပြုခြင်းသော စက္ခုဝတ္ထုသည်..... ဟုဒေါ်ပြည့်ဇေမုံအတ္ထယော ဇနာပြုလိုက်သည်။

(၁၀) ကာယာယတနံ.....ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့်၊ မန္ဒာယုက,အမန္ဒာယုက,မဇ္ဈိမာယုကအားဖြင့်(၃)ပါးသောကာယဝဏ္ဏတို့တွင်၊မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍၊ ရှေးဦးအစ အတိတ်ဘဝဝင်နှင့်ဥပါဒ်ပြုင်သော ကာယဝဏ္ဏပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

ကာယဝိညာဏဓာတုယာ.တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဓမ္မာနံ ....ဟူသောသမ္ပဒါနိပါဠိဖြင့်၊ ကာယဝိညာဏ်ဒွေ, သဇ္ဇဝိတ္တသာခေါရဏစေတသိက်(၇)ခု ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

နိဿယပစ္စယေန ဟူသောကရိယားပါဠိဖြင့်၊ နိဿယ,ပုရေဇာတ ဣန္ဒြိယ,ဝိပ္ပယုတ္တ,ဗလ,ဃ,အာဟာရ၊ ဤ(၆)ပစ္စယာသင်္ခါတ်တို့တွင် နိဿယသင်္ခါတ်ဟူဆိုအပ်သောသင်္ခါတ်ဝိသေသ ဖြင့်ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

(မေး) အဘယ်တရားတို့ကို "မဇ္ဈိမာယုက" ဟုခေါ်သနည်း။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။

(ဖြေ) အတိတ်ဘဝဝင်၏ဥပါဒကဇောဖြစ်ကုန်သောပဌာဒရုပ်(၅)ရုတို့ကို ဒုတိယတဒါရုံနှင့်အတူပြုပြင်၍ ချုပ်ကြလေသောကြောင့် "မဇ္ဈိမာယုက" ဟုခေါ်သည်။

**အတီတဘဝဝင်ဿဥပ္ပါဒကဇောဥပ္ပန္နာပဌမရူပေ
ဒုတိယတဒါရုမ္ဘေနသဒ္ဓိံ'နိုဗ္ဗုန္တေတာ။**
ကင်္ခါဝိတရณီသာဋီကာ(၃၁၃-၈)

အတိတ်ဘဝဝင်ဿ၊အတိတ်ဘဝဝင်၏။ ဥပ္ပါဒကဇော၊ဥပါဒ်ခဏာဒု။ ဥပ္ပန္နာ၊ဖြစ်ကြကုန်သော။ ပဌမရူပါ၊ ပဌာဒရုပ်ငါးရုတို့သည်။ မဇ္ဈိမာယုကာနာမ၊ မဇ္ဈိမာယုကမည်ကုန်၏။ ကသ္မာ၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ ဒုတိယတဒါရုမ္ဘေန၊ဒုတိယတဒါရုံနှင့်။ သဒ္ဓိံ'၊အတူတကွ။ နိုဗ္ဗုန္တေတာ၊ချုပ်ကြလေသောကြောင့်တည်း။

မန္ဒာယုကအဗေဒိပ္ပါယ်။

(မ၊) အဘယ်တရားတို့ကို "မန္ဒာယုက" ဟု ခေါ်ပါသနည်း။အဘယ့်ကြောင့်နည်း။

(ဖြေ) အတိတ်ဘဝဝင်မှရှေးရှေးခဏတို့ဖြစ်ကြကုန်သော(၃၇)ပါး

ကုန်သော ပသာဒရုပ်တို့ကို ဒုတိယ တဒါရုံချုပ်သည်မှ၊ ရှေးဦးချုပ်ကြ လေသောကြောင့် "မဒ္ဒါဃုက" ဟုခေါ်ပါသည်။

> တတောပုရိမကွဏောသုဉ္ဇပ္ပဒ္ဒါသဏ္ဌာတိ သစက္ခာဒိပဋ္ဌပ္ပသာဒါ မဒ္ဒါယု
> ကာနာမ၊ ဒုတိယတဒါရမ္မဏနိရောဓတောပဋ္ဌေနိရုဇ္ဈနတော။
>
> မဏိသာရမဇ္ဇုသာဋ္ဌိကာ(၃၁၃-၉)

တတော၊ ထိုအတိတ်ဘဝင်မှ။ ပုရိမကွဏ္ဏောသု၊ ရှေးရှေး ခဏာတို့၌။ ဉပ္ပဒ္ဒါ၊ ဖြစ်ကြကုန်သော၊ သဏ္ဌာတိ သ၊ သုံးဆဲ့ခုနစ်ပါး ကုန်သော၊ စက္ခာဒိပဋ္ဌပ္ပသာဒါ စက္ခုအစယို့သောငါးပါးသောပသာဒရုပ်တို့သည်၊ မဒ္ဒါယုကာနာမ၊ မဒ္ဒါယုကမည်ကုန်၏။ ကသ္မာ၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ ကား။ ဒုတိယတဒါရမ္မဏနိရောဓတော၊ ဒုတိယတဒါရုံ ချုပ်သည်မှ။ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေးဦး။ နိရုဇ္ဈနတော၊ ချုပ်သောကြောင့်တည်း။

အမဒ္ဒါယုကအဓိပ္ပါယ်။

(မေး) အဘယ်တရားတို့ကို "အမဒ္ဒါယုက" ဟု ခေါ်ပါသနည်း အဘယ့်ကြောင့်နည်း။

(ဖြေ) အတိတ်ဘဝင်ဥပါဒ်မှ၊ နောက်နောက်ခဏာတို့ဖြစ်ကုန်သော (၁၁)ပါးကုန်သောပသာဒရုပ်တို့ကို၊ ဒုတိယတဒါရုံချုပ်သည်မှနောက် ဦးချုပ်ကြသောကြောင့် 'အမဒ္ဒါယုက" ဟုခေါ်ပါသည်။

> တတောပဋ္ဌိမကွဏောသုဉ္ဇပ္ပဒ္ဒါကောဒသစက္ခာဒိပဋ္ဌပ္ပသာဒါ
> အမဒ္ဒါယုကာနာမ၊ ဒုတိယ တဒါရမ္မဏနိရောဓတော ပဋ္ဌာနိ
> ရုဇ္ဈနတော။
>
> မဏိသာရမဇ္ဇုသာဋ္ဌိကာ (၃၁၃-၁၁)

တတော၊ ထိုအတိတ်ဘဝင်၏ ဥပါဒ်မှ၊ ပဋ္ဌိမကွဏ္ဏောသု၊ နောက်နောက်ခဏာတို့၌။ ဉပ္ပဒ္ဒါ၊ ဖြစ်ကြကုန်သော။ စက္ခာဒိပဋ္ဌပ္ပသာဒါ၊ စက္ခုအစယို့သော ငါးပါးသော ပသာဒရုပ်တို့သည်။ အမဒ္ဒါယုကာနာမ၊ အမဒ္ဒါယုကမည်ကုန်၏။ ကသ္မာ၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ ဒုတိယတဒါရမ္မဏနိရောဓတော၊ ဒုတိယတဒါရုံချုပ်သည်မှ၊ ပဋ္ဌာ၊ နောက်၌။ နိရုဇ္ဈနတော၊ ချုပ်သောကြောင့်တည်း။

ယံရှုပ် ..... ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ အနိယမအားဖြင့်၊ ပဋိသန္ဓေအစယ်သော ရှေးရှေးသောစိတ်ဖြင့် အဟူဥပါဒါန်သောဟာဒယဝတ္ထု၊ နိရောဓသမာပတ်မှထသောအခါ ရှေးစိတ္တကျွေးတာချက်ခန့်ကာလတ္ထဖြစ်သော ဟာဒယဝတ္ထု၊ ဇရာသန္ဓေအခါစုတ်စိတ်မှပြန်၍ ရေသည်ယှိသော် သုံးဆဲ့ခုနှစ်ချက်မြောက်သောစိတ်နှင့် အဟူဥပါဒါန်သောဟာဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

မန္ဒာယု, အမန္ဒာယုက, မဇ္ဈိမာယုက
ရွေးချယ်ပုံ။
သတ္တတိ'သမန္ဒာယုကာ၊ ဧကံဝ မဇ္ဈိမံမတံ၊
အမန္ဒေကာဒသဧတေ၊ ဝိညာတဗ္ဗာဝိဘာဝိနာ။

မန္ဒာယုကာ၊မန္ဒာယုကတို့ကို။ သတ္တတိ'သ၊ သုံးဆဲ့ခုနှစ်ပါးအပြားယှိကုန်၏။ ဟူ၍။ မတာ၊သိအပ်ကုန်၏။ မဇ္ဈိမံ၊မဇ္ဈိမာယုကကို။ ဧကံ၊ တပါးတည်း ဟူ၍။ သာလျှင်။ မတံ၊သိအပ်၏။ အမန္ဒာ၊အမန္ဒာယုကတို့ကို။ ဧကာဒသ၊တဆဲ့တပါးတပြားယှိကုန်၏။ ဟူ၍။ မတာ၊သိအပ်ကုန်ရှိ၊ ဣတိစ၊ဤသို့လျှင်။ ဝိဘာဝိနာ၊ပညာယှိသည်၊ ဝိညာတဗ္ဗာ၊သိအပ်ရှိ။

အောက်ပါဝိဏိပုံကိုကြည့်ပါ။

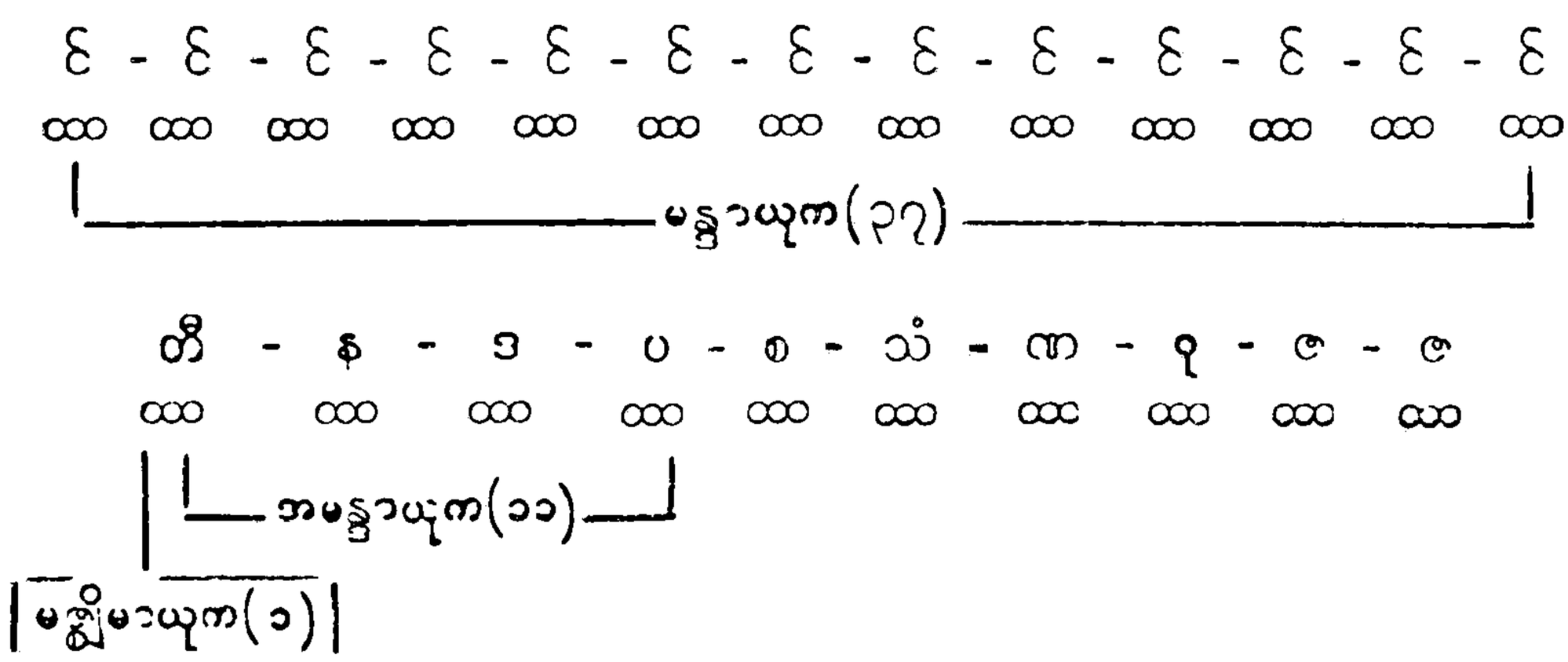

(ဤသည်ကား၊ အတိမဟန္တာရုံဝိထိ၌ မန္ဒာယုက, အမန္ဒာယုက, မဇ္ဈိမာယုက ရွေးချယ်ပုံကည်း၊ မဟန္တာရုံဝိထိ စသည်တို့၌ မန္ဒာယုက စသည်ရွေးချယ်ပုံတို့ကိုလည်း၊

မနောဝေါတရစ မနောဝိညာဏဝေါတရစ ..... ဟူသောပါဠိဖြင့် မနောဝေါတ်သုံးခု, အရူပဝိပါက်လေးခကြဉ်သော မနောဝိညာဏဝေါတ် ခုနစ်ဆဲ့နှစ်ခု ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြုတော်မူ၏။

သခေါ်ပဝတ္ထုနာဋ္ဌကာဋ္ဌလာသော မန္ဒာယုက, အမန္ဒာယုက, မဇ္ဈိမာယုကရွေးချယ်ပုံကို ကိုဝင်း"ဝိထိသာရဝိဘာဝနီ"ဋ္ဌရှစားတော်မူကြပါကုန်။)

မန္ဒမန္ဒာယုက-စသည်ရွေးချယ်ပုံ။

ပဋ္ဌပသာဒတို့သည် (၁) မန္ဒမန္ဒာယုက။ (၂)မန္ဒမဇ္ဈိမာယုက။(၃)အမန္ဒအမန္ဒာယုက။ (၄)အမန္ဒမဇ္ဈိမာယုက။ (၅)မဇ္ဈိမ မဇ္ဈိမာယုက အားဖြင့် (၅) ပါး အပြားယှဉ်ကုန်၏။ ထိုတွင်

(၁) တေရသမဘာဝင်၏ ဌိကာလမှစ၍ ရှေးစိတ္တက္ခဏာသို့ဖြစ်နှင့်ကြကုန်သော ပဋ္ဌပသာဒတို့သည် "မန္ဒမန္ဒာယုက" မည်ကုန်၏။

(၂) တေရသမဘာဝင်၏ ဘင်မှစ၍ အတီတဘာဝင်၏ အနန္တရဘာဝင်တိုင်အောင်သောဘာဝင်၏ ဘင်တိုင်အောင် (၃၇)ချက်သော ပဋ္ဌပသာဒ တို့သည်မန္ဒမဇ္ဈိမာယုကမည်ကုန်၏။

(၃) စက္ခုဝိညာဉ်၏ ဥပါဒ်မှစ၍ နောက်နောက်စိတ္တက္ခဏတို့ဖြစ်ကြကုန်သော ပဋ္ဌပသာဒတို့သည် အမန္ဒအမန္ဒာယုကမည်ကုန်၏။

(၄) အတီတဘာဝင်၏ ဌိမှစ၍ ပဋ္ဌဒ္ဓါရုဝဇ္ဇနီး၏ ဘင်တိုင်အောင် (၁၁)ချက်သောပဋ္ဌပသာဒ တို့သည် "အမန္ဒမဇ္ဈိမာယုက"မည်ကုန်၏။

(၅) အတီတဘာဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သော ပဋ္ဌပသာဒတို့သည် "မဇ္ဈိမ မဇ္ဈိမာယုက" မည်ကုန်၏။

(ဤသည်ကား ရေနံချောင်းဆရာတော်ဘုရား၏ဝါဒတည်း။)

ဝေဒူပုရေဇာတနိဿယပန္နည်းကိုက်သောပဋ္ဌပသာဒတို့ကို ညွှန်းပြချက်။

(မေး) မန္ဒာယုက, အမန္ဒာယုက, မဇ္ဈိမာယုကအားဖြင့်သုံးပါသော ပဋ္ဌပသာဒဝတ္ထုရုပ်တို့တွင်၊ အဘယ်ဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုသာ ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းဟုမှတ်ယူရပါမည်နည်း။

တံရုပ် .....ဟူသောပါဠိဖြင့် နိယမအားဖြင့်၊ "ယံရုပ်"ဟူသောပါဠိ ဖြင့်၊ မှတ်အပ်ဖြိုးသော၊ ပဋိသန္ဓေအစယ်သော ရေးရေးသောစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သောဟာဒယဝတ္ထု. နိရောဓသမာပတ်မှထသောအခါ ရေး စိတ္တကွဏတဝကျော်ခန့်ကာလဖြစ်သော ဟာဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှပြန်၍ ရေသည်ယိုသော် သုံးဆဲ့ခုနစ်ချက်ခြောက်သော စိတ် နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟာဒယဝတ္ထုပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

(ဖြ) မဇ္ဈိမသယုကဖြစ်သော ဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုသာ ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယပစ္စည်းဟုမှတ်ယူရပါမည်။

မှန်ပါသည်။ ပဋ္ဌာန်းညွှန်ပြချက်တို့သည် မဇ္ဈိမသယုကဖြစ်၍ အတိတ ဘဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြုခြင်းသော ပဋ္ဌဝတ္ထုတို့ကိုသာမှီ၍ ဖြစ်ကြပါသည်။ ထို. ကြောင့်မဇ္ဈိမသယုကဖြစ်၍ အတိတ်ဘဝဘဝင် ဥပါဒ်ပြုခြင်းသော ပဋ္ဌဝတ္ထု တို့သည်၊ ပဋ္ဌာန်းသည့်တို့အား ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယသက္ခြားဖြင့် ကျေး ဇူးပြုကြပါသည်။

ရေနံချောင်းဆရာတော်ဘုရားဝါဒ။

မနောဝေါတ်, မနောဝိညာဏဝေါတ်တို့သည် မိမိ၏ ရေးစိတ္တကွဏ တဝကျော်ခန့်ကာလဥပါဒ်သော ဟာဒယဝတ္ထုကိုမှီကြပါကုန်လျက်၊ ပဋ္ဌ ဝိညာဏဝေါတ်တို့မှာမူ၊ အတော်ရှေးကျသော အတိတ်ဘဝဝင်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သောပဋ္ဌဝတ္ထုတို့ကိုမှီ၍ ဖြစ်ကြသည်ဟူသောစကားကိုဆင်ခြင် စဉ်းစားတွယ်ယှက်၏။

အပရေဆရာတို့ကား၊ ပဋ္ဌဒ္ဒါရုဝဇ္ဇန်းနှင့်အတူ ဥပါဒ်သောပဋ္ဌဝတ္ထု တို့ကိုသာမှီးကြကြောင်းကို။

အာဝဇ္ဇနေနသဒ္ဒိန္တိ အပရေ။

ဟု ဝိဘာဝနီဋီကာကျော်ဌမိန့်ဆိုတော်မူ၏။ ဝိဘာဝနီဋီကာကျော် ဆရာသည်၊ မိမိမန္ဒစိသက်သောဝါဒဖြစ်က ပယိဖျက်ဖြေဆိုစမ်းဖြစ်၏။ ယခုတမူ "အပရေဝါဒ" ကိုပယိဖျက်ခြင်းမယှဉ်သည်ကိုထောက်၍၊ ဋီ ကာကျော်ဆရာကို သိတိုင်နှစ်သက်၍ ညွှန်းပြအင်သောဝါဒသာဖြစ်၏။

မနောဓာတုယာစ မနောဝိညာဏဓာတုယာစတံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ....ဟူသောပါဠိဖြင့် မနောဓာတ် (၃)ခု အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော မနောဝိညာဏဓာတ် (၇၂)ခု စေတသိက်နှေပညာသ ပစ္စယုပ္ပန် တရားကိုပြတော်မူ၏။

ယုတ္တိလည်း တန်သောကြောင့် ထို ''အပရေ ဝါဒ'' ကိုသာရအားဖြင့် မှတ်ယူထိုက်ကြောင်း မိန့်ဆိုဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။

(ထို ရေနံချောင်းဆရာတော်ဘုရား မိန့်ဆိုဆုံးဖြတ်ချက် သင့်မသင့် အဆုံး အဖြတ် အကျယ်ကို ''**ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီစတုက္ကတွဲ**''ဌ ရှုစားကော်မူကြပါကုန်း)

ယံရူပံ အရ ဟာယ ဝတ္ထုရူပ်ကိုသာ အရကောက်ခြင်း အကြောင်း။

(မေး) ရူပသန္ဒါသည် ရုပ် (၂၈) ပါးကိုတို့ ဟောပါလျက် ''ယံရူပံ'' ဟူသောပါဠိ အဘာယ့်ကြောင့် ဟဒယဝတ္ထုကိုသာ ပဋ္ဌာန်းအရ ကောက်ဆရာတော် အရေကောက်ယူ မိန့်ဆိုရှိုးပြုတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) ရူပသန္ဒါသည် ရုပ်(၂၈)ပါးတို့ကို ဟောတော် မူပါသော်လည်း ဤနိဒ္ဒေသဘုရားသျှင်သည် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကိုသာရည်၍ ''ယံရူပံ''ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် ''ယံရူပံ''အရ၊ ဟဒယဝတ္ထုကိုသာ ပဋ္ဌာန်း အရကောက်ဆရာတော်အရေကောက်ယူမိန့်ဆိုရှိုးပြုတော်မူပါသည်။

ယံရူပံနိဿာယ ဟာတိ ဝတ္ထုရူပံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၁၁-၂၃)

ဝတ္ထုရူပံ၊ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို၊ သန္ဓာယ၊ ရည်၍။ ယံရူပံနိဿာယ ဟာတိ၊ နိဿာယ ဟူ၍။ ဘဝဂေါ၊ ဘုရားသျှင်သည်၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူ အပ်၏။

အရူပဝိပါက်ခလေးခုကို ကြဉ်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဘုရားသျှင်သည် .... မနောဝိညာဏဓာတု .... ဟူ၍ ၎င်း..... မနောဝိညာဏဓာတုယာ..... ဟူ၍ ၎င်း။ သာမန်အားဖြင့်သာ ဟောကြားတော်မူအပ်ပါလျက်၊ အဘာယ့်ကြောင့် အရူပဝိပါက်လေးခုတို့ကို ကြဉ်ရပါသနည်း။

(ဖြေ) အရူပဝိပါက်လေးခုတို့သည် စတုဝေါကာရဘံုဌိသာဖြစ်၍, တစုံတခုသော ဝတ္ထုရုပ်တို့ကို မှီတွယ်၍, မဖြစ်သောကြောင့် အရူပဝိပါက်လေးခုတို့ကိုကြည့်ရပါသည်။

တဋ္ဌိနိဿယဘိဝိဝေမနောဝေဝတုထပေတွာအရူပဝိပါက်ဌါသတ္တတိ
ဝိဝေမနောဝိညာဏဝေဝတူတိဇုမာနိပဋ္ဌသတ္တတိစတ္တာနိဝတ္ထုနိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၁၁-၂၄)

ဟိ၊မှန်ပါသည်။ဘံ ထိုဟာဒယဝတ္ထုရုပ်ကို၊ နိဿယ၊အခြေပြု၍။ တိ ဝိဝေ၊သုံးပါးအပြားယှဉ်သော။မနောဝေဝတူ၊မနောဝေတ်သည်ရင်း။ အရူပဝိပါက်၊အရူပဝိပါက်လေးခုကို၊ထပေတွာ၊ထား၍။ ဌါသတ္တတိ ဝိဝေ၊ ခုနစ်ဆဲ့နှစ်ပါးအပြားယှဉ်သော။ မနောဝိညာဏဝေဝတူ၊ မနောဝိညာဏဝေတ်သည်ရင်း။ ဇုတိ၊ဤသို့၊ ပဋ္ဌသတ္တတိစတ္တာနိ၊ ခုနစ်ဆဲ့ငါးပါးကုန်သောစိတ်တို့သည်။ဝတ္ထုနိ ဖြစ်ကြကုန်၏။

ဝတ္ထုနိဿယကြီးယားဦးမှတ်သားဘွယ်။

(မေး) မနောဝေဝတူစမနောဝိညာဏဝေဝတူစ .....ဟူသော ဂေါဝုစ်ကတ္တားပါဝင်ကိုထောက်၍ "**ဝတ္ထုဒေ**"ဟု ဂေါဝုစ်ကြီးယားပုဒ်ကို မိန့်ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် "**ဝတ္ထုနိ**"ဟုဗဟုဝုစ်ကြီးယားကို မိန့်ဆိုခြင်းတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) သင်္ချာသည် (၁)အစိတ်ကိုင်ခဲ့၍, ဗဟုဝုစ်ဖြင့်မိန့်ဆိုအပ်သော အင်္ဂါသိတသင်္ချာ (၂) အပေါင်းကိုင်ခဲ့၍, ဂေါဝုစ်ဖြင့်မိန့်ဆိုအပ်သော စယားသိဘသင်္ချာအားဖြင့်နှစ်မျိုးယှဉ်ရာ၊ ဤ၌အင်္ဂါသိတသင်္ချာဖြစ်သောကြောင့် "ဝတ္ထုနိ"ဟု ဗဟုဝုစ်ကြီးယားကိုမိန့်ဆိုတော်မူရပါသည်။

နိဿယပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ။

နိဿယပစ္စည်း၌ သဘာဝ(၁၂)ပါးယှဉ်ကုန်၏။ အဆိုပါ(၁၂)ပါးတို့ကို။

ဘာ,ဒိ သဟ၊ ဘည,ဒ,ပု ဒိ,ဂ,ဇုဒ္ဓြ၊
သမ္ပ,ဝိနှင့် ဘဒ္ဒိမှတ်ကြ,ဒ္ဓါ၃သ နိဿယ
သဘာဝဂါ။

နိဿယပစ္စယေန ..... ဟူသောကရိကားပါဠိဖြင့်၊ တမြှောင်နက်ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော နိဿယ,အာရမ္မဏ,အမိပတိ,ဥပနိဿယ,ပုရေစာတ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ၅၂(ဂ)ပစ္စယသက္ကိတ္ကိတ္ကတ်င်၊ နိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသဖြင့်ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

ဟူသောလက်ဝဖြင့် သိမှတ်ကြရာ၏။ ထို(၁၂)ပစ္စည်းတို့တွင်၊ သဟဇာတနိဿယ၌(၇)ပစ္စည်း၊ ပုရေဇာတနိဿယ၌ (ဂ)ပစ္စည်းအားဖြင့် ခွဲခြားဝေဘန်ရာ၏။ ၎င်း(၇)ပစ္စည်း (ဂ)ပစ္စည်းတို့ကို

(က) သ,အ,ဝ,သံ၊ ဝပ္ပံ,အဋ္ဌ၊ သဗ္ဗယ္ဟိ၊
သနိဿဘာဝါ။

(ခ) အာ,အမိ,ဥ၊ ပု,ဋ္ဌ,ဝပ္ပံ၊ အနုစ်တန်ထည့်၊
အဋ္ဌယ္ဟိ၊ ပုနိဿဘာဝါ။

ဟူသောလက်ဝတို့ဖြင့်သိမှတ်ကြရာ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်ပုရေဇာတနိဿယသဘာဝ(ဂ)ပစ္စည်းတို့ကို ဝတ္ထု၊ ပုရေဇာတနိဿယအတွက် (၅)ပစ္စည်း၊ ဝိတ္ထာရမ္မဏပုရေဇာတနိဿယအတွက် (၇)ပစ္စည်းဟုခွဲခြားဝေဘန်ရာ၏။

ဝတ္ထု၊ ပုရေဇာတနိဿယအတွက် (၅)ပစ္စည်းဆိုသည်မှာ ပုရေဇာတ ဣန္ဒြိယ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤသို့အားဖြင့် (၅)ပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်။

ဝိတ္ထာရမ္မဏပုရေဇာတနိဿယအတွက်(၇)ပစ္စည်းဆိုသည်မှာအာရမ္မဏ,အမိပတိ,ဥပနိဿယ,ပုရေဇာတ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤသို့အားဖြင့်(၇)ပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်။

ထိုသဘာဝပစ္စည်းတို့ကိုကြည့်ရှုလေ့လာ၍ ကရိကားပါဠိဆိုရိုးပြုပုံကိုသိမှတ်တော်မူကြရာ၏။

ဆိုမိုးပြန်ဆင်ချက်။

ပဋ္ဌာန်းအရေကောက်ကြီး၌

ယံ ရူပံ..... ဟူသောပါဠိဖြင့် နိယာမအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေအစယ်သော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့် အတူဘဝပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ ပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

(စာနည်းကား)

(က) ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌အရှုပဝိပါက်လေးခုကြည့်သောပဌမဘာဝင် အစယ္ယိသောမနောဝေါတ်, မနောဝိညာဏဝေါတ် ခုနစ်ဆဲ့နှစ်ခုအားတပ် သောပဒိုသန္ဓေအစယ္ယိသောရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒိသော ဟာ ဒယဝတ္ထု။

နိရောဓသမာပတ်မှထသောအခါရှေးစိတ္တက္ခဏာတချက်ခန့်ကာလ၌ ဖြစ်သောဟာဒယဝတ္ထု။

မရဏာသန္နအခါစုတိစိတ်မှပြုနှိ၍ရေသည်ယို့သော်၊ တဆဲ့ခုနစ်ခု ပြောက်ဖြစ်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒိသောဟာဒယဝတ္ထုဟုဆိုအပ်သော ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းဖြစ်အံ့၊ နိဿယ, ပုရေဇာတ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၅)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ် သောသတ္တိဝိသေသ။

(ခ) မနောဒွါရဝဇ္ဇနီး,မရဏာသန္နဇောဝါးချက်,တဒါရုံ၏ကောဒသ အားတပ်သော စုတိစိတ်မှပြုနှိ၍ရေသည်ယို့သော် တဆဲ့ခုနှစ်ချက် ပြောက်သောစိတ်နှင့် အတူဥပါဒိသော ဟာဒယဝတ္ထုဟုဆိုအပ်သော ဝတ္ထုရဒ္ဓကာပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းဖြစ်အံ့၊ နိဿယ, အာရမ္မဏ,ပုရေဇာတ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၆)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿယ သတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ။

(ဂ) အလေးအပြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူမရဏာသန္နဇောဝါး ချက်အားတပ်သော အလေးအပြတ်ပြုအပ်သော စုတိစိတ်မှပြုနှိ၍ရေ သည်ယို့သော် တဆဲ့ခုနှစ်ချက်ပြောက်သောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒိသော ဟာဒယဝတ္ထုဟုဆိုအပ်သော ဝတ္ထုရဒ္ဓကာပုရေဇာတနိဿယ၊ ဝိပတ် ပစ္စည်းဖြစ်အံ့၊ နိဿယ, အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ,ပုရေဇာတ, ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၇)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နိဿယသတ္တိဟု ဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

ဟုတချက်ထည့်သာဆိုရိုးပြုတော်မူ၏။ ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ၌

(က) ယံရูပ်ဟူသောပါဠိဖြင့်နိယမအားဖြင့်ပဒိုသန္ဓေအစယ္ယိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒိသောဟာဒယဝတ္ထု။

(ခ) နိရောဓသမာပတ်မှ ထသောအခါ၊ ရှေးစိတ္တက္ခဏာတချက်ခန့် ကာလခဏဖြစ်သောဟာဒယဝတ္ထု၊
(ဂ) မရဏာသန္နအခါ ရုတိစိတ်မှပြန်၍ရှေသည့်ယှိသော် တဆဲ့ခု နစ်ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟာဒယဝတ္ထု ပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

ဟု(၃)ချက်ဆိုရိုးပြုထားပေ၏။ယင်းသို့ပြုပါမှသာအရကောက်စုံလင်ပေမည်။

ပုရေဇာတနိဿယတရား(၄)ပုံ။

ပုရေဇာတနိဿယကို(၄)ပုံပုံရာ၏။ (၄)ပုံဟူသော်ကား။
(၁) ပဋ္ဌဝတ္ထုတပုံ။
(၂) ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယဟာဒယဝတ္ထုတပုံ။
(၃) ဝတ္ထာရမ္မဏာပုရေဇာတနိဿယဟာဒယဝတ္ထု တပုံ။
(၄) ဝတ္ထာရမ္မဏာပုရေဇာတနိဿယဓိပတိဟာဒယဝတ္ထု တပုံ။
ဤသို့အားဖြင့်(၄)ပုံဖြစ်သတည်း။ ထို(၄)ပုံအရ ပုရေဇာတနိဿယ ပစ္စည်းပြုင်ဆိုရိုးပြုရပုံကို အထူးသတိချပ်ရာသတည်း။

ပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်ပြုင်ဇယား။

ဦးရေ	ပစ္စည်းအပုံ။	ပြုင်နှိုင်သောပစ္စည်းများ။	သရုပ်
၁	ပဋ္ဌဝတ္ထု	နိဿယ,ပုရေဇာတ,ဣန္ဒြိယ,ဝိပဿနာ,အတ္ထိ အဝိဂတ	၆
၂	ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ ဟာဒယ	နိဿယ,ပုရေဇာတ,ဝိပဿနာ'အတ္ထိ,အဝိဂတ	၅
၃	ဝတ္ထာရမ္မဏာဟာဒယ	အာရမ္မဏ ။	၆
၄	ဝတ္ထာရမ္မဏာဓိပတိ ဟာဒယ	အဓိပတိ,ဥပနိဿယ ၊	၈

(မှတ်ချက်။ ။ ဝတ္ထာရမ္မဏာပုရေဇာတနိဿယ ပစ္စည်းနှင့်ပတ်သက်၍ မှက်သားဘွယ်ဝိနိစ္ဆယအကျယ်ကို''ဗဟုနသာရဝိဘာဝနီစတုဏ္ဍတွဲ''ဆဲရှုစားခဲ့တဲ့မူကြမ်းပါကုန်)

နိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ္ဌီပြီးပါပြီ။

ဥပနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။
ဥပနိဿယပစ္စယေ၁်။

(၁) ပုရိမာပုရိမာ ကုသလာဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စယော။

(၂) ပုရိမာပုရိမာကုသလာဓမ္မာ ပစ္ဆိ မာနံပစ္ဆိမာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ကေသဉ္စိ ဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စယော။

(၃) ပုရိမာပုရိမာ ကုသလာဓမ္မာ ပစ္ဆိ မာနံပစ္ဆိ မာနံ အဗ္ယာကတာနံ ဓမ္မာနံ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။

(၄) ပုရိမာပုရိမာ အကုသလာဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။

(၅) ပုရိမာပုရိမာ အကုသလာဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိ မာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ကေသဉ္စိ ဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။

(၆) ပုရိမာပုရိမာအကုသလာဓမ္မာ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိ မာနံ အဗ္ယာကတာနံဓမ္မာနံဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စယော။

ဥပနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်း
အကြောင်း။

(မေး) နိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ အခြားပစ္စယနိဒ္ဒေသတို့ကို ဟောတော်မမူပဲ၊ အဘယ်ကြောင့် ဥပနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) နိဿယပစ္စည်းဖြင့်တရားသောခဏာ တရားသောဝိထိ၌ ကျေးဇူးပြုသည့်အဖြစ်ကိုပြတော်မူအံ့၏၊ ထိုဘရားတို့သည် တရားသောခဏာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း၊တရားသောဝိထိ၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း။ ကျေးဇူးပြုကြလေကုန်သလော၊ထိုသို့မဟုတ်အထူးထူးသောခဏာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း၊အထူးထူးသောဝိထိ၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်းကျေးဇူးပြုကြကုန်သလော ဟူသောယုံမှားသင်္သယကို ပယ်ဖျောက်လိုသောကြောင့်၊နိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌ ဥပနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူပါသည်။

(၇) ပုရိမာပုရိမာအဗျာကတာခမ္မာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံအဗျာကတာနံခမ္မာနံဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။

(၈) ပုရိမာပုရိမာအဗျာကတာခမ္မာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံအကုသလာနံခမ္မာနံဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။

(၉) ပုရိမာပုရိမာအဗျာကတာခမ္မာ ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံအကုသလာနံခမ္မာနံဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော။

(၁၀) ဥတု,ဘောဇနမ္ပိဥပနိဿယပစ္စယေနပစ္စယော၊ ပုဂ္ဂလောပိ ဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စယော။ သေနာသနမ္ပိ ဥပနိဿယ ပစ္စယေနပစ္စ ယော။

အဓိပ္ပါယ်ကား။ နိဿယပစ္စည်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်တရားသောခဏာ တရားသောဝိထိဗဟိုသာ ကျေးဇူးပြုသည်မဟုတ်သေး၊ ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် အထူးထူးသောခဏာ၊ အထူးထူးသောဝိထိဗဟိုလည်း ကျေးဇူးပြုပါသည်ဟူလို။ (ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီဋီကာကျမ်းထွက်)

ကေသဠိ သဒ္ဒါကိုအထူးဟောကြားတော်မူခြင်း အကြောင်း။

(မေး)ဥပနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်တို့တွင်၊ကုသိုလ်ကအကုသိုလ်အား ကျေးဇူးပြုရာ၌ရင်း၊ အကုသိုလ်က ကုသိုလ်အား ကျေးဇူးပြုရာ၌ရင်း၊အဘယ်အကြောင့် "ကေသဠိ" သဒ္ဒါကို အထူးဟောကြား တော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ကုသိုလ်သည် အကုသိုလ်အားရင်း၊ အကုသိုလ်သည် ကုသိုလ်အားရင်း၊ဥပနိဿယသက္ကိုဖြင့်ကျေးဇူးပြုရာ၌ အနန္တရပစ္စယ ကဲ့မရအပ်ပေ။ ထို့ကြောင့် "ကေသဠိ"သဒ္ဒါကို အထူးဟောကြား တော်မူရပါသည်။

ယေသုပဒေသုအနန္တရမနိဿယောနလဗ္ဘတိ၊
တေသုကေသဠိတိဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၃၉-၁၃)

ယေသုပဒေသု အကြင်ပုဒ်တို့၌ အနန္တရပစ္စယ ကဲ့ အနန္တရပ

(၁) ပုရိမဝါပုရိမ၊ ရှေးရှေးဦးဖြစ်ကုန်သော။ ကုသလာ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ခမ္ဘာ၊ အရဟာဏ္တမဂ်ကြဉ်သော။ ကုသိုလ်ပိသနာမကုန်ဟုတ်ကုံ သည်။ (၀၊) ကုသိုလ်ကေဝိသနာမကွန်ဟုတ်ကုံသည်။ ပဋ္ဌာမဝါနုံပဋ္ဌာမဝါနုံ၊ နောက်နောက်ဦးဖြစ်ကုန်သော။ ကုသလာနုံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ခမ္ဘာနုံ၊ ကုသိုလ်ကေဝိသနာမကွန်ဟုတ်ကုံအား။ ဥပနိဿယပစ္စယော၊ အာဟုမ္ဘ ဣ, အနန္တ၀ုဠ, ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်။ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

(နောက်နောက်အနက်တို့ကို အကျဉ်းချုံး၍၊ လိုရင်းမျှကိုသာပြဆိုပေအုံ့၊)

နိဿယကို။ နလဇ္ဇတိ၊ မရအပ်။ တေသု ထိုပုဒ်တို့၌။ ကေသဉ္စိတိ၊ ကေသဉ္စိဟူ၍၊ ၀ုတ္တံ၊ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

(ဥပနိဿယမည်ခြင်းအကြောင်း-စသည်များကို "ပဋ္ဌာနသာရ၀ိဘာဝနီပဋ္ဌမေ" ၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

ဥပနိဿယ(၃)မျိုးအထူး။

(မေး) အာဟုမ္ဘဣ, အနန္တ၀ုဠ, ပက(တူ၃)မျိုးတို့သည် မည်ကဲ့သို့ထူးခြားကြပါသနည်း။

(ဖြေ) ဥပနိဿယ(၃)ပစ္စည်းတို့တွင်၊ အနန္တ၀ုဠပနိဿယကိုကေဝိတိ၏။ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူ၍၊ အာဟုမ္ဘဣ, ပကတူတို့ကို နာနာ၀ိတိ၏။ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူသည်။ ဤကဲ့သို့ထူးခြားကြပါသည်။

ဥပနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသေ ပုရိမာ ပုရိမာ တိ အနန္တ၀ုဠပနိဿယေ
သမနန္တရာ တိ တာ လဇ္ဇန္တိ၊ အာ ၇ မ္ဘ ဣ ပနိဿယ ပကတူ ပ
နိဿယေ သု နာနာ ၀ိ သိ ဝ သေ နပုရိမ တ ရာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၁၂-၂၁)

ဥပနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသေ၊ ဥပနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌။ ပုရိမာ ပုရိမာ တိ၊ ဟူသည်ကား။ အနန္တ၀ုဠပနိဿယေ၌။ သမနန္တရာ တိ ဘာ၊ ပြီမိ၏။ အခြားမဲ့၌ လွန်လေပြီးကုန်သောနာမကွန်ဟုတရားတို့ကို။ လဇ္ဇန္တိ၊ ရအပ်ကုန်၏။ အာ ၇ မ္ဘ ဣ ပနိဿယ ပကတူပနိဿယေ သု၊ ဘို့၌။ နာနာ ၀ိ သိ

(၂) ပုရိမဝေဒုရိမာ'ကုန်သော။ ကုသလာ၊ကုန်သော၊ဝမ္မာ၊လောကီ ကုသိုလ်သတ္တရသနာမကျွန်ုပ်တို့သည်။ (၀ါ)ကုသိုလ်ဧကဝိသနာမကျွန်ုပ် တို့သည်။ပန္ဆိမာနုံပန္ဆိမာနုံ၊ကုန်သော။အကုသလာနုံ၊ကုန်သော၊ ဝမ္မာ နုံ၊အကုသိုလ်ဒွါဒသနာမကျွန်ုပ်တို့အား။ကေသဠိ၊အချို့ကုန်သော အကု သိုလ်တို့အား။ဥပနိဿယပစ္စယေန၊ အာရမ္မဏ,ပကတူပနိဿယသတ္တိ ဖြင့်(လ)ဟောတိ၊၏။

ဝသေန၊ အထူးထူးသောပိထိတို့၏, အစွမ်းအားဖြင့်၊ပုရိမတရား၊ကြီး အလွန်ကျကုန်သောတရားတို့ကို၊လည်း တိ၊ရအပ်ကုန်၏။

ဝိသဒ္ဒါအဓိပ္ပာယ်ပြုချက်။

(မေး) "ဥတုဘောဇနမ္ပိ"စသည်တို့၌၊ပိ-သဒ္ဒါဖြင့် အဘယ်ကိုယူ ရမည်နည်း။

(ဖြေ) ပိသဒ္ဒါဖြင့် သက်နိုး,တော,သစ်ပင်,တောင်-စသောပညတ် တို့ကိုယူရပါသည်။

ဝိသဒ္ဒေနစိဝရာဒိဥတုပဗ္ဗတာဒိဂ္ဂဟဏဝသေန
ဥပနိဿယဘာဝံဘဇန္တေ သဗ္ဗေသင်္ဂဟိတာ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၄၀-၅)

ဝိသဒ္ဒေန၊ ပိသဒ္ဒါဖြင့်၊ စိဝရာဒိ ဥတု ပဗ္ဗတာ ဒိဂ္ဂဟဏ ဝသေန၊ သက်နိုး,တော,သစ်ပင်,တောင်စသည်တို့ကို ယူသည်၏, အစွမ်းအား ဖြင့်၊ ဥပနိဿယဘာဝ၊ပကတူပနိဿယအဖြစ်သို့၊ဘဇန္တေ။သက်ဝင် ကုန်သော၊ သဗ္ဗေ၊အလုံးစုံကုန်သော ပညတ်တရားတို့ကို၊သင်္ဂဟိတာ၊ သင်္ဂြိုဟ်ရောက်၏။

သုံးချက်ရှိဆရာတို့ကား၊ ဥတုသေနာသနမ္ပိ စသည်တို့ကိုထောက် ၍, "ပစ္စည်းထိုက်သောအချို့သောပညတ်"ဟု ဆိုရိုးပြုကြကုန်၏။ ဤမူ လဋီကာပါ၌၌ "သဗ္ဗေ" သဒ္ဒါကိုထောက်သဖြင့်၊ အလုံးစုံသောပညတ် တို့ကိုယူသင့်လေသည်။

မှန်ပါသည်။ ။ မည်သည့်ပညတ်မဆို၊ ပကတူပနိဿယ ပစ္စည်း ဖြစ်နိုင်လေသည်၊

နိဗ္ဗာန်ပကတ္တူပနိဿယပန္နည်းဖြစ်ထိုက်ခြင်း အကြောင်း။

သုံးချက်စု ဆိုရိုးအားလုံးကို၌၊ နိဗ္ဗာန်သည် ပကတ္တူပနိဿယပန္နည်း တရားမျိုးမပါပေ။ ထိုသို့မပါခြင်း အကြောင်းကို အာစရိယဝါဒအရ "ပဋ္ဌာနသာရေ၊ ဘာဝနိ ပန်ပဋ္ဌမေ" ဟု ညွှန်းပြခဲ့ပေပြီ။

ပဋ္ဌာနသာရေ၊ ဘာဝနိ ဆရာ၏ အလိုကား ..... နိဗ္ဗာန်သည် ပကတ္တူပနိဿယပန္နည်း ဖြစ်ထိုက်သည်ဟု ယူဆပါ၏။ အကြောင်း ယုတ္တိကား။ ပကတ္တူပ နိဿယဆိုသည်မှာ၊ အာရုံကား, အနန္တရတို့နှင့် မရောမယှက် မိမိပင်ကိုယ် သဘောသက်သက် အားဖြင့် အားကြီးသော အကြောင်း တရားကို ဆိုလိုသည်။

ပကတိယာ ယေ ဝေါ ဥပနိဿယော ပကတ္တူပနိဿယော
အာရမ္မဏာ အနန္တရေ ဟိ အသမ္မိဿော တိ အတ္ထော။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၂၉၄-၁)

ဝ၊ တနည်းကား။ ပကတိယာ ယေ ဝေါ ၊ မိမိပင်ကိုယ် သဘောအားဖြင့် သာလျှင်။ ဥပနိဿယော၊ အားကြီးသော အကြောင်းသည်။ ပကတ္တူပ နိဿယော၊ ပကတ္တူပနိဿယပန္နည်း မည်၏။ အာရုံကား အနန္တရေ ဟိ၊ အာရုံကား, အနန္တရတို့နှင့်၊ အသမ္မိဿော၊ မရောယှက်သော။ ဥပနိဿယော၊ အားကြီးသော အကြောင်းတည်း။ ဤတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ အတ္ထော၊ ဂုဏ်တို့ကို ပေါ်ပြုထားသော အနက်တည်း။

အနေဇာ သန္တိ မာရဇာ၊ ယံ ကာလ မကရိမုနိ။
သုတ်မဟာဝါ ပါဠိတော် (၁၁၃-၂၃)

အနေဇာ၊ တဏှာကင်းတော်မူသော ဘုရားသျှင်သည်။ သန္တိ၊ နိဗ္ဗာန်ကို၊ အာရုံ၊ ရည်မှန်း၍။ ယံ ကာလံ၊ အကြင်ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူခြင်းကို။ အကရိ၊ ပြုတော်မူလေပြီ။

သန္တိ မာရဇာ တိ ဘနုပါဒိသေသံ နိဗ္ဗာနံ အာရဗ္ဘ ပဋိစ္စ သန္ဓာယ။
သုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ (၁၆၈-၃၀)

သန္တိ မာရဇာ တိ၊ သန္တိ မာရဇာ ဟူသည်ကား။ အနုပါဒိသေသံ၊ ရုပ်နာမ်သန္တာန်တို့၏ အကြွင်းမယိုသော၊ နိဗ္ဗာနံ၊ နိဗ္ဗာန်ကို။ အာရဗ္ဘ ပဋိစ္စ၊ ဖွဲ့၍။ သန္ဓာယ၊ ရည်မှန်း၍။

(၃) ပုရိမဝါပုရိမဝါ၊ကုန်သော။ကုသလာ၊ကုန်သော။ ဝမ္မာ၊ကုသိုလ်ဧကေဝိသနာမဂ္ဂန္ဓာတို့သည်။ ပန္တိ မာနံ ပန္တိ မာနံ၊ကုန်သော။ အဗျာကတာနံ၊ကုန်သော။ ဝမ္မာနံ ဝိပါက်ဆက္ကိ သ,ကြိယာဝိသနာမဂ္ဂန္ဓာတို့အားဥပနိဿယပစ္စယော၊အာရမ္မဏူ,အနန္တရ, ပကတူပနိဿယ သတ္တိဖြင့် (လ) ဟောတိ ၏။

ဤနေရာ၌၊ဘုရားသျှင်၏ စုတိစိတ်တော်သည်။ နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံမပြု၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်တော်၏ အာရုံဖြစ်သောကံ,ကမ္မနိမိတ်,ဂတိနိမိတ် သုံးပါး တို့တွင်၊တပါးပါးကိုသာအာရုံပြုသည် အဆိုပါနိဗ္ဗာန်သည်ဘုရားသျှင်၏ စုတိစိတ်တော်အား၊အာရမ္မဏူ,အနန္တရဥပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြုနိုင်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည်အာရမ္မဏူ,အနန္တရဥနှစ်ပါးမှ လွတ်လေရကား"ပကတူပနိဿယ"သာဖြစ်ထိုက်ပေ၏။

ထို့ကြောင့်နိဗ္ဗာန်သည် ပကတူပနိဿယပစ္စည်းတရား၌ ပါဝင်သင့်ပေသည်။ (ဤကားအကျဉ်းတည်း၊ ၎င်းအကျယ်ကို"ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီ စတုဏ္ဍတွဲ"၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

ဤအကြောင်းယုတ္တိတို့ကို ထောက်ဆသဖြင့် ပကတူပနိဿယ ပစ္စည်း၌အကြောင်းအကျန်မယှဉ် အလုံးစုံသောပရမတ်, ပညတ်တရားတို့သည် ပါဝင်နိုင်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့်

နှစ်ဆဲ့လေးသွယ်၊ ပဋ္ဌာန်းငယ်၊ ပကတူပကျယ်သတည်း။

ဟုရှေးရှေးဆရာ,ဆရာတော်တို့ မိန့်ဆိုရှိပြုတော်မူကြခြင်းဖြစ်ပေသတည်း။

(ပညာဂန်တို့သည် ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီဆရာ၏ အတ္ထုနောမတိဝါဒကို အဖန်ဖန်စဉ်းစားနိုင်းချိန်၍,သင့်သော် ယူတော်မူကြပါကုန်၊မသင့်သော် ပယ်ခဲတော်မူကြပါကုန်)

အရဟတ္တမဂ် ကြဉ်သင့်,မကြဉ်သင့်
ဝိမုတ္တိယ။

(မေး) ကုသိုလ်သည်ကုသိုလ်အား ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုရာ၌၊ ပစ္စည်းကုသိုလ်တရားမှအရဟတ္တမဂ်ကို ကြဉ်သင့်,မကြဉ်သင့် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ။

(၄) ပုရိမာပုရိမာ၊ကုန်သော။အကုသလာ၊ကုန်သော။ဝမ္မာ၊ အကုသိုလ်နွှဲ့ဒသနာမက္ခန္ဓာတို့သည်။ပဏ္ဍိ မာနုံပဏ္ဍိမာနုံ၊ကုန်သော၊ အကုသလာနုံ၊ကုန်သော။ဝမ္မာနုံ၊အကုသိုလ်နွှဲ့ဒသနာမက္ခန္ဓာတို့အား၊ ဥပနိဿယပစ္စယေန၊အာရမ္မဏ,အနန္တရုပကတ္တပနိဿယသင့်ဖြင့်။

(၅) ပုရိမာပုရိမာ၊ကုန်သော။အကုသလာ၊ကုန်သော။ဝမ္မာ၊ အကုသိုလ်နွှဲ့ဒသနာမက္ခန္ဓာတို့သည်။ပဏ္ဍိ မာနုံပဏ္ဍိမာနုံ၊ကုန်သော။ကုသလာနုံ၊ကုန်သော။ဝမ္မာနုံ၊ ကုသိုလ်ဇကေဝိသနာမက္ခန္ဓာ တို့အား။ ကောသဇ္ဇ၊အ ချိ့ကုန်သောကုသိုလ်တို့အား။ ဥပနိဿယပစ္စယေန၊ပကတ္တပနိဿယသင့်ဖြင့်။

(၆) ပုရိမာပုရိမာ၊ကုန်သော။အကုသလာ၊ကုန်သော။ ဝမ္မာ၊ အကုသိုလ်နွှဲ့ဒသနာမက္ခန္ဓာတို့သည်။ ပဏ္ဍိမာနုံပဏ္ဍိမာနုံ၊ ကုန်သော။ ဒေဝေါ ကတာနုံ၊ ကုန်သော၊ဝမ္မာနုံ၊ဝိပါက်ဆက္ခိ်သ,ကြိယာဝိသနာမက္ခန္ဓာတို့အား။ ဥပနိဿယပစ္စယေန၊အနန္တရ ပကတ္တပနိဿယသင့်ဖြင့်။

(ဖြေ) အာရမ္မဏ,အနန္တရကိုရည်ပါမူ ကြဉ်သင့်ပါသည်။ပကတ္တ ပကိုရည်ပါမူ မကြဉ်သင့်ပါ။

ပဋ္ဌာန်းအရေကောက်ဆရာတော်ကား.... ပုရိမာပုရိမာကုသလာ ဝမ္မာပုဒ်ကို အတ္ထုယောဇနာရာ၌ အရဟတ္တမဂ်ကိုကြဉ်လေသည်။ ပက တ္တပနိဿယကိုရည်ပါမူ မကြဉ်သင့်ပေ၊

အကြောင်းကား ကုသိုလ်နာမ၃ပ်နှာသည်၊ အရဟတ္တမဂ်ကိုအာရုံ မပြုနိုင်သော်လည်း၊ အရဟတ္တမဂ်ကို အကြောင်းပြု၍. ကုသိုလ်တရား ဖြစ်ပွားရာ၌၊ အရဟတ္တမဂ်သည် ကုသိုလ်နာမ ၃ပ်နှာအား၊ပကတ္တပနိဿ ယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သောကြောင့်တည်း။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၁၄—၀)၌ကား

> **တေဘူမကကုသလောစ တေဘူမကဿာဝိကုသလဿ အကုသလဿ ဝိပါကကြိယဿာတိ စ တုန္နံ ရာသီနံ ပကတ္တပနိဿယ ပစ္စယောဟောတိ**

ဟုမိန့်ဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့မိန့်ဆိုရကား မှန်သော်လည်း။

(၇) ပုရိမာပုရိမာ၊ကုန်သော။ အဗျာကတာ၊ ကုန်သော။ ဝမ္မာ၊ ဝိပါက်ဆယ်ကို်သ, ကြိယာဝိသနာမကျွန္ဓာ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ, နိဗ္ဗာန်တို့သည်။ ပန္နိ်မာနုံပန္နိ်မာနုံ၊ကုန်သော။အဗျာကတာနုံ၊ကုန်သော။ဝမ္မာနုံ၊ဝိပါက် ဆယ်ကို်သ,ကြိယာဝိသနာမကျွန္ဓာတို့အား။ ဥပနိဿယပစ္စယေန၊အာရမ္မ ဏာ,အနန္တရ,ပကတူပနိဿယသတ်ဖြင့်၊

(၈) ပုရိမာပုရိမာ၊ကုန်သော။ အဗျာကတာ၊ ကုန်သော။ ဝမ္မာ၊ဝိ ပါက်ဆယ်ကို်သ, ကြိယာဝိသနာမကျွန္ဓာ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ, နိဗ္ဗာန်တို့သည်။ ပန္နိ်မာနုံပန္နိ်မာနုံ ကုန်သော။ ကုသလာနုံ၊ ကုန်သော။ ဝမ္မာနုံ ကုသိုလ် ဇေါဝိသနာမကျွန္ဓာတို့အား၊ ဥပနိဿယပစ္စယေန၊ အာရမ္မဏာ,အနန္တရ, ပကတူပနိဿယသတ်ဖြင့်၊

(၉) ပုရိမာပုရိမာ၊ ကုန်သော။ အဗျာကတာ၊ကုန်သော။ ဝမ္မာ၊ လောကိဝိပါက်ဗဟို်သ, ကြိယာဝိသနာမကျွန္ဓာ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသတို့သည်။ ပန္နိ်မာနုံပန္နိ်မာနုံ ကုန်သော။ အကုသလာနုံ၊ကုန်သော။ ဝမ္မာနုံ၊ အကု သိုလ်နွေဒသနာမကျွန္ဓာတို့အား။ဥပနိဿယပစ္စယေန၊အာရမ္မဏာ,အနန္တ ရ,ပကတူပနိဿယသတ်ဖြင့် (လ)ဟောတိ၊ဏိ့။

(၁၀) ဥတုဝိ၊ အေျမ်း,အပူဟူသောဥတုသည်လည်း။ ဘောဇနမ်ပြ၊ လျှောက်ပတ်သောဘောဇဉ်သည်လည်း၊ ပုဂ္ဂလောပ၊ကလျာဏမိတ္တစ သောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။သေနာသနမ်ပြ၊ ကျောင်းစသော အိပ်ရာ,နေရာ သည်လည်း၊ဥပနိဿယပစ္စယေန၊ပကတူပနိဿယသတ်ဖြင့်။ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ကျေးဇူးပြုသည်၊ဟောတိ၊ဏိ့။

ပည်ဥပနိဿာယဒါနုံဒေတိ၊ သီလံသမာဒိယတိ(လ)သမာပတ္တိ ဥပ္ပါဒေတိ။

စသည်ဖြင့်ဟောကြား၊တော်မူအပ်သော ဗုဒ္ဓာန်းပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်ကို ထောက်ထား၍။ပညာအရ လောကိပညာ, လောကုတ္တရာ ပညာအား လုံးတို့ကိုယူနိုင်လေရကား.....အရေဟတ္တမဂ်ပညာသည်လည်း ဒါနအစ ယ္ယိသော လောကိ, လောကုတ္တရာကုသိုလ် တရားတို့အား၊ပကတူပနိဿ ယ သတ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်လေသည်။

ဥပမာ။ ၊အရေဟတ္တမဂ်ကို ရသောကြောင့် ရဟန္တာဖြစ်၏။ ထို

ရဟန္တာဖြစ်သည်ကိုအကြောင်းပြု၍ ကြည်ညိုသဒ္ဓါဖြစ်ပွားကာဒါနနှင့်စသောကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုကြကုန်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဒါနနှင့်စသော ကုသိုလ်အား အရဟတ္တမဂ်သည် ပကတ္တူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်လေသည်။

အရဟတ္တမိုလ် ကြည်သင့်,မကြည်သင့် ဝိနိစ္ဆယ။

အဗျာကတတ ကုသိုလ်အား ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုရာ၌။ ကတ္တားပါ၌အနက်ယောဇနာရာဝယ်၊ပဌာန်းအရကောက် ဆရာတော်သည် အရဟတ္တမိုလ်ကိုကြည်တော်မူသည်။

အရဟတ္တမဂ်နည်းဘူ။ အရဟတ္တမိုလ်ကြောင့် ရဟန္တာဖြစ်၏၊ ရဟန္တာဖြစ်သည်ကို အကြောင်းပြု၍၊ ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါဖြစ်ပွားကာ ဒါနစသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုကြကုန်သော သူတို့၏ ဒါနစသောကုသိုလ်အား။ အရဟတ္တမိုလ်သည် ပကတ္တူပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်လေသည်။

ပဌာန်းအရကောက် ဆရာတော်သည်၊အာစရိယဝါဒကို အခြေပြု၍၊ အရဟတ္တမိုလ်ကိုကြည်သော်လည်း။

(မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရားကိုရည်၍, အရဟတ္တမိုလ်ကိုကြည်သည်။ ထို့ကြောင့် ပဌ ဝါရ၌.... သေက္ခာဗလံ ဥပနိဿာယ-အစယိသည်ကို ဟောတော်မူ၏။သူတပါးသန္တာန်၌ ပစ္စည်းကိုယူသော် ဝိပါက်ဆက်သွယ်သပင်သင့်ပေ့ထင်၏။)

ဟု အမှာစကား ရေးသားတော်မူခဲ့လေသတည်း။ ဤအမှာစကား အတိုင်းဆိုမူ သူတပါးသန္တာန်၌ ပစ္စည်းကိုယူသော် အရဟတ္တမိုလ်ကိုလည်းယူသင့်သည်ဟုဒေါ်ပမ်ယဲ့သက်ရောက်ချေသည်။

လောကုတ္တရာက အကုသိုလ်အား၊ ပကတ္တူပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု,မပြုဝိနိစ္ဆယ။

ငါတို့ဆရာသည် လောကုတ္တရာ တရားကိုဖြစ်စေအပ်ပြီ ..... ဟု ဤသို့သောနည်းဖြင့်ကား။ ချစ်ခြင်းနှိုးခြင်းတဏှာဖြစ်ကုန်သော သူတို့၏ အကုသိုလ်အား၊ လောကုတ္တရာသည် ပကတ္တူပနိဿယ ပစ္စည်းဖြစ်နိုင်လေသည်။

ကုသိုလ်နှင့်ကုသိုလ်ဌာပနိသယပစ္စည်းဆိုရိုး။

(၁) အာရမ္မဏူပနိဿယပြစ်အုံ့၊ပုရိမဝါပုရိမဝါကုသလာဓမ္မာ ... ဟူသောကဘွားပါဠိဖြင့် အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကုသိုလ်ဥာဏစိုးပွယ်တော်လေး ခုအား၊တပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော လောကီ ကုသိုလ်သတ္တရသ။

အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကုသိုလ် ဥာဏသမ္ပယုတ်လေးခုအား၊တပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အရဟတ္တမဂ် ကြဉ်သော ကုသိုလ်ဝိသ ပစ္စည်းဟောကိုပြတော်မူ၏။

ပဋ္ဌိမာနံပဋ္ဌိမာနံကုသလာနံဓမ္မာနံ .... ဟူသော သဒ္ဒေါနိပါဠိဖြင့်။ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာသိုကုလ်ရှစ်ခု ပစ္စယုပ္ပန် တရားကိုပြတော်မူ၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေန .....ဟူသော ကရိုဏ်းပါဠိဖြင့် ဥပနိဿယ, အာရမ္မဏ,အဓိပတိ၊ ဤ(၃)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဥပနိဿယသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

အမှာကံအာစရိယေနလောကုတ္တရဓမ္မောနိဗ္ဗတ္တိတောတိ
ဣမိနာပနနယေနအညေသံအကုသလဿပိဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၁၄-၁၀)

အမှာကံ၊ ငါတို့၏။ အာစရိယေန၊ဆရာသည်။ လောကုတ္တရဓမ္မော၊ လောကုတ္တရာတရား၊ နိဗ္ဗတ္တိတောတိ၊ဖြစ်စေအပ်ပြီ။ ဣမိနာပနနယေန၊ ဤနည်းဖြင့်ကား။ အညေသံ၊ တပါးကုန်သောသူတို့၏။ အကုသလဿပိ၊အကုသိုလ်အား၊လည်း။ ပကတူပနိဿယော၊ပကတူပ , ဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

ဤအဋ္ဌကထာပါဠိ၌ "ဣမိနာပနနယေန" အရ ဤနည်းဟူသည်ကား အဘယနည်းဟူမူ၊ လောကုတ္တရာတရားဖြစ်ခြင်းကဲ့ အားကြီးသောအကြောင်းပြု၍ ချစ်ခြင်းတဏှာဖြစ်ပေါ်လာသော နည်းအမြောက်ပင်ဖြစ်ပေသည်။

ဣမိနာပနနယေနာတိလောကုတ္တရနိဗ္ဗတ္တိနံ
ဥပနိဿာယသိနေဟုပ္ပါဒနလေသေနာတိအဿ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၄၁-၁)

အနန္တရုပနိသယပြစ်အံ့။ပုရိမာ(လ)မေ္ဘာ(လ)ဖြင့် အဆုံးဟောကြဉ် သောရှေးရှေးသောလောကိကုသိုလ်သာဟူရသ(လ)၏။

ပဏ္ဍိမာနုံ (လ)မေ္ဘာနုံ (လ)ဖြင့် ပဌမဟောကြဉ်သော နောက်နောက် သောကုသိုလ်ကေဝိသ(လ)၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေန (လ)ဖြင့် ဥပနိဿယ အနန္တရ,သမနန္တရ,အာသေဝန,နတ္ထိ,ဝိဂတ၊ဤ (၅)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်(လ)ပြတော်မူ၏။

ဤပိနာပနနယေနာတိ၊နယေန ဟူသည်ကား။ လောကုတ္တရနိဗ္ဗာန်၊ လောကုတ္တရာတရားဖြစ်ခြင်းကို။ ဥပနိဿာယ၊ အားကြီးသောအကြောင်းပြု၍။ သိနေဟုပ္ပါဒနလေသေန၊ ချစ်ခြင်းတဏှာ ဖြစ်ပေါ်လာသောအမြဲကိုအားဖြင့်။ဣဟ ဘိအယံ၊ ဤသည်ကား။ အထွေ၊ အနက်တည်း

ဤမူလဋီကာပါဠိ၌ ''လေသ'' ..... ဟူသည်အဘယ်နည်းဟူမူ၊ လောကုတ္တရာတရားဖြစ်စေခြင်းကို အားကြီးသောအကြောင်းပြု၍၊ သူ့ဘာပါးအား ချစ်ခြင်းတဏှာ ဖြစ်ရာ၌ လောကုတ္တရာတရားတို့သည် ပကတ္တူပနိဿယပစ္စည်းကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းပင်တည်း။

လောကုတ္တရနိဗ္ဗာန်ဥပနိဿာယပရသ သိနေဟုပ္ပါဒနေ လောကုတ္တရ
မေ္ဘာဥပနိဿယာဝိယ ဟောန္တိ တိအယမေတ္ထ လေသော။

ပဋ္ဌာန်းအနုဋ္ဌိကာ(၂၀၁-၈)

လောကုတ္တရနိဗ္ဗာန်၊ တောကုတ္တရာတရားဖြစ်စေခြင်းကို၊ ဥပနိဿာယ၊အားကြီးသောအကြောင်းပြု၍ ။ ပရသ၊သူ့ဘာပါးအား။ သိနေဟုပ္ပါဒနေ ချစ်ခြင်းတဏှာဖြစ်ရာ၌။ လောကုတ္တရမေ္ဘာ၊လောကုတ္တရာတရားတို့သည်။ ဥပနိဿယာဝိယ၊ ပကတ္တူပနိဿယပစ္စည်းဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဟောန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤမူလဋီကာစကားရပ်၌။ လေသော၊အမြဲကိုဘသည်း။

မူလဋီကာဆရာပယ်ချုပ်ခြင်း။

လောကုတ္တရာတရားသည်အကုသိုလ်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိ ဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်ဟူသော အဌကထာဝါဒတို့ မူလဋီကာဆရာနှစ်သက်တော်မမူပေ။

ပကတ္တူပနိဿယပစ္စည်းဖြစ်အံ့။ပုရိမာ(လ)ခမ္ဘာ(လ)ဖြင့် ဗလဝဖြစ်သောအရေဟတ္တာမဂ်ကြဉ်သောကုသိုလ်ဝိသ။ (တနည်း) ကုသိုလ်ကောဝိသ ပစ္စည်း(လ)၏။

ပန္ဆိမာနံ(လ)ခမ္ဘာနံ(လ)ဖြင့် နောက်နောက်သောကုသိုလ်ကောဝိသ ပစ္စယုပ္ပန်(လ)၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေနဖြင့် ပကတ္တူပနိဿယသတ္တိ(လ)၏။

ကုသိုလ်နှင့်အကုသိုလ်။

အာရမ္မဏူပဖြစ်အံ့၊ပုရိမာ(လ)ကုသလာခမ္ဘာဖြင့် အလေးအဖြတ်ပြုတတ်သောလောဘမူရှစ်ခုအား တပ်သော အလေးအဖြတ်ပြုအပ်သော လောကိကုသိုလ်သတ္တရသပစ္စည်း(လ)၏။

ပန္ဆိမာနံ(လ)အကုသလာနံခမ္ဘာနံဖြင့်အလေးအဖြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူရှစ်ခုပစ္စယုပ္ပန်(လ)၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေနဖြင့် ဥပနိဿယာ,အာရမ္မဏာ,အဓိပတိ၊ ဤ(၃) ပစ္စယသတ္တိ (လ)၏။

ပကတ္တူပဖြစ်အံ့။ ပုရိမာ(လ)ကုသလာခမ္ဘာဖြင့်ဗလဝဖြစ်သောလောကိကုသိုလ်သတ္တရသ(တနည်း)ကုသိုလ်ကောဝိသ ပစ္စည်း(လ)၏။

ပန္ဆိမာနံ (လ) အကုသလာနံခမ္ဘာနံ ဖြင့် နောက်နောက်သော အကုသိုလ်နွံ၏ဒသပစ္စယုပ္ပန် (လ) ၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေနဖြင့် ပကတ္တူပနိဿယသတ္တိ (လ) ၏။

ကုသိုလ်နှင့်အဗျာကတာ။

အာရမ္မဏူပဖြစ်အံ့။ပုရိမာ(လ)ကုသလာခမ္ဘာဖြင့် အလေးအဖြတ်ပြုတတ်သော မဟာကြီးယာဉ်ဏသမ္ပယုတ် လေးခုအား တပ်သော အလေး အဖြတ်ပြုအပ်သော အရေဟတ္တာမဂ် ပစ္စည်း (လ) ၏။

မူလဋီကာဆရာ၏ အာဘော်မှာ၊ လောကုတ္တရာတရားသည် အကုသိုလ်တရားအား၊ပဋ္ဌာန်း(၂၄)ပစ္စည်းတို့တွင် အာဘယ် ပစ္စယသတ္တိ နှင့် မှီ ကျေးဇူးမပြုနိုင်ဟု ယူဆတော်မူသည်၊

ပဋ္ဌိမဝါနံ (လ) အဗျာကတာနံ ဝမ္မာနံဖြင့် အလေးအမြတ် ပြုတတ်သောမဟာကြိယာဥာဏသမ္ပယုတ်လေးခု ပဋ္ဌယုပ္ပန် (လ) ၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေနဖြင့် ဥပနိဿယ,အာရမ္မဏ,အဓိပတိ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိ(လ)၏။

အနန္တရုပဖြစ်အံ့၊လောကိကုသိုလ် သဘ္ဘရသအဆုံးဇော, မဂ်လေးခု ပစ္စည်း (လ) ၏။

ပဋ္ဌိမဝါနံ (လ)အဗျာကတာနံ ဝမ္မာနံဖြင့် သန္တီရဏာသုံးခု၊ မ ဟာဝိပါက်ခြစ်ခု, မဟာဂျုတ်ဝိပါက်ကိုးခု ဖိုလ်လေးခု၊ပစ္စယုပ္ပန် (လ) ၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေန ဖြင့် တပ္ပိုင်နက်တက်ကောင်းသော ဥပနိဿယ,အနန္တရ, သမနန္တရ, နတ္ထိ,ဝိဂတ၊ ဤ(၅)ပစ္စယသတ္တိ (လ) သတ္တိဝိသေသ။

မဂ္ဂါနန္တရဖိုလ်လေးခုအားတပ်သော မဂ်လေးခုစေတနာဖြစ်အံ့။ ဥပနိဿယ,အနန္တရ,သမနန္တရ,ကမ္မ,နတ္ထိ,ဝိဂတ ဤ(၆)ပစ္စယသတ္တိ(လ)ရှိ

ပကတူပဖြစ်အံ့။ ပုရိမာ(လ)ကုသလာဝမ္မာ ဖြင့် ဗလဝဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇကဝိသပစ္စည်း (လ) ၏။

ပဋ္ဌိမဝါနံ(လ)အဗျာကတာနံဝမ္မာနံ ဖြင့်နောက်နောက်သော ဝိပါက်ဆန္ဒိ သ,ကြိယာဝိသ ပစ္စယုပ္ပန် (လ) ၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေနဖြင့် ပကတူပနိဿယသတ္တိ (လ) ၏။

(မှတ်ချက်။ ။ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကြိုးဌ ကရိကျမ်းပါဌ်ဖြင့် ယဏာရဟတပ်ကောင်းသော ဥပနိဿယ,အနန္တရ,သမနန္တရ, ကမ္မ,နတ္ထိ,ဝိဂတ ခြောက်ပစ္စယသတ္တိ (လ) ၏ ဟုဆိုရိုးမြဲထားခြင်းသည် သင့်အံ့မထင်ပေ။)

အကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ် ဥပနိဿယပစ္စည်းဆိုင်း။

အာရမ္မဏူပဖြစ်အံ့။ ပုရိမာပုရိမာအကုသလာဝမ္မာဖြင့် အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုအားတပ်သောအလေးအမြတ်ပြုအပ်သောလောဘမူစိတ်ရှစ်ခုပစ္စည်း(လ)ရှိ။

လောကုတ္တရာပုနဝမ္မာဒေကုသလာနုနကေနစိပစ္စယေနပစ္စယာ
ဟောန္တိတိနဇ္ဈဝံသာရတောဒ္ဒဗ္ဗတ္ထိအာမိပ္ပါယော။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၄၁-၃)

ပန၊ယာင်းသို့အဌကထာဆရာမိန့်ဆိုတော်ကဲ့အပ်သည်လည်း။ လောကုတ္တရာခမ္မာ၊ လောကုတ္တရောတရားတို့သည်၊ကေနစိပစ္စယေန၊တစုံတခု

ပန္ဆိုမာနံ(လ)အကုသလာနံဝမ္မာနံ ဖြင့်အလေးအဖြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူစိတ်ဂျစ်ခု ပစ္စယုပ္ပန် (လ)

ဥပနိဿယပစ္စယေနဖြင့် ဥပနိဿယ, အာရမ္မဏ, အဓိပတိ (လ) ၏။ အနန္တရုပဖြစ်အံ့။ ပုရိမာ(လ) အကုသလာဝမ္မာ ဖြင့်အဆုံးဧာ၊ကြဉ်သော ရှေးရှေးသော အကုသိုလ်နွေါဒသပစ္စည်း (လ) ၏။

ပန္ဆိုမာနံ(လ)အကုသလာနံဝမ္မာနံ ဖြင့် ပဌမဧာ၊ကြဉ်သော နောက်နောက်သော အကုသိုလ်နွေါဒသ ပစ္စယုပ္ပန် (လ) ၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေန ဖြင့် ဥပနိဿယ, အနန္တရ,သမနန္တရ,အာသေဝန, နတ္ထိ, ဝိဂတ-ဤ (၄) ပစ္စယသတ္တိ (လ) ၏။

ပကတူပဖြစ်အံ့။ပုရိမာ (လ) အကုသလာဝမ္မာ ဖြင့် ၈လ၀ ဖြစ်သော အကုသိုလ်နွေါဒသပစ္စည်း (လ) ၏။

ပန္ဆိုမာနံ (လ) အကုသလာနံဝမ္မာနံဖြင့် နောက်နောက်သော အကုသိုလ်နွေါဒသပစ္စယုပ္ပန် (လ) ၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေနဖြင့် ပကတူပနိဿယသတ္တိ (လ) ၏။

အကုသိုလ်နှင့်ကုသိုလ်။

ပကတူပဖြစ်အံ့။ပုရိမာ(လ)အကုသလာဝမ္မာဖြင့်။ ၈လ၀ ဖြစ်သော အကုသိုလ်နွေါဒသ ပစ္စည်း (လ) ၏။

မန္ဆိုမာနံ(လ)ကုသလာနံဝမ္မာနံဖြင့် နောက်နောက်သော ကုသိုလ် ကေဝိသပစ္စယုပ္ပန် (လ) ၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေနဖြင့် ပကတူပနိဿယသတ္တိ(လ)၏။

အကုသိုလ်နှင့်အဗျာကတ။

အနန္တရုပဖြစ်အံ့ ပုရိမာ(လ)အကုသလာဝမ္မာဖြင့်၊အကုသိုလ်နွေါဒသ အဆုံးဧာ၊ပစ္စည်း (လ)၏။

သောပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊အကုသလာနံ၊အကုသိုလ်တရားတို့အား။ပစ္စယာ၊ ကျေးဇူးပြုကုန်သည်။ နေဟောနှိ၊ဖြစ်ကုန်၊ ဣတိတသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဣဒံ၊ဤအဘွဲ့ကထာ၀ါဒကို၊သာရတော၊အနုစိသာရအားဖြင့်။နဒ္ဓဗ္ဗံ၊ ဓမ္မတ်သားအပ်။ဣတိအယံ၊ဤသည်ကား။အပ်ပါ၊ယော၊အဓိပ္ပါယ်တည်း။

ပဋ္ဌိ မာနံ(လ)အဗျာကတာနံခမ္မာနံဖြင့်၊ သင်္ခရဏသုံးခု, မဟာဝိ ပါက်ဂုစ်ခု,မဟာဂျုတ်ဝိပါက်ကိုးခု ပစ္စယုပ္ပန်(လ)၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေနဖြင့်၊ဥပနိဿယ,အာနန္တရ,သမနန္တရ,နတ္ထိ, ဝိဂတ၊ ဤ(၅)ပစ္စယသင်္ဂြိုလ်(လ)၏။

ပကတူပဖြစ်အံ့၊ပုရိမာ(လ) အကုသလာခမ္မာဖြင့်။ ဗလဝဖြစ်သော အကုသိုလ်နွေါဒသပစ္စည်း(လ)၏။

ပဋ္ဌိမာနံ(လ)အဗျာကတာနံခမ္မာနံဖြင့်၊ နောက်နောက်သောဝိပါက် ဆင်္ဂြိုဟ်သ,ကြိယာဝိသပစ္စယုပ္ပန်(လ)၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေနဖြင့် ပကတူပနိဿယသင်္ဂြိုလ်(လ)၏။

မူလဒီကာဝါဒကို ချေပခြင်းချက်။

မူလဒီကာဆရာသည် အဌကထားဆရာ၏ ဝါဒကို သာဓုအားဖြင့်မ မှတ်အပ်ဟု ပယ်ဖျက်ခဲ့သော်လည်း လောကုတ္တရာတရားသည် အကု သိုလ်အား ပကတူပနိဿယသင်္ဂြိုဟ်ဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်ဟူသော အဌက ထာဝါဒကို သာဓုအားဖြင့်မှတ်သားသင့်ပေ၏။

အသျင်သုဒိန်အား မယားဟောင်းနှင့် သားဖြစ်သူ ဗိဇကတို့ သာ သနာတော်ဟောင်၌ ရဟန်းပြုကြသောအခါ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုမျက် မှောက်ပြုသွားကြသည်ကိုအကြောင်းပြု၍၊ ကုဋေ,ဗ,ဝိပုဠိသာဓုအကု သိုလ်တရား ဖြစ်ပွါးရလေရာ၊ ထိုမယားဟောင်းနှင့် သားဗိဇကတို့ သန္တာန်၌ဖြစ်သောအရဟတ္တဖိုလ်သည် သျင်သုဒိန် သန္တာန်၌ဖြစ်သော ကုဋေ,ဗ,ဝိပုဠိသာဓုအကုသိုလ်အား ပကတူပနိဿယသင်္ဂြိုဟ်ဖြင့် ကျေးဇူး ပြုပေသည်။

ထိုအကြောင်းယုတ္တိတို့ကိုထောက်ဆ၍ လောကုတ္တရာတရားသည် အကုသိုလ်အား ပကတူပနိဿယသင်္ဂြိုဟ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ဟူသော အဌကထာဝါဒကို သာဓုအားဖြင့် မှတ်သားရာသတည်း။

(ပညာဝန်တို့သည် အဖန်ဖန်စဉ်းစားနှိုင်းချိန်၍ ကြိုက်နှစ်သက်ရာဝါဒကို မှတ်သား ဝေါ်မှကြကုန်ရာသတည်း၊)

အဗျာကတနှင့် အဗျာကတ ဥပနိဿယပစ္စည်းဆိုရိုး။

အာရမ္မဏူပဒြစ်အုံ့၊ပုရိမဘုရိမအဗျာကတာဝမ္မာဖြင့် အလေးအ
အဖြတ်ပြုတတ်သော မဟာကြီယာဥာဏသမ္ပယုတ် လေးခုအား၊တပ်
သော အရေဟာတ္ကမ္ဘိလ်, နိဗ္ဗာန်၊ ဗိုလ်လေးခုအား၊တပ်သောနိဗ္ဗာန်ပစ္စည်း
(လ)၏။

ပန္ဒိ မာနံပန္ဒိ မာနံအဗျာကတားနံဖြင့်၊အလေးအဖြတ်ပြုတတ်သော
မဟာကြီယာဥာဏသမ္ပယုတ်လေးခု, ဗိုလ်လေးခုပစ္စယုပ္ပန်(လ)၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေနဖြင့် ဥပနိဿယ,အာရမ္မဏ,အဓိပတိ၊ ဤ(၃)
ပစ္စယသတ္တိ(လ)၏။

အနန္တရူပဒြစ်အုံ့၊ ပုရိမ(လ)မ္မာဖြင့် ရဟန္တာတို့ ရတ်ကြည်သော
ရှေးရှေးသောဝိပါက်ဆက်တို့သ,ကြီယာဝိသနာမဂ္ဂန္တာပစ္စည်း(လ)၏။

ပန္ဒိ မာနံ(လ)မ္မာနံဖြင့် ရဟန္တာတို့ရတိနှင့်တကွ နောက်နောက်
သောဝိပါက်ဆက်တို့သ,ကြီယာဝိသနာမဂ္ဂန္တာပစ္စယုပ္ပန်(လ)၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေနဖြင့်၊တပြိုင်နက်ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော
ဥပနိဿယ,အနန္တရ,သမနန္တရ,အာသေဝန,နတ္ထိ,ဝိဂတ၊ ဤ(၄)ပစ္စ
ယသတ္တိ(လ)၏။

ဥပနိဿယပစ္စည်းသဘာဝဆုတ်ခုံ။

ဥပနိဿယပစ္စည်းဠိသဘာဝ(၁၃)ပစ္စည်းယှိပေ၏။ အဆိုပါ(၁၃)
ပစ္စည်းတို့ကို၊

အာ,ဓိ,နန် နန်၊ နီ,ပု ကမ်နှင့်၊ တတန်အာ,ဝိ၊
အတ်,နတ်,ဝိ-ဟု၊ အဝိဂတ၊ တေရသ၊ ဥပသဘာဝ၊။

ဟူသောလက်ဘဖြင့်သိမှတ်ရာ၏။ ထိုတွင် အာရမ္မဏူအတွက်(၂)
ပစ္စည်း။ အနန္တရူဒအတွက်(၆)ပစ္စည်း။ ပကတူပအတွက်(၁)ပစ္စည်းဖြစ်
လေသည်။ဂုဏ်းတို့ကို

[က] အာ,အဓိ,နီ၊ ပု,ဝိ,အ,အ၊ ပေါင်းသတ္တ
အာရမ္မဏသဘာဝ၊။

[ခ] နန်,နန်,အာသေ၊ ကမ္မ,အ,အ၊ ပေါင်းခြောက်ဝ
အနန္တရသဘာဝ၊။

[ဂ] ဗလဝကမ္မ၊ ယင်းဓက၊ ပကတူပသဘာဝ၊။

ဟူသောလက်ဘဖြင့်သိမှတ်ကြရာသည်။

အဗျာကတာနှင့်ကုသိုလ်။

အာရုံဇဝေါ ပဖြစ်အံ့။ ပုရိမာပုရိမာအဗျာကတာဝမ္မာဖြင့် အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် လေးခုအား တပ်သောအောက်ဖိတ်,နိဗ္ဗာန်,မဂ်လေးခုအားတပ်သောနိဗ္ဗာန်ပဋ္ဌာန်းတို့(လ)ဖြင့်

ပစ္ဆိမာနံ(လ)ကုသလာနံခမ္မာနံဖြင့်။အလေးအမြတ်ပြုဘတ်သော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးခု, မဂ်လေးခု ပစ္စယုပ္ပန် (လ) ၏,။

ဥပနိဿယပစ္စယော နဖြင့်ဥပနိဿယ,အာရုံမှာ အမိပတိ၊ ဤ (၃) ပစ္စယသည်ကို (လ) ၏,။

အနန္တရပစ္စယော ဖြစ်အံ့။ပုရိမာ(လ)အဗျာကတာဝမ္မာဖြင့်၊ ဝုဋ္ဌာ,မနောဓာတု ဂုဏ်ရှိနှင့် ပစ္စည်း (လ) ၏,။

ပုရိမာနံ(လ) ကုသလာနံခမ္မာနံ ဖြင့်၊ မဟာကုသိုလ် ပဌမဇော ပစ္စယုပ္ပန် (လ) ၏,။

ဥပနိဿယပစ္စယော နဖြင့်၊ ဥပနိဿယ, အနန္တရ, သမနန္တရ နဟိ ဝိဂတ၊ ဤ(၅) ပစ္စယသည်တို့ (လ) ၏,။

ရုပ်တရား၊ ပကတူပနိဿယပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ထိုက်,မဖြစ်တိုက် ဝိနိစ္ဆယ။

ရုပ်တရားသည် ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးခြောက်ထောနည်းအားဖြင့်၊ ပကတူပနိဿယ ပစ္စယုပ္ပန် မဖြစ်ထိုက်ပါ၊သုဏ္ဏာနှင့်ကပရိယာယ်အားဖြင့်ကား၊ ပကတူပနိဿယပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ထိုက်ပါသည်။

> သယံပနရူပံဇာတမသ္မိံ မဟာပကရဏေဘာဝကတနယေနဥပနိဿယ
> ပစ္စယံနလဘတိ၊ သုဏ္ဏာနိကပရိယာယေနမနလဘတိဝတ္ထုံဝဋ္ဋတိ။
> ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၁၄-၂၀)

ပန်၊ အတ္ထိတပါးကိုဆိုပါဦးအံ့။ သယံ၊ မိမိဟုဆိုအပ်သော၊ ရူပ်၊ရုပ်သည်။ မဟာပရဏော၊ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး၌၊ အာဝဇဇနယော၊ လာသောနည်းအားဖြင့်။ဥပနိဿယပစ္စယံ၊ပကတူပနိဿယပစ္စည်းကို၊နလဘတိ၊ မရ၊ သုဏ္ဏာနိကပရိယာယေနပန်၊သုဏ္ဏာနိက ပရိယာယ်အားဖြင့်ကား၊ လဘတိ၊ ရ၏,။ဣတိ၊ ဤသို့၊ဝတ္ထုံ၊ဆိုခြင်းငှာ၊ဝဋ္ဋတိ၊သင့်၏,။

မနောနိုးကုန်းကြီးဖြစ်သောနည်း။

ဤ၌ "ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးဖြစ်လာသောနည်း" ဟူသည်အဘယ်နည်း ဟူမူ။

ကုသလံဝမ္မံ ပဋိစ္စအမျာကတောဝေမ္မာဥပ္ပဇ္ဇတိနဥပနိဿယပစ္စယာ၊
ကုသလေခန္ဓေပဋိစ္စစိတ္တသမုဋ္ဌာနံရူပံ။

ဤသို့စသည်ဖြင့်၊ ဥပနိဿယပစ္စည်းကိုပယ်ခြင်းကိုရင်း။ အနုလုံ့ဖြ မလေးခြင်း, မဟောခြင်းကိုရင်း ရည်၍ မိန့်ဆိုအပ်သောနည်းပင် ဖြစ်လေသည်။

ဣမသ္မိံ ပဋ္ဌာနမဟာပကရဏေအာဂတနယေနာတိ
ဣဒံ ကုသလံ ဝမ္မံ ပဋိစ္စ အမျာကတောဝေမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ နဥပနိဿယပစ္စယာ ကုသလေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပန္တိ ဧဝမာဒိကံ ဥပနိဿယပဋိဂ္ဂေါ့မံ၊ အနုလောမေ ပဋိစ္စ အနုလောမနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋ္ဌိကာ (၁၄၁-၂၃)

ဣမသ္မိံ ပဋ္ဌာနမဟာပကရဏေအာဂတနယေနာတိ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ ကုသလံ ဝမ္မံ (လ) စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပန္တိ ဧဝမာဒိကံ၊ ရှေ့ ဤသို့အစယို့သော။ ဥပနိဿယပဋိဂ္ဂေါ့မဟု၊ ဥပနိဿယပစ္စည်းကို ပယ်ခြင်းကိုရင်း။ အနုလောမေ၊ အနုလုံ့ဖြ၊ အနုလောကမနဟု၊ မလေးခြင်းကိုရင်း။ သန္ဓာယ၊ ရည်၍။ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

သုဒ္ဓန္တိကပရိယာယ်။

သုဒ္ဓန္တိကပရိယာယ်အားဖြင့်၊ ပကတူပနိဿယပစ္စည်းကိုရ၏။ ဟူသောအဋ္ဌကထာစကားရပ်၌ "သုဒ္ဓန္တိကပရိယာယ်" ဟူသည်အဘယ်နည်းဟူမူ။

ဝိညာဏူပနိဿံ နာမရူပံ၊ နာမရူပူပနိဿ ဠာယတနံ

စသည်တို့ကိုရင်း။

ယတာဝိပဿတောသေလော၊ အရညသ္မိံ ဗြဟာဝနေ၊
တံ ရုက္ခာ ဥပနိဿာယ၊ ဝမ္ဗုန္တေ ဝေဝနပ္ပတိ

စသည်ကိုရင်း "သုဒ္ဓန္တိကပရိယာယ်" ဟုဆိုလိုပါသည်။

ပဂ္ဂတ္ဘုပဖြစ်အံ့၊ပုရိမ(၁)အဗျာကတာဝေါ်ဖြင့်၊ ဗလဝဖြစ်သော အဟောဂ္ဂမိုလ်ကြင့်သောဝိပါက်ပဋ္ဌာန်တို့သ(တနည်းကား)ဝိပါက်ဆက်ကို့သ ကြိယာဝိသ.ရုပ်အဋ္ဌဝိသ,ပစ္စည်း(လ)၏။

ပစ္ဆိမ(၁)ကုသလ(၁)နှင့်မျှားနှင့်ဖြင့်။ နောက်နောက်သောကုသိုလ် ဇကေဝိသပစ္စယုပ္ပန်(လ)၏။

ဥပနိဿယေနဖြင့်၊ပကတူပနိဿယသက္ကို(လ)၏။

အဗျာကတာနှင့် အကုသိုလ်။

အာရမ္မဏူပဖြစ်အံ့။ပုရိမ(၁)အဗျာကတာဝေါ်ဖြင့်အလေးအမြတ်ပြုတတ်သောလောဘမူစိတ်ရစ်ရှုအားကပ်သောအလေးအမြတ်ပြုအပ်သော (ပရူပြန်,ဒေတိတ်,အနာဂတ်) ဣဋ္ဌဖြစ်သောနိမ္မုန္ဒရုပ်အစ္ဆာရသ, ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ်ကြင့်သောလောကိဝိပါက်ဇကေတို့သ ကြိယာဝိသပစ္စည်း(လ)၏။

သုဘွဲ့ကိုကပရိယာယေနာတိ ဝိညာဏူပနိဿံ နာမရူပံ နာမရူပူပနိဿ
သဠာယတနဿ အာဒိကေန၊
ယထာပိပဗ္ဗတောသေလော၊ အရညသ္မိံ ဗြဟာဝနေ၊ တံ ရုက္ခာ ဥပနိဿာယ
ဝဍ္ဎေန္တေ ဝနပ္ပတိတိ အာဒိကေနစ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋ္ဌိကာ(၁၄၁-၂၆)

သုဘွဲ့ကိုကပရိယာယေနာတိ ပရိယာယေန ..... ဟူသည်ကား။ နာမရူပ်၊ နာမ်ရူပ်သည်။ ဝိညာဏူပနိဿံ၊ ဝိညာဉ်လျှင် အားကြီးသောအကြောင်းယှိ၏။ သဠာယတနဿ၊သဠာယတနသည်လည်း။ နာမရူပူပနိဿံ၊နာမ်,ရုပ်လျှင် အားကြီးသောအကြောင်းယှိ၏။ ဣတိအာဒိကေနစ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့်ရင်း။

အရညသ္မိံ ဗြဟာဝနေ ကြီးမားသောတောအုပ်၌၊ သေလော၊တခဲ့နက်ကျောက်အတိပြိုးသေားပဗ္ဗတောတောင်သည်။ အတ္ထိ၊ယှိ၏။ တံ၊ထိုတောင်ကို။ ဥပနိဿာယ၊အခြေပြု၍။ဝနပ္ပတိ၊တောစိုးသစ်ပင်ဖြစ်ကြကုန်သော။ဇေတေ၊ရက္ခာ၊ထိုသစ်ပင်တို့သည်။ ဝဍ္ဎေန္တိ၊ကြီးပွါးကြကုန်၏။ ဣတိအာဒိကေနစ၊ဤသို့စသည်ဖြင့်ရင်းတည်း။

ဤဋီကာမူလဋ္ဌိကာဆရာသည် ''ဥပနိဿ'' သဒ္ဒါသည်ကား ''ဥပနိဿယ''

ပဋ္ဌိဟာနံ(လ)အကုသလာနံအားဖြင့်၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူရှစ်ခု ပစ္စယုပ္ပန်(လ)၏။

ဥပနိဿယပစ္စယော နှင့်၊ တပြိုင်နက်တစ်ကောင်းသော ဥပနိဿယ,အာရမ္မဏ,အဓိပတိ၊ ဤ(၃)ပစ္စယ(လ)သတ္တိရှိသေသ။

အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူစိတ်ရှစ်ခုအားတစ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော ဣဋ္ဌဖြစ်သောပစ္စုပ္ပန်ခိုပ္ပန္နရုပ် အဠာရသဟု ဆိုအပ်သောအာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စည်းဖြစ်ခဲ့၊ ဥပနိဿယ,အာရမ္မဏ,အဓိပတိ,ပုရေဇာတ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၄)ပစ္စယသတ္တိ(လ)သတ္တိရှိသေသ။

အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူမရဏာသန္နဇော (၅)ချက်အားတစ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောဒုတိယစိတ်မှ ပြန်၍ ရေသည်ယို့သော် တဆဲ့ရုန်စ်ချက်ခြောက်သောစိတ်နှင့်အတူဥပ၊ဒိသော ဟဒယဝတ္ထု၊ဟုဆိုအပ်သော ဝတ္ထုအာရမ္မဏပုရေဇာတနိဿယပစ္စည်းဖြစ်ခဲ့၊ ဥပနိဿယ,အာရမ္မဏ,အဓိပတိ,နိဿယ,ပုရေဇာတ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤ(၀)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဥပနိဿယသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိရှိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

သဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်းဟု ယူဆ၍ ဝိညာဏ်ကိုပဓိသံနာမရူပ်စသော စကားကို မိန့်ဆိုသည်ဟု မှတ်ရမည်။

ဥပနိဿယပရိယာယောဥပနိဿသဒ္ဓါတိကတ္တာဝုတ္တံဝိညာဏ။ပ
နိ်သနာမရူပ်၊ နာမရူပေပနိဿဒ္ဓသဒ္ဒါယတနန္တိ အာဒိကေနာတိ။

ပဋ္ဌာန်းအနုဋ္ဌကာ(၂၀၂-၁၁) (အနက်လွယ်၏။)

ဤနေရာ၌။

ဝိညာဏ်သည် နာမ်ရုပ်အား။ နာမ်ရုပ်သည်သဠာယတနအား ပကတ္တုပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။

တောင်သည် တောခိုးသစ်ပင်တည်းဟူသောရုပ်အား ပကတ္တုပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ဟုဆိုလိုသည်။

ဤသုတ္တန်၏ကပရိယာယ်အားဖြင့်မူ၊ ရုပ်တရားသည်ပကတ္တုပနိဿယ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ထိုက်ကြောင်း သဒ္ဒါဗျာနကျမှ မှတ်သားရာသတည်း။

အနန္တရုပဖြစ်အံ့၊ပုဂ္ဂိမာ(လ)အဗျာကတာဝမ္မာ ဖြင့်၊ ဝုဋ္ဌော, မနော ဠ၊ဟောဝဇ္ဇန်းပစ္စည်း(လ)၏။

ပဋ္ဌိ မာနံ(လ)အကုသလာနံဝမ္မာနံ ဖြင့်၊ အကုသိုလ်ဒွါဒသပဌမစေတ ပစ္စယုပ္ပန်(လ)၏။

ဥပနိဿယပစ္စယေန ဖြင့်၊ ဥပနိဿယ, အနန္တရ, သမနန္တရ.နတ္ထိ, ဝိဂတ၊ဤ(၅)ပစ္စယသတ္တိ(လ)၏။

ပကတူပဖြစ်အံ့၊ ပုဂ္ဂိမာ (လ) အဗျာကတာဖြင့်၊ ဗလဝဖြစ်သော လောဘိဝိပါက်ဗာတ္တိံသ။(တနည်း)ဝိပါက်ဆတ္တိံသ, ကြိယာဝိသ, ရုပ်အဋ္ဌဝိသ ပစ္စည်း(လ)၏။

ပဋ္ဌိ မာနံ(လ)အကုသလာနံမ္မာနံ ဖြင့်၊ နောက်နောက်သော အကုသိုလ်ဒွါဒသပစ္စယုပ္ပန် (လ)

ဥပနိဿယပစ္စယေန ဖြင့်၊ ပကတူပနိဿယ သတ္တိ ဖြင့်၊ ကျေးဇူးပြု ဟန်ကိုပြုတော်မူ၏။

ဥပနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသကြီး၏။

ဥတုဘောဇနမြို-စသည်တို့၏ ပကတူပနိဿယ ပစ္စယုပ္ပန်ကိုညွှန်းပြချက်။

(မေး) ဥတုဘောဇနမြို ပုဂ္ဂလောပိ သေနာသနမြို ဟု ပကတူပနိဿယ ပစ္စည်းတရားတို့ကို ဘုရားသျှင်သည်ဟောကြားတော်မူရာ။ ထို ပစ္စည်းတရားတို့၏ ပစ္စယုပ္ပန်ကားအဘယ်နည်း၊

(ဖြေ) ဥတုဘောဇန,ပုဂ္ဂလ, သေနာသန တည်းဟူသော ပကတူပ နိဿယ ပစ္စည်းတရား၏၊ ပစ္စယုပ္ပန်ကို ဘုရားသျှင် တိုက်ရိုက်ထုတ် ဆောင် ဟောကြားတော်မူခြင်း မယ်ဘော်လည်း၊ ထိုဥတုစသည်တို့ သည် ကုသိုလ်, အကုသိုလ် ဖြစ်ခြင်း၏ အားကြီးသောအကြောင်း ဖြစ် လေရကား။ ကုသိုလ်, အကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာသည်ပင်လျှင် ပကတူပ နိဿယပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ထိုက်ပါသည်။

ပုဂ္ဂလောပိ သေနာသနိမြို တိဗုဒ်ဒွယံ ပကတူပနိဿယ ဝေ သေနဝုတ္တုံ၊
ဗုဒ္ဓဗ္ဗိဒွယံ ကုသလာကုသလ ပပ္ပတ္တိယာ ဗလဝ ပစ္စယောဝ ဟောတိ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၁၃-၂၄)

ပုဂ္ဂလောဟိ၊ ကလျာဏမိတ္တစသော ပုဂ္ဂိုလ်ရင်း။ သေနာသနဒ္ဒိ၊ ကျောင်းစသော နေရာရင်း။ ဣတိဇုဒ်ဒုယံ၊ ဤနှစ်ခု အပေါင်းကို။ ပကတူပနိဿယဝသေန၊ ပကတူပနိဿယ၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။ ဟိ၊ မှန်ပါသည်။ ဇုဒ်ဒုယံ၊ ဤပုဂ္ဂလ, သေနာသန နှစ်ခု အပေါင်းသည်။ ကုသလာကုသလပဋိပတ္တိယာ၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ် ဖြစ်ခြင်း၏။ ဗလဝပစ္စယော၊ အားကြီးသောအကြောင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

ဤအဋ္ဌကထာပါဠိ၌ ''ပုဂ္ဂလ, သေနာသန'' ကို ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့်သာမှတ်၍, ဆိုသော်လည်း ဥတုဘောဇဉ်ကိုလည်း ပကတူပနိဿယအစွမ်းအားဖြင့်ပင်ဟောကြားတော်မူသည်ဟုမှတ်ယူရာသည်။

ဒုပနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ္ဌိပြီးပါပြီ။

ပုရေဇာတပဋ္ဌာယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။
ပုဗ္ဗေဇာတပဋ္ဌာယောဝါဒီ။

(၁) စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ, ပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။

(၂) သောတာယတနံ သောတဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။

(၃) ဃာနာယတနံ ဃာနဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။

(၄) ဇိဝှါယတနံ ဇိဝှါဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။

(၅) ကာယာယတနံ ကာယဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။

ပုရေဇာတပဋ္ဌာန်းကို ဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဥပနိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌၊ အခြားပစ္စယနိဒ္ဒေသတို့ကိုဟောတော်မမူပဲ၊ အဘယ်ကြောင့် ပုရေဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) အကြင်အကြင်ဟောတုအစယ္မိသောပစ္စည်းတို့ဖြင့် နာမ်တစိတ်က နာမ်တစိတ် နာမ်ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုသည်အဖြစ် နာမ်ရုပ်က နာမ်ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုသည်အဖြစ်, နာမ်ရုပ် နိဗ္ဗာန်ပညတ်တို့က နာမ်အား၊ကျေးဇူးပြုသည်အဖြစ်ကို ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူအပ်ပြီး ထိုကျေးဇူးပြုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင် ကျေးဇူးပြုကောင်းပါသလော၊ ထိုသို့မဟုတ် တပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊ ကျေးဇူးပြုကောင်းပါသလောဟုယုံမှားသံသယဖြစ်ဘွယ်ရှိ၏။ ထိုသုံးမျိုးသော သံသယကိုပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဥပနိဿယပစ္စယနှင့်နိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌ ပုရေဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူရပါသည်။ (ပဋ္ဌာန်သာရဒီပနီဋီကာကျမ်းထွက်)

(ပုရေဇာတပစ္စည်းမည်ခြင်းအကြောင်း-စသည်မှားကို "ပဋ္ဌာန်သာရဒီပနီပဌမတွဲ" ၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

(၆) ရူပါယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။

(၇) သဒ္ဒါယတနံ သောတဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဓမ္မာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။

(၈) ဂန္ဓာယတနံ ဃာနဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။

(၉) ရသာယတနံ ဇိဝှါဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။

(၁၀) ဖောट္ဌဗ္ဗာယတနံ ကာယဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တ ကာနဉ္စဓမ္မာနံ,ပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။

(၁၁) ရူပါယတနံ, သဒ္ဒါယတနံ,ဂန္ဓာယတနံ ရသာယတနံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံမနောဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဓမ္မာနံ ပုရေဇာတ ပစ္စယေနပစ္စယော။

ပုရေဇာတပစ္စည်းသဘာဝ ထုတ်ပုံ။

ပုရေဇာတပစ္စည်းဒ္ဝိသဘာဝ (၈) ပစ္စည်းယှဉ်ပေ၏။ အဆိုပါ (၈) ပစ္စည်းတို့ကို။

ဘာ,ဝိ,နီ,ဥ၊ ဇ, ဃ,ဝိပ္ပ၊ ဘနှစ်တန်ရ၊
ပေါင်းဘဋ္ဌ၊ ပုရသဘာဝါ။

ဟူသောလက်ဆုံ့ဖြင့်သိမှတ်ရာ၏။ ထိုတွင်ဝတ္ထုပုရေဇာတ အတွက် (၅) ပစ္စည်း။အာရမ္မဏပုရေဇာတအတွက်(၇)ပစ္စည်းဖြစ်ပေသည်၊ ရင်းတို့ကို။

[က] နီ,ဇ, ဝိပ္ပ၊ ဘနှစ်တန်ရ၊ ပေါင်းပဋ္ဌ၊
ဝ–ပုသဘာဝါ။

[ခ] အာ,ဘဝိ,နီ၊ ဥပ, ဝိ၊ နှင့်၊ အဋ္ဌမှတ်ရှု၊
ခုနှစ်ခု၊ အာပုသဘာဝါ။

ဟူသောလက်ဆုံ့ဖြင့်သိမှတ်ရာသည်။

(မှတ်ချက်။ ထိုဝတ္ထုပုရေဇာတ,အာရမ္မဏပုရေဇာတ,ပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိအနက် ခိုရိုးကျရအခကာက်ပုံတို့ကို ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ, အာရမ္မဏပစ္စယနိဒ္ဒေသအရ

(၁၂) ယင်ရုပ်နိဿယမနောဝေါတုစမနောဝိညာဏဝေါတုစဝဏ္ဏနှင့် တံရုပ်မနောဓာတုယာ, တံသမ္ဗယုတ္တကာနုဠ္ဆမ္ဘာနံ ပုရေဇာတပစ္စယေ နပစ္စယော။

(၁၃) မနောဝိညာဏဝေါတုယာ, တံသမ္ဗယုတ္တကာနုဠ္ဆမ္ဘာနံကိုဠ္ဠိ ကာလေပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော။ ကိုဠ္ဠိကာလေနပုရေဇာတ ပစ္စယေနပစ္စယော။

ကိုဠ္ဠိကာလေ၊ပဝတ္တိအခါ၌၊ပုရေဇာတပစ္စယေန၊ပုရေဇာတသတ္တိ ဖြင့်၊ ပစ္စယောဥပကာရကော၊ကျေးဇူးပြုသည်။ဟောတိ၊ဖြစ်၏, ဣဒ္ဓိ ကာလေ ပဋိသန္ဓေအခါ၌။ပုရေဇာတပစ္စယေန ဖြင့်၊ ပစ္စယောဥပကာရ ကော၊သည်။နဟောတိ၊မဖြစ်။

(အနက်နှင့် ဆိုရိုးအရကောက်တို့ကို ဂန္ဓဂရုအတိဘယကြောင့် ချုံးအပ်သော်လည်း။ ထိုအနက်နှင့် ဆိုရိုးတို့ကို ပုရေဇာတနိဿယ, အာရမ္မဏပစ္စယနိဿေသအတိုင်း အပြည့်အစုံဖေါ်ပြအရကောက်တော်မူကြရာသည်။)

ကောက်ဆိုရိုးအတိုင်းပင်ဖြစ်လေသည်။အာရုမ္မဏပုရေဇာတ ပစ္စယနိဿေသပါဠိများမှာ သာဝသေသဒေသနာဖြစ်သောကြောင့်မစုံလင်ပေ၊ရင်းအကြောင်းကို ''ပဋ္ဌာနသာရ ဝိဘာဝနီပဋမတွဲ''၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

ကိုဠ္ဠိကာလေ နှစ်ပါး၏ ထူးခြားချက်။

(မေး) ဣဒ္ဓိကာလေပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော.....၌။ ကိုဠ္ဠိကာလ နှင့် ကိုဠ္ဠိကာလေနပုရေဇာတပစ္စယေနပစ္စယော ... ၌။ကိုဠ္ဠိကာလ သဒ္ဒါနှစ်ခုတို့ အဘယ်ကဲ့သို့ ထူးခြားကြပါသနည်း။

(ဖြေ) ပဌမကိုဠ္ဠိကာလသဒ္ဒါဖြင့်ပဝတ္တိအခါကိုညွှန်းပြ၏သည် ဒုတိ ယ ကိုဠ္ဠိကာလသဒ္ဒါ၊ဖြင့်ပဋိသန္ဓေအခါကိုညွှန်းသည်။ ဤ ကဲ့သို့ထူးခြား ကြပါသည်။

ကိုဠ္ဠိကာလေပုရေဇာတပစ္စယေနာတိပဝတ္တိ သန္ဓာယဝုတ္တံ၊
ကိုဠ္ဠိကာလေနပုရေဇာတပစ္စယေနာတိပဋိသန္ဓိ သန္ဓာယဝုတ္တံ၊

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၁၄-၂၀)

ကိုဠ္ဠိကာလေပုရေဇာတပစ္စယေနာတိဣဒံ၊ ကိုဠ္ဠိကာလေပုရေဇာတ

ပစ္စယေနဟူသောပါဠိကို၊ ပဝတ္တိ၊ ပဝတ္တိအခါကို၊သန္ဓာယ၊ ရည်၍။ ဂုဏ်း၊ဟောတော်မူအပ်၏။ကိုယ်စိုက်လေနုရေစာတပစ္စယေနာတိဣမံ၊ ကိုယ်စိုက်လေန ပုရေစာတပစ္စယေန ဟူသောပါဠိကို၊ ပဋိသန္ဓေ၊ ပဋိသန္ဓေအခါကို၊သန္ဓာယ၊ရည်၍။ဂုဏ်း၊ဟောတော်မူအပ်၏။

ဖွဲ့မိပါသည်။ ဟာဒယဝတ္ထုသည် ပဝတ္တိအခါ၌သာ မနောဝိညာဏာ ဓာတ် နှာမဇာတ်ခန္ဓာအား ပုရေစာတသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်။ပဋိသန္ဓေအခါ၌မူ ပုရေစာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပေ။

(အာရမ္မဏပုရေစာတ၌ ဣဋ္ဌဝိဓအာဘိညာဉ်ရထိုက်ကြောင်း အဆုံးအဖြတ်အကျယ်ကို "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီစတုဏ္ဍတွဲ"၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

ပုရေစာဘပစ္စယနိဒ္ဒေသပြီးပါပြီ။

ပဋ္ဌာနတပ္ပယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။

ပဋ္ဌာနတပ္ပယောတိ ပဋ္ဌာနတာပိ ကိလေသိကာဒမ္မာ ပုရေ နတာသေ ဇာတသေ ဇာတကာယသေ ပဋ္ဌာနတပ္ပယေနပ္ပယော။

ပဋ္ဌာ၊နောက်၌။ ဇာတာ၊ဖြစ်ကြကုန်သော၊စိတ္တ၊စေတသိကာ၊စိတ်, စေတသိက်ဖြစ်ကုန်သော။ ဒမ္မာ၊ပဋ္ဌဝေ၊ကာရဝတ်၌ ဒေဝရူပဝိပါက်လေးရှု ကြည့်သော ပဌမဘဝင်အစယိုသော စိတ်ရှစ်ဆဲ့ငါးရှု စေတသိက်နှင့် ပညာသာ နာမကျွန်းတို့သည်။ ပုရေ၊ပဋ္ဌာန်းတရားဖြစ်သည်မှရှေး၌။ ဇာတသေ၊ဖြစ်ထသော၊ဟူမသော၊ဤသို့သဘောယိုသော၊ကာယသေ၊ဒုကဇကာယ, ဒုဇကာယ, တိဇကာယ, စတုဇကာယအား။ ပဋ္ဌာနတပ္ပယေနဖြင့်။ ပစ္စယော ဥပကာရကော၊သည်။ ဟောတိ၊၏။

ပဋ္ဌာနတပ္ပညိုးကိုဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း။

(မေး) ပုရေဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏အခြားမဲ့၌၊အခြားပဋ္ဌယနိဒ္ဒေသ တို့ကိုဟောကြားတော်မမူပဲ၊အဘယ်ကြောင့်ပဋ္ဌာနတပ္ပယနိဒ္ဒေသ ကိုသာဟောကြားတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည် ပုရေဇာတပစ္စည်းဖြင့် ပဋ္ဌယုပ္ပန်မှရှေးဦးစွာ ဖြစ်၍, ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ကျေးဇူးပြုသည်အဖြစ်ကို ဟောကြား တော်မူသည်။ ဤသို့ကျေးဇူးပြုခြင်းသာ ဖြစ်သင့်ပါသလော။

ပဋ္ဌယုပ္ပန်မှ နောက်၌ဖြစ်၍, ကျေးဇူးပြုခြင်းသည်လည်း ဖြစ်သင့်ပါ သေးသလော ဟုယုံမှား သက်သာဖြစ်ဖွယ်ရှိ၍, ထိုယုံမှားသက်သာကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာ။ ပုရေဇာတ ပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏, အခြားမဲ့၌ ပဋ္ဌာနတ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောကြားတော်မူပါသည်။ (ပဋ္ဌာနသာဓက ဒီပနီဋီကာ ကျမ်းထွက်)။

(ပဋ္ဌာနတပ္ပညိုးမည်ခြင်းအကြောင်း-အယိုးသာအမိပ္ပါယ်အစုံအလင်ကို "ပဋ္ဌာနသာဓကဒီပနီပဋမတ္ထ" ၏ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

ပဋ္ဌာနဘာဝပစ္စယနိဒ္ဒေသဆိုရိုး။

ပဋ္ဌာနဟေတုပစ္စယစိတ္တစေတသိကာဝမျှော .... ဟူသောကဏ္ဍားပါဌ်ဖြင့်၊ ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌ အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော ပဌမဘာဝင်အစယ္ယိသော နောက်ဖြစ်သောစိတ် ၄စ်ဆဲ့ငါးခု, စေတသိက်ဒွေပညာသ, ပဋ္ဌာန်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

ပုရေဇာတသမ္ဘူမသမကာယသ .... ဟူသောသမ္ဘူဒါနပါဌ်ဖြင့်၊ ပဋ္ဌိသန္ဓေအစယ္ယိသော ရှေးဖြစ်သောစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်၍, ရုပ်၏ဦးဦးရှိသော ဇကေဇကာယ, ဒွိဇကာယ, တိဇကာယ,စတုဇကာယပစ္စယပုဗ္ဗနိတရားကိုပြတော်မူ၏။

လင်းတယင်ဥပမာနှင့် ပတ်သက်၍ ညွှန်းပြအစ်သော အာစရိယဝါဒ။

ပဋ္ဌာဇာတပစ္စည်း၌ ... "ဂိဏ္ဍပေါတကသဒ္ဒိရုနုံအာဟာရသာစေ တနာဝိယ" .... ဟူသောလင်းတယင်ဥပမာနှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းခိုင်းဆရာတော်ဘုရားက ဖြစ်ပေါ်လာသေးသော ခွေးကောင်ပုပ်စသည်သည်လင်းတယင်ဖြစ်ခဏကိုယ်အား ကျေးဇူးပြုသည်ဟုယူဆတော်မူ၏။

ယင်းသို့ယူဆပါမှသာ မဖြစ်ပေါ်လာသေးသောပဌမဘာဝင်က ပဋ္ဌိသန္ဓေစိတ်၏ဥပ္ပါဒကွာဟခဏ်ဖြစ်သောဇကေဇကာယအား ကျေးဇူးပြုသည် ဟူသော ရှေးအယူအဆနှင့်သင့်မြတ်ပေသည်။

ခဲ့ပါဦးဘုံ။ ရှင်းခိုင်းဆရာဟော်ဘုရားကြီး ပဋ္ဌာန်းဋီကာစဉ်မိန့်ကြားတော်မူပုံမှာ၊အမိအာဘ လင်းတတ္ကိသည် မိမိသား,သို့မဟုတ်လင်းတယင်များ အား အစာချိုယူကျွေးမွေးလေ့မယ်ကြပေ။

လင်းတယင်တို့က သားလောင်မွတ်သိတ်၍ အစာတောင်းသော အခါနှင်တို့အတောင်အလက်ခုံသောအခါ စားရလိမ့်မည်ဟုပြောဆိုကြကုန်၏။

ဤဥပမာ၌မဖြစ်ပေါ်လာသေးသောခွေးကောင်ပုပ်စသည်တို့သည် လင်းဘယင်၏ကိုယ်အား တည်တန့်စေခြင်းဌါ ကျေးဇူးပြုပေသည်။

ရင်းအပြင်၊ ဗာကုလ သတ္တိသားယင်အား ငါးကြီးဟတ်သွားရာ၊

(အကျယ်တန်ညီးကား။)

ပဋိသန္ဓေနာမကွန္ဓာနှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဒြိသို့ရောက်သောကမ္မဇ ရုပ်ဟုဆိုအပ်သောဇကေဓကာယအားတပ်သောပဌမဘာဝင်နာမကွန္ဓာ။

(တနည်းကား)

ကမ္မဇရုပ်, ဥတုဇရုပ်ဟုဆိုအပ်သော ဒွိဇကာယအားတပ်သော ပဌမ ဘာဝင်နာမကွန္ဓာ။

ဒုတိယအစယ္ယိသော ရှေးရှေးသောဘာဝင် နာမကွန္ဓာနှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဒြိသို့ရောက်သော တိဇကာယအားတပ်သော ဒုတိယအစယ္ယိ သော နောက်နောက်သောဘာဝင်နာမကွန္ဓာ။

အာဟာရဇရုပ်ဥပါဒ်သောအခါ ရှေးဖြစ်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဒြိသို့ရောက်သော စတုဇကာယအားတပ်သော အမှတ်မဲ့နောက် ဖြစ်သော နာမကွန္ဓာ။

ပဋ္ဌဝေါကာရဘာဝင် တဆဲ့ငါးချနှင့် အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဒြိသို့ ရောက်သောတိဇ,စတုဇကာယအားတပ်သော အာဝဇ္ဇန်းဖွေး။

ပဋ္ဌဒြိရာဝဇ္ဇန်းနှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဒြိသို့ရောက်သောတိဇ, စတုဇကာယ အားတပ်သော ပဋ္ဌဝိညာဉ်နာမကွန္ဓာ။

အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်ကိုရလတ္တံ့။ ပဋ္ဌိဟာရိကသားဖြစ်သည့်အလျောက် ငါ့ကြီးဝမ်းဖိုက်ဌအာသက်မသေခဲ့ပေ။

ဤဥပမာဌ် မဖြစ်ပေါ်လာသေးသော အရဟတ္တဖိုလ်သည် ငါးကြီး ပမ်းဌ်တည်သော ဗာကုလ သတ္တိသားအား ကျေးဇူးပြုလေသည်၊

ထို့အတူ၊ ဇကေဓကာယဖြစ်စဉ် ကျေးဇူးပြုမည့် ပဌမဘာဝင်သည့် မပေါ်ပေါ်ကိသေးပေ၊ယင်းသို့မပေါ်ပေါ်ကိသေးသော (ဝါ)မဖြစ်ပေါ် သေးသောပဌမဘာဝင်က ဇကေဓကာယအားကျေးဇူးပြုလေသည်၊ဤသည် ကား ဖိုင်းခိုင်းဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ အလိုတည်း။

''အခုနောက်ပြန်စ်နုတလုံး'' ဟုထင်ရှားကျော်ကြားလတ္တံ့ ဦးဗိန္ဓာ အ လောင်း ပဋ္ဌင်းယေါ်သည်၊ ထိုစဉ်အခါကကြည့်ဝန်တိုက်ဌ်စာသင်ကြား နေထိုင်စဉ်၊ မုင်းခိုင်းဆရာတော်ဘုရားကြီးထံတော်သို့ သွားရောက်၍

ပဏ္ဍိသုံးဦးနှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရှင်၏ ဦးသို့ရောက်သော ဖြစ်၏, တိစကာယ အားတပ်သောသမ္ပဒိုဏ်ကို ပြုနာမကျွန်။

သမ္ပဒိုဏ်ကို ပြုနှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရှင်၏ ဦးသို့ရောက်သော တိစ, စတုစကာယ အားတပ်သော သန္ဓိရဏနာမကျွန်။

သန္ဓိရဏ နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရှင်၏ ဦးသို့ရောက်သော တိစ, စတုစကာယ အားတပ်သော ဂုဏ္ဍောနာမကျွန်။ (လ)

သင်္ဂမစော နှင့်အတူဥပါဒ်၍ ရှင်၏ ဦးသို့ရောက်သော တိစ, စတုစကာယ အားတပ်သော ပဌမတာဒါရုံနာမကျွန်။

ပဌမတာဒါရုံနှင့် အတူဥပါဒ်၍ ရှင်၏ ဦးသို့ရောက်သော တိစ, စတုစကာယ အားတပ်သော ဒုတိယတာဒါရုံနာမကျွန် (လ) ပဋ္ဌာန်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

---

၄၇ စ ကာယအား ပဌမဘာဝင်နာမကျွန်ကား၊ ပိဝိဒခြစ်ပေါ်လာပြီကျေးဇူးပြုနိုင်, မပြုနိုင်ကျော်ထားသောအခါ၊ ရှင်းခိုင်းဆရာတော်ဘုရားကြီးက၊ ပဌမဘာဝင်ခြစ်ပေါ်လာပြီကပင်ကျေးဇူးပြုနိုင်ကြောင်းပြဆိုအင်ခဲ့ပြီးသောအကြောင်းယုတ္တိတို့ကိုသွန်းပြ၍ အကျယ်ပမိန့်ကြားတော်မူပြီးလျှင်၊ ဘယ်နှယ်လဲ သဘောကျရဲ့လား မောင်ပဉ္စင်းဟုမေးရာ၊

သဘောမကျကြောင်း ပြန်လည်လျှောက်ထားလေ၏။ ဘယ်နှာကြောင့် သဘောမကျပါသလဲဟု ရှင်းခိုင်းဆရာတော်ဘုရားကြီးက မေးမြန်းတော်မူသောအခါ။

ပန္နုပ္ပန္နာဝဟောနေ့ကို ပန္နယာဒသပဏ္ဍိတ။

ပဌာန်းအဋ္ဌကထာကိုကိုးကား၍ ပဏ္ဍာဒီတပဋ္ဌာန်းသည် ပစ္စုပ္ပန္နကာလိကပဋ္ဌာန်း(၁၅)မျိုးတို့တွင် အပါအဝင်ဖြစ်လေရကား၊ ပိဝိသင်ရှားတည်ယှိသောအခါမှသာ ကျေးဇူးပြုနိုင်ရာသည်။ အကယ်၍ ပိဝိခြစ်ပေါ်လာပြီကျေးဇူးပြုပါက၊ ပစ္စုပ္ပန္နကာလိကပဋ္ဌာန်း(၁၅)မျိုးတို့ဒုတိယပါဝင်နိုင်မည်မဟုတ်ကြောင်း လျှောက်တင်လေ၏။

ထိုအခါ ရှင်းခိုင်းဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် ထိုထိုအဋ္ဌကထာ ဋီကာဒီးစောင်စောင်တို့ကိုဆွဲးယူကြည့်ရှုတော်မူပြီးလျှင်။ ဆရာတော်ရှိ

ပန္ဆာဇာတပစ္စယေန ..... ဟူသော ကရိကော်းပါ၌ဖြင့်တိုင်နက် တပ်ကောင်းသော ပန္ဆာဇာတ. ဝိပွယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတ၊ ဤ (၄) ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ပန္ဆာဇာတသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

ပန္ဆာဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသပြီး၏။

ချသောပဋ္ဌာန်းစာဝါကို မောင်ပဉ္စင်လိုက်ပါသေးသလား.....ဟုမေးရာ လိုက်ပါကြောင်း လျှောက်လေ၏။

လျှောက်ထားရာ၊ ပန္ဆာဇာတဥဒ္ဓိကျတော့ လိုက်၍နားထောင်ပါဦးဟု မိန့်ကြားတော်မူသဖြင့် သွားရောက်နားထောင်ရာ

ငါဆရာအဆက်ဆက်က ပြောဆိုမှတ်သား ထားခဲ့ကျေးဇူးသော ပန္ဆံဇာတပစ္စည်းဟာ ကြည်ညိုဝန်တိုက်က မောင်ပဉ္စင်းက လေးတပါးလာလျှောက်တော့မှ ဘာလိုလိုဖြစ်သွားကြောင်း

မိန့်ကြားတော်မူပြီးလျှင်၊ ပန္ဆာဇာတပစ္စည်းသည် ဝိဝိထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသောအခါမှသာ၊ ဇာတဓာတုယ စသည်တို့အား ကျေးဇူးပြုကြောင်းပြင်ဆင်မိန့်ကြားတော်မူသတတ် (ရေနံချောင်းဆရာတော်ဘုရား ဝါဒ။)

(ပန္ဆာဇာတပစ္စည်း ကျေးဇူးပြုပုံအကျယ်ကို "**ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနိပဋမတ္ထု**" ၌ အပြည့်အစုံဖော်ပြထားပြီးဖြစ်၍, ဂန္ဓဂရုအတိဘယကြောင့် ချုံးအပ်လေသည်။

ဟိတ,စတုဓာတုယဟုဆိုရိုးပြုခြင်းဘကြောင်း။

(မေး) "ဟိတ,စတုဓာတုယအား တပ်သော အာဟာရနှုန်းဖွေး"..... ဟူသောဆိုရိုးခ္ခါအာဘာသိ,ကြောင့် "ဟိတ,စတုဓာတုယ"..... ဟုမိန့်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) ရူပါဝစရဘုံကိုရည်၍, "ဟိတကာယ" ကာမာဝစရဘုံကိုရည်၍, "စတုဓာတုယဟုမိန့်ဆိုပါသည်၊

ရှင်းပါနိဒ္ဒေသ ရူပါဝစရပြုဟ္ဒာဗျာဒသည် "အာဟာရဘက္ခ" မဟုတ် "ဒိတ်ဘက္ခ" ဖြစ်သောကြောင့်၊ ရူပါဝစရပြုဟ္ဒာဗျာဒအား အာဟာရဇရူပမဖြစ်သောကြောင့် "ဟိတကာယ" သာဖြစ်သည်။

ကာမဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့အား လေးမျိုးလုံးဖြစ်နိုင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် "တိဇ,စတုဇကာယ" ဟုမိန့်ဆိုရပါသတည်း။

ဒ္ဒိဇ,တိဇကာယ.... ဟုဆိုရခြင်း
အကြောင်း။

(၁ဝ) "ဒ္ဒိဇ,တိဇကာယအားတပ်သော သမ္ပဒိဿ္ဆိုင်းနွေး" ... ဟု သောဆိုရိုးခ၊ အဘယ်ကြောင့် ဒ္ဒိဇ,တိဇကာယ.....ဟု မိန့်ဆိုရပါသနည်း။

(ဂြ) ပဋ္ဌာပိညာဉ်သည်စိတ္တဇရုပ်ကိုမဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ပဋ္ဌာပိသ္ဓာဉ်တို့၏ ဥပါဒကျွတ်ခ၊စိတ္တဇရုပ်မဖြစ်နိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် "ဒ္ဒိဇ, တိဇကာယ".....ဟုမိန့်ဆိုရပါသည်။

ပဋ္ဌာဇောတပစ္စည်းခ၊သဘာဝဆုတ်ပုံ။

ပဋ္ဌာဇောတပစ္စည်းခ၊ သဘာဝ(၃)ပစ္စည်းယှဉ်ပေ၏။ အဆိုပါ(၃) ပစ္စည်းတို့ကို

ဝိပ္ပ,အ,အ၊ တိ၀ဝ၊ ပဋ္ဌာဇောတသဘာဝ၊

ဟူသောလက္ခဏာဖြင့်သိမှတ်ကြကုန်၏။

ပဋ္ဌာဇောတပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ္ဌိပြီးပါပြီး။

အာသေဝနုပစ္ဆေဒယနိဗ္ဗေဒပါဠိတော်၊
အာသေဝနုပစ္ဆေဒေဝတိ၊

(၁) ပုရိမာပုရိမာ ကုသလာဓမ္မာပဋ္ဌိမာနံ ပဋ္ဌိမာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အာသေဝနုပစ္ဆေယနုပစ္ဆေယာ။

(၂) ပုရိမာပုရိမာအကုသလာဓမ္မာ ပဋ္ဌိမာနံ ပဋ္ဌိမာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အာသေဝနုပစ္ဆေယနုပစ္ဆေယာ။

(၃) ပုရိမာပုရိမာဂ်ာရိယာဘျာကတာဓမ္မာ ပဋ္ဌိမာနံ ပဋ္ဌိမာနံ ကိရိယာဘျာကတာနံ ဓမ္မာနံ အာသေဝနုပစ္ဆေယနုပစ္ဆေယာ။

အာသေဝနုပဒယနိဗ္ဗေဒကိုဟောတော်မူခြင်း၊
အကြောင်း၊

(မေး) ပဋ္ဌာဇာတပစ္ဆယနိဗ္ဗေဒကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့ ဒ္ဒ အခြားပစ္ဆယနိဗ္ဗေဒတို့ကိုဟောတော်မမူပဲ၊အဘယ် ကြောင့်အာသေဝနုပစ္ဆယနိဗ္ဗေဒကိုဟောတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) ဧေးရေးပစ္စည်းတို့တွင် အနန္တရ၊သမနန္တရ အနန္တရူပနိဿယပစ္စည်းဘိုးဖြင့် အတိတာနန္တရပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ကျေးဇူးပြုသည်၏ အဖြစ်ကို ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူရာ၊ ထိုအလုံးစုံသော ပစ္စည်းတရားတို့သည်၊ ဗလဝပဋိဃအဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းဟုဆိုအပ်သောပစ္စယကိုမူ ဖြင့်ကျေးဇူးပြုသလော၊ထိုသို့မဟုတ် ထိုတရားတို့တွင် အချို့သောပစ္စည်းတရားတို့သည်သာ၊ အချို့သောပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား။ထိုကိုမူဖြင့် ကျေးဇူးပြုလေသလောဟူသော ယုံမှားသင်္သယဖြစ်လတ်သည်ယျှင်သော်။

သင်္သယဖြစ်အားဖြင့် ထိုအလုံးစုံသောတရားတို့သည်သာလျှင်အလုံးစုံသောတရားတို့အား၊ ဗလဝပဋိဃအဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းကိုမူဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်မဟုတ်။

စင်စစ်သော်တမူကား.... တူသောဇာတ်ယျှင်ကုန်သော ဇောကိုမူ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့သည်၊ တူသောဇာတ်ယျှင်ကုန်သောဇောကိုမူ၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့အား၊ ဗလဝပဋိဃအဖြစ်သို့ရောက်စေခြင်းကိုမူဖြင့်ကျေးဇူးပြုကုန်၏။

(ပုရိမာပုရိမံဝကုသလာမဿ, အကုသလာမဿ၊ ဤနှစ်ပုဒ်သည် အနန္တရနှင့်တူ၏။)

ပုရိမာပုရိမာ၊ ရှေးရှေးဖြစ်ကုန်သော။ ကိရိယာဗျာကတာ၊ ကိရိယာဗျာကတဖြစ်ကုန်သော။ ဧတ္ထ၊ အဆိုးဟောကြဉ်သော ကြိယာဟောအဋ္ဌာရသနာမကုန်ကုန်တို့သည်။ ပဋ္ဌိ မာနံ ပဋ္ဌိ မာနံ၊ နောက်နောက်ဖြစ်ကုန်သော။ ကိရိယာဗျာကတာနံ၊ ကိရိယာဗျာကတဖြစ်ကုန်သော။ ဧတ္ထာနံ၊ ပဌမဟောကြဉ်သော ကြိယာဟောအဋ္ဌာရသနာမကုန်ကုန်တို့အား။ အာသေဝနပစ္စယေန၊ အာသေဝနပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ပစ္စယောဒပကာရကော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

တပါးသောကိစ္စ၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်ကုန်သောတရားဟူသည်, တပါးသောကိစ္စ၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့အား။ ထိုကိစ္စဖြင့်ကျေးဇူးမပြုကုန် ... ဟု ထိုယုံမှားသက်သာကိုပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှါ ပဋ္ဌာဟောတပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့ ဒ္ဒ၊ အာသေဝနပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူပါသည်။ (ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီဋီကာကျမ်းထွက်)

ကုသိုလ်နောင် အဗျာကတကိုမဟောခြင်း
အကြောင်း။

(မေး) အနန္တရပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ ... ပုရိမာပုရိမာကုသလာမဿ ပဋ္ဌိ မာနံ ပဋ္ဌိ မာနံ အဗျာကတာနံ ဝမ္မာနံ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသကဲ့သို့ အာသေဝနပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌အဘယ့်ကြောင့် ဟောတော်မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) ဗိဒိ၏ ကုသိုလ်ဇောတ်သဘောကို ယူစေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကုသိုလ်ဖော်သည့် အဗျာကတအား အာသေဝနသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြုနိုင်။ ထို့ကြောင့် ပုရိမာပုရိမာကုသလာမဿ ပဋ္ဌိ မာနံ ပဋ္ဌိ မာနံ အဗျာကတာနံ ဝမ္မာနံ စသည်ဖြင့်ဟောကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်,

> ကသ္မာပနေတ္ထ အနန္တရပစ္စယေ ဗိဒိယ ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ဝမ္မာ ပဋ္ဌိ မာနံ ပဋ္ဌိ မာနံ အဗျာကတာနံ ဝမ္မာနန္တိ အာသေဝနပစ္စယေ နတ္ထိ ဇောတ်ကေဟိ သမ္ဘိ နိဗ္ဗေသေ နကတောဟိ, အတ္ထိ နောဝ ကတိ ဂါ ဟာ ပေတုံ အသမတ္ထတာယ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၁၆-၁၄)

အာသေဝနုပစ္စယနိဒ္ဒေသဆန်ဒိုး။

ပုရိမာပုရိမာကိရိယာဗျာကတာဝမ္မာ ....ဟူသော ကဏ္ဍားပါဠိဖြင့် အဆုံးဇောကြဉ်သော ရှေးရှေးသောကြိယာဇောအဌာရသ ပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

ပဋ္ဌာနမာနုပဋ္ဌာနမာနုကိရိယာဗျာကတာနုဝမ္မာနု .... ဟူသောသမ္ပဒါန် ပါဠိဖြင့် ပဌမဇောကြဉ်သော နောက်နောက်သောကြိယာဇောအဌာရသ ပစ္စယပြုနိတရားကိုပြတော်မူ၏။

ပန၊စောဒနာပုဒ်ဆောင်ကာထုတ်အုံ့။ဇော်၊ဤအာသေဝနပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌။ကဆ္ဌာ၊အဘယ်.ကြောင့်။ အနန္တရပစ္စယေပရိယာ၊အနန္တရပစ္စည်းခ်ိ ကဲ့သို့။ ပုရိမာပုရိမာကုသလာဝမ္မာ ပဋ္ဌာနမာနုပဋ္ဌာနမာနု အဗျာကတာနု ဝမ္မာနန္တိ အာဒိနာနယေန၊ဤသို့စသောနည်းအားဖြင့်၊ဘိန္နဇာတိကေဟိ၊ ပြားသောဇာတ်ယှဉ်ကုန်သောတရားတို့နှင့်။ သမ္ပိ၊ အတ္ထတက္ခ။ နိဒ္ဒေသော၊နိဒ္ဒေသကို၊နကတော၊ပြုတော်မမူအပ်ပါသနည်း။ ဣတိအယံ၊ဤသည်ကား။စောဒနာ၊စောဒနာခြင်းပေတည်း။

အဏ္ဍနော၊ဝိဝိဟုဆိုအပ်သောကုသိုလ်၏.၊ဂတိ၊ဇာတ်သဘောကို၊ ဂါဟာပေတုံ၊ယူစေခြင်းငှာ၊ အာသမဏ္ဍတာယ၊ မပွင်းနှိုင်သည့်.ဖြင့် အ ဖြစ်ကြောင့်။ နကတော၊ပြုတော်မမူအပ်ပါ။ ဣတိအယံ၊ဤသည်ကား။ သောဝနာ၊သောဝနာခြင်းပေတည်း၊

ဗုဒ္ဓိမာ!သည်၊ ၊ပြားသောဇာတ်ယှဉ်ကုန်သော ကုသိုလ်ဟူသောတ ရားတို့သည် ပြားသောဇာတ်ယှဉ်ကုန်သော ဝိပါက်အစရှိကုန်သော နာမ်တရားဟူအား၊ အာသေဝနဂုဏ်အားဖြင့် လေ့.လာအား.ရှိသော အဖြစ်ကိုပြီးစေလျက်၊ ဝိဝိ၏.ကုသိုလ်စသည်အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော သ ဘောကိုယူစေခြင်းငှာမစွမ်းနိုင်ပေ။ ထို.ကြောင့် ပုရိမာပုရိမာကုသ လာဝမ္မာ ပဋ္ဌာနမာနုပဋ္ဌာနမာနု အဗျာကတာနု ဝမ္မာနုံစသည်ဖြင့် ပေါ ဘော်တော်မမူခြင်းဖြစ်ပေသတည်း။

ဝိပါက်အဗျာကတကိုမယှဉ်ရခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဝိပါက်အဗျာကတတို့သည်အကြွင်းမဲ့ကုသိုလ်ဖြစ်နိုင်လေရကား

အဆိုပါ ၀ိပါက်အဂျာကတာတို့ကို အာသေ၀နပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် ယူသင့်သည်မဟုတ်ပါ။ သေ၊ မသေသည့် ကြောင့်မယူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ၀ိပါက်အဂျာကတာ တို့သည် အကြိမ်များစွာ ဖြစ်နိုင်သည် မှန်ပါသော်လည်း အာသေ၀နမဖြစ်သောကြောင့်၊ ၀ိပါက် အဂျာကတာ တို့ကို အာသေ၀နပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်မယူရပါ။

အထ ၀ိပါကာဗျာကတံ ကသ္မာ နဟိတန္တိ အာသေ၀နာ ဘာ၀ေန။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၁၆-၂၃)

အထ၊ ထိုမြို့။ ၀ိပါကာဗျာကတံ၊ ၀ိပါက်အဂျာကတာကို၊ ကသ္မာ၊ အ ဘာသင့်ကြောင့်။ နဟိတံ၊ အာသေ၀နပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်ပါသ နည်း။ ဣတိ အယံ၊ ဤသည်ကား၊ စောဒနာ၊ စောဒနာခြင်းတည်း။ အာသေ ၀နာ ဘာ၀ေန၊ အာသေ၀နမဖြစ်သောကြောင့်။ နဟိတံ၊ မယူအပ်၊ ဣတိ အယံ၊ ဤသည်ကား။ သောဓနာ၊ သောဓနာခြင်းပေတည်း။

ဥစ်းပါဦးဘုံ။ ၀ိပါက်သည် ကံ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဝိပါက်အဖြစ်သို့ ရောက်၍၊ ကံသည်ညွှတ်စေအပ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သောကြောင့်။ အား ထုတ်ခြင်းမယှဉ် ဒုဗ္ဗလဖြစ်၍၊ ထို့ကြောင့် အာသေ၀နဂုဏ်အားဖြင့် ပိပိ သဘောကိုယူစေလုံ့စေ၍ တပါးသောဝိပါက်ကို မဖြစ်စေနိုင်။ ရှေးဝိ ပါက်၏ အာနုဘော်ကိုယူ၍ ဖြစ်ခြင်းဌာလည်းမစွမ်းနိုင်။

ကံအဟုန်ပစ်ချသဖြင့် ကျသကဲ့သို့ဖြစ်သောကြောင့် အခြင်းခပ်သိမ်း ဝိပါက်၌ တဖန်တလဲလဲ ပွားများခြင်း အာသေ၀နမယှိပေ။ ထို့ ကြောင့် ဝိပါက်အဂျာကတာကိုမယူရခြင်းဖြစ်ပေသည်။

ကမ္မ၀ေ၀ကၠိတ္တံ ပနပတိတံ ၀ိယ ဟုတ္တာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ တိသမ္ဘ၀ာ ပိ ၀ိပါ၀ေ အာသေ၀နံ နတ္ထိ တိ အာသေ၀နာ ဘာ၀ေန ၀ိပါကံ နဟိတံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၁၆-၂၇)

ပန၊ ဆက်ပါဦးဘုံ။ ကမ္မ၀ေ၀ကၠိတ္တံ၊ ကံအဟုန်ပစ်ချအပ်သည်ဖြစ်၍ ။ ပတိတံ ၀ိယ၊ ကျသကဲ့သို့။ ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍ ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ။ ဣတိ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ သ၀ဠ ထာ ပိ၊ အခြင်းခပ်သိမ်းလည်း၊ ပိ ပါ ၀ေ၊ ဝိပါက်၌။ အာ သေ၀နံ၊ အဟုန်တလဲလဲ ပွားများခြင်း အာသေ၀နသည်။ နတ္ထိ၊ မယှိပေ။ ဣတိ တသ္မာ အာ သေ၀နာ ဘာ၀ေန၊ ထိုသို့ အာသေ၀နမယှိသော ကြောင့်။ ၀ိပါကံ၊ ဝိပါက်ကို။ နဟိတံ၊ မယူအပ်ပေ။

(တနည်းကား)

(၁) ဟသိတုပ္ပါဒ်မဟာကြီယာ ဒုတိယစောအားတပ်သော ပဌမစော (လ) သဏ္ဌာမစောအားတပ်သော ဆဋ္ဌစော။

(၂) မဟာဂျုတ်ကြီယာ သောမနဿသဟဂုတ် လေးခုအားတပ်သော ဂေါတြဘုကိစ္စတပ်သော မဟာကြီယာပဌမနှေး။

(၃) မဟာဂျုတ်ကြီယာဥပေက္ခာသဟဂုတ် ငါးခုအား တပ်သော ဂေါတြဘုကိစ္စတပ်သော မဟာကြီယာတတိယနှေး။

(၄) သမာပဇ္ဇနဝိထိဒ္ဒ နောက်နောက်သော မဟာဂျုတ်ကြီယာအားတပ်သော ရှေးရှေးသောစောတို့ မဟာဂျုတ်ကြီယာပစ္စည်းတရားကိုပြုတော်မူ၏။

ပဋ္ဌိ မာနံပဋ္ဌိ မာနံ (လ) ဝမ္မာနံ..... ဟူသောသမ္ပဒါနိပါဠိဖြင့် မဟာကြီယာဒုတိယာဒိစော မဟာဂျုတ်ကြီယာကိုးခု ပစ္စယပြုနိုင်တရားကို ပြုတော်မူ၏။

အာသေဝနပစ္စယေန ..... ဟူသော ကရိယားပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက်တပ်ကောင်းသော အာသေဝန,အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ. နတ္ထိ, ဝိဂတ၊ ဤခြောက် ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာသေဝနသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြုတော်မူ၏။

ဖိုလ်,အာသေဝနပစ္စည်းထိုက်ခြင်းအကြောင်း။

ဝိပါက်သည် စောကိစ္စမတပ်သော ဝိပါက်, စောကိစ္စတပ်သော ဝိပါက် အားဖြင့်နှစ်မျိုးယှိရာ။ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အဋ္ဌကထာလာ အကြောင်းယူကိုတို့မှာ၊ စောကိစ္စမတပ်သော ဝိပါကတို့နှင့် သင့်တော်လျှောက်ပတ်ပါ၏ပေသည်။

ဗုဒ္ဓိပါသည်း ။ စောကိစ္စမတပ်သော ဝိပါက်တို့မှာ။ အထူးကြီးစားပွားများ အားထုတ်ရခြင်းမယှိပါပဲ ဝိထိစိတ်မဖြစ်ဖိ။ ဌိတိအလိုလို ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်၊ စောကိစ္စမတပ်သော ဝိပါက်တို့သည် အာသေဝနပစ္စည်း မတပ်နိုင်ပေ။

စောကိစ္စတပ်သော ဖိုလ်ဝိပါက်တို့မှာမူ၊ တမင်ကြိုးစားပွားများအား

ယုတ်ယူရလေသောကြောင့်၊ ဝါ၊ အဖန်တလဲလဲ ပွားများအားထုတ်ရ လေသောကြောင့် အာသေဝနုပစ္စည်းထိုက်လေသည်။

ထို့ကြောင့် ဆရာခမ္မပါလမထေရ်က

အာသေဝနုဝိနိမုတ္တံ ဝေဝနံနတ္ထိ

ဟုမိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။ ထိုစကားကို ဝိဘာဝနီဋီကာဆရာက ယေဘုယျဟုဆိုသော်လည်း၊ ဖိလ်ဓောသည် ဇကန်အာသေဝနုပစ္စည်းထိုက်ကြောင်းမှတ်ယူရမည်.....ဟု ရေနံချောင်းဆရာတော်ဘုရား မိန့်ကြားတော်မူသည်။

ထို့ကြောင့် ဖိလ်ဓောကို အာသေဝနုပစ္စည်းထိုက်ကြောင်း ဇကန်မှတ်ယူသင့်လေသည်။

ဘုရားဟောမယ်ခြင်းအကြောင်း။

(မေး) ဖိလ်ဓောသည် ဆရာခမ္မပါလမထေရ်၏ အလို အာသေဝနုပစ္စည်းထိုက်ပါမူ၊ ပဌာန်းပါဠိတော်၌ ထုတ်ဆောင်ဟောကြားတော်မူသင့်ပါလျက်၊ ဘုရားသျှင် အဘယ်ကြောင့် ဟောကြားတော်မမူပါသနည်း။

(ဖြေ) ဖိလ်ဓောကို အာသေဝနုပစ္စည်းထိုက်ကြောင်း ဘုရားသျှင် ထုတ်ဆောင်ဟောကြားတော်မူပါမူ။

ပုရိမာဝုရိမာဝိပါကာဝျာကတာဝမ္မာ၊ ပစ္ဆိမာနံပစ္ဆိမာနံ
ဝိပါကာဝျာကတာနံဝမ္မာနံအာသေဝနပစ္စယေနပစ္စယော

ဟုဟောကြားတော်မူရာသည်။

ယင်းသို့ဟောကြားတော်မူသည်ယို့သော်၊ ဓောဂိုဏ်မတင်သော ဝိပါက်တို့၏ အာသေဝနုပစ္စည်းအဖြစ်၌ လျှဉ်းပါးဘွယ်ရာယို့သောကြောင့် ဘုရားသျှင်သည် ဖိလ်ဓောတို့၏ အာသေဝနုပစ္စည်းထိုက်ကြောင်းကို ထုတ်ဆောင်ဟောကြားတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဖိလ်ဓောသည် အာသေဝနုပစ္စည်းမထိုက်သောကြောင့်၊ ယင်းသို့ ဘုရားသျှင် ထုတ်ဆောင်ဟောကြားတော်မမူခြင်းမဟုတ်ပါ။

အာသေဝနုပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ

အာသေဝနုပစ္စည်းခွဲ သဘာဝ(၅)ပစ္စည်းယှဉ်ပေ၏။ အဆိုပါ(၅)ပစ္စည်းတို့ကို၊

နန်, နန်, ဥပ၊ နတ်, ဝိ, ပြ၊ ပဋု-အာသေဝါ

ဟူသောလက်ဘဖြင့် သိမှတ်တော်မူကြရာ၏။

(မှတ်ချက်။ ။အာသေဝနုပစ္စည်း ကျေးဇူးမြှုံ့အကျယ်ကို ''ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီပဋမတွဲ''၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။),

အာသေဝနုပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ္ဌိပြီးပါပြီ။

ကမ္မပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။

(၁) ကမ္မပစ္စယောတိ၊ ကုသလာ ကုသလံကမ္မံဝိပါကာနံခန္ဓာနံ ရူပဉ္စ။ စတ္တာရောစ ခန္ဓာ ပါနံကမ္မပစ္စယေနပစ္စယောဝ။

(၂) စေတနာသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံကမ္မပစ္စယေနပစ္စယော။

ကုသလာ၊ကုသလံ၊ကုသိုလ်အကုသိုလ်ဖြစ်သော။ ကမ္မံ၊နာနာက္ခဏိကစေတနာသည်။ ဝိပါ၊ကာနံ၊အကျိုးဖြစ်ကုန်သော။ ခန္ဓာနဉ္စ၊ဝိပါက်ဆက္ကိုံသ,စေတသိက်အဋ္ဌတံသနာမကွန္ဓာတို့အားလုံး။ ကဋတ္တာရူပါနဉ္စ၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရူပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရူပ်, ဒေသညသတ်ကမ္မဇရုပ်တို့အားလုံး။ကမ္မပစ္စယေန၊ နာနာက္ခဏိကကမ္မသတ္တိဖြင့်။ ပစ္စယော၊ ဥပကာရကော၊ကျေးဇူးပြုသည်၊ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

စေတနာ စေတနာသည်၊ သမ္ပယုတ္တကာနံ သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနဉ္စ၊ စိတ်တရယုတ်ကိုးဆယ်,စေတနာကြဉ်သော စေတသိက်ဂေါပညာသတို့အားလုံး၊တံသမုဋ္ဌာနာနံ၊ ထိုစေတနာ, စေတနာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်,စေတသိက်သျှင် ဖြစ်ကြောင်းသို့ကုန်သော၊ ရူပါနဉ္စ၊စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့အားလုံး၊ ကမ္မပစ္စယေန၊ သဟဇာတကမ္မသတ္တိဖြင့်။ပစ္စယော ဥပကာရကော၊ကျေးဇူးပြုသည်၊ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

ကမ္မပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အာသေဝနပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏အခြားမဲ့၌၊ အဘာသိ ကြောင့်၊ ဝါ၊ အဘယ်အကျိုးငှါ။ကမ္မပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည် အာသေဝနပစ္စည်းဖြင့် တရားသောဝိထိဒ္ဒိတူမှုသော စာတ်ယှဉ်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် တူမှုသောစာတ် ယှဉ်ကုန်သောတရားတို့အား ပဂုဏ, ဗလဝတရ၊ ပဋုယသတ္တိကို ဟောကြားတော်မူသည်။

ပဋုည်းတရားတို့မည်သည် ထိုအခြင်းအရာ အားဖြင့်သာလျှင် တူမှုသောစာတ်ယှဉ်ကုန်သောတရားတို့ အားသာကျေးဇူးပြုကုန်သလော၊ထိုသို့မဟုတ် တပါးသောအခြင်းအရာအားဖြင့် မဟု၊သောစာတ်ယှဉ်ကုန်

နာနာကွဲလိုကကမ္မပစ္စယနိုဒ္ဒေသဆိုရိုး။

ထိုနိဒါနသုတ်နာကာရပါဠိတော်ကြီးတွင် "ကုသလာကုသလံကမ္မံ"..... ဟူသော ဂါထာပါဠိဖြင့်၊ အကုသိုလ်နွေါဒသ,ကုသိုလ်ဇောဝိသဒ္ဒယိသော နာနာကွဲလိုကစေတနာပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

တနည်းကား။

(၁) အကုသလစိတ်ရုနစ်ခုနာမကွန္ဓာ,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်အားတပ်သောအကုသိုလ်နွေါဒသစေတနာ။

(၂) အဟိတ်ကုသလစိတ်ရှစ်ခု, မဟာဝိပါက်ရှစ်ခု နာမကွန္ဓာ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်အားတပ်သောတိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌမဟာကုသိုလ်စေတနာ၊

သောတရားတို့အားလည်း ကျေးဇူးပြုကုန်သလော..... ဟုယုံမှားသက်ခြစ်ဘွယ်ယှိ၍။ ထိုယုံမှားသက်ခကိုတားဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ အာသေဝနုပစ္စယနိုဒ္ဒေသ၏။ အခြားမဲ့၌ ကမ္မပစ္စယနိုဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူပါသည်။ (ပဋ္ဌာနသာရဒီပနိဋီကာကျမ်းထွက်)

အကုသိုလ်နွေါဒသစေတနာ... ၌မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ပဋ္ဌာန်းအရေကောက်၌ "အကုသိုလ်နွေါဒသစေတနာ" ဟုဆိုရိုးပြုထားရာ၊ အဆိုပါအကုသိုလ်နွေါဒသ စေတနာအားလုံးပင် ပဋိသန္ဓေအကျိုးကိုဖြစ်စေနိုင်ပါသလော။

(ဖြေ) သင်္ဂီဟ်လက်သန်းအဋ္ဌကထာဆရာအလို။ အကုသိုလ်နွေါဒသ စေတနာအားလုံး ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်ပါ။ ဥဒ္ဓစ္စသည်ကြဉ်အပ်သောတဆဲ့တပါးသော အကုသိုလ်စေတနာသည်သာ၊ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကိုဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

ဝမ္မသက်ကိပါဠိတော် အာစရိယဂါထိပိဟိက်အလိုအားဖြင့် အကုသိုလ်နွေါဒသ စေတနာအားလုံး ပဋိသန္ဓေအကျိုးကိုဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

(မှတ်ချက်။ ။ထိုအဆုံးအဖြတ်အကျယ်ကို "မဟာတိကာ ဌဝိဘာဝန်" ၌ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

(၃) အဟိတ်ကုသလာ ဝိပါက်ရှစ်ခု, မဟာဝိပါက်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်လေးခု နာမက္ခန္ဓာပဋိသန္ဓေကမ္မစရိုက်, ပဝတ္တိကမ္မစရိုက်အားတစ်သော တိဟိတ်ကြေမက, ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌမဟာကုသိုလ်စေတနာ။

(၄) အဟိတ်ကုသလ ဝိပါက်ရှစ်ခု နာမက္ခန္ဓာ, ပဋိသန္ဓေကမ္မစရိုက်, ပဝတ္တိကမ္မစရိုက်အားတစ်သော ဒွိဟိတ်ကြေမကမဟာကုသိုလ်စေတနာ။

ဥက္ကဋ္ဌမဟာကုသိုလ်စေတနာကိုဖြေနှန်းပြချက်။

အဟိတ်ကုသလဝိပါက်ရှစ်ခု(လ)တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌမဟာကုသိုလ်စေတနာ .... ဟူသောဆိုရိုးကို

တဏ္ဍာဝိတိဟေတုကမုက္ကဋ္ဌ'ကုသလံ'တိဟေတုကံ'ပဋိသန္ဓိ'ဒတ္တာ
ပဝတ္တေသောဌသဝိပါကာနိ'ဝိပစ္စတိ

ဟူသောသ'ကိုဟ်လက်သန်းအဌကထာပါဠိနှင့်အညီ ဆိုရိုးပြုထား ခြင်းဖြစ်ပေသည်။

ဤနေရာ၌ အဘယ်ကုသိုလ်ကို "ဥက္ကဋ္ဌ" ကုသိုလ်ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်းဟူမူ။

အကြင်ကုသိုလ်ကံကို ပိပိဖြစ်ပေါ်သောအခါ၌၊ ရှေ့နောက်ကုသိုလ်တို့ဖြင့်ခြိုရုံအပ်၏။ နောက်အခါ၌လည်း အဝန်တလဲလဲ ပွားများခြင်း အာသေဝနကိုရသောအားဖြင့် လေ့လာအပ်ပေသည်၊ ထိုကုသိုလ်ကံကို "ဥက္ကဋ္ဌ" ကုသိုလ်ဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။

ယဒိုကမ္မံ'ဘဇ္ဇနောပဝတ္တိကာလေ၊ ပုရိမပစ္ဆိမဘာဝကပ္ပဝတ္တေဟိ'ကုသလ
ကမ္မေဟိ'ပရိဝါရိတံ၊ ပစ္ဆိမဝါ'အာသေဝနလာဘေနသမုဒါစိဏ္ဏံ'တဥက္ကဋ္ဌံ။

ဝိဘာဝနီဋီကာ (၁၆၆-၂၃)

ဟိ၊ ချေပါဒိုးအုံ။ ယံ'ကမ္မံ၊ အကြင်ကုသိုလ်ကံကို။ ဘဇ္ဇနောပိ'ပိ'၏။ ပဝတ္တိကာလေ၊ ဖြစ်သောအခါ၌။ ပုရိမပစ္ဆိမဘာဝကပ္ပဝတ္တေဟိ၊ ရှေ့နောက်အတို့၌ဖြစ်ကုန်သော။ ကုသလကမ္မေဟိ၊ ကုသိုလ်ကံတို့ဖြင့်။ ပရိဝါရိတံ၊ ခြိုရုံအပ်၏။ ပစ္ဆိမဝါ၊ နောက်၌လည်း။ အာသေဝနလာဘေန၊ အဝန်တလဲလဲပွားများခြင်းကိုရသဖြင့်။ သမုဒါစိဏ္ဏံ'၊ လေ့ကျက်အပ်၏။ တံ ထိုကုသိုလ်ကံသည်၊ ဥက္ကဋ္ဌံ၊ ဥက္ကဋ္ဌမည်၏။

(၅) ပဌမဈာန်ဝိပါက်နာမကွန္ဓာ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရူပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရူပ်အားတပ်သော ပဌမဈာန်ကုသိုလ်စေတနာ(လ)ပဋ္ဌမဈာန် ဝိပါက်နာမကွန္ဓာ,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရူပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရူပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရူပ်အားတပ်သော ပဋ္ဌမဈာန်ကုသိုလ်စေတနာ။

(၆) အာကာသာနဉ္စာယတနဝိပါက်နာမကွန္ဓာအားတပ်သောအာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်စေတနာ(လ)နေဝသညာနာသညာယတန ဝိပါက်နာမကွန္ဓာအားတပ်သော နေဝသညာ နာသညာယတနကုသိုလ်စေတနာ။

(၇) သောတာပတ္တိဖိုလ်အားတပ်သော သောတာပတ္တိမဂ်စေတနာ(လ)အရဟတ္တဖိုလ်အားတပ်သော အရဟတ္တမဂ်စေတနာပစ္စည်းတရားကိုပြုတော်မူ၏။

ဩမကမဟာကုသိုလ်စေတနာကိုညွှန်ပြခြင်း။

(၃) အဟိတ်ကုသလဝိပါက်ရှစ်ခု (လ) တိဟိတ်ဩမက, ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌမဟာကုသိုလ်စေတနာ.....ဟူသောဆိုရိုးကို

တိဟေတုကမောမက် ဒွိဟေတုကမုက္ကဋ္ဌကုသလံ ဒွိဟေတုက်ပဋိသန္ဓိ
ဒဘွာပဝတ္ထေတိဟေတုကရဟိတာနိဒ္ဓါဒသဝိပါကာနိဝ ပဋ္ဌတိ

ဟူသောသုတ္တန်ဟော်လက်သန်းအဋ္ဌကထာပါဠိနှင့်အညီ ဆိုရိုးပြုထားခြင်းဖြစ်ပေသည်။

ဤနေရာ၌အဘယ်ကုသိုလ်ကို "ဩမက" ကုသိုလ်ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်းဟူမူ

အကြင်ကုသိုလ်ကံကိုပြုသောအခါ၌အကုသိုလ်ကံတို့ဖြင့်ခြိုရုံအပ်၏။ နောက်၌လည်း ငါသည်ထိုကုသိုလ်ကို မကောင်းသဖြင့် ပြုအပ်၏။ ဟု နှလုံးမသာယာခြင်းကိုဖြစ်စေသဖြင့် ပွားထုံအပ်၏။ ထိုကုသိုလ်ကို "ဩမက" ကုသိုလ်ဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။

ယံပနကရုဏာဝေဒနာကုသလကမ္မမဟိပရိဝါရိတံ၊ ပဋ္ဌာဝါဒုက္ခဋ္ဌ
မေတံမယာတိဝိပ္ပဋိသာရုပ္ပါဒေနနုပရိဝါရိတံ တံဩမကန္တိ ဝဋ္ဋတိ။

ဝိဘာဝနီဋီကာ (၁၆၆-၂၅)

ပန်၊အာဘိုတပါးကိုဆိုပါဦးအုံ။ ယံ၊အကြင်ကုသိုလ်ကံကို၊ ကရုဏာ

ဝိပါကာနံခန္ဓာနံကဋတ္တာစရူပါနံ.....ဟူသော သမ္ပဒါနိပါဠိဖြင့် ဝိပါက်ဆက်တွဲ်သနာမဇ္ဈန်း, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်,ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်, အာသည သတ်ကမ္မဇရုပ်,ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

ကမ္မပစ္စယေန .... ဟူသောကရိယာပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက်ယထာရဟ တပ်ကောင်းသော ကမ္မ, အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပဓိသယ, နတ္ထိ, ဝိဂ တ၊ ဤ(၆)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ကမ္မသတ္တိဟူဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေ သဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြ၏။

ကာလေ၊ပြုသောအခါ၌၊အကုသလကမ္မေဟိ၊ အကုသိုလ်ကံတို့ဖြင့်၊ပရိ ဝါရိတံ၊ဖြိုရံအပ်၏။ ပဋ္ဌာဝေါ၊နောက်၌လည်း၊ ဇေတံ၊ထိုကုသိုလ်ကို၊ မ ယာ၊ငါသည်။ ဒုက္ခတံ၊မကောင်းသဖြင့်ပြုအပ်၏။ ဣတိ၊ဤသို့။ဝိပ္ပဋိသာ ရုပ္ပါဒနေန၊ နှလုံးမသာယာခြင်းကိုဖြစ်စေသဖြင့်။ ပရိဘာဝိတံ၊ပွားထုံ အပ်၏။ တံ၊ ထိုကုသိုလ်ကံကို၊ သြမကန္တိ၊သြမက—ဟူ၍၊ ဒဠ္ဌဇ္ဈံ၊မှတ် သား:အပ်၏။

ထိုဥက္ကဋ္ဌသြမက ကုသိုလ်နှစ်မျိုးတို့တွင်၊ ကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးတို့ နှင့်ယှဉ်သောကုသိုလ်ကို "ဓိဟိတ်" ကုသိုလ်၊ ဟိတ်နှစ်ပါးတို့နှင့်ယှဉ် သောကုသိုလ်ကို' ဒ္ဝိဟိတ်" ဟုခေါ်ဆိုရလေသည်။

အဟိတ် (လ) ဒ္ဝိဟိတ်သြမကမဟာကုသိုလ်စေတနာ ဟူဆိုရိုးပြုခြင်း အကြောင်း။

(မေး) အဘယ်ကိုထောက်ထား၍..... အဟိတ်ကုသလဝိပါက် (လ) ဒ္ဝိဟိတ်သြမကမဟာကုသိုလ်စေတနာ.....ဟု ဆိုရိုးပြုတော်မူရပါ သနည်း။

(ဖြေ) ဒ္ဝိဟေတုကမောမကံပနကုသလံ အဟေတုကမေဝပဋိသန္ဓိ ဒေတိ ပဝတ္တေစအဟေတုကဝိပါကာနေဝဝိပစ္စတိ ..... ဟူသောသုတ္တိဟိတ် လက်သန်းအဋ္ဌကထာပါဠိကိုထောက်ထား၍ ယင်းသို့ဆိုရိုးပြုတော်မူ ရပါသည်။

ကမ္မပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ။

ကမ္မပစ္စည်းခြိုသဘာဝ(၁၄)ပစ္စည်းယှဉ်ပေ၏,။ အဆိုပါ(၁၄)ပစ္စည်း တို့ကို

(တနည်းကား)

(၁) ဝိပါက်ဆက္ကိ်သအားတပ်သော ဗလဝဖြစ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်စေတနာဖြစ်အုံ့။ ကမ္မ, ဥပနိဿယ ဤနှစ်ပစ္စယ သက္ကိုတို့တွင် ကမ္မသက္ကိုဟုဆိုအပ်သော သက္ကိုဝိသေသ။

(၂) မဂ္ဂါနန္တရဖိုလ် လေးခုအားတပ်သော မဂ်လေးခုစေတနာဖြစ်အုံ့။ ကမ္မ, အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, နတ္ထိ, ဝိဂတ၊ ဤ (၄)ပစ္စယ သက္ကိုတို့တွင် ကမ္မသက္ကိုဟုဆိုအပ်သော သက္ကိုဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

နန်,နန်,သဟ၊ အည,နိ,ဥ၊ ဝိ,ဂ-အာသံ၊ ဝိပွ,အတ္ထိ၊
နတ္ထိ, ဝိ,ဘ၊ ဒုဋ္ဌသ၊ ကမ္မသဘာဝ၊

ဟူသောလက်ာဖြင့်သိမှတ်ကြရာသည်။ ထို (၁၄)ပစ္စည်းတို့ကွင် နာနာကွဲကိုကကမ္မအတွက် (၅) ပစ္စည်း။ သဟဇာတကမ္မအတွက် (၉) ပစ္စည်း ခွဲခြားရာသည်။ ၎င်း (၅) ပစ္စည်း (၉) ပစ္စည်းတို့ကို

[က] နန်,နန်,ဥပ၊ နတ်,ဝိ-ပြ ပဋ္ဌ-နာနာကွဲကိုကာ၊
[ခ] သ,ဘ,နိ,ဝိ၊ ဘာ,သံ,ဝိ,နှင့် ဘဋ္ဌိမှတ်ကြ။
ပေါင်းနဝ၊ သဟကမ္မသာ

ဟူသောလက်ာတို့ဖြင့်သိမှတ်ကြကုန်ရာသည်။

ဥပနိဿယပစ္စည်းကိုဆွန်းပြချက်၊

(မေး) ပဋ္ဌမနည်းခ္ဍ ကမ္မ, ဥပနိဿယ နှစ်ပစ္စည်းပြိုင်ကြောင်း ဆွန်ပြရာ "ဒ္ဒပနိဿယ" အရ၊ဥပနိဿယသုံးပစ္စည်းတို့တွင် အသာယ်"ဥပနိဿယ" ပစ္စည်းဟု မှတ်ယူရပါမည်နည်း။

(ဖြေ) ပကတ္တူပနိဿယပစ္စည်း ဟုမှတ်ယူရပါမည်။

ဤခ္ဍ ကမ္မအရလည်း ဒုဋ္ဌလကမ္မ, ဗလဝကမ္မနှစ်ပါးတို့တွင်၊ ဗလဝကမ္မ ကိုယူ၍,ဥပနိဿယအရ ပကတ္တူပနိဿယကိုယူပြီးလျှင် ပကတ္တူပ သဘာဝ နှစ်ပစ္စည်းဆိုသည်မှာ၊ ၎င်းဗလဝကမ္မနှင့် ပကတ္တူပနိဿယ နှစ်ပစ္စည်းကိုဆိုသည် ဟုမှတ်ယူကြရာသည်။

သဟာဇာတကာဇွမ္ဗူယနိဒ္ဒေသဆိုရိုး။

စေတနာ.....ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့် စိတ်တရယူတ်ကိုးဆယ်ခွဲယှဉ် သောစေတနာတရယူတ်ကိုးဆယ်ပစ္စည်းတရားကိုပြုတော်မူ၏။

သမ္ဗယဏ္ဍကဘာနံခမ္ဘာနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ.... ဟူသောသမ္ပယုတ္တနှင့် ပါဠိဖြင့် စိတ်တရယူတ်ကိုးဆယ်, စေတနာကြဉ်သော စေတသိက်ဂေက ပညာသ, စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

ကမ္မပစ္စဲယနှင့် ဟူသောကရိုက်ပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက်ယထာရဟ တပ်ကောင်းသော ကမ္မ, သဟာဇာတ,အညမညဉ, နိဿယ,ဝိပါက.အာ ဟာရ,သမ္ပယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤဆယ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ကမ္မသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

ဒုတိယဆိုရိုးခွဲ ဥပနိဿယအရ၊ အနန္တရူပနိဿယပစ္စည်းဟု မှတ်ယူတော်မူကြကုန်ရာသတည်း။

နာနာက္ခဏိက-ကမ္မဇြီးခေါ်။

စေတနာတရယူတ်ကိုးဆယ်ဟုဆိုခြင်းအကြောင်း။

(မေး) စေတနာသည်စေတယိတလက္ခဏာအားဖြင့် တပါးတည်းသာဖြစ်ပါလျက်၊ အဘယ်ကြောင့် "စေတနာတရယူတ်ကိုးဆယ်" ဟုမိန့်ဆိုတော်မူရပါသည်။

(ဖြေ) စိတ္တေနသမဂ္ဂီသေ.....ဟူသော လက်သန်းအဌကထာပါဠိနှင့်အညီ၊စိတ်နှင့်အညီဖြစ်မှုရေတွက်ပေါ်ပြုအပ်သောကြောင့် "စေတနာတရယူတ်ကိုးဆယ်" ဟုမိန့်ဆိုတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဤနေရာ၌ စေတနာ.....ဟုသာမန်မိန့်ဆိုအပ်သော်လည်း၊ သဟာဇာတစေတနာကိုသာယူသင့်လေသည်။

တံသမုဋ္ဌာနာနံ....အရကောဏ်ခွဲမှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ကံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ.....ဟု ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူသောကြောင့်၊ သဟာဇာတစေတနာသည် ဗဟိဒ္ဓရုပ်တို့အားသာ ကျေးဇူးပြုသည်ဟု မှတ်သားရမည်လော။

(တနည်းကား)

ကမ္မပစ္စယေန .... ဟူ သောကရိုက်းပါဌ်ဖြင့် (၁) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, စိတ္တဇရူပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရူပ်အားတပ်သောစေတနာဖြစ်အံ့။ကမ္မ, သဟဇာတ, နိဿယ, အာဟာရ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤ (၄)ပစ္စယသည်တို့ကို တွင် ကမ္မသည်ကိုဟုဆိုအပ်သော သည်ဒိသေသ။

(၂) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, ဟဒယဝတ္ထု (လ) စေတနာဖြစ်အံ့။ ကမ္မ သဟဇာတ, အညမညဿ, နိဿယ, အာဟာရ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤ (၇)ပစ္စယသည်တို့ (လ) သည်ဒိသေသ။

(၃) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ(လ)ကမ္မ, သဟဇာတ, အညမညဿ နိဿယ, အာဟာရ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤ (၇)ပစ္စယသည်တို့ (လ) သည်ဒိသေသ။

(၄) စိတ္တဇရူပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရူပ် (လ) ကမ္မ, သဟဇာတ, နိဿယ, အာဟာရ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤ(၇)ပစ္စယသည်တို့ (လ)သည်ဒိသေသ။ (အဝိပါကလေးချက်)

(၅) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, စိတ္တဇရူပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရူပ်အားတပ်သော ဝိပါက်ဒ္ဓိယ္ပိသောစေတနာဖြစ်အံ့။ ကမ္မ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက, အာဟာရ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ဤ(၇)ပစ္စယသည်တို့(လ)သည်ဒိသေသ။

(၆) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, ဟဒယဝတ္ထု (လ)ကမ္မ, သဟဇာတ, အညမညဿ,နိဿယ,ဝိပါက, အာဟာရ, အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၇)ပစ္စယသည်တို့ (လ)သည်ဒိသေသ။

(၇) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ(လ)ကမ္မ, သဟဇာတ, အညမညဿ, နိဿယ, ဝိပါက,အာဟာရ,သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤ(၉)ပစ္စယသည်တို့(လ) သည်ဒိသေသ၊

(ဖြေ) တံသမုဒ္ဒရာနာနဒ္ဓရူပါနှင့် .....ဟူသောမနုဿပေါ်ကြားတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ပဋ္ဌာန်းနည်းနှင့်အခါကဆုတ်ယုတ်ကိုသည်းယူသင့်ပါသည်။

တံသမုဒ္ဒရာနာနန္ဒိဂ္ဂမိနာပဋိသန္ဓိကွဲကောကဒ္ဒတ္ထာရူပမ္ပိဂဏ္ဍာတိ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၁၈-၈)

တံသမုဒ္ဒရာနာနန္ဒိဂ္ဂမိနာ၊ တံသမုဒ္ဒရာနာနံ ..... ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ ပဋိ

(၇) စိတ္တဇရူပ်, ပဒီသန္ဓေကမ္မဇရူပ်(လ) ကမ္မ, သဟဇာတ, နိဿယ, ဝိပါက, အာဟာရ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ၅၂(၇)ပစ္စယသတ္တိ(လ) သတ္တိဝိသေသ။

(၉) ဟဒယဝတ္ထု အားတပ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရပဒီသန္ဓေနှာမကွန္ဓာ ဒွိယျိသောစေတနုပ္ပါဒ်အံ့၊ ကမ္မ, သဟဇာတ, အညမညဿ, နိဿယ ဝိပါက ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ၅၂(၇)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ကမ္မသတ္တိဟုဆို အပ်သောသတ္တိဝိသေသဖြင့်ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။ (သ ဝိပါက ငါးချက်)

သင်္ခိတ္ဝေ၊ ပဒီသန္ဓေခဏာ၌။ ကဒုတ္တာရုပမို့၊ ကရုတ္တာရုပ်ကိုလည်း။ ဂဏ္ဍာတိ၊ သိမ်းယူ၏။

အရုကောက်ဆိုနှုန်းပြင်ဆင်ချက်။

ပဠာန်းအရေကောက်ကြီးခဲ့ "ဟဒယဝတ္ထု အားတပ်သောပဒီသန္ဓေ ဒွိယျိသောစေတနာဖြစ်အံ့" ..... ဟုသာမန်ဆိုရိုးပြုတော်မူ၏။ ပဒီသန္ဓေသည် ကေနုဝိသယျိလေရကား၊ ဤဒွိပဋ္ဌဝေါကာရပဒီသန္ဓေကိုသာရအပ်လေ သောကြောင့်။ ပဋ္ဌဝေါကာရပဒီသန္ဓေ ဒွိယျိသောစေတနာဖြစ်အံ့ .... ဟု အနည်းငယ်ဖြည့်စွက်ပြင်ဆင် ဆိုရိုးပြုသင့်လေသည်။

သဟဇာတကမ္မပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ္ဌိပြီး၏။

ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၊
ဝိပါကပစ္စယော၏။

ဝိပါကာစတ္တာရော ခန္ဓာအရူပိနော အညမညံ ဝိပါကပစ္စယေန ပစ္စယော။

ဝိပါကာ၊ဝိပါက်ဖြစ်ကုန်သော။စတ္တာရော၊လေးပါးကုန်သော။ အရူပိနော၊နာမ်ဖြစ်ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ခန္ဓာတို့သည်၊အညမညံအညမညဿ၊ အချင်းချင်းအား။ (ဝါ) အညောအညဿ၊တပါးသည်တပါးအား။ ဝိပါကပစ္စယေန၊ ဝိပါကသတ္တိဖြင့်။ ပစ္စယောဥပကာရေကော။ ကျေးဇူးပြုသည်၊ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

စတ္တာရောခန္ဓာ အရူပိနော .....ဟူသောကတ္တားပါဌ်ဖြင့် သုံးပါး သုံးပါးသော ဝိပါက်နာမကွန္ဓာအားတပ်သော တပါးတပါးသော ဝိပါက်နာမကွန္ဓာ။တပါးတပါးသော ဝိပါက်နာမကွန္ဓာအားတပ်သော သုံးပါးသုံးပါးသော ဝိပါက်နာမကွန္ဓာ။ နှစ်ပါးနှစ်ပါးသော ဝိပါက်နာမကွန္ဓာအားတပ်သော နှစ်ပါးနှစ်ပါးသော ဝိပါက်နာမကွန္ဓာ ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်း
အကြောင်း။

(မေး) ကမ္မပစ္စယ နိဒ္ဒေသ၏အခြားမဲ့၌ အဘယ်ကြောင့် ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူရပါသနည်း၊

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည်ကမ္မပစ္စယနိဒ္ဒေသကို'ဟောတော်မူသည်ယို့သော်၊ဤသို့ဝေနေယျသတ္တဝါတို့အား ယုံမှားသက်သာဖြစ်ခဲ့ရာ၏။ဘုရားသျှင်သည် အကြောင်း၄နက်ဖြစ်သော ကမ္မပစ္စည်းကို ဟောတော်မူ၏။ အကြောင်းဟူရာယို့ခဲ့သော်၊ အကျိုးတရားသည် ဖြစ်ရာသည်မဟုတ်တုံလော။ ၄နက်တရားယို့ခဲ့သော်၊ ၄ညတရားသည်ဖြစ်ရာသည်မဟုတ်တုံလော၊ယင်းသို့ဖြစ်၍ အကြောင်း၄နက်ဖြစ်သောကမ္မပစ္စည်းတရား၏ အကျိုး၄ညတရားသည် ထင်ရှားမယို့ပြီးလော ..... ဟု ယုံမှားသက်သာဖြစ်ဖွယ်ရာယို့၍၊ ထိုယုံမှားသက်သာကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ကမ္မပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏အခြားမဲ့၌ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူရပါသည်။ (ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီဋီကာကျမ်းဆွက်)

အညမညံ.....ဟူသောသမ္ဗန္ဓပါဠိဖြင့် သုံးပါးသုံးပါးသောဝိပါက်နာမကွန္ဓာ, တပါးတပါးသောဝိပါက်နာမကွန္ဓာ, နှစ်ပါးနှစ်ပါးသောဝိပါက်နာမကွန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

ဝိပါကပစ္စယေန.....ဟူသောကရိယာပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက် တပ်ကောင်းသော ဝိပါက, သဟဇာတ, အာသဝည, နိဿယ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤ(၇)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ဝိပါကသတ္တိဟူဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

(မှတ်ချက်။ ။ဝိပါကပစ္စည်း မည်ခြင်းအကြောင်း-အစယ္ပါသော အမိုဃပါယ်များကို ''ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီပဋမတွဲ''၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။),

---

စတ္တာရောခန္ဓာ.... ဟုဟောတော်မူခြင်း
အကြောင်း။

(မေး) ဝိပါကာ.....ဟုသာမန်ဟောကြားတော်မမူပဲ၊ အဘယ်ကြောင့် ''**ဝိပါကာစတ္တာရောခန္ဓာ**'' ဟု ဘုရားသျှင် ဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ကမ္မဇရုပ်တို့သည်လည်း ကံ၏အကျိုးတရားများသာ ဖြစ်သောကြောင့်၊အဆိုပါကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဝိပါက်အဖြစ်၌ လျှဉ်းပါးဘွယ်ရာယို့၍ ''**ဝိပါကာစတ္တာရောခန္ဓာ**''ဟုဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မူရပါသည်။

ဝိပါကာစတ္တာရောခန္ဓာတိယသ္မာကမ္မသမုဋ္ဌာနာဝိရူပါ၊ ဝိပါကာနဟောန္တိ၊ တသ္မာဝိပါကာတိဝတ္တာစတ္တာရောခန္ဓာတိဝုတ္တံ။
ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၁၉-၁၆)

ဝိပါကာစတ္တာရောခန္ဓာတိဇေ့ဗျ၊ခန္ဓာဟူသောပါဠိ၌၊ ယဘဋ္ဌာ၊အကြင့်ကြောင့်၊ကမ္မသမုဋ္ဌာနာ၊ကံကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပါပိ၊ကမ္မဇရုပ်တို့သည်လည်း။ ဝိပါကာ၊ဝိပါက်တို့သည်၊ နဟောန္တိ၊မဖြစ်ကုန်၊ တသ္မာ၊ထို့ကြောင့်၊ဝိပါကာတိ၊ဝိပါကာဟူ၍။ ဝတ္တာ၊မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ စတ္တာရောခန္ဓာတိ၊စတ္တာရောခန္ဓာဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

အရှုပိနော... ဟုဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) စက္ကာရောဓနှာ.....ဟုဆိုလျှင်ဖြိုးကောင်းပါလျက်၊အဘယ်ကြောင့် အရှုပိနော.....ဟူသောပါဠိကိုမိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) စက္ကာရောဓနှာ.....ဟူသောပါဠိအရ၊ ဓနှာလေးပါးတို့ဟူသည် ရပ်ဓနှာမဟုတ်၊ နာမ်ဓနှာသက်သက်သာတည်းဟု ပြတော်မူလိုသောကြောင့်၊ အရှုပိနော..... ဟူသောပါဠိကို မိန့်ဆိုတော်မူရပြန်ပါသည်။

စိတ္တဇရုပ်,ပဒီသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား ကျေးဇူးပြု,မပြု အဆုံးအဖြတ်။

(မေး) ဤဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ ဝိပါက်နာမကျွန်းနှာ အချင်းချင်းသာ ဝိပါကသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုကြောင်းကိုဟောကြားတော်မူရာ၊ဒေါဆိုပါ ဝိပါက်နာမကျွန်းနှာတရားတို့က၊ စိတ္တဇရုပ်. ပဒီသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့အား၊ ဝိပါကသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုနိုင်မပြုနိုင် ခိုင်လုံစွာဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ဝိပါက်နာမကျွန်းနှာ တို့သည် အချင်းချင်းအားသာ ဝိပါကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်မဟုတ်သေး၊စိတ္တဇရုပ်,ပဒီသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့အား၊လည်း ဝိပါကပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့်

ဝိပါကာဗျာကတောဓကောဓန္ဓောဘိဏ္ဍုန်ခန္ဓာနံ
စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ ဝိပါကပစ္စယေနပစ္စယော

ဟူ၍ဂဝေါ

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတောဓကောဓ ခန္ဓာ
ဘိဏ္ဍုန်ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစ ရူပါနံ ဝိပါကပစ္စယေနပစ္စယော

ဟူ၍ဂဝေါပဋ္ဌာန်းပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်၌ သျှင်တော်ဘုရားဟောကြားတော်မူလေသည်။

ယင်းသို့ဖြစ်လျှက် .....ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌.....ဝိပါကာ စက္ကာရောဓနှာအရှုပိနောအညမညံ ဝိပါကပစ္စယေနပစ္စယော .... ဟု ဘုရားသျှင်၊အဘယ်ကြောင့်ဟောတော်မူရပါသနည်း ဟူမူ။

ပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်ကိုနာတိသင်္ခေပ နာတိဝိတ္ထာရနည်းအားဖြင့် မကျဉ်းမကျယ် အလယ်အလတ် ဟောကြားတော်မူအပ်သောကြောင့် စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တရားကြွင်းလေရကား "**သာဝ**ေ**သသ**ေ**သ**နာ"ဖြစ်လေသည်၊ထို့ကြောင့်ဝိပါကာ(လ)အညမညံ့ဝိပါကပစ္စယေနပစ္စယော .... ဟု သျှင်တော်ဘုရားဟောကြားတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဣဒေပနသာဝေသေသဝေသနာဒေသနာကတာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၁၉-၂၃)

ပန်၊အထူးကိုဆိုပါဦးအုံ့၊ ဣဝ၊ဤဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌၊ သာဝ၊သေသ၊သေန၊ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တရားကြွင်း ယှိသည်၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ဒေသနာ၊ဒေသနာတော်ကို၊ ကတာ၊ပြုတော်မူအပ်၏။

ဤ၌ ရသင့်ရထိုက်သော စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ကိုသရုပ်ထုတ်၍ပြုဆိုခြင်းမယှိသည်ကို "**သာဝ**ေ**သသ**ေ**ဒ**ေ**သ**နာ" ဟုမှတ်ရမည်၊

သရူပေနပန အဒသိတတ္တာ သာဝ ေသ သ ဒ ေ သ နာ က တ ာ တိ အာဟ ။

ပဋ္ဌာန်းမူဋီကာ (၁၄၂-၅)

ပန်၊ ဆက်ပါဦးအုံ့၊ သရူပေန၊ သရုပ်အားဖြင့်။ **အ**ဒသိတတ္တာ၊ မပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ **သာ**ဝ**ေ**သ**သ**ေ**ဒ**ေ**သ**နာ**ကတာ**တိ၊ ကတာ ဟူ၍၊အာဟ၊ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

မူလဋီကာဆရာ၏ဘာသာကိုညွှန်းပြချက်။

အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်မှာ ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသကို "**သာ**ဝ**ေ**သ**သ**ေ**ဒ**ေ**သ**နာ' ..... ဟုဆိုလို၏။

မူလဋီကာဆရာကား၊ ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ ကေန္ဒ ဝိပါကပစ္စယသဘောဖြင့်ကျေးဇူးပြုနိုင်သောတရား၏အစွမ်းအားဖြင့် "**နယ**ေ**သ**ေ**ဒ**ေ**သ**ေ**ဒ**ေ**ဒ**ေ**ဒ

ဝိပါကဝစ္စယနိဗ္ဗေသေယေသံကေ ဇာနာတိ ဝိပါကော ဝိပါကပစ္စယောဟောတိ၊ တေသံ ဝေဒနာနယဒဿနံ ကတံ၊ နဟိ ဘာဝရူပမ္ပေ ဘူမိဗ္ဗယဒိပါ ကောရူပဿ ပစ္စယောဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၄၂-၂၀)

ဝိပါကပစ္စယနိဗ္ဗေသော၊ ဝိပါကပစ္စယနိဗ္ဗေသဒ္ဒါ၊ ယေသံ၊ အကြင်တရား တို့အား။ ဇာနာတိ၊ စင်စစ်ကိုနိုင်အား ဖြင့်။ ဝိပါကော၊ ဝိပါက်သည်။ ဝိပါကပစ္စယော၊ ဝိပါကသတ္တိ ဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ တေ သံ။ ထိုတရား တို့၏။ ဝေဒနာ၊ အစွမ်းအား ဖြင့်။ နယဒဿနံ၊ နည်းညွှန်ပြခြင်း ကို၊ ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်၏။ ဟိ၊ မှန်ပါသည်။ အာရုပ္ပေ၊ အရူပလေး ဘုံ၌။ ဘူမိနွယာ ဝိပါကော၊ အရူပဝိပါက်, လောကုတ္တရာ ဝိပါက်သည်။ ရူ ပဿ၊ ရူပ်အား။ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ နဟောတိ၊ မဖြစ်။

အဋ္ဌကထာဋီကာအထူးမှာ၊ အဋ္ဌကထာဆရာကား ဝိပါကပစ္စယ နိဗ္ဗေသကို "သာဝေသသဒေသနာ" ဟုဆိုလိုသည်။ မူလဋီကာဆရာ ကား၊ "**နယဒဿန**"ဟုဆိုလိုသည်။ ဤမျှသာထူးပါသည်။

သဉ္ဇဿဟသန္တာသဘာဝစသောတရား(၄)ပါးတို့ကို ညွှန်းပြချက်။

စိတ်စေတသိက်တို့သည် (က) သဉ္ဇဿဟအသန္တာသဘာဝ (ခ) သ ဉ္ဇဿဟသန္တာသဘာဝ (ဂ) နိရုဿဟသန္တာသဘာဝ (ဃ) နိရုဿဟ သန္တာသဘာဝ သဉ္ဇဿဟသန္တာသဘာဝ အားဖြင့် (၄) မျိုးယှဉ်ပါသည်။

ထိုတွင် (က) အကုသိုလ်စိတ်စေတသိက်တို့သည် အားထုတ်ခြင်း ဗျာပါရယ်၍ မငြိမ်သက်, မငြိမ်းအေးသော သဘောယှဉ်သောကြောင့် သဉ္ဇဿဟအသန္တာသဘာဝ မည်ကုန်၏။

(ခ) ကုသိုလ်စိတ်စေတသိက်တို့သည် အားထုတ်ခြင်း ဗျာပါရယှဉ် သည်ဖြစ်၍, ငြိမ်သက်သောသဘောယှဉ်သောကြောင့် သဉ္ဇဿဟ သန္တာသဘာဝ မည်ကုန်၏။

(ဂ) အာဝဇ္ဇန်းနှင့် ဝိပါက်စိတ်စေတသိက်တို့သည် အားထုတ် ခြင်းဗျာပါရမယှဉ်သည်ဖြစ်၍, ငြိမ်သက်သောသဘောယှဉ်သောကြောင့် နိရုဿဟသန္တာသဘာဝ မည်ကုန်၏။

(၈၁) အာဝဇ္ဇနိ်းနွေးမှ တပါးကုန်သော ကြိုယာစိတ်စေတသိက်တို့သည် အကျိုးကိုဖြစ်စေခြင်း လုလွှဗျာပါရမယ်သည်ဖြစ်၍, ဦးမ်သက်သောသဘောယ်သောကြောင့် နိုရုသသာဟသန္တာ သဘာဝလည်းမည့်ကုန်၏။ ကြိုယာဖြင့်ပြီးသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၏အဖြစ်ကြောင့် သဥသာဟသန္တာသဘာဝလည်းမည့်ကုန်၏။ (မဏိသာရမဠုသာဋီကာကျမ်းထွက်)

ဤမဏိသာရမဠုသာဋီကာစကားရပ်၌ အာဝဇ္ဇနိ်းနွေးကိုနိုရုသသာဟသန္တာသဘာဝဟုဆိုသောစကားကိုဆင်ခြင်အပ်၏။ အကယ်၍, မဏိသာရမဠုသာဋီကာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူသည့်အတိုင်း၊ အာဝဇ္ဇနိ်းနွေးသည်နိုရုသသာဟသန္တာသဘာဝဖြစ်ပြားအံ့၊ ဝိပါက်စိတ်စေတသိက်တို့ကဲ့သို့ဝိပါကပစ္စည်းတပ်ပေရာ၏, တပ်ကားမတပ်ပေ။

ဤနေရာ၌ရှိုင်းခိုင်းဆရာတော်ဘုရားကြီးမိန့်ကြားတော်မူချက်ကား အာဝဇ္ဇနိ်းနွေးကို "**နိုရုသသာဟ**" ဆိုရာ၌ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့ကဲ့သို့ အကျိုးဖြစ်စေခြင်းဌာ အားထုတ်ခြင်း ဗျာပါရ မယ်ခြင်းမျက်နှာ စွဲ၍ဆိုသည်။ဂ်ဈာနယာမယစိတ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ကြွင်းသောဂ်ဈာနစိတ်တို့ကဲ့သို့ "**သဠသသာဟ**" လည်းဆိုသင့်၏။ အကယ်၍, "**နိုရုသသာဟ**" သာဆိုသင့်သည်ဖြစ်အံ့၊ ဝိပါက်စိတ်နှင့်မတူးဖြစ်၍, ဝိပါကပစ္စည်းတပ်ခဲ့ရာ၏။ တပ်လည်းမတပ်.....ဟူသည်တည်း။

ထို့ကြောင့် အာဝဇ္ဇနိ်းနွေးကို အခြားကိုရိယာစိတ်များနှင့်အလားတူသာ မိန့်ဆိုသင့်ပေ၏။

ဥသသာဟ၏ အဓိပ္ပါယ်။

(၈၂) အဘယ်သဘောကို "ဥသသာဟ" ဟု ခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(ဖြေ) အမှုအရာကြိုယာဖြင့်ပြီးသော ကုသိုလ်,အကုသိုလ် ကြိုယာစိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏ ဖြစ်သော အခြင်းအရာဗျာပါရကို "ဥသသာဟ" ဟု ခေါ်ဆိုရပါသည်။ ဝ်ရိယစေတသိက်တည်းဟူသော အားထုတ်ခြင်းကို "ဥသသာဟ" ဟုခေါ်ဆိုရသည်မဟုတ်ပေ။

ဥသသာဟောတိစကိရိယာမယစိတ္တုပ္ပါဒသမ္ပယုတ္တိဘာဝကာရော၊ ယောဗျာပါရောတိစ ဝုစ္စတိ၊ နစိရိယသသာဟော။

ပဋ္ဌာန်းအနုဋီကာ (၁၈၁-၂၄)

စ၊ဆက်ပါဦး။ ဥဿာဟောတိ၊ဥဿာဟော-ဟူသည်ကား။ ဤရှိယမယစိတ္တုပ္ပါဒသည်၊ အမှန်အရောကြိုယာဖြင့်ပြီးသော ကုသိုလ်,အကုသိုလ်ကြိုယာစိတ္တုပ္ပါဒ၏ ၊ ပ၀တ္ထိုအာကာရော၊ ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာကို။ ပေါ်ပေါ်တင်ပြော၊သိ အပ်၏။ယောဟု၊အကြင်ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို။ ဣဟပါရောတိစ၊ ကြောင့်ကျသုံ,လဗျာပါရဟူ၍,လည်း။ဝုစ္စတိ၊မိန့်ဆိုအပ်၏ ။နိဗ္ဗိဒါယသာ ဟော၊ဝိရိယစေတသိကိ်တည်းဟူသောအား၊ထုတ်ခြင်းမဟုတ်။

နိဗ္ဗာန်သာဟသန္တိဘာဝ၌ ၀ိုင်းခိုင်းဆရာတော်
အဆုံးအဖြတ်။

ဝိပါက်နာမကျွန်းတို့သည် နိဗ္ဗာန်သာဟသန္တိဘာ၀ဖြင့်ကျေးဇူးပြု၏ ဟုဆိုရာ၀ယ်၊ နိဗ္ဗာန်သာဟသန္တိဘာ၀၌ ၀ိုင်းခိုင်းဆရာတော်ဘုရား မိန့်ကြားတော်မူပုံမှာ

နိဗ္ဗာန်သာဟသန္တိဘာ၀ ဟူရာ၌အားထုတ်ခြင်း ' ဥဿာဟ'' ဟူသည်ကား။ ကုသိုလ်, အကုသိုလ် ကြိုယာဟုဆိုအပ်သော ကြိုယာမယစိတ္တုပ္ပါဒ၏ ,ဖြစ်သောအခြင်းအရောလုံ,လဗျာပါရတည်း။

ထိုလုံ,လဗျာပါရဟူသည်လည်း၊ကုသိုလ်,အကုသိုလ်စိတ်တို့၏ ,ပဋိသန္ဓေစသော အကျိုးကိုဖြစ်စေခြင်းဌာ၀ိအား၊ထုတ်ကြောင့်ကျဗျာပါရပြုခြင်းပင်တည်း။ ကုသိုလ်, အကုသိုလ် ကြိုယာစိတ်တို့သည် ကံကြောင့်သာဖြစ်သော ဝိပါက်စိတ်တို့ကဲ့သို့မဟုတ်။

ကာယဝိညတ်,၀စီဝိညတ်ဟုဆိုအပ်သော ကာယပယောဂ, ၀စီပယောဂတို့ဖြင့်ဖြစ်သောကြောင့်ရင်း။ ဆန္ဒယိုသောပါအား ဖ

်ခဲ့အမည်ယိုသော အမှုစသည်,ခဏိုးပဲးယိုပါအံ့နည်း။ ဤသို့စသောနည်းဖြင့်ဖြစ်သော စိတ်ကိုပြုပြင်စိုရင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော စိတ္တာဘိသင်္ခါရ၀ယောဂဖြင့်ဖြစ်သောကြောင့် ရင်းကြိုယာမယစိတ်မည်ကုန်၏ ။ ထိုကြိုယာမယစိတ်တို့၏ ,ဝိပါက်စိတ်နှင့်မတူသောဖြစ်ပုံအခြင်းအရာဗျာပါရသည် အား၊ထုတ်ခြင်းဥဿာဟမည်၏ ။

ဝိပါက်စိတ်တို့သည် ထိုအား၊ထုတ်ခြင်းဗျာပါရ (၂)မျိုးပင်မယှဉ်၍,

ဗြဟ္မာသက်ခြင်းယှဉ်သောကြောင့် " နိဗ္ဗာဿာဟာသန္တိဘာဝ " မည်ကုန်၏။.....ဟူ သည်တည်း။

ဒိမဂါကပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ။

ဝိပါကပစ္စည်းခု သဘာဝကပစ္စည်းပေါင်း(၇)ပစ္စည်းယှဉ်ပေ၏။ ထို(၇)ပစ္စည်းတို့ကို

သ, အ, နိ, သံ၊ ဝိပွံ, အ, အ၊ ပေါင်းသတ္တ၊
ဝိပါကသဘာဝ၊။

ဟူသောလက်ဘဖြင့်သိမှတ်ကြရာ၏။ ထိုဝိပါကပစ္စည်းဖြင့် အကျယ်ကို သဟဇာတသဝိပါက (၅) ချက်ကိုနည်းမှီ၍ မိန့်ဆိုအပ်ပေ၏။

ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ္ဍီပြီးပါပြီ။

အာဟာရပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။ အာဟာရပစ္စယော။

(၁) ကဗဠိကာရော အာဟာရော ဣမသ္မိံ ကာယသ္မိံ အာဟာရပစ္စယေနပစ္စယော။

(၂) အရူပိနောအာဟာရာ သင်္ဂယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေနပစ္စယော။

ကဗဠိကာရော၊ အလုပ်အလွေ့ ကိုမပြုတတ်သော်လည်း ပြုတတ်သကဲ့သို့သော၊အာဟာရော၊အာဟာရသည်း ဣမသ္မိ၊ ဤသို့သဘောယို့သော။ ကားယသ္မိ၊ကလာပ်တို့ကလာပ်ပြားဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကကားယအား။ အာဟာရပစ္စယေန၊ ရုပ်အာဟာရသည်ဖြင့်။ ပစ္စယော၊ သည်၊ဟောတိ၊ ၏။

အာဟာရပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း။

(မေး) ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌အဘယ်ကြောင့် အာဟာရပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည် ကမ္မပစ္စည်း, ဝိပါကပစ္စည်းတို့ဖြင့် အချင်းချင်း ဇနက,ဇဋ္ဌာအဖြစ်ဖြင့် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ကို ဟောတော်မူ၏။ ဤအကြောင်းဖြင့်သာလျှင် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သင့်ပါသလော။ ထိုသို့မဟုတ် တပါးသောအခြင်းအရာအား ဖြင့်လည်း ပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန်မဖြစ်သလော ဟု ဝေနေယျတို့အား ယုံမှားသက်ဝ ဖြစ်လတ်သည်ယို့သော်။ ထိုယုံမှားသက်ဝကိုပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှါ ဝိပါကပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏ အခြားမဲ့၌ အာဟာရပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူပါသည်။ (ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီဋီကာကျမ်းထွက်)

(မှတ်ချက်။ ။အာဟာရပစ္စည်း မည်ခြင်းအကြောင်း-အစဉ်ရှိသော အဓိပ္ပါယ်များကို 'ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီပဋ္ဌမတွဲ'၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

ကဗဠိကာရအာဟာရနှင့်စပ်သောမှတ်သားဘွယ် အဓိပ္ပါယ်။

(မေး) အဘယ်တရားကို "ကဗဠိကာရအာဟာရ" ဟုခေါ်ဆိုရပါသနည်း။

(၂) အရှင်နေ့နာနာပါ်ဖြစ်ကုန်သော။ အာဟာရာ၊ ဖဿ, စေတနာ, ဝိညာဉ်ဟူဆိုအပ်သောအာဟာရတို့သည်။ သမ္ဘယတို့ကား၊ သမ္ဘယတို့ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝမ္မာနဋ္ဌ၊ စိတ်တရယတ်ကိုးဆယ်, စေတသိက်ဒွေပညာသတို့အား၎င်း။ ဝတ်သမရဋ္ဌာနာနှင့်၊ ထိုအာဟာရ, အာဟာရနှင့်ယှဉ်သော စိတ်, စေတသိက်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းယိုကုန်သော။ ရူပါနဋ္ဌ၊ စိမ္ဘာ၊ ဥတု ပဋ္ဌာန်းကမ္မဇရူပ်တို့အား၎င်း။ အာဟာရပစ္စယေန၊ နာမ်အာဟာရသည်ဖြင့်။ ပစ္စယော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ။

(ဖြ) စတုသမရဋ္ဌာနိကဩဇာကို "ကဗဠိကာရအာဟာရ" ဟုခေါ်ဆိုရပါသည်။

ကမ္ဘဠိကာရောအာဟာရောတိစတုသန္တာတိသမုဋ္ဌာနေရူပေဩဇာ
အာဟာရောနာမ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၂၀-၄)

ကဗဠိကာရောအာဟာရောတိ၊ အာဟာရော .... ဟူသည်ကား။ စတုသန္တာတိသမရဋ္ဌာနေ၊ လေးပါးသောအစဉ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းယိုသော။ ရူပေ၊ စတုသမရဋ္ဌာနိကရူပ်၌။ ဩဇာ၊ ဩဇာသည်။ အာဟာရောနာမ၊ အာဟာရမည်၏။ ။

ကမ္ဘဠိကာရော.... ဟုမိန့်ဆိုခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အာဟာရော ..... ဟုဆိုလျှင် ပြီးကောင်းပါလျက်။ အဘယ့်ကြောင့် "ကဗဠိကာရော" ဟူသောပါဠိကိုမိန့်ဆိုတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြ) ထိုစတုသမရဋ္ဌာနိကဩဇာသည် အလုပ်အလေ့ပြု၍ မျိုအပ်သော်သာလျှင်၊ အာဟာရကိစ္စကိုပြီးစေပါသည်။ ပြင်ပသန္တာန်၌တည်နေခဲ့သော်၊ အာဟာရကိစ္စကိုမပြီးစေနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် အာဟာရော ဟူ၍ သာမဆိုပဲ "ကဗဠိကာရော" သဒ္ဒါကိုပါ ထည့်သွင်းမိန့်ဆိုရပါသည်။

သောပနယသ္မာကမ္ဘ'ကရိတ္ဘာဘဋ္ဌောဟရိတောဝ အာဟာရကိစ္စံ
ကရောတိ၊ နမဟိဒ္ဓိတောဝ။ တသ္မာ၊ အာဟာရောတိအဝတ္ဝာကဗဠိ
ကာရောအာဟာရောတိဝုတ္တံ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၂၀-၅)

အားဟားရပစ္စယပန်ဒွေသင်္ဆိုရိုး

ကဗဒ္ဓိကာရောအာဟာရော .... ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့်၊ ကလာပ်တူကလာပ်ပြားဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အားတပ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကဩဇာပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

ဣမသ္မာကာယသ္မိ ..... ဟူသောသမ္ပဒါနိပါဠိဖြင့်၊ စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

ပန်းဆက်ပါဠိုးအံ့။ သော၊ထိုစတုသမုဋ္ဌာနိကဩဇာသည်။ ယာဝဇီဝ၊ အကြင်ကြောင့်။ကဗဒ္ဓံ၊ အလုပ်အလေ့ကို၊ကဗဒ္ဓိတွာ၊ပြု၍။ အဇ္ဈောဟရိတောဝ၊ မျိုအပ်သော်သာလျှင်။ အာဟာရကိစ္စံ၊ အာဟာရကိစ္စကို၊ကရောတိ ပြု၏။ ဗဟိ၊ ပြင်ပဌာ၊ဒ္ဋိတောဝ၊တည်သည်သည်ယို့သော်။ အာဟာရကိစ္စံ၊အာဟာရကိစ္စကို၊နကရောတိ၊မပြု။ တသ္မာ၊ထို့ကြောင့်။ အာဟာရောတိ၊အာဟာရောဟူ၏။အဝတ္ထာ၊မဆိုမူ၏။ ကဗဒ္ဓိကာရောအာဟာရောတိ၊ကဗဒ္ဓိကာရောအာဟာရောဟူ၏။ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။

(တနည်း)

အလုပ်အလေ့ပြု၍။ မျိုအပ်သောခဲ်းတွယ်ဘောဇဉ်လျှင် တည်ရှိယုယှိသည်၏။ အဖြစ်ကြောင့်၊ထိုကဗဒ္ဓိကာရ.....ဟူသောအမည်သည်စတုသမုဋ္ဌာနိကဩဇာ၏။ အမည်သာသျှင်ဖြစ်ပေရကား၊အာဟာရော..... ဟူ၍။သာမဆိုပဲ။ကဗဒ္ဓိကာရော ဟူသောပုဒ်ကိုပါ ထည့်သွင်းမိန့်ဆိုရပါသည်၊

ကဗဒ္ဓံ ကရိတွာ အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗဝတ္ထုကဏ္ဍာဝါ ကဗဒ္ဓိကာရောတိ
နာမမေတံ တသ္မာ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထား (၃၂၀-၇)

ဝါ၊ တနည်းကား။ ကဗဒ္ဓံ၊ အလုပ်အလေ့ကို၊ ကရိတွာ၊ ပြု၍။ အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗဝတ္ထုကဏ္ဍာ၊မျိုအပ်သောခဲ်းတွယ်ဘောဇဉ်လျှင်တည်ရှိယုယှိသည်၏။ အဖြစ်ကြောင့်။ ကဗဒ္ဓိကာရောတိတော်၊ ကဗဒ္ဓိကာရော ဟူ သောအမည်သည်၊တသ၊ထိုစတုသမုဋ္ဌာနိကဩဇာ၏။နာမံ၊ အမည်တည်း။

(တနည်းအကျယ်ကား)

(၁) ကမ္မဇကလောပ်ကိုးစည်းတို့တွင်၊ စက္ခုဒသကကလောပ်၌ သြဇာကြင့်သောကလောပ်တို့ကမ္မဇရုပ်ကိုးခု၊ ကလောပ်ပြားနှစ်ဆယ်သော ရုပ်ကလောပ်တို့အား၀ပ်သော စက္ခုဒသကကလောပ်၌ယှဉ်သော သြဇာ။

(၂) သောတဒသကကလောပ်၌ သြဇာကြင့်သောကလောပ်တို့ကမ္မဇရုပ်ကိုးခု၊ ကလောပ်ပြားနှစ်ဆယ်သောရုပ်ကလောပ်တို့အား၀ပ်သော သောတဒသကကလောပ်၌ယှဉ်သော သြဇာ။ (ဃာနဒသက အစယှဉ်သည်တို့ကို ဤနည်းအတူဆို)

(၄) ဇိဝှါတနု၀ကကလောပ်၌ သြဇာကြင့်သော ကလောပ်တို့ ကမ္မဇရုပ်ရှစ်ခု၊ ကလောပ်ပြားနှစ်ဆယ်သော ရုပ်ကလောပ်တို့အား၀ပ်သော ဇိဝှါတနု၀ကကလောပ်၌ယှဉ်သော သြဇာ၊

ဣမဿကာယဿ–ပါဠိ၌မှတ်သားဘွယ်။

(မေး) ဣမဿကာယဿ.....ဟူသောသမ္ဗန္ဓပါဠိအရ၊ စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်ကိုအရေကောက်လေရာ၊ စတုသမုဋ္ဌာနိက သြဇာဟုဆိုအပ်သော ကဗဠိကာရအာဟာရသည်၊ စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား မည်သို့ကျေးဇူးပြုပါသနည်း။

(ဖြေ) စတုသမုဋ္ဌာနိက သြဇာဟု ဆိုအပ်သော ကဗဠိကာရအာဟာရသည် အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား ဇနက အနုပါလကသက္ခိဖြင့်ကျေးဇူးပြု၍၊ ကြွင်းသော တိသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား အနုပါလကသက္ခိဖြင့်သာကျေးဇူးပြုပါသည်။

> **စတုသန္တာနိသမုဋ္ဌာနောကမ္ဗဠိကာရာဟာရော၊ ဣမဿကာယဿာတိ ဘိက္ခဝေ သသတော ဝုတ္တော။ ဘိက္ခဝေ သသတော ပနာယမေတ္ထ အာဟာရသမုဋ္ဌာနရူပဿ ဇနကော ဇေ ဘေ နုပါလကော စ ဟုတ္တာ အာဟာရ ပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ။ ဘိက္ခဝေ သသတိသန္တာနိသမုဋ္ဌာနဿ အနုပါလကော ဟုတ္တာ အာဟာရ ပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ။**

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (၃၂၁-၂)

စတုသန္တာနိသမုဋ္ဌာနော၊ လေးပါးသော အစဉ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းယှဉ်သော။ ကဗဠိကာရော အာဟာရော၊ ကဗဠိကာရအာဟာရသည်၊ ဣမဿ၊ ကာယဿ၊ အာတိ၊ ဣမဿ ကာယဿ ဟူ၍။ အ၀ိဘိက္ခဝေ၊ သာ

စိတ္တဇကလာပ်ခြောက်စည်းတို့တွင် သက်သက်သော အဠကလာပ်ဠာ သြဇာကြည်သော ကလာပ်တူစိတ္တဇရုပ်ရှုနစ်ရှ ကလာပ်ပြား နှစ်ဆယ်သော ဧပ်ကလာပ်အားတပ်သော သက်သက်သော အဠကလာပ်ဠာ သို့သော သြဇာ (ကာယဝိညတ္တိနှဝက- အစယ်သည်ကို ဤနည်း အတူဆိုလေ၊ဥတုဇကလာပ်လေးစည်း, အာဟာရဇကလာပ် နှစ်စည်းတို့ကိုလည်း ဤနည်းဟု မှီ၍ဆိုလေ။) ပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

ဣမသ္မာကာယသ္မာ .... ဟူသော သဒ္ဒါနိပါတ်ဖြင့် ကလာပ်တူ သြဇာကြည်သော ကလာပ်တူကလာပ်ပြားဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကရူပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

အာဟာရပစ္စယေန ... ဟူသော ကရိယာပါဒ်ဖြင့် အာဟာရ အဓိ, အဝိဂတ၊ ဤသုံးပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်တို့ဘွင် အာဟာရသင်္ဂြိုဟ် ဆိုအပ်သော သင်္ဂြိုဟ်သေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

မည်အားဖြင့်။ ကိုယ်ခန္ဓာပိဏ္ဍတွေ၊ အကယ်၍ကား ပိန်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ပန်၊ ထိုသို့ပင် ပိန်ဆိုတော်မူအပ်ပါ၏သော်လည်း။ အာဟာရသမုဋ္ဌာနုရူပဿ၊အာဟာရလျှင်ဖြစ်ကြောင်းယှဉ်သောရုပ်အား။ဇနကောစ၀၊ဖြစ်စေတတ်သည်ရင်း။ အနုပါလကောစ၊ စောင့်ရှောက်ထောက်ပံ့တတ်သည်ရင်း။ ဟုတ္တွာ၊ဖြစ်၍။ အာဟာရပစ္စယေန၊အာဟာရပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်ဖြင့်ပစ္စယော ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ သေသတိသန္တိတိသမုဋ္ဌာနဿ၊ ကြွင်းသုံးပါးသော အစဉ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းယှဉ်သော ရုပ်အား။ အနုပါလကောစ။ စောင့်ရှောက်ထောက်ပံ့တတ်သည်သာလျှင်။ ဟုတ္တွာ၊ဖြစ်၍။ အာဟာရပစ္စယေန၊ အာဟာရပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်ဖြင့်။ ပစ္စယော၊ကျေးဇူးပြုသည်။ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

မူလဋီကာဆရာ၏ ၀ါဒ။

သေသတိသန္တိတိသမုဋ္ဌာနဿ အနုပါလကောဟုတ္တွာ ..... ဟူသော အဠကထာပါဒ်ခ်ီ၊စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကရူပ်ပါ၀င်ခြင်းကို မူလဋီကာဆရာနှစ်သက်တော်မမူပေ၊ အကြောင်းကား .... စိတ္တသမုဋ္ဌာနကဗဋ္ဌိကာရအာဟာရ,နောစိတ္တသမုဋ္ဌာနကဗဋ္ဌိကာရအာဟာရနှစ်ပါးလုံးသည်စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကရူပ်အား၊ အာဟာရပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြောင်း စိတ္တ

နာမ်အာဟာရဆိုရိုး။

အရှေပိုနောအာဟာရာ..... ဟူသောကကြားပါ၍ဖြင့် ဝဿ,စေတနာ, ဝိညာဉ်နာမ်အာဟာရသုံးပါးပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

သမ္ဘယဏ္ဍကာနံခမ္ဘာနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စရူပါနံ.... ဟူသောသမ္ဘဒါနိ ပါ၍ဖြင့် စိတ်တရယုတ်ကိုးဆယ်,စေတသိက်ဒွေပညာသ,စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

အာဟာရပစ္စယေန..... ဟူသောကရိုက်ပါ၍ဖြင့် တပြိုင်နက်ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော အာဟာရ, အမိပတိ, သဟဇာတ, အညမညဿ,နိဿယ,ကမ္မ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ၍(၁၂)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

သမုဋ္ဌာန ဒုက်စသည်တို့၌ ဘုရားသျှင် ဟောတော် မမူသောကြောင့် တည်း.....ဟု မူလဋီကာဆရာပြန်ဆိုတော်မူ၏။

သေသသန္တိသမုဋ္ဌာနသဒနုပါလကောဝဟုတ္တာတိဏ္ဍေစိတ္တသမုဋ္ဌာနသ အာဟာရပစ္စယဘာဝေါ စိစာရေတ္တာဂဟေတဗ္ဗော။ နဟိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနော ကဗဠိကာရောအာဟာရောနောဝိတ္ထသမုဋ္ဌာနော။ တဒုဘယဉ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာန ကာယသ္သအာဟာရပစ္စယောဝုဏ္ဏော။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၄၂-၂၅)

သေသသန္တိသမုဋ္ဌာနသဒနုပါလကောဝဟုတ္တာတိဏ္ဍေ၊ဟုတ္တာ ဟူသော၍ပါ၍ဦ၌၊စိတ္တသမုဋ္ဌာနသ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်အား။ အာဟာရပစ္စယဘာဝေါ၊ အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောအဖြစ်ကို။ စိစာရေတ္တာ၊ဆင်ခြင်၍။ဂဟေတဗ္ဗော၊ယူအပ်၏။ ဟိယသ္မာ၊အကြင့်ကြောင့်၊စိတ္တသမုဋ္ဌာနော၊ စိတ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းယုံသော။ ကဗဠိကာရောအာဟာရော၊ ကဗဠိကာရအာဟာရသည်ရင်း။ နောစိတ္တသမုဋ္ဌာနော၊ စိတ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းမယုံသော။ ကဗဠိကာရောအာဟာရော၊ သည်ရင်း၊တဒုဘယဉ္စ၊ထိုနှစ်ပါးစုံသည်ရင်း၊စိတ္တသမုဋ္ဌာနကာယသ္သ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကကာယအား။ အာဟာရပစ္စယော၊ အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းကို။ နဝုဏ္ဏော၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဒုက်စသည်တို့၌ ဟောတော်မမူအပ်။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ စိစာရေတ္တာ၊ ၍။ ဂဟေတဗ္ဗော၊ ၏။

(တနည်းကား။)

(၁) သမ္မယုတ္တကျွန်နှာ,စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား တပ်သော ဝဿ, စေတနာ, ဝိညာဉ်ဟုဆိုအပ်သော နာမ်အာဟာရသုံးပါးဖြစ်အံ့။ အားဟာရ,သဟဇာတ,နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၅)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ။ (ဤသာမညဒ္ဒ အဝိပါကလေးချက်,သဝိပါကငါးချက်ပစ္စည်းပြုင်ကအတိုင်းဆိုလေ။)

(၂) သမ္မယုတ္တကုန်နှာ,စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား တပ်သော စေတနာအာဟာရဖြစ်အံ့။အာဟာရ,သဟဇာတ, နိဿယ,ကမ္မ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ၄(၆)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်အာဟာရသတ္တိဝိသေသဟုဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ။ (ဤဒ္ဒလည်း အဝိပါကလေးချက်, သဝိပါကငါးချက် ပေါင်းကိုးချက် ပစ္စည်းပြုင်ကအတိုင်းဆိုလေ။)

(၃) သမ္မယုတ္တကျွန်နှာ,စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား တပ်သော ဝိညာဏာဟာရဖြစ်အံ့။အာဟာရ သဟဇာတ နိဿယ,ဣန္ဒြိယ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤ (၆) ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်၊ အာဟာရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသ။ (ဤဒ္ဒလည်း အဝိပါကလေးချက်, သဝိပါကငါးချက်၊ ပေါင်းကိုးချက် ပစ္စည်းပြုင်အတိုင်းဆိုလေ။)

ဂ၊ဗဒ္ဓိကာရဇအာဟာရသည် အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကကာယအား၎နှ ကသင်္ဂြိုဟ်ဖြင့် ကြွင်းတိသမုဋ္ဌာနိက ကာယအား ဥပထမ္ဘက သင်္ဂြိုဟ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြောင်းကို

အာဟာရသမုဋ္ဌာနသဏ္ဌာနကဝေသနသေသသ္သ ဥပထမ္ဘကဝေသန
အာဟာရပစ္စယေနပစ္စယော

ဟု ပဋ္ဌာန်းပဋ္ဌာဝါရအဖွင့် အဋ္ဌကထာ (၃၀၇-၁၆) ၌ ပြန်ဆိုတော်မူ လေသည်။

အာဟာရသမုဋ္ဌာနသ၊ အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား။ ၎နက ဝေသန၊ဖြစ်စေသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်။သေသသ၊ကြွင်းသောတိသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား၊ဥပထမ္ဘကဝေသန၊ ထောက်ပံ့ခိုင်စေသည်၏ အဂ္ဂမ်းအားဖြင့်။ အာဟာရပစ္စယေန၊ အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့်။ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်၊ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

(၄) သမ္မယုတ္တာဟေနာ, သာ၀ိပတိ စိတ္တစေ၇ပ်အားတပ်သော စိတ္တာ၀ိပတိဖြစ်၏။ အာဟာရ, အ၀ိပတိ, သဟဇာတ, ဓိသယ, ဣန္ဒြိယ, အတ္ထိ, အ၀ိဂတ၊ ဤ(၇) ပစ္စယသင်္ဂြိုဟ်တို့ကွင် အာဟာရသင်္ဂြိုဟ် ဆိုအပ်သော သတ္တိပေတည်။ (ဤ၌အ၀ိပါကသုံးချက်, သ၀ိပါကသုံးချက် ပစ္စည်းပြုင်အတိုင်းခြောက်ချက်စေ့အောင်ဆိုလေ။)

အာဟာရပစ္စယနိဒ္ဒေသပြီး၏။

ဤနေရာ၌ ကမ္မစ, ဥတုစ .....ဟု ဆိုအပ်သောရုပ်တို့အား ကံ, ဥတုဟု ဆိုအပ်သော သူ, သမုဋ္ဌာန်နှင့်သူ ဖြစ်ကြကုန်သော်လည်း၊ ကဗဠိကာရအာဟာရက ထိုကမ္မစ, ဥတုစရုပ်တို့အား ထောက်ပံ့ခိုင်စေသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်ခဲ့ပါလျှင်၊ စိတ္တစရုပ်အားလည်း ထောက်ပံ့ခိုင်စေသောအားဖြင့် ကျေးဇူးမပြုနိုင်စရာအကြောင်းမယှိပေ။

အာဂမ, သဘာ၀ယုတ္တိနှစ်ပါးတို့တွင် တပါးပါးယှိပါက လက်ခံရမည်ဖြစ်ရာ၊ မူလဋီကာဆရာ မိန့်ဆိုသည့်အတိုင်း၊ စိတ္တစရုပ်အား ကဗဠိကာရအာဟာရက ကျေးဇူးပြုသည့် အာဂမယုတ္တိ ထင်ရှားမယှိစေကာ၊ သဘာ၀ယုတ္တိယှိပေသည်။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာ၏စကားကို သာရအားဖြင့် မှတ်ယူသင့်လှပေသတည်း။

အာဟာရပစ္စည်းသဘာ၀ထုတ်ပုံ။

အာဟာရပစ္စည်း၌ သဘာ၀ (၁၁) ပစ္စည်းယှိပေ၏။ ထို (၁၁) ပစ္စည်းတို့ကို

အ၀ိ, သ, အ၊ နိ, ကမ္မနှင့်၊ ၀ိပါက, ဣ, သမ်၊ ၀ိပ္ပ, အ, အ၊
ကော်ဒသ၊ အာဟာရသဘာ၀ဟု

ဟူသောလက်ဘဖြင့်သိမှတ်ကြရာ၏။

နာမ်အာဟာရပစ္စည်းပြုနည်း။

နာမ်အာဟာရပစ္စည်းပြုခြင်း

(၁) နာမ်အာဟာရသုံးပါး တပုံ။

(၂) စေတနာဟာရ တပုံ။
(၃) ဝိညာဏာဟာရ တပုံ။
(၄) စိတ္တာဝိပတိ တပုံ။

အားဖြင့်လေးပုံ ပုံရာသည်။ ထိုတွင် ပဌမ (၃) ပုံ၌၊ အဝိပါကလေးချက်, သဝိပါကငါးချက်အားဖြင့် ကိုးချက်စီပစ္စည်းပြိုင်၍, စတုတ္ထအပုံ၌၊ အဝိပါကသုံးချက် သဝိပါကသုံးချက်အားဖြင့် ခြောက်ချက်ပစ္စည်းပြိုင်ရာသည်။ ပြိုင်နည်းကိုနောက်က ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်ကိုနည်းမှီ၍, သိတော်မူကြပါကုန်။

ယထာရဟပြိုင်နှိုင်သောပစ္စည်းများ

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော လေးပုံတို့တွင်၊ ပဌမအပုံ၌ ယထာရဟပြိုင်နှိုင်သောပစ္စည်းကား။ အာဟာရ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ (၉) ပစ္စည်း။

ဒုတိယအပုံ၌ ယထာရဟပြိုင်နှိုင်သောပစ္စည်းကား။ အာဟာရ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ကမ္မ, ဝိပါက, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ (၁၀) ပစ္စည်း။

တတိယအပုံ၌ ယထာရဟပြိုင်နှိုင်သောပစ္စည်းကား။ အာဟာရ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, ဈာန်ယ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ (၁၀) ပစ္စည်း။

စတုတ္ထအပုံ၌ ယထာရဟပြိုင်နှိုင်သောပစ္စည်းကား။ အာဟာရ, အဝိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဝိပါက, ဈာန်ယ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ (၁၁) ပစ္စည်းဖြစ်လေသည်။

အားဟာရပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ္ဌီပြီးပါပြီ။

ဣန္ဒြိယပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။
ဣန္ဒြိယပစ္စယောတိ။

(၁) စက္ခုန္ဒြိယံစက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော။

(၂) သောတိန္ဒြိယံသောတဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံဣန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော။

(၃) ဃာနိန္ဒြိယံ ဃာနဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံဣန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော။

(၄) ဇိဝှိန္ဒြိယံဇိဝှါဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော။

(၅) ကာယိန္ဒြိယံကာယဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံဣန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော။

(၆) ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံကဋတ္တာရူပါနံဣန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော။

(၇) အရူပိနောဣန္ဒြိယာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံဣန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော။

ဣန္ဒြိယပစ္စယနိဒ္ဒေသဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း။

(မေး) အာဟာရပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူသည်ဖြစ်၍ အခြားမဲ့ဦး။ အဘယ်အကြောင့် ဣန္ဒြိယပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူပါသနည်း။

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည်အာဟာရပစ္စည်းဖြင့်အချို့ကုန်သောပစ္စည်း တရားတို့၏ ဥပထမ္ဘကအဖြစ်ကိုပြတော်မူ၏။ ထိုတရားတို့အား အာဟာရသင်္ဘောဖြင့်သာလျှင် ကျေးဇူးပြုလေသလော။ ထိုသို့မဟုတ်တပါး သောတရားတို့အား၊ တပါးသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုလေသလောဟု ယုံမှားသင်္သယဖြစ်ဖွယ်ရှိ၍ ထိုယုံမှားသံသယကိုပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှါ။ အာဟာရပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏အခြားမဲ့ဦး၊ ဣန္ဒြိယပစ္စယနိဒ္ဒေသ သင်္ကေတဟောတော်မူပါသည်။ (ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီဋီကာကုမ်းထွက်။)

(မှတ်ချက်။ ။ဣန္ဒြိယမည်ခြင်းအကြောင်း-အစယ်သောအမိုဠာယ်တို့ကို "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီပဋမတွဲ"၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

(၁) စက္ခုန္ဒြိယံ၊ မနာယတန, အမနာယတန, မဇ္ဈိမာယတနအားဖြင့် သုံးပါသောစက္ခုန္ဒြေတို့တွင်၊ မဇ္ဈိမာယတနဖြစ်၍ ရှေးဦးအစအဝါတာ ဘဝင်တချက်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သောစက္ခုန္ဒြေသည်။ စက္ခုဝိညာဏဝေဒနာ ယာစ၊ စက္ခုဝိသောဝေါတ်အားဝင်း။ တံသမ္ပယုတ္တကာနံ၊ လိုစက္ခု ဝိသောဝေါတ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော။ ဝမ္မာနဉ္စ၊ သဗ္ဗစိတ္တ သာဓာရဏာစေတ သိက်ခုနစ်ခုတို့အားဝင်း။ ဇုန္ဒြိယပစ္စယေန၊ ပုရေဇာတိန္ဒြိယပစ္စယသတ္တိ ဖြင့်။ပစ္စယော၊ကျေးဇူးပြုသည်။ဟောတိ၊ဖြစ်၏။(အကြင်းနည်းမှ၍ ဆိုဝေ)

(၂) ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ ရူပဇီဝိတိန္ဒြေသည်။ ကဋတ္တာရူပါနံ၊ ရူပဇီဝိ တိန္ဒြေကြောင့်သော ကလာပ်ဘုကမ္မဇရူပ်ကိုးခုတို့အား။ ဇုန္ဒြိယပစ္စယေန၊ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယပစ္စယသတ္တိဖြင့်။

(၃) အရူပ်နော၊နာမ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဇုန္ဒြိယာ၊ဇုန္ဒြေတို့သည်။ သမ္ပ ယုတ္တကာနံ၊သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဝမ္မာနံ၊ စိတ်တရယုတ်ကိုးဆယ် စေတသိက်ဒွေဌာသတို့အားဝင်း။ တံသမုဋ္ဌာနာနံ၊ထိုဇုန္ဒြေ ဇုန္ဒြေနှင့် ယှဉ်သောစိတ်,စေတသိက်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းယိုကုန်သော၊ရူပါနဉ္စ၊စိတ္တ ဇရူပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရူပ်တို့အားဝင်း ဇုန္ဒြိယပစ္စယေန၊သဟဇာတိန္ဒြိယ ပစ္စယသတ္တိဖြင့်။ပစ္စယော၊ကျေးဇူးပြုသည်။ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

ဇုန္ဒြိယသုံးမျိုးဟောစဉ်ပါဠိ။

ဇုန္ဒြိယပစ္စည်းသည် ပုရေဇာတိန္ဒြိယ,ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ,သဟဇာတိန္ဒြိ ယသုံးမျိုးယိုရာ။ စက္ခုန္ဒြိယံ(လ)ကာယိန္ဒြိယံကာယဝိညာဏဝေဒနာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဝမ္မာနံ ဇုန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယော ..... ဟူသောပါဠိ ဖြင့် ပုရေဇာတိန္ဒြိယကိုပြ၏သည်။

ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ(လ) ပစ္စယော.....ဟူသောပါဠိဖြင့် ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယကို ပြသည်။

အရူပိနော (လ) ပစ္စယော..... ဟူသောပါဠိဖြင့် သဟဇာတိန္ဒြိယကို ပြသည်။

ယင်းသို့ ဇုန္ဒြိယပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌(က)ပုရေဇာတိန္ဒြိယ(ခ) ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ (ဂ)သဟဇာတိန္ဒြိယ ..... ဟုအစဉ်အတိုင်း ဟောတော်မူ သော်လည်း။ပဋ္ဌာန်းပဋ္ဌာဝ်ါရပါဠိတော်၌မူ (က) သဟဇာတိန္ဒြိယ (ခ)

ပုရေဇာတိန္ဒြိယဆင်ရိုး။

ထိုနိဒဿနာကာရပါဠိတို့တွင် "စက္ခုန္ဒြိယံ" .....ဟူသော ကဏ္ဍားပါဠိဖြင့် မနှာယုက,အမနှာယုက, မဏ္ဍိမာယုက အားဖြင့်သုံးပါးသော စက္ခုန္ဒြေတို့တွင် မဏ္ဍိမာယုကဖြစ်၍ ရှေးဦးအစ အတိတာဘာဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြုင်သောစက္ခုန္ဒြေပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ (လ) ဓမ္မာနံ ..... ဟူသောသမ္ပယုတ္တနိုင်ပါဠိဖြင့် စက္ခုဝိညာဉ်ဆွေး, သင်ဗွစ်ကြသောဓာတုရဏစေတသိက်ခုနစ်ခု ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ... ဟူသောကရိကားပါဠိဖြင့် ဣန္ဒြိယ,နိဿယ,ပုရေဇာတ,ဝိပဿယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ၅၊(၆)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်ဣန္ဒြိယသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။ (အကြွင်းကို ပုရေဇာတနိဿယကို နည်းမှီ၍ဆိုလေ၊)

ပုရေဇာတိန္ဒြိယ (ဂ)ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ ..... ဟုအစဉ်အတိုင်း ဟောတော်မူသည်။

ထိုတွင်သဲအင်းသုံးချက်ရှစသည်တို့၌၊ပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်သို့လိုက်၍ (က)သဟဇာတိန္ဒြိယ (ခ)ပုရေဇာတိန္ဒြိယ (ဂ) ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ ..... ဟုအစဉ်အတိုင်းဆိုရိုးပြုတော်မူကြလေသည်။

ဂ.ရိုက်ားပါဠိ အဋ္ဌကထာမှင့်ကိုစဉ်းစားဘွယ်။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ..... ဟူသောကရိကားပါဠိကို

ဣန္ဒြိယပစ္စယေနာတိ၊ သယံပုရေဇာတောဟုတ္တွာအရူပဓမ္မာနံ
ဥပ္ပါဒေတောပဋ္ဌာယယာဝဘဂ်ါ ဣန္ဒြိယပစ္စယေနပစ္စယောဟောတိ

ဟုမှတ်ပြတော်မူသည်။

ဣန္ဒြိယပစ္စယေနာတိ၊ဣန္ဒြိယပစ္စယေန .... ဟူသည်ကား၊ သယံ၊ ဒ်ဒ် သည်၊ပုရေဇာတောဟု၎ဒ်ဖြစ်သည်၊ဟုတ္တွာ၊ဖြစ်၍ ၊အရူပဓမ္မာနံ၊ နာမ်တရားတို့အား၊ဥပ္ပါဒေတော၊ဥပါဒ်မှ။ ပဋ္ဌာယ၊စ၍ ၊ယာဝဘဂ်ါ၊ ဘင်တိုင်အောင်၊ဣန္ဒြိယပစ္စယေန၊ ဣန္ဒြိယပစ္စယသင်္ခါတ်ဖြင့်၊ပစ္စယော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ရူပဒိဋ္ဌိသင်္ခေပ

ရူပဓိတိန္ဒြိယံ ..... ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့် ကလာပ်ဘူကမ္မဇရုပ်ကိုးခုအား တပ်သော ရုပ်ဓိတိန္ဒြေပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

(တနည်းကား။)

ရူပဓိတိန္ဒြိယံ .....ဟူသောကဏ္ဍားပါဠိဖြင့် ကမ္မဇကလာပ်ကိုးစည်းတို့တွင် စက္ခုဒသကကလာပ်၌ ရုပ်ဓိတိန္ဒြေကြဉ်သော ကမ္မဇရုပ်ကိုးခုအား တပ်သော ရုပ်ဓိဒတိန္ဒြေ။ (သောတဒသကစသည်နည်းတူဆိုလေ။)

ဓိတနဝကကလာပ်၌ ဓိဒတိန္ဒြေကြဉ်သော ကမ္မဇရုပ်ရှစ်ခုအား တပ်သော ရုပ်ဓိတိန္ဒြေ ပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

ကဒ္ဒကဏ္ဍာရူပါနံ ..... ဟူသောသမ္ပဒါနပါဠိဖြင့် ရုပ်ဓိတိန္ဒြေကြဉ်သော ကလာပ်တူကမ္မဇရုပ်ကိုးခု(ရှစ်ခု)ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ..... ဟူသောကရိုဏ်းပါဠိဖြင့် ဣန္ဒြိယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤသုံးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဣန္ဒြိယသတ္တိဟူဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

ဤအလိုပုရေဇောတိန္ဒြိယပစ္စည်းသည်ဥပါဒ်, ဌိ, ဘင်ခဏသုံးပါးတို့၌ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ကျေးဇူးပြုသည်ဟုယူဆတတ်ရာဖြစ်လေသည် ယင်းသို့ဖြစ်ပါမူ

ယောဟိဝေမ္မောယသ္သမမ္မသ္သဒ္ဒိတိယာဝါဥပ္ပတ္တိယာဝါ
ဥပကာရကောဟောတိ၊ သောတသ္သပစ္စယောတိဝုစ္စတိ

ဟူပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ မိန့်ဆိုတော်မူအပ်သော ရှေ့ကားနှင့် "ဥပ္ပါဒတောပဋ္ဌာယယာဝဘင်္ဂါ"ဟူသောနောက်စကားသည်။ပုဗ္ဗာပရဝိရောဓိ ဒေါသမသင့်ရောက်ပြီလော ဟူမူ

"အာပဇ္ဇတာခေတ္တံ" ..... စသောဥဒါဟရဏ်ကဲ့သို့ "မရိယာဒါဝဓိ" ဟု ယူဆပါမူ', ပုဗ္ဗာပရဝိရောဓိဒေါသ" သင့်ရောက်ဘွယ်မယ်ပေ။

မှန်ပါသည်။ ။ပစ္စည်းတရားသည် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ဥပါဒ်ခဏ ဌိခဏ၌သာကျေးဇူးပြုလေသည်။ ဘင်ခဏ၌တမူ၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏ ချုပ်လေပြီးဖြစ်သောကြောင့် ပစ္စည်းတရား၏ ကျေးဇူးအပြုကို ခံနိုင်ဘွယ်ရာမယ်ပေ။

သမားဇာတိန္ဒြိယဆင့်ရိုး။

အရူပိနော့ဘူန္ဒြိယာ .... ဟူသောကတ္တားပါဠိဖြင့် ဓိဝိတ စိတ်, ဝေဒနာ,သညာ,ဝိရိယ,သတိ,ကေဋ္ဌတာ,ပညာ,နာမ်ဘူန္ဒြေတရားကိုယ် ၅စပ်ပါး ပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

သမ္ပယုတ္တကာနံ (လ) ရူပါနံ .... ဟူသောသမ္ပယုတ်ပါဠိနည်းပါဠိဖြင့် စိတ်တရယုတ်ကိုးဆယ်,စေတသိက်ဒွေပညာသ, စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စယေန ... ဟူသောကရိယားပါဠိဖြင့်တပြိုင်နက်ယထာရဟတပ်ကောင်းသော ဣန္ဒြိယ, ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတာ, အညမညနိဿယ,ဝိပါက,အာဟာရ,ဈာန,မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတ၊ ဤ (၁၄) ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဣန္ဒြိယသတ္တိဟူဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့်ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စည်းသဘာဝထုတ်ပုံ။

ဣန္ဒြိယပစ္စည်းနှင့် သဘာဝပစ္စည်းပေါင်း(၁၄)ပစ္စည်းယှဉ်ပေ၏။ အဆိုပါ (၁၄) ပစ္စည်းတို့ကို

ဟေ,ဓိ,သ,အ၊ နိဿယနှင့်၊ ပုရ,ဝိ,အာ၊ ဈာ,မဂ်,သံ,ဝိ၊
အဒ္ဓိမတ်ကြ၊ ဇုဠသ၊ ဣန္ဒြိယသဘာဝါ

ဟူသောလက်ဘဲဖြင့်သိမှတ်ကြရာ၏။

ထိုတွင် ပုရေဇာတိန္ဒြိယ ၌

" နိ,ပု,ဝိပ္ပ၊ အဒ္ဓယ၊ ပဋ္ဌပုရေဇာ "

ဟူသောလက်ဘဲနှင့်အညီ သဘာဝ (၅) ပစ္စည်းယှဉ်၏။

ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ ၌

အဋ္ဌိ,အဝိဂတ၊ ပေါင်းဒွယ၊ ရူပဇီဝိတာ

ဟူသည်နှင့်အညီ သဘာဝ(၂)ပစ္စည်းယှဉ်၏။

သဟဇာတိန္ဒြိယ ၌

" ဟေ,ဓိ,သဟ၊ အ,နိ,ဝိ,အာ၊ ဈာ,မဂ်,သံ,ဝိ၊
အဒ္ဓိမတ်ကြ၊ ဇေရသ၊ သဟသဘာဝါ "

ဟူသောလက်ဘဲနှင့်အညီသဘာဝ (၁၃) ပစ္စည်းယှဉ်၏။

(တနည်းကား)

(၁) သမ္ပယုတ္တကုသလာ, စိတ္တဇရူပ, ပဒေသန္ဓေကမ္မဇရူပအားတပ်သော နာမ်ဓာတ်ခြောက်ကိုယ်စီ ရစ်ပါးဖြင့်အုံ့ဇန္ဒြိယ, သဟာဇာတ ဒုဿယ, အတ္ထိ အာဟာရ ဤငါးပစ္စယသင်္ခါတို့တွင်၊ ဇာန္ဒြိယသင်္ခါဟူ၍ အပ်သောသတ္တိ ဝိသေသ။ အဝိဇ္ဇာကလေးချက်, သင်္ခါရငါးချက် ပေါင်းကိုးချက်ထည့်လေ။)

(၂) သမ္ပယုတ္တကုသလာ, စိတ္တဇရူပ, ပဒေသန္ဓေကမ္မဇရူပအားတပ်သော ဝိရိယ သတိ ဇေဂဟတာ, ပညာ ဖြစ်အုံ့၊ ဇာန္ဒြိယ, သဟာဇာတ, ဒုဿယ, မဂ္ဂ, အတ္ထိ, အာဟာရ၊ ဤခြောက်ပစ္စယသင်္ခါ၊

(၃) သမ္ပယုတ္တကုသလာ စိတ္တဇရူပ, ပဒေသန္ဓေကမ္မဇရူပအားတပ်သော ဝေဒနာ, ဇေဂဟတာ ဖြစ်အုံ့၊ ဇာန္ဒြိယ, သဟာဇာတ, ဒုဿယ, ဈာန, အတ္ထိ, အာဟာရ၊ ဤခြောက်ပစ္စယသင်္ခါ။

(၄) သမ္ပယုတ္တကုသလာ, စိတ္တဇရူပ, ပဒေသန္ဓေကမ္မဇရူပအားတပ်သော ဇေဂဟတာ ဖြစ်အုံ့၊ ဇာန္ဒြိယ, သဟာဇာတ, ဒုဿယ, ဈာန, မဂ္ဂ, အတ္ထိ, အာဟာရ၊ ဤရှစ်ပစ္စယသင်္ခါ၊

(၅) သမ္ပယုတ္တကုသလာ စိတ္တဇရူပ, ပဒေသန္ဓေကမ္မဇရူပအားတပ်သော မနိရန်ဖြစ်အုံ့ ဇာန္ဒြိယ, သဟာဇာတ, ဒုဿယ, အာဟာရ, အတ္ထိ, အာဟာရ၊ ဤခြောက်ပစ္စယသင်္ခါ၊

(၆) သမ္ပယုတ္တပညာ, သာဓိပတိစိတ္တဇရူပ်အားတပ်သော စိတ္တာဓိပတိ ဖြစ်အုံ့၊ ဇာန္ဒြိယ, အဓိပတိ, သဟာဇာတ, ဒုဿယ, အာဟာရ အတ္ထိ, အာဟာ ၊ ဤရှစ်ပစ္စယသင်္ခါ။

(၇) သမ္ပယုတ္တဝီရိယာ သာဓိပတိစိတ္တဇရူပ်အားတပ်သော ဝိရိယာဓိပတိ ဖြစ်အုံ့၊ ဇာန္ဒြိယ, အဓိပတိ, သဟာဇာတ, ဒုဿယ, မဂ္ဂ, အတ္ထိ, အာဟာ၊ ဤရှစ်ပစ္စယ သင်္ခါ။

သဟာဇာဘိန္ဒြိယပဓာနပုံ၊

သဟာဇာတိန္ဒြိယပဓာနသုံးကို

(၁) နာမ်ဓာတ်ခြောက်ရစ်ပါး ကပုံ၊

(၂) ဝိရိယ, သတိ, ဇေဂဟတာ, ပညာတဲ့ပုံ၊

(၃) ဝေဒနာ, ဇေဂဟတာတဲ့ပုံ၊

(၄) ဇေဂဟတာကပုံ

(၀) သမ္ပယုတ္တကျွန်မာ. စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားဟာ သောအမောဟာဖြစ်အံ့၊ ဣန္ဒြိယ, ဟေတု,သဟဇာတ,ဒိသယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ. အဝိဂတ၊ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိ။

(၉) သမ္ပယုတ္တကျွန်မာ, သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အားဟာ သော ဝိမံသာ ဓိပတိဖြစ်အံ့၊ဣန္ဒြိယ, ဟေတု, အဓိပတိ,သဟဇာတ, ဒိသယ,မဂ္ဂ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ဤရှစ်ပစ္စယသတ္တိ(လ)ပြီတော်မူ၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စယနိဒ္ဒေသကြီး၏။

(၁) မဒိန္ဒြေတပုံ။
(၉) စိတ္တာဓိပတိတပုံ။
(၇) ဝီရိယာဓိပတိတပုံ။
(၀) အမောဟတပုံ။
(၉) ဝိမံသာဓိပတိတပုံ။

အားဖြင့် (၉)ပုံပုံရှာသည်၊ ထို (၉)ပုံတို့၌ ယထာရဟာတပ်ကောင်းသော ပစ္စည်းများမှာ။

(၁) ပဌမအပုံ၌ ဣန္ဒြိယ, သဟဇာတ,အညမည, ဒိသယ, ဝိပါက, သမ္ပယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ (၉)ပစ္စည်း။

(၂) ဒုတိယအပုံ၌ ဣန္ဒြိယ,သဟဇာတ,အညမည,ဒိသယ,ဝိပါက မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ(၁၀)ပစ္စည်း။

(၃) တတိယအပုံ၌ ဣန္ဒြိယ,သဟဇာတ,အညမည ဒိသယ,ဝိပါက,ဈာန,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတ (၁၀)ပစ္စည်း။

(၄) စတုတ္ထအပုံ၌ ဣန္ဒြိယ,သဟဇာတ,အညမည,ဒိသယ,ဝိပါက ဈာန,မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ (၁၁)ပစ္စည်း။

(၅) ပဉ္စမအပုံ၌ ဣန္ဒြိယ,သဟဇာတ,အညမည,ဒိသယ,ဝိပါက, အာဟာရ,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ (၁၀)ပစ္စည်း။

(၆) ဆဋ္ဌအပုံ၌ ဣန္ဒြိယ,အဓိပတိ,သဟဇာတ,အညမည,ဒိသယ, ဝိပါက,အာဟာရ,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ(၁၁)ပစ္စည်း။

(၇) သင်္ဂြဟအပုံ၌ ဇီဝိတိန္ဒြိယ, အဓိပတိ. သဟဇာတ, အညမညဿ. ဓိသယ, ဝိပါက, မဂ္ဂ, သမ္မယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ (၁၁)ပစ္စည်း။

(၈) အဋ္ဌမအပုံ၌ ဇီဝိတိန္ဒြိယ, ဟေတု, သဟဇာတ, အညမညဿ. ဓိသယ, ဝိပါက, မဂ္ဂ, သမ္မယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ၊ (၁၁) ပစ္စည်း။

(၉) နဝမအပုံ၌ ဇီဝိတိန္ဒြိယ ဟေတု အဓိပတိ သဟဇာတ အညမညဿ ဓိသယ ဝိပါက မဂ္ဂ သမ္မယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ၊ (၁၂) ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။

ထိုတွင်၊ ဆဋ္ဌ သင်္ဂြဟ, နဝမသုံးပုံတို့ကို အဝိပါကသုံးချက်၊ သဝိပါကသုံးချက်အားဖြင့် (၆)ချက်ပစ္စည်းပြုခြင်း၏, ကျန်(၆)ပုံတို့ကို အဝိပါကလေးချက်၊ သဝိပါကငါးချက်အားဖြင့် (၉)ချက်ပစ္စည်းပြုခြင်ရာသတည်း။

ဇီဝိတိန္ဒြိယပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏန၊ ပြီး၏။

ဗျာနပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။

ဗျာနပစ္စယောတိဗျာနဂ်ါနိဗျာနသမ္ပယုတ္တကာနံမဟာနံ, တံသမုट्ठာနာနဉ္စရူပါနံဗျာနပစ္စယေနပစ္စယော၊

ဗျာနဂ်ါနိ၊ ဗျာနင်တို့သည်။ ဗျာနသမ္ပယုတ္တကာနံ၊ ဗျာန်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော။မဟာနဉ္စ၊ နွေပဉ္စဝိညာဉ် တဆယ်ကြဉ်သော စိတ်တရယုတ်ရှစ်ဆယ် စေတသိက်နွေပညာသတ္တိအားလုံး။ တံသမုट्ठာနာနံ ထိုဗျာနင်, ဗျာနင်နှင့်ယှဉ်ကုန်သောစိတ်စေတသိက်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းယိုကုန်သော၊ ရူပါနဉ္စ၊စိတ္တဇရုပ်,ပဋိသန္ဓေကဇရုပ်တို့အားလုံး။ ဗျာနပစ္စယေန၊ ဗျာနသည်ဖြင့်။ပစ္စယော၊ကျေးဇူးပြုသည်။ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

ဗျာနပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း။

(မေး) ဇာတိယပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူသည်၏, အခြားမဲ့၌ ဗျာနပစ္စယနိဒ္ဒေသကိုအဘာယ်,ကြောင့် ဟောတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဘုရားသျှင်သည် ဇာတိယပစ္စည်းဖြင့် အထူးထူးသော ခဏာ၏,အစွမ်းအားဖြင့် အစိတ်အစိတ်ဖြစ်ကုန်သော နာမ်ရုပ်တို့၏သင်္ခါရာကျေးဇူးပြုသည့်အဖြစ်ကိုဟောကြားတော်မူ၏။ ဤနည်းဖြင့်နာမ်ရုပ်နှစ်ရပ်အပေါ်၌ဖြစ်၍,သာလျှင် နာမ်ရုပ်နှစ်ရပ်အပေါ်၌သာလျှင်ဖြစ်သောတရားအား၊ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင် ကျေးဇူးပြုလေသလော၊ထိုသို့မဟုတ်၊ နာမ်တရားသာလျှင်ဖြစ်၍, တပါးသောအခြင်းအရာအားဖြင့် နာမ်ရုပ်နှစ်ရပ်အပေါ်အားလုံး ကျေးဇူးပြုလေသလောဟု ယုံမှားသံကာဖြင်တွေးဆင်ယိုမှ, ထိုယုံမှားသံကာကိုဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ဇာတိယပစ္စယနိဒ္ဒေသ၏,အခြားမဲ့၌ ဗျာနပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူပါသည်။ (ပဋ္ဌာနသာရဒီပနီဋီကာကျမ်းထွက်။)

အဟိတ်စိတ်တို့၌ ဗျာနတရားကိုယ် ထုတ်သင့်, မထုတ်သင့် ဆုံးဖြတ်ချက်။

(မေး) နွေပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်မှ ကြွင်းသောအဟိတ်စိတ်တို့၌ ဗျာနင်တရားကိုယ် ထုတ်သင့်,မထုတ်သင့်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ။

ဗျာနုပစ္စယနိဒ္ဒေသဆိုင်ရာ။

ထိုနိဒသနာကာရပါဠိတို့တွင် "ဗျာနဂ်ါ၌" ..... ဟူသောကဏ္ဍား ပါဠိဖြင့် ဗျာနင်တရားကိုယင်ငါးပါးပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

ဗျာနသမ္ပယုတ္တကာနှင့်(လ)ရူပါနိ ..... ဟူသော သမ္ပဒါနပါဠိဖြင့် နေ့ပဋ္ဌိဝိညာဉ်တဆယ်ကြည်သောစိတ်တရုယုတ်ရှစ်ဆယ်,စေတသိက်နေ့ပညာသ,စိတ္တဇရုပ်,ပဒီသနေ့ကမ္မဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

ဗျာနပစ္စယေန .... ဟူသောကမ္ဘီဏားပါဠိဖြင့် တပ္ပိုင်နက်ယထာရဟ တပ်ကောင်းသော ဗျာန,သဟဇာတ,အညမညဗျာ,နိဿယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၁၁)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဗျာနသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

(ဖြ) ထိုနေ့ပဋ္ဌိဝိညာဉ်တဆယ်ကို၌ ဗျာနဒုဂ်ါကိုထုတ်ရှင်းအစဉ်၏,ပြတ်ပိုင်းသည်၏,အဖြစ်ကြောင့် နေ့ပဋ္ဌိဝိညာဉ်တဆယ်မှကြွင်းသော အဟိတ်စိတ်တို့၌လည်း ဗျာနင်ကိုဘုရားသျှင်ထုတ်တော်မမူပါ။

တတ္ထပဋိသန္ဓိဇာပနသေသာဟေတုကေသုပိဗျာနဂ်ံ နဥ္ဇနေ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထား(၃၂၂-၂၁)

ပန၊ဆက်ပါဦး၊ဆုံ၊တဘူ၊ထိုနေ့ပဋ္ဌိဝိညာဉ်တဆယ်တို့၌ ပဋိသန္ဓေဇာ၊ ဗျာနဒုဂ်ါကိုထုတ်ရှင်း၏,ပြတ်ပိုင်းသည်ရှိ၍အဖြစ်ကြောင့်။ သေသာဟေတုကေသုပိ၊ နေ့ပဋ္ဌိဝိညာဉ်တဆယ်မှကြွင်းသော အဟိတ်စိတ်၌လည်း၊ဗျာနဂ်ံ၊ဗျာနင်ကို။ ဥဇ္ဇဂေ့မေ၀ ထုတ်ဆောင်အပ်သည်သာ လျှင်တည်း။

(အနည်းကား)

(၁) သမ္မယုတ္တကုန်သော, စိတ္တစေရပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မစေရပ်အားတပ်သော ဗျာနင်တရားကိုယင်ငါးပါးဖြစ်အံ့၊ ဗျာန, သဟဇာတ, ဒိဋ္ဌိ, ဇာတိ, ဇရိဂတာ၊ ဤငါးပစ္စယသင်္ခါတို့တွင်ဗျာနသင်္ခါဟုဆိုအပ်သော သင်္ခါဝိသေသ။ (အဝိပါကလေးချက်, သဝိပါကငါးချက်၊ပစ္စည်းပြင်အတိုင်းကိုးချက်ထည့်မြဲ)

ဤ၌အဋ္ဌကထာဆရာ့အလို နွေပဋ္ဌဝိညာဉ်တဆယ်မှ ကြွင်းကုန်သောအဟိတ်စိတ်တို့၌ဗျာနင်ကိုမထုတ်ဆောင်အပ်၊ မူလဋီကာဆရာ့အလို ထုတ်ဆောင်အပ်၏ဟုမှတ်ယူကြရာသည်။

ဗျာနပစ္စည်းတပ်, မတပ် အဆုံးအဖြတ်။

(မေး) အဋ္ဌကထာဆရာ့အလို နွေပဋ္ဌဝိညာဉ်တဆယ်မှကြွင်းသော အဟိတ်စိတ်(၈)ပါးတို့၌ဗျာနင်ကိုမထုတ်ဆောင်အပ်ဟုဆိုရာ၊ အဆိုပါ အဟိတ်စိတ်(၈)ပါးတို့၌ယှဉ်သောဗျာနင်တို့သည် ဗျာနပစ္စည်းမတပ်ဟုယူဆရမည်လော။

(ဖြေ) နွေပဋ္ဌဝိညာဉ်တဆယ်မှကြွင်းသောအဟိတ်စိတ်(၈)ပါးတို့၌ယှဉ်သောဗျာနင်တို့သည် ဗျာနပစ္စည်းမတပ်သည်မဟုတ်၊ ဗျာနပစ္စည်းတပ်ပါသည်။

ပဋ္ဌဝိညာဏသဟဂတာနံ ဗျာနပစ္စယဘာဝေါ ပနနဏ္ဍိ၊
နတ္ထိ တရေသန္တိ အဓိပ္ပါယော။

ပဋ္ဌာန်းအနုဋ္ဌိကာ (၁၈၄-၂၄)

ပန်၊ ဆက်ပါဦး အုံ့။ ပဋ္ဌဝိညာဏသဟဂတာနံ၊ ပဋ္ဌဝိညာဉ်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သောဗျာနင်တရားကို ကိုတို့အား။ ဗျာနပစ္စယဘာဝေါ၊ ဗျာနပစ္စည်း၏ အဖြစ်သည်။ နတ္ထိ၊ မယိ။ နတ္ထိ၊ မယို့။ နတ္ထိ၊ မယို့။ ဣတရေသံ၊ နေ့ပဋ္ဌဝိညာဉ်တဆယ်မှတပါး ကုန်သောစိတ်တရယုတ်ရှစ်ဆယ်တို့၌ယှဉ်ကုန်သော ဗျာနင်တရားကိုယင်တို့အား။ ဗျာနပစ္စယဘာဝေါ၊ ဗျာနပစ္စည်း၏ အဖြစ်သည်။ နတ္ထိ၊ မယို့ သည်ကား။ နတ္ထိ၊ မဟုတ်။ အကြင်ဝေါယှဉ်သည့်သာလျှင်တည်း။ ဣတိ အယံ၊ ဤသည်ကား။ အဓိပ္ပါယော၊ ဂုဏ်တော်ကိုဖော်ပြသောအဓိပ္ပာယ်တည်း၊

အကယ်၍ နွေပဋ္ဌဝိညာဉ်တဆယ်မှကြွင်းသောအဟိတ်စိတ်တို့၌ဗျာ

(၂) သမ္ပယုတ္တကုသလာ,စိတ္တဇရူပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရူပ်အားတပ်သော ဝေဒနာ,ဇောဋ္ဌဘာဖြစ်အံ့၊ ဗျာန သဟဇာတ နှိုသယ,ကုန်ကြွယ အဘိ,အ ဝိဂတ၊ ဤ(၆)ပဓာနယသတ္တိတို့တွင် ဗျာနသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သဘာဝိ သေသ။ (ဤဌာနလည်း ကိုးချက်ထည့်မြင်း)

(၃) သမ္ပယုတ္တကုသလာ,စိတ္တဇရူပ်,ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရူပ်အားတပ်သော ဝိတက်,ဇောဋ္ဌဘာဖြစ်အံ့၊ ဗျာန,သဟဇာတ,နှိုသယ,မဂ္ဂ,အဘိ,အဝိဂ တ၊ဤ (၆)ပဓာနယသတ္တိတို့တွင် ဗျာနသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သဘာဝိသေ သ၊ (ဤဌာနလည်း ကိုးချက်ထည့်မြင်း)

နင်ကိုမထုတ်ဆောင်အပ်ဟူသော အဋ္ဌကထာဆရာ၏စကားအရ၊ထို နေ့ပဋ္ဌာဝိညာဏ်ဘဝသင်္ခါ ကြောင်းကုန်သော အဟိတ်စိတ်ဘို့ဌာယီသော ဗျာ နင်တရားကိုယ်တို့သည် ဗျာနပဓာန်ညီးမထင်ဟုယူဆခဲ့ပါ၏။

ဗျာနဂ်ါနိုတိဋ္ဌိပဋ္ဌာဝိညာဏာဝေဒနာသုသေသစိတ္တေသုဥပ္ပန္နာနိ
ဝိတက္ကာ(လ)သတ္တာဘဂ်ါနိ

ဟူသောပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ ရှေ့စကားနှင့်အ နီးကျင်ပေတော်..မည်။

ထို့ကြောင့်နေ့ပဋ္ဌာဝိညာဏ်တဆယ်မှာပါးကုန်သော စိတ်တခုယုတ် ရှင်ဆယ်တို့ဌာယီသော ဗျာနင်တရားကိုယ်ဘို့သည်၊ ဗျာနပဓာန်ညီးတပ်၏ ဟုသနှိုင်ခြာန်ကျမှတ်သားကြကုန်ရာသတည်း။

ဗျာနပဓာန်ညီးသဘာဝကဆုတ်ခံ

ဗျာနပဓာန်ညီးခဲ့ သဘာဝပဓာန်ညီးပေါင်း(၁၀)ပါးပြီ၏။ ထို(၁၀)ပါး တို့ကို

သ,ဘ,နိ,ဝိ၊ ဇ,မဂ်,သမ္ပ၊ ဝိပ္ပ,ဘဋ္ဌိ၊
ဘဝိဂတ၊ ပေါင်းဒသ၊ ဗျာနသဘာဝဂါ

ဟူသောသင်္ခေါဖြင့်သိမှတ်ကြရာသည်။

ဗျာနပဓာန်ညီးပြုပုံ ပုံနည်း

ဗျာနပဓာန်ညီးပြုခြင်းနည်းမှာ။
(၁) ဗျာနင်တရားကိုယ်(၅)ပါးတဲ့

(၄) သမ္ဘယုက္ကဿနာ, စိတ္တဇရုပ်, ပဒီသဇဋ္ဌေကဇရုပ်အားတပ်သော ကေဋ္ဌတာဖြစ်အံ့၊ ဗျာနု,သဟဇာတ, ဒိသယ,ဣန္ဒြိယ,မဋ္ဌ အ,အတ္ထိဝိဂ တ၊ ဤ(၇)ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဗျာနုသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝသေ သ။ (ဤ၌လည်းကိုးချက်ထည့်မြိုး။)

ဗျာနုပစ္စယနိဒ္ဒေသပြီး၏။

(၂) ဝေဒနာ,ကေဋ္ဌတာတပုံ။
(၃) ဝိတက်,ကေဋ္ဌတာတပုံ။
(၄) ကေဋ္ဌတာတပုံ။

အားဖြင့်(၄)ပုံပုံရှိသည်။ ထိုတွင်

(၁) ပဌမအပုံ၌ ဗျာနု, သဟဇာတ, အညမည, ဒိသယ,ဝိပါက, သမ္ဘယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ (၉)ပစ္စည်း။

(၂) ဒုတိယအပုံ၌ ဗျာနု, သဟဇာတ, အညမည, ဒိသယ,ဝိပါက ဣန္ဒြိယ,သမ္ဘယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ(၁၀)ပစ္စည်း။

(၃) တတိယအပုံ၌ ဗျာနု, သဟဇာတ, အညမည, ဒိသယ,ဝိပါက,မဋ္ဌ,သမ္ဘယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ (၁၀)ပစ္စည်း။

(၄) စတုတ္ထအပုံ၌ ဗျာနု, သဟဇာတ, အညမည, ဒိသယ,ဝိပါက ဣန္ဒြိယ, မဋ္ဌ,သမ္ဘယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ,အဝိဂတ (၁၁)ပစ္စည်းတို့သည် ယထာရဟပြုင်ကြကုန်၏။

ထို(၄)ပုံလုံးကို အဝိပါကလေးချက်, သဝိပါကငါးချက် ပေါင်းကိုး ချက်ဖြင့်ပြုင်ကြရာသတည်း။

ဗျာနုပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ္ဌိပြီး၁ပြီး။

မဂ္ဂပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။

မဂ္ဂပစ္စယောတိ မဂ္ဂင်္ဂါနိမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တကာနံဝမ္မာနံ, တံသာမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ မဂ္ဂပစ္စယေနပစ္စယော။

မဂ္ဂင်္ဂါနိ၊မဂ္ဂင်္ဂါသည်။ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တကာနံ၊ မဂ်နှင့်လွှဲကြဉ်ကုန်သော၊ ဝမ္မာနဉ္စ၊ သဟိတ်ဖိတ်ဖကသင့်တို, စေတသိက်နှေပညာသ တို့အားလင်း၊တံသာမုဋ္ဌာနာနံ ထိုမဂ္ဂင်, မဂ္ဂင်နှင့်ယှဉ်သောဗဒတ် စေတသိက်လျှင် ဖြစ်ကြောင်းယိုကုန်သော။ ရူပါနဉ္စ၊သဟိတ်ဖိတ်ဖကုရပ်.သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရပ်တို့ အားလင်း။ မဂ္ဂပစ္စယေန၊မဂ္ဂပစ္စယသည်ကို ဖြင့်၊ပစ္စယော၊ကျေးဇူးပြုသည်၊ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

မဂ္ဂင်္ဂါနိ.....ဟူသောကတ္တားပါ၌ဖြင့်၊ မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါး ပစ္စည်းတရားကဲ့ပြတော်မူ၏။

မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါးရေတွက်ပုံ။

(မေး) မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါးဟူသည်အဘယ်နည်း။

(ဖြေ) ပညာ ဝိတက်,သမ္မာဝါစာ,သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, ဝိရိယ, သတိ,ဇောဋ္ဌာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြစ်ပါသည်။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာဆရာကား..... "ဒ္ဝေါဒသင်္ဂါနိ" ..... ဟုမိန့်ဆိုရာ၊ ၎င်းအဋ္ဌကထာဆရာ့အဆိုကို။

ပညာ ဝိတက်,သမ္မာဝါစာ,သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, ဝိရိယ,သတိ,သမာဓိ,မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ,မိစ္ဆာပါစာ,မိစ္ဆာကမ္မန္တ, မိစ္ဆာအာဇီဝ,ဟူ၍ မဂ္ဂင်(၁၂)ပါးဖြစ်လေသည်။

(၎င်းနှင့်စပ်သောမှတ်သားဘွယ်ကို "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီပဋမတွဲ" ၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

ထိုမဂ္ဂင်(၁၂)ပါးတို့တွင် မိစ္ဆာဝါစာ,မိစ္ဆာကမ္မန္တ,မိစ္ဆာအာဇီဝ တို့မှာ ကရားကို ပယ်အားဖြင့် အကုသိုလ်စေတနာဖြစ်ရာ၊ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာအလုပ်အားဖြင့် မဂ္ဂင်တရားကို (၁၀)ပါး ဖြစ်သင့်သော်လည်း၊ ပဋ္ဌာန်းအရေးကောင်းဆရာသည်၊ သမ္ဘိဝတ်လက်သန်းအဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုသို့လိုက်၍ "မဂ္ဂင်တရားကိုယ်(၉)ပါး" ဟုမိန့်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တကာနံ(လ)ရူပါနံ .... ဟူသောသမ္ပဒါနိပါဠိဖြင့်။သဟိတ် စိတ်ဇကသတ္တိတဲ့,စေတသိက်နှေပညာသ, စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ပစ္စယပုန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

မဂ္ဂပစ္စယေန .... ဟူသောကရိုက်းပါဠိဖြင့် တပြိုင်နက်ယသာရဟ တပ်ကောင်းသော မဂ္ဂ,ဟေတု,အဓိပတိ,သဟဇာတ, အညမညနိဿ ယ,ဝိပါက,ဣန္ဒြိယ ဈာန,သမ္ပယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၁၂) ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် မဂ္ဂသတ္တိ ဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

မိန္ဆာမင်္ဂဋ်ကို ဗွေပန္နည်းအရမကောက်သင့်ကြောင်း ပဋ္ဌာန်းဂဏ္ဌိဆရာဆုံးဖြတ်ချက်။

ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်ရဂဏ္ဌိဆရာ ချောင်းဆုံဆရာတော်ကား။မိန္ဆာမဂ် ကိုစင်စစ်ပဋ္ဌာန်း၂ပါဠိတော်၌ကား ဟောတော်မမူ။ သုတ္တန်၌ကား ဟော တော်မူသေးကြောင်းကိုသာ အဋ္ဌကထာဆရာ သည် ပဒဋ္ဌာရအား ဖြင့်ပြ တော်မူ၏။မဂ္ဂပစ္စည်း၌ယူရမည်အဖြစ်ကိုပြတော်မူသည်မဟုတ်။ ထို့ ကြောင့်မဂ္ဂပစ္စည်းအရာ၌မပယ်အပ် ဟူ၍ ဝင်း။ အချို့သောသုံးချက်ရ၌ ''မဂ္ဂင်တရားကိုယင်ရှစ်ပါး'' ဤတရားတို့သည် မဂ္ဂပစ္စည်းတပ်သော တရားမည်ကုန်၏.ဤသို့ယူ၏.''သုဒ္ဓရဂ္ဂ'' ဟူ၍.ဝင်းမိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ဝင်းပဋ္ဌာန်းသုံးချက်ရဂဏ္ဌိချောင်းဆုံဆရာတော်၏.အလိုမှာ မိန္ဆာ ဝင်္ဂင်အားလုံးကိုကြည်ဖြဴ၍.....မဂ္ဂင်တရားကိုယင်ရှစ်ပါး.... ကိုသာ မဂ္ဂ ပစ္စည်းအရေ ကောက်ယူလိုဟန်ယှိပေ၏။

ထိုပဋ္ဌာန်းသုံးချက်ရဂဏ္ဌိဆရာ၏.ဝါဒမှာမူလဋီကာဖွင့်ဟုပြည့်တ် ပေ၏။

ဗုဒ္ဓိပါသည်။ မူလဋီကာဆရာ၏.အာဘော်မှာလည်း မိန္ဆာမဂ္ဂင် မျိုးကို မဂ္ဂပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်ထုတ်လိုဟန် လက္ခဏာမယ်ချေ။

တပ္ပဋိပက္ခဘာဝတောယေဝ မိန္ဆာမဂ္ဂင်္ဂါနံ ဘိသုဏ္ဍေ ဒုဏ္ဍာနံ နပနမဂ္ဂပစ္စယဘာဝေန။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၄၅-၂၀)

တပ္ပဋိပက္ခဘာဝတောယေဝ၊ ထိုသမ္ပာမဂ္ဂင်တို့နှင့်ဆန့်ကျင်ဘက်၏.

(တနည်းကား)

(၁) သမ္ပယုတ္တကျွန်နာ, သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် အားတပ်သောမဂ္ဂင်တရားကိုယ် ကိုးပါးဖြစ်အံ့၊မဂ္ဂ, သဟဇာတ, ဒုသယ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤငါးပစ္စယသတ္တိတို့တွင် မဂ္ဂသည်ကို ဦးဆိုအပ်သောသတ္တိဝိသေသ။ (အဝိပါကလေးချက်,သဝိပါကင်းချက် ပေါင်းကိုးချက် ထည့်မြဲ)

(၂) သမ္ပယုတ္တကျွန်နာ,သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် အားတပ်သော ဈာန်,သတိ,ဇောဝတာ,ပညာဖြစ်အံ့၊မဂ္ဂ သဟဇာတ, ဒုသယ,ဣန္ဒြိယ, အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤ(၄)ပစ္စယ(လ,ဝိသေသ။ [ဤ၌ လည်းကိုးချက်]

အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်။မိန္တာဝမဂ္ဂဂါဒိတ်၊မိန္တာဝမဂ္ဂင်တို့ဟူ၏။ သုတ္တေ၊ သုတ္တန်ပါဠိတော်၌၊ဝုတ္တာနိ၊ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။ ပန၊ဗျတ်ရိုက်ကဲ့ ဆိုဦးအံ့။ မဂ္ဂပစ္စယဘာဝေန၊မဂ္ဂပစ္စည်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ နဝုတ္တာနိ၊ဟောတော်မမူအပ်ကုန်။

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်ဝါဒကို ပယ်သင့်,မပယ်သင့် အဆုံးအဖြတ်။

(မေး) မူလဋီကာနှင့်ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်ရဂဏ္ဌိဆရာတို့က၊မိန္တာဝမဂ္ဂင် ဟူသမျှကို မဂ္ဂပစ္စယသီးမထိုက်ဟုယူဆခဲ့သော်၊ ဒိဋ္ဌစေတသိက်ကိုပင် အဂ်ါတပါးအဖြစ်ဖြင့် ''မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါး''ဟု အရကောက်ဆိုရိုးပြုထားသော ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ဆရာတော်၏ဝါဒကို ပယ်သင့်,မပယ်သင့်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ။

(ဖြေ) ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ညွှန်ပြအပ်သောမဂ္ဂင်(၁၂)ပါးတို့တွင် မိန္တာဝါစာ,မိန္တာကမ္မန္တ, မိန္တာအာဇီဝသုံးပါးတို့သာ မဂ္ဂပစ္စယနိဒ္ဒေသ ဟုခေါ်ရအပ်။ ကျန်(၉)ပါးတို့ကို မဂ္ဂပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ခေါ်ရအပ်သောကြောင့် ''မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ကိုးပါး''ဟုအရကောက်ဆရာတော် ဆိုရိုးပြုတော်မူ ချက်ကို ပယ်ဖျက်ရန်မသင့်ပါ။

ဣဒေမဂ္ဂပစ္စယနိဒ္ဒေသေ လဒ္ဓမာနာနိစ ပညာဒိမုနေဝ ဂဟိတာနိ အလဒ္ဓမာနာနိ မိန္တာဝါစာဒိမုတိ။

ပဋ္ဌာန်.မဟာဋီကာ (၂၅၄-၁၁)

(၃) သမ္ဘဝယုတ္တကုန်နှာ, သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်မှာ၊ဟာ၊ သောဝိဘင်္ဂေ ဇကဋ္ဌာဘာဖြစ်၏။ မဋ္ဌ, သပ္ပာဇာတ, ဒိသ္သ ယ, ဗျာန, အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယ (လ) ဝိသေသ၊ (ဤ၌ လည်းကိုးချက်)

(မှတ်ချက်။ ။ပဋ္ဌာန်းအရဇကာက်အချို့စာမူတို့၌ "ဝေဒနာ,ဇကဋ္ဌတာဖြစ်အံ့" ဟုပါယို့၏....."ဝိတက်,ဇကဋ္ဌတာဖြစ်အံ့...." ဟုဆိုမှမှန်မည်။)

(၄) သမ္ဘယုတ္တကုန်နှာ,သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်,သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သောဇကဋ္ဌတာဖြစ်အံ့။ မဋ္ဌ,သပ္ပာဇာတ,ဒိသ္သ ယ, ဣန္ဒြိယ,ဗျာန,အတ္ထိ.အဝိဂတ၊ဤခုနစ်ပစ္စယ'လ)ဝိသေသ။ (ဤ၌လည်းကို ချက်)

ဣဝ၊ဤမဋ္ဌင်(၁၂)ပါးတို့တွင်။ ဇဋ္ဌပစ္စယနိဒ္ဒေသေ၊ မဋ္ဌပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌။ လဇ္ဇမာနာနိ၊ ရအပ်ကုန်သော။ ပညာဒိနိ၊ ပညာအစရှိကုန်သော။ နဝဂ်ါနိစ၊ မဋ္ဌင်တရားကိုယ်ကိုးပါးတို့ရင်း။ အလဇ္ဇမာနာနိ၊ ရေအပ်ကုန်သော၊ဝိဇ္ဇာဝေါစာဒိနိ၊ဝိဇ္ဇာဝေါစာအစယ်ကုန်သော။ တိဏာဒိစ၊ သုံးပါးတို့ရင်း။

မှင်းခြင်းဆရာတော်ဘုရားကလည်း။

ထိုဝိဇ္ဇာသတိသည် ဒေကသိုလ်ခန္ဓာ(၄)ပါးလုံးဖြစ်ခြင်းကြောင့် မဋ္ဌပစ္စည်းမတပ်။ ။ထို့ကြောင့် မဋ္ဌင်ကိုစွဲတပ်သော ဝိဇ္ဇာမဂ်တရားကိုယ်သည်၊ဒိဋ္ဌိစေတသိက်,ဝိတက်,ဝိရိယ,ဇကဋ္ဌတာဟူ၍(၄)ပါးယို့၏။ ထို(၄) ပါးတို့ဘွင် ဝိတက်,ဝိရိယ ဇကဋ္ဌတာကို သမ္မာမဋ္ဌင်တရားကိုယ်၌ တူရာပေါ်အင်း၍၊ ပေါင်းရာမယ်သောဒိဋ္ဌိကိုအသီးယူ၍၊ သမ္မာမဋ္ဌင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးနှင့်စပ်သော် ပညာ,ဝိတက်,သမ္မာဝါစာ,သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, ဝိရိယ, သတိ, ဇကဋ္ဌတာ, ဒိဋ္ဌိဟု မဋ္ဌ ပစ္စည်းတပ်သော မဋ္ဌင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးယို့၏..... ဟုပါနှိုင်းဆိုတော်မူ၏။

ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်စုဂဏ္ဍီနှင့် မူလဋီကာ၁၀၅ သင့်,မသင့် ဆုံးဖြတ်ချက်။

(ဃေး) မူလဋီကာဆရာ နှင့် ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်ရှု ဂဏ္ဍီဆရာတို့က။ ဝိဇ္ဇာမဋ္ဌင်ဟူသမျှ မဋ္ဌပစ္စည်းမတပ် ..... ဟု ပါနှိုင်းဆိုဆုံးဖြတ်ကြလေရာ။ ထိုဝါဒသင့်,မသင့်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ၊

(၅) သင်္ခယုတ္တာကုန်၊ သာဓိပတိစိတ္တဇရူပ်အားတပ်သောဝိရိယာ ဓိပတိဖြစ်အုံ့၊ မဂ္ဂ, အဓိပတိ, သဟဇာတာ,ဒိဋ္ဌိယ,ဈာန်,အဘိ,အဝိဂ တ၊ဤခုနစ်ပစ္စယ(လ)ဝိသေသ၊(ဤဒ္ဓိအဝိပါကသုံးချက်,သဝိပါကသုံးချက်ပေါင်း ခြောက်ချက်)

(ဖြေ) အကုသလာနိုမဂ္ဂင်္ဂါနိုမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တကာနံမဗ္ဗာနံ (လ)မဂ္ဂပစ္စ ယေနပစ္စယော အစယ္ယိသော ပဋ္ဌာန်းပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင် သောကြောင့်မူလဒုကာနှင့်ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်စုဂ ဏ္ဍိဆရာတို့ဖျော်ဝါဒသည် မသင့်ပါ။

မှန်ပါသည်။ ။အဆိုပါမူလဒုကာနှင့်ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်စုဂ ဏ္ဍိဆရာ တို့အလို၊ သမ္ပယုတ္တမဂ္ဂင်သည်သာ မဂ္ဂပစ္စည်းထိုက်ပါမူ၊ အကုသလပဒကို ပဋ္ဌာန်းပဋ္ဌာဝါရပါဠိတော်၌ လုံးဝဟောတော်မူရန်မယ်ပေ။ "အကု သလောဓမ္မော(လ)မဂ္ဂပစ္စယေနပစ္စယော .....စသည်ဖြင့် ပဋ္ဌာန်းပဋ္ဌာဝါ ရပါဠိတော်၌ ဘုရားသျှင်ကိုယ်တော်တိုင် ဟောတော်မူသောကြောင့်၊ ဝိပ္ပယုတ္တမဂ္ဂင် တို့သည်လည်း မဂ္ဂပစ္စည်းဖြစ်ထိုက်ကြောင်း ထင်ရှားပေ သည်၊ထို့ကြောင့်အဆိုပါမူလဒုကာနှင့်ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်စုဂ ဏ္ဍိဆရာ တို့ ဖျော်ဝါဒသည်မသင့်ပါ။

မဂ္ဂပစ္စည်းဒ္ဓိသဘာဝကထုတ်ပုံ။

မဂ္ဂပစ္စည်းဒ္ဓိ သဘာဝကပစ္စည်းပေါင်း(၁၂)ပစ္စည်းယှဉ်ပေ၏။ အဆိုပါ (၁၂)ပစ္စည်းတို့ကို

ဟေ,ဓိ,သဟ' ဘည,ဒိ,ဝိ၊ ဈာ,ဂ္ဂ,သမ္ပ၊
ဝိပ္ပ,အတ္ထိ၊ အဝိဂတ၊ ဒ္ဒါဒသ၊ မဂ္ဂသဘာဝါ

ဟူသောလင်္ကာဖြင့်သိမှတ်ကြရာ၏။

မဂ္ဂပစ္စည်းဘေဒနိဒ္ဒေသရေးပုံနည်း။

မဂ္ဂပစ္စည်းဖြင့်

(၁) မဂ္ဂင်ကရားကိုသိကိုးပါးတပုံ။
(၂) ဝိရိယ,သတိ,ဧကဂ္ဂတာ,ပညာတဆုံ။
(၃) ဝိတက်,ဧကဂ္ဂတာကပုံ။

(၆) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား၊တပ်သောအမြဟာဖြစ်အံ့ မဂ္ဂ,ဟေတု,သဟဇာတ, ဒုသယ, ဒုဿီယ,ဒုဇ္ဈာယ,အဇ္ဈတ္တ,အဝိဂတ၊ဤရုစ်ပစ္စယ(လ)ငါသေသ။ (ဤ၌လည်းကိုးချက်)

(၇) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ,သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်အား၊တပ်သောဝိမံသာဓိပတိဖြစ်အံ့၊ မဂ္ဂ,ဟေတု အာဓိပတိ သဟဇာတ,ဒုသယ,ဒုဿီယ,ဒုဇ္ဈာယ,အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ဤရုစ်ပစ္စယ(လ)ငါသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။ [ဤ၌ခြောက်ချက်]

ဇဋ္ဌပစ္စယနိဒ္ဒေသပြီး၏။

---

(၄) ဇီဝိတတာတပုံ။
(၅) ဝိရိယသာဓိပတိတပုံ။
(၆) အမြဟာတပုံ၊
(၇) ဝိမံသာဓိပတိတပုံ။

အားဖြင့်(၇)ပုံပုံရှိသည်။ ထိုတွင်

(၁) ပဌမအာပုံ၌ မဂ္ဂ, သဟဇာတ, အညမည, ဒုသယ,ဝိပါက, သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ(၉)ပစ္စည်း။

(၂) ဒုတိယအာပုံ၌ မဂ္ဂ,ဘဟာဇာတ,အညမည, ဒုသယ,ဝိပါက, ဒုဿီယ,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတ(၁၀)ပစ္စည်း။

(၃) တတိယအာပုံ၌ မဂ္ဂ, သဟဇာတ, အညမည ဒုသယ,ဝိပါက, ဈာန,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ(၁၀)ပစ္စည်း။

(၄) စတုတ္ထအာပုံ၌ မဂ္ဂ, သဟဇာတ, အညမည, ဒုသယ, ဝိပါက, ဒုဿီယ,ဈာန,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ အဝိဂတ(၁၁)ပစ္စည်း။

(၅) ပဉ္စမအာပုံ၌ မဂ္ဂ, အဓိပတိ,သဟဇာတ,အညမည, ဒုသယ,ဝိပါက,ဒုဿီယ,သမ္ပယုတ္တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ(၁၁)ပစ္စည်း။

(၆) ဆဋ္ဌအာပုံ၌ မဂ္ဂ, ဟေတု,သဟဇာတ,အညမည,ဒုသယ,ဝိပါက,ဒုဿီယ,သမ္ပယုတ္တ ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ(၁၁)ပစ္စည်း။

(၇) သတ္တမအာပုံ၌ မဂ္ဂ,ဟေတု, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, ဒုသယ,ဝိပါက, ဒုဿီယ, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ, အဝိဂတ(၁၂) ပစ္စည်းတို့သည် ယထာရဟပြိုင်ကြလေကုန်၏။

ဇဋ္ဌပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏန်းပြီး၏။

သမ္မယုတ္တပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။

သမ္မယုတ္တာပစ္စယော တိစတ္တာရောခန္ဓာအရူပိနောအညမညံ သမ္မယုတ္တာ ပစ္စယေနပစ္စယော။

စတ္တာရော၊ လေးပါး၊ ကုန်သော၊ အရူပိနော၊ နာမ်ဖြစ်ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ ခန္ဓာတို့သည်။ အညမညံ၊ အချင်းချင်းအား။ သမ္မယုတ္တာ ပစ္စယေန၊ သမ္မယုတ္တပစ္စယသင်္ဘောဖြင့်။ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

စတ္တာရောခန္ဓာအရူပိနော .. ဟူသောကတ္တားပါဠိဖြင့်၊ သုံးပါး, သုံးပါးသောနာမကွန္ဓာအား တပ်သော တပါး တပါးသောနာမကွန္ဓာ။ တပါး တပါးသော နာမကွန္ဓာအား တပ်သော သုံးပါး, သုံးပါးသော နာမကွန္ဓာ။ နှစ်ပါး, နှစ်ပါးသောနာမကွန္ဓာအား တပ်သော နှစ်ပါး, နှစ်ပါးသောနာမကွန္ဓာ ပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

အညမညံ.....ဟူသောသမ္ဗန္ဓါနိပါဋိဖြင့် သုံးပါး, သုံးပါးသောနာမကွန္ဓာ တပ်ပါးတပါးသောနာမကွန္ဓာ, နှစ်ပါး, နှစ်ပါးသောနာမကွန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

(၁) သမ္မယုတ္တပဋ္ဌာနယေန .... ဟူသောကရိယာပါဋိဖြင့်၊ အချင်းချင်းအားတပ်သော အလုံးစုံသော ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေနာမကွန္ဓာလေးပါးဖြစ်အံ့၊ သမ္ဗယုတ္တ, သဟဇာတ, အညမညဿ, ဒိဋ္ဌိ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ)ဝိသေသ။

(၂) အချင်းချင်းအားတပ်သော အလုံးစုံသောဝိပါက်ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေနာမကွန္ဓာလေးပါးဖြစ်အံ့၊ သမ္ဗယုတ္တ, သဟဇာတ, အညမညဿ, ဒိဋ္ဌိ, ဝိပါက, အတ္ထိ အဝိဂတ၊ ဤခုနစ်ပစ္စယ(လ)သင်္ဘောဝိသေသဖြင့်ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

သမ္ဗယုတ္တပစ္စည်းခြိုသဘာဝထုတ်ပုံ။

သမ္ဗယုတ္တပစ္စည်းခြို သဘာဝပစ္စည်းပေါင်း(၉)ပစ္စည်းရှိ၏။ အဆိုပါ(၉)ပစ္စည်းတို့ကို။

သ, အ, နိ, ဝိ၊ ဘဒ္ဒိမှတ်ကြ၊ ခြောက်ပါးပြ၊
သမ္ပယုတ္တသဘာဝ၊

ဟူသောလက်ဘဖြင့် သိမှတ်ကြရာ၏။

(မှတ်ချက်။ ၊သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းမည်ခြင်းအကြောင်း-အစယ်သော အဓိပ္ပါယ်ကိုကို "ပဋ္ဌာနသာရိတ္တဝေါဒနိပဋ္ဌမတွဲ" ၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

သမ္ပယုတ္တပစ္စယနိဒ္ဒေသကဏ္ဍပြီး၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော၏(၁)ရူပနောဝမ္မာအရူပိနံဝမ္မာနံဒေါ့ပ္ပယုတ္တပစ္စယေ နပစ္စယော (၂) အရူပိနောဝမ္မာရူပိနံဝမ္မာနံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော။

ရူပိနော၊ ရူပ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဝမ္မာ၊ ဆဝတ္ထု၊ တရားတို့သည်။ အရူပိနံ၊ နာမ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဝမ္မာနံ၊ အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော သတ္တုဝိညာဏာခေါ်တို့အား။ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန၊ သဟဇာတ, ဝိပ္ပယုတ္တ ပုရေဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တသတ်ဖြင့်။ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

အရူပိနော၊ နာမ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဝမ္မာ၊ အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော စိတ်ဇုစ်ဆဲ့ငါးခု စေတသိက်နှေပညာသနာမကုန်ခဲ့ကတို့သည်။ ရူပိနံ၊ စတုသမုဋ္ဌာန်ကရူပ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဝမ္မာနံ၊ တရားတို့အား။ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန၊ သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ, ပစ္ဆာဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တသတ်ဖြင့်၊ ပစ္စယော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တဖြစ်အံ့။ ရူပိနောဝမ္မာ၊ ..... ဟူသော ကတ္တားပါဒ်ဖြင့် ပဋ္ဌာဝေါကာရပဋ္ဌာန်သန္ဓေနှင့် အာဘာဂပါဒ်သော ဟာဒယဝတ္ထု၊ ပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

အရူပိနံဝမ္မာနံ ... ဟူသောသမ္ပယုတ္တပါဒ်ဖြင့်။ ပဋ္ဌာဝေါကာရပဋ္ဌာန်သန္ဓေ နာမကုန်ခဲ့ပစ္စယပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ..... ဟူသော ကဓိကားပါဒ်ဖြင့်။ တပ်ဝိုင်နက်တော်ကောင်းသော ဝိပ္ပယုတ္တ, သဟဇာတ, အညမညဝိ, နိဿယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယသတ်တို့တွင် ဝိပ္ပယုတ္တသတ်ကိုဟု ဆိုအပ်သော သတ်ဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တဖြစ်အံ့။ ရူပိနောဝမ္မာ ..... ဟူသောကတ္တားပါဒ်ဖြင့်ပဝတ္တိအခါ ဆဝတ္ထုပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

အရူပိနံဝမ္မာနံ .....ဟူသောသမ္ပယုတ္တပါဒ်ဖြင့်။ အရူပဝိပါက်လေးခုကြဉ်သော သတ်ဝိညာဏာခေါ်တို့ နာမကုန်ခဲ့ပစ္စယပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း(၃)မျိုးခွဲခြားပုံ။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းသည် (၁)သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တ (၂)ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တ(၃)ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ္တအားဖြင့် (၃)မျိုးယှဉ်ပေ၏။ ထို(၃)မျိုးတို့တွင်(၁)သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းသည်

(က) ရူပ်ကနာမ်အားကျေးဇူးပြုသော သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တ။

(ခ) နာမ်ကရူပ်အား ကျေးဇူးပြုသော သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တအား ဖြင့် (၂) မျိုးယှဉ်ပေ၏။

(၂) ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တသည် ရူပ်ကနာမ်အားသာ ကျေးဇူးပြု သောပစ္စည်းဖြစ်၏။

(၃) ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ္တသည် နာမ်က ရူပ်အားသာ ကျေးဇူးပြု သော ပစ္စည်းဖြစ်၏။

ဘုရားသျှင်သည် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကို (၁)ဗျဝိနောဝေါ (လ)ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယေနပစ္စယော ..... ဟူသောပါဠိဖြင့် ရူပ်ကနာမ်အားကျေးဇူးပြုသော ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း။

(၂) အရှေ့ဗိနောဝေါ (လ) ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေနပစ္စယော ... ဟူသော ပါဠိဖြင့် နာမ်ကရူပ်အားကျေးဇူးပြုသောဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း ..... ဟုနှစ်ပိုင်း ခွဲခြားမှု ဟောကြားတော်မူရာ။ ပဌမအပိုင်းဌ (က) သဟဇာတဝိပ္ပ ယုတ္တ (ခ) ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တ နှစ်မျိုးရှိ၏။

ဒုတိယအပိုင်းဌ (က) သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တ (ခ) ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပ ယုတ္တ နှစ်မျိုးရှိ၏။

(တနည်းကား)

သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်ကို (က) ရူပ်သဟဇာတဝိပ္ပယုတ် (ခ) နာမ်သ ဟဇာတဝိပ္ပယုတ်အားဖြင့် နှစ်မျိုးခွဲ။ ထိုကွင်ရူပ်သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်ဆို သည်မှာ၊ ပဋ္ဌဝေါကာရပဋိသန္ဓေ နာမကွန္ဓာ နှင့်တကွဖြစ်သော ဟဒယ ဝတ္ထု ဖြစ်၏။

နာမ်သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်ဆိုသည်မှာ၊ ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ၌အရူပဝိပါက် လေးခု၊ နှေပဋ္ဌဝိသာဒဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့ရုတိကြည်သော စိတ်ခုနစ်ဆဲ့ ငါးခု၊ စေတသိက်နှေပညာသပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမကွန္ဓာလေးပါးဖြစ်ကုန်။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းသဘာဝဆုတ်ခုံ။

ဝိပ္ပယုတ္တပဋ္ဌာန်းဌ သဘာဝကပစ္စည်းပေါင်း (၁၂) ပစ္စည်းယှဉ်၏။ ထို (၁၂) ပစ္စည်းတို့ကို

အာ, ဓိ, သဟ၊ အည, နိ, ဥ၊ ဃ, ပဒ်, ဓိ, သမ်၊
အနုပ်တန်ပြ၊ ဒွါဝသ၊ ဝိပ္ပယသဘာဝ၊

ဟူသောလက်ဝဖြင့်သိမှတ်ကြရာ၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန .... ဟူသော ကရိယာပါဠိဖြင့် (၁) အရူပဝိပါက် လေးခုကြဉ်သော သဏ္ဌာန်ညာဏာဓာတ်အားတစ်သော ဆဝဘာဂ်ဖြစ်အံ့။ ဝိပ္ပယုတ္တ, နိဿယ,ပုရေဇာတ,အတ္ထိ,အဝိဂတဤငါးပစ္စယ(လ)ဝိသေသ၊

(၂) မနောဒွါရာဝဇ္ဇနီး, မဂ္ဂေါဘဿနဇောငါးချက်, ကဒါစိုဏ်ကာဒသ သအားတစ်သော စုတိစိတ်မှပြုနိ၍ ရှေသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက် ဖြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထုဟူဆိုအပ်သော ဝတ္ထုရေမှ ဏာပုရေဇာတနိဿယဖြစ်အံ့။ ဝိပ္ပယုတ္တ,အာရေမ္မဏ, နိဿယ,ပုရေဇာတ, အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ ဤခြောက်ပစ္စယ(လ)ဝိသေသ။

(၃) အလေးအဖြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူမရဏာသန္နဇော ငါးချက်အားတစ်သော စုတိစိတ်မှပြုနိ၍ ရှေသော် တဆဲ့ခုနစ်ချက်ဖြောက်သော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော အလေးအဖြတ်ပြုအပ်သော ဟဒယဝတ္ထု ဟူဆိုအပ်သော ဝတ္ထုရေမှဏာပုရေဇာတနိဿယာဝိပတ် ဖြစ်အံ့။ ဝိပ္ပယုတ္တ,အာရေမ္မဏ, အဝိပတ်, နိဿယ,ဥပနိဿယ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ၊ ဤရှစ်ပစ္စယ (လ) ဝိသေသ။

(၄) ပဋ္ဌာဝိညာဏ်အားတစ်သော ပဋိသန္ဓေဟူဆိုအပ်သော ပုရေဇာတ်ဗီဇိယပစ္စည်းဖြစ်အံ့။ ဝိပ္ပယုတ္တ, နိဿယ,ပုရေဇာတ ဤဗီဇိယ အတ္ထိ,အဝိဂတ ဤခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိဟူဆိုအပ်သောသတ္တိ ဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းပြောင်ပုံနည်း။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းသည် (၁) သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တ (၂) ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တ (၃) ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ္တအား ဖြင့် သုံးမျိုးယှဉ်ရာ။

(၁) သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တ၌, ဝိပ္ပယုတ္တ,သဟဇာတ, အညမညဉ,နိဿယ, ဝိပါက,အတ္ထိ အဝိဂတ(၇)ပစ္စည်း။

(၂) ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္ထ၌, ဝိပ္ပယုတ္တ,အာရေမ္မဏ,အဝိပတိ,နိဿယ, ဥပနိဿယ,ပုရေဇာတ,အတ္ထိ,အဝိဂတ (၈) ပစ္စည်း။

(၃) ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ္ထ၌, ဝိပ္ပယုတ္တ,ပစ္ဆာဇာတ,အတ္ထိ,အဝိဂတ၊ (၄) ပစ္စည်းတို့သည် ယထာရဟပြောင်ကြလေကုန်၏။

သဟာဇာတဝိပဿနာတရားဖြစ်ခဲ့၊ အရှုပ်နေသောမဟာ..... ဟူသောကကြား ပါဠိဖြင့်၊ပဋ္ဌဝေါဟာရတုံ့ဖြ အရှုပဝိပါက်လေးရှ ဖွေပဋ္ဌဝိညာဉ်တဆယ်, ရဟန္တာတို့ ရတိကြဉ်သော စိတ်ရှစ်ဆယ် ငါးရှ. စေတသိက်ဖွေပညာ သ,ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမကွဲနှာ ပစ္စည်းတရားကိုပြ်ဘော်မှု၏။

ရူပိနံခမ္ဘာနံ.....ဟူသောသမ္ဘဒါနိပါဠိဖြင့်၊စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ ရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြ်တော်မှု၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန .....ဟူသောကရိယာပါဠိဖြင့်။ တပ္ပြိုင်နက်ယသထားရ ဟာတပ်ကောင်းသော ဝိပ္ပယုတ္တ,သဟဇာတ.အညမညဲ, နိဿယ. ဝိပါ က,အတ္ထိ အဝိဂတ၊ဤခုနစ်ပစ္စယသဘ္ဘိတို့တွင် ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိ ဟုဆိုအပ် သော သတ္တိပဒေသသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြ်တော်မှု၏။

ပဋ္ဌာဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်းဖြစ်ခဲ့။ အရှုပ်နေသောမဟာ.....ဟူသော ကကြား၊ပါဠိဖြင့်၊ ပဋိသန္ဓေအစယ်ခံသော ဂျေးဖြစ်သောစိတ်နှင့်အတူဥ ပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌိတိသိရောက်သော ဇကေ,ဌိတ,တ်ဇ,စတုဇကာယဟူး တပ် သော ပဋ္ဌဝေါဟာရတုံ့ဖြ အရှုပဝိပါက်လေးရကြဉ်သော ပဋ္ဌမဘာဝင် အစယ်ခံသော နေ့ာက်ဖြစ်သောစိတ်ရှစ်ဆဲ. ငါးရှ,စေတသိက်ဖွေပညာသ ပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မှု၏။

ရူပိနံဝမ္ဘာနံ.....ဟူသောသမ္ဘဒါနိပါဠိဖြင့်၊ပဋိသန္ဓေအစယ်ခံသောဂျေး ဖြစ်သောစိတ်နှင့်အတူဥပါ ၍ ရုပ်၏ ဌိတိသိရောက်သော ဇကေ,ဌိတ, တ်ဇ,စတုဇကာယပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မှု၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန ..... ဟူသောကရိယာပါဠိဖြင့်။ ဝိပ္ပယုတ္တ, ပဋ္ဌာဇာ တ,အတ္ထိ အဝိဂတ၊ဤလေးပစ္စယသတ္တိ ဘ္ဘိတို့တွင် ဝိပ္ပယုတ္တသတ္တိဟုဆိုအပ် သော သတ္တိပဒေသသဖြင့်ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မှု၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယနိဒ္ဒေသကြီး၏။

(မှတ်ချက်။ ၊ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်း မည်ခြင်းအကြောင်း-အစယ်ခံသော မှတ်သားဘွယ် အမိပ္ပါယ်များကို "ပဋ္ဌာနသာရဝိဘာဝနီပဌမတွဲ" ၌ ရှုစားတော်မူကြပါကုန်။)

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယနိဒ္ဒေသကြီး၏။

အဏ္ဍိပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။

အဏ္ဍိပစ္စယောတိ။

(၁) စက္ခာရောခန္ဓာ အရူပိနောအညမညံ အဏ္ဍိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၂) စက္ခာရောမဟာဘူတာ အညမညံ အဏ္ဍိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၃) ဩဇဋ္ဌမိကမ္မဇောနောမရူပံအညမညံ အဏ္ဍိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၄) စိတ္တစေတသိကာဝမ္မာစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ အဏ္ဍိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၅) မဟာဘူတာဥပါဒါရူပါနံ အဏ္ဍိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၆) စက္ခာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံအဏ္ဍိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၇) သောတာယတနံသောတဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဓမ္မာနံအဏ္ဍိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၈) ဃာနာယတနံ ဃာနဝိညာဏဓာတုယာ,တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံအဏ္ဍိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၉) ဇိဝှာယတနံဇိဝှာဝိညာဏဓာတုယာ,တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဓမ္မာနံအဏ္ဍိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၁၀) ကာယာယတနံကာယဝိညာဏဓာတုယာ,တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဓမ္မာနံအဏ္ဍိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၁၁) ရူပါယတနံစက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ,တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဓမ္မာနံအဏ္ဍိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၁၂) သဒ္ဒါယတနံသောတဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စဓမ္မာနံအဏ္ဍိပစ္စယေနပစ္စယော။

အဏ္ဍိပစ္စည်း(၅)မျိုးကို ပါဠိတော်ဖြင့်မိန်းပုံ။

အဏ္ဍိပစ္စည်းသည် (က) သဟဇာတတို့ (ခ)ပုရေဇာတတို့ (ဂ)ပစ္ဆာဇာတတို့ (ဃ)အာဟာရတို့(င)ဣန္ဒြိယတို့အားဖြင့် (၅)မျိုးယှိရာ၊ (၁) မှ (၅)တိုင်အောင်သောပါဠိတော်ဖြင့်သဟဇာတတို့ကိုပြ၏။ ထိုသဟဇာတတို့အရေးကောက်ဆိုရိုးသည် သဟဇာတပစ္စည်းအတိုင်းဖြစ်၏။

(၁၃) ဂန္ဓာယတနံ ဃာနဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာ နဋ္ဌမဇ္ဈာနံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၁၄) ရသာယတနံဇိဝှါဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဋ္ဌ မဇ္ဈာနံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၁၅) ဖောट္ဌဗ္ဗာယတနံ ကာယဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တ ကာနဋ္ဌမဇ္ဈာနံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၁၆) ရူပါယတနံ, သဒ္ဒါယတနံ, ဂန္ဓာယတနံ, ရသာယတနံ, ဖောट္ဌဗ္ဗာယတနံ,မနောဓာတုယာ,တံသမ္ပယုတ္တကာနဋ္ဌမဇ္ဈာ နံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော။

(၁၇) ယံရူပံနိဿာယ မနောဓာတုစ, မနောဝိညာဏ ဓာတုစ ပဋိဋ္ဌာနိ, တံရူပံမနောဓာတုယာစ,မနောဝိညာဏဓာတုယာ စ,တံသမ္ပယုတ္တကာနဋ္ဌမဇ္ဈာနံအတ္ထိပစ္စယေနပစ္စယော။

(မှတ်ချက်။အဝိဂတပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်မှာ၊အတ္ထိပစ္စယေန-ဟူသောပါဠိအစား အဝိဂတပစ္စယေန-ဟူသောပါဠိကိုထည့်၍၊ၦင်းအတ္ထိပစ္စယနိဒ္ဒေသအတိုင်းဖြစ်ပေသည် ထို့ကြောင့် အဝိဂတပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်ကို ထုတ်ဆောင်ဖော်ပြခြင်းမပြုတော့ပေ။)

(၄)မှ(၁၇) တိုင်အောင်သော ပါဠိတော်ဖြင့် ပုရေဇာတတ္တိကိုပြ၏။ ထိုပုရေဇာတတ္တိ အရေကောက်ဆိုရိုးသည် ပုရေဇာတပစ္စည်းအ တိုင်းဖြစ်၏။

ကြင်းသောပဋ္ဌာဇာတတ္တိ အာဟာရကို ဇာန်ငါးယတ္တိ တို့ကိုပစ္စယနိဒ္ဒေ သပါဠိတော်၌ဘုရားသျှင်ဟောကြားတော်မမူပေ ပဋ္ဌာန်းပဋ္ဌာန်ပါ၊ရပါဠိ တော်၌တမူကားအတ္ထိပစ္စည်း(၅)မျိုးလုံးကိုဟောကြားတော်မူပေ၏။

ထို့ကြောင့်-အတ္ထိပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်ကို "သာဝသေသဒေသနာ"ဟုမှတ်ရမည်

ဇုဝပနသာဝသေသဝသေနဒေသနာကထာ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၃၂ဖ-၁)အဝိဂတ ပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်ကိုလည်း ယင်းနည်းအတူမှတ်လေ။

ထိုတွင်ပဋ္ဌာဇာတတ္တိ အရေကောက်ဆိုရိုးသည် ပဋ္ဌာဇာတပစ္စည်း အတိုင်းဖြစ်၏။ အာဟာရတို့အရေကောက်ဆိုရိုးသည် ရုပ်အာဟာရ ပစ္စည်းအတိုင်းဖြစ်၏။ ဇာန်ငါးယတ္တိ အရေကောက်ဆိုရိုးသည် ရူပဇှာန်ဇာန်ငါး ယပစ္စည်းအတိုင်းဖြစ်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌာန်းအရေကောက် ဆရာ တော်သည် အတ္ထိပစ္စယနိဒ္ဒေသ အရေကောက်ကို ထုတ်ဆောင်ဖော်ပြ ခြင်းမပြုပဲ တူရာကိုသာညွှန်းပြတော်မူ၏။

နိဗ္ဗာန်ကို အတ္တိပစ္စည်းခွဲထည့်သွင်းအရေမကောက်ရခြင်း အကြောင်း။

အတ္တိပစ္စည်း၏ သဘောမှာ ပစ္စုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်ထင်ရှားမယှိမှ ကျေးဇူးမပြုနိုင်။ ပစ္စုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်ထင်ရှားယှိပါမှသာ ကျေးဇူးပြုနိုင်လေသည်။

နိဗ္ဗာန်သည် ဗျက်စိုးခြင်းမယှိ၊အခြင်းခပ်သိမ်းထင်ရှားယှိနေသောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်စသောကာလမှလွတ်သော ကာလပရိမုတ်ဘာဝများဖြစ်လေရကား။ ပစ္စုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားယှိပါမှသာ ကျေးဇူးပြုသော အတ္တိပစ္စည်းခွဲ မပါဝင်နိုင်ပေ။

ယောဟိအတ္ထိဘာဝါဘာဝေနဘနုပကာရကောဟုတ္တာအတ္ထိဘာဝံလဘိတ္တာ ဥပကာရကောဟောတိ၊ သောအတ္ထိပစ္စယောဟောတိ။

နိဗ္ဗာနဉ္စနိဗ္ဗာနာရမ္မဏာနံနဘဝ္ဗနောအတ္ထိဘာဝါဘာဝေနဘနုပကာရကံ ဟုတ္တာအတ္ထိဘာဝလာဘေနဥပကာရကံဟောတိ။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ(၁၄၆-၇)

ဟိယဘွာ၊အကြင်ကြောင့်။ ယော၊အကြင်တရားသည်။ အတ္ထိဘာဝါဘာဝေန၊ ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့်ယှိသည်အဖြစ်၏မယှိခြင်းကြောင့်။ အနုပကာရကော၊ကျေးဇူးမပြုသည်၊ ဟုတ္တာ၊ဖြစ်၍။ အတ္ထိဘာဝံ၊ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့်ယှိသည်အဖြစ်ကို။လဘိတ္တာ၊ရ၍။ ဥပကာရကော၊ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။ သော၊ထိုတရားသည်။ အတ္ထိပစ္စယော၊အတ္ထိပစ္စည်းသည်၊ဟေားတိ၊ဖြစ်၏။

နိဗ္ဗာနဉ္စ၊ နိဗ္ဗာန်သည်ကား။ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာနံ၊ နိဗ္ဗာန်လျှင်အာရုံယှိကုန်သောတရားတို့အား၊ အတ္ထနော၊ ဝိဝိ၏။ အတ္ထိဘာဝ၊ဘာဝေန၊ ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့်ယှိသည်အဖြစ်၏ မယှိခြင်းကြောင့်။ အနုပကာရကံ၊ ကျေးဇူးမပြုသည်။ ဟုတ္တာ၊ဖြစ်၍။ အတ္ထိဘာဝလာဘေန၊ယှိသည်အဖြစ်ကိုရသောကြောင့် ဥပကာရကံ၊ကျေးဇူးပြုသည်· နဟောတိ၊မဖြစ်။

(တနည်း၊)

ဥပါဒိဒ္ဓိဘင် တို့နှင့်ယှဉ်ကုန်သော ခဏတ္တယဝန္တသင်္ခတ တရားတို့၏ မယှိသောအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်အဖြစ်နှင့်ဆန့်ကျင်သော ကျေးဇူးပြုသောအဖြစ်သည် အတ္ထိပစ္စည်းမည်၏။

နိဗ္ဗာန်သည်တမှကား၊ခဏတ္တယဝန္တတရားမဟုတ်သောကြောင့်၊ အတ္တိပစ္စည်းဖြစ်မပါဝင်နိုင်ပေ။

ဥပ္ပါဒါဒိယုတ္တာနံဝါနတ္ထိဘာဝေါပကာရကာဝိရုဒ္ဓေါဥပကာရက ဘာဝေါ အတ္တိပစ္စယတာတိနနိဗ္ဗာနံအတ္တိပစ္စယော။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ (၁၄၆-၁၀)

ဝါ၊ တနည်းကား၊ ဥပ္ပါဒါဒိယုတ္တာနံ၊ ဥပါဒိစသည်တို့နှင့်ယှဉ်ကုန်သော ခဏတ္တယဝန္တသင်္ခတတရားတို့၏။ နတ္ထိဘာဝေါပကာရတာဝိရုဒ္ဓေါ၊ မယှဉ်သောအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည့်အဖြစ်နှင့်ဆန့်ကျင်သော။ ဥပကာရကဘာဝေါ၊ ကျေးဇူးပြုသောအဖြစ်သည်။ အတ္တိပစ္စယတာ၊ အတ္တိပစ္စည်းအဖြစ်မည်၏။ ဓာတ်တဘွာ၊ ထို့ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနံ၊ နိဗ္ဗာန်သည်။အတ္တိပစ္စယော၊အတ္တိပစ္စည်းသည်။နဟောတိ၊မဖြစ်။

(တနည်း)

ဝိဂတပစ္စည်း, အဝိဂတပစ္စည်းတို့ကဲ့သို့၊ အချင်းချင်းဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်သည်အဖြစ်ဖြင့်တည်ကုန်သောပစ္စည်းတို့သည်၊ နတ္ထိပစ္စည်း, အတ္တိပစ္စည်းမည်ကုန်၏။

နိဗ္ဗာန်သည် ထိုသို့ဥဇုပစ္စနိကသဘောမယှဉ်သောကြောင့် အတ္တိပစ္စည်းမဖြစ်နိုင်ပေ။

ဝိဂတာဝိဂတပစ္စယာဝိယဟိ အညမညံဥဇုပစ္စနိကဘာဝေနဋ္ဌိတာနတ္ထိ အတ္တိပစ္စယာ၊ နနိဗ္ဗာနံအတ္တိပစ္စယော။

ပဋ္ဌာန်းအနုဋီကာ (၂၀၇-၂၁)

ဟိ၊မူလပါဋိ၊ ထိန္တိ,ကို၊ သိရအောင်သာ၊ ဥပမာဆောင်၊ထင်အောင်ပြုဦး၊ ဝိဂတာဝိဂတပစ္စယာဝိယ၊ ဝိဂတပစ္စည်း, အဝိဂတပစ္စည်းတို့ကဲ့သို့။ အညမညံ၊အချင်းချင်း။ ဥဇုပစ္စနိကဘာဝေန၊ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်သောအဖြစ်ဖြင့်။ ဋ္ဌိတာ၊တည်ကုန်သော ပစ္စည်းတို့သည်။နတ္ထိအတ္တိပစ္စယာ၊ နတ္ထိပစ္စည်း,အတ္တိပစ္စည်းမည်ကုန်၏။ နိဗ္ဗာနံ၊ နိဗ္ဗာန်သည်။အတ္တိပစ္စယော၊အတ္တိပစ္စည်းသည်။နဟောတိ၊မဖြစ်။

ဥပမာပြုဦးအုံ။ သင်္ခတတရားတို့မှာ၊ ကင်း၍ကျေးဇူးပြုသောသဘော,မကင်းမူ၍ကျေးဇူးပြုသောသဘောအားဖြင့်နှစ်မျိုးယှဉ်ရာ၊ ကင်း

၍ ကျေးဇူးပြုသောသဘောသည် ဝိဂတပစ္စည်းမည်၏။ မကင်းမူ၍ ကျေးဇူးပြုသောသဘောသည်အဝိဂတပစ္စည်းမည်၏။ ထိုဝိဂတပစ္စည်းနှင့်အဝိဂတပစ္စည်းတို့သည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကြကုန်သကဲ့သို့။

ထို့အတူသင်္ခတတရားတို့မှာ၊ ထင်ရှားမယှဉ်သောသဘော, ထင်ရှားယှဉ်သောသဘောအားဖြင့် နှစ်မျိုးယှဉ်ရာ၊ ထင်ရှားမယှဉ်သော သဘောသည် နတ္ထိပစ္စည်းမည်၏။ ထင်ရှားယှဉ်သောသဘောသည် အတ္ထိပစ္စည်းမည်၏။

ထိုနတ္ထိပစ္စည်းနှင့်အတ္ထိပစ္စည်းတို့သည် ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကြကုန်၏။

မှန်ပါ၏သင်္။ နတ္ထိပစ္စည်းနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောသည် အတ္ထိပစ္စည်းမည်၏။

အသင်္ခတနိဗ္ဗာန်သည်ကား၊ ထင်ရှားမယှဉ်သောသဘောဟူ၍ လုံးဝ မယှဉ်ပေ။ သန္တိသဘောလက္ခဏာအားဖြင့် အခြားတည်ယှဉ်နေသော ကြောင့် နတ္ထိသဘောလုံးဝမယှဉ်လေရကား၊ ထိုနတ္ထိသဘောနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အတ္ထိသဘော ထင်ရှားယှဉ်ဈာနမလိုသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် အတ္ထိပစ္စည်းမဟုတ်ပါဟူလို။

ဤနေရာ၌မိုင်းခိုင်းဆရာတော်ဘုရားကြီးက-

ဥပါဒိန်အစယှဉ်သည်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော သင်္ခတတရားတို့မှာယှဉ်သော အားဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း, မယှဉ်သောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းဟူ၍ နှစ်ပါးယှဉ်ရာတွင် မယှဉ်သောအားဖြင့်ကျေးဇူးပြုခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောယှဉ်သော အားဖြင့်ကျေးဇူးပြုခြင်းကို အတ္ထိပစ္စည်းဟုခေါ်သည်။

ဥပါဒိန်စသည်တို့နှင့်မယှဉ်သော အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားယှဉ်သော နိဗ္ဗာန်၏ ယှဉ်သောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း, မယှဉ်သောအားဖြင့်ကျေးဇူးပြုခြင်းဟူ၍ နှစ်ပါးမယှဉ်ကောင်း။ ။ထိုသို့ နှစ်ပါးမယှဉ်ကောင်းသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်၏ မယှဉ်သောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ယှဉ်သောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းသည် အတ္ထိပစ္စည်းမည်၏ဟု မဆိုထိုက်, မခေါ်ထိုက်ရကား။ နိဗ္ဗာန်သည်အတ္ထိပစ္စည်းမတည်ဟူလို ... ဟုမိန့်ဆိုထုံးဖြတ်တော်မူလေ၏။

အဆို့ပစ္စည်း(၇)ပြား။

ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်အဋ္ဌကထာတို့၌ အဆို့ပစ္စည်း(၅)မျိုးယှဉ်ကြောင်းကိုသာ မိန့်ဆိုတော်မူကြကုန်၏။ မိုင်းခိုင်း ဆရာတော်ဘုရားကြီးကား အဆို့ပစ္စည်း(၇) မျိုးယှဉ်ကြောင်းမိန့်ဆိုတော်မူ၏။ မိန့်ဆိုတော်မူပုံမှာ။

ထို အဆို့ပစ္စည်းကို ပါဠိအဋ္ဌကထာလာသောနည်းဖြင့် ပေါင်းသင့်ရာပေါင်း၍ ရေတွက်လျှင် (၁) သဟဇာတဆို (၂) ပုရေဇာတဆို (၃) ပစ္ဆာဇာတဆို (၄) အာဟာရဆို (၅) ဣန္ဒြိယဆို အားဖြင့် ငါးပါးအပြားယှဉ်၏။

မပေါင်းပဲရေတွက်လျှင် (၁) သဟဇာတဆို (၂) ဝတ္ထုပုရေဇာတဆို (၃) ဝတ္ထာရမ္မဏပုရေဇာတဆို (၄) အာရမ္မဏပုရေဇာတဆို (၅) ပစ္ဆာဇာတဆို (၆) အာဟာရဆို (၇) ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဆို အားဖြင့် ခုနစ်ပါးအပြားယှဉ်၏.....ဟု မိန့်ဆိုတော်မူလေသည်။

အဆို့ပစ္စယနိဒ္ဒေသကဏ္ဍကြီး။

နတ္ထိပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်။

နတ္ထိပစ္စယောတိ သမနန္တရ နိဂ္ဂါစိတ္တာ စေတသိကာဝမ္မာ ပဋုပ္ပန္နာ နံ စိတ္တာစေတသိကာနံဝမ္မာနံနတ္ထိပစ္စဟုယနပစ္စယော။

သမနန္တရနိဂ္ဂါ၊ မိမိဖျိုးခြားမဲ့ခ်ိန်ကောင်းစွာချုပ်ကုန်ကြီးသော။စိတ္တာ စေတသိကာ၊ စိတ်, စေတသိက်ဖြစ်ကုန်သော။ ဝမ္မာ၊ရဟန္တာတို့ရတိ ကြည်သောစိတ်, တရယုတ်ကိုးဆယ်, စေတသိက်ဒွေပညာသ နာမကျွန်နာ တို့သည်။ပဋုပ္ပန္နာနံ၊ မိမိအတုဖြစ်ကုန်သော။ စိတ္တာစေတသိကာနံ၊စိတ်, စေတသိက်ဖြစ်ကုန်သော။ ဝမ္မာနံ၊ ရဟန္တာတို့ရတိနှင့်တကွ စိတ်တရယုတ်ကိုးဆယ်, စေတသိက်ဒွေပညာသနာမကျွန်နာတို့အား။ နတ္ထိပစ္စယော နေ၊နတ္ထိပစ္စယသတ္တိဖြင့်။ပစ္စယော၊ကျေးဇူးပြုသည်။ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

သမနန္တရနိဂ္ဂါ(လ)ဝမ္မာ ... ဟူသောကတ္တားပါဠိဖြင့် ရဟန္တာတို့ ရတိကြည်သော ရှေးရှေးသောစိတ်တရယုတ်ကိုးဆယ်, စေတသိက်ဒွေ ပညာသ ပစ္စည်းတရားကိုပြတော်မူ၏။

ပဋုပ္ပန္နာနံ (လ) ဝမ္မာနံ .....ဟူသောသမ္ဗန္ဓါနိပါဠိဖြင့်။ ရဟန္တာတို့ရ တိနှင့်တကွ နောက်နောက်သော စိတ်တရယုတ်ကိုးဆယ်, စေတသိက် ဒွေပညာသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကိုပြတော်မူ၏။

နတ္ထိပစ္စယော နေ ..... ဟူသောကရိယာပါဠိဖြင့်။ တပြိုင်နက် ယထာရဟ တပ်ကောင်းသော နတ္ထိ, အနန္တရ သမနန္တရ ဥပနိဿယ, အာသေဝန, ဝိဂတ ဤခုနစ်ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် နတ္ထိသတ္တိဟူ,ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိ သေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကိုပြတော်မူ၏။

မယ်သောတရားက ကျေးဇူးပြုနိုင်, မပြုနိုင် အဆုံးအဖြတ်။

(မေး) နာဘ်ပစ္စည်းခို ထင်ရှားမယ်သောတရားကကျေးဇူးပြု၏,ဟု ဆိုရာ။နတ္ထိသဘောနှင့်ကျေးဇူးပြုနိုင်,မပြုနိုင်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ။

(ဖြေ) စိတ်စေတသိက်တို့၏, ဘဝ်ကွဲဟာခို စိတ်စေတသိက်တို့၏, ချုပ်ပျောက်နေသည်ကို "နတ္ထိ" ဟုဆိုပါသည်။

ဝိဂတပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်

ဝိဂတပစ္စယောတိသမနန္တရဝိဂတာစိတ္တစေတသိကာဓမ္မာပဋိပ္ပန္နာ နံ စိတ္တစေတသိကာနံဓမ္မာနံဝိဂတပစ္စယေနပစ္စယော။

သမနန္တရဝိဂတာ၊ ကောင်းစွာမိမိအခြားမဲ့၌ ကင်းကုန်သော။ (အကြောင်းနည်းတူဆိုလေ)

ဝိဂတပစ္စယနိဒ္ဒေသပြီး၏။

စိတ္တနိယာမ၏အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်တရားချုပ်မှစိတ်တရားဖြစ်ပေါ်ခွင့်ရလေသောကြောင့်၊ ခြေးစိတ်ချုပ်၍ နောက်စိတ်ဖြစ်ပေါ်ခွင့်ရသည်ကို ပင်ကျေးဇူးပြုသည် ဟုဆိုရာ။ ထင်ရှားမယှဉ်သောတရားက ကျေးဇူးပြုနိုင်ပါသည်။

နတ္ထိ, ဝိဂတပစ္စည်းကိုထပ်မံဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း။

(မေး) နတ္ထိပစ္စည်း, ဝိဂတပစ္စည်းတို့သည် အနန္တရပစ္စည်းနှင့်အလုံးစုံတူသည်ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့်ထပ်မံဟောကြားတော်မူရပါသနည်း။

(ဖြေ) ဒေသနာဝိလာသ,ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယအားဖြင့်သဟေတုကဒုက်ကိုဟောတော်မူ၍၊ တရားကိုယ်အရေကောက်အလုံးစုံတူသော ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်ကို ဘုရားသျှင်ဟောတော်မူသကဲ့သို့။ ဒေသနာဝိလာသ, ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယအားဖြင့်အနန္တရပစ္စည်းနှင့်တရားကိုယ်အရေကောက်အလုံးစုံတူသော နတ္ထိပစ္စည်း, ဝိဂတပစ္စည်းတို့ကို ဘုရားသျှင်ထပ်မံဟောကြားတော်မူခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဒေသနာဝိလာသေနပုနဝိနေတဗ္ဗဝေနေယျဝသေနဝါဘယံဒုကောဒုဏ္ဏော
သဟေတုကဒုက်ဝတ္ထုပိဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကောဝိယ။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ(၂၉၇-၂၂)

ပန်းဆက်ပါဠိုးအုံ။ ဒေသနာဝိလာသေနဝါ၊ ဒေသနာတော်၏တင့်တယ်စမ္ပါယ်ခြင်းဖြင့်ရင်း၊ ဝိနေတဗ္ဗဝေနေယျဝသေနဝါ၊ ဆုံးမထိုက်သောဝေနေယျပုဂ္ဂိုလ်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း။အဘယံဒုကောဒုဏ္ဏော၊ ဤဝိဂတပစ္စယဒုက်ကို။ဘဂဝတာ၊ဘုရားသျှင်သည်။ ဒုဏ္ဏော၊ ဟောတော်မူအပ်၏။ကောဝိယ၊ဥပမာပုံဆိုအဘယ်လိုနည်းဟူမူကား။သဟေတုကဒုက်။

သဟေတုကဒုတိယကို။ ဝတ္ထုဝါ၊ဟောကော်မှုပြီး၍လည်း။ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကော၊ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုတိယကို။ ဘာဝတာ၊ ဘုရားသျှင်သည်၊ ဂုဏ္ဍောဝါယ၊ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့ဘည်း။

ဤအဋ္ဌကထာပါဠိ၌၊ အယံဒုကော.....ပါဠိအရ၊ ဝိဂတ, အဝိဂတ ပစ္စည်းအဆုံးကိုယူရာသည်။

ဒုနိပါသည်။ ။ အတ္ထိ,နတ္ထိပစ္စည်းတစုံ၊ဝိဂတ, အဝိဂတ ပစ္စည်းတစုံအား၊ဖြင့် နှစ်စုံဖြစ်ရာ။ ပဌမပစ္စည်းဘစုံကို အတ္ထိဒုက်။ ဒုတိယပစ္စည်းတစုံကို ဝိဂတဒုက်ဟုမှတ်ရာသည်။ထိုတွင် "အယံဒုကော" ဟူသော၊အဋ္ဌကထာပါဠိအရ၊ဒုတိယပစ္စည်းတစုံကို (၀၊)ဝိဂတဒုက်ကိုယူရာသည်။

နတ္ထိ,အဝိဂတပစ္စည်းဒွိသဘာဝထုတ်ပုံ

နတ္ထိပစ္စည်းဒွိ သဘာဝပစ္စည်းပေါင်း (၆)ပါးယှဉ်၏။ ထို (၆) ပါးတို့ကို

နန်နန်,ဥပ၊ အာသေဝနှင့်၊ ကမ္မနှင့်ဝိ၊
ခြောက်ပါးယှဉ်၊ နတ္ထိသဘာဝ၊

ဟူသောလက်ဝဖြင့်သိမှတ်ကြရာ၏။

ထို,အတူဝိဂတပစ္စည်းဒွိလည်းသဘာဝပစ္စည်းပေါင်း (၆)ပါးယှဉ်၏။ ထို (၆)ပါးတို့ကို

နန်,နန်,ဥပ၊ အာသေဝနှင့်၊ ကမ္မ,နတ္ထိ၊
ခြောက်ပါးယှဉ် ဝိဂတသဘာဝ၊

ဟူသောလက်ဝဖြင့်သိမှတ်ကြရာ၏။

နတ္ထိ,ဝိဂတပစ္စယနိဒ္ဒေသဂဏ္ဍီပြီးပါပြီ။